B I B L I O T H E C A
SCRIPTORVM GRAECORVM ET ROMANORVM
T E V B N E R I A N A

P. PAPINIVS STATIVS

THEBAIS

EDIDIT

ALFRED KLOTZ

EDITIONEM CORRECTIOREM CVRAVIT

THOMAS C. KLINNERT

EDITIO STEREOTYPA
EDITIONIS SECVNDAE (MCMLXXIII)

MONACHII ET LIPSIAE
IN AEDIBVS K. G. SAUR MMI

ADMONEBVNTVR, QVI HVNC LIBRVM LEGENT,

VT ADDENDA CONSVLANT

LATERCVLO □ IN MARGINE APPICTO

Die Deutsche Bibliothek – CIP-Einheitsaufnahme

Statius, Publius Papinius:
Thebais / ed. Alfred Klotz. Ed. corr. curavit Thomas C. Klinnert. -
Nachdr. der 2. Aufl., Leipzig, Teubner, 1973. -
Monachii ; Lipsiae : Saur, 2001
(Bibliotheca Teubneriana)

ISBN 3-598-70178-0

Gesamtherstellung: Strauss Offsetdruck GmbH, Mörlenbach

D · M

OTTONIS · RIBBECK

EDITORIS PRAEFATIO

Silvas atque Achilleidem postquam paucis ante annis recensuimus, restabat munus multo difficilius atque amplius Thebaidis edendae. nam in Silvis uno codice contentum esse licuit, in Achilleide paucis. at longe aliter res se habet in Thebaide. quae cum inde a decimo saeculo usque ad quintum decimum saepissime transcripta sit, plurimi eius operis codices aetatem tulerunt. ex his qui mihi innotuerunt quibusque usus textum constitui, primo capite describam. dein cum in duas abierint stirpes (**P** et *ω*) codices Thebaidis, de codicum altera stirpe *ω* agam, tertio capite quae ratio intercedat inter hanc stirpem et Puteaneum quaerendum erit. in calce praefationis nomina eorum, qui in apparatu critico commemorabuntur, et quo quisque loco sua protulerit, indicabo.

CAPVT PRIMVM

Stati Thebaidis codices describuntur.

permagno ex numero codicum quibus Stati Thebais tradita est, recentioribus abiectis — non enim utilitatis quicquam inde redundat[1]) — hos adhibere potui ad textum constituendum, qui aut ipsi mihi praesto fuerunt aut ex aliorum conlatione innotuerunt:

---

1) cf. quae ego disputavi, ubi de Barthianis codicibus egi: Rhein. Mus. 59 (1904) p. 383 sq. codicibus ibi enumeratis Dresdenses duos (cf. Manitius, Rhein. Mus. 59, 1904, p. 588 sq.) addidi Herm. 40 (1905) p. 353. accedunt libri Genavensis 96, quem anno 1905 inspexi, et Medicei Plut. 38, 4. 38, 5. 38, 7 Flor. bibl. aedit. 197, quos sequente anno examinavi, praeterea Escorialensis III f 2, cuius lectiones non nullas benignissime mihi enotavit Ricardus Laqueur, cum vere anni 1907 in Hispania versaretur.

I. codices Britannici

v. p. W 584 **W** fragmentum Worcesteriense s. IX, quod invenit Henricus Schenkl, cf. Wien. Stud. 8 (1887) p. 166—168. alicuius libri unus quaternio tegumento codicis Q[8] 8 bibliothecae cathedralis Worcesteriensis agglutinatus est, ita ut ultima pagina legi nequeat. cum vero singulis paginis versus scripti sint viceni quini, servati sunt Theb. 2, 70—441, e quibus Schenkelius 2, 70—285 contulit.

D multo maioris pretii est codex Collegii S. Johannis apud Cantabrigienses D IV (**D**). qui liber postquam paucissimae ex eo lectiones Iortini merito in vulgus editae sunt, ab H. W. Garrod in lucem protractus et collatus est anno 1902, cf. quae ille vir doctus de hoc libro exposuit Class. Rev. 18 (1904) p. 38—42. codex saeculo X scriptus olim ad prioriam Dovoriam pertinuit, id quod et testatur titulus: *lib(er) monachorum de Dovorya* et firmat vetus eius bibliothecae catalogus nunc Oxonii in Bodleiana servatus. singulis paginis binae columnae exaratae sunt, scriptura facili ad legendum, nisi quod in altera potissimum Thebaidis parte multa madore corrupta sunt. continentur autem in libro, sicut titulo indicatur, haec: *Statii Thebaid. Lib. XII.* | *Glossae super Priscianum.* | *Commentar. in Lib. Sophist. Elenchorum.* Inter Thebaidem et Glossas super Priscianum una columna et dimidia ex Ausonii idylliis vicesimum scriptum est, sed legi fere nequit. in margine vero Thebaidi scholia spisse adscripta sunt, diversa maximam partem, sicuti Garrodius monet, a commentario qui fertur Lactantii. quamobrem ei qui scholia Statiana vere edet, liber utique est adhibendus. sed in ipso versuum contextu saepissime duplex extat lectio, ab ipso librario exarata. apparet igitur iam in exemplari varias lectiones suprascriptas fuisse. ex quibus lectionibus alterae plerumque cum Puteaneo (**P**), alterae cum vulgata (ω) consentiunt.

Garrodius postquam de hoc codice l. l. disputavit selectasque lectiones proposuit, in editione sua eodem usus est. unde ego mea prompsi.

ab eodem viro docto alter quoque liber minime spernendus anno 1904 inventus est[1]: Cheltoniensis (**N**), qui saeculo X vel XI scriptus, nunc Cheltoniae in bibliotheca Phillippsiana adservatur. qui liber cum folia decem prima et ultimum perierit, adhibetur inde a Theb. 2, 66 usque ad 12, 760. quod detrimentum novis foliis insertis saeculo XV Italus quidam resarcire conatus est[2]), cuius nomen in subscriptione libri videtur exstare, ubi haec: **N**

LIBER REVEN^MI^ DNI DNI D[illegible]
CARDINALIS PRAESTANTISSIMI
CIARPELLONE VVLGARITER NVNCVPATVS
NICOLAVS FVLGINAS DOC· ARTIVM

proxima pagina leguntur haec: *Iulius Caesar Valencinus bibliothecarius* | *obiit anno 1652* |. *Michel Angelus Zaccaria Romanus bibliothecarius fecit anno* [illegible] | *Gubernantibus Ill^mi^ D. D. francisco de Fabius Virgilio Cincio Andrea Muto et Ludovico Casalio.* unde non dubito quin a doctioribus fata libri enucleari possint.

codex ipse admodum neglegenter conscriptus est, adeo ut vel versuum partes sedem inter se mutaverint: 4, 170 *pars arte reperta.* 4, 171 *pars anguibus aspera vivis* aut quod exstat, plane contra loci sententiam dictum sit: cf. 4, 785 *certamina* **N** pro *certantia.* 5, 217 *indigno solvit sua bracchia collo* **N** pro *indigno non solvit bracchia collo.* multis etiam locis synonymis substitutis genuina lectio expulsa est: 4, 724 *portare* **N** pro *vectare.* 2, 401 *vallibus* **N** pro *montibus.* cui neglegentiae occurrit corrector qui haud raro genuina revocavit, ita ut plerumque errores radendo deleret, nec tamen correctoris desunt interpolationes aut coniecturae, velut 2, 235 *parentes* suprascripsit *-tem Adrastum,* vel 2, 279 ubi pro *draconum* **N**[1] scripserat *draconem* corrector *dracona* restitui voluit. similiter verum obruit 4, 833 (825): *quam tu non* **P**: *quam* (*qua* **K**) *tum non* ω: *qua non* **N**[1], quam la-

1) cf. Class. Rev. l. l. p. 301.
2) unde codicem illo tempore in Italia fuisse manifestum est.

cunam sine auctoritate ac sensu explevit N[3] *quam ne non.* tamen, cum Garrodius utrum unum an plures correctores liber perpessus sit, non indicet et multis locis quid librarii ipsius sit, quid correctoris, non distinguat, eius partes accuratius definiri nequeunt. mihi vero praeter notas in Garrodi editione propositas collatio praesto non est.

v. p. **r** 584 eiusdem aetatis atque Cheltoniensis est codex Regius Musei Britannici 15 CX, qui fuit olim monasterii Roffensis (**r**). quo libro primus Ricardus Bentley ad Statium recensendum usus est, qui collationem cum quattuor aliorum lectionibus ad marginem editionis suae Gevartianae adposuit. quod exemplar nunc exstat in Museo Britannico, unde notas Bentleianas in Ottonis Mülleri usum quondam descripsit Polonus quidam Henricus de Michalowski. praeter has schedas collationem ipsius codicis adhibere licuit, quam de sex prioribus Thebaidis libris Godofredus Kinkel confecit. eadem Müller in editione sua usus est. ex posterioribus autem libris quaedam E. M. Thompson Londiniensis in Kohlmanni usum enotavit.

praeter ipsum librarium haud pauca corrector quidam adscripsit, quem usum esse libro quodam affinitate cum vulgatis posterioris aetatis exemplaribus coniuncto indicavi Rhein. Mus. 59 (1904) p. 383 sq.

II. codices Gallici

P Gallorum codicum non solum, sed omnium praestantissimus est Puteaneus qui dicitur, Bibliothecae Nationalis Parisinae codicum latinorum 8051 (**P**), quo de libro accurate disputavi in praefatione Achilleidis.[1]) hunc codicem postquam Lindenbrogius hic illic adhibuit cui vocatur Regius alter, ne Amarius quidem ac Lemairius diligenter de eo rettulerunt.[2]) unde factum est, ut quanti esset momenti ad genuina Stati verba restituenda, ante Ottonem Müller per-

1) Stati Achilleis 1902 p. V sq.

2) P. Papinii Statii quae exstant opera omnia. Parisiis 1825 sq.

spiceret nemo. post hunc autem Philippus Kohlmann per totam Thebaidem Puteaneum adscivit, sed ut fit, cum ceteris meliorem esse cognosceret, caeca eum adulatione prosecutus est, adeo ut plus semel contra versus leges peccare non dubitaret, dummodo Puteanei lectionem amplecteretur.

contulerat codicem accuratissime in Mülleri usum Paulus Meyer. cuius collatione Müller in editione sua sex librorum Thebaidis usus est. mihi vero tota collatio Meyeri praesto est. dein Kohlmannus ipse quoque totam Thebaidem contulit. sed cum haud paucis locis diversa atque Meyer rettulerit de codice, locos singulos examinaverunt Wilkinsius et Plater, unde non nullis locis certiora et veriora quam apud Kohlmannum in editionibus Anglorum extiterunt. tamen rem penitus resarcire, ut par erat, noluerunt. itaque gaudeo, quod mihi contigit, ut anno 1901 codicem benignissime Monachium transmissum in Bibliotheca Regia diligenter excuterem. cum vero fere semper mea collatio cum Meyeriana conspiret, et ubi differunt, uter sit errori obnoxius, facile perspiciatur, iam quantum penes homines est, accuratam me Puteanei libri notitiam spero proposuisse.

codicem, qui saeculo IX exeunte aut X ineunte scriptus esse videtur, ad bibliothecam monasterii Corbeiensis pertinuisse demonstravit Otto Müller.[1]) nam subscribitur in calce libri:

lib(er) s⟨ancti Petri⟩
co⟨rbei . . . .⟩

ubi quae uncis fractis circumscripsi, erasa sunt — nempe ut furtum celaretur —, sed certo cognita. neque quicquam obstat, quominus codicem Corbeiae etiam scriptum esse arbitremur. idem vir doctus ineptias librariorum praeterea additas transcripsit. sex enim subscripti sunt Thebaide finita versus. primus est hic:

Scriptor sum talis demonstrat litera qualis.

deinde adiectum est primum ex Distichis Catonis[2]):

---

1) Electa Statiana. progr. Berolini 1882 p. 12.
2) Otto Müller, Wochenschr. für Philologie 20 (1903), p. 195.

Si deus ⟨est animus⟩ nobis ⟨ut⟩ carmina dicunt
Hic tibi praecipue sit pura mente colendus.

sequitur:

Non fuit ista domus pro nominis[1]) *facta duobus.*

hos versus paulo post ipsum librum confectum scriptos esse Müller sibi persuasit. mihi vero recentioris originis visi sunt, cui sententiae videtur favere versus primus Leoninus in bisyllabum. constat autem versus neque ab ipso librario neque ab aequali correctore esse scriptos. infra eos postea primus versus bis repetitus est.

textus binis columnis versuum ferme XLI scriptus est sine scholiis. ac ne interpretationes quidem nisi rarae eaeque multo post adscriptae inveniuntur. sed praeter librarium ipsum ($\mathbf{P}^1$) eiusdem aetatis corrector ($\mathbf{P}^c$) non pauca emendavit, quae librarius aut propter exemplaris eius, unde ipsius textus descenderat, defectum aut neglegentia omiserat aut peccaverat. tamen multa emendanda reliquit. quae autem ratio intercedat inter $\mathbf{P}^1$ et $\mathbf{P}^c$, infra exponemus.

ab aequalibus illis correcturis diligenter secernenda sunt ea quae saeculo XII et XIII ab aliis mutata sunt, quos ego signo $\mathbf{P}^r$ comprehendo. neque enim singulis sua distribuere operae pretium est, propterea quod nihil boni attulerunt, sive de suo poetae succurrere conati sunt, sive recentiore quodam codice usi sunt.[2]) cum autem apud ceteros editores quid aequali correctori, quid recentioribus debeatur, non satis accurate separatum sit, variae auctoritatis variaeque originis lectiones uno nomine significantur. quae res quanti sit in ipsis poetae verbis constituendis momenti, uno exemplo, sed eo luculentissimo docebo. Theb. 11, 490 enim in vulgatae libris (ω) sic exit:

dum Cadmus arat dum victa cadit Sphinx.

---

1) *nonnis* legendum suspicatus est Müller. cui coniectura haud scio an praestet *dominis*. certe versum a librario esse transcriptum, non compositum in propatulo est.

2) nonnullis locis hoc certum est, e. g. Theb. 2, 37 sq.

contra in editionibus post Queckianam omnibus recepta est haec lectio:

dum Cadmus arat, dum semina surgunt,

quam dicunt Puteanei auctoritate firmari, adeo ut Fridericus Vollmer alteram suspectae fidei esse contenderit.[1]) quae opinio quam falsa sit, egregie perspicitur, ubi quid in Puteaneo scriptum sit, diligentius observaveris. ipse enim librarius P^1 mancum versum sic scripsit:

dum Cadmus arat, dum victa cadit.

itaque in eo codice pervetusto, unde Puteaneus originem traxit, exitum versus non lectum esse apparet, id quod haud raro factum esse comprobavi.[2]) sequitur Puteaneum quoque favere ei lectioni, quae in ceteris codicibus extat. contra ea quae nunc in editionibus regnat:

dum Cadmus arat, dum semina surgunt,

soli recentiori codicis Puteanei correctori debetur. carbonem igitur pro thesauro obtulerunt. neque enim quicquam offensionis inest in ea quam probavimus lectione. quod vero Sphingem ante Lai mortem, quae v. 461 significatur, non apte commemorari quis crediderit, plane nihili est. non enim ordinem rerum Statius nec hic nec alibi diligenter observavit. in ipso contextu versus Theb. 3, 467—526 (inde a fol. 12^v, 1) et 2, 454—464 nec a librario nec a correctore P^c scripti sunt, sed ab alio quodam aequali, contra Theb. 4, 308—343 P^1 omiserat spatio relicto, quod explevit P^r. itaque hoc loco cum triginta sex versus in exemplari defecisse senserit librarius, folium periisse apparet aut in ipso aut in exemplaris exemplari. quam ob rem in codice Iuliani — nam hoc utique verisimilius est — singulis paginis duodevicenos versus exaratos fuisse concludimus. sed de altero supplemento Theb. 3, 467 sq. cave quicquam collegeris. neque enim propter exemplar alius hic librarius successit.

1) P. Papinii Statii Silvarum libri 1898 p. 560.
2) Achilleis 1902 p. VII sq.

v. p. **S** 583 ex eodem monasterio unde Puteaneus, prodiit codex Sangermanensis (**S**), Bibliothecae Nationalis Parisinae inter codices latinos numero 13046 notatus. cuius codicis qui saeculo X scriptus est, paginam Chatelainius arte phototypica effingendam curavit.[1]) Kohlmanni merito codex innotuit, qui ex eo in apparatu critico quaedam adnotavit. tamen Garrodius non merito eum invehitur, quod de **S** paucis tantum locis rettulerit. nam ubi nihil enotatum est, in universum **S** cum vulgata congruere ex Kohlmanni ratione concludendum est. cum vero neuter editor ubique accurate codicis lectiones videatur proposuisse, bene accidit, quod Alexander Souter in censura editionis Garrodianae certiora promulgavit.[2]) qui utinam collationem diligenter factam quam videtur possidere, viros doctos ne celet. suum enim codex **S** habet pretium vel eo quod cum Puteaneo ipso patriae communitate coniunctus est: fuit enim et hic codex S. Petri Corbeiensis, sicut Souter monuit. nam Kohlmannus id ex ipso codice testari non operae pretium esse duxit. item Souter notas $\mathbf{S}^2$ ab aequali correctore confectas esse docuit. continet autem codex foliis 117 Thebaidem cum scholiis, sicut Kohlmannus testatur.[3]) idem eum nec in initio nec in fine integrum esse dicit, sed quantum desideretur, non adnotat.

Q iam de codice Parisino Biblioth. Nation. lat. 10317 (suppl. 1670), Echternacensis quondam monasterii[4]) (**Q**)

---

1) Paléographie des classiques latins II. p. 161.

2) Classical Quarterly 1 (1907) p. 80 sq. quae disputatio cum auctoris benignitate mihi transmissa sit, rogo ut haec apparatui critico addantur — nam textus ipse Stati nostri iam prelum exercebat —: 4, 413 *limine* $\mathbf{S}^2$**N** 4, 460 *frondes* **P**$\mathbf{S}^2$**N** 4, 704 *omnes* etiam $\mathbf{S}^1$ *natatos* $\mathbf{S}^2$ς 4, 809 *primo* $\mathbf{S}^2$**NCf** 5, 113 *quod* (‡ *cui*) $\mathbf{S}^2$ 5, 395 *ł fulmine* sscr. $\mathbf{S}^2$ 5, 668 vittae **SBMC** 6, 851 *Curva* $\mathbf{S}^2$**D**$\mathbf{N}^1$ (quid $\mathbf{S}^1$ scripserit, incertum) 6, 409 *fulmina* $\mathbf{S}^2$**CQf** 6, 427 [illegible]*solito* $\mathbf{S}^1$ (non *solito*, ut vulgo referunt): *solito* **P**: *insolito* ω 7, 158 *iaculatum* $\mathbf{S}^2$**NC**$\mu^2\nu$ 8, 457 *heros* $\mathbf{S}^1$ω: *hemon* $\mathbf{S}^2$**P**. unde apparet correctorem codicem adscivisse simillimum libris **N** et **C**.

3) Thebais 1884 p. IX.

4) Sandys, History of classical scholarship. 1903 p. 618.

postquam Kohlmannus eo in Achilleide recensenda usus est, quaedam, sed parum utilia Carolus Wotke exposuit[1]), qui primum tantum librum contulerat. ego quoque codicem, Monachium mihi missum in edenda Achilleide adhibui eumque descripsi in praefatione eius editionis p. XXIV. qua occasione etiam Thebaidem excussi exeunte anno 1900 et ineunte 1901. usus est eodem Garrodius ex collatione Plateri amici.

liber qui praeter Thebaidem etiam Achilleidem complectitur, a quattuor librariis saeculo X exaratus est — singulis sua distribui l. l. — praeter supplementa quaedam multo post, certe non ante saeculum XIII addita. quorum ambitu demonstratur in exemplari codicis tricenos versus singulis paginis extitisse, in Achilleide tricenos binos. quibus supplementis addenda esse Theb. 12, 236—295 et 12, 716—775[2]) recte monuit Garrodius. quibus de supplementis, quae ex libro infimae notae petita sunt, ego codicem Q non laudavi, ne diversa coniungerentur. itaque quod codex ipse tricenos fere versus in singulis paginis exhibet, ad exemplar accommodatum est. poetae nomen in primis tribus subscriptionibus legitur hac forma: PAPINII · STACII · THEBAIDOS · LIB · I EXPLICIT et sim. nisi quod in tertia subscriptione PAMPINII scriptum est et in alterius SVRSVLI agnomen a recentiore manu insertum. in reliquis autem libris nude exstat: EXPLICIT·LIBER·QVARTVS. ac ne tota quidem Thebaide confecta subscriptio addita est, sed subsequitur Achilleidis titulus: STACII · PAMPINII · SVRSVLI · LIBER | PRIMVS ACHILLEIDOS INCIPIT. subscriptio nec primi nec alterius libri exstat. itaque cum in Achilleidis titulo falsum agnomen legatur, quo Thebaidis librarius abstinuit, non ex eodem fonte utrumque opus manasse consentaneum est, praesertim cum initio libri scriptum sit: *Continet Statium poetam secundum XII libros eius.*

librarius haud raro quae perperam scripserat, ipse emendavit. praeterea is qui lacunas illas explevit, etiam in

1) Eranos Vindobonensis 1893 p. 211 sq.

2) non 774 sicut Garrodius praef. p. IX. scripsit, nam ante 12, 774 legitur 12, 775.

reliquo codice grassatus est, cuius operae exempla quaedam ex Achilleide proposui Achilleis p. XXVI. unde apparet correctorem Q^2 usum esse libro quidem aliquo, sed multo deteriore. nam praeter ampla illa supplementa versus addidit hic illic singulos a Q^1 omissos, velut 1, 399. 6, 73. 6, 445. 9, 53. 9, 637—645. 10, 349. raro nugatus est, velut ad 7, 259 suae fabricae versum adscripsit: *Et bellator abas nolebat mandere fabas.*

v. p. *Turon.* 584 de lectionibus codicis Turonensis saeculo X scripti, quantum ad primum Thebaidis librum pertinet, Carolus Wotke rettulit collatione usus a Lebègue viro docto Parisino facta.[1]) qui binis columnis paginas conscriptas esse monuit a librario parum docto, qui verba saepissime perperam distinxit, syllabas omisit, ita ut haud raro monstra, non vocabula extent. de fatis autem libri egit Leopoldus Delisle[2]): codex furto abreptus e bibliotheca Sti. Martini Turonensis, postea ad Bibliothecam Nationalem Parisinam pervenit, ubi inter codices latinos recens acquisitos signatus est numero 1627, nobis est *Turon.* dolendum est sane de hoc codice primum tantum librum innotuisse, sed cum Roffensis libri maxime affinis accuratiorem notitiam haberemus, collatione quamvis aegre careri posse nobis visum est.

Gallicis libris adnecto

Helveticum

b codicem Bernensem 156 saeculi XI (b), quem anno 1901 Monachii in Academia contuli.[3]) liber formae oblongae a duobus librariis scriptus est, quorum alter fol. 1^r—59^v (i. Theb. 1, 1—8, 299) confecit, alter reliqua. singulas paginas initio complent versus quinquageni, qui numerus sub finem usque ad septuagenos quinos accrescit. fuit quondam

1) l. l. p. 211 sq.
2) Notices et Extraits de manuscrits de la bibliothèque nationale 31 I (1884) p. 157.
3) codicis lectiones de sex prioribus Thebaidis libris ex auctoritate Godofredi Kinkel etiam in appendice editionis Müllerianae adnotatae sunt.

codex Petri Danielis, cuius nomen in calce primae paginae invenitur: *Petri Danielis Aurel. 1564.*[1]) unde vero ille librum acceperit, ex nota perspicitur quae fol. 1^v et 2^r summa margine scripta est: *hunc librum contulit* ..... *bardus Monachus Patri Benedicto. quem si quis subripuerit anathema sit.* quibus ex verbis cognoscitur codicem quondam pertinuisse ad bibliothecam cuiusdam monasterii Benedictinorum prope Aurelianos siti, unde codices Danielis plerosque subreptos esse constat.

librarius ipse (b^1) magis religiose quam prudenter transtulit exemplar, ita ut ex. gr. cum Theb. 8, 378 *nrigroque* scriberet, et primariam exemplaris lectionem et correcturam conservaret. nam hanc eius imaginem fuisse consentaneum est: *r*^{n}*igroque.* plerumque autem cum de vera lectione dubitaret, spatium vacuum reliquit. quas lacunas corrector quidam (b^2) explevit, codice adhibito, fortasse ipso exemplari — nam versus omissos haud semel recte supplevit, ex. gr. Theb. 5, 405. 5, 467. 6, 102 al. —, tamen saepe supplementa temere addidit, cf.

Theb. 4, 230 *animis* om. b^1 in lac.: *viris* add. b^2

5, 59 *Nulla deae sedes movet et caelestia quondam* om. b^1 pro quo versu b^2 addidit:

Indignata dea est, movet et celestia quondam.

6, 196 *tenuia* om. b^1: *pueri* add. b^2

6, 212 *mulciber* om. b^1: *iam rogus* add. b^2

6, 358 *phlegramque* om. b^1: *phlegraeaque castra* add. b^2

6, 657 *cervas* om. b^1: *dammas* add. b^2

7, 149 *non certa* om. b^1: *non mitra* add. b^2

8, 197 tene]*don cirrhamque* om. b^1: *-don delphosque* add. b^2. unde apparet correctorem satis quidem doctum fuisse, sed nimis indulsisse arbitrio.

---

1) idem adscripsit ad Theb. 2, 36 *Desunt quatuor versus* (nempe 2, 37—40); Theb. 6, 502 *Increpitans eschetonque* supra scriptis numeris *2 1* transponenda verba indicavit. voluit igitur legi: *Ascheton increpitansque.* denique in ultima Achilleidis pagina iterum legitur *Petri Danielis Aurel. 1564.* ab eodem additus est versus post Ach. 2, 166 *Aura silet puppis currens ad littora venit.*

bis ampliores in codice **b** extant lacunae nec a librario significatae nec a correctore, unde eas in exemplari extitisse manifestum est. desiderantur enim Theb. 8, 556—687 et 9, 464—559. atque hoc loco cum 96 versus deficiant, apparet aut duo folia versuum 24 aut unum versuum 48 periisse. sed alter locus, ubi 132 versus desunt, ad eandem rationem redigi non potest. nam duo folia versuum 33 exciderunt. itaque alteram lacunam altius ascendere necessario statuimus. sed quamvis alio loco lacunam 132 versuum etiam in codicibus **QK** invenerimus, tamen cautius erit nihil pro certo adfirmare, praesertim cum **b** artius quam ad **QK** se ad codices **B** et **r** applicet, id quod infra demonstrabimus. ac ne hoc quidem quod in **b** sicut in **PQK** Achilleis post Thebaidem invenitur — nam plerumque Thebais sola traditur — quicquam nobis utilitatis adfert. nam cum in **b** lacuna illa communis codicum **QKC**[1]) non exstet post Ach. 1, 528, ab his codicibus **b** separatur. accedit quod sicut in **Q**, ita in **b** Achilleidem non ex eodem exemplari transcriptam esse conicio, unde Thebais sumpta est. nil dico quod in codicibus maxime cum **b** cognatis **B** et **r** Achilleis non legitur: ex ipsa Thebaidis subscriptione (fol. 88^r) recte concludere mihi videor, aliam esse originem Thebaidis, aliam Achilleidis. nec enim aliter expedio, quod ultimi Thebaidis libri subscriptio PAPINII · SVRSVLI · THEBAIDOS · DVODECIM(us) | FELICITER · EXPLICIT · AMHN variis coloribus deleta est, ita ut rubro colore adderetur Achilleidis titulus: INCIPIT · LIB(er) · STACII · ACHILLEIDOS. nota etiam in Achilleide nomen adulteratum non legi neque in titulo, quem exscripsi neque in subscriptione, ubi EXPLICIT **b**^{1} scripsit, *Stacius Achilleidos* addidit **b**^{2}. contra in Thebaide libris 1. 2. 3. 5. 7. 12 nomen subscribitur PAPINII · STATII · SURSULI, post libros 4. 6. 9. 10. 11 nude legitur EXPLICIT · LIBER · III · (et sim.), in una octavi libri subscriptione nomen STATII solum apparet.

denique occasione oblata utor, ut errorem a me quon-

---

1) cf. Achilleis p. XXX sq.

dam commissum corrigam. nam quod contendi[1]) Bernensem diversum esse ab eo Danielis codice, cuius lectiones in editione sua Lindenbrogius protulit, falsum est. consentiunt enim Danielis liber ab illo laudatus et Bernensis fere omnibus locis atque etiam eis quibus nugas suas corrector b² inculcavit e. g. 4, 230. 6, 196. 7, 149. ego quondam motus sum eis potissimum locis quibus Lindenbrogii liber Danielianus et Bernensis discrepant. sunt autem si manifestos Lindenbrogii errores omittimus, plus minus triginta loci. ex quibus gravissimum est, quod ille in omnibus suis libris Theb. 12, 177 desiderari contendit.[2]) id quod omnes viri docti etiam ad Danielis codicem rettulerunt, tamen ubi a Lindenbrogio undecim locis lectiones Puteanei ei attribui perspexeris, etiam de reliquis quin maximam partem error editoris subsit, vix dubitabis. ex quibus nonnullas ad librum Petavii referre licet, quo Lindenbrogius in editione usus est, praesertim 1, 673 *lachrymas*, nam b *extemplo* exhibet.

III. codices Germanici

Germanicorum codicum vetustissimus fuit is cuius unus quinio Lipsiae in Bibliotheca Reipublicae adservatur (Rep. I 12ᵃ, nobis *A*). fragmentum quo continentur Theb. 4, 352 —753 contuli Lipsiae autumno anni 1903. scriptus erat ipse codex saeculo X scholiisque satis amplis instructus. tamen hunc librum periisse non tanto opere dolendum est, propterea quod eius fragmento collato ostenditur, quanta diligentia quantaque cura de exemplari suo transcriptus sit saeculo XI **A**

codex Bambergensis N IV 11 (**B**), qui foliis 93 Thebaidem cum scholiis largiter adscriptis continet. quo libro primus Otto Müller usus est in sex prioribus libris edendis. dein Kohlmannus in his libris Müllero fretus ad sex posteri- **B**

---

1) Rhein. Mus. 59 (1904) p. 384 adn. 1.

2) quod omnes codices suos hunc versum non agnoscere dicit, ita potest explicari, ut eum non codice b ipso, sed excerptis a Daniele factis usum esse statuamus.

ores libros codicem ipse contulit. cuius collatio cum minus accurate aut facta sit aut adhibita, gaudeo quod mihi Mülleriana suppetit etiam ad posteriores libros.

atque in titulo operis scriptum est: INEP · (sic) LIB · I · STATI · PAPINII · SVRSVLI · THEBAIDOS, contra in subscriptione primi libri verum nomen apparet: P. PAPINI · STATI · THEBAIDOS · LIB · I · EXPLICIT, itidemque in reliquis libris constanter. itaque concludere licet adulteratum nomen postea in hanc quoque familiam esse inlatum. cui opinioni favet quod post primi libri titulum illa vita poetae legitur medio aevo confecta, unde falsum nomen inrepsisse veri simile est. versus scripti sunt singulis paginis triceni quini, qui numerus paulatim usque ad quadragenos quinos ascendit. uno folio post sexagesimum tertium exciso perierunt Theb. 7, 296—383. inde a Theb. 7, 461 usque ad 7, 700 quadrageni versus singulis paginis exarati sunt, quem numerum ad exemplaris similitudinem a librario servatum existimaverim. nam ibi in calce unius cuiusque paginae singuli versus erasi sunt eidemque initio sequentis pallidiore quidem atramento, ab ipso tamen librario additi. cuius rei rationem non expedio, nisi ab illo loco exemplaris paginae diligenter expressae sunt.[1]) quod exemplar etiamsi numeri quadrare videantur, non eum esse codicem cuius superest fragmentum Lipsiense infra demonstrabimus. sed cur non statim a fronte libri **B** exemplar secutus est? opinor quod vita Stati adiecta ordo ab initio turbatus erat.

in ea quoque re Müller praecipua dignus est laude, quod non solum quid nunc in codice legatur, diligentissime enotavit, sed etiam correctoribus singulis sua attribuit. nam praeter eum librarium qui textum conscripsit, duorum minimum notae facile secernuntur: eius qui scholia addidit $\mathbf{B}^2$ et recentissimi cuiusdam correctoris $\mathbf{B}^3$. hic post saeculum XIII multa emendavit, multa restituit, quae antiquitate pessum-

1) eodem videtur pertinere quod fol. 43 Theb. 5, 140—219 i. octoginta versus non ab ipso librario, sed ab eo qui scholia adnotavit, scripti sunt.

data erant vel madore. tamen cum partim de suo, partim de libro admodum recenti[1]) doctrinam prompserit, raro eius emendationibus uti possumus. e. g. 12, 576 quo loco pro nomine *sinin* a **B**¹ omisso *sinonem* **B**² addidit, qua lectione consentit cum **L**ⁿ**Cb**μ, corrector ille **B**³ *busirim* substituit, coniectura plane futtili. alia res est de **B**². nam quamquam permulta iam ab ipso librario correcta sunt, tamen quaedam **B**² emendavit, qui quin codice quodam usus sit, sed non eo solo unde **B**¹ sua hausit, non est dubium. nam 3, 553 vocem *hoc* a **B**¹ omissam supplevit, quam non neglegentia librarii **B**¹ excidisse consensu codicis **b** probatur. 8, 742 *arcadii* **B**¹ scripsit. cum idem in **Qf**¹ legatur, manifestum est, hoc in exemplari codicis **B** fuisse. itaque quod **B**² correxit *atrei* (sic **P**ω**Σ**) aliunde petitum videtur.

Bambergensi et aetate et pretio suppar est codex Lipsiensis Bibl. Reip. I 12 qui ipse quoque Stati Thebaidem continet solam foliis 141, versibus 32 ad 34 in singulis paginis scriptis. praeter textum scholia quoque praebet satis ampla. significatur littera **L**.[2]) qui liber postquam antea a Lenzio inspectus est, qui Statium editurus erat[3]), diu neglectus iacuit.[4]) quod non merito factum esse ostendi in Hermae vol. 40 (1905) p. 349 sq. nam codicem una cum fragmento Lipsiensi anno 1903 Lipsiae contuli. **L**

exaratus est codex a tribus librariis, e quibus primus fol. 1ᵛ—39ᵛ (i. vitam Stati medio aevo confectam, Theb. 1, 1—3, 639) conscripsit, alter fol. 40ʳ—73ᵛ (i. Theb. 3, 640—7, 154), tertius reliqua. discernuntur autem librarii maxime diversis compendiis adhibitis. nam ipsae litterae non multum differunt. titulus exstat fol. 1ʳ *Statij Thebais.* nomen poetae solum post alterum librum indicatur: *Papinii statii thebaidos*

---

1) hoc eo potissimum probatur quod versus insiticios 2, 37—40 adscripsit, qui versus nisi in recentissimis codicibus non leguntur.

2) codex unde in bibliothecam Lipsiensem inlatus sit nescitur.

3) cf. Statius ed. G. Queck II (1854) p. IV et IX..

4) hoc maxime propter errorem Quecki factum videtur, qui altero loco codicem saeculo XVI pro XI adscripsit.

lib(er) III incip(it) arg(umentum). post reliquos libros nihil legitur nisi ARGVMENTVM · LIBRI · IIII · vel EXPLICIT · LIBER · VIII vel INCIPIT LIBER · VIII sim. cum igitur in plena subscriptione minusculis librarius uteretur litteris, eum ipsum capitales exosum titulos librorum contraxisse apparet. quid, quod ne in calce quidem totius operis nomen auctoris invenitur? sed multo post recentiore manu post ultimum versum repetitum adscripta sunt haec:

Explicit . . . .
finito libro [illegible]*ur vacca magistro*

qui versus quater repetitus est. sed haec quoque praeter aliqua vestigia deleta sunt.

litterae initiales singulorum versuum plerumque, ut moris est, rubro colore pictae sunt, in quibusdam vero partibus altera rubro colore a rubricatore, altera atramento fusco eodem quo scholia exaratae sunt. idem cui scholia debentur, multa correxit (**L**$^{\sigma}$). quaeritur autem utrum eodem usus sit in corrigendo exemplari, ex quo ipse librarius textum petivit, an alio quodam codice arcessito notas et correcturas addiderit. ac mihi quidem pro explorato est, eum non modo sua ex eodem exemplari non petisse, sed ne legisse quidem librarii **L**^{1} exemplar. nam in eo codice unde sua prompsit corrector **L**$^{\sigma}$, versus illos qui in uno Lipsiensi leguntur post Theb. 4, 713, omnino non extitisse demonstravi.[1]) dein saepissime diversas lectiones **L**$^{\sigma}$ adnotavit, quas ex aliquo codice fluxisse manifestum est; velut Theb. 1, 295 *se adtollat* scripsit librarius, quae lectio in codicibus haud paucis exstat, *ad-* delevit corrector, ut fieret *se tollat*, quod ne ipsum quidem codicum auctoritate destitutum est. similiter res se habet 1, 319 ubi *luce* **L**^{1} scripsit, *laude* suprascripsit **L**$^{\sigma}$, quae lectio est codicum **M**^{1}**Q**^{2}. 2, 367 **L**^{1} falso scripsit *Nec*, tamen hoc non proprio Marte excogitavit, id quod consensu codicum **Mf** evincitur, **L**$^{\sigma}$ adnotavit quod in ceteris exstat, in his codicibus correctura revocatum *Fit*. 4, 227 ge-

1) Hermes 40 (1905) p. 350.

nuinam lectionem *et oloriferi* quam **L**[1] praebet, corrector pessumdedit addito *-que*, sed hoc ex codice aliquo manasse ostenditur consensu codicum **DMfg**$\mu\nu$. 5, 462 *lemnos clamatur* est lectio **L**[1], *celebratur* supra addidit **L**$^{\sigma}$, neutrum non aliis codicibus traditur. similiter 10, 218 *Solus eo atque adeo venit ille* **L**[1], *Solus eo solus venit ille* **L**$^{\sigma}$. mira autem res est 8, 614 ubi *Nutat* recte **L**[1] exaravit, idem totidem litteris **L**$^{\sigma}$ supra scripsit, unde apparet in libro a correctore adhibito aliam fuisse in ipso contextu lectionem — aut *Mutat* (sic **P**) aut id quod veri similius est *Nutrit* (sic **gr**[1]$\mu\nu$) —, *Nutat* autem supra additum ut variam lectionem. plane eadem ratione explicandus est locus 4, 786 (779) ubi *ponitque* **L**[1], *ł ponit* **L**$^{\sigma}$, quasi aliud librarius scripsisset. quibus exemplis luculentissime demonstratur, quantopere codicibus inter se collatis et lectionibus permixtis familiae coniunctae sint vel turbatae. idem apparet aliis quoque locis, quibus explicationes correctoris non respondent lectionibus ipsius codicis. velut 3, 280 ubi librarius scripsit:

Arma tibi sed scopulos' et aena precando eqs.

quae lectio eo minus ipsius neglegentiae attribui potest, quod eadem lacuna Puteaneus quoque laborat, eadem in quibusdam codicibus temere expleta est, cum *sed quid scopulos* scriptum sit in **MfC**$\mu\nu$: contra glossator **L**$^{\sigma}$, qui *eclipsis* supra adnotavit, procul dubio in suo codice legit

Arma tibi, tu — sed scopulos et aena precando eqs.

quae est reliquorum codicum scriptura. prorsus similis est res 2, 187, ubi *Tu poteris thebanc queri* **L**[1] scripsit cum **MOQ**[1] **K**$^{2}\nu^{2}$, sed **L**$^{\sigma}$ cum *fratre melior* interpretatus sit, non dubium est, quin explicet lectionem *Tu potior* eqs., quae in plerisque libris invenitur. etiam 8, 48 a librario *Accedam et* haud temere exaratum esse consensu codicis **C** probatur, tamen correctorem qui *Mercurius* suprascripsit, non hoc, verum *Arcadan et* (sic ω) sibi interpretandum putasse elucet. nec minus dissentiunt **L**[1] et **L**$^{\sigma}$ 9, 499 ubi **L**[1] *dimissa* scripsit pro *demissa* facili errore, sed quo consentit cum Puteaneo, veram lectionem **L**$^{\sigma}$ explicat voce *deorsum*. eun-

dem neglegentius vel parum prudenter munere suo functum esse cognoscitur eis quoque locis, ubi inepta litterarum vestigia adscripsit, quibus verba non explicantur, sed obscuriora fiunt, e. g. 3, 287 ad vocem *virgo* adnotavit *crmione*, debebat (*h*)*ermione*. quae cum ita sint, pro duplici codice nobis sunt **L**^{1} et **L**$^{\sigma}$. ille vero codex quo **L**$^{\sigma}$ usus est, maxime affinis fuit codicibus $\mu\,\nu$ et **Mf**. quod paucis probo exemplis:

4, 179 *mesene* **L**$^{\sigma}$**MfCr**μ: *messene* **L**^{1}**P**ω
4, 227 *et oloriferique* **L**$^{\sigma}$**Mf**$\mu\nu$**Dg**: *et oloriferi* **L**^{1} al.
5, 498 *Arripit* **L**$^{\sigma}$**M**$\mu\nu$: *Abripit* **L**^{1}**P**ω
7, 59 *Pone* **L**$^{\sigma}$**M**^{1} e corr.: *P*(*a*)*ene* **L**^{1}**PM**^{1} ante corr. ω
7, 535 *flebilis ora* **L**$^{\sigma}$**Q**^{1}**DNMf**$\mu\nu$: *flebiliora* **L**^{1}**P**ω
9, 811 *vultum* **L**$^{\sigma}$**Mfr**ν: vultu **L**^{1}**P**ω
10, 293 *optat* **L**$^{\sigma}$**f**ν: *optet* **L**^{1}**P**ω
10, 897 *queruntur* **L**$^{\sigma}$**Q**^{1}**bMf**$\mu\nu^{1}$[1]: *quierant* **PB**: *-runt* **Q**^{2}
12, 168 *notatae* **L**$^{\sigma}$**Mf**: *notati* **L**^{1}**D**^{c}**N**^{1}**B**^{2} mg. ω: *gelati* **PB**^{1}**QD**^{1}**N**^{2}.

post correctorem **L**$^{\sigma}$, quem librario aequalem fuisse manifestum est, alii (nobis **L**^{2}) hic illic quaedam, non multa vel correxerunt vel adnotaverunt, velut is qui 4, 131 *te*^{g}*runt* corrigi voluit et 4, 400 *truces* (*l fruges*) glossas nonnullas Germanicas addidit, quas hic compono:

4, 153 *amenta* (*slingon*)
4, 262 *sordere* (*besulon*)
4, 266 *nodis inrugat* (*knouffon krohhoda*[2])
4, 269 *corytos* (*bogenhuot*).

unde codicem in Germania adservatum esse probatur. ibidem eum scriptum esse concludimus litteris *v* et *f* haud raro permutatis. quae permutatio adeo a linguis quae dicuntur

1) idem ex *querunt* **N**.
2) aut sic aut *-ola* ex *-oca* correctum.

Romanicis abhorret, ut Poggio constet ludibrio fuisse monachos Germanos, qui mălum vetitum a mālo fetido parum distinguerent. exempla autem ex L pono haec: 1, 491
f *nif* *t facem*
Devixus L^{σ}. 2, 389 *mavestat* L^{σ}. 3, 692 *vocem* L^{σ}. 3, 436
e vulso
ulso (f) L^{σ}. 4, 345 *mavortia* ex *mafortia* L^{1}. 4, 709 *phariis* ex *variis* L^{σ}. 4, 746 *pul*^v^*feris* L^{σ}. 5, 228 *finxerat* ex *vinxerat* L^{σ} (cf. 5, 269). 7, 348 *Cefisi* ex *Cevisi* L^{1}. 9, 848 ^v^*fidit* L^{σ}. 11, 761 *favet* ex *vavet* L^{1}. item ad originem Germanicam pertinet scriptura *caterъvam*.

ex ipso autem contextu de exemplaribus codicis Lipsiensis quaedam licet concludere. nam Theb. 2, 112—138 omissi sunt media pagina, sed folio inserto suppleti ab ipso librario adscriptis in folii capite nota *ħ* (i. hic) et eo loco quo referendi sunt *đ* (deest vel desunt). quod cum oculorum errore explicari nequeat, redire codicem apparet ad aliquem librum, in quo viceni seni versus singulis paginis extabant. sed id non ad ipsum exemplar pertinere his locis mihi videor assequi: Theb. 10, 923 et 11, 91. nam illud quoque memorabile est, quod post 10, 923 iterum leguntur 10, 902 et 10, 895 — atque hoc quo dixi ordine — suis locis inter contextum omissi, sed aut ab ipso librario (10, 895) aut a correctore (10, 902) margini adscripti. quod sic expedio: in exemplari cum versus 10, 923 paginae ultimo versu esset scriptus, adiecti erant in calce paginae versus omissi 10, 902 et 10, 895. unde in eadem pagina versus minimum a 10, 894 ad 923 i. plus tricenos extitisse certum est. similiter peccatum est in libro undecimo, ubi post 11, 91 iterum exstant 11, 56—58 media in pagina ipsius Lipsiensis. deleti sunt autem ab ipso librario, antequam initiales adderentur. quae res sic videtur explicanda, ut statuamus in exemplari versus 11, 56 et 11, 91 paginarum se excipientium primos fuisse. quod si verum est, in codice unde L transcriptus est, singulis paginis XXXV fere versus erant scripti. denique adnoto neumis notatos esse versus 12, 336 —341, quasdam voces etiam 12, 327 et 330 et 331.

f codex Monacensis 6396 (inter Frisingenses 196, unde significatur littera f) foliis centum triginta sex versuum tricenum ternum, qui numerus sub finem ad tricenos novenos augetur, saeculo XI scriptus Thebaidem continet solam cum scholiis, ita tamen ut exitus libri duodecimi a versu 657 desideretur ac ne subscriptio quidem inveniatur post 12, 656. qui versus cum ultimus extet in fine paginae ultimae, qua quaternio septimus decimus finitur, veri certe simile est ipsum Frisingensem olim damnum tulisse. exaratus est ab uno librario, nisi quod inde a medio versu 2, 678 usque ad 3, 115 alter eius vices subiit, sed post 3, 115 prior munus denuo suscepit. indigenam autem esse codicem patet litteris *f* et *v* permutatis, qua de permutatione modo diximus, cf. e. g. 12, 16 *fulvum* ex *vulvum* f¹, similiter 9, 727 *vulva* pro eo quod in reliquis extat *fulva* scriptum est. cf. etiam scriptura *enze* pro *ense* 4, 631.

nomen poetae, cum plerique libri subscriptione careant, praeter secundi initium et finem et sexti finem non legitur ac ne his quidem plene scriptum est:

S. P. S. LIBER SECUNDUS INCIPIT
S. PAPINII · SURSULI · LIB̄ · II · EXPLIC̄
UI. l. S. P. S. THEBAIDOS

quae nomina cum in exemplari pleniora extitisse verisimile sit, Sursuli cognomen poetae non a librario f est attributum.

correctores complures nactus est codex. sed cum pleraque ipse librarius diligenter emendavisset, pauca relicta erant correctori f², qui scholia videtur addidisse. corrector vero f² adhibueritne praeter exemplar alium codicem, non diiudico. contra recentior quidam corrector fʳ multa correxit, pleraque tamen ad suum arbitrium immutavit.

codicem postquam a Lenzio collatum Queckius adhibuit[1]) et hic illic Robertus Unger adscivit in Coniectaneis Statianis[2]), in sex prioribus libris eo usus est Otto Müller, sed contulerat totum. quae collatio mihi praesto est. sed ipse

1) edit. p. III.
2) P. Papinii Statii ecloga ultima ed. R. Unger 1868 p. 155 sq.

iam antequam ea ad me pervenit, codicem contuleram Monachii anno 1901.

de Cassellano codice CLXIV scripto anno 1010 docte **C** et diligenter disputavit Carolus Fridericus Weber[1]), cuius ex libello haec repeto: constat codex quaternionibus viginti, in calce numeris I—XX signatis, nisi quod in undecimo fasci tria tantum folia compacta sunt; accedit post quaternionem ultimum ternio, qui numero caret. sunt igitur folia 162 versuum tricenum. amplectitur codex Thebaidem integram. praeter titulum in fronte libri rubro colore pictum PVB · PAPINY STATY THEBAIDOS LIBRI · XII singulis libris praescribitur vel subscribitur nude *incipit* (vel *explicit*) *liber II* etc., sed post tertii libri argumentum exstat *Incipit liber IIIus Statii Thebaidos,* post prologum, i. e. post 1, 45 interpositum est: *Explicit · prologus · papii Pampinii Statii Thebaidos incipit liber primus,* ante 1, 21 vero: *incipit liber Imus Statii Pampinii sursuli. Thebaydos.* in fine operis subscriptio non exstat. apparet igitur falsum Sursuli cognomen initio tantum penetrasse. litterae initiales invicem vel minio vel atramento effictae sunt.

de origine et fatis codicis edocemur epigrammate quodam in extremo libro scripto:

> *Bis quingenteno Bis trino Bis quoque bino*
> *Nascentis XPI Thebais scripta fuisti.*
> *Aribo donavit, Vbi Hasungae Claustra locavit.*

unde scriptum esse codicem anno p. Chr. n. 1010 perspicitur instinctu Aribonis cuiusdam, qui monasterium Hasungense condidit librumque eiusdem bibliothecae dono dedit. eum Aribonem, Henrici II. imperatoris cognatum inde ab anno 1021 usque ad mortem — obiit autem diem supremum anno 1031 — archiepiscopum Moguntinum fuisse adnotavit Weber, qui de institutione illius monasterii docte disseruit. ex bibliotheca Hasungensi, cum anno 1528 monasterium sublatum est, codex in bibliothecam publicam Cassellanam pervenit.

---

1) commentatio de codice Statii Cassellano. progr. Marburgi 1853. ibidem imago codicis proposita est.

praeter ipsum textum scholia adscripta sunt ad Theb. 1, 696—2, 93 ab ipso librario. igitur ex duobus foliis exemplaris scholia videntur esse transcripta, in ceteris omissa. quod si recte conicio, in exemplari singulis paginis versus triceni terni extiterunt. textus ipse a tribus librariis confectus est, qui laudabili diligentia potius quam prudentia munere suo functi sunt. certe interpolationibus nemo ex eis indulsit. itaque pauca restabant emendanda correctori, qui altero codice adhibito quaedam adnotavit, e. g. 1, 12 *arcus* recte librarius scripserat, corrector effecit *arcum*, quae est lectio codicum **DLb**$\mu\nu$ Turon. 1, 74 *parentem* cum plerisque codicibus, *carentem* corrector **C**^{2}, item **PL**μ. 1, 144 *fulta* **C**^{2} ex *fulva* correxit, *fulta* exstat in libris **M**^{1}**fL**$\mu\nu$. 1, 223 *pelagus* **C**^{1} exaraverat consentiente in errore Puteaneo, *pelago* correxit **C**^{2} quod exstat in ω[1]). 1, 281 ex *miseresce* **C**^{2} effecit *miserere*[2]) quod legitur in **D**. 1, 365 *Miratur* ex *-tus* **C**^{2}; hoc in **PBMD** exstat, illud in ω. 2, 418 *ge*^{i}*rens* **C**^{2}: *gerens* **P**ω: *geris* **DN**. 7, 134 *plausit* **C**^{1}**P**ω: *ł pressit* suprascr. **C**^{2}**M**$^\sigma$. itaque duplicem nobis codicem Cassellanus quoque repraesentat, alterum prima manu, alterum manu correctoris. huius autem codex, id quod in apparatu critico magis etiam perspicuum est, quam paucis propositis exemplis, affinis erat libris cum **D** tum **M**. cum vero non satis multae exstent lectiones **C**^{2}, eius codicis admodum obscura est imago.

glossas raras praeter illum correctorem ab aliis quoque additas esse monet Weber l. l. p. 20. idem collationem ut videtur accuratissimam in illo programmate proposuit.

K codice Gudiano 54 (**K**) usus est Queckius, deinde Kohlmannus in Achilleide edenda. idem eum ad Thebaidem recensendam adhibuit.[3]) cuius collatione in editione promulgata ego quoque utor. sed ne temere ei credidisse dicerer, rogavi Ricardum Bürger amicum Guelferbytanum, ut partem

---

1) utramque lectionem **D** quoque exhibet.
2) hoc velim suppleas in apparatu critico.
3) Achilleis 1879 p. X, Thebais 1884 p. IX.

codicis denuo inspiceret. qui officio summa cum benevolentia functus me de Theb. 1, 389—2, 242 accuratissime edocuit nec non de damnis, quae codex contraxit. quamobrem ei gratias habeo maximas. unde cognovi, quamquam non summa nec uti quis aequum censuerit diligentia Kohlmannus de codice rettulit, tamen in universum ei fidem habendam. ex utriusque viri docti descriptione haec in meum usum converto: scriptus est a pluribus librariis saeculo XI continetque foliis numeratis 162 — sed errore numerus 20 duobus foliis insequentibus adscriptus est — Thebaidem et Achilleidem, quae inde a folio 145 exitum libri complet. scholia ad Thebaidem exstant uberrima, ad Achilleidem nulla. hanc non ex eodem fonte manasse probabile est. nec enim in ω Achilleis umquam videtur fuisse coniuncta cum Thebaide. quae cum ita sint, vanam spem fuisse elucet, de Achilleidis traditione quaestionem una cum Thebaide posse absolvi. immo haec res de integro videtur tractanda, sed ab hac occasione aliena est.

perierunt codicis ipsius quaternio primus, quo erant scripti Theb. 1, 1—388, dein septimi quaternionis folium ultimum i. 4, 840 (833)—850 (843) cum argumento libri quinti, tum toti quartus decimus et quintus decimus quaterniones insequentisque folia quattuor i. 8, 127—9, 230 denique totus quaternio septimus decimus i. 9, 454—903. contra lacuna Ach. 1, 529—660 altius ascendit, quippe quae Gudiano communis sit cum Q. hic illic picturae admodum ineptae additae sunt. singulis autem paginis versus viceni octoni vel noveni exarati sunt. unde vero liber in Gudii manus pervenerit, indagari nequit. nunc cum reliquis Gudianis in bibliotheca Guelferbytana adservatur.

in subscriptionibus et titulis Sursuli cognomen quod sciam nusquam apparet, velut finita Thebaide legitur EXPLICIT · LIB · XII · THEBAIDOS · INCIPIT · P · PAPINII · STATII · ACHILLEIDOS · LIB · I. corrector quidam saeculi XII in Achilleide versus singulos aut plures omissos[1]) supplevit, idem magnam illam lacunam Ach. 1, 529 sq. explevit. neg-

1) cf. Kohlmanni Achilleis p. X.

legentius enim Achilleis quam Thebais scripta videtur in hoc codice. eiusdem ut videtur aetatis corrector in Thebaide quoque quaedam emendavit.

μ tum saeculo XII scripti sunt duo codices Monacenses, quos anno 1901 Monachii ipse contuli. e quibus alter notatus numero 312 (nobis μ) e bibliotheca Hartmanni Schedel Norimbergensis in bibliothecam regiam pervenit. legitur enim in interiore tegumento LIBER DOCTORIS HARTMAÑI SCHEDEL DE NORIMBERGA. qui unde codicem acceperit, nescitur. tamen Germanicae eum esse originis et ipsa re probabile est et demonstratur litteris *f* et *v* commutatis e. g. Theb. 8, 646. continet foliis 148 numeratis — vel potius 149, nam post fol. 21 unum folium numero caret — Thebaidem solam cônstatque quaternionibus, quorum singulis paginis versus leguntur inde a tricenis quaternis ad senos. fol. 1^v vita illa Stati medio aevo conscripta exarata est. unde non mirum quod in titulo primi libri falsum Sursuli cognomen apparet fol. 2^r: INCIPIT · LIBER · PRIMVS · THEBAI| DOS · STATII · PAP$\overset{i}{A}$NII · SVR$\overset{o}{S}$VLI quae rubro colore picta sunt, nisi quod correcturae postea atramento sunt factae. post singulos autem libros poetae nomen non commemoratur ac ne confecto quidem toto opere legitur nisi D(e)O GR(ati)AS FINIS VENIT.

quamquam librarius in omittendis versibus minime parcus fuit, tamen praeter hanc neglegentiam pleraque recte transcripsit unde correctori μ^2 non multum operae relictum. tamen eum non eodem codice usum esse, unde μ^1 descendit, licet demonstrare. nec enim solum versus spurios 2, 37—41 supplevit aliosque a μ^1 praeteritos, sed etiam versus quosdam addidit, qui cum in codicibus permultis desiderentur, non ipsius librarii culpa in μ omissi videntur. nam

4, 270 praeter μ^1 omittunt **BMLNCfrν**: addidit μ^2
9, 53 „ μ^1 „ **BMLQCfν**: addidit μ^2
9, 187 „ μ^1 „ **BM^1QS^1f**: addidit μ^2 cum lectione *Debilitare*, sicut **N**, eandem in textu **S^2** exhibet, pro varia lectione **D**.

hinc apparet μ^2 codice usum esse alieno ab eis in quibus illi versus non leguntur. cum vero 9, 378 ne a correctore quidem suppletus sit, parum veri simile est, in codice ab eo ascito eum extitisse. unde seiunguntur praeter **P** etiam **DN**. sed aliis locis μ^2 aliqua certe affinitate cum **N** coniunctum esse probatur, id quod paucis monstrabo:

3, 71 *ominibusque* (sic **P**ω) in nonnullis codicibus (**B**[1]**Lf**) corruptum est in *omnibusque*. quod cum versui non responderet, natum est *cunctisque* in **NC**; idem μ^2 in rasura scripsit. itaque quin in μ ab initio aut *ominibusque* aut id quod mihi quidem probabilius est *omnibusque* extiterit, non est dubium.

7, 764 pro *devitare* simplex verbum μ^1 scripserat lacuna relicta ad versum mancum complendum: *iam* interposuit μ^2, *iam vitare* exstat in **N**.

8, 5 pro *artus* voce *atris* μ^2 substituit, quae est lectio codicum **Q**[1]**N**.

quod in codice μ leguntur 6, 227—233 post 6, 204, cum uno quantum scio **K** consensus est. sed proprium codicis μ peccatum est 6, 744 sq. nam 6, 744—777 locum mutaverunt. suo enim loco desiderantur, sed comparent post 6, 794 in continuo textus ordine. recentior quidem corrector addito signo ɗ et ad 6, 743 et ad 6, 794 quo transponendi sint versus, notat. itaque triginta quattuor versus versibus septendecim intermissis leguntur. unde manifestum est, olim in libro cuius singulis paginis versus septeni deni extiterunt, unum folium transiluisse librarium, sed postquam sequentis rectam paginam confecit, cognito errore damnum resarsisse. hoc non in ipso codicis exemplari factum esse inde concludo quod is qui librum μ exaravit, ipse errorem non videtur agnovisse. accedit quod septenum denum versuum paginae ad antiquissimos maxime codices conveniunt. itaque longius errorem repetendum esse in propatulo est.

in M o n a c e n s i a l t e r o 1 9 4 8 1 (olim Tegernseensi 1491, ν nobis ν) foliis 140 *Stacii papinii sursuli* | *Rhetoris et poete* | *libri XII Thebaydos* leguntur. post singulos vero libros solum Statii nomen invenitur: *Stacii Thebaidos lib*(*er*) *I ex-*

plicit et sim. sed opere confecto subscriptum est: *P·STATJ· PaPiNi SurSuLi ThcBaiDos · LiBer DuoDeCiMus Ex| PliCit · FeLiCiTer · AMeN.* igitur falsum agnomen in solo initio et fine exstat, in ipsum librum non est inlatum. ab initio genuina tantum nomina fuisse scripta elucet. octona folia, sicut plerumque tunc fiebat, in quaterniones compacta sunt, singulae autem paginae amplectuntur versus circiter tricenos et quaternos, nisi quod sub finem hic numerus imminuitur paginis non completis. ad vocem *sublata* 4, 37 glossa Germanica adscripta est: *ûfgezogen.*

corrector ν^2 qui errores haud paucos a librario commissos emendavit — huius quoque codicis librarius praesertim versibus omissis peccavit — librum confectum cum alio quodam contulit. id quod demonstratur cum aliis locis tum hisce:

1, 201 *unda* ν^1**P**ω: *una* ν^2**Q**^{1}**M**^{1}**f**^{1}**Lrb** Turon.
1, 292 *quod* ν^1**P**ω: *quo* ν^2**QMfL**μ
1, 279 *tectis* ν^1**P**ω: *terris* ν^2**QM**^{1}**f**
2, 549 *voco* ν^1**P**ω: *vocor* ν^2**Q**^{2}**Mf**
3, 137 *per et* ν^1**P**ω: *perque* ν^2**MfC**
3, 322 *iamdudum aut* **PNQ**^{2}: *dudum aut* ν^1**BLQ**^{1}**rb**μ: *dudum vel* ν^2**MfC**[1])
3, 648 *capaneus* ν^1**P**ω: om. **M**^{1}**fC**: del. ν^2 [1])
7, 89 *toto* ν^1**P**ω: *tuto* ν^2**M**$^\sigma$**f**
8, 344 *Praegrediens* ν^1**P**ω: *Progrediens* ν^2**C**
10, 46 *aurae* ν^1**P**$^1\omega$: *agnae* ν^2**CD**^{1}**P**^{r}.

unde apparet correctorem usum esse codice quodam simili maxime libris **MfC**. convenit quod versum Theb. 4, 270 non supplevit ν^2, qui versus deest in **BLNMfCr**μ.

fragm. Monast. adiungimus fragmenta quaedam codicum Germanicorum. ac primum quidem de fragmentis Monasteriensibus dicendum est, de quibus Ferdinandus Deycks haec memoriae tradidit[2]): *sex igitur folia sunt apud nos membranacea, decerpta quondam ad librorum tegumenta perficienda, codicis perboni saeculi XII magisque accurate quam eleganter scripti.*

---

1) quamquam hoc loco dubitavi utrum correctura ab ν^1 an ab ν^2 profecta esset.

2) Index lect. hibern. Monasteriensium 1865/6 p. 5 sq.

forma est quae dicitur in folio minor, versuum in quavis pagina lineis distributa numerus quinque et triginta, quorum primus est fere desectus. scholia[1] *ad marginem nitide et quemadmodum ex atramenti colore patet fusciore, postea sunt adiecta. e duodecim paginis tres ita sunt vastatae, ut ex parte tantum legi possint. in iis vero quae ibi leguntur, hae apparent Thebaidos partes:*

3, 334—473 (fol. I. II.) 693—719 (IV)

4, 1—18 (extremae tantum voces sunt, in fol. IV)

4, 26—55. 63—90 et 379—407. 415—442 (fol. III cuius tamen extrema pars interiit)

4, 451—477 et 486—512 (fol. IV cuius dimidia pars est resecta)

4, 725—843[2] *et 5, 1—4 (fol. V et VI)*

scriptura codicis est dilucida, compendia literarum pauca tantummodo, neque ultra lineolam pro n *et* m *et* q. *pro* -que, p *pro* per pro prae, fri *pro* fratri, ds *pro* deus, nc *pro* nunc *et nota illa pro* ur er us *in fine habens;* ae *et* e *semper sunt distinctae, nomina propria fere recte scripta, emendationes a manu secunda non nisi rarae, explicationes inter versus haud saepe inculcatae eaeque uno fere verbo comprehensae.*

haec Deycksius. quae quam non sufficiant ad codicem vere describendum, cuilibet manifestum est, praesertim cum Deycksius unde fragmenta accepisset, silentio obtexerit. id quod eo magis dolendum est, quod fragmenta nunc aut perierunt aut abiecta latent. nascitur autem suspicio de aetate a Deycksio definita posse dubitari.

extant igitur:
Theb. 3, 334—473 = 140 vers. = 4 pag. = 2 fol.: I. II.
desunt: 3, 474—691 = 219 vers. = 6 pag. = 3 fol.
deinde extant:
3, 693—4, 97 = 143 vers. = 4 pag. = 2 fol.: IV. III.[3]

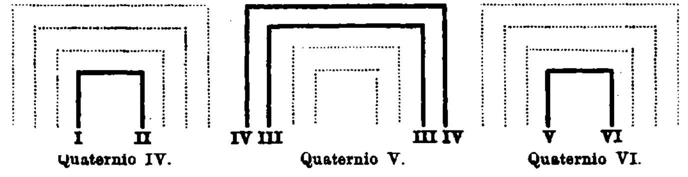
1) ex eis Deycksius l. l. p. 12 proposuit quae pertinent ad Theb. 3, 337—353.

2) titulus argumenti et libri quinque versus explet. accedit ipsum argumentum versuum duodecim.

3) foliorum III et IV infima parte resecta septeni versus in fine paginae cuiusvis perierunt.

desunt: 4, 98—378 = 281 vers. = 8 pag. = 4 fol.
tum extant:
4, 379—520 = 142 vers. = 4 pag. = 2 fol.: III. IV.[1])
desunt: 4, 521—725 = 204 vers. = 6 pag. = 3 fol.
denique extant:
4, 725—5, 4 = 140 vers. = 4 pag. = 2 fol.: V. VI.

quam rationem ubi ducimus, apparet folia sic coniuncta fuisse, ut fol. I. II essent media quaternionis alicuius folia, III et IV exteriora insequentis, V et VI media tertii cuiusdam quaternionis. cum vero anto fol. I 1830 fere versus perierint, his folia viginti sex completa fuisse facili computatione efficimus. ex quibus cum tria ad eum quaternionem, cuius folium medium (I. II.) extat, supplendum necessaria sint, ratio manifestissime apparet: postquam folio primo primi quaternionis titulus et vita Statii extiterunt, ea quae ante fol. I perierunt, tribus quaternionibus et quarti foliis tribus exarata erant. sequuntur fragmenta:

Quaternio IV. Quaternio V. Quaternio VI.

ac sola folia quinti quaternionis inter se cohaesisse eo efficitur quod Deycksius duobus tantum numeris IV. III et III. IV ea significavit, sed I a II nec minus V a VI separata erant apud eum. de origine fragmentorum certi quicquam nunc quidem assequi non possumus, coniectura eam definire infra conabimur. sed quibus cum codicibus liber ille Deycksianus coniunctus fuerit similitudine quadam, licet adumbrare. nam omissis eis lectionibus quae fragmentorum propriae sunt[2]), his cognatio ostenditur:

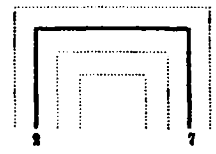
1) foliorum III et IV infima parte resecta septeni versus in fine paginae cuiusvis perierunt.
2) cf. praesertim 3, 428. 4, 35. 403. 783. 795. 820. 833.

3, 367 *Occurit* Monast. **D**: *Accurit* **P**ω
3, 391 *Et* Monast. **Mf**: *At* **P**ω
3, 395 *omnis* Monast. **B**[1]: *omnes* **P**ω
3, 410 *armiger* Monast. **fK**: *armifer* **P**ω
3, 427 *cursum* Monast.[1] **BQ**[1]: *currum* Monast.[2] **P**ω
4, 65 *maniplos* Monast. **B**[1]; *maniplis* **P**ω
4, 456 *nefastos* Monast. **BΔLQMfrbC**[2]: *nefasto* **P**ω
4, 468 *ipse* ex *ipsa* Monast.: *ipsa* **D**: *ipse* **P**ω
4, 774 *obtatis* ex *oblatis* Monast.: *oblatis* **L**[1]: *optatis* **P**ω
4, 823 *e* Monast. **BfCrb**: *a* **P**ω: om. ν^1

unde elucet codicem illum deperditum pendere a fonte horum potissimum codicum **BQKLMfD**. tamen accuratius quicquam nequit definiri.

in subscriptione libri quarti nomen poetae sic scribitur: P·PAMPINII·STATII·THEBAIDOS|LIBER·QVARTVS·EXPLICIT·INCIPIVNT·DVODECIM·VERSVS. singulis autem paginis versus inter tricenos et tricenos senos scripti erant.

fragm. Werd. ex ipsis fragmentis Monasteriensibus de eius codicis origine nihil effecimus. sed aliunde nobis lux affertur. codicis enim cuiusdam olim Werdensis fragmenta ex bibliotheca Düsseldorfiensi in lucem emisit Guilelmus Schmitz.[1]) qui eiusdem quaternionis duo folia sibi praesto esse perspexit hoc ordine ab initio coniuncta:

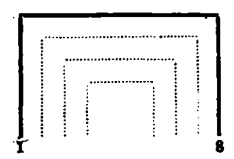

alterum igitur et septimum folium[2]) servatum erat, quibus continebantur 9, 865—10, 12 una cum argumento libri decimi et 10, 298—368, ita tamen ut multa corrosa perierint. unde cognoscitur singulis paginis scriptos fuisse versus inter

1) Rhein. Mus. 21 (1866) p. 438—443.
2) ea folia ad quartum decimum quaternionem pertinuisse summa cum probabilitate Schmitzius coniecit.

tricenos ternos et tricenos senos. finito autem libro nono legebatur: P · PĀP · STATII · THEBAID · LIB · VIIII · EXPLICIT. hoc quoque videtur memorabile libri numerum singulis paginis ita inscriptum fuisse, ut folio verso legeretur LIBER, folio recto eius numerus. decimo saeculo codicem exaratum esse censuit, qui fragmentum invenerat Woldemarius Harless. cuius iudicio Schmitzius accedit. idem saeculo sequente correctorem quendam emendationes et scholia glossasque addidisse adnotat.

miro casu accidit ut paucis annis intermissis in alterum eiusdem codicis Werdensis fragmentum in eadem Düsseldorfiensi bibliotheca incideret Guilelmus Crecelius.[1]) item servata sunt duo folia unius quaternionis atque XIII, sicut numero supra scripto indicatur. singulis vero paginis triceni quini versus exarati sunt. itaque prima leguntur Theb. 9, 325—269, altera 9, 270—304; tertia 9, 726—756, quarta 9, 761—791 ita tamen ut quaterni versus in fine tertiae et quartae paginae recisi sint. cum autem inter duo illa folia servata desiderentur versus 422, sex folia inter ea excidisse in propatulo est, primum igitur et ultimum tertii decimi quaternionis folium tenemus:

quod fragmentum quamquam Crecelius utrum decimo an undecimo saeculo tribuendum sit dubitat, tamen ad eundem codicem Werdensem utrumque fragmentum pertinere manifestum est. nam sicut Crecelius recte perspexit, cum tertii decimi quaternionis folium ultimum quondam finitum sit versu 9, 795 — nam folii octavi quattuor versus periisse supra monuimus — inter eius fragmentum et Schmitzianum undeseptuaginta versus intersunt, i. duo paginae versuum

1) Rhein. Mus. 32 (1877) p. 632—636.

triginta quattuor vel triginta quinque. adde quod etiam in quaternionis quarti decimi foliis superstitibus i. in fragmento Schmitziano parum constans est numerus versuum. quae cum ita sint, quin fragmenta quondam uno folio intermisso se exceperint, non est dubium.

difficilior autem quaestio exoritur de fragmentis Monasteriensibus, quae saeculo duodecimo Deycksius attribuit. diversi codicis atque Werdensis ea fuisse censet Schmitzius, Crecelio ex eodem fluxisse admodum veri simile est. pervenisse autem folia illa Monasteriensia in Deycksii manus per amicum quendam Düsseldorfiensem conicit a quo et alia Deycksio tradita esse constat. ab hac igitur parte admodum probabilis est Crecelii opinio. tamen propter Deycksii in describendis foliis suis neglegentiam rem in lubrico versari non nego.

accuratam autem rationem subducere non possumus, propterea quod in singulis paginis fragmentorum et Monasteriensium et Werdensium versuum numerus non satis sibi constat. tamen haec via non prorsus destituenda est. igitur cum quaternionis sexti folium 6^{v} finitum sit versu 5, 4, quaternionis tertii decimi folium 1^{r} coeperit a versu 9, 235, inter utrumque desiderantur versus Statii 3501 (5, 5—753. 6, 1—929.[1]) 7, 1—823. 8, 1—766. 9, 1—234), quibus addendi sunt argumentorum quattuor versus duodequinquaginta nec non quater quaterni subscriptionum et inscriptionum versus. itaque computamus in universum versus 3565. paginae autem exciderunt inter fragmenta Deycksiana (quat. VI fol. 5^{v}) et fragmentorum Werdensium initium (quat. XIII fol. 1^{r}) 102. sunt enim sex quaterniones integri et ultimae sex paginae quaternionis sexti. itaque si licet aequa fere ratione distribuere illos versus 3565, singulis paginis scripti fuerunt versus treceni quini, raro treceni quaterni. ergo ne haec quidem impedimento sunt, quominus fragmenta Monasteriensia et Düsseldorfiensia eiusdem codicis Werdensis reliquias iudicemus.

---

1) non numerati sunt versus qui in melioribus libris non leguntur 6, 79—83. 88—89. 227—233. 719—721.

nec tamen propterea pro certa explorataque re opinionem ausim venditare. nam triceni quini versus vel numerus parum diversus in multis eius aetatis codicibus singulis paginis leguntur. ac ne id quidem videtur neglegendum, quod Deycksius fragmenta sua duodecimo saeculo attribuit, Düsseldorfienses sua decimo vel undecimo. quamquam de Deycksii auctoritate dubitari posse non nego. sed accedit gravissimum. supra enim demonstravimus fragmenta Monasteriensia cognata esse cum libris praecipue **BQKLMf**. iam vero hos mihi consideres velim locos:

9, 276 *capetum* **P**: *calet(h)um* ω: *caplethum* **Bb**: *ca-[illegible]letum* frg. Werd.
9, 290 *minanta* ω: *minanta* ex *-tem* frg. Werd.: *minantem* **b**: *mimanta* **BD**: *m*$\overset{u}{i}$*n*$\overset{n}{a}$*ta* **P**^{c}
9, 741 *torv*$\overset{u}{i}$*sque* **L**$^{\sigma}$ frg. Werd.: *torvusque* **P**ω
9, 749 *erythion* **P**: *ericion* frg. Werd.: *eurytion* ω: *euricton* **b**μν
9, 865 *oblitus* **P** frg. Werd.^{1}: *obliquus* frg. Werd.^{2} ω
9, 872 *tegmine* **PBQL**^{1}**b**^{c}**C**ν frg. Werd.^{1}: *tegmina* frg. Werd.^{2} ω
9, 879 *casside* ω frg. Werd.^{2}: *cuspide* frg. Werd.^{1} **P**
9, 881 *prensis* ω: *pressis* **P** frg. Werd.
10, 314 *thamyrin* **P**: *-rim* ω: *-rum* **BL**μ: *thamarim* **K**ν^{2} frg. Werd.
10, 319 *Calpetus* **PQ** frg. Werd.: *Palpetus* ω
10, 367 *Numen* **P**ω frg. Werd.^{2}: *Lumen* frg. Werd.^{1} **L**^{1}.

apparet igitur fragmenta Werdensia artiore vinculo cohaerere cum libris **BbQKL** [1]): cum eisdem fere Monasteriensia quoque fragmenta coniuncta esse ostendimus. quae cum ita sint, equidem non dubito quin eiusdem codicis Werdensis disiecti membra partim a Deycksio, partim a Düsseldorfiensibus publici iuris sint facta. tamen cum non plane certa sit haec sententia, suo quamque partem nomine nuncupandum censui.

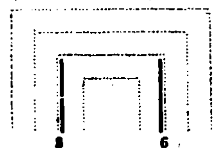
denique adnoto etiam codicem Werdensem correctum esse

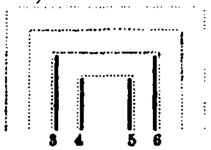
1) quod compluribus locis fragmenta Werdensia cum **P** conspirant, infra explicabitur.

non solo exemplari adhibito, sed etiam alio libro, cf. 9, 741. 865. 872. 879. 10, 367.

fragmenta quaedam Monacensia, ne quid omisisse videamur, breviter hic perstringere liceat. nam in codicis Monacensis lat. 11309 tegumento interiore agglutinatum est unum folium duarum columnarum, quibus scripti sunt Theb. 1, 226—268 et 1, 451—494. hinc ex primo alicuius codicis quaternione aversam scripturam tertii folii, rectam sexti esse servatam cognoscitur, si quidem quadragenos quinos versus in singulis paginis extitisse quondam veri simile est. nam inferiore margine quaedam recisa sunt. antecedunt autem ante ea quae legi possunt, versus 225, i. e. 5 × 45:

deinde in codicis Monacensis lat. 11812 anteriore tegumento extant fragmenta versuum Theb. 8, 95—123 et 8, 321—349, in posteriore eiusdem codicis 8, 187—215 et 8, 232—259. quae fragmenta sic quondam coniuncta fuisse manifestum est, ut hic intimum folium quaternionis (4^v et 5^r), illic proximum eiusdem (3^v et 6^r) sit adhibitum:

cum vero partes tantum paginarum servatae sint, seni deni versus in calce cuiusque recisi sunt.

quae fragmenta cum ad artem criticam nihil adferrent, in apparatu critico omittenda duxi.

Germanicis libris adiungimus

Batavum

codicem Gronovianum (Leidensem 374, nobis g), in quo saeculo undecimo foliis 214 Thebais cum scholiis a com- **g**

pluribus librariis scripta est.[1]) hic codex olim ad bibliothecam Herbipolitanam pertinuit. cuius rei testimonium est nota ab ipso fortasse Berneggero, penes quem codex quondam fuit, adscripta in tegumento: *Nobiliss(imus) Ioan(nes) Ludovicus Peyer Scaphusianus hoc bibliothecae Herbipolitanae spolium dono misit Matthiae Berneggero 1635.* Bernegger autem librum Gronovio utendum permisit, qui plus semel eius mentionem fecit. ab hoc codex in bibliothecam Leidensem pervenit.

collatione utor Kohlmanniana in editione promulgata. imaginem autem duarum codicis paginarum exhibet Chatelainius.[2])

denique

Italicum codicem

M adhibui unum Mediceum bibliothecae Laurentianae Plut. 38, 6, nobis **M**. quem antea fere neglectum[3]) anno 1906 Florentiae contuli. liber scriptus saeculo undecimo Stati Thebaidem foliis centum octoginta versuum vicenum septenum continet multis scholiis enarratam. in Laurentianam e parva bibliotheca Sancti Spiritus (banc. VIII 9) translatus est. olim Ioannis Boccaccii fuit, cuius manu et lacunae quaedam expletae et litterae madore corruptae in ultimis praesertim foliis restitutae sunt. scripsit autem Boccaccius folia insiticia 43. 100. 111. 165. 166. 171. praeterea varias lectiones e libro recentissimo, nempe ex eodem unde lacunas supplevit, idem hic illic adnotavit. poetae nomen praeter frontem libri — hic *Statius Thebaidos* legitur — non extat.

errores multos ipse librarius ($\mathbf{M}^1$) emendavit, plures etiam corrector quidam aequalis, qui scholia adscripsit ($\mathbf{M}^\sigma$); idem varias lectiones haud raro adscripsit. correctorem vero altero codice esse usum, non eodem unde $\mathbf{M}^1$ fluxit, cum multis, tum his locis inlustratur:

3, 516 *phoebi* $\mathbf{M}^1\mathbf{P}\omega$: *caeli* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{Q}^1\mathbf{r}$ ($\mathbf{N}^1$?)

4, 765 *pluvioque* $\mathbf{M}^1\mathbf{P}\omega$: *fluvioque* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{C}$

---

1) cf. Kohlmanni Thebais 1884 p. XI.

2) Paléographie des classiques latins II pl. 163.

3) cf. O. Hecker, Boccacciofunde 1902.

5, 618 *orbae* **P**: *ori* (*or*[illegible] $\mathbf{B}^1$) $\mathbf{M}^1\mathbf{B}^1$ mg. ω: *ore* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{C}$
6, 20 *lacessunt* $\mathbf{M}^1\omega$: *lacessant* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{PC}$
6, 61 *bello* $\mathbf{M}^1\omega$: *be*[illegible]*lo* **LKN**: *belo* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{PQb}$
6, 68 *Gloria* $\mathbf{M}^1\mathbf{P}\omega$: *Gratia* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{b}$: *Gloria* ex *Gratia* $\mathbf{B}^1$
6, 70 *toro* $\mathbf{M}^1\omega$: *rogo* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{PB}^1\mathbf{b}$
6, 71 *funere* $\mathbf{M}^1\mathbf{P}\omega$: *munere* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{Q}^2\mathbf{N}$ (cf. 6, 117)
6, 320 *voles* $\mathbf{M}^1\mathbf{P}\omega$: *vales* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{Q}^1$
6, 338 *castaliae* $\mathbf{M}^1\mathbf{P}\omega$: *castalio* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{B}^1$ in ras. **LCr**
6, 391 *aeque* $\mathbf{M}^1\omega$: *aequa* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{PCf}$
6, 409 *flumina* $\mathbf{M}^1\mathbf{P}\omega$: *fulmina* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{QCf}$
6, 525 *saltem* $\mathbf{M}^1\mathbf{P}\omega$: *saltim* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{C}$
6, 563 (*atalan*)*tes* $\mathbf{M}^1\omega$: *-tis* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{PC}$
7, 575 *cibos* $\mathbf{M}^1\mathbf{P}\omega$: *dapes* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{BLbKS}$
10, 167 *reddit* $\mathbf{M}^1\omega$: *tendit* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{PD}^1\mathbf{BKQ}^2\mathbf{f}^2$
10, 886 *inservante* $\mathbf{M}^1\omega$: *infestante* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{QKf}\mu$: *infestare* **D**
11, 715 *inrita* $\mathbf{M}^1\omega$: *anxia* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{BQbL}^\sigma$: *aspera* $\mathbf{PD}^1\mathbf{N}^2\mathbf{S}$
11, 729 *abducam* $\mathbf{M}^1\mathbf{P}\omega$: *avellam* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{BQ}$
12, 76 *perenni* $\mathbf{P}\omega$, item in fonte codicis **M**: *perennes* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{CfK}\mu\nu$.

quibus locis consideratis correctorem codice quodam usum esse manifestum et eo simili libris **CBQ** potissimum. sed est etiam necessitudo quaedam cum libris **DN**, cf.:

6, 744 *Materiae* $\mathbf{M}^1\mathbf{P}\omega$: *Materiam* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{DN}\mu\nu$: *-em* **C**: *-iē* $\mathbf{b}^1$
6, 851 *Vara* $\mathbf{M}^1\mathbf{PBC}$: *Curva* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{DN}^1\mathbf{S}^2$
9, 453 *vultus* $\mathbf{M}^1\mathbf{P}\omega$: *fluctus* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{DNr}\mu$: *fructus* $\mathbf{L}^\sigma$
9, 800 *patres* $\mathbf{M}^1\mathbf{P}\omega$: *matres* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{Db}\mu\nu$
10, 129 *iura* $\mathbf{M}^1\mathbf{P}\omega$: *iussa* $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{DSrb}\mu\nu\mathbf{Q}$

cum vero ex his codicibus nullus in Italia scriptus sit, ne codici **M** quidem Italiam esse patriam elucet. quo autem auctore aut quando Alpes superaverit, nescitur. sed quam intricata sit librorum affinitas, hoc quoque exemplo probatur. nec enim solum $\mathbf{M}^1$ et $\mathbf{M}^\sigma$ diversos codices adiisse demonstravimus, sed ne huius quidem originem unam atque simplicem esse perspicitur.

his igitur adminiculis nisus ad Thebaidem recensendam aggressus sum. quamquam non omnium me quotquot aetas

tulit librorum manuscriptorum notitiam habere ipse quam maxime moleste fero. sed in tanto numero codicum superstitum non unius est hominis praesertim occupati, ex bibliothecis longinquis abditos eruere thesauros. tamen et quod potui, feci nec me destiturum spondeo, si quid forte indagare liceat, unde aut ad Stati verba restituenda aut ad textus historiam constituendam utilitas redundet. nam sicut illud munus eis quos novimus libris perfici posse mihi pro explorato est, ita ad alteram partem officii spero haud pauca esse accessura, quibus quae coniecturae loco ponere nunc cogimur, aut demonstrare aut supplere liceat.

CAPVT ALTERVM

de stirpe ω

eorum codicum quos descripsimus, nullum ex altero esse transcriptum certum est. nec minus omnes eos codices ex una stirpe esse procreatos in propatulo est. consentiunt enim non solum in mendis paucis quidem, si operis ambitum respexeris, sed talibus quales non ex una editione, sed ex uno libro pendere manifestum sit. nam compluribus locis, ut de aliis corruptelis non dicam, lacunae extant damno exterius allato effectae nec tamen quicquam antiquitus traditum habemus, nisi eam lectionem quam nos in codicibus legimus aut ipsam aut adulteratam.

versus certe integer periit post Theb. 9, 759 quo de loco recte iudicavit Weber.[1]) nam quem versum recentiores librarii interposuerunt, eum merito expunxerunt editores. quod vero Garrodius hiare orationem non agnoscit, plane non intellego. dicendum est enim quod vulnus alter ex Abantiadis acceperit, id quod ς recte senserunt. de reliquis autem versuum totorum lacunis dubitari posse concedo.

medio vero in versu plus semel lacuna exstat:

1, 291 *Obtestor mansurum et inrevocabile verum* codices omnes exhibent nisi quod in recentioribus quibusdam

---

1) de Stati codice Cassellano 1853 p. 20. cf. Herm. 40 1905) p. 361.

verbum emendatum est et μ *atque* offert pro *et*, quae lectio coniecturae deberi videtur, quamvis probabili. nec minus versus hiat

6, 446 *Admetus laxo cum tandem ab orbe reductis* eqs.

ubi variis rationibus, sed nulla probabili ς damnum resarcire conati sunt. etiam

7, 205 *Expugnare dedi mea est iactura pigetque*

huc pertinet. nam *-que* post *mea* excidisse mihi persuasum est. saepissime enim *-que* omissum est, ubi linea per litteram Q ducta qua compendium indicari solebat, male pro delendi signo est accepta.[1])

contra auctus est versus una syllaba

5, 643 *Hic sese Argolicis immunem servabat ab armis*

sicut in omnibus codicibus exstat, nisi quod *servat* correctura effectum est a $\mathbf{B}^3\mathbf{f}^2$, *servat* scriptum in **Mb**. sed cum codices cum **Mb** cognati *servabat* exhibeant, in his verum coniectura revocatum esse apparet.

singulas autem corruptelas, quae plerumque unius aut duarum litterarum sunt, adferre non opus est. ad unum codicem omnes nostros redire nemo ibit infitias. quem archetypum ante Dracontium scriptum esse efficio ex Dracont. Rom. 10, 165, ubi *impiger ales* ex imitatione loci Statiani Theb. 1, 292 dictum est. idem in omnibus codicibus antiquis invenitur. tamen quin recte emendatum sit in recentioribus *impiger alis* equidem non dubito.

unam autem illam Thebaidis memoriam iam antiquis temporibus in duas abiisse stirpes, qui primus quaesivit, qua ratione inter se codices Statiani cohaererent, Otto Müller indicavit potius quam demonstravit.[2]) nam cum editionem doctam atque amplam bonis auspiciis inchoatam non ultra primum volumen produxerit, prolegomena quibus erat de codicibus disputaturus, desiderantur. qui vero ante eum Statium ediderunt, ei hoc vel illo codice adhibito textum in

---

1) ceterae coniecturae nullius pretii sunt.

2) P. Papini Stati Thebais et Achilleis I 1870 p. VII.

vulgatis editionibus casu constitutum tradiderunt magis quam traditum restituerunt. cui temeritati finem fecit Otto Müller, qui duo genera codicum Statianorum constituit: alterum solo Puteaneo (**P**), alterum ceteris codicibus (*ω*), quibus vulgatus per medium aevum textus propagatus est.

singularem autem Puteanei libri condicionem inde explicari apparet, quod unus omnium recta via descendit a codice Iuliani illius v. c. cuius nomen in quinti Thebaidis libri subscriptione legitur. quam possessoris significationem neque ad Puteaneum ipsum pertinere neque ad eius exemplar certum est. neque enim illum Iulianum post saeculum quintum aut sextum fuisse ipso titulo viri clarissimi ostenditur. itaque alterum ex eis fuisse conieci, qui Symmachorum familiaritate usi sunt.[1]) cui opinioni egregie convenit, quod Prisciani testimonia cum Puteanei lectionibus optime congruunt contra ceteros codices.[2]) cum vero ipsum Puteanei exemplar insulari quae dicitur scriptura exaratum fuerit, ipsum codicem Iuliani capitalibus litteris scriptum ab Aelberhto archiepiscopo Eboracensi ex Italia in Britanniam advectum esse suspicati sumus. nam adportasse eum codicem aliquem Stati discipulus testatur Alcuinus.[3]) cui sententiae optime respondet quod Puteaneus ad codicem redit damnis exterioribus haud mediocriter affectum.[4]) multae enim extant in eo lacunae partim servatae, partim expletae a correctore aequali **P**². quae lacunae cum in ceteris codicibus *ω* non appareant, hos non pendere ex Iuliani codice manifestum est.[5])

iam vulgati libri *ω* utrum ad unum exemplar redeant an paulatim depravati sint ex archetypo quaeritur. quamvis

1) Philol. 63 (N. F. 15) 1904 p. 157 sq.

2) cf. Hermes 40 (1905) p. 341 sq. quo loco ad ea quae neglegentia peccavit Priscianus addas Theb. 12, 811 quem locum Priscianus laudat G L II 331, 9 pro *multum* synonymo *longum* substituto.

3) de sanctis Euboracensis ecclesiae 1552 (Poetae aevi Carol. I p. 169 sq.).

4) cf. Achilleis 1902 p. VII.

5) unde cadunt ea quae Garrodius (praef. edit. p. VII) excogitavit.

in ω quomodo sit aucta corruptio et interpolatio saeculis decimo et undecimo luculenter perspiciatur, tamen hanc quoque familiam ab uno codice emanasse demonstrari potest. ac primum quidem primi libri argumenta et pedestre, ad quod respicit Schol. Theb. 1, 61[1]), et versibus conceptum[2]) perierunt. itaque communis codicum ω pater in initio mutilus erat. deinde etiam Theb. 10, 100 sq. damno exteriore laborant omnes vulgatae traditionis codices. nam desiderantur versus 10, 100—105 et 10, 112—117, de quorum origine Statiana nemo sanus dubitat. cum vero bis seni versus amissi esse videantur, similitudo numeri non explicatur nisi inferiorem folii alicuius partem abscissam esse statuimus, cuius in pagina recta 10, 100—105, in aversa 10, 112—117 lecti erant. quod si recte sumimus, duodeni tantum singulis paginis versus scripti fuerunt in archetypo familiae ω aut in eius patre. qui numerus cuipiam non satis magnus esse videatur, quo paginae compleantur. itaque haud scio an liceat conicere picturis eum codicem fuisse illustratum.[3]) quomodo autem factum sit, ut in quosdam codices ς 10, 100—103 recepti sint, totidem in altera lacuna in codice Collegii Corporis Christi Oxoniensis inveniantur, non expedio. certe ad ipsum codicem Iuliani illi versus non redeunt. consentiunt enim cum **P** in errore insulari scriptura effecto: 10, 103 pro *Martigenae* in **P** legitur *martigerae*, in ς aut *martigero* aut *mulcigero*. hoc quin interpolationi debeatur, non est dubium.

longum est autem numerare, quot locis ω a Puteaneo recedat. itaque quaedam eligenda sunt. atque ea potissimum animum advertenda censui, ubi vulgati codices consentiunt in lectionibus quibus versus deletur. plura si quis quaesiverit, adeat apparatum criticum.

---

1) *harum omnium seriem fabularum in argumento digessimus.*

2) cf. Archiv für lat. Lexikographie 15 (1907) p. 261. de sexti libri argumento quod in recentioribus tantum libris invenitur, forsitan haeseris.

3) picturae ex codicibus superstitibus in solo Gudiano **K** exstant. quae utrum antiquitus traditae sint an impudenter fictae, cum codicem ipse non viderim, nescio. sed Ricardus Bürger ineptissime eas effectas mihi scripsit.

2, 594 *Solus in arma voco. neque in his mora; quos ubi plures* **DP**[1]): *in* om. *ω*.

3, 322 *Territat omne coma iamdudum aut ditibus agris* **PNQ^2**: *iam* in *ω* desideratur. unde ad versum resarciendum *dudum vel* in **MfC** scriptum est.

6, 309 *Caeruleum differre patrem; stupuere relicta* **P** vulgari corruptela *differre*, pro qua verum exstat in **Db***μν*: *deferre.* tamen in *ω* scriptum fuisse *ferre* vel eo apparet, quod variis rationibus versui laboranti succurrere conati sunt librarii. genuina autem lectio *ω* invenitur in **B^1L$S^1$$g^1$**, adulterati sunt codices **Q** *sic ferre*, **MfK** *perferre*, **C** *transferre*, **S^2N** *portare*.

9, 160 *Protegis, ipse manu Tyria tibi captus Adrastus* **P** ubi optime se habet dativus ille qui dicitur ethicus. in *ω* pro *tibi captus* solum *captus*, nisi quod *iam captus* vel *captatus* in singulis exstat codicibus. quae lectiones quin e corruptela *captus* procreatae sint, non dubito.

9, 258 *Sanguine et e fluvio neutri fatale reverti*: sic **PDCf**, contra in *ω e* exciderat, unde coniectura natum, quod in quibusdam legitur: *et a μ*: *de ν*: *et est* **r**: *sed* **N**.

9, 617 *Nec mihi secretis culpam occultare sub antris* **PD.**[2]) in ceteris pro voce *culpam* glossema *crimen* intravit, nisi quod versum magis quam sensum curavit **Cf^1** lectione *crinem*.

10, 309 *Exigit aptatamque cava testudine dextram* **PD K***ν*. in *ω aptamque* extitisse apparet: *aptamque* **LCr***μ*: *apt^{ta}amque* **$B^1$$Q^1$$f^1$**: *artamque* **M**: *captamque* **N**.

10, 466 *Ecce et Dirceae iuxta dux concitus alae* **PDC***ν*. in *ω et* omissum erat, quod correctum est in **B** et **L**: ^{et} *dircaeae* **B^1**: *-que dircaeae* **L**.

11, 22 *Nec iam hostes turmae aut ferrum mortale time-*

---

1) ex vulgatis codicibus *ω* nullum non hic illic cum **P** consentire adnoto. quibus locis ea lectio quae est in **P**, iure postliminii pro corrupta lectione *ω* reducta est. qua de re infra p. LXI agendum est.

2) idem in *μν* correctura restitutum est.

tur **P**. ubi cum in usu adiectivo vocis *hostes* haesissent, *hostiles* in *ω* substitutum est. genuina autem lectio in **BDf** correctura revocata est.

11, 391 *Mater io patria o regum incertissima tellus.* sic **P** nisi quod pro *patria o* exaratum erat *patriae*, nunc *-e* deletum est. pro interiectione *io* usitatiorem *o* scripserat *ω*. versui autem librarii **Drb** succurrerunt potius quam sensui, cum scriberent: *Mater enim o patria* eqs.

11, 607 *Vinci io miserum, vincis Natura, parentem* **PN**². pro *io* in *ω* extat *me* (*tu* *me* ν^2). quod cum in **BL** supra versum additum sit, in *ω io* omissum fuisse concluserim.

11, 609 *Volnera et in molles sequitur manus inpia planctus* traditur cum hac varietate: *et in* **PN**$\mu\nu^1$: *et in* **f**¹: *in* **BLQr**: *im-* **M**: *iam* **DCb**: *quin* ν^2. unde manifestum est *et* olim excidisse.

12, 362 *Cum tamen erectas extremus virginis aures* **P**:
Cum tamen extremus erectas virginis aures ω,
ubi **C** lectione *extremis* versui consuluit.

falsa verborum distinctione peccatum est in *ω*, ita ut sensus omnino non evadat 8, 48 *Arcada nec* **PD**: *Arcadan et ω*: *Accedam et* (inani coniectura) **LC**. glossarum in *ω* receptarum luculentissimum exemplum est: 4, 66 *Mos neque sanguis — habet* **P**[1]): *Mos neque sanguis inest ω*, cf. similis error in **D** 4, 540 *melior cum sanguis inesset* (pro voce *opertas*). 1, 48 *sub nocte* in *ω* legitur, *sub morte* in **P** quod unice intellegi potest. illud oculis vagantibus e versu antecedente repetitum.

quae autem inter duas stirpes **P** et *ω* intercedat ratio, postea videbimus. nunc de vulgatae familiis pauca delibo. nam in quaestione admodum intricata brevitati potissimum studuimus, ne amplitudine disputatio fieret obscura. nec enim umquam licet familiis subtiliter separatis stemma codicum simplex proponere, ubi per longum temporis spatium vicinae fuerunt familiae. itaque cum familias quasdam con-

1) *habent* certa emendatione restituit Otto Müller.

stituimus, non tam eos quos comprehendimus codices ab reliquis secernimus, quam ad unum quasi caput redire iudicamus. nam sicut ubi per aliquot saecula gentes quaedam hominum vicinis locis sederunt, omnes fere affinitate quadam coniuncti sunt, ita etiam traditione per longum tempus producta non cognatione tantum, sed etiam affinitate singuli libri cohaerent. id quod iam ex primo capite elucet, quo fere semper a correctoribus alios codices adscitos esse demonstravimus. itaque ea via progrediendum nobis visum est, ut prius singuli codices inter se coniungerentur.

ac primus **B** ab *A* vix ulla littera differt, adeo ut in minutiis quoque orthographicis summa sit similitudo. cf. praesertim 4, 523 *Fumidus* **P**ω: *Funditus* **B**^{1} (*Fumidus* **B**^{1} mg.): *Fundi*^{mi}*tus* *A*^{1} (*fumidus* *A*$^\sigma$ mg.). 4, 604 *tydeus* **P**ω: *deus* **B**^{1}*A*: *deus haec* **bQ**^{1}. 4, 607 *haustus* **P**ω: ^{ad}*haustus* **B**^{1}: ▒ (ad) *haustus* *A*. alia dabit apparatus criticus. nec tamen **B** ex *A* transcriptus est, cf. 4, 404 *gelatis* **P**ω**B**: *velatis* *A*. 4, 501 *divae* **P**ω**B**: *divos* *A***LbD**[1]): *div*^{o}▒*s* **Q**^{1}. itaque ex eodem codice manaverunt *A* et **B**. quorum consensu demonstratur, quanta fide **B** potissimum exemplar repetierit. unde huius libri auctoritas eis quoque partibus crescit, quibus *A* non servatur.

ad communem autem codicum *A***B** fontem proxime accedunt cum **L** tum **b**. cf. 3, 632 *nihil* **PB**^{1}**L**^{1}**b**^{1} (metro repugnante): *nil* ω.[2]) 3, 652 *vanis* om. **B**^{1}**L**^{1}. 3, 706 *et inlaetabile* **P**ω: *et laetabile* **Lr**: *in et laetabile* **B**.[3]) 4, 153 pro *haud* in **BL**^{1}**b**^{1} legitur *aut.* 4, 260 *percussus* **P**ω: *perculsus* (ex *-cussus* **B**^{1}) **BLb**. 4, 517 *sed* **P**ω*A*$^\sigma$: *si* **B***A*^{1}**Lb**. 4, 614 *in* om. **B***A***Lbr**. 4, 696 *nemeen* **P**ω: *neemen* *A*: *ne*▒*men* **B**: *nemen* **b**. 6, 700 *Molis* **P**ω**L**$^\sigma$**B**^{3}: *Mollis* **B**^{1}: *Molles* **L**^{1}. 7, 271 *plebes* **P**ω: *pubes* **BLbC**^{2}. 7, 581 *argis*

1) qua in lectione glossam supra scriptam *vos* textum penetrasse puto.

2) cf. 4, 326 *nil* **P**ω: *nihil* **BLQ**^{1}**b**^{2}

3) natum ex ^{in}*et laetabile*.

$P^c L^\sigma \omega$: *antris* P^1L^1**Bb**. 8, 61 *ad* om. B^1**Lf**. 8, 139 *maneant* $B^1Lb^1Mf^1$. 9, 393 *in* om. B^1L^1b. 9, 791 *bellare* PωB^3: *bella* B^1L: *iam bella* C. 10, 133 alterum *iterumque* om. B^1L^1. 10, 782 om. f, in BL^1 post 787 legitur. 10, 858 *unde* Pω: *una* BLr^1: *nulla* bD^c.

de cognatione artissima quae est inter **B** et **b** cf. etiam 2, 300 *omnis* Pω: *ignis* (*al omnes* B^1 mg.) **Bb**. 3, 244 *-ni* (nisi) Pω: *-ni* B^1: *nisi* b. 5, 33 *hic* om. B^1b^1. 5, 395 *in* om. B^1b. 6, 68 *Gloria* Pω: *Gratia* bM^σ: *Gloria* ex *Gratia* B^1. 6, 169 *nil* Pω: *nihil* B^1b metro reluctante. 6, 242 *stat* supra versum add. B^1b^2. 6, 547 *Sestias* Pω: *Shestias* **Bb**: *[illegible]hestias* (*T-*) Q^2. 6, 659 *abreptum* Pω: *adreptum* **Bb**. 7, 522 *hic* Pω: *hoc* **Bb**. 7, 698 *aufertur* PB^1b: *infertur* ω. 7, 737 *iactus* P: *iactu[illegible]* **Bb**: *iaculo* ω. 7, 743 *infestos* Pω: *infessos* D^1Q^1C: *insessos* **Bb**. 8, 479 *it* Pω: *et* **Bb**. 8, 488 *funduntur* vel *find-* Pω: *striduntur* B^1b^1. 9, 215 *i* om. B^1b. 9, 276 *capetum* P: *calet(h)um* ω: *caplethum* B^1b: *ca[illegible]letum* Werd. in minimis quoque rebus ea cognatio cernitur, e. g. 2, 179 *sicyolis* B^1b. 5, 611 *inachi* **Bb**. 6, 565 *honerat* B^1b.[1]) 6, 566 *inhermes* **Bb**. 6, 714 *theathri* **Bb**. 6, 743 *fincxit* **Bb**. 7, 769 *hossibus* **Bb** (ubi *hostibus* C). 8, 534 *illatus* Bb^1. 10, 364 *hethera* **Bb**. tantum similitudinem in casu positam non esse manifestum est.

deinde ex uno codice fluxisse libros **M** et **f** cum multis, tum his locis comprobatur: 1, 157 *emissus* Pω: *mensurus* f: *mensurus* (ł *emissus*) M^1. 2, 28 *iam nigra tumebant Colla* Pω: *iam colla tumebant Nigra* **Mf** collocatione adiectivi a Statio aliena.[2]) 3, 190 *ad* om. f, supra versum add. M^σ. 3, 322 *iam dudum aut* P: *dudum aut* ω: *dudum vel* **MfC**. 3, 475 *molossis* Pω: *molossi* (*-s* add. M^1) **Mf**. 3, 501 *post* Pω: *iam* **Mf**. 3, 530 *fortior* Pω: *fortiter* f: *fortitex* (or) M^σ. 3, 702 *tuosque verendos* ω: *tuosque nepotes* (ł *verendos*) M^σ: *tuosque nepotes* (ł *potentes*) f^1. 4, 222 *clipeo*

1) item 8, 291 *honerare* **Bb**.

2) ob eandem causam 12, 8 codicis P lectio *belli meminit victoria saevi* abicienda est, quam Garrodius falso ω adscripsit.

victum **P**ω: *victum clipeo* **Mf**. 4, 594 om. M^1**f**, add. M^σ.
ut
5, 320 *ut* **P**ω: *et* **f**: *et* M^1. 6, 178 *illa* om. **f**, supra versum add. M^1. 6, 180 *o proceres* **P**ω: *proceres* **f**: ^{o}*proceres* M^1.
ł arctoae
7, 35 *arctoae* **P**ω: *hibernae* **f**: *hibernae* M^σ. 7, 78 *hunc germane sub axem* **P**ωM^σ: *hunc modo in aera velox* M^1**f**.[1]) 7, 373. 372 **Mf**, ordinem restituit M^1. 8, 662 *volet* **P**M^σω: *volat* M^1**f**. 8, 752 *Laetitiaque* **P**M^σω: *Laetiaque* M^1**f**. 9, 89
tant *it*
Adventant **P**ω: *Adveneral* M^1: *Advenerat* f^2. 9, 291 *Thebaeumque* **P**M^σω: *Phebeumque* M^1**f**. 9, 299 *inhumatus* **P**ω:
in
nechumatus M^1: *nechumatus* **f**. 9, 501 *Passurum* **P**ω:
ł passurum *ł tenentem*
Pensurum M^1: *Pensurum* **f**. 10, 278 *tenentem* **P**ω: *regentem* M^1f^1. 10, 900 *segnes* om. **Mf**. 11, 382 *elanguescere* **P** M^σω: *liquescere* (*ll-* **f**) **Mf**. 11, 443 *qualis* **P**M^σω: *quamvis* **Mf**. 11, 478 *ite* **P**M^σω: *ne* M^1**f**. 12, 168 *notati* ω: *notatae* L^1**Mf**. 12, 351 *tempore in omni* **P**ω: *tempus in omne* **Mf**.

quibus ex locis apparet codicem **M** ex communi fonte transcriptum, postquam cum alio quodam ille codex collatus est, cf. potissimum 1, 157. 3, 475. 5, 320. 6, 178. 6, 180. 7, 372 sq. 9, 89. 9, 299. 9, 501. **f** autem antequam ille correctorem passus est, emanavit.

iam ad codicem **Q** se adplicat codex **K**. quamquam quod praeter Thebaidem Achilleidem quoque complectuntur eadem lacuna minutam[2]), inde de Thebaide plane nihil efficitur. nam in **Q** aliunde Thebaidem, aliunde Achilleidem petitam

---

1) conspirat in hac lectione cum libris **Mf** alter ex codicibus Behottianis (cf. Adriani Behottii observationes variarum lectionum in XII Thebaidos libros). recentior in quo primus liber secundique initium desiderabatur, nullius omnino pretii est (cf. Rhein. Mus. 59 [1904] p. 383), alter affinis est libro **f** potissimum, cf. praeter eum quem supra laudavi locum 1, 157 *mensurus* Beh. alt. 4, 727 *fluvii* M^1**f** Beh. 4, 694 *et* om. **fC** Beh. 4, 161 *signata* M^1**f** Beh. 7, 213 *lustra* **PM**ω: *iussa* **f** Beh. 7, 35 *hibernae* M^1**f** Beh.

2) cf. Achilleis p. XXX.

ostendimus.[1]) maioris autem momenti est, quod in **QK**μ versus ab optimis libris alieni 6, 227—233 in textu leguntur, quamvis non eodem loco. nam in **Q** post 6, 226 extant, in **K**μ post 6, 219. unde apparet in communi fonte hos versus subditicios in margine extitisse. de singulis quibusdam lectionibus cf. 2, 615 *taurum prensis* ω: *prensis taurum* **QKPBCrb**. 3, 698 *obvia* ω: *o ubi* **PQ**: *quo tibi* **K**, quod natum est ex lectione **PQ**, non ex ω. 10, 536 *fenestrae* **PDN**^{2}: *pharctrae* ω: *pharetrem* **QK**. 12, 423 *discessuros* **QK**: *dissensuros* vel *discens-* ω. 12, 576 *sinin* vel *sinonem* ω: *sinon* **QK**^{1}**f**: *sin* **P**.

sed proxime in singulis lectionibus **Q** accedit ad **B**: 3, 384 *iuvenum* **P**ω: *iuven$\overset{u}{e}$m* **B**^{1}: *iuven$\overset{um}{em}$* **Q**^{1}. 3, 427 *cursum* **BQ**^{1} frg. Monast.^{1}. 5, 36 *Ocului* **BQM**^{1}. 5, 278 *Accelerate* **P**ω: *At celerate* **BQ**. 5, 313 *penetralibus* ex *penetrabilibus* **B**^{1}**Qb**. 5, 401 *utrimque* ex *utrumque* **BQb**. 6, 20 *lacesscunt* **BQ**. 6, 38 *inhachii* **BQb**^{1}. 6, 359 *cantarat* **P**ω: *cantabat* **BQb**ν. 6, 599 *leonis* **P**ω: *leones* **BQ**. 6, 868 *hispida* **P**ω: *hispia da* **Q**: *hispi⁝ da* (*a*) **B**. 7, 82 *hanelabant* **BQ**. 7, 137 *omni* **P**ω: *om⁝ni* (*e*) **BQ**. 8, 394 *supinant* **P**ω: *fatigant* **BQ**. 9, 106 *pheret⁝is* (ex *pharetris* **B**^{1}) **BQ**. 11, 751 *domosque* **P**ω: *deosque* **BQ**. 12, 53 *rogis* **P**ω: *r$\overset{o}{e}$gis* **B**^{1}**Q**^{2}. 12, 45 *fruuntur* **P**ω: idem ex *feruntur* **B**^{1}**Q**^{1}**f**^{2}.

denique cohaerent codices $\mu\nu$, cui rei hi loci sint testimonio: 1, 625 *rabidamque* **P**ω: *rapidamque* $\mu\nu$. 4, 288 *saltus tum* (*tunc* **P**) **P**ω: *tum saltus* $\mu\nu$. 4, 227 *et oliviferique* $\mu\nu$. 4, 319 in corruptela consentiunt omisso *-que* **Mf**: *tenero unde*. glossema inrepsit in $\mu\nu$: *in tenero unde*. 5, 33 *o miserae* **P**ω: *o miseresce* $\mu\nu$. 6, 691 *dulce* **P**ω: *dulce est* $\mu\nu$. 7, 1 *Atque* **P**ω: *Utque* $\mu\nu$: *$\overset{t\ Ut}{Atque}$* **M**^{1}. 8, 614 *utroque* (ex *-amque* **Q**^{1}) **P**ω: *utramque* $\mu\nu$: *utr$\overset{i}{u}$mque* **r**. 8, 636 *nectebant* **P**ω: *iactabant* $\mu\nu$. 9, 5 *furebas* ω: *fe-*

---

1) cf. supra p. XIII.

rebas **P**μ: *f$\overset{u}{e}$rebas* ν. 9, 436 *lavare* **P**^{r}ω: *l$\overset{v}{e}$bare* **P**^{c}: *levare* μν. 9, 749 *eurytion* ω: *erythion* **P**: *euricton* μν.

cum vero etiam libri **Mf** aliquo modo cum **BLQb** coniuncti sint ac ne μν quidem omnino absint ab his codicibus, licet hos libros comprehendere. qui cum in Germania potissimum aut nati sint aut adserventur, commoditatis causa eam stirpem Germanicam nuncupare liceat. comprehensioni autem favent inprimis lacunae quaedam communes vel omnibus vel plerisque ex eis. nam hic illic unum vel alterum librum a sua stirpe discedere non est quod miremur, propterea quod etiam in nostrorum codicum exemplaribus idem accidisse consentaneum est, quod de ipsis supra demonstravimus, nempe ut emendarentur aliis codicibus praeter exemplaria adhibitis. itaque non omnes libri quamvis cognati in eis lacunis consentiunt.

4, 270 om. **BLMfCNr**^{1}μ^{1}ν
4, 346 sq. peccatum est in **BLSCb**μν
9, 53 om. **BLQMfCr**μ
9, 187 om. **BSQMf**μ
11, 186 om. **BLQMfbN**
11, 459 om. **BLMfKb**μ.[1])

qui consensus firmatur multis lectionibus quae eisdem libris peculiares sunt. e quibus paucas adnoto:

1, 267 *Haec sera subvenitque tuis sententia curis* librarius quidam exaraverat, cum ex memoria versum scriberet, pro genuina collocatione *Subvenitque tuis sera haec* eqs. qui error cernitur in libris **BLQMfr**ν.

3, 361 *exsanguesque metu* **P**ω: *exangues metu* **BLQ**^{1}**rb**^{1}.
4, 456 *nefasto* **P**ω: *nefastos* **BΛLQMfrb** frg. Monast.
4, 704 *amnis* **P**ω: *omnes* **B**^{1}**Λ**^{1}**M**^{1}**fb**
5, 731 *pius* **P**ω: *prius* **BLQMfb**

6, 72 sq. aberraverat librarius quidam a (*Munera*)*que* ad (*Nam*)*que*, ita ut unus pro duobus versus exsisteret: *Muneraque illi et pharetras brevioraque tela dicarat.* cuius erroris vestigia exstant in libris **BLQMfCN**

---

1) **Q**^{1} **deest.**

6, 494 *in* om. **BLQM**^{1}**fr**ν

6, 629 *latus hoc* **P**ω: *litus* **BQ**^{1}**M**^{1}**fNCr**μ

7, 99 *astris* **P**ω: *aris* **BLQMfb**μ

7, 158 *nubibus* **P**ω: *nuribus* **B**^{1}**LQ**^{1}**M**^{1}**f**

7, 237 *propellunt* **P**ω: *propellant* **BQ**^{1}**Mfb**^{1}μ

7, 238 *Ostentant* **P**ω: *Ostentent* **BL**^{1}**Q**^{1}**M**^{1}, qua ex lectione natum in **f** *Ostendant.*

7, 416 *acheloon* **P**ω: *acheloum* quamvis versu obstante **BQfC**, in **M** utraque lectione contaminata legitur *acheloun.*

8, 307 *viris* vel *viros* **P**ω: *vires* **BLQ**^{1}**M**^{1}

8, 648 *deiectaque* **P**ω: *delectaque* (*dil-* **L**) **BLQ**^{1}**Mfr**^{1}μ

10, 224 *ignavaque* **P**ω: *ignaraque* **BL**^{1}**QM**^{1}**f**^{1}

10, 248 *sperantibus* ω: *spirantibus* **PBLQM**^{1}**f**^{1}

10, 275 *relinquit* **P**ω: *reliquit* **BLQfC**μ

10, 499 *nemeaeo* **P**ω unde factum est *nemeo* in **N**. tum ut versui qualicumque ratione succurreretur, *iam nemeo* interpolatum est in **BLQMfbC**

11, 195 *rhodope* **P**ω: *rhodopes* **BLQMfC**μν

11, 654 *populis* ω: *populos* **PL**^{1}**QKMf**

12, 602 *Cum posuit* **BL**^{1}**Qf**ν: *Composuit* **P**ω.

ne Gronovianum quidem codicem a stirpe Germanica esse alienum his potissimum locis ostenditur, quibus se ad eius principes adplicat: 5, 2 *li*^{n}*quebant* **g**^{1}**Q**^{1}: *liquebant* **B**: *linquebant* **P**ω. 5, 6 ^{h}*Ausissent* **g**^{1}**Q**^{1}: *Ausissent* **Bb**: *Hausissent* **P**ω. 5, 12 *paethonio* **g**^{1}: *peraethonio* **BMfb**: *paraetonio* **P**ω. 11, 567 *non frater* **gMf**μν^2: *frater non* ω: *fraterno in* **PSQ**^{c}**N**: *frater sub* **BDC**.

eodem pertinere codicem Pragensem s. XII, quo de egit Aloisius Rzach[1], his fere locis comprobatur, quibus a vulgatorum librorum turba ille secedit certisque ex eis se adiungit: 2, 41 *longas* Prag. **B**^{1}**b**: *longos* **P**ω. 2, 331 *tacitas* Prag. **BbQr**μν: *tacitus* **LMfC**^{2}: *tacita* **DNKC**^{1}: *tacite* **P**. 2, 549 *vocor* Prag. **MfQ**^{2}**r**^{2}: *voco* **P**ω. 2, 693 *Heros* Prag. **MfLQ**^{1}**CD**μν. 3, 280 *sed quid* Prag. **MfC**^{2}**r**^{2}μν: *tu sed*

---

1) Festschrift für Th. Gomperz 1902, p. 364—372.

ω: *sed* PL^1. 3, 458 *dirumque* Prag. **Mf**: *diraque* **P**ω. 3, 352 *Armigeros* Prag. **Mf**: *-as* **P**ω. 3, 552 post 554 legitur in Pragensi; similiter ordo turbatus est in **L**, ubi sic se versus excipiunt: 552. 554. 553. 3, 648 *Illud* Prag. **B**^{1}: *Illum* **P**ω: *Ille* **D**fμ. 3, 698 *hinc* Prag. **LMfQ**^{2}**N**r^2: *huic* **P**ω. 3, 706 *et letabile* Prag. **L**r: *in et laetabile* **B**: *et inlaetabile* **P**ω.[1]) 4, 28. 31. 30 hoc ordine Prag. cum **MD**. 4, 270 om. Prag. cum **BLMfCN**$\mu^1\nu$r^1, 9, 53 cum **BLQ**^{1} **M**^{1}**fC**rμ^1, 9, 187[2]) cum **BS**^{1}**QM**^{1}fμ^1. 9, 378. 377 hoc ordine exhibet Prag. unde apparet ab initio in eius fonte desideratum esse v. 378 quem **PDN** exhibent, omittunt ceteri, nisi quod in **S**ν a correctore additus est.

postquam unam stirpem ab reliquis codicibus segregavimus, pergimus in cognationibus detegendis. consentiunt autem saepissime inter se codices **D** et **N**, quamquam propriis interpolationibus neuter liber caret, qua in re de **D** cf. e. g. 4, 540. 5, 470. 6, 184. 9, 334, de **N** cum alios locos, tum 4, 730. 5, 216. 5, 217. 5, 463. de cognatione igitur cf. 2, 209 *haec* **P**ω: *et* **DN**: $\overset{et}{\textit{haec}}$ **S**. 2, 256 *arcem* **P**ω: *aulam* **D**^{1}**N**. 2, 296 *longior* **P**ω: *largior* **DN**^{1}. 2, 418 *gerens* **P**ω: *geris* **DN**. 2, 423 *mentis* **P**ω: *gentis* **DN**. 4, 702 *tenerique in origine culmi Inclinata seges* habent **DN** et in margine **S**^{1}.[3]) 5, 158 *admovet* **P**ω: *admonet* **DN**. 6, 287 *et in amne* (*et* ^{in}*amne* **L**^{1}) **P**ω: *et hamne*[4]) **C**: *et*

---

1) cf. supra p. XLVI.

2) in Prag. postea est additus.

3) quae aliena esse censui propterea quod ea verba nisi de vere accipi non posse putabam. tamen concedo non utique propter adiectivum *tener* id tempus anni respici. origo autem culmi tunc non ad tempus spectat, sed infimam culmi partem significat. quamquam cum ille versus nec in **P** nec in ω traditus suspectione non careat, nisi bis eodem modo peccatum esse statueris, ita ut et in codice ω et in apographo codicis Iuliani propter similem exitum vocum *macies* et *seges* media librarius transiluerit, pro genuino haberi nequit.

4) originem erroris intelleges, ubi singulos codices ω ab insulari scriptura pendere cognoveris. id quod infra accuratius probabimus. contra in **DN** interpolatione versus restitutus est.

amne **r**: *atque amne* **DN**. 6, 334 *adeo* **P**ω: *equidem* **DN**. 6, 851 pro genuina lectione *Vara* in aliis libris varie corrupta in **DN** glossema inrupit *Curva*. 7, 511 *et te* **P**ω: *te* **DN**: *ẹt* (*te* superscr.) $\mathbf{S}^1$. 7, 774 *scis* **P**ω: *fas* $\mathbf{D}^1\mathbf{N}$. 8, 40 *dirisque* **P**ω: *diris* **DN**. 8, 207 *colant* **P**ω: *colent* $\mathbf{DNr}^2$. 8, 419 *telis* **P**ω: *iaculis* **DN**. 8, 507 *ipsum comminus hyllum* (*illum* ω) **P**ω: *illum comminus ipsum* **DN** Latinitate potius quam sensu respecto. 10, 862 *Plana* **P**ω: *Plena* **DN**. 11, 640 *perrumpit* **P**ω: *perrupit* **DN**. cf. etiam 2, 74. 2, 359. 2, 381. 5, 146 nec non longam seriem eorum locorum quibus **DN** soli ex antiquis quidem libris cum **P** consentiunt: 4, 81. 4, 86. 4, 386. 4, 526. 4, 544. 4, 775. 4, 832. 7, 97. 9, 378. 10, 362. 11, 46 al. cum vero correcturas in **D** ab ipso librario confectas esse testetur Garrodius, eis quoque locis uti possumus, quibus correcturae huius codicis cum **N** congruunt velut 7, 531. 8, 20. 8, 290. 8, 570 al. non opus est coacervare lectiones in re confessa.

codicem **r** artissimo vinculo esse conexum et cum fragmento Worcesteriensi[1]) et cum libri Turonensi[2]) ne eos quidem fugit, qui primi haec subsidia adsciverunt, cf. Schenkelius Wien. Stud. l. l. p. 168 et Wutkius l. l. p. 215. quamquam hic mire hariolatur, cum et Roffensem ex Turonensi et utrumque ex communi fonte manasse contendat. sed cum Bernensi quoque (**b**) Roffensi est quaedam affinitas, ad quam illustrandam hos adscribo locos:

2, 590 *numero seque* **P**ω: *numeros eque* **M**: *humeros seque* (*numero* superscr.) $\mathbf{Q}^2$: *numeros* (*-oṣ* **r**) *seque* **rb**. 3, 505 *omen* **P**ω: *omne* **rb**. 5, 619 *liquitur* **P**ω: *linquitur* $\mathbf{r}^1\mathbf{b}^1$. 7, 16 *ira* **P**ω: *ora* **rb**. 8, 230 *ingenti* **P**ω: *miti* (*in* superscr.) $\mathbf{b}^1$: *inmiti* **r**. 8, 333

---

1) 2, 93 *sui capit* **P**ω: *capit tunc* **Wr**. 2, 101 *expromere* **P**ω: *exprimere* **Wr**. 2, 133 *consummit* **Wr**. 2, 156 *plenus monstris vanumque* **P**ω: *monstris plenus vacuumque* $\mathbf{Wr}^1$.

2) 1, 216 *saevire* **P**ω: *servire* Turon. $\mathbf{r}^1\mathbf{f}^1$. 1, 219 *ideo* $\mathbf{P}^1\omega$: *adeo* $\mathbf{P}^c\mathbf{r}^1$: *ado* Turon. 1, 486 *iuvenalibus* **P**: idem vel *iuvenalibus* ω: *iuvenibus* Turon. **r**. 1, 575 *ad* om. Turon. **r**. 1, 580 *ac* **P**ω: *et* Turon. $\mathbf{r}^1$ 1, 583 *dedit herba toros* **P**ω: *somnos dedit herba* Turon. **r** (quod addas apparatui critico).

aris **Pω**: *astris* ŧ *aris* **rb**. 10, 28 *belligeris* **Pω**: *belliferis* **rb**.
d
10, 195 *aonidum* **Pω**: *aonium* **r**: *aonium* **b**. 10, 236 *Nec deest* **Pω**: *Neque deest* **rb**. 10, 401 *-que* om. **rb**. 10, 402 *egregii nondum ducis immemor* **Pω**: *egregii ducis nondum immemor* **b**, ex qua lectione, ut versus staret, in **r** factum: *egregiique ducis non immemor*. 10, 529 *lacessunt* **Pω**: *lacessit* **rb** 11, 276 *Deest* **Pω**: *Deest nunc* **rb**. 11, 313 *iter* **Pω**: *tunc* **rb** (*ĩt* ~ *tc̃*). 11, 510 *letum utrique volens* **Pω**: *utrique volens loetum* **rb**. 12, 314 *suffusaque sanguine* **Pω**: *suffusoque in sanguine* **r**: *fusoque in sanguine* **b**. 12, 457
ŧ *artus*
coniugis artus **Pω**: *coniugis manes* **b**: *coniugis manes* **r**. praeterea cf. 5, 342. 5, 377. 8, 324. 10, 315. 10, 380. 10, 609. 11, 728. 12, 262. 12, 611. 12, 786 al.

huc usque inter singulos codices certum cognationis gradum constituere licuit. sed ultra ut stemma fingamus, quo suus cuique codici locus assignetur, non progredimur. tamen hoc aliqua probabilitate statuitur, sicuti unam familiae stirpem Germanicam supra coniunximus, item alteram comprehendi posse, quae cum praeter alios eos potissimum codices amplectatur, qui nunc in Britannia servantur, non inepte haud scio an Anglica dicatur. quo nomine de origine librorum quicquam praedicari cave credideris. est igitur stirps Anglica horum fere codicum **WDNr** Turon. cui numero accedunt ex parte **bμν** quamquam his cum Germanica quoque stirpe affinitas est, nec longe abest **S**. qui codices vel complures vel nonnulli haud paucis locis inter se consentiunt, ex quibus quosdam profero.

6, 309 *differre* **P**: *ferre* et quae hinc nata sunt ω[1]): *deferre* genuina lectio **Dbμν**g^2B^3

7, 405 *aversique* **Pω**: *adversique* **Nrμν**.

7, 635 *iuveni* **Pω**: *iuvenis* **DNSμνC**

7, 764 *devitare* **Pω**: *vitare* **r**: *est vitare* **D**: *iam vitare* (*iam* in lac. μ^2) **Nμ**: ^{erat}*vitare* ν^2. quo loco damnum **r**

---

1) cf. supra p. XLIV.

ostendit, idem variis rationibus reliqui librarii resarcire conati sunt.

8, 36 *Admonet* **P**ω: *Admovet* (*Am-* **N**) **Nrb**μ

8, 290 *euphratae* **P**ω: *eufarie* **ND**^{c}μ

8, 317 *negas* **P**ω: *nefas* **D**^{1}**Nr**^{1}ν^1

9, 21 *pergant* **P**: *peragant* ω: *peragunt* **Nrb**^{1}μν**M**^{1}**g**

9, 343 *inrumpis* **P**ω: *inrumpit* ex *-is* **L**^{1}: *inrupis* ex *-it* **M**^{1}: *inrupit* **Nrb**ν

9, 480 *trieterida* (vel *triat-*) **P**ω: *-ica* **DNSr**^{2}ν^1**C**

9, 701 *frementes* **P**: *trementes* ω: *meantes* **SNrb**μν **B**^{1} mg. **CQ**^{c}

10, 129 *iura* **P**ω: *iussa* **DSrb**μν**M**^{σ}**Q**. quae varietas si oculorum errore nata est, facillime ex insulari scriptura explicatur.

10, 779 *Iecit* ω: *Iectit*[1] **P**: *Flectit* **D**^{c}**r**μν^1**L**^{σ}

11, 131 *mundo* **PD**: *caelo* ω: *soli* **NS**^{2}**rb**μ**M**^{1}**L**^{σ}

11, 270 *potentem* **P**ω: *potitum* **D**^{1}**Nrb**μν**CQ**^{2}

12, 177 *amorem* **P**ω: *honorem* **rb**ν**L**^{σ}: *horrorem* **D** quae lectio orta est ex *honorem* mutatis *n* et *r*.

hae similitudines quantum ad omnes aut complures huius stirpis libros pertinent, in posterioribus maxime libris inveniuntur. quae res facile eo explicatur quod in prioribus lectiones singulares et propter maiorem in initiis diligentiam scribendi multo minores et rariores ortas et ubi ortae erant, multo magis expulsas esse veri simile est. nam cum codices cum aliis libris comparabantur, comparatio quoque maiore cura in fronte libri institui solebat, dein languescente animo parum accurata erat vel omnino omittebatur. quo factum est, ut in prioribus libris deletis eis quae singulorum codicum propria erant, longe constantiorem textum habeamus. sed singuli inter se codices eius stirpis hic quoque consentiunt:

1, 309 *Desiluit* **P**ω: *Dissiluit* **DQ**^{1}**r**. 2, 67 *et celsis* **PBDNrb**: *excelsis* ω. 2, 124 *perfundit* **P**ω: *perfudit* **WNr**. 2, 162 *armis* **P**ω: *arvis* **D**^{1}**WNSr**^{1}μν^1**B**^{1}**Mf**. 2, 285 *per-*

---

1) lectio nata ex *Ie^{c}tit*.

fundit **P**ω: *perfudit* **WDrbB**^{1}. 2, 588 *divisus* **P**ω: *diffusus* **Nrb**μ**Lf**. 2, 730 *tollens* **P**ω: *attollens* **Dr**. 3, 211 *quanti* **P**ω: *quantum* **D**μ. 3, 528 *in* om. **D**ν. 4, 27 *manantesque* **P**ω: *madentesque* **Dr**.

quam seriem ex apparatu critico augere cuivis promptum est.

medium inter duas quas constituimus stirpes locum obtinet **C**. id quod paucis illustrabo. **C** enim ad Germanicum stirpem atque ad **Mf** potissimum se adplicat cum multis locis tum his:

3, 322 *dudum vel* **CMf**: *dudum aut* ω versu laborante: *iamdudum aut* **PN**. 3, 648 *capaneus* om. **CM**^{1}**f**. 4, 747 *subito* (*-tam* **f**) *pulchram* **CMf**: *subitam pulchro* **P**ω. 5, 199 *inplacido* **P**ω: *inplacito* **CM**^{1}**fB**^{1}. 7, 369 *clonin* **CMfPS**: *clomin* vel sim. ω. 7, 416 *acheloum* (*-oun* **M** i. ex parte emendatum) **CMfBQ**: *acheloon* **P**ω. 7, 417 *acarnar* (*acanar* **M**^{1}) **CM**^{1}**f**: *acarnan* **P**ω. 10, 275 *reliquit* **CfBQL**μ: *relinquit* **P**ω. 10, 499 *iam nemeo* **CMfBLQb**: *nemeo* **N**: *nemeaeo* **P**ω. 11, 195 *rhodopes* **CMfBLQ**$\mu\nu$: *rhodope* **P**ω. 11, 408 in communi fonte codicum **CMfBQ** vocis *coeuntque* primam syllabam periisse apparet: *coeuntque* ex *euntque* **B**^{1}**f**^{2}: *euntque* **MQ**: *subeuntque* **C**.

contra ad stirpem Anglicam, maxime ad codicem **N** accedit **C** e. g. hisce lectionibus: 4, 162 *auro* **CD**: *arvo* **P**ω. 4, 183 *Aonias* **Crb**: *Aonidas* **P**ω. 8, 630 *turbare* **CN**: *turbata* **P**ω. 10, 326 *noctis* **CN**: *nocti* **P**ω. 10, 410 *gerebat* **CNK**^{2}**M**^{c}**f**^{2}**b**^{2}: *regebat* ω: *ferebat* **P**. 10, 512 *Prostringunt* **CD**^{1}: *Profringunt* vel sim. **P**ω. 10, 727 *unanimis* **N**: *mi≣* **C**: *-mi* **P**ω. 10, 898 *auditur* **CN**: *auditus* **P**ω. 11, 406 *mixtasque* **CNrb**: *mixtisque* **P**ω. 12, 281 *angustissima* **CD**: *aug-* **P**ω.

quae affinitates cognationesque facillime explicantur, si ex Galliae septentrionalis monasteriis Thebaidem propagatam esse sumimus. cui coniecturae origo librorum singulorum quam maxime favet. nam quamquam paucissimorum codicum historia adeo nota est, ut unde prognati sint, certo scia-

mus[1]), tamen duabus de causis ab ea regione quam diximus, originem repetere licet. omnes enim codices ab insulari scriptura pendere oculorum erroribus demonstratur. deinde in omnes lectiones quaedam ex Puteaneo vel eius exemplari inrepserunt, ita ut communis eorum origo haud procul ab huius patria quaerenda sit.

ac de erroribus propter insularem exemplaris scripturam in singulis libris commissis brevis esse possum, praesertim cum prudentibus viris in apparatu critico largiter exempla praesto sint. eligo igitur commutationes quasdam factas inter litteras *n* et *r*, *a* et *u* (*ec*), *n* et *ti*.

de *n* ⁓ *r* cf. 1, 48 $te\overset{n}{r}ebat$ **r**. 1, 81 $ordi\overset{r}{n}e$ **b**[1]. 1, 117 $ma\overset{ris}{nus}$ **Q**[2]. 1, 164 $ca\overset{r}{n}ebat$ **Q**[2]. 2, 296 *largior* **D**: $\overset{on}{largior}$ **N**. 3, 25 *Purior* ex *Punior* **L**[1]. 3, 99 *meritisque* (pro *mentisque*) **Q**. 3, 179 *vanoque* (pro *varioque*) *v*. 3, 511 $Noctu\overset{r}{n}neque$ **Q**[1]. 3, 588 $Semi\overset{n}{r}a$ **L**[σ]. 4, 213 *grave* ex *gnave* (vel *gua-*) **M**[1]. 4, 295 *archemeros* (pro *-nos*) **C**. 4, 712 $Adver\overset{r}{n}ensque$ **Q**[1]. 5, 164 $ho\overset{rror}{nus}$ **Q**[1]. 5, 361 *cortinia* ex *continua* *v*[2]. 5, 441 *Ardet* (pro *Audet*) **B**. 5, 519 *ripae nӯphae* **Q**[1]. 6, 68 $Glo\overset{ri}{ma}$ **Q**[2]. 6, 243 $\overset{cineri}{cereri}$ **D**[1]. 6, 389 $versa\overset{r}{n}at$ **b**[1]. 6, 501 *amorion* **B**[1]. 6, 559 *tardante* ex *tand-* **b**[1]. 6, 667 $\overset{Territat}{Temptat}$ **b**[2]. 7, 170 $\overset{r}{n}otari$ **r**. 7, 417 *acarnar* **Cf**: *-na*[illegible] **Q**: *acanar* **M**[1]. 7, 421 *Thebarum* (pro *-anum*) *μ*. 7, 659 *Tenariam* ex *-aniam* **L**[1]. 7, 757 *Actior* (pro *-on*) **b**[1]. 8, 378 *nrigroque* **b**.[2]) 9, 305 *engino* (pro *erg-*) **KS**. 9, 425 *decentaque* (pro *-ceptaque*) **L**[1]. 10, 119 $Discolo\overset{r}{n}$ **Q**[1]. 10, 517 $deco\overset{r}{n}is$ **M**[σ] (pro *-orus*). 10, 562 *caternas* **C**. 10, 859 *rotant* ex *no-* *μ*. 11, 345 *negavi* (pro *rogavi*) **C**. 11, 663

1) Corbeiensis est **S**, Echternacensis **Q**, a Moguntina bibliotheca profectus est **C**; in Bambergensem bibliothecam nonnullos libros Remis pervenisse docuit Ludovicus Traube, Palaeographische Forschungen IV Abh. d. bayr. Akad. 1904, p. 7 sq.

2) cf. supra p. XV.

Arceni[r] Q^1. 11, 691 *remis* (pro *reris*) L^1. 12, 177 *horrorem* (pro *honorem*) D. 12, 181 *manus* (pro *nurus*) rbD^c. 12, 390 *rerarrant* f.

de *a* ∼ *u* (*ec*) cf. 1, 167 *tecum*[tuum] Q^1. 1, 314 *iamaimque*[ia] Q^1. 1, 394 *naturum*[a] f^2. 1, 420 *tandunt*[u] L^σ. 1, 589 *depastu*[a] Q^1. 1, 617 *nefandum*[a] Q^1f^1. 1, 625 *rabidumque*[am] L^1. 2, 48 *fama* ex *fuma* C^1. 2, 221 *caput* ex *cuput* M^1. 2, 413 *artas*[u] L^σ. 2, 417 *illam*[u] L^σ. 3, 31 *agenoreas*[u] Q^1. 3, 115 *inana*[via] ν^1. 3, 146 *indignatar*[u] Q^1. 3, 158 *ulalata*[u] B^1. 3, 175 *tracant*[un] M^1. 3, 542 *hanc*[u] L^1. 3, 578 *dilataque*[ec] L^σ. 4, 60 *vatam*[u] r. 4, 568 *superasque* ex *-usque* S^2. 4, 696 *ruinas* (pro *rapinas*) C. 4, 715 *Aadiri*[u] Q^1. 4, 735 *patris*[u] B^1Q^1. 5, 80 *subitus*[a] B^1. 5, 336 *Pelius* (pro *-as*) r. 5, 348 *incursare*[a] (*u*) Q^1. 5, 410 *muros* ex *maros* L^σ. 5, 529 *pluastris* μ. 5, 645 *vetusti* ex *vetasti* b^2. 6, 18 *Concurrant*[u] Q^2. 6, 54 *datum* ex *data* f^1. 6, 79 *crediala*[u] Q^2. 6, 148 *mundo*[a] f^1. 6, 152 *fariis* (pro *furiis*) ν^1. 6, 170 *excasseque* (nempe volebat *-cu-*) ν^1. 6, 345 *capiunt* (pro *cupiunt*) r. 6, 492 *furoris* (pro *favoris*) D. 6, 740 *alcidamus* (pro *-as*) r. 6, 763 *iacta*[u] b^1. 7, 115 *natare* (pro *nutare*) M^1f. 7, 117 *fuso*[falso] ν^2. 7, 121 *ululutum*[u] Q^1. 7, 267 *atalanteumque* (pro *-amque*) K. 7, 290 *interfecta*[a] Q^2. 7, 462 *premant*[u] L^1. 7, 464 *lacra*[u] B^1. 7, 727 *capit*[u] Q^1. 8, 46 *pandam* ex *-um* f^1. 8, 82 *fortius* inter ipsum scribendum ex *-as* f^1. 8, 163 *solatis*[u] Q^1. 8, 290 *caspia* ex *cuspia* L^1. 8, 415 *mutu*[a] b^1. 8, 617 *brama*[u] M^1. 9, 21 *fruuntur* (pro *fruantur*) Nμ. 9, 128 *conversam*[u] f^1. 9, 168 *mandat* ex *mu-* L^1. 9, 681 *deam* ex *deum* C^1. 10, 75 *verendum* ex *-am* b^1. 10, 319 *Palpetas* (pro *-us*) r. 10, 361 *laeuminis* L^1. 10, 421 *trahantur*[u] $B^1M^1Q^2$: *-antur* fμ.

10, 424 *cunab[u]ala* M^1. 10, 526 *obiect[u]as* M^1. 10, 738 *[† ruptis] raptis* r. 10, 879 *Destruit* ex *Destrait* μ: *Detrahit* N. 12, 106 *Fuma* (pro *Fama*) L. 12, 573 *mod[u]as* f^1. 12, 607 *[tritonia] tritonici* f^1. 12, 622 *al[u]‖eas* B^1. 12, 786 *m[a]utresque* Q^1. *a* apertum servatum est multis locis in M, praesertim sub finem codicis, quibusdam in aliis codicibus. cf. etiam 5, 32 *e[cc]‖c* (non erasum *ss*) Q^1. 5, 87 *[a]‖ntra* (*ce-*) Q^1. 9, 722 *illa* ex *illce* B^1.

de *n* (*u*) ~ *ti* (*it*) ~ *a* cf. 4, 455 *dehit[n]ic* Q^1. 5, 201 *ac-[u]ciunt* Q^1. 5, 586 *[moti] non* $ν^1$. 6, 167 *[vi] ata* $M^σ$. 7, 369 *domiti* (pro *domini*) N r^1 ν. 7, 757 *Aenon* (pro *Aetion*) f. 8, 277 *[it] vate* N. 9, 312 *s[oci]evos* Q^1. 10, 701 *notissima* ex *nov-* C. 11, 478 *ne* (pro *ite* M^1f). 11, 756 *Adsens[u]it* Q^1. 12, 4 *Dis-[cunt]cutit* L^1. 12, 56 *ve[ti]ntumque* L^1.[1])

non opus est diutius immorari in re quae exemplis allatis satis demonstrata est. nec igitur profero errores praesertim in littera *g* commissos vel falso lecta vel falso substituta. nam huius litterae forma insularis maxime a posteriore differt. unum 4, 339 nolim omittere, quo loco lectio ν nisi ex compendio insulari non intellegitur: *vos [autem] in hunc ire sinetis*. cf. similem errorem in Agroecio GL VII 114, 1 quem adnotavit Ludovicus Traube in praeclara de abbreviatura *autem* disputatione.[2])

itaque omnes codicis ω ab insulari scriptura pendent. quod vero huius scripturae vestigia non in omnibus aeque apparent, facile intellegitur. nam quo quis codex propius

1) in adnotatione breviter moneo nonnullis locis propter litterae *d* formam superne apertam esse peccatum. cf. 3, 482 *a[e]des* f^r. 4, 521 *Dissidit* (pro *-silit*) C. 6, 427 *trucidentior* r. 6, 582 *nec opi[n]do* Q^1. 6, 788 *arvo* ex *ardo* b^1. 12, 706 *vidui* ex *vului* C. talia cum facile corrigi possint, rarius apparent.

2) Neues Archiv der Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde 26 (1901) p. 232 sq.

abest ab insulari scriptura, eo magis vestigia cernuntur. compluribus autem libris intermissis ea diminui vel fere deleri consentaneum est. sed iam communem eorum codicum fontem ω eadem scriptura exaratum fuisse comprobatur. nam pro eo quod 1, 474 in P recte legitur *per*, in ω *post* substitutum est. quae diversitas egregie illo scribendi genere explicatur. accedunt aliae litterarum commutationes quae eodem pertinent: 3, 426 *vanos* P: *varios* ω. 3, 672 *Flamina* P: *Flumina* ω. 4, 289 *clitor* P: *cliton* ω. 6, 20 *lacessant* P: *lacessunt* ω. 6, 536 *rotantur* P: *notantur* ω. 6, 669 *ea viso* P: *exhausto* ($x \sim a$) ω. 6, 827 *urgentibus* P: *ingentibus* ω. 8, 371 *riget* P: *nitet* ω. 8, 570 *Primam* P: *Primum* ω. 9, 876 *patebunt* P: *patebant* ω. 10, 411 *lacvam* PBC: *laevum* ω. quoniam igitur P quoque a codice insulari descendat — id quod ante demonstravimus[1]), quamquam augeri potest vis argumentorum —, quicquid codicum Thebaidis superest, a duobus exemplaribus pendet, quorum unum Iuliani cuiusdam v. c. fuit, alterum communis fons codicum ω. ex utroque transcripti sunt insulari scriptura singuli codices, unde pendent et P et ceteri libri.

CAPVT TERTIVM

quae ratio intercedat inter P et ω.

vicini utriusque familiae proavi fuerunt. unde non miramur, inter eas fuisse quoddam commercium. nec enim aliter explicatur, quod et nullus vulgatae codex non hic vel illic cum P contra cognatos suos conspirat et ipse P a vulgata nonnullas lectiones accepit. illud quod ante paucis indicavi[2]), iam exemplis illustrabimus, ut appareat quanta sit hic illic similitudo vel in minimis rebus. cuius similitudinis vestigia in eis nimirum codicibus largissime patent, qui et ipsi diligentissime scripti sunt et non nimis multis libris intermissis ad communem originem ascendunt. quo in numero

1) Philol. 61 (1904) p. 158 sq.
2) Hermes 40 (1905) p. 352.

praesertim sunt libri **BSDLQN**. sed ne in reliquis quidem desunt certae vicissitudines. quae nec casui tribuendae sunt nec coniectura inventae. nam conferas quaeso e. g.

de **b**: 3, 398 *epidarius* **P**: *epid*$\overset{u}{a}$*rius* **b**^{1}. 5, 280 *qua rere* **Pb**: *qua rara* **ω**.[1]) 6, 70 *rogo* **PbB**^{1}**M**$^\varsigma$: *toro* **ω**. 7, 686 *aufertur* **PbB**^{1}: *infertur* **ω**. 7, 737 *iactus* **P**: *iactu*≡ **bB**: *iaculo* **ω**. 8, 107 *ini* **ω**: *inii* **PbL**$^\varsigma$. 9, 157 *is* **ω**: *his* **PB**: ≡*is* **b**. 9, 276 *capetum* **P**: *calet*(*h*)*um* **ω**, ex utroque contaminata lectio codicum **Bb** *caplethum* (cf. frg. Werd. *ca*≡*letum*). 10, 651 *menoeceu* **ω**: *menoeceum* **Pb**: *-ceu*≡ **B**.

de **C**: 1, 223 *pelago* **ω**: *pelagus* **PC**^{1}**D**^{1}. 2, 62 *volat* **ω**: *meat* **PCK**. 3, 392 *oeniden* **ω**: *-dem* **PC**. 3, 649 *annos* **PC**^{1}: *argos* **ω**. 6, 20 *lacessant* **PCM**$^\varsigma$: *lacessunt* **ω**. 6, 563 *atalantes* **ω**: *-tis* **PCM**$^\varsigma$. 6, 901 *citat* **PC**: *ciet* **ω**. 7, 172 *qui* **PC**: *quin* **ω**. 7, 530 *rabidi* **PCK**: *rapidi* **ω**. 8, 529 *ire* **ω**: *irae* **PCB**. 8, 562 *agmina* **ω**: *agmine* **PC**. 8, 669 *oblivio* **PCν**: *oblivia* **ω**. 9, 258 *et e* **PCDf**: *et* **ω**. 10, 172 *pectora* **ω**: *pectore* **PC**: *pectorae* **f**^{1}. 10, 411 *laevam* **PCB**: *laevum* **ω**. 10, 470 *tactis* **PCBL**^{1}: *tactos* **ω**. 11, 215 *adeptum* **ω**: *ademptum* **PCν**^{1}: *ade*≡*ptum* **B**. 11, 545 *turbatos* **PC**: *turbatus* **ω**. 12, 266 *ipse* **ω**: *ipsa* **PCK**^{2}. 12, 309 *dea* **ω**: *de* **PC**. 12, 643 *insumite* **ω**: *consumite* **PC**.

de **f**: 1, 422 *redeunt* **Pf**: *reddunt* **ω**. 3, 399 *tepentibus* **PMf**: *potentibus* **ω**.[2]) 4, 268 *tonat* **PD**: *sonat* **ω**, *sed in* **f** scribi coeptum *t-* vel *i-*. 5, 297 *declinia* (ex *declinantia* **f**) **ω**: *declinantia* **P**. 7, 14 *accendere* **ω**: *accedere* **Pf**. 7, 535 *ismenes* **ω**: *istmenes* **Pf**. 8, 670 *abiisse* **ω**: *abisse* **Pf**^{1}. 9, 240 *repugnat* **ω**: *repugnant* **f**: *repugna*≡*t* (*n*) **P**. 9, 286 *flumine* **ω**: *fulmine* **PM**^{1}**f**^{1}. 9, 383 *quo sospite* (ex *quos hospite* **f**^{2}) **ω**: *quos hospite* **P**^{1}. 10, 632 *orbem* **ω**: *urbem* **Pf**. 10, 661 *pugnantis* (ex *-tes* **f**) **ω**: *pugnantes* **P**. 11, 281 *sonorae* **ω**: *sonare* **Pf**^{1}. 11, 327 *et* om. **Pf**. 11, 585 *ef-*

---

1) 6, 61 genuina lectio praeter **P** etiam in **Qb** exstat, correctura inlata est in **LMKN**, sed potuit e Servio peti.

2) haud scio an originem erroris in **ω** obvii indicet lectio **B**^{1} *pentibus*.

fossae ω: *offensae* **Pf**. 12, 100 *Qua re* (ex *Quere* **f**^{1}) ω: *Quaere* **P**. 12, 247 *argia* ω: *argiva* **P**: *argi▒a* **f**. 12, 543 *ubi* ω: *ibi* **PfQ**. 12, 577 *sc(h)irona* ω: *c(h)irona* **Pf**.

de **g**: 2, 583 *tegmina nota* **Pg**μ**Q**^{1}: *tegmine noto* (*-ta* **CK**) ω. 7, 297 *nymphae* **Pg**: *nympha* ω.

de **K**: 2, 170 *stirpemque* **P**^{c}ω: *stirpeque* **P**^{1}**K**. 2, 247 *merentur* **P**: *mere▒tur* **K**: *meretur* ω. 3, 161 *fatis* **PKN**^{1}: *factis* ω. 3, 698 *o ubi* **PQ** (unde nata lectio **K** *quo tibi*): *obvia* ω. 4, 66 *habet* **PK** frg. Monast.: *inest* ω. 10, 404 *descendit* **PKS**μ: *descendat* ω. 10, 830 *amentia* **PKB**^{1} mg. **D**^{1}**N**^{2}**L**$^{\sigma}$: *audacia* ω. 10, 875 *Hi* **PKN**: *Et* ω. 11, 114 *cardine* ω: *carmine* **PK**^{1}. 11, 429 *Exter honos* **PKND**^{c}: *Externos* ω. 11, 570 *Huc* **PK**^{1}**Q**^{1}**B**^{1}: *I* ω. 12, 3 *trepidas* **PKS** (*trepidus* **L**^{1}): *tepidas* ω. 12, 414 *vixdum* ω: *vix* **PK**.

de **M**: 2, 605 *passum* (ex *-us* **M**^{1}) **PMN**: *passus* ω. 4, 737 *inlidunt* ω: *inludunt* **P**: *il*^{u}*lidunt* **M**^{1}. 6, 30 *honoro* ω: *honorae* **P**: *honore*^{o} **M**$^{\sigma}$. 6, 385 *aera* **PM**: *aethera* ω. 7, 56 *insignibant* ω: *insignabant* **P**^{1}**M**^{1}. 7, 92 *placabat* ω: *pacabat* **PM**^{1}**B**^{1}**Lbf**^{1}. 7, 523 *quidve* (*-que* **D**) *ista* **PMD**: *quid vestra* ω. 8, 148 *reliquit* **PML**$^{\sigma}$: *relinquit* ω. 9, 698 *hilaris* ω: *hilares* **PM**^{1}. 10, 57 *manu* **PM**: *manus* ω.

de **r**: 1, 154 *periit* ω: *perit* **Pr**. 3, 136 *Ungue* (*-ge* **P**^{c}) **P**^{c}ω: *Igne* **P**^{1}**r**^{1}. 4, 750 *neclecta* **PrQ**^{c}**N**^{2}: *nec laeta* ω. 4, 756 *arquitenens* **Pr**^{1}: *arcitenens* ω. 5, 462 *clamatur lemnos* **P**: *lemnos clamatur* **r**^{1}**L**^{1}**N**ν: *lemnos celebratur* ω. 7, 588 *idan* **Pr**: *idam* ω. 8, 26 *serunt* **PrN**ν: *ferunt* ω. 9, 23 *mirantur* **Pr**: *miserantur* ω.

de μ: 3, 301 *ne* ω: *nec* **P**μ. 4, 376 *et* **P**μ**D**: *est* ω. 4, 712 *charadrus* ω: *carandrus* **P**μ^{1}. 5, 295 *e* om. **P**μ**S**^{1}. 5, 349 *fugientum* ω: *fugientium* **P**μ. 5, 466 *datur* **P**μ: *datum* ω. 6, 536 *rotantur* **P**μ: *notantur* ω. 6, 823 *Dicit* **P**μ: *Dixit* ω. 6, 842 *unde* **P**μ: *inde* ω. 7, 500 *exilio* ω: *exillio* **P**: *exi▒lio* μ. 7, 553 *abibit* **P**μ: *abibunt* ω. 8, 215 *et* **P**: ▒ μν: om. ω. 9, 5 *furebas* ω: *ferebas* **P**μν^{1}. 9, 317 *indulgete* ω: *indulgere* **P**^{1}μ**S**. 9, 449 *asopos* ω: *asopus*

Pμ. 9, 672 *Hypseos* ω: *Hipseus* **P**μ. 9, 849 *iam* om. **P**μ^1. 10, 319 *aonios* ω: *aonius* **P**μ.

de ν: 1, 346 *rigentis* ω: *regentis* **P**ν. 2, 514 *vulnera* **P**ν**N**: *vulnere* ω. 3, 100 *dignum est* **P**ν^1: *dignum* ω. 3, 574 *Bissenos* (*no*' ν^2) ... *dies* **P**ν: *Bisseno* ... *die* ω. 4, 805 *arta* ω: *alta* **P**ν^1**C**. 9, 35 *polynicis* ω: *polycinis* **P**ν. 9, 879 *laxata* ω: *lassata* **P**ν^1. 10, 814 *danaum* **P**ν: *danao* ω. 12, 589 *iusta* ω: *iuxta* **P**ν^1: *iuxsta* **M**.

de fragmentis Werdensibus: 9, 749 *curition* ω: *erythion* **P**: *cricion* frg. Werd. 10, 319 *Calpetus* **P** frg. Werd.: *Palpetus* ω.

de fragmento Worcesteriensi: 2, 156 *plebique* ω: *plebisque* **P**[1]: *plebisque* **W**.

de codicibus **BLQSDN**[1]) ex longissima serie pauca propono exempla atque ea potissimum, quibus contaminatio cernitur:

1, 518 *alteque* **P**: *altosque* ω: *altesque* **B**[1] (natum ex hac imagine: *alt*^e^*osque*). 2, 153 *dextra* **PC**: *atra* ω: *atra* (ł *atra*) *dextra* (ł *dextra*) (del. **B**[3]) **B**: *dextra* **Q**[2]: *atra* **D**. 3, 75 *volantes* ω: *volentes* **PB**: *vol*^a^*entes* **Q**[1]. 3, 499 *cunctis* ω: *cuncta* **P**: *cunct*^a^*is* **B**[1]: *cunct*^a^*is* **Q**[1]: *cunctas* **b**: *cunct*^is^*as* **D**. 3, 548 *iam* om. **PB**[1]. 3, 636 *fati* (in ras. **B**[1]) **PB**: *prima* ω: *prima* (*fati*) **D**. 3, 641 *metus* **P**: *nefas* ω: *metis* ex *nefas* **B**[1]. 4, 74 *direcus* (ł *dirceus*) **P**[c]: *directus* (*rceus*) **B**[1]. 5, 359 *salo* (ex *solo* **B**[1]**Q**[1]**C**[1]) ω: *solo* **P**. 5, 369 *arquato* **PB**[1] mg.: *aequato* **B**[1]ω: *aequato* (*at arquato*) **Q**[1]. 5, 405 *hortatibus* ω: *hortantibus* **P**: *horta*[illegible]*tibus* **BQ**. 5, 420 *quierunt* ω: *quierant* **PDr**: *quier*^e^*ant* **B**[1]. 6, 252 *domi* **B**[3]ω: *domus* (ex *-mi* **B**[1]) **PB**[1]. 7, 104 *vovebat* **P**: *volebat* ω: *vol*[illegible]*ebat* (*v*) **B**. 7, 782 *rapidae* **B**[1] mg. ω: *trepidae* **PB**[1].

---

1) de **L**[c] cf. 5, 494. 4, 506. 8, 148. 9, 449. 10, 849. 11, 541.

8, 17 *ustaeque* **PB**[1] mg.: *vastaeque* **B**[1] *ω*. 8, 197 *chrisenque* **P**: *chrysamque* **BQ**: *cirrhamque ω*. 8, 399 *Ense* ^m *inax* **P**[c]: *Ensem inax* **B**. 8, 515 *Aequet* (ex *-at* **B**[1]) *ω*: *Aequat* **P**. 9, 159 *is ω*: *his* **PB**: *‖is* **b**. 9, 588 *terga* (ex *torva* **B**[1]) *ω*: *torva* **P**. 9, 731 *Decidit* **PB**[1]**Q**[2]**D**: *Effugit* **B**[1] mg. *ω*. 9, 844 *hinc* **PB**: *hic ω*: *hic* (n supra) **Q**[1]. 9, 875 *umquam* **PD**: *usquam ω*: *umquam* (s supra) **B**[1]**L**[σ]. 10, 210 *vade* **P**: *~~s~~uade* **B**[1]: *suade ω*. 10, 665 *mittes ω*: *mittis* **PBL**[1]. de 10, 823 cf. apparatus criticus. 10, 909 *non* **PB**[1]**L**[1]: *nam ω*. 11, 45 *Expirat* (s supra) **P**[1]: *Procumbit ω*: *Proexpirat* (cumbit supra) **B**[1] (natum ex hac imagine *Procumbit*): *Expirat* (cumbit supra) **D**. 11, 230 *-que ferens* **PB**: *feriens ω*: *ferens* (i supra) **Q**[1]**L**[σ]. 11, 285 *ararum* **PBL**[1]: *armorum ω*: *annorum* **DN**[2]**K**[1]. 11, 647 *ligabat* **PB**[1]**L**: *legebat* **B**[1] mg. *ω*. 12, 134 *calles* (ex *colles* **B**[1]) **PBD**: *colles ω*. 12, 194 *furiis* **PN**[2]: *curis* (ex *furiis* **B**[2]**Q**[1]) *ω*. 12, 489 *secta* **PL**[1]: *serta ω***L**[σ]: *secta* (t serta supra) **B**[1]. 12, 627 *salamin* **P**: *salami~~n~~* (s supra) **B**[1]: *salamis* (*-mi‖* (s supra) *v*[2]) *ω*. 12, 805 *clamet ω*: *clamat* **P**: *clamat* (e supra) **B**[1]**Q**[2]. vel in minutissimis saepe rebus **P** et **B** potissimum consentire, quibusdam locis comprobo: 2, 693 *alitae* **P**: *ali‖e* **B**. 3, 20 *ensae* **P**: *ens‖e* **B**. 7, 446 *Despectus ω*: *Dispectus* **PB**. 12,463 *deprehendere* **PB**.

ex reliquorum codicum similitudinibus speciatim de **S** hic agendum censui quippe qui eiusdem monasterii proles sit, cuius **P**. quamobrem etiam maiorem inter hos libros exsistere affinitatem haud temere suspicamur. quae opinio largis exemplis comprobatur, e quibus pauca eligo:

1, 22 *teque* **P**[1]: *tuque* **P**[c] *ω*: *~~tu~~que* (te supra) **S**. 1, 478 *mulcentem ... regem ω*: *mulcente* (*-te* (‖ supra) **P**) ... *rege* **PS**. 2, 383 *caestom* **PS**. 2, 295 *hac ω*: *ac* **PS**. 3, 269 *pulcherrime ω*: *pulcherrima* **P**: *-ma* (e supra) **S**[2]. 4, 559 *fosso* **PS**: *sulco ω*: *fossa* **B**[1] mg. 6, 427 *solito* **P**: *‖solito* **S**: *insolito ω*. 6, 458 *Is ω*: *It* **P**: *Its* **S** (quae lectio ad hoc exemplar pertinet *It* (s supra)). 6, 917 *de-*

solavimus ω: *desolabimus* **PSN** (item **B**^{1} ut videtur). 8, 10
i
furvo ω: *fulvo* **PS**. 8, 488 *utroque* **P**: *utrimque* ω: *utron-*
o
que **S** (quod natum est ex *utrinque*). 9, 17 *pulchra* ω:
pulchr
ultra pulchro **P**^{1} (nempe fuit *ultra o*): *ultra pulchra o* **S**. 9, 88 *conlato* (ex *-ta* **P**^{1}) **PS**. 10, 711 *honos ibi* ω: *tibi honor et* **P**^{1}: *tibi honos* **S**. 11, 633 *gaudens* ω: *gaudent* **P**, unde in **S** contaminatione natum *gaudentis*. 12, 555 *theseu* ω: *these* **PS**. praeterea cf. 2, 577. 3, 704. 5, 399. 7, 457. 7, 470. 7, 746. 8, 553. 9, 64. 9, 74. 9, 93. 9, 847. 10, 916. 12, 3.

iam vero gravissima exoritur quaestio, utrum ex **P** ipso an ex eius maioribus hae similitudines repetendae sint. qua in re quamquam illud commendari videtur talibus locis quales sunt 1, 478 ubi correctura effectum est in **P** quod in **S** legitur: *mulcente* **P**: *mulcente* **S** vel 10, 20 ubi *ferit* **S** ortum est male intellecto compendio vocis *fer̄*, quae totidem litteris in **P** scripta est, tamen altius eam affinitatem ascendere haud paucis locis comprobatur, quibus in singulis libris ω ea invenitur lectio, ex qua quod in **P** exstat, procreatum esse manifestum est. conferas velim hos locos:

3, 429 *Excutit urget* ω: *Excutit* ▒ *urget* **P**: *Excutitur get* **B**

6, 764 *hebetantque* ω: *habetantque* **L**^{1}: *habitantque* **P**

7, 65 *mugire refractis* ω: *mugirere fractis* **L**^{1}: *mugibere fractis* **P**

7, 204 *sagis* ω: *sacis* **S**: *sacris* **P**

8, 325 *rape tam* ω: *rape¦tam* **L**^{1}: *repetam* **P**

9, 383 *quo sospite* ω: *quos hospite* **P**^{1}: *quos hospite* **f**^{1}

9, 391 *nec iam* **D**: *nec tam* **P**: *iam nec* ω

9, 907 *crimen* Imhofius: *munus crimen* **B**: *munus* ▒ ▒ **Q**: *munus* ω: *crinem* **P**

10, 538 *locantur* Buryus: *legantur* **S**: *locuntur* **P**: *leguntur* ω

11, 424 *discrimen apertis* ω: *discrimina pertis* **L**^{1}: *discrimina certis* **P**^{1}

11, 464 *malle* ω: *melle* **f**: *mille* **P**

11, 746 *solutas* **B^{1}L^{1}QD^1**: *solutus* **P**: *peractus* **ω**.[1])
quibus ex locis recte mihi videor concludere ultra **P** lectiones illas communes ascendere. itaque ubicumque unus vel complures ex codicibus **ω** cum **P** consentiunt, aut huius exemplar aut ipsum Iuliani codicem manifesto tenemus. quae cum ita sint, fieri potest, ut etiam in singulis codicibus **ω** genuina lectio servata sit, non coniectura restituta, quae in **P** leviter corrupta est, e. g. 10, 89 *oblivio* **L^1**: *oblivia*
u
PL^{c}ω. 9, 290 *mimanta* **BD**: *minanta* **P^c**. eodem refero etiam 4, 51 quo loco **D** cum **Σ** consentit in lectione *stagilla*[2]), *strangilla* exhibet **P**. utrumque autem nomen cum corruptum sit, tamen editores foedissimam aequo animo tulisse permiror interpolationem, quae pro corrupta lectione in **ω** inrepsit *langia*. Langia enim Argolidis fons inepte hic commemoratur. hoc unus Scriverius sensit. tamen *Strongyla* quod ille excogitavit, nec metro sufficit nec aptum fonti nomen praebet. quaerenti autem in terra Sicyonia fontem — nam de hac terra res est — ultro se offert Stazusa de quo fonte Pausanias 2, 7, 4 haec narrat: πρὸς δὲ τῇ πύλῃ (oppidi Sicyonis) πηγή ἐστί σφισιν ἐν σπηλαίῳ, ἧς τὸ ὕδωρ οὐκ ἄνεισιν ἐκ γῆς, ἐπιρρεῖ δὲ ἐκ τοῦ ὀρόφου τοῦ σπηλαίου· καὶ καλεῖται δι' αὐτὸ Στάζουσα ἡ πηγή. haec nonne optime respondent verbis Statianis *quos pigra vado Stazusa tacenti lambit*? itaque propius abest lectio **DΣ** a veritate quam **P**.

iam restat inquirendum id quod antea seposuimus, nempe quae ratio intercedat inter **P^1** et **P^c**. qua de re hos quaeso mihi considera locos:

1, 22 *teque* **P^1**: *tuque* **P^{c}ω**. 1, 24 *omnes* **P^{c}ω**: *illas* **P^1**. 1, 161 *non si* **P^1**: *quid si* **P^{c}ω**. 1, 356 *magno* **P^1**: *facto* **P^{c}ω**. 1, 357 *in undas* **P^1**: *ad arctos* **P^{c}ω**. 3, 136 *Ungue* (*-ge* **P^c**) *tremens* **P^{c}ω**: *Igne premens* **P^1**. 3, 145 *ad* **P^{c}ω**: *in* **P^1**. 3, 180 *fuit* **P^1**: *ruit* **P^{c}ω**. 5, 128 *simul* **P^1**: *super*

1) saepius in **P** verba corrupta ita mutata sunt, ut verba latina existerent, sensus obrueretur.

2) nam hoc ab initio in **Σ** extitisse, ipsa codicum varietate cognoscitur.

P^c ω. his igitur locis cum P^c consentiat ita cum ω, ut coniectura eius lectio reperta esse nequeat, P^c aliquo modo ab ω pendere cognoscitur. accedit quod P^c scholia novit, quae a codicis Iuliani stirpe aliena sunt. hoc licet concludere ex 6, 7 *pulvereumque fera crinem detersit oliva*, ubi *feracem* supra vocem *fera* adnotavit P^c. accusativus cur scriptus sit, apparet ex Σ *possumus et feram pro feraci intellegere.*

sed haud raro etiam textus P^1 cum ω congruit, P^c servavit genuinam lectionem aut P^1 supra scripsit, quod quin e
u s
codice Iuliani petitum sit, nequit dubitari. cf. 1, 55 *Palpat* P^1: *Pulsat* ω quo loco quamquam editores omnes *pulsat* probaverunt, tamen hoc verbum ad vocem *solum* — nempe de oculi solo accipiendum — minime quadrat. immo hac voce perperam de terra accepta *pulsat* videtur scriptum esse,
te
cum fortior notio desideraretur. 1, 234 *inmeritae* P^c: *inmeritae* ω quo loco item dissentio a ceteris editoribus, quibus lectio ω placuit. 1, 264 *fumant* P^1: *fumat* ω. hic recte Müller pluralem recepit, quo Statius uti solet duobus notionibus subiecti sequentibus. 4, 655 *icaria* ω P^1 mg.: *uvifera* P^1. *uvifera* quamquam in codice Iuliani fuisse veri simile est, tamen nisi quis caeca ei se admiratione adplicat, hanc lectionem probare nequit. 5, 230 *ingerit* P^1 mg.: *in-*
s
serit P^{1}ω 12, 378 *regia* P^1: *regis* ω. quo loco cum eligendum sit altera ex lectionibus *regia* et *regis* — nam erroris suspicio abest —, ego *regia* cum aliis de causis praetuli, tum quod elisione in fine versus facta Statius enuntiatum continuari aut interrumpi indicare solet. id quod hoc loco aptissimum est. interrumpitur enim sermo Argiae exclamatione *ei mihi! num quis adest?* 12, 588 *vetat* P^{1}ω: *fugat* P^1 mg. 12, 709 *interea contra* P: *at contra* ω. quo de loco Kohlmanni sententiam sequor, qui *interea* in textum recepit. in exemplari autem codicis P procul dubio haec fuit imago:
at contra
interea. iam vero cum glossa vel varia lectio cum ipso textus vocabulo in transcribendis codicibus haud raro locum

mutaverit — unum affero exemplum in re confessa 5, 731
oeclides
amfiaraus P^1 —, apparet in exemplari codicis P e vulgata varias lectiones additas fuisse. itaque et vulgata cum codice Iuliani quodammodo coniuncta est et P cum vulgata, id quod minime mirum est, praesertim cum ex eisdem regionibus et P et codices ω originem duxisse demonstratum sit.

huc usque nostrum erat separare duas stirpes P et ω, ut unde quaeque lectio tracta esset, liceret cognoscere. iam ultra progredimur, ut exponamus quomodo diversitas stirpis Iulianeae et vulgatae orta sit. nam quamvis P ceteris codicibus antecedat, tamen non temere eum sequi licet. immo cum nec interpolationibus careat hic codex nec erroribus, unoquoque loco diligenter reputandum est, utri stirpi fides sit habenda. velut quin 3, 710 *parens* in P pro genuina lectione *pater* interpolationi debeatur, non dubito. cf. etiam 7, 88 quo loco versus mutilus fuisse videtur in codice Iuliani *nondum arma,* quod damnum P^1 resarcire conatus est iuxta adscripta voce *quiescunt* — nec enim continuo haec verba scripta sunt —: vera servata sunt in ω: *nondum arma carinis.* 8, 276 *prodita* ω: *prodigia* P quod temere mutatum videtur ex errore *prodica.* 8, 536 *certa indignatus* ω: *certum indignantur* P; nempe *indignatur* pro *-tus* scriptum fuit, deinde illud effectum ut quilibet sensus existeret. verba latina scribere satis habuit librarius P etiam 12, 672 ubi pro genuinis verbis *imagine torva* in P exstat *in agmine torvo.* alia interpolationis exempla supra dedimus, alia in apparatu critico hic illic notavimus.

sed ut recte eligere possimus, quomodo vulgatae discrepantiae exortae sint, enucleandum est. unum autem fontem mutationis detexit Otto Müller[1]), illustravit Garrodius[2]) paucis exemplis, sed ex parte minus idoneis. nam 1, 356 *agmine facto,* quod exstat in P^cω, Vergiliana auctoritate[3]) esse corruptam ex genuina lectione *agmine magno* rectissime

1) in adnotatione ad Theb. 1, 356.
2) praef. p. XI.
3) cf. Aen. 1, 83. 8, 595 Georg. 3, 167.

Müller monuit. nihilominus et Kohlmannus et Wilkinsius futtilem illam lectionem amplexi sunt. in sequenti quoque versu Vergili locus[1]) quidam ansam dedit mutandi: *gelidas* . . . *ad arctos* ω: *gelidas* . . . *in undas* (sic P[1]) procul dubio verum est. etiam 2, 9 *transabiit animam* multo elegantius dictum est quam quod rursus Vergili imitatione[2]) in ω inrepsit: *transabiit costas.* praeterea cf. 4, 16 et 5, 13 quo loco Vollmer[3]) genuinam lectionem revocavit *quo fera cogit hiemps* exturbata imitatione Vergiliana[4]) *cum fera ponit hiemps* (sic ω).

deinde in ω peccatum est eadem ratione qua peccari solet in transcribendis libris. nam praeter oculorum errores mente quoque peccatum est eo quod synonyma vel vicinae notiones pro genuinis vocibus substituebantur, e. g. 2, 126 *eripitur* P: *erigitur* ω. 3, 73 *gestis* P: *gliscis* ω. 3, 88 *Absciderat* P: *Abstulerat* ω. 3, 130 *rigant* P: *replent* ω aliaque multa; quamquam ne P quidem a talibus erroribus immunis est, e. g. cf. 1, 572 *saevis* ω: *maestis* P ubi fortius vocabulum desiderari praecipue propter notionem *amens* Garrodius recte sensit; 9, 9 *Cadmeia pubes* ω: *Cadmeia proles* P contra Stati usum, qui voce *proles* nisi de naturali cognatione non utitur. haud raro etiam verborum collocationem proprio Marte immutavit is a cuius opera codices ω pendent. semper in hac re videtur praestare P.

plurimis autem locis difficiliorem quam P praebet lectionem, ω in vulgarem ac tritam pessumdedit. cf. e. g. 3, 412 ubi cum *calidis* quod optime dictum est, non intellegeretur, inane atque ineptum attributum *roseis* substitutum est. errores autem e minuscula scriptura repetendi non exstant communes in P et ω.[5])

---

1) Aen. 6, 16 *gelidas* . . . *ad Arctos.*

2) cf. Aen. 9, 432 *ensis* . . . *transabiit costas.*

3) Rhein. Mus. 51 (1896), p. 29.

4) cf. Aen. 7, 23. 10, 103.

5) errat de hac re Garrodius praef. p. VI: quae inde conclusit, futtilia sunt. itaque nec quod de archetypo omnium codicum et P et ω saeculo fere octavo scripto nec quod de duplici Thebaidis editione protulit abusus Theb. 12, 812 sq. Silv. 4 praef.

sed nolo cumulare exempla: diffidendum esse vulgatis libris nec tamen temere fidem esse habendam Puteaneo elucet. itaque ubicumque duae stirpes differunt, utrius lectio magis apta sit et usui Statiano et sensui loci diligenter quaerendum.

CAPVT QVARTVM

de origine stirpium ω et P.

iam si quaerimus quibus temporibus quave regione vulgatus ille textus constitutus sit, duae res viam quodammodo ostendere possunt. nam Alcimus Avitus episcopus Viennensis, qui Gundobadi regis Burgundionum aequalis erat, eandem lectionem videtur imitatus, quam exhibet ω Theb. 3, 345 *et forte verendos concilio pater ipse duces cogebat Adrastus.* cf. Avit. carm. 6, 509 *verendos religione senes.* quo loco si P genuinam servavit lectionem *verendus* — qua de re nunc mihi dubitatio exorta est, praesertim cum minus apte et duces nullo et Adrastus duobus epithetis ornari videatur —, Alcimus textum vulgatum legit.[1]) sed utut hoc loco res se habet, alterum exstat argumentum, quod eodem spectat. Sul-

---

18. 1 praef. 6, recto stant talo. haec coniectura si vera esset, si alteram editionem ω, alteram P praeberet, eis locis, ubi gravis discrepantia est inter duas stirpes, in utraque stirpe sana apparere necesse esset. atque ex tribus locis, quibus suam opinionem firmari arbitratur Garrodius, unus plane nihil facit ad rem. cf. quae de 10, 490 supra p. X sq. exposuimus. nisi quis forte eo potissimum loco usus velit ostendere, qua ratione vel maximae varietates exoriri potuerint. nec plus valent ad eius opinionem probandum reliqui duo. nam et 4, 555 et 10, 134 quin lectio P unice vera sit, neque quisquam dubitavit neque potest dubitari. quod vero in ω exstat, plane alienum est. videtur autem ortum esse versu a librario lecto et e memoria scripto.

1) quod Claudiano Sidonio textum ω praesto fuisse contendit Garrodius praef. p. VII, velim accuratius eum indicare quibus haec sententia locis nitatur. nam equidem eam neque refutare possum neque probare.

picius enim Severus cum dial. 2 (3), 10, 4 Statii versum Theb. 8, 751 his verbis laudat: *nimirum ut dixit poeta nescio quis*[1]) — *utimur enim versu scolastico, quia inter scolasticos fabulamur —: captivumque suem mirantibus intulit Argos,* scholia Statiana videtur novisse, in quibus exstant haec: *clamantibus cum admiratione faventibus.* tantum enim abest ut Severi auctoritate commotus *mirantibus* probem — Garrodii animum huc inclinare satis miror —, ut *clamantibus* longe praestare iudicem. scholia autem cum argumentis a Iulianea stirpe aliena sunt. tamen de eis accuratius disputandi hic locus non est. quam rem in aliam occasionem differimus. sed verisimile esse arbitror vulgatae stirpem in Gallia saeculis quinto ac sexto pullulasse. post saeculum certe sextum num omnino a quoquam ibi lectus sit Statius, admodum dubium est.

contra Iulianeam stirpem ex Italia esse procreatam cum similitudine textus Priscianei[2]) et Puteanei, tum maxime affinitate codicum Puteanei et Etonensis in Achilleide demonstratur. nam Etonensis Beneventana quae dicitur scriptura exaratus est saeculo XI. hunc codicem quod accuratius nunc quam in illo opere recensendo novimus, Garrodii merito factum est, qui in Achilleidis editione plena eius codicis collatione usus est.

tamen de pretio libri ante Schenkelius[3]) rectius quam Anglus editor iudicavit.[4]) ille enim cognovit Etonensem codicem contaminatum esse ex libro quodam optimae notae — unde errores quidam Puteanei emaculantur huius codicis auxilio — et ex libro pessimo, id quod ex 1, 397 potissimum perspicitur, ubi in Etonensi maiore initiali et versu bis posito initium alicuius libri indicatur, qua in re ille codex cum pessimae notae libris consentit, nec minus versu interpolato

1) cave ex hac significatione concluseris e memoria Statium citari. docta enim haesitatione doctrina obtegitur, quo magis eluceat.

2) cf. Hermes 40 (1905) p. 341 sq.

3) Wien. Stud. 4 (1882) p. 96 sq.

4) rem exposui Berl. Philol. Woch. 27 (1907) p. 592 sq.

1, 772 recepto, quem praeter Garrodium nemo editor agnovit. pendere autem Etonensem a codice Carolina scriptura exarato apparet ex Ach. 2, 136 ubi *-t* finalis ea scriptura invenitur. id vero exemplar procul dubio collatum erat cum exemplari quodam antiquissimo eiusdem stirpis ad quam Iuliani codex pertinuit. quod apud Benedictinos Italiae inferioris servatum fuisse non miratur qui quanti pretii libros possederint, memoria tenet. quam rem Schenkelius perspexerat, nugis obstruere conatus est Garrodius, cum dicit in Achilleidis praefatione: *num enim credi potest codicem qui toties cum solo Puteaneo consentit, numquam veram lectionem a Puteaneo ceterisque amissam servasse?* itaque non mirum quod Etonensem in manifestis quoque interpolationibus sequitur velut Ach. 1, 506. 1, 723 ut alia omittam.

denique ut breviter qualia fata Statii Thebaidis fuisse videantur, proponamus, omnium codicum archetypus non ante quartum saeculum nec tamen post quintum scriptus procreavit saeculo quinto sextove in Italia codicem Iuliani, eisdem temporibus in Gallia regnavit eius progenies. dein codex ille Iuliani saeculo octavo multis damnis affectus ab Aelberhto archiepiscopo Eboracensi in Britanniam videtur esse translatus, unde Caroli Magni aetate per Alcuinum, si coniecturae locus datur, eius apographum insulari scriptura exaratum in Galliam pervenit. a quo codice recta via descendit Puteaneus. eadem fere aetate vel paulo ante e latebris emersit codex ab initio mutilus, unde libri ω propagati sunt. tunc et ex codicis **P** exemplari lectiones quaedam in singulos codices ω inrepserunt, et in illud ex altera stirpe quaedam inlata sunt. a duodecimo fere saeculo cum Thebais et Achilleis magis etiam lectitari coeptae essent, multi codices scripti sunt, denuo et inter se collati et cum **P** ipso, unde recentiorum librorum turba (ς) emanavit. in quibus hic illic aliquid recte emendatum est, ceterum probi nihil inest.

quoniam de codicibus quaestiones quatenus fieri poterat, absolvimus, restat ut tabulam proponamus eorum nominum quae in apparatu critico laudavimus.

Baehrens coniecturas suas per litteras cum Kohlmanno communicavit.
Barthii editio post mortem auctoris prodiit Cygneae 1664.
Bentleii coniecturas Hauptius edidit (opusc. III 1876 p. 126—136).
Bernartii editio Antverpiae 1595.
Bitschofsky *de Apollinaris Sidonii studiis Statianis* 1881.
Burmanni coniecturae ex Menkii schedis apud Kohlmannum referuntur.
Buryi coniecturae apud Wilkinsium proponuntur.
Deipser, *de P. Papinio Statio Vergilii et Ovidii imitatore.* diss. Argent. 5 (1881).
Deiter, Philol. 57 (N. F. 11) 1898 p. 343—344.
Dilthey ad Th. 6, 543 apud Müllerum laudatur.
Dübneri editio Parisiis 1835.
Ellisii coniecturae apud Garrodium exstant.
Erdmann, *Collectanea* Fleck. Jahrb. 119 (1879) p. 832.
Friesemann, *Analecta critica* 1786 p. 203—227.
Garrodii editio Oxonii 1906.
Gevartii editio Lugduni Batavorum 1616.
Gronovii editio Amstelodamae 1653.
cf. Gronovii *in P. Papinii Statii Silvarum libros V diatribe* 1637 (ed. Hand, Lipsiae 1812).
Gruteri editio Heidelbergae 1600.
cf. Gruteri *suspiciones in Statii Theb. libr. I cum animadversionibus F. Handii.* Progr. Jenae 1851.
Gudii coniecturae ex Menkii schedis apud Kohlmannum referuntur.
Guyeti animadversiones in versione Gallica exstant quam edidit Michael de Marolles Parisiis 1658.
cf. J. Uri, *François Guyet* Paris 1886.
D. et N. Heinsiorum coniecturae ex Menkii schedis et excerptis Berolinensibus apud Müllerum et Kohlmannum laudantur.
Helm, *de P. Papinii Statii Thebaide* 1892.[1])

---

1) in nota ad 6, 51 adscripta errore 1896 legitur.

Housmani coniecturae apud Wilkinsium proponuntur. praeterea cf. Class. Rev. 20 (1906) p. 37.

Imhof, *emendata quaedam et observata in Statii Silvas.* Halae 1867.

„ *Statius' Lied von Theben.* 1885—1889.

Iortinus, Tracts philol. crit. II 1790 p. 424—444.

Klotz, Philol. 61 (N. F. 15) 1902 p. 292—310.

„ Rhein. Mus. 59 (1904) p. 373—390.

„ Hermes 40 (1905) p. 341—372.

cf. etiam Archiv für latein. Lexikographie 15 (1907) p. 401—417.

Koch, *Coniectaneorum in poetas Latinos pars altera.* Progr. Francofurti ad Viadr. 1865 p. 4—13.

Koestlin, Philol. 35 (1876) p. 493—533.

„ „ 36 (1877) p. 176—181.

„ „ 37 (1877) p. 276—292.

praeterea de multis locis coniecturas cum Kohlmanno per litteras communicavit.

Kohlmanni editio Lipsiae 1884.

Lachmanni coniecturas ex editionis Bipontinae exemplari Berolinensi Müller exscripsit.

cf. Scripta minora II (1876) p. 47 sq.

Legras, *Étude sur la Thébaide de Stace.* Paris 1905.

Lemairei editio cum Amario curata prodiit Parisiis II 1825. III 1827.

Leo, Senecae tragoediae I (1878) p. 107.

Lindenbrogius cf. Tiliobroga.

Madvig, *Adversaria critica II* (1873) p. 152—157.

Marklandi coniecturae in Silvarum editione propositae sunt.

Müller, *Quaestiones Statianae.* progr. Berolini 1861.

„ Rhein. Mus. 18 (1863) p. 189—200.

„ *P. Papini Stati Thebais et Achilleis* I Lipsiae 1870.

„ *Electa Statiana.* progr. Berolini 1882.[1]

„ Woch. f. Philol. 20 (1903) p. 195 sq.

---

1) ad 1, 390 errore scriptum est *1884.*

Nauke, *Observationes criticae et grammaticae ad P. Papinium Statium.* diss. Vratislaviae 1863.
Owen, Class. Rev. 19 (1905) p. 172 sq.[1])
Peyraredi coniecturas ex schedis Berolinensibus protulit Müller.
Phillimorii coniecturae apud Garrodium,
Postgatii apud Wilkinsium propositae sunt. praeterea cf Class. Rev. 18 (1904) p. 301.
Queckii editio II. Lipsiae 1854.
Sandstroem, *Studia critica in Papinium Statium.* Upsala universitets årsskrift 1878.
Schraderi coniecturas edidit Hauptius Opusc. III (1876) p. 126—136.
Scriverius ex Menkii schedis apud Kohlmannum laudatur.
Slateri coniecturae apud Wilkinsium proferuntur.
Tiliobrogae (Lindenbrogii) editio Parisiis 1600.
Unger, *P. Papinii Statii Ecloga ultima. accedunt de Statii locis controversis coniectanea.* Novae Strelitiae 1868.
Vollmer, Rhein. Mus. 51 (1896) p. 27—34.
Wakefieldi coniecturae apud Müllerum laudantur.
Weber, *commentatio de Stati codice Cassellano.* progr. Marburgi 1853.
Wilkinsii editio Londini 1904 (*Corpus Poetarum Latinorum ed. Postgate IV*).

apparatum criticum sic institui, ut ubicumque a codicis Puteanei litteris recessissem, accuratissime adnotarem, ex reliquis autem libris eas potissimum lectiones adscriberem, quibus aut de origine singulorum aliquid efficitur aut cognatio codicum illustratur. qua in re ad ipsa poetae verba constituenda nonnulla omitti potuisse atque esse homines quibus inutiles eae ambages videantur, ne ego quidem sum nescius. sed et in singulis libris vetustioribus vera tradita esse posse ostendi et historiam textus Statiani indicare in animo habui. cui rei male profecto consuluissem, si duo-

1) in nota ad 10, 527 corrige: *vel assere duro.*

bus aut tribus codicibus electis reliquorum turbam neglexissem, praesertim cum minime omnes Stati codices noti sint.

sed priusquam Thebaidem multos vigilatam per annos in publicum emittimus, gratias agere decet eis quibus adiutoribus quolibet modo in ea edenda usus sum. atque inprimis ut collationes codicum ipse conficerem, factum est insigni liberalitate praefectorum bibliothecarum Lipsiensis Mediceo-Laurentianae Monacensis Parisinae, qui codices mihi miserunt vel apud se ut conferrem permiserunt. deinde Ottonis Mülleri filia collationes et ab ipso patre et in eius usum ab aliis viris doctis confectas mihi tradendas curavit, ne patris egregia de Statio merita laterent. in corrigendis autem plagulis amici Ioannes Lamer Lipsiensis et Georgius Lehnert Gissensis otium suum collocare non dedignati sunt.

scripsi Argentorati mense Ianuario 1908.

Alfredus Klotz.

NOTARVM INDEX

P = codex Parisinus 8051 (Puteaneus) saec. IX (vel X ineunt.) (praef. p. VIII).

P[1] = ipsius librarii manus.

P[c] = corrector aequalis.

P[r] = recentiores correctores.

ω = ceteri codices aut omnes aut praeter eos qui separatim citantur.

W = fragmentum Worcesteriense saec. IX (adhibetur ad 2, 70—285. praef. p. VI).

D = codex Cantabrigiensis (Dovoriensis) saec. X (praef. p. VI).

D[c] = correcturae et glossae ab ipso librario scriptae.

N = codex Cheltoniensis saec. X vel XI (praef. p. VII).

S = codex Parisinus 13046 (Sangermanensis) saec. X (praef. p. XII).

r = codex Roffensis saec. XI (praef. p. VIII).

Turon. = codex Parisinus nov. acqu. 1627 (Turonensis) saec. X (praef. p. XIV).

Λ = fragmentum Lipsiense I 12a saec. X (continet 4, 352—753. praef. p. XVII).

B = codex Bambergensis N IV 11 saec. XI (praef. p. XVII).

L = codex Lipsiensis I 12 saec. XI (praef. p. XIX).

L[σ] = correctur aequalis, qui scholia quoque adscripsit.

Q = codex Parisinus 10317 saec. X (praef. p. XII).

K = codex Guelferbytanus (Gudianus 54) saec. XI (praef. p. XXVI).

M = codex Mediceus Plut. 38, 6 saec. XI (praef. p. XXXVIII).

f = codex Monacensis 6396 (Frisingensis) saec. XI (praef p. XXIV).

b = codex Bernensis 156 (Danielis) saec. XI (praef. p. XIV).

C = codex Cassellanus 164 saec. XI (praef. p. XXV).
μ = codex Monacensis 312 (Schedeli) saec. XII (praef. p. XXVIII).
ν = codex Monacensis 19481 (Tegernseensis) saec. XII (praef. p. XXIX).
g = codex Leidensis 374 (Gronovianus) saec. XI (praef. p. XXXVII).
frg. Monast. = fragmenta Monasteriensia Deycksii saec. XII (?) (praef. p. XXX).
frg. Werd. = fragmenta Werdensia saec. XI (praef. p. XXXIII).
Σ = scholia vel scholiasta.
Σ^l = scholii lemma.
Σ^t = scholii textus.

ł atque
Usque **Q**^{2}**b**^{1} *indicat correcturam in* **Q** *ab altera manu effectam in* **b** *ab ipso librario, et similia similiter.*

P. PAPINI STATI
THEBAIDOS
LIBER I.

Fraternas acies alternaque regna profanis
decertata odiis sontisque evolvere Thebas,
Pierius menti calor incidit. unde iubetis
ire, deae? gentisne canam primordia dirae,
Sidonios raptus et inexorabile pactum 5
legis Agenoreae scrutantemque aequora Cadmum?
longa retro series, trepidum si Martis operti
agricolam infandis condentem proelia sulcis
expediam penitusque sequar, quo carmine muris
iusserit Amphion Tyrios accedere montes, 10
unde graves irae cognata in moenia Baccho,
quod saevae Iunonis opus, cui sumpserit arcus
infelix Athamas, cur non expaverit ingens

TESTIMONIA 1, 1 *Serv.* Aen. 1 pr. p. 5 Statius: fraternas ... regna 3 cf. *Ennod.* carm. 2, 66, 5 6 *Auct. Class.* ed. Mai IX p. 387 inexorabilis unde Statius: et inexorabile ... Agenoreae 9 *Ps. Acro* Hor. carm. 3, 11, 2 (*de Amphione*) quo carmine ... montes

---

STATII POETAE LIBER THEBAID PRIMVS INCIPIT ∵ **P** 1, 1—388 *desunt in* **K**; 1, 1—2, 66 *in* **N** (*suppl. man. rec. saec. XV*) 2 sontesque **P** 5 raptos (v *supra* o) **P**[r] 6 scrutantenque **B** 10 amphyon **P** tyrios **P**ω: Tyriis *Gronovius, sed cf. 1, 181 et Verg. Aen. 11, 131* 11 cognota **P** 12 arcus **P**ω: -um Σ^1**DLC**^{2}**b**$\mu\nu$ *Turon. cf. 1, 658. 9, 649 Silv. 2, 1, 143. 3, 1, 34 al.*

Ionium socio casura Palaemone mater.
atque adeo iam nunc gemitus et prospera Cadmi 15
praeteriisse sinam: limes mihi carminis esto
□ Oedipodae confusa domus, quando Itala nondum
□ signa nec Arctoos ausim spirare triumphos
bisque iugo Rhenum, bis adactum legibus Histrum
et coniurato deiectos vertice Dacos 20
aut defensa prius vix pubescentibus annis
bella Iovis teque, o Latiae decus addite famae,
□ quem nova mature subeuntem exorsa parentis
□ aeternum sibi Roma cupit. licet artior omnis
limes agat stellas et te plaga lucida caeli, 25
Pleiadum Boreaeque et hiulci fulminis expers,
sollicitet, licet ignipedum frenator equorum
ipse tuis alte radiantem crinibus arcum
imprimat aut magni cedat tibi Iuppiter aequa
□ parte poli, maneas hominum contentus habenis, 30
undarum terraeque potens, et sidera dones.
tempus erit, cum Pierio tua fortior oestro
□ facta canam: nunc tendo chelyn satis arma referre

---

28 *Myth. Vat.* 3, 8, 10 de hac corona in principio Thebaidos Statius: ipse . . . imprimat 33 *Auct. Class.* ed. Mai IX p. 149 chelys lyra cithara. Statius Thebaidos: numero tendo chelyn

---

15 adeo **P**ω: ideo **B**^{3}**L**^{2}**Q**^{2}**C**$^{1}\mu$ 16 limes (-is **L**) **P**$\omega\Sigma$: limen *Baehrens* 18 spirare **P**^{1} *Heinsius, Bentleius*: sperare **P**$^{r}\omega\Sigma$ 20 coniurato deiectos *ex* -tos deiecto **P**^{r} 21 vix ω: vi[illegible] **P** (ł prius) tuis **Q**^{1} 22 Iovi *Lachmannus, sed cf. Silv. 1, 1, 79* teque o *Klotzius*: teque (u *sscr.*) o **P**^{c} (*vel* **P**^{r}): ~~tu~~que (te *sscr.*) o **S**^{2}: tuque o ω: tuque ut *Lachmannus* 23 mature *Lachmannus*: maturi **P**ω; *nisi forte maturus is dicitur qui senex obiit* subeunte (-m *add.* **P**^{r}) **P** 24 omnis (e *sscr.*) **Q**^{1}: illas (omnes *sscr.*) (*sscr.* **P**^{c}, *exp.* **P**^{r}) **P** 26 Pliadum **M** iulci **Bb**^{1}**C** 28 alte **P**ω: late *Schrader* 29 aut **P**ω: ac *Baehrens* magni *ex* -a **C** 32 pierio (ł laurigero) **P**^{c}: pierio Σ (*om. Monac.*): laurigero ω tu **B** 33 tendo **P**ω: tento *Gronovius* caelin **P** referte (r *sscr.*) **Q**^{1} *recte distinxit Bentleius*

Aonia et geminis sceptrum exitiale tyrannis
nec furiis post fata modum flammasque rebellis 35
seditione rogi tumulisque carentia regum
funera et egestas alternis mortibus urbes,
caerula quom rubuit Lernaeo sanguine Dirce
et Thetis arentis adsuetum stringere ripas
horruit ingenti venientem Ismenon acervo. 40
quem prius heroum, Clio, dabis? inmodicum irae
Tydea? laurigeri subitos an vatis hiatus?
urguet et hostilem propellens caedibus amnem
turbidus Hippomedon, plorandaque bella protervi
Arcados atque alio Capaneus horrore canendus. 45
  impia iam merita scrutatus lumina dextra
merserat aeterna damnatum nocte pudorem
Oedipodes longaque animam sub morte tenebat.
illum indulgentem tenebris imaeque recessu
sedis inaspectos caelo radiisque penates 50

---

36 Σ 4, 641 sic et in primo: tumulisque . . funera 37 *Auct. Class.* ed. Mai IX p. 193 egestus foras emissus vel vacuatus. Statius Thebaidos: egestas alternis mortibus urbes (*cf. p. 252*) 38 *Ps. Acro* Hor. carm. 4, 2, 25 Dirce enim fons est apud Thebas. unde Statius: caerula cum . . Dirce 41 *Auct. Class.* ed. Mai IX p. 336 inmodicus i. intemperatus. unde Statius Thebaidos: inmodicum irae (ne *cod.*) Tydea 45 Σ 8, 378 ut ipse superius: atque alio . . canendus 48 Σ 11, 582 mortem inperfectam: caecitatem, ut ipse in primo: longaque animam sub nocte trahebat (*apparet ab initio fuisse* sub morte)

---

35 fa[illegible]ta **B** rebelles **P** 37 egest[illegible]s (a *supra*) (-i-) **P**[1] 38 quom *Klotzius*: quam (cū *supra*) **P**[1]: cum **ω** 39 Tethys et *Lachmannus, sed cf. 5,709. 9,362 Silv. 4,6,18 al.* arentes **P** 40 hismenon **Mf** 43 Urget **P** hostilem . . amnem **PBDQC**: hostile . . agmen (*ex* hostilem . . amnem **L**[1]; *ex* hostile . . amne **ν**[2]) **ω** 45 alio **Pω**: alto *Friesemannus (Collect. crit. p. 204 sq.), Lachmannus, sed cf. Silv. 4, 1, 23. 1, 5, 46 al.* horrere **r** 48 Oedippodes **Pf** morte **P**: nocte (morte *supra*) **D**: nocte **ω** *(e versu 47)* tenebat (*linea infra ducta a* **P**[r]; terebat (n *supra*) **r**[2] **Pω**: trahebat Σ 11, 582 ς

servantem tamen adsiduis circumvolat alis
saeva dies animi, scelerumque in pectore Dirae.
tunc vacuos orbes, crudum ac miserabile vitae
supplicium, ostentat caelo manibusque cruentis
palpat inane solum saevaque ita voce precatur: 55
'di, sontes animas angustaque Tartara poenis
qui regitis, tuque umbrifero Styx livida fundo,
quam video, multumque mihi consueta vocari
adnue, Tisiphone, perversaque vota secunda:
si bene quid merui, si me de matre cadentem 60
fovisti gremio et traiectum vulnere plantas
firmasti, si stagna peti Cirrhaea bicorni
interfusa iugo, possem cum degere falso
contentus Polybo, trifidaeque in Phocidos arto
longaevum inplicui regem secuique trementis 65
ora senis, dum quaero patrem, si Sphingos iniquae
callidus ambages te praemonstrante resolvi,
si dulcis furias et lamentabile matris
conubium gavisus ini noctemque nefandam

---

52 *Class. Auct.* ed. Maï IX p. 170 Dirae, -arum furiae, eo quod durae sint. unde Statius Theb. sceleris perstant in pectore Dirae 60 **Σ** 1, 56 cum dicit: si bene quid merui 62 **Σ** 7, 347 (*Cirrha*) habet stagnum Apollini consecratum. de quo ipse ait superius: si stagna petii Cirrhaea bicorni 64 **Σ** 7, 344 ut ipse in primo: trifidaeque .. regem

---

52 dies **Pω**: lues *Friesemannus l. l. at dies animi corporis nocti opponitur* scelerumque **Pω**: pelluntque *Baehrens*: saliuntque *O. Müller 1884 p. 15* dirae **Pω**: curae *Friesemannus*
T
53 Tunc (Ṇunc **Q**^{1}) **ω**: Tum **P** 55 palpat *Klotzius*:
u s
Palpat **P**^{1}: Pulsat **ω** 56 Dii **PMLQCb**^{1}**μ** 59 tesifone *ex* ti- **P**^{r}
gremio o
61 gremio *ex* genio **f**: genio **Q**^{1} 63 iug▒ **P**^{1} possem **P**:
ce v
possim **ω** 64 polipo **BQ** arṭọ **P**^{r}**L**^{2}: arto (arṭo **Q**^{1}: arto *ex* -vo **C**^{1}: arvo **C**^{2}*mg.*) **ω**: arce **DMν** (-ce *in ras.* **νM**^{2}) 65 implicui **P** 66 spingos (spy- **b**: -is **L**) **ΣLMfμb** 67 temet monstrante **C**^{1} (*corr.* **C**^{2}) 68 dulces **P** 69 inii **P** **Lf**^{1}

saepe tuli natosque tibi, scis ipsa, paravi, 70
mox avidus poenae digitis caedentibus ultro
incubui miseraque oculos in matre reliqui:
exaudi, si digna precor quaeque ipsa furenti
subiceres. orbum visu regnisque carentem
non regere aut dictis maerentem flectere adorti, 75
quos genui quocumque toro; quin ecce superbi
— pro dolor! — et nostro iamdudum in funere reges
insultant tenebris gemitusque odere paternos.
hisne etiam funestus ego? et videt ista deorum
ignavus genitor? tu saltem debita vindex 80
huc ades et totos in poenam ordire nepotes.
indue quod madidum tabo diadema cruentis
unguibus abripui, votisque instincta paternis
i media in fratres, generis consortia ferro
dissiliant. da, Tartarei regina barathri, 85
quod cupiam vidisse nefas, nec tarda sequetur
mens iuvenum; modo, digna, veni, mea pignora nosces.'

---

74 Σ 1, 56 orbum . . parentem (car- P[b]) 80 *ibid.* tu saltem . . ades e. t. i. p. o. n. 81 *Serv.* Aen. 1, 185 (*de totus et omnis*) Statius et totos . . . . nepotes, id est omnes

---

70 natosque (n *supra*; s- ?) P[1] tibi ut scis C 71 avidus ω: audens (i, v *supra*) P[1]: audus (i *supra*) b[1] 72 miseraque Pω: -osque *Garrodius* matre Pω: mente ς *Bentleius*: morte *Peyraredus; cf. Silv. 2, 1, 152* 74 carentem PLC[2]μr[2]Σ *ad 1, 56*: parentem ωΣ[1] (*sed videtur explicare* car-) 77 in funere P[r]: in funere ς: funere ω. *versum cum in suo optimo codice deesset, omitti posse Barthius dixit probatus Lachmanno, cf. Mus. Rhen. 59 (1904) p. 380* 80 tu▒ C 81 poenam in totos *coni. Baehrens; sed* totos in *valet* in totos ordire *ex* -ne b[1] nepotes Pω: penates ς *Koestlinius* 83 abripui Pς: abrupi ω instructa (in *supra*) Q[2] 85 dissiliant Pω: multi dissiciant legunt Σ tartaregi (-g- *del.* L[1]) L baratri P 86 sequetur *ex* -itur L[σ] 87 modo digna veni mea pignora nosces Pω: mea digna, veni modo, p. n. ς *Baehrens, cum hyperbaton non agnosceret. multis coniecturis inutilibus locus temptatus*

talia dicenti crudelis diva severos
advertit vultus. inamoenum forte sedebat
Cocyton iuxta, resolutaque vertice crines 90
lambere sulpureas permiserat anguibus undas.
ilicet igne Iovis lapsisque citatior astris
tristibus exiluit ripis: discedit inane
vulgus et occursus dominae pavet; illa per umbras
et caligantes animarum examine campos 95
Taenariae limen petit inremeabile portae.
sensit adesse Dies, piceo Nox obvia nimbo
lucentes turbavit equos; procul arduus Atlans
horruit et dubia caelum cervice remisit.
arripit extemplo Maleae de valle resurgens 100
notum iter ad Thebas; neque enim velocior ullas
itque reditque vias cognatave Tartara mavult.
centum illi stantes umbrabant ora cerastae,
turba minor diri capitis; sedet intus abactis
ferrea lux oculis, qualis per nubila Phoebes 105
Atracia rubet arte labor; suffusa veneno
tenditur ac sanie gliscit cutis; igneus atro

---

91 Σ 1, 566 ut supra: sulphureas .. undas 92 *Class. Auct.* ed. Mai IX p. 113 citatior, citatissimus. unde Statius Thebaidos ponens comparativum ait: ilicet ... astris 97 *ibid.* p. 428 piceus, -a, -um i. obscurus. unde Statius Thebaidos: piceo .. nimbo (*cf. p. 462*) 104 Σ 11, 584 intus: ipse alibi: sedet intus ... oculis *Auct. Class.* ed. Mai IX p. 50 abactus. intromissus: Statius Thebaidos: sedet .. oculis

---

r nam x
88 sevetos **Q**[1] 89 Avertit **L** inamenum **Q**[2] 90 iu≡ta **P**[1]
91 sulphureas **P** 92 austris ł astris **B**[1]: austris **LQfr** *Turon.*:
ú \\\ a
astris **b**[1] 93 exiliit **b** 94 pavit **Q** ille **Q**[1] 96 Taenareae **ω** 97 *om.* **L**[1], *add.* **L**[1] *mg.* 98 athla≡s (-n-) **PQ**: -as **ω**
t
102 cognatave **ω**: -que **PQΣ**[1] 103 santes **P**[1] cerastae **ω**: -assae **P** 104 minor **Pω**: minax *Lachmannus*, *sed opposita*
ł sedet
est anguis quam manu Furia gestat sedet *s. l. add.* **D**: sed et **L**[σ]
105 phobes **P** 106 Attracia **PB**[1]**Mf**[1]**b** labor (*ex* color
ł color
P[1]) **Pω**: labor **M**[σ]: color *in ras.* **f**[2]: decor *Lachmannus*; color *fortasse legit* **Σ**: qualis color est lunae deficientis arte magica

ore vapor, quo longa sitis morbique famesque
et populis mors una venit; riget horrida tergo
palla, et caerulei redeunt in pectora nodi: 110
Atropos hos atque ipsa novat Proserpina cultus.
tunc geminas quatit ira manus: haec igne rogali
fulgurat, haec vivo manus aera verberat hydro.
ut stetit, abrupta qua plurimus arce Cithaeron
occurrit caelo, fera sibila crine virenti 115
congeminat, signum terris, unde omnis Achaei
ora maris late Pelopeaque regna resultant.
audiit et medius caeli Parnassos et asper
Eurotas, dubiamque iugo fragor inpulit Oeten
in latus, et geminis vix fluctibus obstitit Isthmos. 120
ipsa suum genetrix curvo delphine vagantem
abripuit frenis gremioque Palaemona pressit.
atque ea Cadmeo praeceps ubi culmine primum
constitit adsuetaque infecit nube penates,
protinus adtoniti fratrum sub pectore motus, 125
gentilisque animos subiit furor aegraque laetis
invidia atque parens odii metus, inde regendi

---

109 Σ 3, 264 rigentes: erectas sive horribiles. ut Virgilius: riget . . . palla 118 *Comm. Bern.* Luc. 5, 71 Parnasus mons Phocidis de quo Statius: audiit . . . Parnassus 122 *Serv.* Aen. 7, 518 pressere ad pectora natos. Statius: pressitque Palaemona mater

---

108 Ire **C** 109 rigit (e) **L**[2] horida **L** 110 pectore **Q** 112 Tunc **P**ω: Tum Σ ira manus **PLfμν**: ira minas † manus **B**[1]: ira manus (†illa) **Q**[2]**D** (manus *ex* minas **D**[7]): ira minas (†illa manus) **r**: ira minas **b**: usque manus (*eras.* ira) **C**: ira minax *Heinsius*: *idem vel* ira minans *Gronovius* 113 ydro **Mb** 117 Hora **L** manus (ris) **Q**[2] 118 parnassos **P**: parna[illegible]sos **B**: -asus *vel* -assus ω 119 impulit **P** 120 vi(x)[illegible] **P**[1] 122 Abripuit **PBSQC**: Arripuit **MLDbμν**: Aripuit **f**: Abrupit ς 124 nube **P**ω: tabe ς *Barthius* 126 Gentilisque **P**ς: -esque ωΣ fragor **f**

saevus amor, ruptaeque vices iurisque secundi
ambitus inpatiens, et summo dulcius unum
stare loco, sociisque comes discordia regnis. 130
sic ubi delectos per torva armenta iuvencos
agricola imposito sociare adfectat aratro,
illi indignantes, quis nondum vomere multo
ardua nodosos cervix descendit in armos,
in diversa trahunt atque aequis vincula laxant 135
viribus et vario confundunt limite sulcos:
haud secus indomitos praeceps discordia fratres
asperat. alterni placuit sub legibus anni
exilio mutare ducem. sic iure maligno
fortunam transire iubent, ut sceptra tenentem 140
foedere praecipiti semper novus angeret heres.
haec inter fratres pietas erat, haec mora pugnae
sola nec in regem perduratura secundum.
et nondum crasso laquearia fulva metallo,
montibus aut alte Grais effulta nitebant 145
atria, congestos satis explicitura clientis;
non inpacatis regum advigilantia somnis
pila, nec alterna ferri statione gementes
excubiae nec cura mero committere gemmas
atque aurum violare cibis: sed nuda potestas 150
armavit fratres, pugna est de paupere regno.
dumque uter angustae squalentia iugera Dirces
verteret aut Tyrii solio non altus ovaret

---

152 **Σ** 2, 433 horrida Dirces: memor poeta superiorum. nam ait: dumque . . . verteret

---

129 impatiens **P** unum **Pω**: uno **D**: imo ς: uni *Heinsius* 130 regnis (-s *add.* **D**[2]**ν**[1]) **Pω**: regni ς *Scaliger* 131 sic ubi **Pω**: sicuti *Baehrens contra Stati usum* dilectos (ł de) **M**[1] 135 indivisa (er) **Q**[2] 143 *om.* **L**[1], *add.* **L**[2] 144 fulva **Pω**: fulta (ł fulva) **M**[1]: fulta **LfC**[2]**μν** *Müller, sed non columnae ex metallo factae* 145 effulta **Pω**: effossa *Koestlinius* 146 clientes **P** 147 impacatis **P** 152 uter *ex* iter **M**[1] dircae **Qf**

exulis ambigitur, periit ius fasque bonumque
et vitae mortisque pudor. quo tenditis iras, 155
a, miseri? quid si peteretur crimine tanto
limes uterque poli, quem Sol emissus Eoo
cardine, quem portu vergens prospectat Hibero,
quasque procul terras obliquo sidere tangit
avius aut borea gelidas madidive tepentes 160
igne noti? non si Phrygiae Tyriaeque sub unum
convectentur opes. loca dira arcesque nefandae
suffecere odio, furiisque immanibus emptum
Oedipodae sedisse loco. iam sorte carebat
dilatus Polynicis honos. quis tunc tibi, saeve, 165
quis fuit ille dies, vacua cum solus in aula
respiceres ius omne tuum cunctosque minores,
et nusquam par stare caput? iam murmura serpunt
plebis Echioniae, tacitumque a principe vulgus
dissidet, et, qui mos populis, venturus amatur. 170
atque aliquis, cui mens humili laesisse veneno
summa nec inpositos umquam cervice volenti
ferre duces, 'hancne Ogygiis', ait, 'aspera rebus

---

164 **Σ** 1, 312 quia superius dixit: iam sorte carebat ... honos 173 **Σ** 2, 85 Ogygii .. Thebani ab ⟨Ogyge rege⟩ indigena, ut ante: Ogygiis, ait; aspera ... vicem

---

154 periit **ω**: perit **Pr** 155 iras **Pω**: irae *Lachmannus* 157 poli *ex* -o **P**^{1} emissus **Pω**: mensurus **f**: mensurus (ł emissus) **M**^{1}: emersus *Heinsius* 158 porta .. Hibera ς *Gruter* 160 Avius **ω**: Aut notus **P** borea **ω**: -ree **P** 161 non si **Σ** *Klotzius*: non (ł quid) si **P**^{c}: quid si **ω** tyriaeque **PΣ**^{t}: -ve **ωΣ**^{1} 162 converrentur *Modius*: conferrentur *Baehrens* loca **Pω**: sola *Postgatius* 163 Suffecere **ω**: -fic- **P** immanibus **P** e(m)ptum **P**^{1} 164 loco **Pω**: toro *Schrader* carebat (ca(r)n- **Q**^{1}) **Pω**: cadebat *Bernartius; cf. Vollmer 1896 p. 31* 165 tunc **Pbμν**: tum **ω** 167 tecum (tuum) **Q**^{1} 168 nu(s)nquam **P**^{1} 169 ethioniae **M** 170 mox **L** 172 impositos **P** 173 ogygiis *ex* oc- **P**^{1}

fata tulere vicem, totiens mutare timendos
alternoque iugo dubitantia subdere colla? 175
partiti versant populorum fata manuque
fortunam fecere levem. semperne vicissim
exulibus servire dabor? tibi, summe deorum
terrarumque sator, sociis hanc addere mentem
sedit? an inde vetus Thebis extenditur omen, 180
ex quo Sidonii nequiquam blanda iuvenci
pondera Carpathio iussus sale quaerere Cadmus
exul Hyanteos invenit regna per agros,
fraternasque acies fetae telluris hiatu
augurium seros dimisit ad usque nepotes? 185
□ cernis, ut erectum torva sub fronte minetur
saevior adsurgens dempto consorte potestas.
quas gerit ore minas, quanto premit omnia fastu!
hicne umquam privatus erit? tamen ille precanti
mitis et adfatu bonus et patientior aequi. 190
quid mirum? non solus erat. nos vilis in omnis
prompta manus casus, domino cuicumque parati.
qualiter hinc gelidus Boreas, hinc nubifer Eurus
vela trahunt, nutat mediae fortuna carinae,
— heu dubio suspensa metu tolerandaque nullis 195
aspera sors populis! — hic imperat, ille minatur.'
at Iovis imperio rapidi super atria caeli
lectus concilio divum convenerat ordo

---

174 Pacta *Baehrens* tumentes **Q** 175 Alterno⁝que (-s-) **P** 177 brevem *Baehrens* 179 caecis *Gruter* 181 Sidonius *Lachmannus; cf. 1, 5* nequiquam *ex* nequaquam **L**[1] 184 hiatus *Lachmannus* 185 Augurum **B** 186 erecta torvum *Baehrens*: e rictu torva *Müller, cf. Imhofius ad h. l.* torva cervice **D** 190 adfatu **PLQDCf**[c] b[c] μ: effatu **BMf**[1] ν r b[1] *Turon.* 193 boreas gelidus **Q** eurus **P** ω: Auster *Kootenius ad Hom. lat. 737; cf. Hor. carm. 2, 16, 23 epod. 16, 54 10, 5 Lucan. 2, 459 Sil. 10, 322*

194 traunt **B**: thraunt b 196 mors (s *supra* m) **P**[1] hi⁝c **Q**: hiæc **M**[1] 197 imperio (*scripturus erat* -ii) **P**: imperiis ω *cf. 2, 20. 7, 77. paulo aliter si quid sentio 6, 376. 10, 2 ubi generaliter dicitur pluralis* 198 Laetus **f**: Letus (c *supra* e) **Q**[2]: Laetus (ł lectus *supra*) **M**[1] con-

interiore polo. spatiis hinc omnia iuxta,
primaeque occiduaeque domus et fusa sub omni 200
terra atque unda die. mediis sese arduus infert
ipse deis, placido quatiens tamen omnia vultu,
stellantique locat solio; nec protinus ausi
caelicolae, veniam donec pater ipse sedendi
tranquilla iubet esse manu. mox turba vagorum 205
semideum et summis cognati nubibus Amnes
et conpressa metu servantes murmura Venti
aurea tecta replent. mixta convexa deorum
maiestate tremunt, radiant maiore sereno
culmina et arcano florentes lumine postes. 210
postquam iussa quies siluitque exterritus orbis,
incipit ex alto — grave et inmutabile sanctis
pondus adest verbis, et vocem fata secuntur —:
'terrarum delicta nec exsaturabile Diris
ingenium mortale queror. quonam usque nocentum 215

---

203 *Schol. vet. Bemb.* Ter. Andr. 5, 3, 30 (Hermes 2, 1867, p. 342) veniam licentiam, ut Statius primo libro: nec protinus . . . donhec . . esse manu 205 Σ 1, 720 ut supra ipse ait: mox . . . semideum 206 Σ 1, 365 nubigenas: qui pluviis augentur, ut: et summis . . . amnes 213 *Serv.* Aen. 2, 54 fata . . quae dii loquuntur, ut Statius: et vocem fata secuntur. *similiter* Aen. 10, 628

---

silio (ci) **Q**[2]: consilio (ł c) **ν**[2] 199 hinc **Pω**: huic *Marklandus ad Silv. 2, 7, 14* iuxta **Pω**: iusta ς 200 et fusa *Marklandus ibidem*: effusa **Pω** 201 adquae **P** unda **Pω**: una **Lrb** *Turon.*: unda (ł una) **ν**[2]: una (d) **M**[σ]**Q**[2]: una (ł ima) **f**[2] 202 de▒is **B**: deus ς vultu **Pω**: nutu *Heinsius, quod redarguit Kohlmannus cl. 8, 82* 205 iubet **ω**: iuvet **P** 207 compressa **P** 209 tremunt (f) **P**[1] 210 archano **P** 211 iuxta (ł iusta) **f**[2] 212 immutabile **P** 213 facta **ν**[1]ς 214 exsaturabile **P**ς: exsuperabile **ω**: exsaturabile (ł exsatiabile) **D**: exsatiabile ς 215 quonam usque **PfCb**[2]**μν**[1]: quor▒ıadusque **B**: quoadusque **MLQDb**[1]**ν**[2]

exigar in poenas? taedet saevire corusco
fulmine, iam pridem Cyclopum operosa fatiscunt
bracchia et Aeoliis desunt incudibus ignes.
atque adeo tuleram falso rectore solutos
Solis equos, caelumque rotis errantibus uri, 220
et Phaethontea mundum squalere favilla.
nil actum, neque tu valida quod cuspide late
ire per inlicitum pelago, germane, dedisti.
nunc geminas punire domos, quis sanguinis auctor
ipse ego, descendo. Perseos alter in Argos 225
scinditur, Aonias fluit hic ab origine Thebas.
mens cunctis inposta manet: quis funera Cadmi
nesciat et totiens excitam a sedibus imis
Eumenidum bellasse aciem, mala gaudia matrum
erroresque feros nemorum et reticenda deorum 230
crimina? vix lucis spatio, vix noctis abactae
enumerare queam mores gentemque profanam.
scandere quin etiam thalamos hic inpius heres
□ patris et emeritae gremium incestare parentis
appetiit, proprios monstro revolutus in ortus. 235

---

225 Σ 3, 441 Perseus enim Argis regnavit, ut ipse alibi: Perseos ... scinditur 227 *Auct. Class.* ed. Mai IX p. 430 impostus ... ·i· perversus unde Statius Thebaidos: mens .. manet. *cf.* p. 291 235 Σ 10, 796 coitu revoluta .. ut ipse alibi: proprios monstro .. in ortus

---

ł sevire ł a
216 se[illegible]vire f: servire r[1]: servire *Turon.* 219 ideo P[c]:
□ adeo r[1]: ado *Turon.*: ideo ω 221 phoetontea P 222 actum est b 223 pelago ω: pelagus Pς: pelagus (ł go) D[1]C[2]
225 argos (ł gros) Q 227 inposta ω: imposita P[1]: imposita ς manet P: manet (movet) D: movet (*ex* manet M[σ]) ω; *locus varie, sed frustra temptatus* munera *Koestlinius* 228 a Pν: ab ω 230 nemorum Pω: memorum *Müller*: hominum *Marklandus ad Silv. 4, 2, 6; agitur de Pentheo et Agaue* 231 spatio lucis Q 233 impius P 234 emeritae *Klotzius*: inmeritae (ł e) P[c]: inmeritae ω 235 monstro Pω: monstrum Dς *Scaliger*
hortus P 239 *alterum* iam *om.* B[1]L

ille tamen superis aeterna piacula solvit
proiecitque diem, nec iam amplius aethere nostro
vescitur; at nati — facinus sine more! — cadentes
calcavere oculos. iam, iam rata vota tulisti,
dire senex! meruere tuae, meruere tenebrae 240
ultorem sperare Iovem. nova sontibus arma
iniciam regnis, totumque a stirpe revellam
exitiale genus. belli mihi semina sunto
Adrastus socer et superis adiuncta sinistris
conubia. hanc etiam poenis incessere gentem 245
decretum; neque enim arcano de pectore fallax
Tantalus et saevae periit iniuria mensae.'
sic pater omnipotens. ast illi saucia dictis
flammato versans inopinum corde dolorem
talia Iuno refert: 'mene, o iustissime divum, 250
me bello certare iubes? scis, semper ut arces
Cyclopum magnique Phoroneos inclyta fama
sceptra viris opibusque iuvem, licet inprobus illic
custodem Phariae somno letoque iuvencae
extinguas, saeptis et turribus aureus intres. 255
mentitis ignosco toris: illam odimus urbem,
quam vultu confessus adis, ubi conscia magni

---

245 *Eutych.* GL V 482, 28 Statius quoque in libro I Thebaidos extulit eius (*incessendi*) activum vel neutrale verbum infinitivum: hanc etiam . . . decretum est

---

241 Altorem **C** meruere (sperare *supra*) **Q**^{2} 243 semita **Q** 244 adiuncta **P**ω: ah iuncta *Lachmannus* 246 Decretum est *Eutyches* ς archano **P**: arcani *Baehrens, quod quominus ad fallax referamus, impedimur collocatione verborum* 247 seva (ǂ te *supra*) **P**^{c}
250. 249 **D**, *sed ordo restitutus* 252 phoroneos **P**: pharoneos (-ran- (o *supra*) f^r **C**^{2}: phoraneos **Q**) ω 253 improbus **P** 254 lectoque (ǂ laeto *supra*) **M**^{1}: petoque (loe *supra*) **Q**^{2} 255 Extinguas **P**ς: Restinguas (Rest- **M**^{1}) $\omega\Sigma$; restinguere *apud Statium nisi proprie non legitur*
257 vultu **P**ω: vultum **Q**^{2} *Baehrens*; confessus *i. te*

signa tori tonitrus agis et mea fulmina torques.
facta luant Thebae: cur hostes eligis Argos?
quin age, si tanta est thalami discordia sancti, 260
et Samon et veteres armis excinde Mycenas,
verte solo Sparten. cur usquam sanguine festo
coniugis ara tuae, cumulo cur turis Eoi
laeta calet? melius votis Mareotica fumant
Coptos et aerisoni lugentia flumina Nili. 265
quod si prisca luunt auctorum crimina gentes
subvenitque tuis sera haec sententia curis,
percensere aevi senium, quo tempore tandem
terrarum furias abolere et saecula retro
emendare sat est? iamdudum ab sedibus illis 270
incipe, fluctivaga qua praeterlabitur unda
Sicanios longe relegens Alpheos amores.
Arcades hic tua — nec pudor est — delubra nefastis
inposuere locis, illic Mavortius axis
Oenomai Geticoque pecus stabulare sub Haemo 275

---

264 *Ps. Acro* Hor. carm. 1, 37, 14 *propter adi.* Mareoticus: ut sunt: et Mareotides albae (Verg. Georg. 2, 91) et: Mareotica fumat Coptos   268 *Eutych.* GL V p. 473, 12 *propter verbum emendandi*: Statius Thebaidos libro I: quo tempore ... emendare facta

---

258 fulmina *ex* flu- **f**[r]   torques (-s *add.* **L**[σ]) **L**   260 tanta *ex* -to **Q**[1]: tanti *Gronovius*   261 mycenas *ex* ms- **P**[1]

262 Ferte **C**   sole (o *suprascr.*) **B**[1]   264 fumant *Müller*: fumant **P**[1]: fumat **ω**   265 Comptos **f**; -tos (*vel* -tus) egypti *add.* **P**[1] *mg.*   aerisoni *ex* -sonet **B**[1]   267 Haec sera subvenitque tuis **BML** (*praeter* H- *in ras.* **L**[1]) **Q** (*ordo genuinus restitutus suprascriptis* c b a *a* **Q**[1]) **fr**: Subvenitque tuis sera haec (-ub- *et* sera haec *in lac. scr.* **ν**[2]) **ν**   cutis (r *suprascr.*) **Q**[1]   268 a quo *Madvigius Advers. crit. II p. 153*: atque hoc *Sandstroemius 1878 p. 40*
270 sat est **Pω**: facta *Eutyches*   271 fluctivaga *ex* -go **Q**[1]
propterlabitur **f**: praeter propter labitur **ν**[2]   272 alpheos (v *suprascr.*) **M**[1]**Q**[2]   273 Archades **P**   nefandis **D**   274 Imposuere **P**
a[illegible]xis **f**   275 Oeno[illegible]geticoque (magi *suprascr.*) **B**[1]

dignius, abruptis etiamnum inhumata procorum
relliquiis trunca ora rigent. tamen hic tibi templi
gratus honos, placet Ida nocens mentitaque manes
Creta tuos. me Tantaleis consistere tectis,
quae tandem invidia est? belli deflecte tumultus 280
et generis miseresce tui. sunt inpia late
regna tibi, melius generos passura nocentes.'
finierat precibus miscens convicia Iuno.
at non ille gravis dictis, quamquam aspera motu,
reddidit haec: 'equidem hau rebar te mente secunda 285
laturam, quodcumque tuos, licet aequus, in Argos
consulerem, neque me, si detur copia, fallit
multa super Thebis Bacchum ausuramque Dionen
dicere, sed nostri reverentia ponderis obstat.
horrendos etenim latices, Stygia aequora fratris 290
obtestor, mansurum atque inrevocabile verbum,
nil fore, quod dictis flectar! quare impiger alis
portantes praecede notos, Cyllenia proles,
aera per liquidum regnisque inlapsus opacis
dic patruo: superas senior se adtollat ad auras 295

---

279 tantaliis **P** terris (ł tectis) **Qf**: terris **M**[1]: tectis (ł terr) ν^2: regnis **D** 280 tandem (ł tamen) ν^2 belli *om.* **D**, *add.* **D**[1] *mg.* 281 miserere **D** impia **P** passuros (a) **f**[2] 283 precibus miscens **PQMf**: miscens precibus ω convicia *ex* -vivia **f**[r] 284 gravi dictis, quamquam aspera, motu *Barthius* motu (-s) **P**: motus *Gruter* 285 haurebar (d) **P**[1]: haud rebar ω 287 si detur **P**ς: detur si ω 288 thebis ω: -as **P** dionem **PBMQb**: dionem (a) **f**[r]: dianam *ex* -onen **L**[σ] 289 Diceres et (d) **P**[c] 290 etenim latices **PB**: latices etenim ω 291 atque (*ex* et μ^1) inrevocabile μς: et inrevocabile (hoc et inr. **Q**) **P**ω: et non rev. ς verbum ς *Scriverius*· verum **P**ω 292 quod **P**ω: quo **LQf**μ: quo (ł quod) **M**[1]: quod (ł quo) ν^2; *cf. Verg. Aen. 12, 11* alis ς: ales **P**ω 294 -quinlapsus (e) **P**[1]: -que elapsus (in) **M**[1]**Q**[1]: -que elapsus **f** 295 se attollat **P MQfr**: se tollat ω: se adtollat **L**[σ]

Laius, extinctum nati quem vulnere nondum
ulterior Lethes accepit ripa profundi
lege Erebi; ferat hic diro mea iussa nepoti:
germanum exilio fretum Argolicisque tumentem
hospitiis, quod sponte cupit, procul impius aula 300
arceat, alternum regni infitiatus honorem.
hinc causae irarum, certo reliqua ordine ducam.'
paret Atlantiades dictis genitoris et inde
summa pedum propere plantaribus inligat alis,
obnubitque comas et temperat astra galero. 305
tum dextrae virgam inseruit, qua pellere dulces
aut suadere iterum somnos, qua nigra subire
Tartara et exanguis animare adsueverat umbras.
desiluit, tenuique exceptus inhorruit aura.
nec mora, sublimis raptim per inane volatus 310
carpit et ingenti designat nubila gyro.
interea patriis olim vagus exul ab oris
Oedipodionides furto deserta pererrat
Aoniae. iamiamque animis male debita regna

---

305 *Micon* (Poet. aevi Carol. III ed. Traube) 269: obnubitque comas (*ex* cenas *corr.*) . . . galero. *Auct. Class.* ed. Mai IX p. 378 *propter obnubendi verbum*: Statius in libro Thebaidos: obnubitque . . galero

---

296 et extinctum **P** 298 herebi **BMQfCrb** hic **P**: haec *ω* 301 regnum (i) **P**^{1} 302 Haec causae *Lachmannus, qui versum spurium censuit. quo dempto languet oratio* ducam **P**: dicam *ω* 303 athlantiades **P** 304 alis *ex* -as **P**^{1} 306 Tunc **b** 307 suadere *ex* sor- *vel* sau- **Q**^{2}

e ł perstrepit
309 Dissiluit **D**: Dissiluit **Q**^{1}: Desiluit **r** inhorruit **D**

ł aura
umbra **f** (*e v. 308*): umbra aura **Q**^{1}: umbra **M**^{1}**L**$^\sigma$ 310 sublimis **P** (*intellego accusativum*): -es *ω* 312 a[illegible]boris (-r-) **f**

o
313 furt[illegible] **B**: furtim **b** furto pererrat deserta **L**

ia
314 iamaimque **Q**^{1} animis **P***ω*: -mus **Q** *Baehrens*: -mi *Müller*

concipit, et longum signis cunctantibus annum 315
stare gemit. tenet una dies noctesque recursans
cura virum, si quando humilem decedere regno
germanum et semet Thebis opibusque potitum
cerneret; hac aevum cupiat pro luce pacisci.
nunc queritur ceu tarda fugae dispendia, sed mox 320
attollit flatus ducis et sedisse superbus
deiecto iam fratre putat: spes anxia mentem
extrahit et longo consumit gaudia voto.
tunc sedet, Inachias urbes Danaeiaque arva
et caligantes abrupto sole Mycenas 325
ferre iter inpavidum, seu praevia ducit Erinys,
seu fors illa viae, sive hac inmota vocabat
Atropos. Ogygiis ululata furoribus antra
deserit et pingues Baccheo sanguine colles.
inde plagam, qua molle sedens in plana Cithaeron 330
porrigitur lassumque inclinat ad aequora montem,
praeterit. hinc arte scopuloso in limite pendens
infames Scirone petras Scyllaeaque rura

---

325 *Prisc.* GL II 574, 16 Statius in I Thebaidos: 'et caligantes .. Mycenas' caligantes pro caligatas dixit cf. *Ps. Acro* Hor. carm. 1, 16. 17

---

contra Stati usum sicut Ach. 1, 97; nam animi *nusquam locativus est, sed pendet ex adiectivis. de plurali cf. e. g. Silv. 1, 4, 75*

317 decere (de; ł descendere) r[2] 319 luce (ł luce) **P**ω: laude **M**[1]**Q**[2]**L**[σ] patisci (c) **M**[1] 320 trada **L** 321 /et sedisse superbus/ ducis **P**[1] superbum **Q** 322 iam **P**: se ω 323 Extrait **BQ**[1]**b**[1] 324 danaiaque **BMLQfbrΣ** 326 ducit *ex* -at **b** eriny **P**: herinys *vel* -rynis **BQMfb** : herenis (i) **L**[1] 327 hac *ex* haec **P**[1] immota **P** 328 Atropas (o) **L**[1] sororibus **Q** 329 baccheo **P**ω (*i. a Bacchi comitibus profuso*): Pentheo *Barthius* 330 molle *ex* mole **C**[2]: mole (ł more) **D** chiteron **P** 331 lassumque **P**ω: lapsumque (ł lap) **QDb**ς: lassumque **M** montem **P**ω: molem *coni. Garrodius* 332 hi[illegible]nc **Q** arce (-rc- *in ras.* μ[1]) μ 333 schirone **P**

purpureo regnata seni mitemque Corinthon
linquit et in mediis audit duo litora campis. 335
iamque per emeriti surgens confinia Phoebi
Titanis late, mundo subvecta silenti,
rorifera gelidum tenuaverat aera biga;
iam pecudes volucresque tacent, iam Somnus avaris
inrepsit curis pronusque ex aethere nutat, 340
grata laboratae referens oblivia vitae.
sed nec puniceo rediturum nubila caelo
promisere iubar, nec rarescentibus umbris
longa repercusso nituere crepuscula Phoebo:
densior a terris et nulli pervia flammae 345
subtexit nox atra polos. iam claustra rigentis
Aeoliae percussa sonant, venturaque rauco
ore minatur hiemps, venti transversa frementes
confligunt axemque emoto cardine vellunt,
dum caelum sibi quisque rapit; sed plurimus Auster

338 *Serv.* Aen. 2, 272 (*cf.* 5, 721) *propter singularem* biga: Statius: rorifera .. biga; *cf. Pomp.* GL V p. 167, 20 sq. 344 *Serv.* Aen. 2, 268 et licet utrique tempori possit iungi (*crepusculum*), usus tamen ut matutino iungamus obtinuit, licet Statius (Lucanus C) dixerit: longa ... Phoebo

334 regnati (a *sup.*) L[1] ditemque *Schrader*: mollemque *Lachmannus* chorinthom (n *sup.*) P[c]: corinthon (-n *add.* B[3]) B: corithon (n *sup.*) Q[1] 335 Linquit *ex* -id b[r] duo audit (// / *sup.*) littora b[1] littera (o *sup.*) Q[1] 336 meriti (e *sup.*) L[1] 337 Titan▒is f: Titanis et P subvecta PC[1]μν[2]: subiecta ωΣ: subvecta (ł subiecta *sup.*) D[1] 338 tenua averat Q 339 somnis (v *sup.*) L[1] avaris Pω: amaris f *Tiliobroga* 340 Inrepsit Pς: Inserpit ω: Inrepit ς pro▒nusque (-ti-) f ex aethere Pς: per aera ω 342 Promiserat (e *sup.*) ν[2] nula (bi *sup.*) L[σ] 345 a terris Pω: Atraciis *Sandstroemius 1878 p. 40* 346 po_los b[r]: ▒los B regentis Pν 347 perculsa BCfb 348 frementes PωΣ: minantes L 349 emotum *Müller* volvunt b: verrunt *Baehrens* 350 hauster P

inglomerat noctem, tenebrosa volumina torquens, 351
defunditque imbres, sicco quos asper hiatu
praesolidat Boreas; nec non abrupta tremiscunt
fulgura, et attritus subita face rumpitur aether.
iam Nemea, iam Taenariis contermina lucis 355
Arcadiae capita alta madent; ruit agmine magno
Inachus et gelidas surgens Erasinus in undas.
pulverulenta prius calcataque flumina nullae
aggeribus tenuere morae, stagnoque refusa est
funditus et veteri spumavit Lerna veneno. 360
frangitur omne nemus, rapiunt antiqua procellae
bracchia silvarum, nullisque aspecta per aevum
solibus umbrosi patuere aestiva Lycaei.
ille tamen, modo saxa iugis fugientia ruptis

---

352 *Serv.* Aen. 8, 429 tris imbris torti radios: constricti et coacti in grandinem. Statius: sicco (*var.* -os) . . . hiatu (*var.* -us) praesolidat Boreas 360 *Prisc.* GL II 339, 20 *propter ablativum* veteri: Statius in I Thebaidos: funditus . . . veneno 363 *Serv.* Georg. 3, 472 aestiva autem sunt loca umbrosa quibus per aestatem pecora vitant solis calorem: Statius: et umbrosi . . . Lycaei. *hinc Isid.* orig. 14, 8, 37

---

351 tenebrosa volumina torquens **PDς**: et (ac *μ*) t. v. torquet *ω* 352 Defuditque **L**: Diffunditque (*ex* Defun- **b**[r]) **D b *ν***: Diffunditque (e) **Q**[1] imbres **Q** quas **C** tremiscunt *ω ubique*: tremescunt **P** *ubique, nisi quod 9, 394* -iscunt *ex* -escunt **P**[1]; *Silv. 5, 1, 249* tremescat **M**, *scribendum erat* -iscat 355 nemea *ω*: nemeae **P**; *recte Kohlmannus secundum* **Σ** *et Prisc.* GL II 287, 1. 2 *ubique* -a *restituit sicut in voce* Tegea *debuit. genetivus exit in* -ees *aut* -eae, *dativus in* -eae, *accusativus in* -een taenariis **P**: -eis *ω* lucos (i) **Q**[1] 356 alte (a) **Q**[1] magno (ł facto) **P**[c]: facto *ω* (*ex Verg. Aen. 1, 82. 8, 595 Georg. 4, 167*) 357 Inacus **PBMf** gelidos **Bb** surgens *ω*: vergens **P** in undas (ad arctos) **P**[1]: ad arctos **P**[c] *ω* (*ex Verg. Aen. 6, 16*): in undas **D**[1]: ad auras *Duebner*; gelida . . in unda *Müller* 358 calcataque **P**: -andaque (-amque *ν*[2]) *ω* **Σ**[1] (*sed interpretatur* calcataque) 360 Funditus *ex* -ur **C** 362 Brachia **P** *sicut 3, 132. 6, 743. 7, 475. 9, 269. 10, 171. 293. Ach. 1, 98, ceteris locis* -cch-

miratus, modo nubigenas e montibus amnes 365
aure pavens passimque insano turbine raptas
pastorum pecorumque domos, non segnius amens
incertusque viae per nigra silentia vastum
haurit iter; pulsat metus undique et undique frater.
ac velut hiberno deprensus navita ponto, 370
cui neque Temo piger neque amico sidere monstrat
Luna vias, medio caeli pelagique tumultu
stat rationis inops, iamiamque aut saxa malignis
expectat submersa vadis aut vertice acuto
spumantes scopulos erectae incurrere prorae: 375
talis opaca legens nemorum Cadmeius heros
adcelerat, vasto metuenda umbone ferarum
excutiens stabula, et prono virgulta refringit
pectore; dat stimulos animo vis maesta timoris,
donec ab Inachiis victa caligine tectis 380
emicuit lucem devexa in moenia fundens
Larisaeus apex. illo spe concitus omni
evolat, hinc celsae Iunonia templa Proshymnae
laevos habens, hinc Herculeo signata vapore
Lernaei stagna atra vadi, tandemque reclusis 385
infertur portis. actutum regia cernit
vestibula; hic artus imbri ventoque rigentes
proicit ignotaeque adclinis postibus aulae
invitat tenuis ad dura cubilia somnos.

---

365 Miratus **PMBDC**[1]: -tur *ω* e **P***ω*: e (de) **B**[1]: [illegible]e **f**: de *Deipser 1881 p. 111 cl. Verg. Aen. 4, 164; sed apud Stat.* e montibus *non ad* nubigenas *pertinet* 366 Aure **P***ω*: ire ς *Lachmannus; sed cf. 12, 222* 367 pecudumque **Q f** *post* domos *ante Menkium puncto distinguebant* segnior *ex* -us **f**[1] *vel* **f**[r] 368 pastum **C**[1] 371 nec ς *Müller* 372 caeli *ex* -lo **B**[1] pelaique **L** 375 aerectae **P**: erectae *ex* rectae **L**[σ] 377 'umbone 'metuenda **L**[1] 379 animo *om.* **P** mixta (ς) timore *Peyraredus* 380 Inacus **P** calligine **L** 382 Larisseus *ex* Lal- **L**[1] 383 prosymnae **P***ω*; *sed 3, 325. 4, 44 interaspiratio in* **P** *servata* 384 habens **P**Σς: habet (abet **B**) *ω* (h)erculeo **P**[c]: erculeo **Q** labore ς *Peyraredus* 387 hinc **B**[1] 389 teneros *Grenovius* somnos (v) **P**[1]

rex ibi tranquille, medio de limite vitae 390 □
in senium vergens, populos Adrastus habebat,
dives avis et utroque Iovem de sanguine ducens.
hic sexus melioris inops, sed prole virebat
feminea, gemino natarum pignore fultus.
cui Phoebus generos — monstrum exitiabile dictu! 395
mox adaperta fides — fato ducente canebat
saetigerumque suem et fulvum adventare leonem.
id volvens non ipse pater, non docte futuri
Amphiarae vides, etenim vetat auctor Apollo.
tantum in corde sedens aegrescit cura parenti. 400
ecce autem antiquam fato Calydona relinquens
Olenius Tydeus — fraterni sanguinis illum
conscius horror agit — eadem sub nocte sopora
lustra terit, similisque notos dequestus et imbres,
infusam tergo glaciem et liquentia nimbis 405
ora comasque gerens subit uno tegmine, cuius
fusus humo gelida partem prior hospes habebat.
hic vero ambobus rabiem fortuna cruentam
adtulit: haud passi sociis defendere noctem
culminibus, paulum alternis in verba minasque 410
cunctantur; mox ut iactis sermonibus irae
intumuere satis, tum vero erectus uterque

---

390 tranquille *agnovit Müller 1882 p. 15*: tranquillae (*ex* -o **C**) **P**ω 391 saenium **P** ^h^abebat **B**[1] 393 vigebat *Wakefieldus* 394 nat^a^urum **f**[2] 396 fidens **Q**[1] fato **P**: aevo ω 398 Id **P**: Haec ω 399 etenim . . . sedens *om.* **SK**[1]**Q**[1]; 399 *om.* **B**, *add.* **B**[1] *mg. iuxta v. 401; in* **C** *post 399. 400 exstant haec*: Amphiarae vides aegrescit cura parenti relinques **Q** 402 Oenius **D** 403 et eadem nocte **f**: ▒ eadem nocte (et) **M** (sub *add.* **M**[1] *mg.*) 404 similesque **P** 405 ^gla^aciem **Q** 406 gerens **P**ω: rigens *Heinsius, sed cf. 3, 16* tecmine **Lf** 407 gelida **P**: gelidam **L**: -da *ex* -do **C** abebat **B**: ab- **Q** 409 passis **L** 410 alternis in ω: -ni in **P**: -ni nil *Baehrens cl. 3, 179*; *de* in *cf. 1, 440. vulgo post* paulum *distinguunt* mina^i^sque **Q**[1] 411 Cuncta^n^tur **b**[r] 412 Intimuere **b**: -ti^u^- **Q**[1]

exertare umeros nudamque lacessere pugnam.
celsior ille gradu procera in membra simulque
integer annorum, sed non et viribus infra 415
Tydea fert animus, totosque infusa per artus
maior in exiguo regnabat corpore virtus.
iam crebros ictus ora et cava tempora circum
obnixi ingeminant, telorum aut grandinis instar
Riphaeae, flexoque genu vacua ilia tundunt. 420
non aliter quam Pisaeo sua lustra Tonanti
cum redeunt crudisque virum sudoribus ardet
pulvis; at hinc teneros caveae dissensus ephebos
concitat, exclusaeque expectant praemia matres:
sic alacres odio nullaque cupidine laudis 425
accensi incurrunt, scrutatur et intima vultus
unca manus penitusque oculis cedentibus intrat.
forsan et accinctos lateri — sic ira ferebat —
nudassent enses, meliusque hostilibus armis
lugendus fratri, iuvenis Thebane, iaceres, 430
ni rex, insolitum clamorem et pectore ab alto
stridentes gemitus noctis miratus in umbris,
movisset gressus, magnis cui sobria curis

---

413 *Class. Auct.* ed. Mai IX p. 195 exertare denudare. Statius: exertare humeros 415 *Prisc.* GL II 299, 12 *propter accusativum* Tydea: Statius in I: nec non et . . animus 417 *Serv.* Georg. 4, 83 Statius: maior . . . virtus; *cf.* Schol. Bern. *ibid.*

---

413 humeros **P** 415 sed **P**ω: nec *Prisc.* e^{t}xviribus **b**^{1} 416 totosque **PD**: totos (-u^{o}s **Lf**^{1}) ω 419 geminant **L** 420 t^{u}andunt **L**$^{\sigma}$: t^{u}endunt **Q**^{1}: tendunt μ 422 redeunt **Pf**: reddunt ω 423 dissensus *ex* diste- **B**^{1} efoebos **P** 425 Hic **C** nullaeque *Turon.* 426 scrutantur **B**^{1} intima *ex* ult- **B**^{1} 427 ▒cedentibus (re-) **Q**: ^{re}ced- **r**^{1} intrat **P**: instat (*ex* -ant **C**) ω 429 hosti^{li}bus **f**^{1}: hostibus *Turon.* 431 insolitum *ex* -tus **C** 433 sobria **P**ω: saucia *Lachmannus*

pendebat somno iam deteriore senectus.
isque ubi progrediens numerosa luce per alta 435
atria dimotis adverso limine claustris
terribilem dictu faciem, lacera ora putresque
sanguineo videt imbre genas: 'quae causa furoris,
externi iuvenes — neque enim meus audeat istas
civis in usque manus —, quisnam inplacabilis ardor 440
exturbare odiis tranquilla silentia noctis?
usque adeone angusta dies et triste, parumper
pacem animo somnumque pati? sed prodite tandem,
unde orti, quo fertis iter, quae iurgia? nam vos
haud humiles tanta ira docet, generisque superbi 445
magna per effusum clarescunt signa cruorem.'
vix ea, cum mixto clamore obliqua tuentes
incipiunt una: 'rex o mitissime Achivum,
quid verbis opus? ipse undantis sanguine vultus
aspicis.' haec passim turbatis vocis amarae 450
confudere sonis; inde orsus in ordine Tydeus
continuat: 'maesti cupiens solacia casus
monstriferae Calydonis opes Acheloiaque arva
deserui; vestris haec me ecce in finibus ingens
nox operit. tecto caelum prohibere quis iste 455
arcuit? an quoniam prior haec ad limina forte

434 *Ps. Acro* Hor. carm. 2, 11, 8 ut Vergilius: pendebat ... senectus

436 dimotis (*ex* de- **M**[1]) **PMLD**: demotis *ω*: dimo|tis (-n-) *ex* de- **b** adverso dimotis **L** ad diverso **D** lumine **f**: li|mine **M** 437 lacera ora *ex* -ro ara **P**[1] 439 audeat istas .. in manus *Kohlmannus defendit cl. Verg. Aen. 2,437* 440 inplacabilis (impacabilis) **M**[1] 444 horti **P** iuria **L** 445 Haut **P** 446 effesum (v) **f**[r] 447 cum mixto (cum *in ras.*) **b**[2] 449 opus est **LDC**[2] undantes *ex* -is **P**[r] vultum *Turon.* 451 Confu|dere **f**r*μν*: Confundere *Turon.* orsus *ex* -sū **L**[σ] 454 haec *om.* **D** 455 quis **P***ω*: quid *Baehrens, sed cf. 6,372. 11,182. 12,590* 456 Arcuit **C**[1]: *ex* Arguit **K**[2]**f**[c]*ν*[2]: Arguit **P***ω* prio (r) **M**[1] lumina **f**

molitus gressus? pariter stabulare bimembres
Centauros unaque ferunt Cyclopas in Aetna
compositos. sunt et rabidis iura insita monstris
fasque suum: nobis sociare cubilia terrae — 460
sed quid ego? aut hodie spoliis gavisus abibis,
quisquis es, his, aut me, si non effetus oborto
sanguis hebet luctu, magni de stirpe creatum
Oeneos et Marti non degenerare paterno
accipies.' 'nec nos animi nec stirpis egentes —' 465
ille refert contra, sed mens sibi conscia fati
cunctatur proferre patrem. tunc mitis Adrastus:
'immo agite, et positis, quas nox inopinaque suasit
aut virtus aut ira, minis succedite tecto.
iam pariter coeant animorum in pignora dextrae. 470
non haec incassum divisque absentibus acta;
forsan et has venturus amor praemiserit iras,
ut meminisse iuvet.' nec vana voce locutus

---

464 Σ 4, 111 etenim ex Marte Oeneus dicitur natus, ex Oeneo Tydeus. sic enim in primo: et Marti . . . aspicies. *similia* 2, 726 *ubi* Marti .. paterno

---

457 Molitus **PQKC**[1]**r**: -tur ω 458 Centarosque (v *supra* a) **f**[1] cyclopas (-a- *in ras.*) **Q**[2] ethena **L** 460 *locum sanum pessime tractaverunt editores; recte librarii aposiopesin agnoverunt; cf. etiam Gruteri suspiciones in Statii Theb. lib. I ed. Handius 1851 p. 25* 461 haud *ex* aut **B**[1] 462 si me **D** oborto (*ex* ab- **b**[1]) **PDfb**μ: aborto (ab orto **B**) ω: aborto (o *supra* a) **M**[1]**Q**[1] (*vel* **Q**[2]) 463 ebet (h *supra* e) **B**[1]: habet μ 465 nos *ex* hos **Q** egentes **P**: egemus ω 466 fati **P**ω: facti **Mf**: facti **ν**[2]: *utrumque novit* Σ 467 Cunctatur **Q** tēnitis (tē mitis *supra*) **L**[σ] 468 quas (*ex* quae **M**[σ]**L**[1]**B**[3]**f**[2]) **DMLBf**μ: quae **P**ω inopina suasit **D** s...sit (suasit *supra*) (-au-?) **Q**[1] 470 impignora **B** in *del. Lachmannus; sed sensus est: ut animorum pignora sint* (*vel fiant*), *nec* in *inepte positum, cf. e. g. Lucan.* 2, 151 in fratrum ceciderunt praemia fratres. *cf. etiam Verg. Aen.* 11, 292 471 actae (a *supra*) **L**[1] 472 Forsan et ω: Forsitan et (-it- *adras.*) **P** praemiserit **P**: -at ω

fata senex, siquidem hanc perhibent per vulnera iunctis □
esse fidem, quanta partitum extrema protervo 475
Thesea Pirithoo, vel inanem mentis Oresten
opposito rabidam Pylade vitasse Megaeram.
tunc quoque mulcentem dictis corda aspera regem
iam faciles, ventis ut decertata residunt
aequora, laxatisque diu tamen aura superstes 480
inmoritur velis, passi subiere penates.
hic primum lustrare oculis cultusque virorum
telaque magna vacat: tergo videt huius inanem
inpexis utrimque iubis horrere leonem,
illius in speciem, quem per Teumesia tempe 485
Amphitryoniades fractum iuvenalibus annis
ante Cleonaei vestitus proelia monstri. □
terribiles contra saetis ac dente recurvo
Tydea per latos umeros ambire laborant

---

483 Σ 6, 722 tigrin: simili modo etiam in primo libro de pelle dixit: tergo ... leonem

---

474 per **P**: post ω iunctis (cunctis) **L**$^{\sigma}$: iunctam *Baehrens* 475 Esse **P**ω: isse *Gruter, sed* esse *est pro imperfecti quodammodo infinitivo* quanta▒ (ł quantum) (quanta *ex* -tu **K**) partitum **P**^{c}**K**: quan▒um **B** 476 perithoo (*ex* pirethoo **M**[1]) **MLQ**[2]μ horesten **LC**: orestem **QMf**μ 477 rabiem (da) **B**[1]: rapidam **Lf**ν 478 Tunc *ex* Hunc **L**$^{\sigma}$ mulcentem ω: -te\\\\\ **P**: -te **S** regem ω: rege **PS** 479 Tam r: Tam *ex* Iam **L**$^{\sigma}$ν[2] 480 tamen **P**ω: tandem *Peyraredus, sed illud hic non minus probum quam 2, 392. 5, 181 Liv. 5, 11, 1 al.*

481 Immoritur **P** passi▒ **B** 482 occulis **L** 483 Telaque (ł terga) **Q**[1] vacat *s. l. add.* **f**[1]: vocat (a) **L**$^{\sigma}$**Q**[1] 484 Impexis (ł ple) ν[2]

485 quem (ł quo) **f**[1] 486 fracto (-o *in ras.*) **f** iuvenalibus **PB**[1]**M**[1] □ **fK**[1]**b**[1]: -ilibus **B**[3]**M**[2]**LQK**[2]**Db**[2]μν: iuvenibus r *Turon.* annis **PB**ν: armis ω: annis (ł armis) **D**: armis (ł annis) **L**[1]**C**[1] 487 vestitur (ł us) **P**[1]: vestitur (e) ω *fortasse recte* 488 Terribilis **P**: -is **b**[1] 489 humeros **P**

exuviae, Calydonis honos. stupet omine tanto 490
defixus senior, divina oracula Phoebi
agnoscens monitusque datos vocalibus antris.
obtutu gelida ora premit, laetusque per artus
□ horror iit; sensit manifesto numine ductos
adfore, quos nexis ambagibus augur Apollo 495
portendi generos, vultu fallente ferarum,
ediderat. tunc sic tendens ad sidera palmas:
'Nox, quae terrarum caelique amplexa labores
ignea multivago transmittis sidera lapsu,
indulgens reparare animum, dum proximus aegris 500
infundat Titan agiles animantibus ortus,
tu mihi perplexis quaesitam erroribus ultro
advehis alma fidem veterisque exordia fati
detegis: adsistas operi tuaque omina firmes.
semper honoratam dimensis orbibus anni 505
te domus ista colet; nigri tibi, diva, litabunt
electa cervice greges, lustraliaque exta
lacte novo perfusus edet Vulcanius ignis.
salve prisca fides tripodum obscurique recessus!
deprendi, Fortuna, deos!' sic fatus, et ambos 510
innectens manibus tecta interioris ad aulae

---

493 *Serv.* Aen. 2, 559 saevus horror: quia est et bonus, ut: laetusque . . iit

---

490 Exubiae P tinto L[1] 491 Devixus L[a] divino L[1] 494 sentit b 495 Adfore Pω: ac fore *Gronovius* nexis Pω: flexis *Baehrens* 496 falente M[1] 498 amplex▒ (- - s) Q 499 transmitis b side L[a] 501 giles L[1] 504 adistas P[c] tueque f[1] omnia C: omnia M[a]ν[2] 505 demensis *Lachmannus* 506 nigri . . . litabunt *in ras.* L[1] 507 Electa r[1] 508 vulcanus P[c]: *vox a* B[3] *restituta, num idem fuerit, non liquet* 510 fortuno L[1] 511 interioris *Schrader*: ulterioris (*ex* int-? B) Pω; *cf. 8, 15*

progreditur. canis etiamnum altaribus ignes
sopitum cinerem et tepidi libamina sacri
servabant; adolere focos epulasque recentes
instaurare iubet. dictis parere ministri 515
certatim adcelerant; vario strepit icta tumultu
regia: pars ostro tenues auroque sonantes
emunire toros alteque inferre tapetas,
pars teretis levare manu ac disponere mensas.
ast alii tenebras et opacam vincere noctem 520
adgressi tendunt auratis vincula lychnis.
his labor inserto torrere exsanguia ferro
viscera caesarum pecudum, his cumulare canistris
perdomitam saxo Cererem. laetatur Adrastus
obsequio fervere domum, iamque ipse superbis 525
fulgebat stratis solioque effultus eburno.
parte alia iuvenes siccati vulnera lymphis
discumbunt, simul ora notis foedata tuentur
inque vicem ignoscunt. tunc rex longaevus Acasten —
natarum haec altrix eadem et fidissima custos 530
lecta sacrum iustae Veneri occultare pudorem —
imperat acciri tacitaeque inmurmurat auri. □

---

523 *Auct. Class.* ed. Mai IX p. 97 Ceres .. pro ipso accipitur frumento. unde Statius Thebaidos: alii cumulare canistris perdomitam Cererem 525 *Serg.* GL IV 505, 34 *de verbo fervendi*: utrimque enim proferebantur auctoritates, Vergilius dixit: fervĕre Leucaten, Statius: obsequio fervēre domum

---

512 Egreditur C 513 tepidi *ex* tre- C^2 516 adcelebrant P^1 517 tenues $P\omega$: tinctos *Müller*: obtentos *Deiter 1898 p. 344*: ardentes *Buryus* 518 tor$\overset{o}{e}$s L^1: t$\overset{o}{e}$os B^3 alteque P: alt$\overset{o}{e}$sque B^3: altosque (-que *add.* ν^2) ω 519 lev$\overset{i}{a}$re B^3: leviare D: lavare f et μ 522 torrere *ex* -ore f^1 523 pecodum $L\mu$ cumulare *ex* -ure f^1 524 Edomitum C 526 Fulgebat *ex* Fluebat f^r 529 acasten P: acesten ω 530 alitrix C eadem et *ex* adimet P^c 531 veneri iustae C

532 tacitaeque .. auri *Klotzius*: tacitaque ... aure $P\omega$: taciteque .. auri *Deipser 1881 p. 110*: tacitoque .. ore *Koestlinius*

nec mora praeceptis, cum protinus utraque virgo
arcano egressae thalamo: mirabile visu,
Pallados armisonae pharetrataeque ora Dianae 535
aequa ferunt, terrore minus. nova deinde pudori
visa virum facies: pariter pallorque ruborque
purpureas hausere genas, oculique verentes
ad sanctum rediere patrem. postquam ordine mensae
victa fames, signis perfectam auroque nitentem 540
Iasides pateram famulos ex more poposcit,
qua Danaus libare deis seniorque Phoroneus
adsueti. tenet haec operum caelata figuras:
aureus anguicomam praesecto Gorgona collo
ales habet, iamiamque vagas — ita visus — in auras 545
exilit; illa gravis oculos languentiaque ora
paene movet vivoque etiam pallescit in auro.
hinc Phrygius fulvis venator tollitur alis,
Gargara desidunt surgenti et Troia recedit,
stant maesti comites, frustraque sonantia lassant 550
ora canes umbramque petunt et nubila latrant.

---

546 **Σ** 6, 539 ut morientis Gorgonae expressius describeret vultum, ait: illa graves ... in auro

---

534 egress[e] thalamo (-a) **P**c: egressa e thalamo (e *om.* **L** ν[1]) ω; *Statius egredi cum solo aut accusativo aut ablativo ponit* 536 minus **P**ω: minis *Lachmannus; recte* **Σ** terrore minus id est sine terrore no[v]a(n) f[1] 537 Causa *Baehrens* pallor[que] **M**[1] 538 [h]ausere **B**[1]b[1]**Q**[2]: ausere *Turon.*: tinxere **C** 539 s[c]antum **B**[1] red[e]ire f[1]: redire b 540 Ficta **C** 542 daneus **L** lib[a]ere **L**[1] ph[o]aroneus **Q**[1] 543 figuram **C** 544 Aureus **P**ω: Perseus *Bentleius* ~~auri~~[angui]comam **Q**[1] praesecto *ex* praefecto fb 545 *om.* **P**[1], *add.* **P**c abet **B** vagas r[1] *s. l.*: *om. Turon.*: vagus f ita visus **P**ω: gavisus **D** aur[]as (e) f 547 Pone **L**fμ: Pone *ex* Pene **M**σ, *dein restitutum* Pene **M**σ: P[o]aene **Q**[1] 548 phy[r]rgius **B**[3]: phyrgius b: [f]prygius **Q**[2] 549 recessit ν

hanc undante mero fundens vocat ordine cunctos
caelicolas, Phoebum ante alios, Phoebum omnis ad aram
laude ciet comitum famulumque evincta pudica
fronde manus, cui festa dies largoque refecti 555
ture vaporatis lucent altaribus ignes.
'forsitan, o iuvenes, quae sint ea sacra quibusque
praecipuum causis Phoebi obtestemur honorem'
rex ait, 'exquirant animi. non inscia suasit
relligio, magnis exercita cladibus olim 560
plebs Argiva litant; animos advertite, pandam.
postquam caerulei sinuosa volumina monstri,
terrigenam Pythona deus septem orbibus atris
amplexum Delphos squamisque annosa terentem
robora, Castaliis dum fontibus ore trisulco 565
fusus hiat nigro sitiens alimenta veneno,
perculit, absumptis numerosa in vulnera telis,
Cirrhaeique dedit centum per iugera campi
vix tandem explicitum, nova deinde piacula caedis
perquirens nostri tecta haud opulenta Crotopi 570
attigit. huic primis et pubem ineuntibus annis
mira decore pios servabat nata penates
intemerata toris. felix, si Delia numquam
furta nec occultum Phoebo sociasset amorem!

---

552 orbine **Q** 553 aram **P**: aras **ω**; *utrum praestet, non diiudico* 554 sociumque famulumque e(n)victa **b** 557 ea **Pω**: haec **b** 560 Relli(gi)o **P**[1] 561 Pleps **BQr** litant **ω**: litant **P**[1]: litat **r** anim(o)as **L**[1] 563 Te(r)trigenam **b**[1] phytona (*vel* phi-) **ω** atris **Pω**: artis *Baehrens* 564 Implexum **C** suamis **Lμ** 565 custaliis **B** 566 inuciens alimenta *Baehrens*: vitians sata laeta *Kochius 1865 p. 4; sed* veneno *dativus est* 567 absumptis **PD**: adsumptis (*vel* ass-) **ω**: a(b)ds- (*vel* a(b)ss-) **b**[1]**ν** 568 per centum **D** 569 caedis **Pω**: caedi **BMf** 570 haut **P** 571 pubescentibus (pubem ineuntibus) **D**: pubescentibus ς 572 pios *Bentleius*: pio **Pω** pena[illegible]tes **f** 573 Delia **Pω** (*i. Apollinis*): dulcia *Müller*: devia *Baehrens*

namque ut passa deum Nemeaei ad fluminis undam, 575
bis quinos plena cum fronte resumeret orbes
Cynthia, sidereum Latonae feta nepotem
edidit; ac poenae metuens — neque enim ille coactis
donasset thalamis veniam pater — avia rura
eligit ac natum saepta inter ovilia furtim 580
montivago pecoris custodi mandat alendum.
non tibi digna, puer, generis cunabula tanti
gramineos dedit herba toros et vimine querno
texta domus; clausa arbutei sub cortice libri
membra tepent, suadetque leves cava fistula somnos, 585
et pecori commune solum. sed fata nec illum
concessere larem; viridi nam caespite terrae
proiectum temere et patulo caelum ore trahentem
dira canum rabies, morsu depasta cruento,
dissicit. hic vero attonitas ut nuntius aures 590
matris adit, pulsi ex animo genitorque pudorque
et metus: ipsa ultro saevis plangoribus amens
tecta replet, vacuumque ferens velamine pectus
occurrit confessa patri; nec motus et atro

---

584 *Class. Auct.* ed. Mai IX p. 24 arbuteus, -a, -um ·i· de arbutu existens: unde Statius in libro Thebaidos: arbutei . . . libri clausa tepent *ibid.* p. 307 sed et liber dicitur pro interiore arboris cortice. unde Statius Thebaidos: tepidi sub cortice libri

---

575 Iamque C Nemeaei *vulgo*: nemei (*vel* -maei; -maee f) Pω ad *om.* r *Turon.* 577 latonae ω: -na P 578 poenae ω: poena^{e} P^{c}: poenam *Baehrens; cf. 6, 765. 10, 893.* *aliter* superos metuens *Silv. 3, 3, 79* (*ne intellegatur δεισιδαίμων*) coacti[illegible]s f 580 et$^{ł ac}$ r^{1}: et *Turon.* olivia^{ovilia} Q^{1} 581 mandata lendum B 582 puer$^{ł line}$ P^{1} 583 et ω: sed *ex* set P^{1} 584 Tecta f: Texa^{t} M^{1} 585 saudetque^{sua} Q^{1} . cau[illegible]a (-s-) f 586 peccori r: pecore μ fata *ex* ficta C^{1} 587 viridi (*ex* -dis C^{1}) PQbC: -dis ω 589 moysu^{r} Q^{1} depastu^{a} Q^{1} 590 Dissicet^{i} P^{c}: Discicit S: Disicit D 592 'ultro 'ipsa P^{1} saevis ω: maestis P

imperat — infandum! — cupientem occumbere leto. 595
sero memor thalami maestae solacia morti,
Phoebe, paras monstrum infandis Acheronte sub imo
conceptum Eumenidum thalamis, cui virginis ora
pectoraque; aeternum stridens a vertice surgit
et ferrugineam frontem discriminat anguis. 600
haec tum dira lues nocturno squalida passu □
inlabi thalamis, animasque a stirpe recentis
abripere altricum gremiis morsuque cruento
devesci et multum patrio pinguescere luctu.
haut tulit armorum praestans animique Coroebus 605
seque ultro lectis iuvenum, qui robore primi
famam posthabita faciles extendere vita,
obtulit. illa novos ibat populata penates
portarum in bivio — lateri duo corpora parvum
dependent, et iam unca manus vitalibus haeret 610
ferratique ungues tenero sub corde tepescunt —:
obvius huic, latus omne virum stipante corona,

---

596 *Prisc.* GL III 69, 13 (*propter* sērŏ) Statius in I Thebaidos: sero ... paras. *hinc additum post Max. Victor.* GL VI 237, 16 *in cod.* b sero brevis lecta: sero memor thalami. Statius 600 *Class. Auct.* ed. Mai IX p. 177 discriminare dividere Statius: et ferrugineum .. anguis 608 *Prisc.* GL II 308, 15 (*propter genetivum* parvum) Statius in I Thebaidos: illa ... dependent. parvum pro parvorum

---

596 Sera f me(m)or Q[1]: me(m)ror ν[2] morti (ł matris) D: mortis *Prisc.* 597 infandi sacheronte B acherante (o) b[1] 599 stridens Pω: -que rigens *Koestlinius* surgit *ex* -at B[1] 601 tum (*ex* cum C[1]) Pω: tam *ex* tum M[σ] nocturna (o) Q[1] sualida Lf[1]μ 602 recentes P 603 Arripere LMfbrμν 604 Devesci PD: Di- ω luctu (-s) (ł tabo) P: luctu D 605 Haud P armarum (o) M[1] animique f: animisque D 607 postabita B 608 ibat Pω: stabat *Kochius 1865 p. 5* poenates (-o- *del.* P[c]) P 609 in *del. Baehrens* 610 iam unca (hunca B[s]) Pω: adunca D

fit iuvenis, ferrumque ingens sub pectore duro
condidit, atque imas animae mucrone corusco
scrutatus latebras tandem sua monstra profundo 615
reddit habere Iovi. iuvat ire et visere iuxta
liventis in morte oculos uterique nefandam
proluviem et crasso squalentia pectora tabo,
qua nostrae cecidere animae. stupet Inacha pubes,
magnaque post lacrimas etiamnum gaudia pallent. 620
hi trabibus duris, solacia vana dolori,
proterere exanimos artus asprosque molares
deculcare genis, nequit iram explere potestas.
illam et nocturno circum stridore volantes
inpastae fugistis aves, rabidamque canum vim 625

---

622 *Serv.* Aen. 3, 152 asprosque molares pro asperos
625 Σ 2, 520 ut Lucanus: impastae fugistis aves (*cf. Lucan.* *6, 627*)

---

613 Fit **P**: It (Id **B**^{1}: Et **C**) *ω* $\overset{h}{\text{abere}}$ **B**^{1}: hab$\overset{i}{\text{e}}$re **Q**^{1}
617 Li$\overset{v}{\text{b}}$entis **P**^{c} utrique **B**: u$\overset{e}{\text{t}}$rique **f**^{1} nefand$\overset{a}{\text{u}}$m **Q**^{1}**f**^{1}
618 sualentia **f**^{1}: liventia (ł sualentia) **L**^{1} 619 pubes **P**: plebes *ω*: pubes (ł virtus) **D**^{1}: pubes (ł ple) *ν*^{2}: p[illegible]bes (-u-?) *μ* 620 post **P***ω*: per *Baehrens* lacrim$\overset{a}{\text{i}}$s **L**^{1} etiamnunc **P** gaudia (ł vulnera) **D**
621 Hic **KC***μ* *Turon.*: Hi^{ic} **L**^{σ} 622 exanimos **PLDQf** *ν*^{1}**br**: -mes **BMK**^{2}**C***μν*^{2}; *in his vocabulis dubia est memoria librorum*: *nom.* exanimis *5, 493. 5, 545. 7, 88. 10, 620. 12, 739.* *abl.* -mi *11, 236.* *acc.* -mem *10, 274*; -mum *9, 561. 11, 176.* *nom. plur.* -es *3, 114. 10, 265. 10, 655. 12, 418.* *acc.* -is *12, 735*; -es *8, 73. 9, 158. 9, 236* *nom.* semianimum *2, 83.* *acc.* -um *10, 477*; -em *3, 187.* *abl.* -i *8, 597.* *plur. nom.* -es *7, 597.* *acc.* -os *10, 547*; -as *6, 220* (-es *ω*); -is *Ach. 2, 100* unanimum *Theb. 4, 354* *Silv. 5, 1, 176.* -mi *Theb. 8, 669. 9, 169. 10, 727* *Silv. 5, 2, 155.* *itaque in eis quae a voce* anima *descendunt, tertiae declinationis formae praevalent* asprosque *ex* asperosque **L**^{1}**fb**: asperosque *μ* 623 genis *ex* -nus **C**^{2} nequi$\overset{t}{\text{d}}$ **P**^{c}
624 stetere (ł stridore) **f**^{2} 625 rabid$\overset{am}{\text{um}}$que **L**^{1}: rapidamque *μν*

oraque sicca ferunt trepidorum inhiasse luporum.
saevior in miseros fatis ultricis ademptae
Delius insurgit, summaque biverticis umbra
Parnassi residens arcu crudelis iniquo
pestifera arma iacit, camposque et celsa Cyclopum 630
tecta superiecto nebularum incendit amictu.
labuntur dulces animae, Mors fila Sororum
ense metit captamque tenens fert manibus urbem.
quaerenti, quae causa, duci, quis ab aethere laevus
ignis et in totum regnaret Sirius annum, 635
idem auctor Paean rursus iubet ire cruento
inferias monstro iuvenes, qui caede potiti.
fortunate animi longumque in saecula digne
promeriture diem! non tu pia degener arma
occulis aut certae trepidas occurrere morti. 640
comminus ora ferens Cirrhaei in limine templi
constitit et sacras ita vocibus asperat iras:
'non missus, Thymbraee, tuos supplexve penates
advenio: mea me pietas et conscia virtus
has egere vias. ego sum, qui caede subegi, 645
Phoebe, tuum mortale nefas, quem nubibus atris
et squalente die, nigra quem tabe sinistri
quaeris, inique, poli. quodsi monstra effera magnis

---

630 *Serv.* Aen. 6, 630 ut Statius Argivorum muros ab ipsis (*i. Cyclopibus*) dicat esse perfectos 635 *ibid.* 3, 141 hinc est: et in ... annum 638 *Prisc.* GL II 159, 2 (dies *masc.*) Statius in I ⟨Thebaidos⟩: longumque .. diem

---

626 f[illegible]erunt (-u-) f 628 insurget **Bb**[1] biverticis *ex* in- **f**[1]
ł arce a
umbra **D** ν^2 (*om.* ν^1) 629 Parnasi **P** 630 Pestifere **L**[1]
p i a
iacet *Turon.* cyclorum **P**[c] 631 supertecto **P**[c] nebulorum **Q**[1]
incendit **P**ω: intendit *Madvigius, Adv. II p. 153, cf. 634 sq.*
634 quis **P**ω: quid *Gronovius* haethere **Bb**[1] 637 potati μ
639 tu[r]pia **P**[r] (*vel* **P**[c]): turpia *ex* tu pia ν^1 640 Occu[illegible]lis (l) **P** decurrere μ 642 auras **C** 643 tymbreae **P**
647 sualente (-tem **L**) **Lf**

cara adeo superis, iacturaque vilior orbi
mors hominum et saevo tanta inclementia caelo est, 650
quid meruere Argi? me, me, divum optime, solum
obiecisse caput fatis praestabat. an illud,
saeve, magis cordi, quod desolata domorum
tecta vides, ignique datis cultoribus omnis
luget ager? sed quid fando tua tela manusque 655
demoror? expectant matres, supremaque fiunt
vota mihi. satis est: merui, ne parcere velles.
proinde move pharetras arcusque intende sonoros
insignemque animam leto demitte; sed illum,
pallidus Inachiis qui desuper inminet Argis, 660
dum morior, dispelle globum.' sors aequa merentes
respicit. ardentem tenuit reverentia caedis
Letoiden, tristemque viro submissus honorem
largitur vitae; nostro mala nubila caelo
diffugiunt, at tu stupefacti a limine Phoebi 665
exoratus abis. inde haec stata sacra quotannis
sollemnes recolunt epulae, Phoebeaque placat
templa novatus honos. has forte invisitis aras
vos quae progenies? quamquam Calydonius Oeneus,
et Parthaoniae, si dudum certus ad aures 670

---

649 Cu(a)ra (a) **Q**^{2} orbi **P**ω: orbis (-s *add.* **Q**^{2}; *in* **D** *adrasa est*) **DQ** 650 *versum Sandstroemius 1878 p. 41 deleri vult* caelo est **P**ω: caelo **BLb**ν^1 *Turon.* 651 dive **C** solum *om.* **Q** 652 praestabit *ex* -at **Sg** 653 saeve *Bentleius*: Lene **P**ω: laeve ς *Gronovius*; an illud lene? *distinxit Garrodius* 655 Luget ς *Heinsius*: Lucet **P**ω et **BQCb**$^1\mu\nu^1$ quid *s. l.* **f**^{1}: *ex* quin **B**^{3}: *ex* quod **M**^{1} tela **P**ω: iam **C** 656 Demor (or) **b**^{r} suppremaque **Mf** matres *ex* -is **P**^{1} fiunt ω: figunt **P** 659 insignique *Garrodius* demitte *vulgo*: dimitte **P**ω 660 imminet **P** arcus (ł argis) **D** 661 dispelle **P** (*idem interpretatur* Σ): depelle ω sors **P**ς: fors (*ex* fros **Q**^{1}) ω aequam erentes **B** 663 Letoiden **PB**^{1}**Q**^{1}: Latoiden (Lo- μ) ω summissus **P** 665 *an* ac tu? stupefacta (i) **b**^{1} a *om.* μ lumine (i) **P**^{c} 666 abKis **B**^{1} 667 aepulas (ł ae) **P**^{1} placeat **f** 668 ivistis ad *Tiliobroga* 670 parthaoniae (*ex* porth- ν^1: parch- **Q**) **PLDQ**μ: po- ω

clamor iit, tibi iura domus. tu pande, quis Argos
advenias, quando hae variis sermonibus horae.' □
  deiecit maestos extemplo Ismenius heros
in terram vultus, taciteque ad Tydea laesum
obliquare oculos; tum longa silentia movit: 675
'non super hos divum tibi sum quaerendus honores,
unde genus, quae terra mihi, quis defluat ordo
sanguinis antiqui: piget inter sacra fateri.
sed si praecipitant miserum cognoscere curae,
Cadmus origo patrum, tellus Mavortia Thebe, 680
est genetrix Iocasta mihi.' tum motus Adrastus
hospitiis — agnovit enim: — 'quid nota recondis?
scimus' ait, 'nec sic aversum fama Mycenis
volvit iter. regnum et furias oculosque pudentes □
novit et Arctois si quis de solibus horret 685
quique bibit Gangen aut nigrum occasibus intrat
Oceanum, et si quos incerto litore Syrtes
destituunt. ne perge queri casusque priorum
adnumerare tibi: nostro quoque sanguine multum
erravit pietas, nec culpa nepotibus obstat. 690
tu modo dissimilis rebus mereare secundis

---

671 quis *ex* per K[1]: per C agros (rg) b 672 hae .. horae P: haec .. hora est ω 673 exemplo (t) P[c] f[1]: lacrimans ν[2] ς isthmenius P: his menius M 674 laesum Pω: laevum *Koestlinius fortasse recte* 675 tunc bμ oculis (o) Q[1] 679 miserantem noscere *Lachmannus* curae (ł causae) ν[2] 680 thebae Pω 681 Est Pω: Et C: At (ł est) ν[2] iocasta (r) b 682 Hospitis agnovit P: Hospici sagnovit B: Hospitiis cognovit L ς quod C[1] noti (a) Q[1] 683 adversum bμ[1] 684 Solvit (V) M[σ] pudentes Pω: parentis *vel* pudendos *Lachmannus*: cruentos *Garrodius; sed pudentes oculi sunt qui videre nolunt* 685 erret (ł horret) L[σ] 686 occassibus r *Turon.* 688 Destituunt ω: Di- P gasusque (c) P[1] (*vel* P[o]): casusque f: gemitusque (ł casusque) D priorum (ł tuorum) ν[2]

□ excusare tuos. et iam temone supino
□ languet Hyperboreae glacialis portitor Ursae.
fundite vina focis, servatoremque parentum
Letoiden votis iterumque iterumque canamus. 695
Phoebe parens, seu te Lyciae Patarea nivosis
exercent dumeta iugis, seu rore pudico
Castaliae flavos amor est tibi mergere crines,
seu Troiam Thymbraeus habes, ubi fama volentem
ingratis Phrygios umeris subiisse molares, 700
seu iuvat Aegaeum feriens Latonius umbra
Cynthus et adsiduam pelago non quaerere Delon:
tela tibi longeque feros lentandus in hostes
arcus, et aetherii dono cessere parentes
aeternum florere genas, tu doctus iniquas 705
Parcarum praenosse manus fatumque quod ultrast
et summo placitura Iovi, quis letifer annus,
bella quibus populis, quae mutent sceptra cometae,
tu Phryga submittis citharae, tu matris honori
terrigenam Tityon Stygiis extendis harenis. 710

696 *Ps. Acro* Hor. carm. 3, 4, 64 Patara est civitas Lyciae, in qua maxime Apollo colitur, ut Statius: seu ⟨t⟩e Lyciae Pat⟨a⟩re⟨a⟩ . . . iugis

692 et iam **BDMQKC**: etiam **P**ω: sed iam ς *fortassse recte* 693 yperboreae **M**: hiperboleae **C** ursae *ex-* sa **K**
695 Letoiden **PB**[1]**Q**[1]**D**: Lat- **B**[3]ω iterum iterum **C**: iterumque (*alterum add.* **b**[1]) **b** 697 du(m)eta **P**[c] 699 tymbreus **P** 700 Ingratis (*quibus gratia non est habita*) **P**ω: Instratis *Iortinus* frygios ,(h)umeris **P** subi(i)isse **MK**ν: subisse **b**[1]: subisse **P**ω 702 non **P**ω: nunc *Kohlmannus; sed negatio ad verbum referenda* 704 Ar(c)gus **P**[c] parentes **P**ω: -tis *Barthius* 705 aeternum (-nae *Lachmannus*) . . genae *Lachmannus, Weber* tu **P**ω: aut μ 706 ultrast *Müller*: ultra(est)sim **P**[1]: ultra est (*ex* -ro est **Q**[1]; est *om.* μ) ω 707 summ(o)a **L**[1]: summo *ex* -u **f**[1] qui(s) (-s) **C**: qui **K** 708 mutant **f**: -ent *ex* -ant **b** comettae **B**[1] 709 fryga **P**: phyriga **b** summittis **P** honore **b**μ 710 tri(i)ton **C** e(x)ttendis **b**[1] a(re)vernis **Q**[1]

te viridis Python Thebanaque mater ovantem
horruit in pharetris, ultrix tibi torva Megaera
ieiunum Phlegyan subter cava saxa iacentem
aeterno premit accubitu dapibusque profanis
instimulat, sed mixta famem fastidia vincunt: 715
adsis, o memor hospitii, Iunoniaque arva
dexter ames, seu te roseum Titana vocari
gentis Achaemeniae ritu, seu praestat Osirin
frugiferum, seu Persei sub rupibus antri
indignata sequi torquentem cornua Mithram.' 720

---

713 *Serv.* Aen. 6, 518 *Phlegyas Apollinis* sagittis ad inferos trusus. Statius: Phlegyan ... accubitu (*var.* -to, -tum)

---

712 ^{h}Orruit b[1] ^{m}.egaera P[1] 713 Ievenum B flegyan PB: fle^{g}ian M[1]: fleian KC 715 famen b 716 ini^{n}oniaque M[1]: iu^{no}niaque f[1] a^{r}vva Q[1] 717 tenes^{ames} B[3] *in ras.* rosium Q 718 achimeniae Q osirin *ω*: osirim P*rμ* osyrim S 719 persaei P *Garrodius* *post* 720 *in* P *leguntur haec*: Opus primi libri mirabili delectatione | peractum est. Nunc ad secundi libri | volumen. Non dissimili animo quam | primum accepimus convertamur | STATII POETAE · LIB · I · THEBAID · EXPLIC · | INCIPIT EIUSDEM LIBER · II ·

P. PAPINI STATI

THEBAIDOS

LIBER II.

Interea gelidis Maia satus aliger umbris
iussa gerens magni remeat Iovis; undique pigrae
ire vetant nubes et turbidus inplicat aer,
nec zephyri rapuere gradum, sed foeda silentis
□ aura poli. Styx inde novem circumflua campis, 5
hinc obiecta vias torrentum incendia cludunt.
pone senex trepida succedit Laius umbra
□ vulnere tardus adhuc; capulo nam largius illi
transabiit animam cognatis ictibus ensis
impius, et primas Furiarum pertulit iras; 10
it tamen et medica firmat vestigia virga.
tum steriles luci possessaque manibus arva
et ferrugineum nemus adstupet, ipsaque Tellus
miratur patuisse retro, nec livida tabes
invidiae functis quamquam et iam lumine cassis 15

TESTIMONIA. 2 *Serv.* Aen. 6, 554 Statius de Mercurio ait: pigrae aurae eius impediebant volatum (*Stati versum excidisse vidit Fabricius*)

2, 3 vet$\overset{n}{a}$t Q^1 turpidus r implicat P 4 zepyri b 5 novem *ex* novae C^1 campis $P\omega$: ripis *Bentleius* 6 claudunt $M^{\sigma}Q^2fCb\mu\nu$ 7 su$\overset{ss}{cc}$edit ν^2 9 animam P: costas ω (*ex Verg. Aen. 9, 432*) $\overset{ictibus}{\underline{ignibus}}$ M^{σ} 11 It *ex* Et μ^1 12 luci *ex* -os ν^2 15 et *om.* r

defuit. unus ibi ante alios, cui laeva voluntas
semper et ad superos — hinc et gravis exitus aevi —
insultare malis rebusque aegrescere laetis,
'vade' ait, 'o felix, quoscumque vocaris in usus,
seu Iovis imperio, seu maior adegit Erinys 20
ire diem contra, seu te furiata sacerdos
Thessalis arcano iubet emigrare sepulcro,
heu dulcis visure polos solemque relictum
et virides terras et puros fontibus amnes,
tristior has iterum tamen intrature tenebras.' 25
illos ut caeco recubans in limine sensit
Cerberus atque omnis capitum subrexit hiatus
— saevus et intranti populo —, iam nigra tumebat
colla minax, iam sparsa solo turbaverat ossa,
ni deus horrentem Lethaeo vimine mulcens 30
ferrea tergemino domuisset lumina somno.
est locus — Inachiae dixerunt Taenara gentes —,
qua formidatum Maleae spumantis in auras
it caput et nullos admittit culmine visus.
stat sublimis apex ventosque imbresque serenus 35

---

o evi
17 superas **L**[1] illi **D** 17 *et* 18 *inter se transposuit*
n
Müller 20 erignis **L**[1] 21 furia≡ta **f** 26 limite **C**[2] recu≡bans (m) **f** 27 atque omnis (-es **P**) **P**ω: aeque omnes *Unger 1868 p. 220*: alte omnes *Lachmannus*: ecce omnes *Baehrens*: anguicomus *Kochius 1865 p. 5. Handius Tursell. I p. 483 exemplis Plautinis velut Bacch. 279* dum circumspecto, atque ego lembum conspicor *hunc locum illustrari censuit. quae vereor ne aliena sint. in illis enim improvisi aliquid enuntiato primario exprimitur. equidem secundarium enuntiatum verba usque ad* hiatus *vel potius* populo *amplecti iudico*
sub b psit ł surrexit
erexit **C**[2]: surrexit **b**[r]: subrexit ν[2] 28 *om.* **M**[1], *add. mg.* **M**[1] colla . . . Nigra **Mf** 32 inaciae **P** taenera **B** 33 ad
in
P[1]**Q**[1]: ad **L**: in ω; in *praetuli propter v. 34* 34 Id
t
P[c]: It *ex* Et **C** capud **fb**[1] 35 serenus ω: -nos **P** 36 falsis
ł fessis
ν[2]: summisque *Prisc.* 37—41 *versus spurii om. in textu codicum* **P**ω, *in* ν *spatium quattuor versuum relictum est. adduntur*

despicit et tantum fessis insiditur astris.
[illic exhausti posuere cubilia venti,
fulminibusque iter est; medium cava nubila montis
insumpsere latus, summos nec praepetis alae
plausus adit colles, nec rauca tonitrua pulsant.] 40
ast ubi prona dies, longos super aequora fines
exigit atque ingens medio natat umbra profundo.
interiore sinu frangentia litora curvat
□ Taenaros, expositos non audax scandere fluctus.
illic Aegaeo Neptunus gurgite fessos 45
in portum deducit equos, prior haurit harenas
ungula, postremi solvuntur in aequora pisces.
hoc, ut fama, loco pallentis devius umbras
trames agit nigrique Iovis vacua atria ditat
□ mortibus. Arcadii perhibent si vera coloni, 50
stridor ibi et gemitus poenarum, atroque tumultu
fervet ager; saepe Eumenidum vocesque manusque
in medium sonuere diem, Letique triformis
ianitor agricolas campis auditus abegit.
hac et tunc fusca volucer deus obsitus umbra 55

---

36 *Prisc.* GL II 515, 14 (*verbi* sido) passivum Statius protulit in II Thebaidos: summisque insiditur astris. *idem* II 522, 3

---

mg. $\mathbf{P}^r\mathbf{B}^3\mathbf{Q}^2\mu^2\nu^2\mathbf{r}^r$, *in textu* ς; *cf. Hermes 40 (1905) p. 357. ad argumenta ibi adlata accedit quod Statius* tonitrus *masculino tantum utitur* 38 iter est **P**ω: quies *Postgatius* 39 Insumpsere $\mathbf{P}^r\mathbf{Q}^2\mu^2$: Insedere $\mathbf{B}^3\nu^2$ς summus ν^2 40 pulsat $\mathbf{B}^3$

41 longas (o supra a) $\mathbf{B}^3$: -as **b** 43 frangentia *ex* flagrantia $\mathbf{B}^1$: flagrantia (frangentia supra) $\mathbf{M}^\sigma\mathbf{r}^1$: flagrantia **Q** 44 expositos **P**ω: -tus *Baehrens* audax **P**ω: audax (ł sus supra) ν^2: ausus ς: audens ς scandere **P**ω: scindere *Kohlmannus, sed cf. Ach. 1, 449* 45 aegeon **P** 46 aequos **P** 48 fama *ex* fuma **C** 49 ditat ω: ditant **P** 50 archadii **P** *quod qui mutant, nesciunt in fabulis Graecorum Arcadiam usque ad mare pertinere* peribent **Q** 53 letique **P**ω: Lethesque *Friesemannus cl. Silv. 3, 2, 112* Lethaeus ianitor. *sed cur* ianua leti (*Theb. 3, 68. Val. Flacc. 4, 281*) *non ianitorem suum habeat, non video* 55 *om.* $\mathbf{L}^1$ *add.* $\mathbf{L}^1$ *mg.* Haec **r**: Hoc (*sc. loco v. 48*) *Schrader* tunc **PD**: tum ω

exilit ad superos, infernaque nubila vultu
discutit et vivis adflatibus ora serenat.
inde per Arcturum mediaeque silentia Lunae
arva super populosque meat. Sopor obvius illi
Noctis agebat equos, trepidusque adsurgit honori 60
numinis et recto decedit limite caeli.
inferior volat umbra deo, praereptaque noscit
sidera principiumque sui; iamque ardua Cirrhae
pollutamque suo despectat Phocida busto.
ventum erat ad Thebas; gemuit prope limina nati 65
Laius et notos cunctatus inire penates.
ut vero et celsis suamet iuga nixa columnis
vidit et infectos etiamnum sanguine currus,
paene retro turbatus abit: nec summa Tonantis
iussa nec Arcadiae retinent spiramina virgae. 70
et tunc forte dies noto signata Tonantis
fulmine, praerupti cum te, tener Euhie, partus
transmisere patri. Tyriis ea causa colonis
insomnem ludo certatim educere noctem
suaserat; effusi passim per tecta, per agros, 75
serta inter vacuosque mero crateras anhelum
proflabant sub luce deum; tunc plurima buxus

---

confusa μ^2 *in ras., videtur fuisse* dum fusca fusca **P** ω: furva *Lachmannus*; *cf. Ov. Met. 5,286* fusca repurgato fugiebant nubila caelo

58 Unde **r** per^{r}acturum C^2 mediaeque **P** ω: mutaeque *Valckenarius* 60 trepidoque **D**: trepid≡que ν^2 62 *om.* f^1, *add.* f^2 volat ω: meat **PKC** (*e vers. 59*) 65. 66 *om.* **D**, *sed* 66 *suppl.* D^1 *mg. sup.*, 65 *recisus est* 65 ad^{t}hebas f^r 66 La^{i}tus P^1 (*vel* P^c) cunctatus (-t^{v}os L^1) **PBL**C^1**r**: -tur (*ex* -tor ν^2) ω pøenatos **P** 67 *incipit* **N** et celsis **PBDNrb**: excelsis ω *fortasse recte* suamet **P** ω: sedem et **ML** 68 etiamnum **PDN**: -nunc ω 69 Paene **P** ω: pone *Müller* abiit μ nec **P** ω: sed *Dübner, sed particulae* paene *vis ad sequentia quoque pertinet* 70. 71 *om.* μ^1, *add.* μ^2 71 noto **P** ω: torto *Lachmannus* 72 Fulmine *ex* Flu- f^1 praerepti *Heinsius* te *s. l.* $P^c \nu^2$ 73 Transmis≡ere **W** 74 ≡ducere **K** (e-): educere (e- *add.* C^2) **C**: ducere **DN** 75 Suaserat *ex* Saus- Q^2 76 vacuasque **C** hanelum **BbQ** 77 tunc **P**: tum (dum μ) ω

aeraque taurinos sonitu vincentia pulsus.
ipse etiam gaudens nemorosa per avia sanas
inpulerat matres Baccho meliore Cithaeron. 80
qualia per Rhodopen rabido convivia coetu
Bistones aut mediae ponunt convallibus Ossae.
illis semianimum pecus excussaeque leonum
ore dapes, et lacte novo domuisse furorem
luxus: at Ogygii si quando adflavit Iacchi 85
saevus odor, tunc saxa manu, tunc pocula pulchrum
spargere et inmerito sociorum sanguine fuso
instaurare diem festasque reponere mensas.
nox ea, cum tacita volucer Cyllenius aura
regis Echionii stratis adlapsus, ubi ingens 90
fuderat Assyriis exstructa tapetibus alto
membra toro. pro gnara nihil mortalia fati

---

80 *Class. Auct.* ed. Mai IX p. 70 Bacchus . . ponitur pro vino . . unde Statius Thebaidos: imp⟨u⟩lerat . . . Cithaeron

---

78 taurinos sonitu vincentia (l vincentia) (ducentia **N**) pulsus **P**ω: Tyrrhenos sonitus vincentia pulsu *Lachmannus* (*sed cf. Imhofius ad hunc locum*): taurinas sonitu vincentia pelles *Baehrens* (*cl.* **Σ** tympanis quae sunt ex taurina pelle, plus sonant cymbala); *conicerem* Thymbraeos . . pulsus (*i. citharas Apollinis sacras*), *nisi iam Claudianus id quod in libris exstat, invenisse videretur, cf. Stil. 3, 364* taurinaque pulsu Baccharum Bromios invitant tympana remos. *itaque* taurinos . . pulsus *accipio pulsus in pelle taurina factos, cf. 8, 343* fragor aereus 79 nemorosa *ex* num- **C** sanas (rivi) **D** (*quod non expedio*) 80 Impulerat **P**: Innuerat *ex* Inpulerat **W**[2] meliore (-m) **B** citherom **P** (*cf.* *1, 334*) 81 perdopen **C** rapido **B**[1]**Lfb***μ* conviva (i) **B**[3]: convicia (v) **K**[2]**Q**[2] 82 *om.* b, *add.* b[1] *mg.* Bisthones **P** 83 Illis *ex* -ic **P**[c]: l illic *sscr.* **P**[r] sem·animum **f** pectus **M**[1] 84 furorem **P**: cruorem ω 85 ogygii (-s) **M** afflavit iacci **P** 87 (in) ·merito **Q**[2] 89 tatita **f** aura **P**ω: hora *Burmannus* 91 tapedibus (t) **B**[3] alte **N** 92 Membra *ex* -o **Q**[1] nihil **P**ω: mihi **W**

corda sui! capit ille dapes, habet ille soporem.
tunc senior quae iussus agit, neu falsa videri
noctis imago queat, longaevi vatis opacos 95
Tiresiae vultus vocemque et vellera nota
induitur. mansere comae propexaque mento
canities pallorque suus, sed falsa cucurrit
infula per crines, glaucaeque innexus olivae
vittarum provenit honos: dehinc tangere ramo 100
pectora et has visus fatorum expromere voces:
'non somni tibi tempus, iners qui nocte sub alta,
germani secure, iaces, ingentia dudum
acta vocant rerumque graves, ignave, paratus.
tu veluti, magnum si iam tollentibus austris 105
Ionium nigra iaceat sub nube, magister
inmemor armorum versantisque aequora clavi
cunctaris. iamque ille novis — scit Fama — superbit
conubiis viresque parat, quis regna capessat,
quis neget, inque tua senium sibi destinat aula. 110
dant animos socer augurio fatalis Adrastus
dotalesque Argi, nec non in foedera vitae
pollutus placuit fraterno sanguine Tydeus.

---

105 Σ 2, 193 comparationem miscet allocutioni, ut supra: tu veluti si ... Ionium 111 Σ 2, 210 qui (*Laius*) ait superius: dant animos ... dotalesque Argi

---

93 sui capit (cap(i)et P[1]) Pω: capit tunc Wr ille Pω: iste D 94 iu(s)sus b[r] a(gi)gt W[2] ne(gi) W 95 opac(o)as Q[1] 96 Teresiae P veller(a)e f[1] 99 clauceque K[1] 100 dehinc P : dein ω; *cf. Ach. 1, 370* 101 exprimere Wr 102 Nunc (*ex* Non Q[2]) Qς *recte distinxit O. Müller 1882 p. 17* 103 Germani *ex* -mina L[1] 104 Arcta C 105 si ω: se P: (u)astris f[1]b[1] 107 Immemor P 108 scit (s(o)it f[1]) Pω: sic ς: *hoc vel* it *Lachmannus*: ut *Kochius 1865 p. 5* 110 destin(a)et M[1]: -et f 111 sacer W 112 et (in) ν[1] vitae Pω: culpae *Garrodius* *v.* 112 *in* L *excipit v.* 139, L[1] *adscr.* đ; *v.* 113—138 *scripti sunt a* L[1] *folio inserto*

hinc tumor, et longus fratri promitteris exul.
ipse deum genitor tibi me miseratus ab alto 115
mittit: habe Thebas, caecumque cupidine regni
ausurumque eadem germanum expelle, nec ultra
fraternos inhiantem obitus sine fidere coeptis
fraudibus aut Cadmo dominas inferre Mycenas.'
dixit, et abscedens — etenim iam pallida turbant 120
sidera lucis equi — ramos ac vellera fronti
deripuit, confessus avum, dirique nepotis
incubuit stratis, iugulum mox caede patentem
nudat et undanti perfundit vulnere somnum.
illi rupta quies, attollit membra toroque 125
eripitur plenus monstris, vanumque cruorem
excutiens simul horret avum fratremque requirit.
qualis ubi audito venantum murmure tigris
horruit in maculas somnosque excussit inertes,
bella cupit laxatque genas et temperat ungues, 130
mox ruit in turmas natisque alimenta cruentis
spirantem fert ore virum: sic excitus ira
ductor in absentem consumit proelia fratrem.
et iam Mygdoniis elata cubilibus alto

---

114 timor (v *s. l.*) P^1 116 habet hebas **B**: abe (h *s. l.*) thebas b 117 Ausurumque eadem **P** ω (*i. qui eadem ausurus est, qui item te regno pulsurus est*): laesurumque fidem *Garrodius* 118 fidere coeptis (*vel* cep-) ω: fidereceptis (†foedere *s. l.*) P^c: fide receptis $BL^1C^1\mu^1$: sidere ceptis C^2 *mg.* 119 Fraudibus (†fratribus *s. l.*) P^c haud *ex* aut Q^2 dominas (-n-) f mecenas (y *s. l.*) P^1 121 ramos *ex* ro- Q^1 122 Deripuit *ex* Dir- **C**: Diripuit (*ex* Deru- M^1) **M** μ: Diripiuit P^1 123 Incubuit *ex* Incumbunt f parentem **C** 124 undanti (n-) f perfudit **WN** sanguine ς 126 Eripitur **P**: Erigitur ω monstris plenus **Wr** vacuumque **W**: vacuumque (vanumque *s. l.*) r *post* 127 *versus vacuus in* f 128 tigris ω: -es **P** 129 in maculas **P** ω: in stabulis *Baehrens* -que *s. l.* L^σ 130 temperat **P** ω: iam parat *Baehrens, ubi* iam *falso collocatum est* 131 Mox *ex* Nox L^2 132 exitus (c *s. l.*) B^2f^r 133 consummit **Wr**: cum sumit **D** 134 mygdonis **P**:

inpulerat caelo gelidas Aurora tenebras, 135
rorantis excussa comas multumque sequenti
Sole rubens; illi roseus per nubila seras
advertit flammas alienumque aethera tardo
Lucifer exit equo, donec pater igneus orbem
impleat atque ipsi radios vetet esse sorori, 140
cum senior Talaionides nec longa morati
Dircaeusque gradum pariterque Acheloius heros
corripuere toris. illos post verbera fessos
exceptamque hiemem cornu perfuderat omni
Somnus; at Inachio tenuis sub pectore regi 145
tracta quies, dum mente deos inceptaque versat
hospitia, et quae sint generis adscita repertis
fata movet. postquam mediis in sedibus aulae
congressi inque vicem dextras iunxere locumque,
quo serere arcanas aptum atque evolvere curas, 150
insidunt, prior his dubios conpellat Adrastus:

---

144 Σ 6, 27 quod idem poeta superius manifestius asseruit dicens: cornu perfuderat omni

---

mygloniis W[1] Impulerat P: ~~Im~~pulerat (expulerat) Q[2]: dispulerat *Lachmannus vel* de-: *at impellere intellego impetum facere; illud non aurorae, sed solis est* aurara (o) Q[1] 136 comes (a) B[1] vultumque (*hoc iam Gifanius*) liquenti *Garrodius; sed vultus Aurorae a sole aversus cur potissimum rubeat, non perspicitur* 137 seras . . flammas Pω: flammas . . seras N 138 Avertit (d) μ[1] 139 equo▒ (-s) C 140 atque radios ipsi (ł ac ipsi) (ł ac ν[σ]; ipsi *sscr. et del. post* radios ν[2]) ν vetet *ex* vet W[2]: *ex* vetat Q[1] 141 Tum *ex* Cum Q[2] talaionides Pω: tala▒onides B: talaonides (i) M[σ]: talaouides (tha- D) LDfbν[2] 142 Dircheusque P pariter[que] L[σ] achelonius f 144 cor nuper fuderat Q[1] 145 regi▒ (-n?) f 147 adsita (c) B[3] 148 Fa▒ta (c) b Congressi *ex* -su C iunxere *ex* vicere ν[2] 150 Quo▒ (-s) f archanas P: -as *ex* -os Q[1] 151 compellat P adrastos (v) f[1]

'egregii iuvenum, quos non sine numine regnis
invexit nox dextra meis, quibus ipse per imbres
fulminibus mixtos intempestumque Tonantem
has meus usque domos vestigia fecit Apollo, 155
non equidem obscurum vobis plebique Pelasgae
esse rear, quantis conubia nostra procorum
turba petant studiis; geminae mihi namque, nepotum
laeta fides, aequo pubescunt sidere natae.
quantus honos quantusque pudor, ne credite patri, 160
et super hesternas licuit cognoscere mensas.
has tumidi solio et late dominantibus armis
optavere viri — longum enumerare Pheraeos
Oebaliosque duces — et Achaea per oppida matres
spem generis, nec plura tuus despexerat Oeneus 165
foedera Pisaeisque socer metuendus habenis.
sed mihi nec Sparta genitos nec ab Elide missos
iungere fas generos: vobis hic sanguis et aulae
cura meae longo promittitur ordine fati.

---

es ł munere
152 iuvenum C² numine D 153 dextra PC: atra
ł atra ł dextra
dextra (*del.* B³) B: dextra Q²: atra D: atra ω 154 Fulmine *ex* Flu- b¹ 155 domos ω: domus P *quod Kohlmannus retinuit propter 3, 578. 5, 97. 8, 49. 9, 798. 12, 519. sed his locis* ω domos *praebet, quae forma non solum ceteris Stati et epicorum carminum et Silvarum locis, sed etiam ratione eius grammatica commendatur* 156 vobis *ex* verbis ν² plebisque P¹: plebisque W 157 rear PBLNb: reor ω: re^o^ar r² 158 petant P¹:
studiis
petat Qfb stigiis M^σ 160—177 *non ab ipso librario* P¹, *sed ab aequali scripti* 160 honor f ne§ (-c) L: nec ν²: nec M: mi *Baehrens, quae forma a Statio aliena; poeta ne crederent testi occupato, sed ipsi viderent, monuit* 162 armis
armis
P¹QKCfb : ar^m^vis B¹ν²: arvis D¹: arvis P^r *mg.* WMLSNfμ
163 phaereos P: phar(a)eos ω: phereos DN 164 Ob^e^aliosque b¹ 165 despexerat ω: di- P oeneos P: oene K¹ 166 Pisaeisve *Lachmannus perperam* 167 abelide f: abhelide Q: adbelide L¹ 168 hic Pω: hic§ (s?) B: et Lf: sed ν

di bene, quod tales stirpemque animosque venitis, 170
ut responsa iuvent: hic durae tempore noctis
partus honos, haec illa venit post verbera merces.'
audierant, fixosque oculos per mutua paulum
ora tenent, visique inter sese ordine fandi
cedere. sed cunctis Tydeus audentior actis 175
incipit: 'o quam te parcum in praeconia famae
mens agitat matura tuae, quantumque ferentem
fortunam virtute domas! cui cedat Adrastus
imperiis? quis te solio Sicyonis avitae
excitum infrenos conponere legibus Argos 180
nesciat? atque utinam his manibus permittere gentis,
Iuppiter aeque, velis, quas Doricus alligat intus
Isthmos et alterno quas margine submovet infra!
non fugeret diras lux intercisa Mycenas,
saeva nec Eleae gemerent certamina valles, 185

179 Σ 4, 50 hanc autem primum Adrastus civitatem (*i. Sicyonem*) regnando possedit, ut ipse in secundo testatur dicens: quis te . . . Argos

170 stirpemque **P**[c] *mg.* **ω**: stirpeque **P**[1]**K** animosque (annosque **f**[1]: animo(sq)que **K**, *supra* animosque) **ω**: animoque **P** 171 iubent (*v supra*) **Q**[1] tempore **ω**: -ra **P** 172 Partis **f** mercis **P** 174 sese ne (*ordi supra*) **P**[1] 175 cunctos **C**[1] au(·)dentior **b**: audacior **N** ν ς 176 qua(·)te **B**[1] praecordia **W r** 177 agitat **P ω**: animat *Ellisius, quo verbo sic non usus est Statius* quantumque (*l quanta supra*) **Q**[2] ferentem **P ω**: faventem *Lachmannus; sed recte Müller contulit Sen. epist. 22, 4* nec instare fortunae ferenti 178 cedat **PBbC**[1]: cedit **ω** 179 sycionis **P**: sicyolis (*n supra*) **B**[3]: sitiolis ('nis **b**[r] *mg*) **b** 180 Exitum (*c supra*) **B**[1] componere **P** 182 intus **P**: undis **ω** 183 Histmos **BWMfbr** submonet **μ** 185 villes (*a supra*) **B**[3] *post* 185 *lacunam statuit Dübner. intellego: nec dira illa facinora facta essent nec Eumenides modo sub his modo illis regibus fuissent nec facta essent quae Thebano notiora sunt. Garrodius autem qui verba* Eumenidesque . . . regibus *in parenthesi collocavit, quomodo locum acceperit nescio.* vallis . . aliis alias sub r. *Sandstroemius 1878 p. 42. ego conieceram* Eumenidesve

Eumenidesque aliis aliae sub regibus, et quae
tu potior, Thebane, queri: nos vero volentes
□ expositique animis.' sic interfatus et alter
subicit: 'anne aliquis soceros accedere tales
abnuat? exulibus quamquam patriaque fugatis 190
nondum laeta Venus, tamen omnis corde resedit
tristitia, adfixique animo cessere dolores.
nec minus haec laeti trahimus solacia, quam si
praecipiti convulsa noto prospectet amicam
puppis humum. iuvat ingressos felicia regni 195
omina, quod superest fati vitaeque laborum
fortuna transire tua.' nec plura morati
consurgunt, dictis inpensius aggerat omne
promissum Inachius pater, auxilioque futurum
et patriis spondet reduces inducere regnis. 200
ergo alacres Argi, fuso rumore per urbem
advenisse duci generos primisque hymenaeis
egregiam Argian nec formae laude secundam
Deipylen tumida iam virginitate iugari,
gaudia mente parant; socias it Fama per urbes, 205
finitimisque agitatur agris procul usque Lycaeos

---

203 *Prisc.* GL II 72, 19 (*propter i nominis Argia cf. ad 265*) in eodem (*Stat. II Theb.*): egregiam Argian ... Deipylen

---

186 aliis aliae **ω**: ·/aliae ·/aliis **P**^{1} 187 potior **Pω**: poteris **MLC** (*sed* fratre melior **L**^{σ}): poteris [ł potior] **Q**^{1}: potior [ł poteris] **K**^{2}**ν**^{1} 188 sic **Pω**: hic *Lachmannus, hoc simpliciter narrat, illud orationem multo vividiorem reddit, cf. 4, 518* 189 soceros *ex* saceros **W**: *ex* socios **C** 193 Non **f** 195 iu[v]at (-g-) **B**^{3} 196 Omnia **Pf**^{1} 197 Cum surgunt **f**^{1} 198 impensius **P** 199 inachi[v]is **Q**^{1} 201 alacres *ex* -le- **K**^{2} [v]orbem **B**^{1} 203 argian *Prisc.* **BLMDNCr**: argian[.] **Q**: argiam **Pfbμν** 204 Deipylen (-i- **P**^{1} *in ras.*) **P** iugare **μ** 205 socias *add.* **Q**^{2} per oras **K**^{1} 206 Finitimis[que] **Q**^{1} agitatur *om.* **C** procul[us]que **B**^{3} lice[o]is **Q**^{1}

Partheniosque super saltus Ephyraeaque rura
nec minus Ogygias eadem dea turbida Thebas
insilit. haec totis perfundit moenia pinnis
Labdaciumque ducem praemissae consona nocti 210
territat; hospitia et thalamos et foedera regni
permixtumque genus — quae tanta licentia monstro,
quis furor est? —, iam bella canit. diffuderat Argos
expectata dies: laeto regalia coetu
atria conplentur, species est cernere avorum 215
comminus et vivis certantia vultibus aera.
tantum ausae perferre manus! pater ipse bicornis
in laevum prona nixus sedet Inachus urna;
hunc tegit Iasiusque senex placidusque Phoroneus,
et bellator Abas indignatusque Tonantem 220
Acrisius nudoque ferens caput ense Coroebus,
torvaque iam Danai facinus meditantis imago;
exin mille duces. foribus cum inmissa superbis
unda fremit volgi, procerum manus omnis et alto
quis propior de rege gradus, stant ordine primi. 225
interior sacris calet et sonat aula tumultu

---

207 Parthenosque μ 208 eadem **P**ω: itidem *Lachmannus*: vadens *Baehrens*: equidem ς *Garrodius*: tandem *Phillimorius; sed dempta* eadem *voce* dea *languet* 209 haec **P**ω: et **DN**: $\overset{\text{et}}{\text{haec}}$ **S**; haec .. moenia *efferuntur, quia Thebae opponuntur ceteris oppidis, quae non totis pennis Fama perfudit. interpunctionem post v.* 209 *sustuli* perfudit B^{2}b: perfụndit L^{1} (rumoribus implevit L^{σ}) 211 et $\overset{\text{o}}{\text{thalamis}}$ L^{1}: et $\overset{\text{t}}{\text{halamos}}$ f^{1} 213 est **P**ω: et *Lachmannus* perfuderat **C** $\overset{\text{rg}}{\text{a}}$░os (-gr-) b^{r} 214 loeto **P** 215 complentur **P** 216 $\overset{\text{ora}}{\text{aera}}$ Q^{1} 217 perferre **P**ω: proferre v^{1}ς *Bernartius* bicornis ω: -ni **P** 218 inachia urna μ 219 phoroneos **BMfb** : phorone K^{1} 220 abans μ: aba **f** 221 ferens *ex* -nt Q^{1} $\overset{\text{t}}{\text{capud}}$ P^{1}: caput *ex* cu- M^{1} 222 facies **C** ░mago **f** 223 cum **P**ω: tum *Baehrens, qua particula oratio minus illustris fit* superbis *ex* -vis P^{1} 224 $\overset{\text{a}}{\text{Unde}}$ Q^{1}: Turba **C** manus *om.* $B^{1}f^{1}$ 225 prop░ior **f**μ ░rege (g-) **P**

femineo; casta matrem cinxere corona
Argolides, pars virginibus circum undique fusae
foedera conciliant nova solanturque timorem.
ibant insignes vultuque habituque verendo 230
candida purpureum fusae super ora pudorem
deiectaeque genas; tacite subit ille supremus
virginitatis amor, primaeque modestia culpae
confundit vultus; tunc ora rigantur honestis
imbribus, et teneros lacrimae iuvere parentes. 235
non secus ac supero pariter si cardine lapsae
Pallas et asperior Phoebi soror, utraque telis,
utraque torva genis flavoque in vertice nodo,
illa suas Cyntho comites agat, haec Aracyntho;
tunc, si fas oculis, non umquam longa tuendo 240
expedias, cui maior honos, cui gratior, aut plus
de Iove, mutatosque velint transumere cultus,
et Pallas deceat pharetras et Delia cristas.
certant laetitia superosque in vota fatigant

---

242 *Prisc.* GL III 247, 8 Statius in II Thebaidos: mutatosque velint ... cristas' pro si velint 244 *Ps. Acro* carm. 1, 2, 26 prece qua fatigent: instanter et impense rogent, ut Vergilius: divosque in vota fatigant

---

227 cast▒a (-r-) **Q** matrem **PQ**K^2C^1: matrum *ω*: matrem Σ^1 (?) *sed interpretatur* matrum 228 fusa **f** 229 solantur *ex* solvuntur B^1 230 ve(r)tendo Q^1 231 super▒ora (-i-) **f** 232 supremus *ω*: -ma(e) (-mu *an* -ma *scribendum, librarius haesit*; e *sscr.* P^r *potius quam* P^1, *non* P^c) **P** 233 mo(l)destia ν^2: molestia **Qf**C^1 234 Confundit Q^2C^2 (ora)▒rigantur f^r 235 teneros lacrimae iuvere parentes **P***ω* *recte*; generos l. i. paventes *Sandstroemius 1878 p. 42*: generos lacrimae et iuvere parentes *Lachmannus* 238 co(d)no C^2 239 suas *ex* -os Q^1 cincto **b** or(a)a cintho Q^1 240 non▒umquam **f**: nonnumquam **L** 242 mutatosque (ve) lin(t)transumere P^c 244 laeticiae *μ* superos **f**

Inachidae, quae cuique domus sacrique facultas. 245
hi fibris animaque litant, hi caespite nudo,
nec minus auditi, si mens accepta, merentur
ture deos, fractisque obtendunt limina silvis. □
ecce metu subito — Lachesis sic dura iubebat —
inpulsae mentes, excussaque gaudia patri, 250
et turbata dies. innuptam limine adibant □
Pallada, Monychiis cui non Argiva per urbes
posthabita est Larissa iugis; hic more parentum
Iasides, thalamis ubi casta adolesceret aetas,
virgineas libare comas primosque solebant 255
excusare toros. celsam subeuntibus arcem
in gradibus summi delapsus culmine templi,
Arcados Euhippi spolium, cadit aereus orbis,
praemissasque faces, festum nubentibus ignem,
obruit, eque adytis simul exaudita remotis 260
nondum ausos firmare gradum tuba terruit ingens.
in regem conversi omnes formidine prima,
mox audisse negant; cunctos tamen omina rerum

---

246 hiç P[1]: hic Q 247 Ne f: Ne^c M^σ Q[1] merentur P: meretur (mere|||tur K: ^m veretur S) ω 248 -que *om.* N 250 Impulsae P mentis (-is *adras.*) P patri P: patris ^vulgi (patris N) ω 251 innuptam limine Pω: inn. limite *Baehrens*: innupto in limine *Garrodius*: innuptum limen *Phillimorius* (*quid tunc* Pallada?); limine *propterea additum puto quod castitatem violaturis ipsum templum inire nefas erat* 252 monichiis *ex* -na- L: monachiis Q ^v orbes B[1]: orbes *vel* orbem *Madvigius Adv. crit. II p. 154* 253 *om.* W Postabita B est *om.* r ^s larisa B[2] hic (*scil. in limine*) Pω: huic *Jortinus* □
254 adholesceret W: adoleverat C 256 aulam D: ^arcem aulam N
257 delapsus P: -um ω 258 heuippi Pb s·olium Q[1] (·p)
259 ^nubentibus nubibus Q[1] 260 atque μ *in ras.* (ęque) ad|||i||| B[1] (tis)
261 tuba *ex* tibi W[2]: tu|||ba (r) f: t·ba b^r (·u) 263 omnia Q[1] fCb: omnia Q[1] *mg.*

dira movent, variisque metum sermonibus augent.
nec mirum: nam tum infaustos donante marito 265
ornatus, Argia, geris dirumque monile
Harmoniae. longa est series, sed nota malorum
persequar, unde novis tam saeva potentia donis.
Lemnius haec, ut prisca fides, Mavortia longum
furta dolens, capto postquam nil obstat amori 270
poena nec ultrices castigavere catenae,
Harmoniae dotale decus sub luce iugali
struxerat. hoc, docti quamquam maiora, laborant
Cyclopes, notique operum Telchines amica
certatim iuvere manu; sed plurimus ipsi 275
sudor. ibi arcano florentis igne zmaragdos
cingit et infaustas percussum adamanta figuras
Gorgoneosque orbes Siculaque incude relictos
fulminis extremi cineres viridumque draconum

---

265 *Prisc.* GL II 72, 15 sed et Argia et Argian et Langia idem secundum Graecos producta paenultima i profert in II Thebaidos: nec mirum nam tu .... geris 275 *Serv.* Aen. 12, 90 deus ipse parenti fecerat: ac si diceret: non per ministros. Statius: sed plurimus ipsi sudor ibi

---

265 tum **P**ω: tu▒ **BQN**: tu *Prisc.* ς 266 argiva **C** mov[n]▒ile **B**[2] 267 Harmoniae (Ar- **K**) **PKQ**[1]**C**[2] (-rmin- **C**[1]): Harmon[i]ae **B**[1]: Harmonae (Ar- **b**) **b**: Hermionae (-[o]enae **L**[1]) **LQ**[2]**fr**μν sed **P**ω: se[d] **Q**[2]: si **f**: et *Baehrens. vulgo post v. 267 interpungunt, unde Lachmanno versus 268 otiosus visus est* 269 haec ut[est] **N**: [haec] est ut **D**: est ut ς: ut **M**: hoc ut *Schrader* 270 coepto *Heinsius* 272 Harmoniae **PC**: Harm▒[o]n▒ae **B**: Harmonae **b**[1]: Herminae **W**: Hermionae ω 273 h[vn]oc **b**[r] 274 operumt elchynes **B** 275 Certati▒m **B** 276 archano florentes **P** 277 Cingit *ex* Pingit **Q**[2] infaustis **Cf**ν: -[a]os **L**[1] figuris **Cf**ν adamanta *ex* -te **B**[3] 278 relectos *Heinsius* 279 drachonum **P**: dracon[a]em **N**

lucentes a fronte iubas; hic flebile germen 280
Hesperidum et dirum Phrixei velleris aurum;
tum varias pestes raptumque interplicat atro
Tisiphones de crine ducem, et quae pessima ceston
vis probat; haec circum spumis lunaribus unguit
callidus atque hilari perfundit cuncta veneno. 285
non hoc Pasithea blandarum prima sororum,
non Decor Idaliusque puer, sed Luctus et Irae
et Dolor et tota pressit Discordia dextra.
prima fides operi, Cadmum comitata iacentem
Harmonia versis in sibila dira querellis 290
Illyricos longo sulcavit pectore campos.
inproba mox Semele vix dona nocentia collo
induit, et fallax intravit limina Iuno.
teque etiam, infelix, perhibent, Iocasta, decorum
possedisse nefas; vultus hac laude colebas, 295
heu quibus, heu placitura toris! post longior ordo.
tunc donis Argia nitet vilisque sororis

---

283 *Class. Auct.* ed. Mai IX p. 96 ceston ·i· cingulum Veneris. unde Statius Thebaidos: quae .. vis probat 297 *Prisc.* GL II 41, 3 (ει = i) idem in II: tunc .. vilesque .. auro

---

280 Lucentesque **C** hic **P**ω: his *Koestlinius 1876 p. 530*: hinc *Baehrens* 281 fryxei **P** 282 Tum ω: Tunc **PQN** auro (ꜝatro) **M**[σ]: auro **LC** (*e v. 281*) 283 Tisiphonis (Te- **Mf**) **PBLM** **fbr** caestom **P** (*cf. 1, 334*) 284 ungui‖ (-t) **B**: ungit **P**: ungunt (it) **C**: ungunt **W** spumis circum **C** 285 Cal(l)idus **f**[1]: Pallidus **C** perfudit (n) **B**[8]: -fudit **WDrb** 286 hac (o) **C**[2] passithea **PQ** blandorum (a) **Q**[1] 287 Nec (ꜝnon) **r** id aliusque **C**: Idaliusve *Lachmannus* 288 pre‖ssit (-ce-) **f** 290 Harmonia **Pb**[1]: Harmon‖a (e, i) **B**: Hermoniae (a, ione) **Q**: Hermiona *vel* -ne ω 292 Improba **P** semele ω: semel **P** 294 io casta deorum **C** 295 hac ω: ac **PS** laude **P**ω: luce *Baehrens*: fraude *Garrodius* 296 platitura **f** largior **D**: largior (on) **N** 297 Tunc **P** *Prisc.*: tum ω vi‖lesque **B** sororis *ex* -es **L**[1]

ornatus sacro praeculta supervenit auro.
viderat hoc coniunx perituri vatis et aras
ante omnis epulasque trucem secreta coquebat 300
invidiam, saevis detur si quando potiri
cultibus, heu nihil auguriis adiuta propinquis.
quos optat gemitus, quantas cupit impia clades!
digna quidem, sed quid miseri decepta mariti
arma, quid insontes nati meruere furores? 305
postquam regales epulas et gaudia vulgi
bisseni clusere dies, Ismenius heros
respicere ad Thebas iamque et sua quaerere regna.
quippe animum subit illa dies, qua, sorte benigna
fratris, Echionia steterat privatus in aula, 310
respiciens descisse deos trepidoque tumultu
dilapsos comites, nudum latus omne fugamque
fortunae. namque una soror producere tristis
exulis ausa vias; etiam hanc in limine primo
liquerat et magna lacrimas incluserat ira. 315
□ tunc quos excedens hilaris, quis cultus iniqui
praecipuus ducis, et profugo quos ipse notarat
ingemuisse sibi, per noctem ac luce sub omni

---

313 Σ 12, 405 comes: ut ipse superius: namque una ... tristis ... vias

---

298 superveni[illegible]t (-d?) **f** 300 omnis **P**ω: ignis (ał omnes **B**[1] *mg.*) **Bb** coquebat ω: -bant **P** 302 adiuta (ł audita) **Q**[2] 303 impia[illegible] (-s) (ł es) **b** 305 nati *ex* -te **L**[1] furoris **M**$^\sigma$: furoris **f** 306 aepulas **P** 307 *om.* **M**, *add.* **M**[1] *mg.* Bisseni *ex* -no **Q**[1] clusere (a) **M**$^\sigma$: clausere μ isthmenius **P**: hismenius ω 309 illa **P**ω: ille **M** benigna (maligna) **D** 311 Respiciens **P**ω: agnoscens *Garrodius* descisse ω: descisse *ex* di- **P**[1] (*ex* -ci- *fecit* -ce- **P**[c], *voluit igitur* discesse *i. discessisse*): descisse (abiisse) **K**: abiisse **C** 312 nudum *ex* ni- **b**[r] 316 Lilares **P**: hiraris **B**$^\sigma$ quis **P**ω: quia *Sandstroemius 1878 p. 43* 317 et *s. l.* **f**[1]

digerit; exedere animum dolor iraque demens
et, qua non gravior mortalibus addita curis, 320
spes, ubi longa venit. talem sub pectore nubem
consilii volvens Dirceu Cadmique negatas
adparat ire domos. veluti dux taurus amata
valle carens, pulsum solito quem gramine victor
iussit ab erepta longe mugire iuvenca, 325
cum profugo placuere tori cervixque recepto
sanguine magna redit fractaeque in pectora quercus, □
bella cupit pastusque et capta armenta reposcit
iam pede, iam cornu melior — pavet ipse reversum
victor, et attoniti vix agnovere magistri —: 330
non alias tacita iuvenis Teumesius iras
mente acuit. sed fida vias arcanaque coniunx □
senserat; utque toris primo conplexa iacebat
aurorae pallore virum, 'quos, callide, motus
quamve fugam moliris?' ait 'nil transit amantes. 335
sentio, pervigiles acuunt suspiria questus,
numquam in pace sopor. quotiens haec ora natare
fletibus et magnas latrantia pectora curas
admota deprendo manu? nil foedere rupto
conubiisve super moveor viduaque iuventa, 340

---

319 Digerit *ex* De- **B**^{1} ex*g*edere **B**^{1} 320 curis **P**: cura ω (cura est **D**) 321 veni▒ (-t) **B** tales .. nubes *ex* -lem .. -bem ν^2 322 Consilii **P**: -lio ω 323 a▒mata **B** 325 erapta μ mugire ω: mugire (ł migrare) **P**^{c} 327 in pectora (*sc. redeunt*) **PDNC**: in pectore (*sc. sunt*) ω quercus (ł vires) **P**^{c}**r**^{2} quercus at vires (ł quercus) **B**^{2}: vires **Q**^{2}: quercus **Nb**: vires ω 328 pastusque **P**: saltusque ω 329 ille **L** 330 alias *ex* -us **f**^{1} tacita **DNKC**^{1}: tacitas **BQrb**$\mu\nu$: tacitus **LMfC**^{2}: tacite **P** *fortasse recte* 331 acuit **P**ω: coquit *Heinsius* 333 complexa **P**
335 Quamque **C** nihil **P** 337 or(a).natare **P**^{1} 338 latrantia **PB**^{1}**Nb** Σ (lactantia Σ *cod. Mon.*): iactantia ω 339 de(r)pendo **f**^{1}: deprend(o)a **Q**^{2} nihil **P** 340 Conubiis(ve) **Q**^{2}: Conubiis(ve)▒ (-que *scr. in ras.* **C**^{2}) **C** □

etsi crudus amor necdum post flammea toti
intepuere tori: tua me, properabo fateri,
angit, amate, salus. tune incomitatus, inermis
regna petes poterisque tuis decedere Thebis,
si neget? atque illum sollers deprendere semper 345
Fama duces tumidum narrat raptoque superbum
difficilemque tibi: necdum consumpserat annum.
me quoque nunc vates, nunc exta minantia divos
aut avium lapsus aut turbida noctis imago
terret, et a! memini, numquam mihi falsa per umbras 350
Iuno venit. quo tendis iter? ni conscius ardor
ducit et ad Thebas melior socer.' hic breve tandem
risit Echionius iuvenis tenerumque dolorem
coniugis amplexu solatus et oscula maestis
tempestiva genis posuit lacrimasque repressit; 355
'solve metus animo, dabitur, mihi crede, merentum
consiliis tranquilla dies; te fortior annis
nondum cura decet. sciat haec Saturnius olim

---

356 *Prisc.* GL II 351, 15 merentum pro merentium. Statius in II Thebaidos: dabitur .. dies

---

342 proberabo **Q** 343 Angit **P**ω (*quod recte defendit Deipser 1881 p. 113*): tangit *Bentleius* amate **KC** *Schrader*: amata **P**ω; *de Σ non constat*: amate **MP**[a]: amata **LP**[b] 344 petes (-ens **B**: -ens **S**) ω: petis **P** 345 deprehendere **P**: reprendere *Lachmannus* 346 ducis (e *supra scr.*) **Q**[1] raptoque (regnoque *supra scr.*) **D** superbim (v *supra scr.*) **f**[1] 347 consumpserat **P**ω: consumpserit ς *Heinsius, qua lectione orationis vis frangitur* 348 vatis (e *supra scr.*) **Q**[1] 349 lapsos (v *supra scr.*) **B**[1] 350 Terret et **P**: Territet (a *supra scr.*) **B**[3]**Sr**[2]: Territat ω a (h *supra scr.*) **P**[c] 353 dolorem (pudorem *supra scr.*) (*vox supra scr. linea deleta*) **N** 354 solatus **P B**[1]**B**[3]**SLQr**μν: solatur **B**[2]**MK** (*in ras.*) **DNCfb** 356 mihi ω: mi **P** merentum (-tium **B**) **P**ω *Prisc.*: medentum *Schrader, cf. Hermes 40 (1905) p. 345* 357 dies **P**ω *Prisc.*: quies *Schrader*; *sed cf. Deipser 1881 p. 113*

fata parens, oculosque polo demittere si quos
Iustitia et rectum terris defendere curat: 360
fors aderit lux illa tibi, qua moenia cernes
coniugis et geminas ibis regina per urbes.'
sic ait, et caro raptim se limine profert.
Tydea iam socium coeptis, iam pectore fido
aequantem curas — tantus post iurgia mentes 365
vinxit amor — socerumque adfatur tristis Adrastum.
fit mora consilio, cum multa moventibus una
iam potior cunctis sedit sententia, fratris
pertemptare fidem tutosque in regna precando
explorare aditus. audax ea munera Tydeus 370
sponte subit; nec non et te, fortissime gentis
Aetolum, multum lacrimis conata morari
Deipyle, sed iussa patris tutique regressus
legato iustaeque preces vicere sororis.
iamque emensus iter silvis ac litore durum, 375
qua Lernaea palus ambustaque sontibus alte
intepet hydra vadis, et qua vix carmine raro
longa sonat Nemea nondum pastoribus ausis,
qua latus Eoos Ephyres quod vergit ad euros

---

377 *Mico* 217 intepet ydra . . raro

---

359 oculo(s)que **P**^{c} demittere **DN** *Menkius*: dimittere **P**ω si quos **P**ω: si qua *Bernartius* 361 adherit **r** ipsa **Q** cernes *ex* -is **P**^{1} 363 a[illegible]it (-g-) **f** raptum **f**: p̣ raptum ν^{1} 366 Vincxit (ł vin) **Bb**: Iunxit **Q**^{2} 367 Fit **P**ω: Nec (ł Fit) **M**^{1}**L**$^{\sigma}$**f**^{2} 367—458 *in* **g** *desunt duobus foliis excisis* 368 Iam **MDQ**^{1}μ: Iam *ex* Nam **P**: Nam (ł hec **f**^{2}) ω 369 praetemptare ς *Heinsius* tu(o)tosque **C**^{2} vocando **C** 370 munerad̦ **B**: munera (ł munia) **f**^{r} subi[illegible]t (-i-) **f**: subiit **L**μ 372 lacrimis multum **N** conata est (s. est) **L**$^{\sigma}$ morari est **N** 374 sororis *ex* -es **B**^{1} 376 Qua *ex* Quae **Q**^{2} fontibus **C** 377 h(y)id(r)a **P**^{1} vix *ex* vis **b**^{1} 378 nemea ω: nemeae **P** 379 quod verx̣(g)it **P**^{c}: quod vertit **D**: convergit *Baehrens* eo osephyres **B**: eoos[illegible]ephires (-t-) **b** euros *ex* auros **C**

Sisyphiique sedent portus irataque terrae 380
curva Palaemonio secluditur unda Lechaeo.
hinc praetervectus Nisum et te, mitis Eleusin,
laevus abit, iamque arva gradu Teumesia et arces
intrat Agenoreas; ibi durum Eteoclea cernit
sublimem solio saeptumque horrentibus armis. 385
iura ferus populo trans legem ac tempora regni
iam fratris de parte dabat; sedet omne paratus
in facinus queriturque fidem tam sero reposci.
constitit in mediis — ramus manifestat olivae
legatum — causasque viae nomenque rogatus 390
edidit; utque rudis fandi pronusque calori
semper erat, iustis miscens tamen aspera coepit:
'si tibi plana fides et dicti cura maneret
foederis, ad fratrem conpleto iustius anno
legatos hinc ire fuit teque ordine certo 395
fortunam exuere et laetum descendere regno,
ut vagus ille diu passusque haud digna per urbes
ignotas pactae tandem succederet aulae.

---

388 *Prisc.* GL III 69, 16 idem in II: queriturque .. sero reposci (*propter* sērŏ) 389 *Eutych.* GL V 483, 20 manifesto, Statius in Thebaidos libro II: ramus .. legatum

---

380 Sisyfiique **P** 381 lechaeo **PDN**: lic(h)eo ω 382 te'm$\overset{i}{e}$tis **Q**[2] el$\overset{e}{u}$sin **f**[2] 383 abit **PB**: habet ω: hab$\overset{i}{e}$t **Q**[2] gradu *om.* **P** *sine lac., sed spatio relicto inter* iamque *et* arva 384 ubi **C** 385 Sublimem *ex* -en **f**[r]: -men **b** *fortasse recte cl. 12, 398* 386 ferens *ex* ferus **B**[1]: ferus (ł ferens) **Q**[2]: ferens **b** ac **P**ω: et **L**$\mu\nu$ 389 ramus **PDL**: ramo ω: ramo (ł ramus) **M**[σ]**N** ma$\overset{nif}{v}$estat **L**[σ] 390 causamque **C**μ 391 *om.* **b**, *add.* **b**[1] *mg.* 393 Si[illegible] **B** et dicti **P**ω: atque icti *Gudius*: et pacti *Postgatius*; *sed cf. Verg. Aen. 11, 321. 12, 112* 394 completo **P** 395 recto **C** 396 discedere **N**: discedere (descendere) ς: decedere *Deipser 1881 p. 113* 397 passusqu[illegible]e$\overset{h}{a}$ut **B**[1] 398 succederet *ex* -at **b**[1]

sed quia dulcis amor regni blandumque potestas,
posceris: astriferum iam velox circulus orbem 400
torsit et amissae redierunt montibus umbrae,
ex quo frater inops ignota per oppida tristes
exul agit casus; et te iam tempus aperto
sub Iove ferre dies terrenaque frigora membris
ducere et externos submissum ambire penates. 405
pone modum laetis; satis ostro dives et auro
conspicuus tenuem germani pauperis annum
risisti; moneo, regnorum gaudia temet
dedoceas patiensque fugae mereare reverti.'
  dixerat. ast illi tacito sub pectore dudum 410
ignea corda fremunt, iacto velut aspera saxo
comminus erigitur serpens, cui subter inanes
longa sitis latebras totumque agitata per artus
convocat in fauces et squamea colla venenum:
'cognita si dubiis fratris mihi iurgia signis 415
ante forent nec clara odiorum arcana paterent,
sufficeret vel sola fides, qua torvos et illum

---

406 *Serv.* Aen. 2, 22 *dives* hic cum genetivo iungit, Statius quod rarum est, et ablativo, ut: satis . . auro 417 Σ 2, 426 sufficeret . . fides

---

399 plandumque f 400 [erased] (orbem *sscr.*) (annum) N 401 amisae (s *sscr.*) f vallibus N 402 ignata (o *sscr.*) Q 403 causas C iam *s. l. add.* L[σ] aperto PNς: -tos ω 404 fere (r *sscr.*) C[2]: ferte (re *sscr.*) Q[1] 405 summissum P pøenates P[1] 406 laetis (v *sscr.*) B[1] auro dives et ostro C 407 pauperis *ex* -es L[σ] 409 *om.* L, *add.* L[1] *mg.* Dedoceas (ł dediscas *sscr.*) M[σ]: Dedoce[erased]s (a *sscr.*) b[1] 410 supectore (b *sscr.*) P[1] 411 frement (v *sscr.*) P[c] 413 tenebras C totumque P: -tosque ω artas (v *sscr.*) L[σ] 414 quamea (s *sscr.*) B[1]: suamea (q *sscr.*) f[1]: suamea L 417 qua (ς) torvos et *Klotzius* (quod torvos et *Postgatius*): quam (qua[erased] f[1]C; ł qui *sscr.* f[2]) torvus et ω: quam servo sed P; servo *si verum esset, necessario adderetur* ego *nec intellego quomodo sola fides Eteoclis*

mente gerens, ceu saepta novus iam moenia laxet
fossor et hostiles inimicent classica turmas,
praefuris. in medios si comminus orsa tulisses 420
Bistonas aut refugo pallentes sole Gelonos,
parcior eloquio et medii reverentior aequi
inciperes. neque te furibundae crimine mentis
arguerim: mandata refers. nunc omnia quando
plena minis, nec sceptra fide nec pace sequestra 425
poscitis, et propior capulo manus, haec mea regi
Argolico, nondum aequa tuis, vice dicta reporta:
quae sors iusta mihi, quae non indebitus annis
sceptra dicavit honos, teneo longumque tenebo.
te penes Inachiae dotalis regia dono 430
coniugis, et Danaae — quid enim maioribus actis
invideam? — cumulentur opes, felicibus Argos
auspiciis Lernamque regas; nos horrida Dirces
pascua et Euboicis artatas fluctibus oras,
non indignati miserum dixisse parentem 435
Oedipoden: tibi larga — Pelops et Tantalus auctor! —
nobilitas, propiorque fluat de sanguine iuncto

---

419 *Gloss.* Horat. carm. 4, 15, 20 (Ps. Acro ed. Keller p. 386) Statius in secundo libro: inimicent classica turmas .

---

sufficeret ad Polynicis odium demonstrandum ill^{v}am L$^{\sigma}$ *i. Polynicem* 418 mente Pω: fronte *Garrodius* gerens Pω: geris DNς 419 ostiles L imicent D^{1} 420 Bisthonas P 422 eloquio P: alloquio ω rever[e]ntior (-r-) f 423 ment^{i}es C: gentis DN 424 Arguerim *ex* -em L$^{\sigma}$ ^{sunt}nunc omn^{i}a P^{c} 425 scep^{r}tum L$^{\sigma}$ 426 proprior f 427 Arcolico f^{1} aequa tuis Pω: aequata *Barthius* tu[a]is (-us) b 428 annis ω: -ni P 429 Scept^{r}a L$^{\sigma}$ lo^{n}gumqu[a]e (-a-) B^{1}: aeternumque N 431 actis Pω: aulis *Madvigius Adv. crit. II p. 154* 432 Invideam (-deās D^{2}) ω: -diam P argos *ex* -us P^{1} 434 *om.* L, *add.* L^{1} *mg.* et euboicis *in lac. scr.* P^{c} horas BLb^{1} indignanti C -ti mi- *in lac. scr.* P^{c} 436 tibi *in lac. scr.* P^{c} pelophs Bb et *in ras.* L$^{\sigma}$ 437 propriorque Pf^{1}

Iuppiter. anne feret luxu consueta paterno
hunc regina larem? nostrae cui iure sorores
anxia pensa trahant, longo quam sordida luctu 440
mater et ex imis auditus forte tenebris
offendat sacer ille senex! iam pectora volgi
adsuevere iugo: pudet heu! plebisque patrumque,
ne totiens incerta ferant mutentque gementes
imperia et dubio pigeat parere tyranno. 445
non parcit populis regnum breve; respice, quantus
horror et attoniti nostro in discrimine cives!
hosne ego, quis certa est sub te duce poena, relinquam?
iratus, germane, venis. fac velle: nec ipsi,
si modo notus amor meritique est gratia, patres 450
reddere regna sinent.' non ultra passus et orsa
iniecit mediis sermonibus obvia: 'reddes,'
ingeminat, 'reddes; non si te ferreus agger
ambiat aut triplices alio tibi carmine muros
Amphion auditus agat, nil tela nec ignes 455
obstiterint, quin ausa luas nostrisque sub armis
captivo moribundus humum diademate pulses.
tu merito; ast horum miseret, quos sanguine vilis

---

454 Σ 1, 10 alibi Statius: aut triplices .. Amphion

---

439 Hunc ω: Huc P iurae P 441 imus L tenebras (i *supra* a) Q[1] 442 sacer Pς: sacer (ł socer *supra*) Q[2]N[2]: socer ω 444 mutantque Q 447 et Pω: ut *Koestlinius*; *sed ex* quantus ἀπὸ κοινοῦ quam *ad* attoniti *pertinet* vices (cives *supra*) Q[1] 448 Hos (ne *supra*) M[σ]N: Hos rf certe (a *supra*) Q[1] reliquam (n *supra*) P[c] 450 Si modo Pω: Sic mihi *Lachmannus*; *sed non apte coniunguntur* mihi notus 451 magna (regna *supra*) r[2] nec (non *supra*) N: nec rC 452 Ingecit (i *supra*) b (*cf. 453* Inge-) 453 Ingeminat B: Ingeminans *alter codex Behotti, Marklandus ad Silv. 5, 5, 24* ager rf[1] 454—464 *alia manu, sed aequali scripti in* P alio Pω: alius *Schrader* maros (u *supra*) P[1] 455 Anphion B 457 moribundis (v *supra*) L[1] 458 horum ω: orum P

coniugibus natisque infanda ad proelia raptos
proicis excidio, bone rex. o quanta Cithaeron 460
funera sanguineusque vadis, Ismene, rotabis!
haec pietas, haec magna fides! nec crimina gentis
mira equidem duco: sic primus sanguinis auctor
incestique patrum thalami; sed fallit origo:
Oedipodis tu solus eras, haec praemia morum 465
ac sceleris, violente, feres! nos poscimus annum;
sed moror.' haec audax etiamnum in limine retro
vociferans iam tunc inpulsa per agmina praeceps
evolat. Oeneae vindex sic ille Dianae
erectus saetis et aduncae fulmine malae, 470
cum premeret Pelopea phalanx, saxa obvia volvens
fractaque perfossis arbusta Acheloia ripis,
iam Telamona solo, iam stratum Ixiona linquens
te, Meleagre, subit: ibi demum cuspide lata
haesit et obnixo ferrum laxavit in armo. 475
talis adhuc trepidum linquit Calydonius heros
concilium infrendens, ipsi ceu regna negentur,

---

459 raptos ω: -us **P** 460 Eicis **ν**[1] citherō **P** (*cf. 1, 334*) 461 sanguineusque **P**ω: -⁞isque **μKN**: -isque **DCν** rotabis **P**ω: notabis *Müller 1882 p. 18*; *sed cf. Philol. 61 (1902) p. 305* 462 mentis *Müller ibid.* 463 Mira equidem *vulgo*: Mir(a)equidem **P**[1]**f**[2] **K**[2]**b**[2]: Mir(a)⁞quidem **B**[1]: Mirequidem **LN**: Mira quidem ω sic **P**ω (ł si): si **Nfr**: sic **ν**[2]: sed **C** 464 Incer(s)tique **Q**[1] 465 Oedipodis *Jortinus*: -des **P**ω eras **P**ω: eris ς *Deipser 1881 p. 114* haec ω: hae **P** 466 At *ex* Ac **P**[c] feres (ł refers) **ν**[2]: ferens *Müller 1882 p. 18. sed* haec praemia morum *idem est quod praemia horum morum* 467 retro ω: regis **P** 468 impulsa **P** 469 E(v)olat **L**[σ] 470 Fulmin⁞e **PB** 471 volve⁞ **C**: vol(v)ens **f**[1] 472 Achelogia **μ** 473 tel(a)om(o)ena **Q**[1] sol(o)a **B**[1] fractum (ł stratum) **N** 474 subiit **f** ibi ω: tibi **P** 475 laxavit **P**ω: lassavit *Madvigius Adv. crit. II p. 154* 476 linqui(t)d **P**[1]: liquit ω calidonius *ex* caled- **M**[σ] 477 Consilium (ł concilium) **M**[σ]

festinatque vias ramumque precantis olivae
abicit. attonitae tectorum e limine summo
aspectant matres, saevoque infanda precantur 480
Oenidae tacitoque simul sub pectore regi.
   nec piger ingenio scelerum fraudisque nefandae
rector eget. iuvenum fidos, lectissima bello
corpora, nunc pretio, nunc ille hortantibus ardens
sollicitat dictis, nocturnaque proelia saevus 485
instruit, et sanctum populis per saecula nomen
legatum insidiis tacitoque invadere ferro —
quid regnis non vile? — cupit. quas quaereret artes,
si fratrem, Fortuna, dares! o caeca nocentum
consilia! o semper timidum scelus! exit in unum 490
plebs ferro iurata caput; ceu castra subire
apparet aut celsum crebris arietibus urbis
inclinare latus: densi sic agmine facto
quinquaginta altis funduntur in ordine portis.
macte animi, tantis dignus qui crederis armis! 495

---

495 *Pomp.* GL V 188, 13 tamen et macte virtutis in Statio: macte .. armis *cf. etiam* 173, 14

---

478 precant$\overset{\text{is}}{\text{e}}$s **L**$^{\sigma}$ 479 e limine **P**: ex (*vel* e) culmine (et c. **Bb**^{1}) ω: e limite ς   480 Aspectant **P**: Prospectant ω prec$\overset{\text{n}}{\text{a}}$tur **Q**^{2} 481 regi *ex* -gni **b**   482 scelerumq· **P**^{1} 483 electissima (e- *add.* **L**$^{\sigma}$) **L**   484 ille *s. l.* **D**   exhort- **C** (*om.* illc)   485 sae$\overset{\text{v}}{\text{v}}$is **B**^{1} 487 $\overset{\text{in}}{\text{▒}}$vadere (e-?) **Q**^{2} 488 $\overset{\text{ł putat}}{\text{cupit}}$ **M**^{1}**r**^{1}**f**^{2}: $\overset{\text{ł cupit}}{\text{putat}}$ ν^2: putat **D**ς   quaereret **P**: quireret **L**   arces **C**   491 pleps **N**: plebs *ex* -ps **M**^{1} capu$\overset{\text{t}}{\text{d}}$ **P**^{c}**b**^{r}: capud **L**   subi$\overset{\text{r}}{\text{t}}$e **Q**^{1} 492 crebris arietibus **P**ω: crebri arietis ictibus *Unger 1868 p. 261*: crebris arietatibus *Gruter voce nec tradita nec recte formata. equidem Statium necessitati paruisse crediderim, cum* e *produceret, praesertim cum in linguis Romanicis accentum in* e *fuisse videamus*; *cf.* parete *ital. cf. etiam L. Müller de re metr.*^{2} *p. 438 Coripp. Ioh. 2, 400*   493 latus **P**ω: caput **C**   altis **P**ω: artis *Müller 1882 p. 14*   495 dignus *om.* **Q**^{1}, *add.* **Q**^{2} *mg.*

fert via per dumos propior, qua calle latenti
praecelerant densaeque legunt conpendia silvae.
lecta dolis sedes: gemini procul urbe malignis
faucibus urguentur colles, quos umbra superni
montis et incurvis claudunt iuga frondea silvis — 500
insidias natura loco caecamque latendi
struxit opem — mediasque arte secat aspera rupes
semita, quam subter campi devexaque latis
arva iacent spatiis. contra inportuna crepido,
Oedipodioniae domus alitis; hic fera quondam 505
pallentis erecta genas suffusaque tabo
lumina, concretis infando sanguine plumis
relliquias amplexa virum semesaque nudis
pectoribus stetit ossa premens visuque frementi
conlustrat campos, si quis concurrere dictis 510
hospes inexplicitis aut comminus ire viator
audeat et dirae commercia iungere linguae;
nec mora, quin acuens exertos protinus ungues
liventisque manus fractosque in vulnera dentes

---

497 *Class. Auct.* ed. Mai IX p. 446 compendium, -ii ·i· quicquid est breve et utile; unde Statius Thebaidos: relegunt .. silvae *cf. p. 152*

---

496 quo **Mf** colle (a) **Q**^{1}: celle (ƚ v, a) (ƚ v *sscr.* **ν**^{2}) **ν**: valle **D** 497 compendia **P** 498 dolus **C** 499 urgentur **P** quos **Pω**: quas *Müller, sed colles gemini a monte diversi sunt* superni **Pω**: -ne *Müller* 501 Strinxit (*ex* Stru- **B**^{3}) **Bf**^{1} latenti (d) **M**^{1}**Q**^{1}: ƚ nocendi **Q**^{2}: latendi (ƚ nocendi) **D** 502 mediasque **P**: medias **ω** arte *om.* **Q**^{1}, *add.* **Q**^{2} *mg.* aspa (er) **P**^{c} 503 devexaque *ex* di- **Q**^{1} 504 contra **Pω**: ac **C** 505 Oedipodioniae **P**: -idae (-es **N**) **ω** hinc **C** condam **B**^{1}: quando **L**^{1} 506 Pallentes **P** 507 Limina **f** 508 Reliquias **P** 509 frementi **P**: trementi **ω**: tremendo *Müller*: trementis *Lachmannus* 510 capos **L** 511 communis (i v) **P**^{1} irevator **B** 514 fractosque in vulnera (-ra **PNν**: -re **ω**) **Pω**: factosque in vulnera *Koestlinius 1877 p. 282*: strictosque in vulnera *Housmanus. at strictos iam dentes acuere non opus est.*

terribili adplausu circum hospita surgeret ora; 515
et latuere doli, donec de rupe cruenta
heu! simili deprensa viro, cessantibus alis,
tristis inexpletam scopulis adfligeret alvum.
monstrat silva nefas, horrent vicina iuvenci
gramina, damnatis avidum pecus abstinet herbis. 520
non Dryadum placet umbra choris, non commoda sacris
Faunorum, diraeque etiam fugere volucres
prodigiale nemus. tacitis huc gressibus acti
deveniunt peritura cohors, hostemque superbum
adnixi iaculis et humi posita arma tenentes 525
expectant densaque nemus statione coronant.
coeperat umenti Phoebum subtexere palla
Nox et caeruleam terris infuderat umbram.
ille propinquabat silvis et ab aggere celso
scuta virum galeasque videt rutilare comantis, 530
qua laxant rami nemus adversaque sub umbra
flammeus aeratis lunae tremor errat in armis.
obstipuit visis, ibat tamen, horrida tantum
spicula et inclusum capulo tenus admovet ensem,
ac prior 'unde, viri, quidve occultatis in armis?' 535
non humili terrore rogat. nec reddita contra

---

intellego dentes tanta vi impactos in cadavera, ut vulnera ipsi fierent 515 abplausu L ora (h-) B: hora r 516 propinqua (cruenta) v^2 517 cesantibus (s) B^2 alis (-t-) f 518 affligeret (-l-) M: adfigeret QNC^1 519 Monstra(t) L^σ 520 pec(t)us L^1 521 dryarum (d) M^1: driadum B fugiere M 523 tactis (i) L^1 huc ω: huic P 524 ostemque L 525 Adnexi B^1C tentes (en) P^c 527 umenti (h) P^1 530 galeasque ω: cristasque P; *illud cum Garrodio praetuli, quamquam et cristas (9, 698) et galeas (9, 107) comantes Statius dixit. tamen rutilandi verbum ad galeas magis accommodatum. nam 6, 301 aliter comparatus est* 531 adversaeque f umbras f 533 Obstupuit BMf visus C 534 admonet (v) $M^\sigma NQ^1f^r$: admonet B 535 *om.* f^1, *add.* f^2 *int. lin.* quodve f ocultatis L 536 reddita ω: credita P

vox, fidamque negant suspecta silentia pacem.
ecce autem vasto Cthonii contorta lacerto,
quo duce freta cohors, fuscas intervolat auras
hasta; sed audenti deus et fortuna recessit. 540
per tamen Olenii tegimen suïs atraque saetis
terga super laevos umeros vicina cruori
effugit et viduo iugulum ferit irrita ligno.
tunc horrere comae sanguisque in corda gelari.
huc ferus atque illuc animum pallentiaque ira 545
ora ferens — nec tanta putat sibi bella parari —:
'ferte gradum contra campoque erumpite aperto!
quis timor audendi, quae tanta ignavia? solus,
solus in arma voco.' neque in his mora; quos ubi plures,
quam ratus, innumeris videt excursare latebris, 550
hos deire iugis, illos e vallibus imis
crescere, nec paucos campo, totumque sub armis
conlucere iter, ut clausas indagine profert
in medium vox prima feras, quae sola medendi
turbata ratione via est, petit ardua dirae 555
Sphingos et abscisis infringens cautibus uncas
exsuperat iuga dira manus, scopuloque potitus,
unde procul tergo metus et via prona nocendi,

---

537 fidemque **r** 538 Chthonii *Gronovius* (*cf.* 3, 170 cronium **P**: t(h)onium ω; 4, 597 ctoniumque **P**: chthoniumque ω): chronii ω: chromi **P** chronii vasto **f** 541 olenei **M** teg▒men **f** atraque **P**ω: hirtaque *Heinsius*: aspraque *Bitschofskyus, de Apollinaris Sidonii studiis Statianis 1881 p. 67* 542 vicina cruori h-umeros (h *add.* P^c) P^1 544 h-orrere Q^1 -que *om.* **N** corda **PBNQ**: corde ω 546 putans *Madvigius Adv. crit. II p. 154* 547 contra **P**ω: dixit **C**: clamat ς 549 voco **P**ω: vocor $MfQ^2\nu^2$ in his **PD**: his ω 550 excu(r)sare M^σ: excusare **f** 551 deire **PΣ**: prodire ω: deire (l prodire) Q^1 e▒ (-t) **b**: de **Q** 556 Spingos **L**: Spingos **M** abscisis **P**ω: abcisis **B**: abscissis **L** infigens ς *Garrodius* unca▒ **N** 557 di▒ra **L** manu(u)s P^c pet(o)itus P^c

saxum ingens, quod vix plena cervice gementes
vertere humo murisque valent inferre iuvenci, 560
rupibus evellit; dein toto sanguine nixus
sustinet, inmanem quaerens librare ruinam,
qualis in adversos Lapithas erexit inanem
magnanimus cratera Pholus. stupet obvia leto
turba superstantem atque emissi turbine montis 565
obruitur; simul ora virum, simul arma manusque
fractaque commixto sederunt pectora ferro.
quattuor hic adeo disiecti mole sub una
congemuere, fuga tremefactum protinus agmen
excutitur coeptis. neque enim temnenda iacebant 570
funera: fulmineus Dorylas, quem regibus ardens
aequabat virtus, Martisque e semine Theron
terrigenas confisus avos, nec vertere cuiquam
frena secundus Halys, sed tunc pedes occubat arvis,

---

572 *Prisc.* GL III 318, 23 Statius in II Thebaidos: Martisque . . avos (*propter transitivum* confidere) *cf. id.* GL III 329, 20 *ubi* terrigenas avos 574 *Class. Auct.* ed. Mai IX p. 90 occubo, -as, unde Statius Thebaidos: sed tunc . . arvis

---

559 vix plena (bina **C**) **P**ω: vix dena *Madvigius Adv. crit. II p. 155* 560 humo ω: humum **P** murisque valent **P**ω: valeant murisque *Kootenius*: murisque queant *Baehrens*; *quae coniectura praeter ingratum sonum haud displicet. tamen indicativum ferri posse ostenditur Theb. 10, 511* 561 evellit **P**: avellit ω 562 immensam **C** querens *ex* qui- L^{σ} 563 advers$\overset{o}{\text{i}}$s M^{σ} lapitas **P** 564 $\overset{r}{\text{c}}$atera P^1 566 ora virum simul arma ω: ora virum simul ora **P**: arma virum simul ora ς 568 *om.* P^1, *add.* P^1 *vel* P^c *mg.* disiecti ς *Lachmannus*: disiecta **P**: deiecti (-t$\overset{i}{\text{o}}$ Q^1) ω 570 enim **P**ω: hec **L** 572 Aequab$\overset{a}{\text{i}}$t L^{σ} 573 confi$\overset{s}{\text{x}}$us P^1 (*vel* P^c): conf$\overset{es}{\text{i}}$sus b^r: confessus **D** *idem fortasse* Σ *legit, cf. L. Legras, étude sur la Thébaide de Stace 1905 p. 311. quamquam* confisus *recte interpretatur Prisc. cl. graeco* ϑαρρῶ αὐτούς 574 alis **Mfb** occubat ω: occupat (*ex* -bat $\mu^1\nu^1$) $PC^1\mu\nu$

Pentheumque trahens nondum te Phaedimus aequo, 575
Bacche, genus. quorum ut subitis exterrita fatis
agmina turbatam vidit laxare catervam,
quae duo sola manu gestans adclinia monti
fixerat, intorquet iacula et fugientibus addit.
mox in plana libens, nudo ne in pectore tela 580
inciderent, saltu praeceps defertur et orbem,
quem procul oppresso vidit Therone volutum,
corripuit, tergoque et vertice tegmina nota
saeptus et hostili propugnans pectora parma
constitit. inde iterum densi glomerantur in unum 585
Ogygidae firmantque gradum; trahit ocius ensem
Bistonium Tydeus, Mavortia munera magni
Oeneos, et partes pariter divisus in omnes
hos obit atque illos ferroque micantia tela
decutit; inpeditant numero seque ipsa vicissim 590
arma premunt, nec vis conatibus ulla, sed ipsae
in socios errare manus et corpora turba

---

576 *Prisc.* GL II 300, 1 (*vocabula in* -eus *latine flecti*) Statius Thebaidos II: Pentheumque . . genus 584 *Prisc.* GL III 289, 1 propugno tibi et te. Statius in II Thebaidos: hostili . . parma

---

577 Bacce **P** turbatam . . catervam ω: -ta . . -va **P** ς 578 monti ω: -tis **P** 579 Dixerat (F) **Q**[1]**C**[2] 580 in pectore **P**ς: pectore ω 581 Incideret (n) **M**[σ]: -ret **f** 582 obsesso (presso) **Q**[2]: oppesso **L** 583 tegmina nota **P**g μ: tegmine (-nae *ex* -na **Q**[2]) nota (-ta (o) **Q**[2]) **QKC**: -ne noto ω 586 Ogygyde **P**: Ogigiae **C** thrait b ensem (h-) b 587 Bisthonium **P** 588 pariter partes **D** diffusus **LNfrb**μ 589 obit **P**ω: -init *ex* ibit **f**[r] minan(tc)tia ν[2] 590 inpeditant ω: inpediant (t) **f**[1]**r**[1]: impediat **P** impeditat numerus *Imhofius* numeros eque (numero) **M**: humeros seque **Q**[2]: numeros (-ros r) seque **br** 591 conantibus **Mb**

involvi prolapsa sua; manet ille ruentis
angustus telis et inexpugnabilis obstat.
non aliter — Geticae si fas est credere Phlegrae — 595
armatum inmensus Briareus stetit aethera contra,
hinc Phoebi pharetras, hinc torvae Pallados anguis,
inde Pelethroniam praefixa cuspide pinum
Martis, at hinc lasso mutata Pyragmone temnens
fulmina, cum toto nequiquam obsessus Olympo 600
tot queritur cessare manus: non segnior ardet
huc illuc clipeum obiectans, seque ipse recedens
circuit, interdum trepidis occurrit et instat
spicula devellens, clipeo quae plurima toto
fixa tremunt armantque virum saepe aspera passum 605
volnera, sed nullum vitae in secreta receptum
nec mortem sperare valet. rotat ipse furentem □
Deilochum, comitemque illi iubet ire sub umbras
Phegea sublata minitantem bella securi
Dircaeumque Gyan et Echionium Lycophonten. 610

---

593 Involvi ς *Heinsius, Gronovius*: Involvit (-vi ν; ƚ vit ν² *mg.*) **P**ω ruentis (-es **PL**[1]) **P**ω: cruentis **M**[σ]**N**[1]**Q**[1]**K**[2]**C**μ[2] (ƚ ruentis) ν²f[r]b²: ruentum **B** (-tis Σ *Bamb.*): ruentum **D** 594 Angustus ω: -tis **P** inexpugna[illegible] (-libus) (bilis) **Q**[1] 595 geticae . . phlegrae Getica . Phlegra *Schrader* 596 aera **M**f 597 ac (hinc) **C**² pallados **P**: palladis ω 598 peletroniam **P**: peletroniacum r pinnam (ƚ pinum) **Q**² 599 adhinc **P** lapso (s) b mutata **P**ω: motata *Lachmannus* Pyragmoni *Müller*: *sed cf. Imhofius 1867 p. 4, qui etiam* mutata *rectius quam* Σ *interpretatus est nova fulmina sumpta* (*sc. a Iove*) 600 queritur *ex* qui- **L**[1] cessasse **C** obsesus **L** 603 occurrit **PNQ**: ac- ω 604 devellens **P**: di- ω que *ex* qui **L**[σ] 605 passum **PN**: passū[illegible] (-s) **M**[1]: passus ω *fortasse recte ita ut post* virum *gravius interpungatur*

606 Volnera (v) **B**³: Vulnera **P** 607 valens *Madvigius l. l. p. 155*: iubet *Imhofius*: vacat *Sandstroemius 1878 p. 44* 608 Deilocum **b** sub ω: per **P** 609 sublata[illegible] (-m) **P** 610 lycofontem **P**: licophoontem μ: licophantem **Q**

iam trepidi sese quaerunt numerantque, nec idem
caedis amor, plenamque dolent rarescere turbam.
ecce Chromis Tyrii demissus origine Cadmi —
hunc utero quondam Dryope Phoenissa gravato
rapta repente choris onerisque oblita ferebat, 615
dumque trahit prensis taurum tibi cornibus, Euhan,
procidit inpulsus nimiis conatibus infans —
tunc audax iaculis et capti pelle leonis
pinea nodosam quassabat robora clavam
increpitans: 'unusne, viri, tot caedibus unus 620
ibit ovans Argos? vix credet fama reverso!
□ heus socii, nullaene manus, nulla arma valebunt?
haec regi promissa, Cydon, haec, Lampe, dabamus?'
dum clamat, subit ore cavo Teumesia cornus,
nec prohibent fauces; atque illi voce repleta 625
intercepta natat prorupto in sanguine lingua.
stabat adhuc, donec transmissa morte per artus
labitur inmorsaque cadens obmutuit hasta.
vos quoque, Thespiadae, cur infitiatus honora

---

623 *Serv.* Aen. 10, 325 tamen Statius in proprio (*Cydon*) corripuit, ut: haec regi .. dabamus

---

611 s▒ese **B** querunt *ex* quir- **L**$^{\sigma}$ 612 plenamque *Klotzius*: ł tantam plenam **P**^{c}: tantamque *ω* 613 cromis **Q** chromistirii (*ex* -te- **M**$^{\sigma}$) **M** 614 Hunc *ω*: Nunc **P** condam **r** 615 honerisque **Bb**: oneris **f** 616 prensis taurum **PBQKC b**: taurum prensis *ω* euam **P** (*cf. 1, 334*) 617 impulsus **P** ł nimiis magnis **L**^{1} 619 nodosam . . . clavam **PN**ς: -sa . . -va *ω*: -sae . . -vae *Jortinus* 620 Increpitans *ex* -ant **C** vnus ▒nius **Q**^{2} 621 crede▒ (rɔt, vale) **L**^{2}: cede▒t (r) **f**

622 heus *Müller 1882 p. 18*: Heu **P***ω* iuvabunt **Q**^{1} 623 lape **rf** dabamus *ex* -ur **L**$^{\sigma}$ 625 Nec *ex* Haec **B**^{2} (h) proibent **B** illi *s. l.* **D** 626 in *om.* **N** 628 cadit **N** ▒obmutuit **B**: obtumuit **C** asta **C** 629 cur *ex* cui **B** infaciatus **L**

arcuerim fama? fratris moribunda levabat 630
membra solo Periphas — nil indole clarius illa
nec pietate fuit —, laeva marcentia colla
sustentans dextraque latus; singultibus artum
exhaurit thoraca dolor, nec vincla coercent
undantem fletu galeam, cum multa gementi 635
pone gravis curvas perfringit lancea costas.
exit et in fratrem, cognataque pectora telo
conserit; ille oculos etiamnum in luce natantes
sistit et aspecta germani morte resolvit.
at cui vita recens et adhuc in vulnere vires 640
'hos tibi complexus, haec dent' ait 'oscula nati.'
procubuere pares fatis, miserabile votum
mortis, et alterna clauserunt lumina dextra.
protinus idem ultro iaculo parmaque Menoeten
proterrebat agens trepidis vestigia retro 645
passibus urguentem, donec defecit iniqua
lapsus humo, pariterque manus distractus in ambas
orat et a iugulo nitentem sustinet hastam:
'parce per has stellis interlabentibus umbras,

---

637 **Σ** 3, 152 memor poeta superioris descriptionis. **ait** enim: exit .. pectora ferro traicit

---

630 Arcuerim **K**[c] **f**[r] **ν**[1] (*in ras.*) ς: Arguerim **P** ω (privaverim *schol.* **MLN**) 631 perifas **P** 632 *om.* **ν**[1], *add.* **ν**[2] *mg.* c▒la **B** 633 sing▒bus **B** artum *etiam* **P** 634 Ex(h)aurit **P**[1]: Exau- **Qb**: vexavit *Müller, cf. Deipser 1881 p. 116* cohercent **P** 636 graves **P** perstringit **r ν**[1] 637 Exiit et **L** telo **P** ω: ferro **Σ** *Theb. 3, 152*: leto *Naukius 1863 p. 3 cum subiectum mutari non sensisset*: conserit *enim auctor teli* 638 etiamnum (adhuc *sscr.* **B**[1] **N**[2]) ω: et adhuc **P** (*e v. 640*): extrema *Marklandus ad Silv. 3, 5, 39*: tenui iam *Garrodius* 640 a▒(d)huc (-t-) **B**[1] vulnera **L** 641 dent *s. l.* **M**[1] 643 (al)terna **L**[1] 644 p(ar)maque **b**[1] menoeten **DN**: (me)naetem **P**[1]: menoetum (-chum **QC**) ω 645 proturbabat **B**[1] *mg.*: Perterrebat **C** trepidus **r** 647 h(v)omo **Q** iniqua (in ambas) **M**[1] 648 (h)astam **C**[2]

per superos noctemque tuam; sine, tristia Thebis 650
nuntius acta feram vulgique per ora paventis
contempto te rege canam: sic inrita nobis
tela cadant, nullique tuum penetrabile ferro
pectus, et optanti victor reveharis amico.'
dixerat. ille nihil vultu mutatus 'inanis 655
perdis' ait 'lacrimas, et tu, ni fallor, iniquo
pollicitus mea colla duci: nunc arma diemque
proice; quid timidae sequeris compendia vitae?
bella manent.' simul haec, et crassum sanguine telum
iam redit; ille super dictis infensus amaris 660
prosequitur victos: 'non haec trieterica vobis
nox patrio de more venit, non orgia Cadmi
cernitis aut avidas Bacchum scelerare parentes.
nebridas et fragiles thyrsos portare putastis
inbellem ad sonitum maribusque incognita veris 665
foeda Celaenaea committere proelia buxo?
hic aliae caedes, alius furor: ite sub umbras,
o timidi paucique!' haec intonat; ast tamen illi
membra negant, lassusque ferit praecordia sanguis.
iam sublata manus cassos defertur in ictus, 670
tardatique gradus, clipeum nec sustinet umbo
mutatum spoliis, gelidus cadit imber anhelo

---

650 superas *μ* thebis *ex* thebes **L**$^{\sigma}$ 652 Contento **D** 653 $\overset{c}{\text{g}}$adant **P**^{1} sic ▒ (-ut) *μ* 655 vultu **PMLrbν**: vultum *ω*: -tus **D** 657 duci *ex* -e **B**^{1} diemque *ω*: dieque **P** 658 sequeris *ex* -qui- **L**$^{\sigma}$: quaeris *μ* 659 madent **r**: mane *Garrodius* $\overset{c}{\text{e}}$rassum **P**^{1} 660 infe$\overset{n}{\text{s}}$sus **f**^{1} 661 victos *ex* -us **L**^{1} trieteri$\overset{c}{\text{t}}$iga **P**^{1}: triaterica **BQfC**^{2}**r***μ*: tri$\overset{a}{\text{t}}$erica **M**$^{\sigma}$ 663 scele$\overset{b}{\text{r}}$are **f**^{1}: scele▒rare (-b-) **BQ** 664 tyrsos **P** p$\overset{r}{\text{o}}$tare *ex* put- *μ*^{1} putastis **P**^{1} *voluit igitur* putatis, *fortasse recte* 665 maribusque *ω*: mani- **P** incognita *ex* -nata **P**^{1} veris *ex* vires **L**$^{\sigma}$ 666 celen$\overset{e}{\text{a}}$ **f**^{1} 667 caedis **P** su$\overset{b}{\text{m}}$umbras **P**^{c} 670 cassos *ω*: -us **P** 672 Mutatum **P***ω*: nutantem *Lachmannus*: nutat dum *Buryus*:

pectore, tum crines ardentiaque ora cruentis
roribus et taetra morientum aspargine manant:
ut leo, qui campis longe custode fugato 675
Massylas depastus oves, ubi sanguine multo
luxuriata fames cervixque et tabe gravatae
consedere iubae, mediis in caedibus adstat
aeger, hians victusque cibis; nec iam amplius irae
crudescunt: tantum vacuis ferit aera malis 680
molliaque eiecta delambit vellera lingua.
ille etiam Thebas spoliis et sanguine plenus
isset et attonitis sese populoque ducique
ostentasset ovans, ni tu, Tritonia virgo,
flagrantem multaque operis caligine plenum 685
consilio dignata virum: 'sate gente superbi
Oeneos, absentis cui dudum vincere Thebas
adnuimus, iam pone modum nimiumque secundis
parce deis: huic una fides optanda labori.
fortuna satis usus abi.' restabat acerbis 690
funeribus socioque gregi non sponte superstes
Haemonides — ille haec praeviderat, omina doctus

---

mulctatum *Madvigius l. l. p. 156, sed de onere aucto agitur* adit (c s. l.) P[1] himber B 673 tum ω: tunc PBQDN ardentior (aque s. l.) aque P[1] cruentis *ex* -es L[σ] 674 et taetra PQNCμν: et teatra b[1]: et a..tra B: ..extra (et) f: et atra M[1]Sr: ac atra L: atque atra D: et crebra M[2] *mg.* morientium P manant ω: manent P: fumant C 676 Massulas P 677 Luxurita.. (-t) L[1] famis P 678 Cum sedere D mediisque M astat P 679 victisque Q[1] iam *om.* C: *s. l.* Q[1]: ia f 681 Mollique B 682 plenus *ex* -os P[1] 683 esse (sese s. l.) L[1] 684 ni *ex* nu f 687 absentes P: -tes *ex* -ti C[2] 688 Annuimus P 689 deis *ex* deus C[2] una ω: vana P[1] optanta (d s. l.) Q[2] 690 abire stabat B acerbis ω: -vis P 692 prsviderat (*ex* -ve- B[1]) B omnia omina B: oma (omina s. l.) Q[1]: omnia MLfb omina r[1] *cf. Plin. nat. hist. 18, 364* praesagia aeris

aeris et nulla deceptus ab alite — Maeon,
nec veritus prohibere ducem, sed fata monentem
privavere fide. vita miserandus inerti 695
damnatur; trepido Tydeus inmitia mandat:
'quisquis es Aonidum, quem crastina munere nostro
manibus exemptum mediis Aurora videbit,
haec iubeo perferre duci: cinge aggere portas,
tela nova, fragiles aevo circum inspice muros, 700
praecipue stipare viros densasque memento
multiplicare acies! fumantem hunc aspice late
ense meo campum: tales in bella venimus.'

haec ait, et meritae pulchrum tibi, Pallas, honorem
sanguinea de strage parat, praedamque iacentem 705
conportat gaudens ingentiaque acta recenset.
quercus erat tenerae iam longum oblita iuventae
aggere camporum medio, quam plurimus ambit
frondibus incurvis et crudo robore cortex.
huic leves galeas perfossaque vulnere crebro 710
inserit arma ferens, huic truncos ictibus enses
subligat et tractas membris spirantibus hastas.
corpora tunc atque arma simul cumulata superstans
incipit — oranti nox et iuga longa resultant —:
'diva ferox, magni decus ingeniumque parentis, 715
bellipotens, cui torva genis horrore decoro

---

716 *Prisc.* GL II 218, 19 Statius vero cassis protulit in II Thebaidos: bellipotens ... decoro (-re *codd. Prisc.*) ... Gorgon

---

693 Aeris **P**: Aeros **BNKb**: Heros **MLDrfcμν**: Heros (ł aeris) **Q**[2]; *res difficilis ad diiudicandum, nam* aeros *graeca forma commendatur,* aeris *communi usu poetarum* nullo **C** alitae **P**: alit[illegible]e **B** 694 moventem **C**: mo(n)ventem **Q**[2] 695 fide[illegible] (-m) **PBL** vitae *Barthius* inherti **L** 697 aonium **Lν** munere *ex* -ra **L**[σ] 699 proferre **Lr**: praeferre **D** 700 fagiles **L** aevo **Pω**: melius **C** circuminspice **P**: circumspice **ω** 705 destra geparat **B** pe(a)rat **Q**[1] 710 galeo(a)s **Q**[1] 712 tractas **Pς**: fractas **ω** 713 cu(mu)lata **P**[c] 715 *om.* **P**[1], *add.* **P**[c] *mg.* parentis *ex* -es **C**

cassis et asperso crudescit sanguine Gorgon,
nec magis ardentes Mavors hastataque pugnae
inpulerit Bellona tubas, huic adnue sacro,
seu Pandionio nostras invisere noctes 720
monte venis, sive Aonia devertis Itone
laeta choris, seu tu Libyco Tritone repexas
lota comas, qua te biiugo temone frementem
intemeratarum volucer rapit axis equarum:
nunc tibi fracta virum spolia informisque dicamus 725
exuvias. at si patriis Parthaonis arvis
inferar et reduci pateat mihi Martia Pleuron,
aurea tunc mediis urbis tibi templa dicabo
collibus, Ionias qua despectare procellas
dulce sit, et flavo tollens ubi vertice pontum 730
turbidus obiectas Achelous Echinadas exit.
hic ego maiorum pugnas vultusque tremendos
magnanimum effingam regum, figamque superbis
arma tholis, quaeque ipse meo quaesita revexi
sanguine, quaeque dabis captis, Tritonia, Thebis. 735
centum ibi virgineis votae Calydonides aris

---

721 Σ 7, 330 Itonaeos: ut ipse supra: Aonia divertis Itone

---

719 Impulerit **P**: Inb- **r** hinc *μ* annue *ex* abnue **b**[2]
720 noctes *Postgatius*: voces caedes **P**[1]: caedes *ω* 721 venis **P**: velis *ω* devertis **P***ω*: divertis **MLDNrb**; de vertice Itones *coni. Garrodius* ithone **P** 722 te (v supra) **Q**[1] lybico **P** tritona **r** 723 frequentem (mentem supra) **Q**[1] 724 Intemeratarum **P**: -orum *ω* equarum ς: aquarum **P**: equorum *ω* 725 dicamus (ł bo supra) *ν*[2]: -avi **f** 726 Exubias **P** porthaonis **BM**[1]**f**[1] 727 pleurom **B** 728 tunc **P***ω*: nunc **r**: te *μ* 730 attollens **Dr** 731 obiectas *ex* obt- **B**[1]: obiectans **Q**[1] echinidas (-che- **L**) **BLQCf**[1]: -adas *ex* -idas **b** 732 tremendas (fre, o supra) **Q**[1]: fre- *del. et* verendos *mg. add.* **Q**[2] 733 fi[illegible]gamque (-n-) **f** 734 revixi *μ*: revexo *Barthius* 735 *om.* **b**[1], *add.* **b**[2] 736 calidonides *ex* caled- **M**[1]

Actaeas tibi rite faces et ab arbore casta
nectent purpureas niveo discrimine vittas,
pervigilemque focis ignem longaeva sacerdos
nutriet, arcanum numquam spretura pudorem. 740
tu bellis, tu pace feres de more frequentes
primitias operum, non indignante Diana.'
dixerat, et dulces iter instaurabat ad Argos.

---

737 ab *s. l.* L[1] 738 Nectent *ex* -ant L[1] 740 spretura P: inspectura ω 741 mor͞e (t) f *post* 743 STATII POETĘ THEBAID̄ LIB̄ · II · EXPLICIT | INCIPIT EIUSDEM LIBER · III · P

P. PAPINI STATI

THEBAIDOS

LIBER III.

At non Aoniae moderator perfidus orae
nocte sub ancipiti, quamvis umentibus astris
longus ad auroram superet labor, otia somni
accipit; invigilant animo scelerisque parati
supplicium exercent curae; tum plurima versat 5
pessimus in dubiis augur timor. 'ei mihi' clamat,
'unde morae?' — nam prona ratus facilemque tot armis
Tydea, nec numero virtutem animumque rependit —
'num regio diversa viae? num missus ab Argis
subsidio globus? an sceleris data fama per urbes 10
finitimas? paucosne, pater Gradive, manuve
legimus indecores? at enim fortissimus illic
et Chromis et Dorylas et nostris turribus aequi
Thespiadae totos raperent mihi funditus Argos.

3, 1 AD (t *supra*) **P**[1] ORAE **P**: aulae *ω* 2 humentibus **P** 3 ad auroram (*ex* ab aurora **P**[c]) **P** *ω* superet (s *supra*) **M**[σ] 4 parati (t *supra*) **B**[2] (*vel* **B**[3]) *Lachmannus* 5 Suppicium **b** curae **P** *ω*: Dirae *Müller cl. 1, 52* tum **P**: tunc *ω* 6 et (ei *supra*) **P**[c] 9 Num *ex* -nc **P**: Non **D** num *ex* nunc **P**: non **D** 11 Finitimis (a *supra*) **L**[1] 12 enim **P**: a (·ẹ· *supra*) **L**[1] 13 dorylas *ω*: dolyras **P**: dolitas *μ* turRibus (R *ex* p) **P**[1]: viribus *Baehrens* penitus (fund *supra*) *ν*[1]

nec tamen ille meis, reor, inpenetrabilis armis 15
□ aere gerens solidoque satos adamante lacertos
venerat; heu segnes, quorum labor haeret in uno,
si conserta manus.' vario sic turbidus aestu
angitur ac sese culpat super omnia, qui non
orantem in mediis legatum coetibus ense 20
perculerit foedasque palam satiaverit iras.
iam pudet incepti, iam paenitet. ac velut ille
fluctibus Ioniis Calabrae datus arbiter alno
□ nec rudis undarum — portus sed linquere amicos
purior Olenii frustra gradus inpulit astri —, 25
cum fragor hiberni subitus Iovis, omnia mundi
claustra tonant multusque polos inclinat Orion,
ipse quidem malit terras pugnatque reverti,
fert ingens a puppe notus, tunc arte relicta
ingemit et caecas sequitur iam nescius undas: 30
talis Agenoreus ductor caeloque morantem
Luciferum et seros maerentibus increpat ortus.
ecce sub occiduas versae iam Noctis habenas
astrorumque obitus, ubi primum maxima Tethys
inpulit Eoo cunctantem Hyperiona ponto, 35
ima flagellatis, signum lugubre malorum,
ponderibus trepidavit humus, motusque Cithaeron
antiquas dedit ire nives; tunc visa levari

---

16 satos *Heinsius*: datos **P**ω: aptos *vel* artos *Unger 1868 p. 226*; *quamquam* datos *haud scio an defendere liceat cl. Thielmanno, das Verbum dare im Lateinischen 1882* ademante **L** lacertos *ex* -us **P**[1] 17 venerit *Garrodius perperam, quod esset* οὐκ ἂν ἔλθοι, *Statio aptum* οὐκ ἦλθεν heret labor μ 18 Sic **B**[2]r 19 super *s. l.* **P**[c] 20 ensae **P**: ens[illegible]c **B** 22 ac **P**ω: aut b 24 linquire **L** 25 Purior *ex* Punior **L**[1] olenei *ex* -u **P**[1] frustra *om.* **f**[1] impulit **P** astri *ex* -ra **f**[2] 27 orion (-n *add.* **P**[c]) **P** *cf. 1, 334* 28 ma[illegible]lit (l) **B**: mallit (ł mallet) **Q**[2]: mallet **MLNfbr**μ 31 agenoreas **Q**[1] ductor[illegible] (-que?) μ 32 increpat *s. l.* **D** 34 thetys **P**: thetis ω 35 Impulut **P**[1] haeoo (ł in eoo) **B**: in medio **L**[1]: in medio **Mf** yperiona **P** pento (o *s. l.*) **L**[2] 37 cythaeron (-n *add.* **B**[3]) **B** 38 lavari **f**

culmina septenaeque iugo concurrere portae.
et prope sunt causae: gelido remeabat Eoo 40
iratus fatis et tristis morte negata
Haemonides; necdum ora patent, dubiusque notari
signa dabat magnae longe manifesta ruinae
planctuque et gemitu; lacrimas nam protinus omnis
fuderat. haud aliter saltu devertitur orbus 45
pastor ab agrestum nocturna strage luporum,
cuius erile pecus silvis inopinus abegit
imber et hibernae ventosa cacumina lunae:
luce patent caedes; domino perferre recentes
ipse timet casus, haustaque informis harena 50
questibus implet agros, stabulique silentia magni
odit et amissos longo ciet ordine tauros.
illum congestae portarum ad limina matres
ut solum videre — nefas! — nulla agmina circum
magnanimosque duces, nil ausae quaerere tollunt 55
clamorem, qualis bello supremus apertis
urbibus, aut pelago iam descendente carina.
ut primum invisi cupido data copia regis:
'hanc tibi de tanto donat ferus agmine Tydeus
infelicem animam, sive haec sententia divum, 60

TESTIMONIA 52 *Class. auct.* ed. Mai IX p. 113 cieo dicitur provocare, unde Statius Thebaidos: odit .. tauros

39 consurgere *Schrader* 40 sint (†sunt) Q[1] 42 notari Pω: negari *ex* nec- b[2] 43 dabat ω: -bant P minifesta f 44 omnes P 45 haut P: aut B[1] divertitur L orbis C 46 agestum (r) f[1] luparum *ex* -pu- f[1] 47 silvis *ex* suuis f[1] abegit Pω: adegit *Ellisius*; silvis abegit *intellego ad silvas abegit* 48 lunae ω: luae P (*nempe in cod. Iuliani fuit* LVAE *cf. 1, 334*) 52 ammissos r 54 circum ω: circa P 55 magnanimosve *Lachmannus*, *cf. Müller ad 3, 377 Handius ad Stat. Silv. 1, 2, 160 p. 281* nil PKμν: nihil ω 56 bello qualis D suppremus Mb 57 descendente Pω: desidente *Heinsius fortasse recte, sed cf. Val. Flacc. 8, 332*

seu fortuna fuit, seu, quod pudet ira fateri,
vis invicta viri. vix credo et nuntius: omnes
procubuere, omnes. noctis vaga lumina testor
et socium manes et te, mala protinus ales,
qua redeo, non hanc lacrimis meruisse nec astu 65
crudelem veniam atque inhonorae munera lucis.
sed mihi iussa deum placitoque ignara moveri
Atropos atque olim non haec data ianua leti
eripuere necem. iamque ut mihi prodiga vitae
pectora et extremam nihil horrescentia mortem 70
aspicias: bellum infandum ominibusque negatam
movisti, funeste, aciem; dum pellere leges
et consanguineo gestis regnare superbus
exule, te series orbarum excisa domorum
planctibus adsiduis, te diro horrore volantes 75
quinquaginta animae circum noctesque diesque
adsilient; neque enim ipse moror.' iam moverat iras
rex ferus, et tristes ignescunt sanguine vultus.
inde ultro Phlegyas et non cunctator iniqui
Labdacus — hos regni ferrum penes — ire manuque 80
proturbare parant. sed iam nudaverat ensem
magnanimus vates, et nunc trucis ora tyranni,
nunc ferrum aspectans: 'numquam tibi sanguinis huius

---

61 pudet Pω: rubet *Gronovius*; *sed pudere personaliter haud scio an dictum sit cl. Postgatio Class. Rev. 18 (1904) p. 36* ira [ł ore] $P^c S \nu^1$: ira ω: ire MDN (*ex* ira M^1: -e N^2 *in ras.*): [illegible] [ore] (ira?) Q^2 62 et Pω: en *Baehrens* 67 placitoque ω: -doque P 68 utque [a] Q^1 70 orescentia [⊢r] L^1: orrescentia B 71 omnibusque [i] B^1: omnibusque Lf: cunctisque NCμ^2 *in ras.* negatum C^1 73 cum sanguineo b gestis P: gliscis ω: gliscis [ł gestis] g^2 74 orborum *ex* -ar- $B^3 Q^1$ 75 exsiduis [as] Q^1 herrere [o] P^1 volantes ω: volentes PB: volentes [a] Q^1 76 noctosque B 77 enim *om.* μ 78 ignoscunt [e] Q^2 79 Unde C fleguis P 80 Lapdacus MfCr ire (-ae μ) Pω: ore *Müller* iraque manusque f

ius erit aut magno feries inperdita Tydeo
pectora; vado equidem exultans ereptaque fata 85
insequor et comites feror expectatus ad umbras.
te superis fratrique —' et iam media orsa loquentis
absciderat plenum capulo latus; ille dolori
pugnat et ingentem nisu duplicatus in ictum
conruit, extremisque animae singultibus errans 90
alternus nunc ore venit, nunc vulnere sanguis.
excussae procerum mentes, turbataque mussant
concilia; ast illum coniunx fidique parentes
servantem vultus et torvum in morte peracta,
non longum reducem laetati, in tecta ferebant. 95
sed ducis infandi rabidae non hactenus irae
stare queunt; vetat igne rapi, pacemque sepulcri
inpius ignaris nequiquam manibus arcet.

tu tamen egregius fati mentisque nec umquam —
sic dignum est — passure situm, qui comminus ausus 100
vadere contemptum reges, quaque ampla veniret
libertas, sancire viam: quo carmine dignam,
quo satis ore tuis famam virtutibus addam,
augur amate deis? non te caelestia frustra

---

100 *Fragm. Bob.* GL VII 544, 16 situm oblivionem in Statio lectum

---

84 haud **D** 85 v$\overset{a}{o}$do M^1 fa$\overset{t}{m}$a b^1 86 expectatus (-que) **f** 87 fratrique ω: fatique **P**; *quamquam in aposiopesi quid poeta dicturus fuerit ambigi potest, tamen* fratri *aptius videtur* medi$\overset{a}{o}$rsa Q^1 88 Absciderat **P**: Abstulerat ω
89 dupplicatus **L** in ensem r^1 90 Corruit **P**: Horruit **D**
91 Alternus *ex* -num Q^1 in ore L^σ 93 Concilium **b**
coniu$\overset{n}{x}$ P^1: coniux **Q** 96 $\overset{h}{.}$actenus b^1: actenus **BQf** 97 sepulchri **P** 98 Impius **P** 99 mentisque **P**ω: meritisque **Q**
100 Sic **SK**: Si **D**: $\overset{\text{ł sic}}{\text{Si}}$ (Se **f**) **P**ω dignum est (d. est ν^1) **P**ν: dignum ω Indignum μς ausus (-s *add.* Q^σ) **Q**
101 contemptum reges $P^1M^1D^1$: contemptum regis P^1 *corr.* D^2M^σω: contemptu regis *Peyraredus*: contemptim regi (reges *Postgatius*) *Madvigius l. l. p. 156*: contemptor regis *Müller*

□ edocuit lauruque sua dignatus Apollo est, 105
et nemorum Dodona parens Cirrhaeaque virgo
□ gaudebit tacito populos suspendere Phoebo.
nunc quoque Tartareo multum divisus Averno
Elysias, i, carpe plagas, ubi manibus axis
invius Ogygiis nec sontis iniqua tyranni 110
iussa valent; durant habitus et membra cruentis
□ inviolata feris, nudoque sub axe iacentem
et nemus et tristis volucrum reverentia servat.
at nuptae exanimes puerique aegrique parentes
moenibus effusi per plana, per avia, passim 115
quisque suas avidi ad lacrimas miserabile currunt
certamen, quos densa gradu comitantur euntes
milia solandi studio, pars visere flagrant
unius acta viri et tantos in nocte labores.
fervet iter gemitu et plangoribus arva reclamant. 120
ut vero infames scopulos silvamque nefandam

---

106 *Class. Auct.* ed. Mai IX p. 162 Dodona, -ae ·i· Diana dea glandium, unde Statius Thebaidos: et nemorum . . parens

---

105 lauruque **P**: lauroque ω *cf. 4, 598. 6, 366. 8, 127* (*ubi* lauro **P**: -ru ω) *12, 65 Silv. 1, 2, 227. accusativus pluralis* laurus *7, 707. 784. 7, 351* (-rus **P**[1]ω: -ros **P**[c]) *Silv. 4, 3, 118. 5, 1, 105. 4, 8, 19 recte Krohnius* laurus *coniecit* (lauro **M**: -ros ς), *1, 2, 181 et 4, 2, 9 scribere debui* laurus (-os **M**) apollo est **N**[2] *in ras. post* 105 *lacunam statuit Jortinus* 106 chirreaque **P**:
cyrrea
cytheraque **L**[σ] 107 gaudebit *Marklandus ad Silv. 1, 3, 57*: Aude-
u ł tacto
bit (Adebit **B**: *ex* -bat ν[2]) **P**ω tacito **M**[σ] audivit tecto *Lachmannus* 108 divisus *ex* diversus **Q**[1] 109 i *om.* **L**
g
maximus **C** 110 ogyiis **B**[1] 111 durent **D**ς: durantque
ł in
Müller 113 volucrum tristis **f** servet **D**ς 114 At nuptae **Q**[1]:
at pro in ł devia
Innuptae **N** recentes **f** 115 avia **PQD**: avia **N**: invia
via s
(inana ν[1]) ω passi[illegible]m μ 116 Quique **Q**[2] ad *om.* **C**
v ł resultant
117 entes **B**[1] 118 visere [illegible]flagrant **B** 120 reclamant ν[2]

perventum, ceu nulla prius lamenta nec atri
manassent imbres, sic ore miserrimus uno
exoritur fragor, aspectuque accensa cruento
turba furit: stat sanguineo discissus amictu 125
Luctus atrox caesoque invitat pectore matres.
scrutantur galeas frigentum inventaque monstrant
corpora, prociduae super externosque suosque.
hae pressant in tabe comas, hae lumina signant
vulneraque alta rigant lacrimis, pars spicula dextra 130
nequiquam parcente trahunt, pars molliter aptant
bracchia trunca loco et cervicibus ora reponunt.
at vaga per dumos vacuique in pulvere campi
magna parens iuvenum, gemini nunc funeris, Ide
squalentem sublata comam liventiaque ora 135
ungue premens — nec iam infelix miserandaque, verum
terror inest lacrimis —, per et arma et corpora passim
canitiem inpexam dira tellure volutans
quaerit inops natos omnique in corpore plangit.
Thessalis haud aliter bello gavisa recenti, 140
cui gentile nefas hominem renovare canendo,

---

123 mise^{r}rimus C^{2}: misserrimus r 125 dicissus amicto f 127 monstr^{n}at P^{1} 128 $^{et\ oc}$prociduae L^{σ} 130 alta *s. l.* L^{σ} rigant Pς: replent ω 131 aptat C 133 It ν d^{v}omos B^{1} 134 nunc Pς: tunc ω: $^{ł\ nunc}$tunc Q^{2} ide P 135 ^{liventia}lucentia M^{1}: $^{ł\ luc}$liventia ν^{2}: lugentia *ex* liventia f^{r} 136 Ungue (-ge P^{c}: $^{ł\ ungue}$Igne r^{1}) premens P^{c} *mg.* ω: Igne tremens P^{1} nec $P\omega$: ł haec Q^{2} *mg.* miserandaq·u¢ erum B^{1} $^{ł\ rus}$verum $Q^{1}\nu^{2}$ 137 per et $P\omega$: per (et) L: prae N: perque $MfC\nu^{2}$ ^{corpora}pectora M^{1} 138 inpexam QKDNC: inplexam $P^{1}rbL^{\sigma}\mu\nu^{2}$: in$^{'}$plexam B Mf volutans *ex* voluntas μ 140 haut P bell^{o}a Q^{1} 141 homine f renovare PBSLCμ: revocare ω: $^{ł\ revocare}$renovare ν^{2}: renov^{a}ere Q^{1}: pro revocare Q^{2} *mg.*

multifida attollens antiqua lumina cedro
nocte subit campos versatque in sanguine functum
vulgus et explorat manes, cui plurima busto
inperet ad superos: animarum maesta queruntur 145
concilia, et nigri pater indignatur Averni.
  illi in secessu pariter sub rupe iacebant
felices, quos una dies, manus abstulit una,
pervia vulneribus media trabe pectora nexi.
ut vidit lacrimisque oculi patuere profusis: 150
'hosne ego conplexus genetrix, haec oscula, nati,
vestra tuor? sic vos extremo in fine ligavit
ingenium crudele necis? quae vulnera tractem,
quae prius ora premam? vosne illa potentia matris,
vos uteri fortuna mei, qua tangere divos 155
rebar et Ogygias titulis anteire parentes?
at quanto melius dextraque in sorte iugatae,
quis steriles thalami nulloque ululata dolore
respexit Lucina domum! mihi quippe malorum
causa labor; sed nec bellorum in luce patenti 160
conspicui fatis aeternaque gentibus ausi
quaesistis miserae vulnus memorabile matri,

---

151 *Eutych.* GL V 464, 28 tueor et tuor, quod apud Statium in libro III legimus: hosne . . . ligavit

---

142 Multifida *ex* -taf- **B**[1]: Multifidei **r** 145 Imperet **P** ad *ω*: in (ad) **P**[c] animarum **P***ω*: -orum **BLCr b**[1]**ν**[1] 146 indignatar (v) **Q**[1] 150 oculi▒ (-s) **P** 151 ego *om.* **P** complexus **P** genitrix **P** 152 in *om.* **Q** ligavit *ex* -et **B** 154 hora **B** premam (-a- *ex corr.*) **B** 155 ▒uteri (h-?) **f** 156 ogygiis (a) **Q**[1]: ogias **L** 157 At *ω*: At (h) **P**[c]: ah *Marklandus ad Silv. 1, 2, 31* 158 ulalata (v) **B**[1]: ululata *ex* -to **b**[2] dolorem **r** 160 nun▒ (nec) **N** 161 fatis **PK**: fatis (ł factis) **N**: factis (-ti **b**) *ω* 162 vultus (n) **b**[2]

sed mortem obscuram numerosaque funera passi,
heu quantus furto cruor et sine laude iacetis!
quin ego non dextras miseris complexibus ausim 165
dividere et tanti consortia rumpere leti:
ite diu fratres indiscretique supremis
ignibus et caros urna confundite manes!'
nec minus interea digesta strage suorum
hic Cthonium coniunx, hic mater Penthea clamat 170
Astyoche, puerique rudes, tua, Phaedime, proles,
amissum didicere patrem, Marpessaque pactum
Phyllea, sanguineumque lavant Acamanta sorores.
tunc ferro retegunt silvas collisque propinqui
annosum truncant apicem, qui conscius actis 175
noctis et inspexit gemitus; ibi grandior aevo
ante rogos, dum quisque suo nequit igne revelli,
concilium infaustum dictis mulcebat Aletes:
'saepe quidem infelix varioque exercita ludo
fatorum gens nostra fuit, Sidonius ex quo 180
hospes in Aonios iecit sata ferrea sulcos,

---

163 numerosaque P: numerandaque ω funera ω: funera (ł vulnera) P^c: vulnera D ς 164 Heus (-s *adras.*) Q iace‖tis (n) b 167 subpremis B: su‖premis (b) b 169 disiecta ν 170 hic Cthonium *Klotzius*: Hict(h)onium ω: Hic chthonium L K: Hic cronium P mat‖ M¹ penthea M: eunyea (penthea) P^c: ent(h)ea (b- *add.* B³ -que e- r) ω: etenthea f: echenthea D: ethenea C: yantea *ex* entea ν²: i enthea (i a Q²) Q; *an* Enyea? *nam Argivus Enyeus* (*11, 50*) *non obest* 171 Astyoche ω: Astyoches (-s *add.* P^c) PBMLbν rudis P^c paedime B 172 marpessaque P: marpissaque ω 173 Phyllex (a) P¹; *an* Phylea? lavant *ex* lab- P¹ achamanta P 174 Tum Mfμ: Tn̄ ν collesque (i) B³: collesque P propinquos (i) B³ 175 tracant (vn) M¹ 176 ubi r aevo *ex* -um f¹ 177 suo‖ (-s) f: suos Br rebelli (v) P¹ 178 alectes B 179 vanoque ν 180 fuit P^c: ruit ω: fuit (ł ruit) fς 181 anios (o) P¹ solcos r

unde novi fetus et formidata colonis
arva suis. sed nec veteris cum regia Cadmi
fulmineum in cinerem monitis Iunonis iniquae
consedit, neque funerea cum laude potitus 185
infelix Athamas trepido de monte veniret,
semianimem heu laeto referens clamore Learchum,
hic gemitus Thebis, nec tempore clarius illo
Phoenissae sonuere domus, cum lassa furorem
vicit et ad comitum lacrimas expavit Agaue. 190
una dies similis fato specieque malorum
aequa fuit, qua magniloquos luit impia flatus
Tantalis, innumeris cum circumfusa ruinis
corpora tot raperet terra, tot quaereret ignes.
talis erat vulgi status, et sic urbe relicta 195
primaevique senesque et longo examine matres
invidiam planxere deis miseroque tumultu
bina per ingentes stipabant funera portas.
meque ipsum memini — necdum apta laboribus aetas —
flesse tamen gemituque meos aequasse parentes. 200

---

198 **Σ** 6, 124 *de Niobes filiorum numero*: amborum opiniones secutus poeta diversis locis utrumque taxavit. in hoc loco ait: bina per ingentes ... portas 200 *Serv.* Aen. 12, 64 genas lacrimis perfusa id est lacrimis genas perfusas habens. Statius: et gemitu maestos imitata parentes (*potuit Servius comparare 3, 681*)

---

183 veteris (*ex* -res **B**[1]) ω: -res **P** 185 nec **B**μ *Müller, Mus. Rhen. 18 (1863) p. 185* funera (e *s. l.*) **b**[1] 187 laeto ω: lato (te *s. l.*) **P**[c] learc[illegible]um (h) **B**: learcum **f** 190 ad *om.* **f**, *s. l. add.* **M**[σ] 191 similis *ex* -es **B**[1] fato (c *s. l.*) **L**[σ]: facto **r** speciemque **P**[c] 192 quo μ magniloquos luit ω: -locusivit **P** fatus μ *Baehrens*: fastus *Lachmannus*; *cf. 1, 321* 193 circa fusa μ 194 terra (et *s. l.*) tot **C**[2] 196 senesque **P**: senes ω examine *ex* exanimae **f**[1] 197 dei *vel* deum *Lachmannus* tumultu *ex* -to **f**[1] 198 angentes *Müller* 199 nec **N** laboribus **P**: doloribus ω 200 meo (s *s. l.*) **B**[3] et gemitu maestos imitata parentes *Serv.*

illa tamen superi. nec quod tibi, Delia, castos
prolapsum fontes specula temerare profana
heu dominum insani nihil agnovere Molossi,
deflerim magis, aut verso quod sanguine fluxit
in subitos regina lacus: sic dura Sororum 205
pensa dabant visumque Iovi. nunc regis iniqui
ob noxam inmeritos patriae tot culmina cives
exuimus, nec adhuc calcati foederis Argos
fama subit, et iam bellorum extrema dolemus.
quantus equis quantusque viris in pulvere crasso 210
sudor! io quanti crudele rubebitis amnes!
viderit haec bello viridis manus: ast ego doner
dum licet igne meo terraque insternar avita!'
haec senior, multumque nefas Eteoclis acerbat
crudelem infandumque vocans poenasque daturum. 215
unde ea libertas? iuxta illi finis et aetas
tota retro, seraeque decus velit addere morti.
  haec sator astrorum iamdudum e vertice mundi
prospectans primoque inbutas sanguine gentes
Gradivum acciri propere iubet. ille furentes 220
Bistonas et Geticas populatus caedibus urbes
turbidus aetherias currus urguebat ad arces,

---

201 ne **Q** 202 Prolapsum **P**: Prolapsum (-u[illegible] **L**) ad ω temerare **PB**[1]**SKNb** : temerante **B**[1]*mg.* **Cf** $\mu\nu$: -are (nte *superscr.*) **Q**[1]**M**$^{\sigma}$**g**^{c}: temerare (ł temerante *superscr.*) **r**[1]**D**; *intellego: prolapsum ut fontes e specula profana prospiciens temeraret* 203 nihil **P**: non ω 204 Deflerim *ex* -am **M**[1]: Defleverim **b**[1] 205 subitos ω: -tus **P** 207 culmina **P**ω: lumina *Kochius 1865 p. 6 cl. Madvigio Emend. Liv. p. 598* 208 Exuimur *Koestlinius 1877 p. 283*: Extulimus *Menkius* phoederis **B** argos *ex* -tos **M**$^{\sigma}$ 209 subiit **Br** 211 quantum **D**μ quantoque cruore *Wilkinsius* 212 done[illegible] **N** 214 acerbat **C**ν^{2} (arcebat ν^{1}): acervat ω: acervae **P** (E~T) 215 Crudelemque **B** datorum (v *superscr.*) **Q**[1] 216 liberas (t *superscr.*) **f**[1] etas (et- *in ras.* **P**[1]) **P** 217 Tota **P**ω: Torta ς: móta *Baehrens* decus velit **P**ς: velit decus ω morti (-ti *add.* **P**^{c}) **P**ω 218 e **PDNf**: de **B**: *om.* ω verticem undi (undi *add.* **P**^{c}) **P** 219 imbutas **P**: -tos **f** 220 accirique **C**[2] 221 Bisthonas **P** 222 aethereas *ex* -ias **Q**[2]**c**[1] urgebat **P**

fulmine cristatum galeae iubar armaque in auro
tristia, terrificis monstrorum animata figuris,
incutiens: tonat axe polus clipeique cruenta 225
lux rubet, et solem longe ferit aemulus orbis.
hunc ubi Sarmaticos etiamnum efflare labores
Iuppiter et tota perfusum pectora belli
tempestate videt: 'talis mihi, nate, per Argos,
talis abi, sic ense madens, hac nubilus ira. 230
exturbent resides frenos et cuncta perosi
te cupiant, tibi praecipites animasque manusque
devoveant, rape cunctantes et foedera turba,
cui dedimus, tibi fas ipsos incendere bello
caelicolas pacemque meam. iam semina pugnae 235
ipse dedi: remeat portans inmania Tydeus
ausa, ducis scelus et turpis, primordia belli,
insidias fraudesque, suis quas ultus in armis.
adde fidem. vos o superi, meus ordine sanguis,
ne pugnare odiis, neu me temptare precando 240
certetis; sic Fata mihi nigraeque Sororum

---

223 *Serv.* Aen. 10, 275 bene hoc Statius ad ipsa arma transtulit dicens: armaque .. tristia. Σ 6, 536 ut ipse alibi: armaque .. tristia 241 *Prob.* GL IV 24, 6 haec colus secundae declinationis est .. et quartae declinationis us terminans genetivum, sicut Statius Thebaidos libro III: nigraeque ... colus. *Serv.* Aen. 8, 409 huius coli dicimus, non ut Statius: huius colus (in VI. Thebaidos: extrema ... senectae' et in quarto (*i. 3, 241*) nigraeque sororum iuravere colus *add. Dresd.*)

---

226 loge (n *supra*) f[1] 227 ubi Pω: tibi C etiamnum *ex* -nunc b: -nunc μ 229 agros r 230 hac P: [h]ac (h-) B: ac ω nubibus C 231 frenos resides C cuncta Pω: tuta *Garrodius*: vincla *Bentleius* 232 animasque *ex* -osque Q[1] 234 Cui P: Quae ω: Cui (ł quae *supra*) D[1] intendere (c *supra*) Q[1] 236 remeaxt M[1] *in verbo* portans *Garrodius non recte offendit*; *intellego*: *secum portans* 237 orsa *Baehrens* turpes *ex* -is M[σ] *et sane est accusativus*, *sicut cognovit Menkius*; *neque enim bellum turpe est* 239 superi Pω: pueri f 240 pugnare (t *supra*) M[σ]f[2] ne me (ł neu *supra*) r[1] praecando P 241 fama (t *supra*) b[1]

iuravere colus: manet haec ab origine mundi
fixa dies bello, populique in proelia nati.
quodni me veterum poenas sancire malorum
gentibus et diros sinitis punire nepotes — 245
arcem hanc aeternam, gentis sacraria nostrae,
testor et Elysios, etiam mihi numina, fontes —,
ipse manu Thebas correptaque moenia fundo
excutiam versasque solo super Inacha tecta
effundam turres aut stagna in caerula verram 250
imbre superiecto, licet ipsa in turbine rerum
Iuno suos colles templumque amplexa laboret.'
dixit, et adtoniti iussis. mortalia credas
pectora, sic cuncti vocemque animosque tenebant.
non secus ac longa ventorum pace solutum 255
aequor et inbelli recubant ubi litora somno,
silvarumque comas et abacto flamine nubes
mulcet iners aestas; tunc stagna lacusque sonori
detumuere, tacent exusti solibus amnes.
gaudet ovans iussis et adhuc temone calenti 260
fervidus in laevum torsit Gradivus habenas.
iamque iter extremum caelique abrupta tenebat,

---

242 horigine **B** 244 Quodni **P**B^1 *mg.* ω: Quod$\overset{nisi}{ni}$ B^1: Quodnisi **b** veterum **P**ω: sinitis **Q** (*e v. 245*) sanctire **f**: sanccire **Q** 245 s$\overset{i}{o}$nitis **b**: veterum **Q** (*e v. 244*) punire (-e *in ras.*) **N** 246 gentis *Lachmannus* (*tamen Silv. 5, 1, 240 quem locum contulit, procul habendus*): mentis **P**ω *quod frustra cl. Silv. 2, 2, 131 Garrodius defendit* 247 n$\overset{v}{o}$mina f^1 249 inachia **r** 250 verram **P**: vertam ω (Σ^1 vertam, *sed interpretatur* verram) 253 attoniti **P** *distinxi cum Garrodio* 254 sic **P**ω: di *Lachmannus* c$\overset{v}{i}$ncti B^1: cuncto **r** teneb$\overset{n}{a}$t B^1 257 abacto (-t$\overset{o}{a}$ L^{σ}) ω; abactas **P** (*unde perperam Baehrens* nec abactas) flamin$\overset{e}{a}$ L^{σ}: f$\overset{l}{a}$mine b^1 258 $\overset{sta}{si}$gna Q^2 259 exusti **PN**ς: ex(h)austi (-ti[illegible] **B**: -tis **C**) ω 261 lenum **C** torsit **P**: torquet ω

cum Venus ante ipsos nulla formidine gressum
figit equos; cessere retro iamiamque rigentes
suppliciter posuere iubas. tunc pectora summo 265
adclinata iugo voltumque obliqua madentem
incipit — interea dominae vestigia iuxta
spumantem proni mandunt adamanta iugales —:
'bella etiam in Thebas, socer o pulcherrime, bella
ipse paras ferroque tuos abolere nepotes? 270
nec genus Harmoniae nec te conubia caelo
festa nec hae quicquam lacrimae, furibunde, morantur?
criminis haec merces? hoc fama pudorque relictus,
hoc mihi Lemniacae de te meruere catenae?
perge libens; at non eadem Volcania nobis 275
obsequia, et laesi servit tamen ira mariti!
illum ego perpetuis mihi desudare caminis
si iubeam vigilesque operi transmittere noctes,
gaudeat ornatusque novos ipsique laboret
arma tibi; tu — sed scopulos et aena precando 280
flectere corda paro; solum hoc tamen anxia, solum

---

274 Σ 4, 59 ut ipsa Venus: hoc mihi . . . catenae 275 *Serv.* Aen. 8, 373 Vulcanum uxorium fuisse testatur et ipse Vergilius . . et Statius ubi Martem Venus adloquitur ut: at non eadem Vulcania . . . mariti

---

263 venis (v) **B**[1] 266 voltumque (v) **B**: vult- **P** oblita (qua) **M**[1]**Q**[2]: oblita **C** (m) adentum (ł tem) **P**[c] 269 etiam **P**ω: eiciam μ pulcherrime ω: -ma **P**: -ma (.e) **S**[2] 270 ab(.)olere (h) r 271 armoniae **P** *fere eras.*: harmon(.)e (i) (a) **B**: (h)ermionae ω 272 Pacta *Heinsius* hae *om.* **L** *in ras.* 274 lemnia‿cae·de·te·m·uere (·er) **P**[c] 275 aut b[1] volcania **L**: volc- (v) **B**[1]**M**[1]: vulc- **P** 276 servat (i) **Q**[2] 279 novus (o) **Q**[2] 280 tu sed ω: sed **PL** (*sed in exemplari unde huius codicis glossae et scholia transcripta sunt,* tu *lectum esse, ex glossa* eclipsis *efficio*): sed quid **MfC** νμ[2] (quid sed μ[1]) 281 pa(.)ro (t) hoc **L** hoc **P**: *om.* ω axia (n) **B**

obtestor, quid me Tyrio sociare marito
progeniem caram infaustisque dabas hymenaeis? □
dum fore praeclaros armis et vivida rebus
pectora vipereo Tyrios de sanguine iactas 285
demissumque Iovis serie genus. a! mea quanto
Sithonia mallem nupsisset virgo sub Arcto
trans Borean Thracasque tuos. indigna parumne
pertulimus, divae Veneris quod filia longum
reptat et Illyricas deiectat virus in herbas? 290
nunc gentem inmeritam —' lacrimas non pertulit ultra
Bellipotens, hastam laeva transumit et alto,
haut mora, desiluit curru, clipeoque receptam
laedit in amplexu dictisque ita mulcet amicis: □
'o mihi bellorum requies et sacra voluptas 295
unaque pax animo! soli cui tanta potestas
divorumque hominumque meis occurrere telis
inpune et media quamvis in caede frementis
hos adsistere equos, hunc ensem avellere dextrae.
nec mihi Sidonii genialia foedera Cadmi 300
nec tua cara fides — ne falsa incessere gaude! — □
exciderunt: prius in patrui deus infera mergam □

301 *Eutych.* GL V 482, 30 (*de verbo incessendi*) idem libro III: nec tua .. gaude

282 quod f 283 c(.)aram (l) P ymenaeis (-mi- Q) BQ 284 invida f 285 vippereo C: et vipereo D 286 -que *om.* P genus serie iovis C quantum N 287 virgo virgo M^{c} 288 borean P: -am ω (reboam b) tuos *ex* -as C parune B 290 inlyricas P deiectat Pς: eiectat ω 292 transsumit PQMf 293 dissiluit Dμ clipeoque (° Q^{2}) Q receptam *ex* -um B^{1}Q^{2} 294 Lae(.) nit (-dit) Q^{1}: lenit *Müller*; *recte Kohlmannus contulit 7, 498 sq.* 297 occurrite C 298 Impune P frementes P: frementes D (l furentes): furentes v^{2} (l frementes) 299 avellerae (.e Q^{2}) Q dextrae P: dextra ω 300 genialia P: genitalia ω 301 tu (a) B^{3} ne ω: nec Pμς 302 Exciderunt BQ^{1}KςΣ: -rant MLNQ^{2}Cfgμv: -rint *ex*-rant P: -rint SDbς mergam P: -ar ω

stagna et pallentes agar exarmatus ad umbras.
sed nunc fatorum monitus mentemque supremi
iussus obire patris — neque enim Vulcania tali 305
imperio manus apta legi —, quo pectore contra
ire Iovem dictasque parem contemnere leges,
cui modo — pro vires! — terras caelumque fretumque
adtremere oranti tantosque ex ordine vidi
delituisse deos? sed ne mihi corde supremos 310
concipe, cara, metus! quando haec mutare potestas
nulla datur — cum iam Tyriis sub moenibus ambae
bellabunt gentes, adero et socia arma iuvabo.
tunc me sanguineo late defervere campo
res super Argolicas haud sic deiecta videbis; 315
hoc mihi ius, nec fata vetant.' sic orsus aperto
flagrantes inmisit equos. non ocius alti
in terras cadit ira Iovis, si quando nivalem
Othryn et Arctoae gelidum caput institit Ossae
armavitque in nube manum: volat ignea moles 320
saeva dei mandata ferens, caelumque trisulca
territat omne coma iamdudum aut ditibus agris
signa dare aut ponto miseros involvere nautas.
iamque remensus iter fesso Danaeia Tydeus

---

303 exanimatus **C** *Imhofius* 304 fatorum ω: fact- **P** monitis r[1] suppremi **B**: supremi (summi *sup.*; superni **Q**[2]) **Q**$^{\sigma}$ 306 pectorae **Q**[1] 308 Qui (C *sup.*) **L**$^{\sigma}$ 309 totosque **N**ς 311 *post vocem* metus *gravius distinxit Garrodius, ita ut post* datur *aposiopesis sit* 313 movebo **C** 314 me[illegible] sanguineo **Q** bellantem fervere *Garrodius* 315 argoligas (c *sup.*) **B**[3] (h)aut **B**[1] deuia **L**[1] *unde* deieca (*sic*) **L**$^{\sigma}$ 316 orsus **P**ω: rursus *Garrodius, quod ferri nequit* 319 Othyrin **b** artoae **L**: actoae **C** 320 moles **L**[2] *in ras.* 322 iamdudum aut **PN**: dudum aut (iam *inter lin. add.* **Q**[2]) **BLQ**[1]**Drb**μ: dudum vel **MfC**: dudum aut (vel *sup.*) ν^1 323 involvere (-re *om.* **L**[1]) **L**$^{\sigma}$ nautes **f** 324 remensus **PD**ς: emensus ω daneia **P**: danaia **Qf**: daneia **LD**: danacia **C**: dapnare (neia *sup.*) ν^2

arva gradu viridisque legit devexa Proshymnae 325
terribilis visu: stant fulti pulvere crines,
squalidus ex umeris cadit alta in vulnera sudor,
insomnisque oculos rubor excitat, oraque retro
solvit anhela sitis; mens altum spirat honorem
conscia factorum. sic nota in pascua taurus 330
bellator redit, adverso cui colla suoque
sanguine proscissisque natant palearibus armi;
tunc quoque lassa tumet virtus multumque superbit
pectore despecto; vacua iacet hostis harena
turpe gemens crudosque vetat sentire labores. 335
talis erat; medias etiam non destitit urbes,
quidquid et Asopon veteresque interiacet Argos,
inflammare odiis, multumque et ubique retexens
legatum sese Graia de gente petendis
isse super regnis profugi Polynicis, at inde 340
vim, noctem, scelus, arma, dolos, ea foedera passum
regis Echionii, fratri sua iura negari.
prona fides populis; deus omnia credere suadet
Armipotens, geminatque acceptos Fama pavores.
utque introgressus portas — et forte verendus 345
concilio pater ipse duces cogebat Adrastus —
inprovisus adest, iam illinc a postibus aulae
vociferans: 'arma, arma viri, tuque optime Lernae

---

325 viridesque **P** devexa (di- **BLQb'**μ) ω: diversa **P** 326 Terribiles (i *s. l.*) **P** fulti *ex* v- **L**$^{\sigma}$ 327 alta **P**: atra *Wilkinsius* 329 Solvit **P**: Sorbet ω 330 fatorum (c *s. l.*) **Q**[1]: fatorum ν 331 rediit **P** cui *s. l.* **M**[1] 332 proscissisque **PQ**[2]**DN**ς: proscissique (proci≡sique **K**) ω parearibus (l *s. l.*) **f**[1] armi≡ (-s) **Q** 333 Tunc **P**ν: Tum ω tumet (m *scr.* **P**[c]) **P**ω 334 Pectore despecto **P**ω (-tus *coni. Baehrens*): despecto pecore, at *Garrodius* habena **C** 335 labores **P**: dolores ω 337 assopon **r**: asopon≡ (in- *litura del.*) **M** veterosque **Q** 338 et *om.* **D** 339 340 Isse **PB**[3]**DN**: Esse ω pollicinis **f** 343 crederes audet **P**: credere saudet (suadet **Q**[1] *mg.*) **Q** 345 verendus **P**: -dos ω 346 conscilio ν: Concilia (o *s. l.*) **Q**[1] 347 iam (que *s. l.*) **Q**[2]

ductor, magnanimum si quis tibi sanguis avorum,
arma para! nusquam pietas, non gentibus aequum 350
fas aut cura Iovis; melius legatus adissem
Sauromatas rabidos servatoremque cruentum
Bebrycii nemoris. nec iussa incuso pigetve
officii: iuvat isse, iuvat, Thebasque nocentes
explorasse manu; bello me, credite, bello, 355
ceu turrem validam aut artam conpagibus urbem,
delecti insidiis instructique omnibus armis
nocte doloque viri nudum ignarumque locorum
nequiquam clausere; iacent in sanguine mixti
ante urbem vacuam. nunc o, nunc tempus in hostis, 360
dum trepidi exanguesque metu, dum funera portant,
nunc, socer, haec dum non manus excidit; ipse ego fessus
quinquaginta illis heroum inmanibus umbris
vulneraque ista ferens putri insiccata cruore
protinus ire peto!' trepidi de sedibus adstant 365
Inachidae, cunctisque prior Cadmeius heros
adcurrit vultum deiectus et 'o ego divis
invisus vitaeque nocens haec vulnera cerno
integer! hosne mihi reditus, germane, parabas?
in me haec tela mei! pro vitae foeda cupido! 370

---

349 Ductor **PD**: Auctor *ω* 350 aequum *ω*: aequam **P** 351 aut cura *ω*: auctura **P**: aut iura ς *Garrodius* 352 rabidos *Wakefieldus*: avidos **P***ω* *quod fortasse defendi potest locis velut Sen. Herc. fur. 838* quantus incedit populus per urbes ad novi ludos avidus (*i. spectandi*) theatri, *ubi* ad ... ludos *ab* incedit *pendet* 353 Bebriaci **Mfr** († bebrucii **r**² *mg.*) incu[illegible]so (s) **P** 354 iubat *bis* **P** esse (†isse) **f**²: ipse **r** 355 meque edite **f** 356 turrem **P**: turrim *ω* 357 Delicti **r** instructique *ω*: str- **P** 358 dolorque **C** nocte (nudum) **B**¹: *om* **b** locoque **f** 360 hostis *ω*: hostem **P** 361 -que *om.* **BLr**: *s. l. add.* **Q**²**b**² 362 socer haec dum non **P**: dum capulo nondum *ω*; excidit *i. e memoria*, *quod cum in ω non esset intellectum, mutatum est.* dum capulo nondum haec manus *Garrodius* 363 Quinquaginti (a) **Q**¹ immanibus **P** 365 astant **P** 367 Occurrit **D** *frg. Monast.* o ego **P**: en ego *ω* 368 vita[illegible]que (e) **B** 370 mei **P**:

infelix, fratri facinus tam grande negavi.
et nunc vestra quidem maneant in pace quieta
moenia, nec vobis tanti sim causa tumultus
hospes adhuc. scio — nec me adeo res dextra levavit —,
quam durum natis, thalamo quam triste revelli, 375
quam patria; non me ullius domus anxia culpet
respectentve truces obliquo lumine matres.
ibo libens certusque mori, licet optima coniunx
†auditusque iterum revocet socer; hunc ego Thebis, □
hunc, germane, tibi iugulum et tibi, maxime Tydeu, 380
debeo.' sic variis pertemptat pectora dictis
obliquatque preces. commotae questibus irae
et mixtus lacrimis caluit dolor; omnibus ultro
non iuvenum modo, sed gelidis et inertibus aevo
pectoribus mens una subit, viduare penates, 385
finitimas adhibere manus, iamque ire. sed altus
consiliis pater imperiique haut flectere molem
inscius: 'ista quidem superis curaeque medenda
linquite, quaeso, meae, nec te germanus inulto
sceptra geret, neque nos avidi promittere bellum. 390 □

---

376 *Serv.* Aen. 12, 13 Statius ubi Polynicen oblique inducit loquentem: non me ullius domus . . expectentve . . lumine nati

---

dabas ω; *aposiopesin agnovit Vollmer 1896 p. 28* 371 f[r]atri facinus P[1]: facinus fratri ω grande[ne] gavi B[1] 372 quieta P: serena ω 374 Hosp[e]is P[c] 375 durum est L ς revell▒ (*quid erasum sit, non cerno*; -os *Meyer deletum autumat*) P 377 Respectentve (Exp- *Serv.*) P *Serv.*: -que ω matres [l obvia] Pω: nati *Serv.* 378 optima D 379 Auditusque Pω *quod corruptum ego quoque arbitror; nec enim intellegi potest 'cui ante oboedivi' propter maxime vicinum* iterum. *tamen quae coniecere viri docti, nullius pretii sunt*; augustusque *Buryus*: cunctatusque *Baehrens*: adscitusque *Deiter 1898 p. 343*; *an* adiutusque *scil. ab Argia?* h[vn]oc L[σ] ego Thebis *in ras.* N 380 maxi[me] B[1] 383 mixtis L 384 iuven[v]em B[1]: nem[um] Q[1] 387 haud *ex* aut Q[2] 388 medenda ω: -entia P: -enti *Garrodius* 390 nos P: vos ω avidi Pω: pavidi *Baehrens* (*quam ad notionem* pro-

at nunc egregium tantoque in sanguine ovantem
excipite Oeniden, animosaque pectora laxet
sera quies: nobis dolor haut rationis egebit.'
turbati extemplo comites et pallida coniunx
Tydea circum omnes fessum bellique viaeque 395
stipantur. laetus mediis in sedibus aulae
constitit, ingentique exceptus terga columna,
vulnera dum lymphis Epidaurius eluit Idmon,
nunc velox ferro, nunc ille tepentibus herbis
mitior, ipse alta seductus mente renarrat 400
principia irarum, quaeque orsus uterque vicissim,
quis locus insidiis, tacito quae tempora bello,
qui contra quantique duces, ubi maximus illi
sudor, et indicio servatum Maeona tristi
exponit. cui fida manus proceresque socerque 405
adstupet oranti, Tyriusque incenditur exul.
solverat Hesperii devexo margine ponti
flagrantes Sol pronus equos rutilamque lavabat
Oceani sub fonte comam, cui turba profundi
Nereos et rapidis adcurrunt passibus Horae, 410
frenaque et auratae textum sublime coronae

407 *Prisc.* GL II 145, 24 margo quoque auctoritate poetica non solum feminini, sed etiam masculini generis invenitur. Statius Thebaidos libro ⟨III⟩: solverat .. ponti. *item* 208, 12 *sq.* *e Prisc.* Floril. Vatic. 81

mittere *non aptum*): pigeat *Kochius 1865 p. 6* promittere **D** (ł promittite)

391 At **P**ω: Et **Mf** *frg. Monast.* ς ogregium (e) **Q**[1] obantem (v) **P**[1] 392 oenidem **PC** 393 haud *ex* aut **Q**[1] 395 omnes *ex* -is **B**[1] 396 sidibus **r** 397 columna ω: -nae **P** 398 epidarius **P**: -darius (u) **b**[1]: -daurus **r** idmō **P** (*cf.* 1, 334): itmon (it non **r**) ω 399 ferox **L** tepentibus **PMf**: potentibus (*ex* pentibus **B**[2]) ω 401 uterque **PDNMfQ**[2]: utrimque ω (*etiam* **Q**[1]:) 406 Abstupet **L** 407 hysperii **B** 408 lababat (v) **P**[c]: levabat (a) **M**[1]: levabit (a a) **C**[1] 409 f≡onte (r) **Qb** 410 accurrant **f**

deripiunt, laxant calidis umentia loris
pectora; pars meritos vertunt ad molle iugales
gramen et erecto currum temone supinant.
Nox subiit curasque hominum motusque ferarum 415
composuit nigroque polos involvit amictu,
illa quidem cunctis, sed non tibi mitis, Adraste,
Labdacioque duci: nam Tydea largus habebat
perfusum magna virtutis imagine somnus.
et iam noctivagas inter deus armifer umbras 420
desuper Arcadiae fines Nemeaeaque rura
Taenariumque cacumen Apollineasque Therapnas
armorum tonitru ferit et trepidantia corda
inplet amore sui. comunt Furor Iraque cristas,
frena ministrat equis Pavor armiger. at vigil omni 425
Fama sono vanos rerum succincta tumultus
antevolat currum flatuque inpulsa gementum
alipedum trepidas denso cum murmure plumas
excutit: urguet enim stimulis auriga cruentis
facta, infecta loqui, curruque infestus ab alto 430

---

424 *Eutych.* GL V 478, 23 como paenultima longa a compono concisum, ut est apud Statium Thebaidos libro III (IIII *var.*): inplet amore ... cristas

---

† deripiunt
412 Deripiunt **ω**: Di- **PN**ς: Di- *ex* De- **M**[1]: Deiciunt **K**
o
calidis **P**ς: roseis (ra- **Q**[1]) **ω** humantia **r**: spumantia **L**
i
414 su[illegible]pinant (p) **b** 415 subit **Q**[1] saltusque **r** 417 mitis *om.* **P** *sine lac.*: mittis **b** 418 Lapdatioque **r** 420 armifer **Pω**: -ger **K** *frg. Monast.* ς 421 nemeeaque **PDN**: -meaque **ω**
422 Taenareumque **QL**: Trenariumque **C** cacumen **P**[c]**ω**: cacū **P**[1] terapnas **P** 423 *om.* **L**[1], *add.* **L**[σ] thonitru **Bb**:
r v fremit
t[illegible]onitu (r) **M**: tonitro **Q**[1] ferit **ω**: ferit **P**[c] : fe[illegible]rit (*ex* fremit?) **B**: fe[illegible]it **K**: fremit ς 424 Implet **P** 425 equ[illegible]is **b** at *ex* ad **B**[1]**Q**[2]: ad **P** 426 sono **Pω**: oculo *Bentleius* vanos **P**:
v
varios **ω** tumultos **f** 427 cursum **BQ**[1] *frg. Monast.*[1] impulsa **P** gementum **Pω**: frementum *Friesemannus* 428 densas trepido *frg. Monast.* plummas **B** 429 Excutit[illegible] urget (-ur) **P**: Excutitur get **B** 430 infecta *ex* -ficta **M**[σ]

terga comamque deae Scythica pater increpat hasta.
qualis ubi Aeolio dimissos carcere Ventos
dux prae se Neptunus agit magnoque volentes
incitat Aegaeo; tristis comitatus eunti
circum lora fremunt Nimbique Hiemesque profundae 435
Nubilaque et vulso terrarum sordida fundo
Tempestas: dubiae motis radicibus obstant
Cyclades, ipsa tua Mycono Gyaroque revelli,
Dele, times magnique fidem testaris alumni.
septima iam nitidum terris Aurora deisque 440
purpureo vehit ore diem, Perseius heros
cum primum arcana senior sese extulit aula,
□ multa super bello generisque tumentibus amens
incertusque animi, daret armis iura novosque
gentibus incuteret stimulos, an frena teneret 445
irarum et motos capulis adstringeret enses.
□ hinc pacis tranquilla movent, atque inde pudori
foeda quies, flectique nova dulcedine pugnae
difficiles populi; dubio sententia tandem
sera placet, vatum mentis ac provida veri 450
sacra movere deum. sollers tibi cura futuri,

---

431 comamque **P**ς: -asque *ω* scytica **P** asta **Cb**
432 <u>ab</u> eolio **L**σ dimissos **QN**ς: de- **P***ω* 433 praese▒
ł inicit
(-ns) **P** volentes **PD**(?)ς: volantes *ω* 434 Incitat **P**c: Inicit *ω*:
ł Incitat
i
Inicit **D**1 tristes **rf**: -ẹs **b**1 commitatus **B** 436 et vulso
evulso
P*ω*: avulso **C**: ▒ulso (f-) **L**σ 437 moti▒s **f**: montis (-n- *del.*
Lσ; *eadem sscr.* avulsis) **L** 438 Cyclades *ex* -as **Q**1 tuo **Q**1**C**
ł e s e
439 Delo **L** 440 diisque **P**c: deique **f**1 441 persius **B**1:
i
perseus **Q** 443 -que *om.* **f**1 tumentibus *ω*: tim- **P** amens
P*ω*: haerens ς *Barthius*: angens *Gronovius*: anceps *Philli-
morius*: ambiens *Ellisius*; *cf. Serv. Aen. 12, 622* 444 novos-
que **PN**ς: ferosque *ω* 445 Gentibus **P***ω*: Mentibus **K** *Wake-
fieldus* an *ω*: aut **P**: ac *μ* 446 ensses **L** 447 pudori
o e
ex -ris **P**1: pudẹri **Q**1 448 nova *ω*: novae **P** 450 mentịs **P**c:
mentes *ω* ac *ω*: et **P**

Amphiarae, datur, iuxtaque Amythaone cretus
iam senior — sed mente viret Phoeboque — Melampus
adsociat passus: dubium, cui pronus Apollo
oraque Cirrhaea satiarit largius unda. 455
principio fibris pecudumque in sanguine divos
explorant; iam tunc pavidis maculosa bidentum
corda negant diraque nefas minitantia vena.
ire tamen vacuoque sedet petere omina caelo.
  mons erat audaci seductus in aethera dorso — 460
nomine Lernaei memorant Aphesanta coloni —,
gentibus Argolicis olim sacer; inde ferebant
nubila suspenso celerem temerasse volatu
Persea, cum raptos pueri perterrita mater
prospexit de rupe gradus ac paene secuta est. 465
huc gemini vates sanctam canentis olivae
fronde comam et niveis ornati tempora vittis
evadunt pariter, madidos ubi lucidus agros
ortus et algentes laxavit sole pruinas.
ac prior Oeclides solitum prece numen amicat: 470 □
'Iuppiter omnipotens — nam te pernicibus alis
addere consilium volucresque inplere futuri

---

471 *Myth. Vatic.* 3, 11, 14 de impetrativo (*augurio*) Statius: Iuppiter . . . alis etc.

---

452 Amphiare **P** amytaone **P** 453 viret **P**: virens ω. *recte distinxit Kohlmannus* 454 pronus (*scil. sit*) P^c (ł primus): dexter ω 455 Oraque **P**ω: pectora *Leo*; ora suae Cirrhae *Garrodius* chirrhea **P** satiaret **L** 456 dives (o *supra* e) B^3 457 tunc **BLQ**: tum **P**ω 458 diraque ω: dirasque **P**: dirumque **Mf** vena ω: venas **P** 459 omnia P^c (ł omina): omina *ex* omnia $b^1\mu^2$ 460 auda[ras.]ci (u) b 461 aphesanta ω: aphisanta **P**ς: Apesanta *Müller*; *cf. U. de Wilamowitz, Hermes 33 (1898) p. 513* 463 voluta r 464 raptos ω: -tus **P** 466 Hu ω: Hunc **P**: Hoc **SN**: Hoc (v *supra* o) $B^1r^1f^1Q^2\mu^1$ 467—526 *in* **P** *ab alio librario scripti* 467 co[ras.]mam (-m-) **B** ornata μ 468 madidos *ex* -us C^1 469 solo (e *supra* o) P^1 470 solitum **P**: -ta ω 472 implere **P**

ominaque et causas caelo deferre latentes
accipimus —, non Cirrha deum promiserit antro
certius, aut frondes lucis quas fama Molossis 475
Chaonias sonuisse tibi, licet aridus Hammon
invideat Lyciaeque parent contendere sortes
Niliacumque pecus patrioque aequalis honori
Branchus, et undosae quem rusticus accola Pisae
Pana Lycaonia nocturnum exaudit in umbra: 480
ditior ille animi, cui tu, Dictaee, secundas
□ inpuleris manifestus aves. mirum unde, sed olim
hic honor alitibus, superae seu conditor aulae
sic dedit effusum chaos in nova semina texens,
seu quia mutatae nostraque ab origine versis 485
corporibus subiere notos, seu purior axis
amotumque nefas et rarum insistere terris
vera docent; tibi, summe sator terraeque deumque,
scire licet. nos Argolicae primordia pugnae

478 Σ 8, 198 Branchus Apollinis filius et ipse peritissimus futurorum deus. ut ipse alibi: patrioque aequatus honore Branchus 485 *Serv.* Aen. 6, 741 transeundo scilicet in aeria corpora, si satis bene vixerint. quod in Statio legimus, ubi de auguriis tractat (seu quia ... notos *add. Dresd.*) *cf. Myth. Vatic.* 3, 6, 18

473 Ominaque (*e corr.* b[1]) ω: Omniaque Pς causas Pω: casus *Baehrens contra artem auguralem* 474 non *s. l.* P[c]: nec *Müller 1882 p. 21 parenthesi post* tibi *finita* cirrhea P promiserat (i *supra* a) ν[2] 475 luci(-s) f fa(-m-)ma (-m-) B mo(l)losis (l) B: molosis b: molossi (-s *adiecit* M[1]) Mf 476 Chaonias ω: -io P (-is *Garrodius errore*) 477 litiaeque *ex* la- f[1]: lideeque (ł licie) L[σ] 478 aequalis Pω (*i.* ἰσότιμος): aequatus Σ *Theb. 8, 198 edd.* honori ω: -re PΣ *l. l.* 479 unde sequi L quem *Müller 1882 p. 21*: qui Pω pissae r 480 lycaonia ω: -ae P 481 Ditior Pω: Certior *Lachmannus* secundus (a *supra* u) Q[1] 482 ades (v *supra* d) f[r] olim ω: olīs P[1] *unde* olimst *Müller sine probabilitate* 484 effusum ω: of- P cahos r 485 nostra-que B: nostraque *ex* -eque b[1] 486 purior axis *in ras.* μ[1] (*fuit* conditor aulae) *post 486 v. 484 repetitus, sed a* μ[1] *deletus*

venturumque sinas caelo praenosse laborem. 490
si datur et duris sedet haec sententia Parcis
solvere Echionias Lernaea cuspide portas,
signa feras laevusque tones; tunc omnis in astris
consonet arcana volucris bona murmura lingua.
si prohibes, hic necte moras dextrisque profundum 495
alitibus praetexe diem.' sic fatus, et alto
membra locat scopulo; tunc plura ignotaque iungit
numina et inmensi fruitur caligine mundi.
postquam rite diu partiti sidera cunctis
perlegere animis oculisque sequacibus auras, 500
tunc Amythaonius longo post tempore vates:
'nonne sub excelso spirantis limite caeli,
Amphiarae, vides, cursus ut nulla serenos
ales agat liquidoque polum complexa meatu
pendeat aut fugiens placabile clanxerit omen? 505 □
non comes obscurus tripodum, non fulminis ardens
vector adest flavaeque sonans avis unca Minervae,
non venit auguriis melior, quin vultur et altis
desuper accipitres exultavere rapinis.

506 *Myth. Vatic.* 3, 8, 14 unde Statius infelicitatem augurii intimans obscurum comitem tripodum id est corvum abesse conqueritur

490 pernosse **MfQDrCv** 492 etthionias **B** 493 levumque **f** astris **Pω**: auris *Deipser 1881 p. 120* 494 volucris **ω**: -crum **P** 495 nete (c *supra*) **f**[1] profundum **P**[1]**ω**: profanis **P**[c] *mg.* 496 protexe **f** fatus *ex* va- **L**[G]: fa▒tus (c) b 497 linquit (ł iungit *supra*) **v**[2] 499 cunctis **ω**: cuncta **Pς**: cunctis (a *supra*) **B**[1] cunctas **bς** *Müller*: cunct**i**s (a *supra*) **Q**[2]: cunctas (is *supra*) **D**[1] 500 anims (i *supra*) **B**[1] 501 amytaonius **P** post **Pω**: iam **Mf** 502 spirant**e**s (i *supra*) **Q**[1] limine (-n▒e **B**) **BL** 503 ut **Pω**: et **μ** 505 clanxerit *Klotzius*: clanxerit *ex* pl- **P**[r]: planxerit (-ncx- **B**) **ω** om▒ **B**: ome (-n *add.* **f**[r]) **f**[1]: omne **rb** (*cf. 1, 334*) 508 *distinxit Imhofius* quin **ς** *Bernartius*: qui **Pω**: quam **ς** in (ł et *supra*) **Q**[1] 509 accipitres *ex* acce- **B**[1]

□ monstra volant, dirae strident in nube volucres, 510
nocturnaeque gemunt striges et feralia bubo
damna canens. quae prima deum portenta sequamur?
□ hisne dari, Thymbraee, polum? simul ora recurvo
ungue secant rabidae planctumque imitantibus alis
exagitant zephyros et plumea pectora caedunt.' 515
ille sub haec: 'equidem varii, pater, omina Phoebi
saepe tuli: iam tum, prima cum pube virentem
semideos inter pinus me Thessala reges
□ duceret, hic casus terraeque marisque canentem
obstipuere duces, nec me ventura locuto 520
saepius in dubiis auditus Iasoni Mopsus.
□ sed similis non ante metus aut monstra notavi
prodigiosa magis; quamquam maiora parantur.
huc adverte animum: clara regione profundi
aetheros innumeri statuerunt agmina cygni, 525
sive hos Strymonia Boreas eiecit ab Arcto,
seu fecunda refert placidi clementia Nili.
fixerunt cursus: has rere in imagine Thebas;

520 Σ 5, 417 ait enim (*de Mopso*): nec me . . . Iasone Mopsus

510 strident ς *Klotzius*: stridunt **P**ω; *cf. 4, 244. 428. 6, 210. 8, 256. 9, 299. 10, 932. 7, 770* (stridunt ω) 511 Nocturneque (r *supra* n) **Q**[1] 512 ca‖nens **f** sequemur **QDN**ς 513 dari **P**ω: tibi **r** Thymbraee **P**ω: tu rere *Müller 1882 p. 21* simul *om.* **f** ore μ 514 ra‖pidae (b) **B**: rapidae **Cf**μ. trepidae (ł rapidae) **Q**[1] 515 plurima (e *supra* a) **Q**[1] 516 omina ω: omnia **P**: omina *ex* omnia **b**[1] phoebi (ł caeli) **M**σ**r**[1]: phoebi *in ras.* **N**: caeli (ł phoebi) **Q**[2] 517 tunc **b** pube ω: puppe **P** 518 pinus *in ras.* **N** tessalia **P**[1] 520 Obstupuere **MfQC**μ 521 iasoni ς *Barthius*: iasone **P**ω 522 aut **P**ω: tamen **D** monstra *Müller 1882 p. 21*: astra **P**ω: sacra *Baehrens*: signa *Slater*: tesca *Garrodius olim*; *nisi forte* astra *pro caelo sunt, cf. etiam 3, 558* 523 Prodi‖gio-a (o) **B** 524 Nunc ν 525 Aetherios (-i- *ex* -e-) **f**[1]: Etheris ν ci‖gni (n) **f** 527 fecunda **P**ω: feda **D** nili ω: caeli **P** (*cf. Lucan. 8, 365*) *quod sprevi propter vocem* fecunda 528 Finxerunt (-ncx- **B**) **Bf**: Finxerunt **M**[1]**L**[1] has **P**Σ[1] *Lachmannus*: hac ωΣ in *om.* **D**ν

nam sese inmoti gyro atque in pace silentes
ceu muris valloque tenent. sed fortior ecce 530
adventat per inane cohors; septem ordine fulvo
armigeras summi Iovis exultante caterva
intuor: Inachii sint hi tibi, concipe, reges.
invasere globum nivei gregis uncaque pandunt
caedibus ora novis et strictis unguibus instant. 535
cernis inexperto rorantes sanguine ventos,
et plumis stillare diem? quae saeva repente
victores agitat leto Iovis ira sinistri?
hic excelsa petens subita face solis inarsit
submisitque animos, illum vestigia adortum 540
maiorum volucrum tenerae deponitis alae.
hic hosti inplicitus pariter ruit, hunc fuga retro
volvit agens sociae linquentem fata catervae.
hic nimbo glomeratus obit, hic praepete viva
pascitur inmoriens; spargit cava nubila sanguis.' 545
'quid furtim inlacrimas?' 'illum, venerande Melampu,
qui cadit, agnosco.' trepidos sic mole futuri

---

532 *Eutych.* GL V 464, 31 intuor idem in eodem libro dixit: armigeras .. Inachii sunt .. reges

---

or
529 adque **P** 530 fortiter **f**: forti ter **M**$^{\sigma}$ 531 coors **r**: choors **fb** 532 Armigeros **Mf** summi **P**ω: summa **N** caterva▒ (-s) **B** 533 Intueor **f** inachi **Bf** sint **PDb**$^{c}\mu$:
b
sunt ω *Eutyches* 535 ungui **P**^{1} 536 inexpleto **C**ς: in-
per o l
expleto **D** rarantes **P**^{r} 537 stillare *ex* ste- **B**: stilare **r**^{2} quae **P**: quam ω 538 sinistra **C** 540 Summisitque **P** animas **b** adhortum **Bb**: adorsum **Q** *Ellisius* 541 tenerae
i
om. **b**, *add.* **b**^{1} *mg.* depontis **B**^{1} 542 implicitis **r** hunc
v
(hanc **L**^{1}) ω: huc **P** 544 nymbo **P** viva *ex* via μ^{1}
a
546 inlacrimas **P**Σ^{1}: lacrimas (-mis **L**$^{\sigma}$) ω melampu $\omega\Sigma$: -po **P** 547 agnosco ω: agnosci **P** (*an contaminata lectio ex* agnosco *et* agnovi?) mole *ex* more **B**^{1}**Q**^{1}: more **MNCbr**: morte *ex* more **f**$^{r}\nu^{2}$ futura *ex* -ri ν^{2}

cunctaque iam rerum certa sub imagine passos
terror habet vates; piget inrupisse volantum
concilia et caelo mentem insertasse vetanti, 550
auditique odere deos. — unde iste per orbem
primus venturi miseris animantibus aeger
□ crevit amor? divumne feras hoc munus, an ipsi,
gens avida et parto non umquam stare quieti,
eruimus, quae prima dies, ubi terminus aevi, 555
quid bonus ille deum genitor, quid ferrea Clotho
cogitet? hinc fibrae et volucrum per nubila sermo
astrorumque vices numerataque semina lunae
Thessalicumque nefas. at non prior aureus ille
sanguis avum scopulisque satae vel robore gentes 560
mentibus his usae; silvas amor unus humumque
edomuisse manu; quid crastina volveret aetas,
scire nefas homini. nos pravum et flebile vulgus
scrutari penitus superos: hinc pallor et irae,
hinc scelus insidiaeque et nulla modestia voti. 565
ergo manu vittas damnataque vertice serta
deripit abiectaque inhonorus fronde sacerdos
inviso de monte redit; iam bella tubaeque
comminus, absentesque fremunt sub pectore Thebae.
ille nec aspectum volgi, nec fida tyranni 570
conloquia aut coetus procerum perferre, sed atra

---

548 iam *om.* **P**B^1 (*add.* B^2 *inter versus*) 549. 550 *om.* b^1, *inter versus suppl.* b^2 549 ^{h}abet B^1 550 mentem caelo **MfN** 551 odore **r** iste (-a **C**) ω: ipse **P** 552. 554. 553 **L**, *praescriptis* A C B *corr.* L^{σ} 552 Primum **C** 553 feres **N**μ hoc *om.* B^1b^1, *add.* B^2b^2 554 avido **L** parto et **N**
558 semina (-r^{n}a L^{σ}) **PL**: semita ω: semita $^{ł\ semina}$ M^{σ}**N**; *utramque lectionem explicat* Σ 559 a[illegible]t (u) **b** 560 avi **b** e^{vel}t ν^1 561 his usae **P**: haec ausae ω 562 quod **f** cristina μ
563 pravum ω: parvum **P** 564 Scrutari **P**: -ti ω superi^{o}s Q^1 567 Diripit **PQ** obiectaque ν 570 Illae **f**
v^{v}olgi B^1M^{σ}: vulgi **P** 571 Obloquia *ex* Conl- **b** procerum *om.* L^1, *add.* L^{σ} proferre Q^1**NC**

sede tegi, et superum clausus negat acta fateri —
te pudor et curae retinent per rura, Melampu —:
bissenos premit ora dies populumque ducesque
extrahit incertis. et iam suprema Tonantis 575
iussa fremunt agrosque viris annosaque vastant
oppida; bellipotens prae se deus agmina passim
mille rapit; liquere domos dilectaque laeti
conubia et primo plorantis limine natos:
tantus in attonitos cecidit deus. arma paternis 580
postibus et fixos superum ad penetralia currus
vellere amor; tunc fessa putri robigine pila
haerentesque situ gladios in saeva recurant
vulnera et adtrito cogunt iuvenescere saxo.
hi teretes galeas magnorumque aerea suta 585
thoracum et tunicas chalybum squalore crepantes
pectoribus temptare, alii Cortynia lentant
cornua; iam falces avidis et aratra caminis
rastraque et incurvi saevum rubuere ligones.

---

589 *Serv.* Georg. 1, 94 et hos rastros dicimus et haec rastra. legimus enim: 'at istos rastros interea depone' in Terentio, item: rastraque .. ligones

---

573 *parenthesin cognovit Baehrens* 574 Bissenos (-no^{s} ν^{2})
h
... dies Pν: -no .. die ω 575 Extrait b^{1} incertis *ex* -us L$^{\sigma}$ supprema Mf 576 animosaque *Müller 1882 p. 22 cl. Silv. 5, 3, 108* 577 prae se Pω: praeses *Müller ibid.*: pro se *Baehrens* agmine Q^{1} 578 linquere r domos ω:
eota
-mus P *cf. ad 2, 155* dilectaque *ex* de- b: dilataque L$^{\sigma}$ 579 prima Q^{1} plorantes P 580 attonitis μ c_ecidit (a) P 581 Hostibus C superum ω: -ro_ (s) P 582 robigine P^{r}B^{1}: rubigine MLf pila P: tela ω 583 -que *om.* P recurant P: recurvant ω: recurunt D 584 gogunt P^{1}
saxo
ferro D 585 Hi ω: Hic PBN: Heu S s_uta (c) f: sputa L$^{\sigma}$ 586 tunicas ω: -am P sualore f 587 cortinia P: corinthia ν 588 caminis ω: -menis P 589 insevum curvi Q

caedere nec validas sanctis e stirpibus hastas, 590
nec pudor emerito clipeum vestisse iuvenco.
inrupere Argos maestique ad limina regis
bella animis, bella ore fremunt; it clamor ad auras,
quantus Tyrrheni gemitus salis, aut ubi temptat
Enceladus mutare latus; super igneus antris 595
mons tonat, exundant apices fluctusque Pelorus
contrahit, et sperat tellus abrupta reverti.
atque hic ingenti Capaneus Mavortis amore
excitus et longam pridem indignantia pacem
corda tumens — huic ampla quidem de sanguine prisco 600
nobilitas; sed enim ipse manu praegressus avorum
facta, diu tuto superum contemptor et aequi
inpatiens largusque animae, modo suaserit ira —,
unus ut e silvis Pholoes habitator opacae
inter et Aetnaeos aequus consurgere fratres, 605
ante fores, ubi turba ducum vulgique frementis,
Amphiarae, tuas 'quae tanta ignavia' clamat,
'Inachidae vosque o socio de sanguine Achivi?
unius — heu pudeat! — plebeia ad limina civis

---

598 *Prisc.* GL II 544, 18 cieo, citus correpta paenultima, ut diximus, facit. Statius in III Thebaidos: atque hic .. corda tumens. *hinc Class. Auct.* ed. Mai IX p. 114 excītus, unde Statius: atque hic .. longam corda indignantia pacem

---

592 -que *om.* L^1, *add.* L^{σ} 593 bella ▒ore P ora f (*sed* -a *adras.*) it *ex* et B: id P 594 tyrreni P aut ubi ... latus *om.* P^1, *add.* P^r *mg.* 595 super P ς: procul ω ignibus atris *Friesemannus*; *sed mons non tonat ignibus* 596 pelor$\overset{v}{e}$s L^{σ} (*an in exemplari fuit* -os?): -rum f 597 abr$\overset{p}{u}$ta b^1 598 A$\overset{t}{d}$que P^c 601 sed ω: sed et P in$\overset{s}{p}$e ν^1 avorum est f 602 tutos C 603 largus D C r sauserat Q 605 aetheneos f b^1 606 duc$\overset{u}{e}$m Q^2 frementes P: trementis M f C μ 607 Amphiorae C: Amphiar$\overset{e}{a}$ f^1 tua▒ (s) Q 608 socio ω: socii P 609 ha$\overset{u}{e}$ B^1 plebeia P ω: plebeii *Lachmannus*

tot ferro accinctae gentes animisque paratae 610
pendemus? non si ipse cavo sub vertice Cirrhae,
quisquis is est, timidis famaeque ita visus, Apollo
mugiat insano penitus seclusus in antro,
expectare queam, dum pallida virgo tremendas
nuntiet ambages. virtus mihi numen et ensis, 615
quem teneo! iamque hic timida cum fraude sacerdos
exeat, aut hodie, volucrum quae tanta potestas,
experiar.' laetum fremit adsensuque furentem
implet Achaea manus. tandem prorumpere adactus
Oeclides: 'alio curarum agitante tumultu 620
non equidem effreno iuvenis clamore profani
dictorumque metu, licet hic insana minetur,
elicior tenebris; alio mihi debita fato
summa dies, vetitumque dari mortalibus armis.
sed me vester amor nimiusque arcana profari 625
Phoebus agit; vobis ventura atque omne, quod ultra est,
pandere maestus eo; nam te, vesane, moneri
ante nefas, unique tacet tibi noster Apollo.
quo, miseri, fatis superisque obstantibus arma,
quo rapitis? quae vos Furiarum verbera caecos 630
exagitant? adeone animarum taedet? et Argos

---

610 accintae b gentesque r 611 cirrha (-e *add.* P[c]) P[1]
u
612 -que *om.* P 613 paenitus P 616 hic Pω: hic S[c]: huc *vel* hunc ς timida▒ (s) P -e sacerdos N *in ras.* 617 *om.* D[1], *add.* D[1] *mg.* 617 aut ω: haut P odie L[σ] 618 assensusque Q[1] trementem Q 619 Impleat C praerumpere f 620 *recte distinxit Lachmannus, item* f alto *ex* alio P[r] currum B[1] 623 Elicior *ex* Fel- f debita *ex* dev- L[σ], *ex* -to Q[2] 624 ventumque C dari Pω: mori *Müller 1882 p. 22*: rapi
h
Baehrens 625 arcana P[1] 626 adque omneq· P ultra e (*sic*) f
ł quo
628 tacet P: silet ω 630 quae ω: quo PL[1]: quid N
sos
caecos P[1] 631 *om.* L[1], *add.* L[σ] *mg.* animae iam *Garrodius*
rg
agros b[1]

exosi? nil dulce domi? nulla omina curae?
quid me Persei secreta ad culmina montis
ire gradu trepido superumque inrumpere coetus
egistis? potui pariter nescire, quis armis 635
casus, ubi atra dies, quae fati exordia cunctis,
quae mihi. consulti testor penetralia mundi
et volucrum adfatus et te, Thymbraee, vocanti
non alias tam saeve mihi, quae signa futuri
pertulerim: vidi ingentis portenta ruinae, 640
vidi hominum divumque metus hilaremque Megaeram
et Lachesin putri vacuantem saecula penso.
proicite arma manu: deus ecce furentibus obstat,
ecce deus! miseri, quid pulchrum sanguine victo
Aoniam et diri saturare novalia Cadmi? 645
sed quid vana cano, quid fixos arceo casus?
□ ibimus —' hic presso gemuit semel ore sacerdos.
□ illum iterum Capaneus: 'tuus o furor auguret uni
ista tibi, ut serves vacuos inglorius annos
et tua non umquam Tyrrhenus tempora circum 650
clangor eat. quid vota virum meliora moraris?

---

632 Exo≣si b nil *ex* nihil B[1]L[σ]b[1]: nihil P nulla Pω: nilla (u *supra* i) Q[1] curae est (est *add.* P[r]) P 634 superumque Pς: superosque ω inrumpere *ex* -cumb- Q[1] 636 ubi P: et ω fati (*in ras.* B[1]) PB: prima ω: prima (fati *supra*) D 638 adfatus ω: adflatus P *quod ne probemus, obstat 3, 557* tymbrete P 639 saeva *ex* -ve P[r]B[1]: saevę (a *supra*) Q[1]: saeva C quam signa C 640 ingentęs (i *supra*) P[1]Q[1] 641 metus PΣ: nefas ω: metis *ex* nefas B[1] m≣egaeram P (a) 642 lachesim P laches in putri M laxantem P[r] *mg.* 644 quod r victo Pω: vestro DQ[2]ς *Barthius*: iuncto *Heinsius* 645 diri Pω: Tyrii *Heinsius* saturare *ex* -ate B[1] 646 *om.* N[1], *add.* N[2] *mg.* 647 semel Pω: simul ς; *an* semul? 648 Illum Pω (allocutus est L[σ], conpellat Q[σ] *recte*): Illū≣ (-d) B[1]: Ille Dfμ: illi *Lachmannus*: inde *Garrodius* capaneus *om.* CM[1]f (*add.* M[σ] *mg.*): ~~capaneus~~ (alloquitur *supra*) ν[1] auguret *Müller, Mus. Rhen. 18 (1863) p. 193*: augur et Pω 649 inglorios (v *supra*) B[1] annos PC[1]: argos ω

scilicet ut vanis avibus natoque domoque
et thalamis potiare iacens, sileamus inulti
Tydeos egregii perfossum pectus et arma
foederis abrupti? quodsi bella effera Graios 655
ferre vetas, i Sidonios legatus ad hostes:
haec pacem tibi serta dabunt. tua prorsus inani
verba polo causas abstrusaque nomina rerum □
eliciunt? miseret superum, si carmina curae
humanaeque preces! quid inertia pectora terres? 660
primus in orbe deos fecit timor! et tibi tuto
nunc eat iste furor; sed prima ad classica cum iam
hostilem Ismenon galeis Dircenque bibemus,
ne mihi tunc, moneo, lituos atque arma volenti
obvius ire pares venisque aut alite visa 665 □
bellorum proferre diem: procul haec tibi mollis
infula terrificique aberit dementia Phoebi:
illic augur ego et mecum quicumque parati
insanire manu.' rursus fragor intonat ingens
hortantum et vasto subter volat astra tumultu. 670
ut rapidus torrens, animos cui verna ministrant
flamina et exuti concreto frigore montes,
cum vagus in campos frustra prohibentibus exit

---

661 *Serv.* Aen. 2, 715 conexa enim sunt timor et religio, ut Statius: primus .. timor *Petron.* frg. 27, 1 Buech. *Passio* Pauli apost. 11 (Lipsius et Bonnet, Acta apost. apocr. 1 p. 36, 2).

---

652 Silicet **L** vanis *om.* **B**[1]**L**[1], *add. inter versus* **B**[1]**L**[σ] 654 perfusum (ł perfossum) **f**[1] et **P**ω: ac **L** 655 abruti (p) **b**[1] 656 sidonios .. hostes **P**: -as .. urbes ω 658 obstrusaque **M** nomina **P**: semina ω: momina *Baehrens* 659 E[.]liciunt **B** 661 Primos **f** toto ł totus **f**[1] 663 his me non **M**: his me on **f**: ismenum **BLQ**b dircēque **PQ** (*cf.* 1, 334) 664 tunc ω: tum **P** 665 paras **f** venisque *Heinsius*: ventisque (-que *om.* **N**) **P**ω 667 clementia **LQf** 668 Illuc **C** 669 fra[.]gor (n) **b** 670 astra *in ras.* **b**[1] tumultu[.] (s) **B**: volatu **C** 672 Flamina **P**: Flu- ω montes **P**: colles ω 673 Dum **C** campum **C**

obicibus, resonant permixto turbine tecta,
arva, armenta, viri, donec stetit inprobus alto 675
colle minor magnoque invenit in aggere ripas.
□ haec alterna ducum nox interfusa diremit.
at gemitus Argia viri non amplius aequo
corde ferens sociumque animo miserata dolorem,
sicut erat laceris pridem turpata capillis 680
et fletu signata genas, ad celsa verendi
ibat tecta patris, parvumque sub ubere caro
Thessandrum portabat avo iam nocte suprema
ante novos ortus, ubi sola superstite Plaustro
Arctos ad Oceanum fugientibus invidet astris. 685
utque fores iniit magnoque adfusa parenti est:
'cur tua cum lacrimis maesto sine coniuge supplex
limina nocte petam, cessem licet ipsa profari,
scis genitor. sed iura deum genialia testor
teque pater, non ille iubet, sed pervigil angor; 690
ex quo primus Hymen movitque infausta sinistram
Iuno facem, semper lacrimis gemituque propinquo
exturbata quies. non si mihi tigridis horror
□ aequoreasque super rigeant praecordia cautes,
ferre queam; tu solus opem, tu summa medendi 695
iura tenes; da bella, pater, generique iacentis
aspice res humiles, atque hanc, pater, aspice prolem
exulis; huic olim generis pudor. o ubi prima

---

675 improbus **P** 677 Haec **P***ω*: aeque *Baehrens*: sic *Koestlinius 1877 p. 285* 678 Et *μ* 680 laceris pridem **P**: pridem laceris *ω* turpata **P**: turb- *ω* 683 suprema **P***ω*: supina *Menkius* 684 ortus *om.* **L**[1], *add.* **L**[σ] plastro *μ*

686 Atque **b** effusa **Q** 689 genialia **BLKf**[1] *mg.*: geniṭalia **P**[1]: geni[illegible]alia *μ*: genitalia *ω* **Σ** *Bamb.* (*sed explicatur* genialia)

ł facem ł propinquo
690 provigil **f** 692 vocem **L**[σ] profundo **D** 694 aequoreasque *Klotzius*: Aequoreaeque **P***ω* rigeant *ex* re- **B**[1]

m
695 sola **D** summa ẹdendi **B** 696 generisque **D** iacentis **PD** (*quod retinui propter vocem* humiles): tacentis *ω* *Bentleius*

hinc hinc
698 hinc **MLNf**: huic **Q**[2]: ḥụṇç **r**[2] o ubi **PQ**: obvia (quo tibi **K**) *ω*

hospitia et iunctae testato numine dextrae! □
hic certe est, quem fata dabant, quem dixit Apollo; 700
non egomet tacitos Veneris furata calores
culpatamve facem: tua iussa verenda tuosque
dilexi monitus. nunc qua feritate dolentis
despiciam questus? nescis, pater optime, nescis,
quantus amor castae misero nupsisse marito. 705
et nunc maesta quidem grave et inlaetabile munus,
ut timeam doleamque, rogo; sed cum oscula rumpet
maesta dies, cum rauca dabunt abeuntibus armis
signa tubae saevoque genas fulgebitis auro,
ei mihi! care pater, iterum fortasse rogabo.' 710 □
illius umenti carpens pater oscula vultu:
'non equidem has umquam culparim, nata, querellas;
pone metus, laudanda rogas nec digna negari.
sed mihi multa dei — nec tu sperare, quod urges,
desine —, multa metus regnique volubile pondus 715
subiciunt animo. veniet, qui debitus istis,

---

704 *Comm. Bern.* Lucan. 2, 347 Statius: nescis pater . . castae . . marito

---

n n
699 victae (*vel* iu-) L[1] testato ω: funesto **P**: manifesto *Baehrens cl. 1, 494* 700 dabant *ex* -unt L[σ]
ra
701 furiata Q[1] 702 verenda tuosque **PN**: tuosque verendos ω: tuosque
ł verendos ł potentes ve
nepotes M[σ]: tuosque nepotes f[1]: tuosq· ·rendos (tuosque *in ras.*) b[1] 704 Dispiciam **P** 705 castae **P** *schol. Lucan.*: □ causae ω nubsisse **BMb** 706 in et laetabile **B**: et laeta-
m
bile **Lr** vulnus r 707 tineam **B**[1] 708 Maesta **P**ω: multa *Sandstroemius 1878 p. 44* *sed* maesta *necessario cum* dies *con-*
v v
iungitur raca f[1] dabant Q[1] 710 pater ω: parens **P** *in c[ae]sura Statius hiatum syllabamque ancipitem quamvis raro admittit; accedit quod non* parens *caritatis nomen est, sed* pater iterum: pacem *Garrodius*, *sed si* iterum *tollitur, omne loci acumen perit* rogabo: ne vos eatis *recte* M[σ] 712 culpa-
l a
rum **C** quaerelas **P**[1]: -ellis Q[1] 713 ne[erasure] (-c) **C**
716 qui[erasure] (-d) **B**

nata, modus, neque te incassum flevisse quereris.
tu solare virum, neu sint dispendia iustae
dura morae: magnos cunctamur, nata, paratus.
proficitur bello.' dicentem talia nascens 720
lux monet ingentesque iubent adsurgere curae.

---

720 *Prisc.* GL II 401, 15 a proficio Statius impersonale protulit in III: proficitur bello

---

717 neque **P**: nec ω flebisse (v *supra* b) **P**[1] querelis (r *supra* l) **r**[2] 718 solare *ex* sorare **L**$^{\sigma}$ neve μ 720 Prospicitur **f**[3] 721 monet **Df**[3]ς: movet **P**ω (*an i. q. excitat e lecto?*) STACII POETAE THEBAID'· LIB · III · EXPLICIT INCIPIT EIVSDEM · LIBER QVARTVS **P**

P. PAPINI STATI

THEBAIDOS

LIBER IV.

Tertius horrentem zephyris laxaverat annum
Phoebus et angusto cogebat limite vernum
longius ire diem, cum fracta inpulsaque fatis
consilia et tandem miseri data copia belli.
prima manu rutilam de vertice Larissaeo 5
ostendit Bellona facem dextraque trabalem
hastam intorsit agens, liquido quae stridula caelo
fugit et Aoniae celso stetit aggere Dirces.
mox et castra subit ferroque auroque coruscis
mixta viris turmale fremit; dat euntibus enses, 10
plaudit equos, vocat ad portas; hortamina fortes
praeveniunt, timidisque etiam brevis addita virtus.
dicta dies aderat. cadit ingens rite Tonanti
Gradivoque pecus, nullisque secundus in extis
pallet et armatis simulat sperare sacerdos. 15

4, 1 zeferis **P**: zepheris **L** annum ω: -us **P** 2 Febus **P** angusto **P**: -tum ω angusto limite *i. ab angusto initio* vernum **P**: -no ω 3 fractaque **C** 4 miseri data ω: miseris (-iş **L**[1]) data **PNL**$\mu\nu$: miserandi (-i *in ras. fuit* a) **b** 5 larisaeo ω 7 ^{a}gens **P**[1] stridua **f** 8 aoniae **P**: adversae ω caelso *ex* caelos **B**[1]: coelo (celso *supra*) **r**[1]: in celso **b** 11 hortamina (ort- *h supra*, **b**[1]) ω: -ne **P** sortes **f** 14 secundus▒ (*eras.* -que) **C** 15 Palletque armatis **r**

iamque suos circum pueri nuptaeque patresque
funduntur mixti summisque a postibus obstant.
nec modus est lacrimis: rorant clipeique iubaeque
triste salutantum, et cunctis dependet ab armis
suspiranda domus; galeis iuvat oscula clusis 20
inserere amplexuque truces deducere conos.
illi, quis ferrum modo, quis mors ipsa placebat,
dant gemitus fractaque labant singultibus ira.
sic ubi forte viris longum super aequor ituris,
cum iam ad vela noti et scisso redit ancora fundo, 25
haeret amica manus: certant innectere collo
brachia, manantesque oculos hinc oscula turbant,
hinc magni caligo maris, tandemque relicti
stant in rupe tamen; fugientia carbasa visu
dulce sequi, patriosque dolent crebrescere ventos. 30
□[stant tamen, et nota puppim de rupe salutant.]
nunc mihi, Fama prior mundique arcana Vetustas,
cui meminisse ducum vitasque extendere curae,
pande viros, tuque o nemoris regina sonori,

TESTIMONIA 21 *Class. Auct.* ed. Mai IX p. 135 hic conus -ni ·i· summitas galeae. unde Statius: amplexuque .. conos 32 *Comm. Bern.* Lucan. 4, 654 vetustas fabula vel historia. Statius: nunc mihi .. vetustas

---

16 nuptaeque **P**ς: innuptaeque (-bt- **B**: -que *om.* **C**) ω (*e Verg. Georg* 4, 476 *Aen.* 6, 307 *al.*) 17 e postibus **C** instant *r* 18 rorant *ex* rot- **f**[1] 19 saltantum **b** neptunia **B**[1] *mg. quod quo spectet haereo, nisi forte e schol. v. 43 aliquo modo huc translatum est* 20 galeis *ex* ca- **P**[1] clusis (clu- with a over u **L**[1]) ω: clausis **P** 21 inserere **r** amplexuque (o with v over it) **Q**[1] collos **C** 22 placebit (a over i) **Q**[1] 23 fractaque .. ira **P**: fractaeque (-aque **r**) .. irae ω 25 cisso (s over c) **b**[1] scisso·r edit **P** anchora **P**: anchara **L** 27 madentesque **Dr** turbant ω: turpant **P** 28 tandemque *ex* -tumque **f**[1] 29. 30 *om.* ω, 31 *om.* **P**, 31. 30 *exhibent* **MDC** (*in* **D** *v.* 29 *ima mg. suppl.*) *cf. Hermes* 40 (1905) *p.* 358 *sq.* 32 archana **P** 33 duces **C**

Calliope, quas ille manus, quae moverit arma 35
Gradivus, quantas populis solaverit urbes,
sublata molire lyra: neque enim altior ulli
mens hausto de fonte venit. — rex tristis et aeger
pondere curarum propiorque abeuntibus annis
inter adhortantes vix sponte incedit Adrastus, 40
contentus ferro cingi latus; arma manipli
pone ferunt, volucris portis auriga sub ipsis
comit equos, et iam inde iugo luctatur Arion.
huic armat Larissa viros, huic celsa Proshymna,
aptior armentis Midea pecorosaque Phlius, 45
quaeque pavet longa spumantem valle Charadron
Neris, et ingenti turritae mole Cleonae
et Lacedaemonium Thyrea lectura cruorem.
iunguntur memores transmissi ab origine regis,
qui Drepani scopulos et oliviferae Sicyonis 50
culta serunt, quos pigra vado †strangilla tacenti

---

50 *Mico* 331 Quid repani . . . olivifere sicamis

---

35 Calliope ∴ quantas . . . urbes Gradivus ∴ quas . . arma **Q**^{1} Caliope **M** quo moverit *frg. Monast.* moverat **r** 36 solaverit **P**ς: spoliaverit (-at **r**) ω 37 $\overset{dic}{\text{molyre}}$ **P**^{r}: meliore **r** : mollire *Koestlinius 1877 p. 287* enim *om.* μ $\overset{v}{\text{illi}}$ **B**^{1} 38 $\overset{h}{\text{a}}$usto **b**^{1} tristis et ω: tristibus **P** 39 pro[illegible]iorque **f** 40 adortantes ~~vix~~ (*del.* **Q**^{1}) **Q** vix *ex* vis **P**^{1} adrastis **P** 41 ar[illegible]ma (v?) **f** 42 volucres **P** 44 larisa **B** prosymnia **B**: prosimne **f** 45 midea **M**$^\sigma$ *Müller*: medie **P**: midae (nu- **C**: mede **M**^{1}**f**) ω Phlius *Müller*: philus **P** (*sic* Σ *cod. Mon.*): philos (phyllos **C**) ω 46 charadrō **P** (*cf. 1, 334*): charadon **Q** 47 ingenti ω: -tes **P** 48 Thyrea lectura *Weber*: thyre lectura (thyree $\overset{e}{\text{lu}}$ctura *frg. Monast.*) ω: thyla electura **P** 49 regis ς: reges (-e^s **b**^{1}) **P**ω 50 drepanis **r** 51 Cultas erunt **B** strangilla **P**: stagilla **D**ς: langia ω (*e v. 724*): Strongyla *Scriverius* (*sed* y *breve est*); *scholiorum codices* stagilla **M**^{1}**P**^{b}: langilla **P**^{a}: langia **L**: stangia **f**); *certo Langia Argolidis fons ab hoc loco quam maxime aliena; an* Stazusa *cl. Paus. 2, 7, 4?* tacenti *ex* -te **P**^{r}: tacente **L**

lambit et anfractu riparum incurvus Elisson.
saevus honos fluvio: Stygias lustrare severis
Eumenidas perhibetur aquis; huc mergere suetae
ora et anhelantes poto Phlegethonte cerastas, 55
seu Thracum vertere domos, seu tecta Mycenes
impia Cadmeumve larem; fugit ipse natantes
amnis, et innumeris livescunt stagna venenis.
it comes Inoas Ephyre solata querellas
Cenchreaeque manus, vatum qua conscius amnis 60
Gorgoneo percussus equo, quaque obiacet alto
Isthmos et a terris maria inclinata repellit.
haec manus Adrastum numero ter mille secuti
exultant; pars gaesa manu, pars robora flammis
indurata diu — non unus namque maniplis 65
mos neque sanguis — habent, teretes pars vertere fundas
adsueti vacuoque diem praecingere gyro.
ipse annis sceptrisque subit venerabilis aeque:
ut possessa diu taurus meat arduus inter

59 Σ 6, 253 Ephyraeo Corinthio .. ut ait ipse: it .. querelas

52 anfractu ω: -tum P incurvus ω: -vis P elisson P: -os ω 53 honor ν stygyas P: stygio r[1] lustravere Q[1]: lustra r 54 Eumenides (Hu- BL) LQ hic Q: hic μ suetae (suete ν) ω: sueta P: suetas *Baehrens* 55 anelantes b poto P: tuto (toto ν) ω phlegetonte P: plegetante Q[1] (ł flegetonte) cerastes Q[1] (a) 56 mycenes ς *Gronovius*: mycenis Pω 57 cadmeiumque r lavantes *Schrader* 59 It (Et C) ω: Id P inoas PD: ionias (*ex* eo- B[1]) ω 60 Cenchraeque B vatam r[2] (u) annis b 61 quique μ alto (m ON) (m *fort.* P[1]; ON P[1]) P 62 Sthmos P 63 ad rastrum b secuta C 64 c(a)esa Pω: gesa MfQ[2] *frg. Monast.*: ~~celsa~~ (iesa) ν[2] 65 unus (i) C[1] maniplis *ex* -os B[1]: -plos *frg. Monast.* 66 habent *Müller* (*cf.* Σ): habet PK *frg. Monast.*: inest ω vertere ω: vertice P teretis pars vertice fundae *Garrodius* 67 vacuoque Pω: vacuomque *Garrodius* fidem Q[1]: diem Q[1] *mg.* 69 possesa b

pascua iam laxa cervice et inanibus armis, 70
dux tamen: haud illum bello adtemptare iuvencis
sunt animi; nam trunca vident de vulnere multo
cornua et ingentes plagarum in pectore nodos.
  proxima longaevo profert Dircaeus Adrasto
signa gener, cui bella favent, cui commodat iras 75 □
cuncta cohors: huic et patria de sede volentes
advenere viri, seu quos movet exul et haesit
tristibus aucta fides, seu quis mutare potentis
praecipuum, multi, melior quos causa querenti
conciliat; dederat nec non socer ipse regendas 80
Aegion Arenenque, et quas Theseia Troezen
addit opes, ne rara movens inglorius iret
agmina, neu raptos patriae sentiret honores.
idem habitus, eadem arma viro, quae debitus hospes
hiberna sub nocte tulit: Teumesius implet 85
terga leo et gemino lucent hastilia ferro,
aspera volnifico subter latus ense riget Sphinx.

---

77 *et* 82 *Serv.* Aen. 7, 648 nec enim credibile est eum (*Mezentium*) solum fugisse — nam et Statius dicit: vel quos .. fides — aut certe eorum quos Turnus dederat, ut Adrastus Polynici in Statio, qui ait: ne parva movens inglorius arma iret

---

70 laxa *s. l. add.* **P**[1] 71 haud ·/· bello ·/· illum ·/· adtemptare **P**[1] bellum (i *s. l.*) **Q**[1] iuvences (i *s. l.*) **Q**[1] 74 Proma (xi *s. l.*) **B**[1] direcus (ł dirceus *s. l.*) **P**[c]: directus (ceus *s. l.*) **B**[1] 75 Ligna **r**[1] gerent (ł favent *s. l.*) **r**[1]: gerit *Bentleius* bella movens accommodat *Garrodius male* 76 Concta **Q** choors **b**: chohors **f** 77 esit **M**: actis *Müller* 78 potentes **P** 79 virenti (que *s. l.*) **Q**[1] 80 regendas *ex* -os **L**[1] 81 arenenque (aranēque **Q**[2] *mg.*) *ω*: -emque **P** teuseia (⊢ **L**[c]) **L** troezen **PDN**: troeze *ω* (*cf. 1, 334*) 82 Addidit **L** ne **P***ω*: nec **M** ne parva movens inglorius arma iret *Serv.* 84 abitus **B** 85 eumesius (t *s. l.*) **B**[3]: temeius (u *s. l.*) **f**[1]: themesius **M** 86 et **PDN**ς: *om. ω* astilia **M**: hastalia **r** 87 volnifico (v *s. l.*) **B**[1]: vuln- **P** spinx **MfCr**

iam regnum matrisque sinus fidasque sorores
spe votisque tenet, tamen et de turre suprema
attonitam totoque extantem corpore longe 90
respicit Argian; haec mentem oculosque reducit
coniugis et dulcis avertit pectore Thebas.
ecce inter medios patriae ciet agmina gentis
fulmineus Tydeus, iam laetus et integer artus,
ut primae strepuere tubae: ceu lubricus alta 95
anguis humo verni blanda ad spiramina solis
erigitur liber senio et squalentibus annis
exutus laetisque minax interviret herbis:
a miser! agrestum si quis per gramen hianti
obvius et primo fraudaverit ora veneno. 100
huic quoque praesentes Aetolis urbibus adfert
belli fama viros: sensit scopulosa Pylene
fletaque cognatis avibus Meleagria Pleuron
et praeceps Calydon, et quae Iove provocat Iden
Olenos, Ioniis et fluctibus hospita portu 105
Chalcis et Herculea turpatus gymnade vultus

---

98 *Mico* 218 Exutus .. herbis 103 Σ 8, 483 Pleuron civitas Aetoliae, apud quam cum mortem Meleagri suae sorores deflerant, in aves dicuntur conversae, ut supra: fletaque .. Pleuron

---

89 subprema B: supremo (a) Q[1] 90 Attonitam *ex* -cam B[3]: Atonitam M extantem (l tantem) (extentam ν[2]) ω: instantem P, *unde* intentam *Garrodius* 91 argian ω: -ā P (*cf.* 1,334) hec *ex* hic L[σ] mentemque ν 92 dulces P 93 Ece M sciet L 94 arcus μ: ausi *Erdmannus* 95 primae P: -mum ω stupuere (re) P[c] alte *Imhofius* 97 sualentibus Lf: scalentibus b[1] annis (armis C) ω: :rvis P 98 laetis M hebis (r) B[1] 100 fraudaverit P: siccaverit ω ore (a) P[c] 101 praesentes P: praestantes ω *fortasse recte* affert P 102 pylene ω: phy- PMb 103 Fletaque ω: F etaque P 104 preces (p) L[σ] calenis (idon) P[r]: malidon f idem M 105 portu *ex* pa- f[1] Calchis (Co- M) Pω 106 herculeo Qf turpatus ω: turbatus (p) P[1]: turbatus QCr

amnis; adhuc imis vix truncam adtollere frontem
ausus aquis glaucoque caput submersus in antro
maeret, anhelantes aegrescunt pulvere ripae.
omnibus aeratae propugnant pectora crates, 110
pilaque saeva manu, patrius stat casside Mavors.
undique magnanimum pubes delecta coronant
Oeniden, hilarem bello notisque decorum
vulneribus; non ille minis Polynicis et ira
inferior, dubiumque adeo, cui bella gerantur. 115
maior at inde novis it Doricus ordo sub armis,
qui ripas, Lyrcie, tuas, tua litora multo
vomere suspendunt, fluviorum ductor Achivum,
Inache — Persea neque enim violentior exit
amnis humo, cum Taurum aut Pliadas hausit aquosas 120
spumeus et genero tumuit Iove —, quos celer ambit
Asterion Dryopumque trahens Erasinus aristas,
et qui rura domant Epidauria — dexter Iaccho
collis, at Hennaeae Cereri negat —; avia Dyme
mittit opem densasque Pylos Neleia turmas; 125

---

111 Σ 8, 707 in catalogo dum arma ipsius (*Tydeos*) describeret, ait: patrius .. Mavors 122 *Serv.* Aen. 4, 146 Dryopesque: populi iuxta Parnasum, ut: Dryopumque .. aristas 123 Σ 6, 912 Epidaurus civitas Peloponnesi (-nensis *codd.*), .. ut ipse in catalogo: qui rura domant Epidauria

---

107 vịa [x] P[1] aṭtollere [d] P[1] 108 Ausịs [v] B[1]: Ansis r glaucoque *ex* cl- P[1] 109 anelantes [h] b[1] aegrescunt Pω: arescunt *Menkius trita pro poeticis substituens* 110 pectora ω: -re P crates ω: gra- P 112 pudes r delecta ω: di- P coronant P: -nat ω 114 pollinicis f: poliçịnis [n.c] Q[1] 117 lycie [r] P[1]: licie M littera L 118 dọctor [u] r[2] 120 tauro [v̄] f[1] pliadus ω: pleidas P ausit [h] P[c] 122 dyopum *vel* dropum b tḥrahens Q[1] aristịs [a] Q[1] 123 domant *ex* -ont Q[1] 124 at ω: et P henneae P: heneae L[1]: heneae [th] b[1]: ethneae (hae- B: etheneae μ: Ehtneae L[g] *mg.*) ω, *cf.* *Ach.* *1, 825* 125 Mitit b opem PNς: opes ω ne legia L

nondum nota Pylos iuvenisque aetate secunda
Nestor, et ire tamen peritura in castra negavit.
hos agitat pulchraeque docet virtutis amorem
arduus Hippomedon; capiti tremit aerea cassis
ter niveum scandente iuba, latus omne sub armis 130
ferrea suta terunt, umeros ac pectora late
flammeus orbis habet, perfectaque vivit in auro
nox Danai: sontes Furiarum lampade nigra
quinquaginta ardent thalami; pater ipse cruentis
in foribus laudatque nefas atque inspicit enses. 135
illum Palladia sonipes Nemeaeus ab arce
devehit arma pavens umbraque inmane volanti
implet agros longoque attollit pulvere campum.
non aliter silvas umeris et utroque refringens
pectore montano duplex Hylaeus ab antro 140
praecipitat — pavet Ossa — vias, pecudesque feraeque
procubuere metu; non ipsis fratribus horror
afuit, ingenti donec Peneia saltu
stagna subit magnumque obiectus detinet amnem.
quis numerum ferri gentisque et robora dictu 145

---

139 Σ 5, 707 geminus Triton: duobus corporibus factus, ut: utroque .. ab antro

---

126 -que *om.* L 126. 127 *spurios censet Müller, sed cf. cum alios locos tum 5, 643 et 7, 340* 128 Vos (Q) μ[1] 129 Arduis (v) B[1] hipomedon b: yppo- (ypo- f) Mf aurea ν 130 Per (t) Q[1] nivea N scandente (s-) μ *Heinsius* 131 scuta f terunt (g) M[1]L[2]: premunt D et r 132 Flameus b 135 laudatque Pω (*i. commendat*): suadetque *Garrodius inutiliter* ensem C 136 pallada (i) P[r]: palladia *ex* -o Q[1] nemeeus P: nemeus ω 137 mane (im) B[1]: mane L: inane r 139 humeris P 140 Pectorae Q[1] 141 *recte distinxit Müller 1863 p. 196* vias Pω: iubas f (*natus error ex hac lectione* bias (u)) 143 Abfuit LMfμ: ADffuit (e) (*i.* Def- *ex* Aff-) Q[1] 145 ferri Pω: belli *Wilkinsius* dictu PSDNς: dicto ω

aequarit mortale sonans? suus excit in arma
antiquam Tiryntha deus; non fortibus illa
infecunda viris famaque inmanis alumni
degenerat, sed lapsa situ fortuna, neque addunt
robur opes; rarus vacuis habitator in arvis 150
monstrat Cyclopum ductas sudoribus arces.
dat tamen haec iuvenum tercentum pectora, vulgus
innumerum bello, quibus haud ammenta nec enses
triste micant: flavae capiti tergoque leonum
exuviae gentilis honos, et pineus armat 155
stipes, inexhaustis artantur tela pharetris.
Herculeum paeana canunt, vastataque monstris
omnia; frondosa longum deus audit ab Oeta.
dat Nemea comites, et quas in proelia vires
sacra Cleonaei cogunt vineta Molorchi. 160
gloria nota casae, foribus simulata salignis
hospitis arma dei, parvoque ostenditur arvo,

---

146 *Prisc.* GL II 476, 18 invenitur tamen hoc idem (*cieo*) etiam in io desinens quartae coniugationis, unde Statius in IIII (III *var.*) Thebaidos: suus excit .. deus 154 *Σ* 11, 45 pubes Tirynthia . . . stipitibus et sagittis dimicabant, non gladiis, ut in catalogo: flavae (-ent *Lind.*: flant **P**b) .. pharetris

---

147 tirynta **P**: tirynda (th) **M**σ 148 famaque **P**ω: famamque *Heinsius*: famamve *Marklandus ad Silv. 3, 1, 160*: famaeve *Baehrens*; *sed ablativus recte se habet. in degenerando enim inest separatio quaedam* alymni **P** 149 Degant (ener) ν² lapsa ω: elapsa **P** neque **P**ω: nec *Müller* 150 Robur *ex* Rubor **M**¹ habitor (at) **M**¹ 151 cliclopum b 152 tergentum (c) **P**¹: ter·c· **M** 153 haut **P**: aut **BL**¹b¹ 154 *om.* b¹, *inter versus add.* b² flavae **P**: -vent ω 155 arma **BM**Crfν 157 *om.* ν¹, *add.* ν² Erculeum **B** 159 et quas (*scil.*: *et adsunt quas*) **P**ω: aequasque *Sandstroemius 1878 p. 45* 160 clonei (e) **B**¹ dumeta *Friesemannus* 161—164 *spurios censet Müller, non recte* 161 signata f: signata (ł simulata) **M**σ 162 ar▒ (vo) **M**¹: auro **CD** (*in ras.*)

robur ubi et laxos qua reclinaverit arcus
ilice, qua cubiti sedeant vestigia terra.
at pedes et toto despectans vertice bellum 165
quattuor indomitis Capaneus erepta iuvencis
terga superque rigens iniectu molis aenae
versat onus; squalet triplici ramosa corona
Hydra recens obitu: pars anguibus aspera vivis
argento caelata micat, pars arte reposta 170
conditur et fulvo moriens nigrescit in auro;
circum amnis torpens et ferro caerula Lerna.
at laterum tractus spatiosaque pectora servat
nexilis innumero Chalybum subtemine thorax,
horrendum, non matris, opus; galeaeque corusca 175
prominet arce gigans; atque uni missilis illi
cuspide praefixa stat frondibus orba cupressus.
huic parere dati, quos fertilis Amphigenia
planaque Messene montosaque nutrit Ithome,

165 *Serv.* Aen. 7, 784 et toto vertice supra est: Statius: et toto despectat corpore bellum. *ibid.* 11, 683 Statius de

163 Robur *ex* Rubor **M**[1] ⁞ibi (*fuit* ubi) **Q** qua *ω*: quae **P** ar⁞cus **B**: arcus ɫ artus **Q**[2]: artus **MfC** 165 Et *μ* ex *ex* et **L**[2]: e r tota **L** 166 Quattuor **P** 167 mo⁞lis (l) **Q** aenae *ex* -nea **P** 168 honus **b** sualet **Lf**: sc(u)alet **b**[2] 169 pars arte reperta **N** 170 mica⁞t (n) **f** pars anguibus aspera vivis **N** reposta *Deiter 1898 p. 344*: reperta **P***ω*: retorta *vel* repressa *Müller*: recurva *Lachmannus*: resecta *Baehrens* pars altera reptans *Garrodius* 171 (f v) vulgo **Q**[1] nigrescit **P**: ignescit *ω*: pallescit (ɫ ignescit) r[1]: pallescit **D** 172 et **P***ω*: in **b** lerno (a) **Q**[1] 173 Ad **P**: Et **C** 174 calybum **P** subtmine (eg) **b**[1]: subte⁞mine *μ*: subtegmine *ν* 175 horrendus *Baehrens* galeaeque coruscae . . . arte *Müller ad 5, 510*: galeaque corusca . . arte *Bentleius* 176 arce (*ex* arte **B**[1]) **P***ω*: ar(c)te *ν*[2]: arte **Lf** *vulgo*, *sed* arce *recte defendit Garrodius* gigans **P**: -as *ω* illi *ex* -a **M**[1] 177 Cuspide *ex* -da **C**[1] 179 mesene **MfCr***μ*: messene **L**[σ] montosaque **P**: montanaque *ω* ithome **BDN**: ithyme **P**: ithone *ω*

quos Thryon et summis ingestum montibus Aepy, 180
quos Helos et Pteleon, Getico quos flebile vati
Dorion; hic fretus doctas anteire canendo
Aonidas mutos Thamyris damnatus in annos
ore simul citharaque — quis obvia numina temnat? —
conticuit praeceps, qui non certamina Phoebi 185
nosset et inlustres Satyro pendente Celaenas.
iamque et fatidici mens expugnata fatiscit
auguris; ille quidem casus et dira videbat
signa, sed ipsa manu cunctanti iniecerat arma
Atropos obrueratque deum, nec coniugis absunt 190
insidiae, vetitoque domus iam fulgurat auro.
hoc aurum vati fata exitiale monebant
Argolico; scit et ipsa — nefas! —, sed perfida coniunx
dona viro mutare velit, spoliisque potentis

Capaneo: et totum transcendit corpore bellum (*in codicibus Caroliruhensi et Sangallensi genuina Stati verba revocata sunt*)
180 *Prisc.* GL II 283, 12 inveniuntur etiam in y desinentia graeca hoc Dory, hoc Aepy nomina civitatium. Statius in IIII Thebaidos: quos Thrion ... Aepy *cf. ibid.* 195, 16 et summis .. Aepy 186 Σ 2, 666 Marsyas enim Celaenaeus fuit, ut ipse infra: et illustres .. Celaenae

---

180 thyron **L**: tyon **Q**: trion (yr *s. l.*) ν[1] aephi **P**: epym **S** 181 helos **PDN**: elos ω pteleon **PDNQ**: pheleon (t *s. l.*) **B**[1]: phteleon **Lb**: pheleon **MCν**: phenon (e *s. l.*) f[1] quos ω: quod **P** 182 dotas (c *s. l.*) b[2] 183 Aonias **Crb** mutos *Gronovius*: multos (-os *ex* -as μ[1]: -as (o *s. l.*) **Q**[1]) 184 temnet (a *s. l.*) **Q**[1]: temptat (n *s. l.*) ν[2] 185 quis r[1]b[2] phobi (e *s. l.*) **Q**[1] 187 et **P**ω: ut μ fatescit (i *s. l.*) **P**[1]
189 ipsa *ex* -e **Q**[1] 191 domos **C** 193 ipsa ς *Sandstroemius 1878 p. 45*: ipse **P**ω, *cf. Apollod. bibl. 3, 61* Ἀμφιάραος μὲν οὖν ἀπεῖπεν Ἐριφύλῃ παρὰ Πολυνείκους δῶρα λαμβάνειν. *Eriphylam quid Amphiarao immineret scivisse, ex epitheto* perfida *cognoscitur* *interpunctionem correxit Müller* coniun[illegible]x (c) **B**

inminet Argiae raptoque excellere cultu. 195
illa libens — nam regum animos et pondera belli
hac nutare videt, pariter si providus heros
militet — ipsa sacros gremio Polynicis amati
exuerat cultus haut maesta atque insuper addit:
'non haec apta mihi nitidis ornatibus' inquit, 200
'tempora, nec miserae placeant insignia formae
te sine: sat dubium coetu solante timorem
fallere et incultos aris adverrere crines.
scilicet — infandum! —, cum tu cludare minanti
casside ferratusque sones, ego divitis aurum 205
Harmoniae dotale geram? dabit aptior ista
fors deus, Argolicasque habitu praestabo maritas,
cum regis coniunx, cum te mihi sospite templa
votivis inplenda choris; nunc induat illa,
quae petit et bellante potest gaudere marito.' 210
sic Eriphylaeos aurum fatale penates

---

202 *Eutych.* GL V 482, 7 verro, verris. Statius Thebaidos libro IIII: sat dubium .. adverrere crines

---

195 Imminet P: Iminet b: Invidet v^1 *in ras.* (*cerno* Inmi-) culto Q[1] 197 Haec (-a- *postea add.* Q[1]) Q nutare *ex* mutare Qf adnutare *Kochius 1865 p. 6* vident C si Pω: si (ni) B[1]: ▒ (si) Q: nisi Q[1] *mg.*: ni D 198 pollinicis L amici f 199 Exuerat cultus P: Exuerat cultus (Deposuit nexus) D[1]: Deposuit nexus ω aut B[1] 202 sat (·s· est) f[1] tumultu timorem Q[1] 203 adverrere *Eutyches*: a▒verrere (-d-) N: advertere (ł advert) (ostendere v^2) ω: avertere P: averre (te) D; *cf. Liv. 26, 9, 7 Paneg. 3, 10 p. 110, 6* 204 infandum P: heu (heus S) superi ω cludare (clau- S[2]L[1]D *in ras.*: *ex* clu- μ^1) ω: claudere PND[1](?)C: cludere v minanti P: minati L[1]: minaci L[c]ω 206 Armoniae P: Harmi(o)n▒ae B[1]: Harmonae (e) L[c]: Hermionae (Aer- b) ω ista ω: isto P *Imhofius* 207 abitu B 209 implenda P

inrupit scelerumque ingentia semina movit,
et grave Tisiphone risit gavisa futuris.
Taenariis hic celsus equis, quam dispare coetu
Cyllarus ignaro generarat Castore prolem, 215
quassat humum; vatem cultu Parnassia monstrant
vellera: frondenti crinitur cassis oliva,
albaque puniceas interplicat infula cristas.
arma simul pressasque iugo moderatur habenas.
hinc atque inde morae iaculis, et ferrea curru 220
silva tremit; procul ipse gravi metuendus in hasta
eminet et clipeo victum Pythona coruscat.
huius Apollineae currum comitantur Amyclae,
quos Helos et dubiis Malea vitata carinis
plaudentique habiles Caryae resonare Dianae, 225
quos Pharis volucrumque parens Cythereia Messe,

---

218 *Serv.* Aen. 10, 539 ut vestes albas accipiamus, quae sunt sacerdotibus congruae, sicut Statius de Amphiarao dicit (albaque puniceas [purpureas] ... cristis *add. Dresd.*) 224 *et* 237 Σ 8, 364

---

212 Irripit [v] b[1] 213 grave *ex* gua- **M**[1] tesiphone **Cf** futuri ς *Bentleius* 214 Taenariis **P**: -eis ω 215 ignaro *ex* -ora **L**$^{\sigma}$ 216 parnasia **P** monstrat [n] **P**[1]**Q**[1] 217 crinitur ω: -tus **P** casis **r** 218 punice[...]as (r) **B**: puniceis [a] **Q**[1] intemplicat [r] **L**$^{\sigma}$ 219 pressasque **PB**: prensasque ω: prensasque *ex* press- **M**[1]**L**$^{\sigma}$: pressasque *ex* prens- **f**[1] prensisque iugum .. habenis *Marklandus ad Silv. 1, 2, 45* moderatur *ex* -us **Q**[1] abenas **B**: abhenas **r** 220 morae *ex* -ra **P**^{r} 222 victum clipeo **Mf** 223 comitatur **C** amyclae *ex* -ctae **P**^{r} *vel* **P**^{c}: ami[y]cle **L**$^{\sigma}$ 224 Quo **N** Helos *Kohlmannus sec. Hom. B 584*: pylos (-es **L**$^{\sigma}$**Crν**) **P**ω**Σ** *quae lectio cum v. 125 pugnat. Helos autem Laconicum differt ab eo oppido quod v. 181 commemoratum est* vi[...]tata (t) **Mf**: ditata **Σ** 8, 365 *quod probat Burmannus*: dotata *Menkius* 226 phasis [ł pharis] **r**[1] messen **C** *post* 226 *lacunam statuit Lachmannus, sed verbum facile suppletur*

Taygetique phalanx et oloriferi Eurotae
dura manus. deus ipse viros in pulvere crudo
Arcas alit nudaeque modos virtutis et iras
ingenerat; vigor inde animis et mortis honorae 230
dulce sacrum. gaudent natorum fata parentes
□ hortanturque mori, deflent iamque omnis ephebum
turba, coronato contenta est funere mater.
frena tenent duplexque inserto missile nodo,
exerti ingentis umeros, chlamys horrida pendet, 235
et cono Ledaeus apex. non hi tibi solum,
Amphiarae, merent: auget resupina maniplos
Elis, depressae populus subit incola Pisae,
□ qui te, flave, natant terris, Alphee, Sicanis
advena, tam longo non umquam infecte profundo. 240
curribus innumeris late putria arva lacessunt
et bellis armenta domant: ea gloria genti
infando de more et fractis durat ab usque
axibus Oenomai; strident spumantia morsu
□ vincula, et effossas niveus rigat imber harenas. 245

Eleae: in catalogo horum meminit, qui ad auxilia venerant Amphiarai (237): auget . . Elis (edis M: eolis *vel sim. reliqui*) et Pyliorum meminit (224): quos Pylos . . ditata carinis

---

227 Targetique L^1: Tagetique **C** et oloriferi **PK**: et oloriferi (ivi) Q^1: et oloriferique (ł olivifere) r^1: et oliviferi (*ex* olori- B^1) ω: et oloriferique (-que *add.* L^σ) **LDMfg**$\mu\nu$: et oliviferae **N**: oliviferique **C** 228 impulvere **fb** 230 animus **f**: viris b^2 *in lacuna paulo ampliore* honorae *in ras.* Q^1 231 nautorum L^σ parentis (e) L^σ 232 deflent **P**: deflet ω: deflet (n) (n *litura del.*) **Q** ephoebum **P** 233 coronata **b** 235 Exorti **L** ingentes humeros clamys **P** 236 biti (bi) P^1 238 depressae (-o (e) Q^1) ω: deprensae **P** pse (i) P^1 239 se (te) ν^1 te [illegible] flave **B** 240 non umquam **P**ω: numquam **N** in[illegible]lecte **b** profunto **B** 241 putria (*om.* f^1) ω: patria **P** arva *ex* -e B^1 242 genti *ex* -te **L** 243 abasque **C** 244 A[illegible]xibus **f** strident ω: -ens **P** 245 effosas (s) M^1 hymber **Bb**

tu quoque Parrhasias ignara matre catervas —
a rudis annorum, tantum nova gloria suadet! —,
Parthenopaee, rapis; saltus tunc forte remotos
torva parens — neque enim haec iuveni foret ire potestas —
pacabat cornu gelidique aversa Lycaei. 250
pulchrior haud ulli triste ad discrimen ituro
vultus et egregiae tanta indulgentia formae;
nec desunt animi, veniat modo fortior aetas.
quas non ille duces nemorum fluviisque dicata
numina, quas magno non abstulit igne Napaeas? 255
ipsam, Maenalia puerum cum vidit in umbra,
Dianam, tenero signantem gramina passu,
ignovisse ferunt comiti, Dictaeaque tela
ipsam et Amyclaeas umeris aptasse pharetras.
prosilit audaci Martis percussus amore, 260
arma, tubas audire calens et pulvere belli
flaventem sordere comam captoque referri
hostis equo: taedet nemorum, titulumque nocentem
sanguinis humani pudor est nescire sagittas.
igneus ante omnis auro micat, igneus ostro, 265
undantemque sinum nodis inrugat Hiberis,
inbelli parma pictus Calydonia matris

---

246 parasias **f** 247 annorum **P**ω: armorum **D**ς *Heinsius*; *sed genetivus* annorum *causam indicat, cur rudis sit. hinc intellegitur* nova gloria tant[illegible]ne **L**$^{\sigma}$ (ł tantum) 248 saltus tunc (tum ω) **P**ω: lucos tum **C**: tum saltus $\mu\nu$ 249 enim *om.* **P** haec **P**ω: hac ς *Barthius perperam* 250 aversa (d) **L**[1]: adversa **N**μ 251 Pulcrior **P** aut **B**[1] ulli ω: illi **P** 252 indulgentiae (a) **P**^{c} 253 venia **f** 254 nemorum *ex* -me- **M**[1] fluvisque **f** locata *Baehrens* 255 abstulit **P**ς: impulit ω 255. 256 *iustum ordinem* ν^2 *invertit praescriptis* b a 258 comite **Q** 259 humeris **P** 260 audati (i) **Q**[2]: audacis **Cfrb** perculsus *ex* -cuss- **B**[1]: perculsus **Lb** 261 tubasque **C** 263 Nostis **C** aequo **PB** 264 est **P**ω: et *Marklandus ad Silv. 3, 2, 83* sagittis (a) **M**$^{\sigma}$: -ttis **f**ν 265 omnes **P** micat et μ 266 hiber[illegible]is (n) **M**

proelia; trux laeva sonat arcus, et aspera plumis
terga Cydonea corytos harundine pulsat
electro pallens et iaspide clarus Eoa. 270
cornipedem trepidos suetum praevertere cervos,
velatum geminae deiectu lyncis et arma
mirantem gravioris eri, sublimis agebat,
dulce rubens viridique genas spectabilis aevo.
Arcades huic veteres astris lunaque priores, 275
agmina fida datis, nemorum quos stirpe rigenti
fama satos, cum prima pedum vestigia tellus
admirata tulit; nondum arva domusque nec urbes
conubiisve modus; quercus laurique ferebant
cruda puerperia, ac populos umbrosa creavit 280
fraxinus, et feta viridis puer excidit orno.
hi lucis stupuisse vices noctisque feruntur
nubila et occiduum longe Titana secuti
desperasse diem. rarescunt alta colonis
Maenala, Parthenium fugitur nemus, agmina bello 285
Rhipeque et Stratie ventosaque donat Enispe.

---

269 *Class. Auct.* ed. Mai IX p. 119 corytos ·i· theca arcuum quod in Statio Thebaidos reperies (*cf. praeter hunc locum 7, 660. 9, 730. 12, 527*) 275 *Serv.* Georg. 2, 342 *Arcadas proselenos* Cicero in Fundaniana commemorat et Statius qui ait: Arcades astris lunaque priores (*cf. Brev. exp. ibid.*) *cf.* Aen. 8, 352

---

268 sonat (*in* f *scribi coeptum* t- *vel* i-) ω: tonat **PD** et *om.* **N** *spatio relicto* 269 corytos *ex* go- **B**: gorytos (r, u *supra*) **Q**[2]: corinthos r 270 *om.* **BMLNCf** μ[1]ν 271 Cornipedē (-es) **Q**[1] tripedos **L** 273 graviora geri μ 274 Dulgo (ce *supra*) **Q**[1] viridi|que (-s-) **P** 276 quos ς**Q**[2]: vos **P**ω rigenti ω (*cf. Verg. Aen. 8, 315*): regenti (c *supra*) **P**[1]: ł virenti **P**[1] *mg.* 277 pedum *ex* petum **B**[1] 278 arva (m *supra*) ν[1] 279 Conubiisve **PD**ς: -que ω 280 Cruda ω: Crura **P** 281 viridis *ex* viribus **Q**[1] 283 occiduum *ex* -am **B**[1] 284 Disperasse **L** 285 pathenium **BQ**[1] 286 Ripaeque **P** stratie **PDN**: strati ω. donatempse (donat enispe *supra*) **Q**[1]

non Tegea, non ipsa deo vacat alite felix
Cyllene templumque Aleae nemorale Minervae
et rapidus Clitor et qui tibi, Pythie, Ladon
paene socer, candensque iugis Lampia nivosis 290
et Pheneos nigro Styga mittere credita Diti.
venit et Idaeis ululatibus aemulus Azan
Parrhasiique duces, et quae risistis, Amores,
grata pharetrato Nonacria rura Tonanti,
dives et Orchomenos pecorum et Cynosura ferarum. 295
Aepytios idem ardor agros Psophidaque celsam
vastat et Herculeo vulgatos robore montes
monstriferumque Erymanthon et aerisonum Stymphalon.
Arcades hi, gens una viris, sed dissona cultu
scinditur: hi Paphias myrtos a stirpe recurvant 300

---

287 *Prisc.* GL II 202, 16 omnis nominativus in a desinens corripitur .... in paucis tamen inveniuntur poetae Graecis servasse morem Graecum. Statius in quarto Thebaidos: non Tegea .. vacat (*var.* vo-) ... Cyllene *cf. ad* 5, 44 290 *Prisc.* GL II 40, 17 (ει = i) Lampia Statius in IV: ca⟨n⟩densque iugis Lampia nivosis 298 *Serv.* Aen. 3, 240 Hercules enim in monte Arcadiae Stymphalo vicit Stymphalidas, ut Statius: et aerisonum Stymphalon

---

287 tegea **P**Q^2 *Prisc.*: tegee ω 288 aleae **P**: alt(a)e ω $\overset{\text{ïm}}{\text{nemorale}}$ Q^1 289 clitor **P**: -on ω 290 $\overset{\text{o}}{\text{sacer}}$ **b** condensque **r** limpia **f** 291 $\overset{\text{p}}{\text{feneos}}$ P^1: peneos (-eios **L**) ω stigia **f** 292 et i- *in ras.* Q^1 ululatibus *ex* -ut- M^1 axan **C** 294 pharetrato *ex* -ta B^1 nonagria (-$\overset{\text{c}}{\text{g}}$ria b^1) **P**ω
295 orchomenos **PDN**(?): archemenos (-ros **C**) ω et *om.* **L** scino sura **L** 296 Aepytios (Et phitios **D**) ω: Aegyptios **P**: Aegytios *Dübner*; *sed ab oppido Αἴγυς non recte formatur Αἰγύτιος. Aepytii autem agri ab Aepyto recte dicuntur, cf.* 9, 847 psophidaque **PD**ς: sophidaque (sco- **L**) ω celsam *ex* -se B^1 297 $\overset{\text{v}}{\text{fulgatos}}$ Q^2 298 erimanthon **P**: erimanthen **f** et *om.* **N** *spatio relicto* aerisonu stimphalō **P** (*cf.* 1, 334) $\overset{\text{h}}{\text{stimpallon}}$ *ex* -lion B^1: $\overset{\text{l}}{\text{stimphalion}}$ Q^2: stimphallon **b**: $\overset{\text{st}}{\text{simphallon}}$ L^σ: stimphallum **r** 300 paphicas **Mf** $\overset{\text{re}}{\text{}}cur\overset{\text{v}}{\text{▒}}$ant (-ab-; *in exemplari igitur* recurbant) P^1

et pastorali meditantur proelia trunco,
his arcus, his tela sudes, his cassida crines
integit, Arcadii morem tenet ille galeri,
ille Lycaoniae rictu caput asperat ursae.
hos belli coetus iurataque pectora Marti 305
milite vicinae nullo iuvere Mycenae;
funereae tunc namque dapes mediique recursus
solis, et hic alii miscebant proelia fratres.
iamque Atalantaeas implerat nuntius aures,
ire ducem bello totamque inpellere natum 310
Arcadiam: tremuere gradus, elapsaque iuxta
tela; fugit silvas pernicior alite vento
saxa per et plenis obstantia flumina ripis,
qualis erat, correpta sinus et vertice flavum
crinem sparsa noto; raptis velut aspera natis 315
praedatoris equi sequitur vestigia tigris.
ut stetit adversisque impegit pectora frenis
— ille ad humum pallens —: 'unde haec furibunda cupido,
nate, tibi? teneroque unde inproba pectore virtus?
tu bellis aptare viros, tu pondera ferre 320

302 hic cassida (-s) **B**: hic c. **QMf**μ casside **LDNQfbr** 303 arcadi **P** 304 lyaoniae (c *s. l.*) **M**[1] aspera (t *s. l.*) ursae **B** 306 vicinoe **L** 307 tum **DN** ~~dies~~ (dapes *s. l.*) f[2] 308—343 *in* **P** *manu recenti s. XIII suppleti* 308 ad (hic *s. l.*) **M**[1] alii (*ex* alti **B**[1]) (**P**) **BMQDN**: alti ω 309 athlanteas **r**$\mu\nu$ impleret **C** 310 impellere (**P**): implere (el *s. l.*) **L**$^\sigma$ 311 Arcardiam **b** mixta **f** 312 per silvas **C** (.. *mg.*) perniciora lite **B** 314 collecta *Heinsius* cuius (sinus *s. l.*) ν^2 315 notho (**P**) velud **r** 316 equi **Q** 317 Et μ -que *om.* **r** ſenis (r *s. l.*) **Q**[1] 318 Illa *ex* Illę **Q**[2] Ille ad humum pallens (*sc. oculos deiecit*): illa ad eum pallens *Peyraredus*, *quasi Atalante palleret post cursum citatum. accedit quod* illa *non intellegitur. celeritati actionis quam maxime accommodata sermonis brevitas* furibundo μ 319 tenero unde **Mf**: tenero unde est **r**: tenero aut **C**: in tenero unde (-que ν^2 *s. l.*) $\mu\nu$ inpraba (o *s. l.*) **Q**[1]: improba (**P**) 320 tu pondera .... utinam vires *om.* ν^1, *add.* ν^2 *mg.* ferre *ex* -o **B**[1]

Martis et ensiferas inter potes ire catervas?
quamquam utinam vires! nuper te pallida vidi,
dum premis obnixo venabula comminus apro,
poplite succiduo resupinum ac paene ruentem,
et ni curvato torsissem spicula cornu, 325
nunc ubi bella tibi? nil te mea tela iuvabunt
nec teretes arcus, maculis nec discolor atris
hic, cui fidis, equus; magnis conatibus instas,
vix Dryadum thalamis Erymanthiadumque furori
Nympharum mature puer. sunt omina veri: 330
mirabar, cur templa mihi tremuisse Dianae
nuper et inferior vultu dea visa, sacrisque
exuviae cecidere tholis; hoc segnior arcus
difficilesque manus et nullo in vulnere certae.
expecta, dum maior honos, dum firmius aevum, 335
dum roseis venit umbra genis vultusque recedunt
ore mei; tunc bella tibi ferrumque, quod ardes,
ipsa dabo, et nullo matris revocabere fletu.
nunc refer arma domum! vos autem hunc ire sinetis,
Arcades, o saxis nimirum et robore nati!' 340
plura cupit; fusi circum natusque ducesque
solantur minuuntque metus, et iam horrida clangunt
signa tubae. nequit illa pio dimittere natum
complexu multumque duci commendat Adrasto.

---

322 vires (P) ω (*scil. essent*): quires *Postgatius*: !vidi ς *Bentleius* 323 obnixus MC: obnixo (ł xus) ν apro *ex* apto C[1]: armo (ł apro) r[1] 324 Poblite MC subcciduo (P[1]) pone Bb 326 Num (unc) Q[1] nihil te BL: nihil te Q[1]: nichil *ex* nil b[2] (hic *s. l.* b[2]): nec (ł nil te) ν[2] 327 Nil N 328 fidus C 330 omina ω: omnia (P) Cμr: omnia (omina) M[σ] veri BMf: veri (a) Q[1]: vera (P)ω 332 infesto μ cultu N saerisque B 333 cetidere Q toris f 335 dum firmius (P) D: et (et in- L[1]) fω *fortasse recte* 337 ferumque (r) (P) 339 in (autem) ν[2] 340 Archades (P): Arcardes b 341 ci≡cum (r) (P) 342 plangunt f 343 pio *om.* b[1]: diu *s. l.* b[2]

at parte ex alia Cadmi Mavortia plebes, 345
maesta ducis furiis nec molli territa fama,
quando his vulgatum descendere viribus Argos,
tardius illa quidem regis causaeque pudore,
verum bella movet. nulli destringere ferrum
impetus, aut umeros clipeo clausisse paterno 350
dulce nec alipedum iuga comere, qualia belli
gaudia; deiecti trepidas sine mente, sine ira
promisere manus; hic aegra in sorte parentem
unanimum, hic dulces primaevae coniugis annos
ingemit, et gremio miseros adcrescere natos. 355
bellator nulli caluit deus; ipsa vetusto
moenia lapsa situ magnaeque Amphionis arces
iam fessum senio nudant latus, et fide sacra
aequatos caelo surdum atque ignobile muros
firmat opus. tamen et Boeotis urbibus ultrix 360
adspirat ferri rabies, nec regis iniqui
subsidio, quantum socia pro gente moventur.
ille velut pecoris lupus expugnator opimi,
pectora tabenti sanie gravis hirtaque saetis
ora cruentata deformis hiantia lana, 365
decedit stabulis huc illuc turbida versans
lumina, si duri comperta clade sequantur
pastores, magnique fugit non inscius ausi.

---

345 Et *μ* exi^{a}lia **Q**^{1} ma^{v}fortia **L**^{1} 347 *ante* 346 **BSL** **b***μν*, *post* 348 **C** 346 nec molli *i. et immiti* fama[...] **B** 347 his *ω*: hic **P** 349 distringere (*ex* destr- **b**^{2}: *ex* distinguere *ν*^{2}) **b***μν* 350 clausisse **P***ω*: plausisse *Schrader abusus 7, 134* 352 deiecti *ω*: disiecti **P** 354 du^{l}ces **b**^{2} pri^{me}vaevae **Q**^{1} 355 ^{b}miseros ^{a}gremio *ν*^{1} adcressere **L** 356 ve[...]tusto **B** 357 lapsa **PDς**: lassa *ω*: laxa *Lachmannus* 360 boeotiis **P**: boetis *ω*: boeciis (-eci- *in ras.*) **Q** 361 rege^{i}s **Q**^{1} 362 movetur **C***μν***rb** 363 lupus pecoris velut **C** veli^{u}t *Λ*^{1} 364 tabenti *ω*: -tis **P** 365 hilantia **L**$^\sigma$ 367 sequantur *ex* -untur *ν*^{2} 368 fu^{g}it **B**^{1}*Λ*$^\sigma$ (fugit **B**^{1}*mg.*): fuit^{git} **L**$^\sigma$

adcumulat crebros turbatrix Fama pavores:
hic iam dispersos errare Asopide ripa 370
Lernaeos equites, hic te, bacchate Cithaeron,
ille rapi Teumeson ait noctisque per umbras
nuntiat excubiis vigiles arsisse Plataeas.
nam Tyrios sudare lares et sanguine Dircen
inriguam fetusque novos iterumque locutam 375
Sphinga petris, cui non et scire licentia passim
et vidisse fuit? novus his super anxia turbat
corda metus: sparsis subito correpta canistris
silvestris regina chori decurrit in aequum
vertice ab Ogygio trifidamque huc tristis et illuc 380
lumine sanguineo pinum disiectat et ardens
erectam attonitis inplet clamoribus urbem:
'omnipotens Nysaee pater, cui gentis avitae
pridem lapsus amor, tu nunc horrente sub Arcto
bellica ferrato rapidus quatis Ismara thyrso 385
pampineumque iubes nemus inreptare Lycurgo,
aut tumidum Gangen aut claustra novissima Rubrae
Tethyos Eoasque domos flagrante triumpho
perfuris, aut Hermi de fontibus aureus exis:

373 Σ 7, 332 Plataeas: Boeotiae civitas, ut supra: nuntiat . . Plataeas

370 errat aso[illegible]pide (s) f asopite (d s. l.) Q[2] 372 rapiteumesson (t s. l.) P[c] 374 Iam (ex N- Q) QLD: Nam f[1] (Hic s. l.) sudare P ς: sudasse ω 376 Spinga f et PD μ ς: est ω 377 his om. P[1]L[1], add. P[c]L[σ] 378 subito (-pere M[σ], bito s. l.) ω: -ta P canis[illegible]tris B 380 oggygio C huc s. l. M[σ] 381 disiectat P (item Σ Bamb.): de- ω 382 implet P 384 tunc (n s. l.) (om. tu) L[σ] 385 Bellifica firmato (e r s. l.) P[r] hismara b: his smara A 386 extat in PDN: om. ω (add. B[3]) iuvet (bes s. l.) P[r] lycargo P: lichardo D 387 Autumidum (t s. l.) gangem A[σ] novissimae b rubae f 388 eo asque eo ν[1] 389 Perfurit (s s. l.) Q[1] hirmi (e s. l.) Q[1]

at tua progenies, positis gentilibus armis 390
quae tibi festa litant, bellum lacrimasque metumque
cognatumque nefas, iniusti munera regni,
□ pendimus. aeternis potius me, Bacche, pruinis
trans et Amazoniis ululatum Caucason armis
siste ferens, quam monstra ducum stirpemque profanam
eloquar. en urges; alium tibi, Bacche, furorem 396
iuravi: similes video concurrere tauros;
idem ambobus honos unusque ab origine sanguis;
ardua conlatis obnixi cornua miscent
frontibus alternaque truces moriuntur in ira. 400
tu peior, tu cede, nocens qui solus avita
gramina communemque petis defendere montem.
a miseri morum! bellastis sanguine tanto,
et saltum dux alter habet.' sic fata gelatis
vultibus et Baccho iam demigrante quievit. 405
at trepidus monstro et variis terroribus impar
longaevi rex vatis opem tenebrasque sagaces
Tiresiae, qui mos incerta paventibus, aeger
consulit. ille deos non larga caede iuvencum,
□ non alacri pinna aut verum salientibus extis, 410
nec tripode implicito numerisque sequentibus astra,

390 A[illegible]t B (u) [illegible]positis B 391 Queis *Peyraredus* festa P ω: bella D litant f[1] bella f 393 aeternis ω: aetneis P (ɫ etneis f[2] *vel* f[1]) pruinis P ω: furorem f (*ex v. 396*)
394 amazoniis B (m *supra* u) causason Q[1] (o *supra* s) 395 profanam ω: -num P 396 urges ω: urgens P (*an ex* urgues *natum?*) 398 ab[illegible]origine (h) B: abhorigine Λ 400 truces L[r] (ɫ fruges) 401 peior P ω: -que prior *Heinsius* cede P ω: caede *Baehrens* *recte distinxit* *Imhofius* 402 montem D (ɫ campum) 403 A P ω: O *frg. Monast.* morum P ω: quorum *Baehrens* bellastis P: bellatis ω 404 Et P ω: En *Heinsius* dux alter *scil. Creon* [h]abet B velatis Λ 406 Et μ [t]erroribus Q[2] 407 fatis Q[1] (v *supra* f) 410 penna Λ f b μ salientibus P[1]: spirantibus P[r] ω; *recte Σ Gudianus interpretatur* saliendo monstrantibus 411 trepide ν[1] (o *supra* e): tripode *ex* trepide Q[1]

turea nec supra volitante altaria fumo
tam penitus, durae quam Mortis limite manes
elicitos patuisse refert, Lethaeaque sacra
et mersum Ismeni subter confinia ponto 415
miscentis parat ante ducem, circumque bidentum
visceribus laceris et odori sulpuris aura
graminibusque novis et longo murmure purgat.
silva capax aevi validaque incurva senecta,
aeternum intonsae frontis, stat pervia nullis 420
solibus; haud illam brumae minuere, Notusve □
ius habet aut Getica Boreas inpactus ab Ursa.
subter operta quies, vacuusque silentia servat
horror et exclusae pallet male lucis imago.
nec caret umbra deo: nemori Latonia cultrix 425

413 *Prisc.* GL II 498, 2 elicui vero elicitum facit. unde .. et Statius in IIII Thebaidos: tam .. limite .. elicitos

412 volitante ω: volu≡tante P 413 limite Pω *Prisc.* (*i. a fine*): limine N *vulgata notione pro quaesita substituta* 414 Elicit hos P: Elititos (c) Q[1] *post* 414 *versum excidisse censuit Müller, quem huius fere argumenti fuisse suspicatur*: *adferre iubet filiam Manto. tamen non necessario videtur lacuna statui, dummodo zeugma agnoscas*: *praeparat sacra et regem. sequentia autem sic intellegenda*: *praeparat regem mersum subter confinia Ismeni ponto miscentis. ubi participium quodammodo sensu mediali accipitur, sicut* annis volventibus (*Verg. Aen.* 1, 269), gignentium natura (*Sall. Iug.* 93, 4), praeda .. rerum moventium (*Liv.* 5, 25, 3) 415 It (†Et) (It *in ras.* Q[1], E-?) Q[2]: It ν supter P ismeni (h) B: hismeni *A*b 416 bidentium (um) *A*[1]: bidentis C[2] 418 Carminibus f -que *om.* M[1]f 419 valique (da) B[1]Q[1]*A*[σ]: valida(que) M[σ]: validamque P 420 frondis *ex* -tis Q[2]: frondes f 421 haut P minuere Pω *quod cur ferri nequeat, non intellego*: minuisse *Peyraredus, qua lectione varietas tollitur* notusque N 422 abet B haut L 423 vacuisque (v) M[1]L[σ] scilentia ν (*item v. 683*) turbat C 424 male P: mala ω 425 caret *ex* curet L[σ] ~~numeri~~ (nemori) M[σ]

□ additur; hanc piceae cedrique et robore in omni
effictam sanctis occultat silva tenebris.
huius inaspectae luco stridere sagittae
nocturnique canum gemitus, ubi limina patrui
effugit inque novae melior redit ora Dianae; 430
aut ubi fessa iugis, dulcisque altissima somnos
lux movet, hic late iaculis circum undique fixis
effusam pharetra cervicem excepta quiescit.
extra inmane patens tellus Mavortia campi,
fetus ager Cadmo, durus qui vomere primo 435
post consanguineas acies sulcosque nocentes
ausus humum versare et mollia sanguine prata
eruit; ingentes infelix terra tumultus
□ lucis adhuc medio solaque in nocte per umbras
expirat, nigri cum vana in proelia surgunt 440
terrigenae; fugit incepto tremibundus ab arvo
agricola insanique domum rediere iuvenci.
hic senior vates — Stygiis adcommoda quippe
terra sacris, vivoque placent sola pinguia tabo —

---

428 *Prisc.* GL II 481, 20 *et* 521, 21 (*propter perfectum* stridi) Statius in IIII: huius . . sagittae

---

428 Cuius **C** saggittae **B** 429 Nocturneque **r** patrui **P** ω: patris *Gronovius*: Ditis *Wilkinsius* 430 Effugit *ex* Efu- **Q**[2] ira **C** 431—433 *om.* **P**[1], *add.* **P**[c], *margine praecisa perierunt* ⟨Aut⟩, ⟨-que al⟩-, ⟨-et hic⟩, ⟨fixi-⟩, ⟨-cem e-⟩ 431 Aut ω: At **NLr**: Ast **b** μ dulcesque **P**[c] aptissima **NC** 432 Dux **C** monet (ł movet) **f**[2] late *om.* *A*, *s. l.* **L**[σ] 434 patens **P**: patent **BM** μ **g**[2]: patent *A*[1]: patet ω 435 Fotus **r** primo (ł multo) **D** Cadmo. durus, qui *cum Barthio distinxit Müller* 437 mollia **PD**: putria (-ida **f**) ω p̄rata **B**: p̄ata *A* 439 media (o) *A*[σ]: media **b** *Heinsius* 440 improelia **b** 441 tremibundus **PQ**: tremeb- ω 442 iuventi (c) **Q**[1] 443 acommoda **f** quippe *in ras.* **N** 444 vivoque **P** (*cf.* 5, 162): multoque ω: multoque (vivo) **D** placent ω: -cet **P**

velleris obscuri pecudes armentaque sisti 445
atra monet, quaecumque gregum pulcherrima cervix
ducitur; ingemuit Dirce maestusque Cithaeron,
et nova clamosae stupuere silentia valles.
tum fera caeruleis intexit cornua sertis
ipse manu tractans, notaeque in limite silvae 450
principio largos noviens tellure cavata
inclinat Bacchi latices et munera verni
lactis et Actaeos imbres suadumque cruorem
manibus; adgeritur, quantum bibit arida tellus.
trunca dehinc nemora advolvunt, maestusque sacerdos 455
tris Hecatae totidemque satis Acheronte nefasto
virginibus iubet esse focos; tibi, rector Averni,
quamquam infossus humo superat tamen agger in auras
pineus; hunc iuxta cumulo minor ara profundae
erigitur Cereri; frontes atque omne cupressus 460
intexit plorata latus. iamque ardua ferro
signati capita et frugum libamine puro
in vulnus cecidere greges; tunc innuba Manto
exceptum pateris praelibat sanguen, et omnes

---

446 Atra monet *ex* Atro manet **L**[1] movet **C** 447 Dutitur **Q**[2]: Ductitur *A*[1] dirces (-s *add.* **Q**[2]) **MfQ** 448 Et *ex* At **L**[σ] nova **f**[r] stupuere *ω*: stip- **PL**[1] vallis *ex* -es **f**[r] 449 Tunc **BALCfμ** vera **Q**[2] 450 limite **P**[1] (*aut* **P**[r]): limine *ω* 451 noviens **P**: novies *ω* 452 bacche **P**[1] munera *ex* -re **f**[1] 453 *versum inde a* -cteos *suppl.* **Q**[2] himbres *A*: imbres (h-) **b** suadumque cruorem Manibus ag- *in ras.* **P**[1] madidumque *frg. Monast.*[2] *in ras.* 455 dehitic **Q**[1]: dehic *μ* advulvunt **Q**: advolvit (-vunt) **b** 456 haec catae *A*: eccatae **Q** nefastos **BAMLQfrb** *frg. Monast.*: nefasto[s] **C**[2] 457 iuvet **P** 458 Quamq[iam] infossus **P**[1] aura **f**: arcis **r**[1]: arvis **QC** 459 cumulo **B** 460 frontes (-emque **C**) *ω*: frondes **PN** 461 plorata *ω*: prolata **P** 462 libamine primo **C** 463 vulnus **P***ω*: vultus *Baehrens* cetidere **Q**[2] innubiba **M**[1] manta **Q**[1] 464 sanguen **P**: sanguinem *ω*, *cf. Mus. Rhen. 59 (1904) p. 386*

ter circum acta pyras sancti de more parentis 465
semineces fibras et adhuc spirantia reddit
viscera, nec rapidas cunctatur frondibus atris
subiectare faces. atque ipse sonantia flammis
virgulta et tristes crepuisse ut sensit acervos
Tiresias — illi nam plurimus ardor anhelat 470
ante genas inpletque cavos vapor igneus orbes —,
exclamat — tremuere rogi et vox terruit ignem —:
'Tartareae sedes et formidabile regnum
Mortis inexpletae, tuque, o saevissime fratrum,
cui servire dati manes aeternaque sontum 475
supplicia atque imi famulatur regia mundi,
solvite pulsanti loca muta et inane severae
Persephones vulgusque cava sub nocte repostum
□ elicite, et plena redeat Styga portitor alno.
ferte simul gressus, nec simplex manibus esto 480
in lucem remeare modus; tu separe coetu
Elysios, Persei, pios, virgaque potenti
nubilus Arcas agat; contra per crimina functis,
qui plures Erebo pluresque e sanguine Cadmi,

---

475 *Prisc.* GL II 351, 19 (*propter genetivum* sontum) idem in IIII (*var.* III): aeternaque .. supplicia

---

467 cuncta⸗tur **P** frondibus *ex* front- **Q**[2] 468 ipse *ex* ipsa *frg. Monast.*: ipsa **D** 470 plu(ri)mis *μ*[1] 471 impletque **P**: implet(que) **Q**[1]: implet **f** (b)vapor (a)cavos *ν*[2] c⸗avos (-l-) **b** 472 r(o)egi **B** terruit **P**: impulit *ω*: (impulit) terruit **D** 475 sonte(vm)s **M**[σ]**f**[1]: s(on)ubtum *ν*[2] 476 uni **C** 477 loca **P***ω*: sola *Garrodius* 478 Persipones **Q** cana **C** 479 Eli(c)tite **Q**[2] (redeat) reat r[2] Stygos arbiter *vel* remeat *coni. Garrodius*, *quasi* redire Styga *non latinum esset* alvo **C** 482 Persei *Parrhasius et Heinsius* (*cf. Apoll. Rh. 3, 461*): persee *vel* -saee **P***ω* Persea, cie *Unger 1868 p. 262*; *sed neque* pios *inutile neque imperativus desideratur* 483 Nubilus *ex* -bus **b** 484 (h)ereb⸗o **B**[1]: herebo *A***Mfbr** sanguine **P***ω*: semine ς

angue ter excusso et flagranti praevia taxo, 485
Tisiphone, dux pande diem, nec lucis egentes
Cerberus occursu capitum detorqueat umbras'.
dixerat, et pariter senior Phoebeaque virgo
erexere animos; illi formidine nulla,
quippe in corde deus, solum timor obruit ingens 490
Oedipodioniden, vatisque horrenda canentis
nunc umeros nunc ille manus et vellera pressat
anxius inceptisque velit desistere sacris.
qualis Gaetulae stabulantem ad confraga silvae
venator longo motum clamore leonem 495
expectat firmans animum et sudantia nisu
tela premens; gelat ora pavor gressusque tremiscunt,
quis veniat quantusque, sed horrida signa frementis
accipit et caeca metitur murmura cura.
atque hic Tiresias nondum adventantibus umbris: 500
'testor' ait, 'divae, quibus hunc saturavimus ignem
laevaque convulsae dedimus carchesia terrae,
iam nequeo tolerare moram. cassusne sacerdos
audior? an, rabido iubeat si Thessala cantu,

---

485 *Prisc.* GL II 346, 3 anguis ab angue vel angui. Statius in IIII: angue ter excusso

---

486 Tesiphide **f** 490 timor **P**ς: tremor **ω** 491 Oedipodionidem **b** 492 Hunc **μ** humeros **P** 494 gae[illegible]tulae **B**: gaetuleae (-e- *medium del.* **A**) **ALb** 495 clam$\overset{o}{a}$re **Q**^{1} 496 et *om.* **D** sudantia (-atia **b**) **ω**: suadentia **P** 497 ora **ω**: ore **P** gressu$\overset{s}{\cdot}$que **P**^{1}: gresc$\overset{v}{i}$sque **M**^{1}: gresusque **r** tremescunt **P** 500 $\overset{A}{U}$tque **M**$^\sigma$: Ad quae **C** Atqui (*ex* -e, *om.* hic) **μ**^{2} 501 divae **Pω** (*cf. Verg. Aen. 2, 431*): divos **ALDb** (*quae lectio haud scio an nata sit ex suprascripto* vos): div$\overset{o}{[illegible]}$s **Q**^{1}: divas *Müller*: Diras *Heinsius* vos testor divae *Garrodius*, *sed* ait *genuinum esse testatur Verg. Aen. 2, 155* saturabimus **P** 502 Laevaque **PωΣ**: plenaque *Peyraredus* convulsa .. terra *idem* 503 cass$\overset{s}{u}$ne **B**^{1} 504 rabido *ex* rap- **b**^{1}: rapido **fμ** iubeat *ex* iuveat **P**^{1}

ibitis et Scythicis quotiens medicata venenis 505
Colchis aget, trepido pallebunt Tartara motu:
nostri cura minor, si non attollere bustis
corpora nec plenas antiquis ossibus urnas
egerere et mixtos caelique Erebique sub unum
funestare deos libet aut exsanguia ferro 510
ora sequi atque aegras functorum carpere fibras?
ne tenuis annos nubemque hanc frontis opacae
spernite, ne, moneo; et nobis saevire facultas.
novimus et quidquid dici noscique timetis,
et turbare Hecaten, ni te Thymbraee, vererer 515
et triplicis mundi summum, quem scire nefastum.
illum — sed taceo: prohibet tranquilla senectus.
iamque ego vos —' avide subicit Phoebeia Manto:
'audiris, genitor, vulgusque exsangue propinquat.
panditur Elysium chaos, et telluris opertae 520
dissilit umbra capax, silvaeque et nigra patescunt
□ flumina, liventis Acheron eiectat harenas.
fumidus atra vadis Phlegethon incendia volvit,
et Styx discretis interflua manibus obstat.
ipsum pallentem solio circumque ministras 525

---

505 scyticis P medicata P: armata ω 506 aget ω: agit P 507 cura minor b^2 *in lac.* 509 et *om.* b^1, *add.* b^2 mesto (mixtos) ν^2 caelique ω: caeli P 510 ferro ./. P: ./. morsu P^1 *mg. fortasse recte* 511 [illegible] (atque) f^1: atque (ł aut) D 512 nibemque (v) B: nubēsque ν^1 513 se[illegible]vire (r) Λ 514 Novimus Pς: Scimus enim ω nostique (c) Q^2: noci[illegible]que (s) b^2 515 turparem *Baehrens* haec caten Λb^1: heccaten L: ecaten Mf: aecaten r ni te t- b^2 *in lac.* 516 triplicis ω: -ces P nefandum *ex* nefastum μ^2: nefas est f 517 Illud C sed Pω: si BΛ^1 Lb (*an natum ex* st?) 518 *aposiopesim agnovit* Σ, *recte distinxit Menkius* phebeaque (i) Q^2 520 aelisum (v) B^1: aelisium Λ cahos r 521 Dissidit C umbo *Marklandus ad Silv. 2, 3, 41* 522 liventes P: li[illegible]entis (v) (-m-) Λ^{σ} reiectat N 523 Fundus (it) B^1 (ał fumidus B^{σ} *mg.*): Funditus (mi) Λ^1 (ał fumidus Λ^{σ} *mg.*): Humidus C phlegeton P 525 pollentem *Barthius*

funestorum operum Eumenidas Stygiaeque severos
Iunonis thalamos et torva cubilia cerno.
in speculis Mors atra sedet dominoque silentis □
adnumerat populos; maior superinminet ordo.
arbiter hos dura versat Cortynius urna 530
vera minis poscens adigitque expromere vitas
usque retro et tandem poenarum lucra fateri.
quid tibi monstra Erebi, Scyllas et inane furentis
Centauros solidoque intorta adamante Gigantum
vincula et angustam centeni Aegaeonis umbram?' 535
'immo' ait, 'o nostrae regimen viresque senectae,
ne volgata mihi. quis enim remeabile saxum
fallentesque lacus Tityonque alimenta volucrum
et caligantem longis Ixiona gyris
nesciat? ipse etiam, melior cum sanguis, opertas 540
inspexi sedes, Hecate ducente, priusquam
obruit ora deus totamque in pectora lucem
detulit. Argolicas magis huc adpelle precando
Thebanasque animas; alias avertere gressus

---

528 *Serv.* Aen. 11, 197 aut Morti ipsi deae. Statius: in scopulis (speluncis *Caroliruh. et Sangall. quod ex* speculis *corruptum videtur*) Mors saeva sedet

---

526 eumenidas **PDN**: -des *ω* (eumẹ[ni]des **b**[2] *in lac.*) 527 Iunonẹ[i]s **Q**[1] torva **PDς**: maesta *ω* cervo **C** 528 saeva *Serv.* dominoque ς: -nique **P***ω*: -nisque *Heinsius* silentes **P** 529 supereminet *ν* 531 minis ς *Barthius*: nimis **P***ω*, *cf. 8, 22 sq.* adicitque **N**: cogitque **D** 533 eçebi[r] **Q**[1] furentis (*vel* -es) *ω*: furenti **P** 534 adamante *ω*: -ta **P** 535 Vinc[v]ila **B**[1] 536 ait o **P***ω*: agito **N** 537 volgata (vu- **P**) **PQ**: volgato (*vel* vu-) *ω* (*ex* -ta **B**[1]**L**[σ]) mihi (*sc. dixeris*) *ω*: mihi veni **P** 538 Pallentesque **r** 540 inesset **D** (inesset[ł opertas] *glossema erat ad explendum enuntiatum secundarium*) 541 haec ate **B**: haecate *A* 542 ħora **B**: ▒ora *A* impectora **b** 543 appelle **P**: [ad]pelle **Q**[1] 544 animas alias **PDNf**[r]: alias (*ex* -os **B**) animas *ω* gressus *ω*: -su **P** *quod defendit Vollmer 1896 p. 29*

lacte quater sparsas maestoque excedere luco, 545
nata, iube; tum qui vultus habitusque, quis ardor
sanguinis adfusi, gens utra superbior adsit,
dic agedum nostramque mone per singula noctem.'
iussa facit carmenque serit, quo dissipat umbras,
quo reciet sparsas; qualis, si crimina demas, 550
Colchis et Aeaeo simulatrix litore Circe.
tunc his sacrificum dictis adfata parentem:
'primus sanguineo submittit inertia Cadmus
ora lacu, iuxtaque virum Cythereia proles
insequitur, geminusque bibit de vertice serpens. 555
terrigenae comites illos, gens Martia, cingunt,
quis aevi mensura dies, manus omnis in armis,
omnis et in capulo; prohibent obstantque ruuntque
spirantum rabie, nec tristi incumbere fossae
cura, sed alternum sitis exhaurire cruorem. 560
proxima natarum manus est fletique nepotes.

---

545 Late (c *s. l.*) **f**[r] sparsos (*ex* -as) **B**[1]: sparsas (o *s. l.*) **Q**[2]: sparso (ł sparsas *s. l.*) **L**[σ]: sparso (spe- **f**) **C** **f** loco (u *s. l.*) **Q**[1] 546 Nata (o *s. l.*) **f** iube **b**[2] *in lac.* tum *om.* **b**: tu **D** quis *ex* qui **L**[σ]: quis **b***μν* vultum **b** 547 effusi (*ex* adf- **Q**[1]) **Q***ν* u▒tra **f** (l) superior (b. *s. l.*) **P**[1] 548 ~~agetum~~ (agedum *s. l.*) **Q**[2] move **B** 549 quo *ex* quod **L**[σ] dissipat **PNC**ς: dissipet (a *s. l.*) **M**[1]**S**[1]**Q**[1]: -pet *ω* 550 reciet **P** (*cf. Vollmer 1896 p. 29*): regit (-at **D***ν*) et *ω* demas *ω*: -mat **P** 551 et aeaeo (et aeoo **MLNCf** et aceo (t *s. l.*) **Q**[1]: et de eo *μ*) *ω*: etnaeo **P** similatrix (v *s. l.*) **f**[1] 552 Hunc *μ* sacr▒▒▒ (sacra facientem *s. l.*) **L**[σ] 553 cadmis *μ* 555 Insequitur geminusque bibit **P**ς: Effluit (Affluit **C**) amborum geminus *ω* 557 quis *Naukius 1863 p. 5* (*idem videtur explicare Σ*): His **P***ω* mansu▒ (e *s. l.*) **Q**[1]: mansura **N** 558 in *s. l.* **Q**[1] 559 Spiranti ς *Bentleius* fossae ς *Klotzius*: fosso **PS** *mg.*: sulco (fossa **B**[σ] *mg.*) *ω* 560 sitis exhaurire **P**: cuperent (sitis *s. l.*) (cupiunt **D**: cupiunt ς) haurire *ω*: sitis est haurire *Menkius* 561 fleti▒que **Q**

hic orbam Autonoen et anhelam cernimus Ino
respectantem arcus et ad ubera dulce prementem
pignus et oppositis Semelen a ventre lacertis.
Penthea iam fractis genetrix Cadmeia thyrsis 565
iamque remissa deo pectusque adaperta cruentum
insequitur planctu; fugit ille per avia Lethes
et Stygios super usque lacus, ubi mitior illum
flet pater et lacerum conponit corpus Echion.
tristem nosco Lycum dextramque in terga reflexum 570
Aeoliden, umero iactantem funus onusto.
necdum ille aut habitus aut versae crimina formae
mutat Aristaeo genitus: frons aspera cornu,
tela manu, reicitque canes in vulnus hiantes.
ecce autem magna subit invidiosa caterva 575
Tantalis et tumido percenset funera luctu,
nil deiecta malis; iuvat effugisse deorum
numina et insanae plus iam permittere linguae.'
talia dum patri canit intemerata sacerdos,
illius elatis tremefacta adsurgere vittis 580
canities tenuisque inpelli sanguine vultus.

---

562 hanelam **Bb**: ḥan(h)elam *Λ*[2]: helam **L**[1] (anhelam **L**[σ] *mg.*) 563 artus **B**: arṭ(c)us *Λ*[2] 564 semelen⸗ **b** 565 iam fractis *in ras.* **f**[1] 566 Iamque remissa **P**: Iam dimissa **ω** adaperta ς *Gronovius*: adoperta **Pω**: adopẹṛạ(ta) **Q**[1] 568 super usque (-aeque **S**[2]) **NS**[1]ς: superosque **ω**: super ipse **P** mitior **ω**: ianitor **P** (MI⁓IAN): inaniter *Garrodius* 569 componit **P** ethion **BΛb** 570 dextramque **ω**: -raque **PN** reflexum (-um *in ras.*) **Q**[2] 571 Aelodinen **M**[1]: Aeoliden **M**[1] *mg.* honusto **b** 572 haut abitus **B**: haud habitus **r**: aud habitus (h-) *Λ* visae *Buehrens* 573 aristheo **P** fo(r)ns **Q**[1] 574 Tela manu (*sc. tenentur*) **Pω**: pelle manus *Kochius 1865 p. 6* 575. 577. 576. 578 **C**[1] *sed ordo restitutus praescriptis* a c b d 576 Tantali⸗s **f** per(c)gens et **P**[c] luctu **Pω**: vultu *Schrader cl. Sil. 6, 698 male* 577 His **r** 578 insan⸗ae **B** dimittere **C**: committere **N** 580 votis (ittis) **M**[σ]

nec iam firmanti baculo nec virgine fida
nititur, erectusque solo 'desiste canendo,
nata' ait, 'externae satis est mihi lucis, inertes
discedunt nebulae, et vultum niger exerit aer. 585
umbrisne an supero dimissus Apolline complet
spiritus? en video quaecumque audita. sed ecce
maerent Argolici deiecto lumine manes!
torvus Abas Proetusque nocens mitisque Phoroneus
truncatusque Pelops et saevo pulvere sordens 590
Oenomaus largis umectant imbribus ora.
auguror hinc Thebis belli meliora. Quid autem
hi grege condenso, quantum arma et vulnera monstrant,
pugnaces animae, nobis in sanguine multo
oraque pectoraque et falso clamore levatas 595
intendunt sine pace manus? rex, fallor, an hi sunt
quinquaginta illi? cernis Cthoniumque Chrominque
Phegeaque et nostra praesignem Maeona lauro.
ne saevite, duces, nihil hic mortalibus ausum,
credite, consiliis: hos ferrea neverat annos 600
Atropos. existis casus: bella horrida nobis,

---

592 *Cledon.* GL V 59, 14 auguro Vergilius . . Statius: auguror . . belli m.

---

582 baculo *ex* va- **P**[1] nec ω: ne **P** fida *ex* sida **C**[2]
583 canenda (o *supra* a) **Q**[1] 585 Discedunt (*ex* Descendunt ν[1]) ω: Discendunt **P**: Descendunt **f** exerit *Lachmannus* (*cl. Silv. 5, 3, 104*): exuit **P**ω *quod frustra cl. Verg. Aen. 5, 423 defendere conatur Garrodius* 586 dimissus **P**: me missus ω
587 quaecumque ω: quacumque **P** 588 numine (l *supra* n) *A*[1]: numine **r** 589 mittisque *A* phoroeus (n *supra* o) **Q**[1] 590 vulnere (ł pulvere *supra*) ν[2]: vulnere **D** 591 Oeomaus **f** 592 bella (i *supra* a) **Q**[1] maiora **MC** 593 Hi **SDNC**ς: Hic (Hic *A*[2]) **P**ω grege (-s) **Q** quatum **L**: quanta (v *supra* a) **f**[1] 594 *om.* **Mf**, *add.* **M**$^{\sigma}$ *mg.* 597 ctoniumque **PM**: chthoniumque (citho- **f**: to- **L**) ω: croniumque ν cronimque μ
598 praesagem **N**: praesagum ς *an* lauru? *cf. ad 3, 105*
599 Nevite (se *supra*) **b**[1] 601 Antropos μ

atque iterum Tydeus.' dicit, vittaque ligatis
frondibus instantes abigit monstratque cruorem.
stabat inops comitum Cocyti in litore maesto
Laius, inmiti quem iam deus ales Averno 605
reddiderat, dirumque tuens obliqua nepotem —
noscit enim vultu — non ille aut sanguinis haustus,
cetera ceu plebes, aliumve accedit ad imbrem,
inmortale odium spirans. sed prolicit ultro
Aonius vates: 'Tyriae dux inclyte Thebes, 610
cuius ab interitu non ulla Amphionis arces
vidit amica dies, o iam satis ulte cruentum
exitium et multum placata minoribus umbra,
quo miserande fugis? iacet ille in funere longo,
quem fremis, et iunctae sentit confinia mortis, 615
obsitus exhaustos paedore et sanguine vultus
eiectusque die: sors leto durior omni,
crede mihi! quaenam inmeritum vitare nepotem
causa tibi? confer vultum et satiare litanti
sanguine venturasque vices et funera belli 620
pande vel infensus vel res miserate tuorum.

---

602 tydeus **P** ω: ti deus (mars *sscr.*) (ti *sscr.* **B**[3]) **B**: deus (mars *sscr.*) *A*: deus haec **b**: mars haec **Q**[1] *in ras.* vittaque ω: -asque **P** legatis (i *sscr.*) **f**[1] 603 abigit ω: abicit **P** monstraque (t *sscr.*) **B**[1]: monstrat (que *sscr.*) **b**[2] 604 inobs **L**: inops *ex* -bs **Q**[1] 606 durumque **N** 607 vultu ω: in vultu **P**: vultu (t v *sscr.*) ν[1]: vultū (¯ *add.* **Q**[2]) **Q**: vultum **BDNb** (*spatium ante* vultū **B**) haud **r**: ad **C** (ad *sscr.*)haustus **B**[1]: ▒haustus (ad *eras.*) *A* 608 aliumve ω: altumve **P** accedit *ex* -ci- **B**[1] 609 aspirans **f** prolicit ω: -git **P**: prosilit **N** 610 in- (c *sscr.*) ▒li▒te **B** 613 Exitium ω: -lium **P** 614 Quo **PQ**[c]ν[2]ς: Quo▒ (-s) **N**: Quos ω *fortasse recte* in *om.* **B***A***Lrb** longa (o *sscr.*) (-a *ex* -o **Q**[1]) **Q**[1] 615 fremis **P**ς *Heinsius*: premis ω sensit **r** convinia (f *sscr.*) **Q**[1] 616 exhaustos **QDS**[c]: -to▒ **N**: -to **P**: -tus ω 617 Proiectusque **C** die▒ **f** 618 uuiere (vitare *sscr.*) **Q**[1] 619 sociare **C** lita▒to (-n-) **Q**[1] 621 miserante **b**

tunc ego et optata vetitam transmittere Lethen
puppe dabo placidumque pia tellure reponam
et Stygiis mandabo deis.' mulcetur honoris
muneribus tinguitque genas, dein talia reddit: 625
'cur tibi versanti manes, aequaeve sacerdos,
lectus ego augurio tantisque potissimus umbris,
qui ventura loquar? satis est meminisse priorum.
nostrane praeclari, pudeat, consulta nepotes
poscitis? illum, illum sacris adhibete nefastis, 630
qui laeto fodit ense patrem, qui semet in ortus
vertit et indignae regerit sua pignora matri.
et nunc ille deos Furiarumque atra fatigat
concilia et nostros rogat haec in proelia manes.
quodsi adeo placui deflenda in tempora vates, 635
dicam equidem, quo me Lachesis, quo torva Megaera
usque sinunt: bellum, innumero venit undique bellum
agmine, Lernaeosque trahit fatalis alumnos
Gradivus stimulis; hos terrae monstra deumque
tela manent pulchrique obitus et ab igne supremo 640
sontes lege morae. certa est victoria Thebis,
ne trepida, nec regna ferox germanus habebit,
□ sed Furiae geminumque nefas, miserosque per ensis,

---

622 ego et (*respondet alterum* et *v. 624*) **P**ω: ego te ς: et ego **C** lethē **P** (*cf. 1, 334*) 623 platidumque **Q** 624 honore **C** 625 Funeribus **C** tinguit **f** dehin **S** (h *exp.* S[c]): deiñ (*i.* deinde) ν 627 potentibus (ł tissimus) ν^2 628 loquar ω: -or **P** meminise ν: miminisse **A** 629 prec[illegible]ari (l) **B**: praecari **A** 630 illum (illum) **f**[2]: o illum **N** adhibete *ex* ath- **Q**[1] nefatis (s) **C**[2] 631 enze **f** hortus **B A b** 634 hic ς *Imhofius* improelia **b** 635 placui ω: placuto (*vel* -uio) **P**, *quod contaminatum videtur ex* placui *et* placeo, *nisi forte* placito *scribendum* defenda (l) **M**[1] tempora *ex* -re **B**[1] [illegible]ates (v) **Q**[2] 636 quo *add.* **b**[2] *s. l.* maegara **P** 638 trait **B A b**: agitat *Lachmannus* 640 sup-premo **B A** 642 Nec **L**μ 643 furiae **P**ω (*sc. regna habebunt vel sim.*): furias *Koestlinius, Müller* miseros **f** enses **P**

ei mihi! crudelis vincit pater.' haec ubi fatus,
labitur et flexa dubios ambage relinquit. 645
interea gelidam Nemeen et conscia laudis
Herculeae dumeta vaga legione tenebant
Inachidae; iam Sidonias avertere praedas,
sternere, ferre domos ardent instantque. quis iras
flexerit, unde morae, medius quis euntibus error, 650
Phoebe, doce: nos rara manent exordia famae.
marcidus edomito bellum referebat ab Haemo
Liber; ibi armiferos geminae iam sidera brumae
orgia ferre Getas canumque virescere dorso
Othryn et Icaria Rhodopen adsueverat umbra, 655
et iam pampineos materna ad moenia currus
promovet; effrenae dextra laevaque secuntur
lynces, et uda mero lambunt retinacula tigres.
post exultantes spolia armentalia portant
seminecesque lupos scissasque Mimallones ursas. 660
nec comitatus iners: sunt illic Ira Furorque
et Metus et Virtus et numquam sobrius Ardor
succiduique gradus et castra simillima regi.
isque ubi pulverea Nemeen effervere nube

---

644 vincet **N** 645 relinquit ω: -liquit **PDNC** 646 ne[illegible]men **B**: neemen *A*: nemen (e *supra*) **b**^{2} contia (s *supra*) **Q**^{1} 647 dum[illegible]eta (-m-) **B** 649 ~~ferre~~ (ł cede *supra*) **Q**^{2}: auferre **C** instanque (t *supra*) **f** -que quis h[illegible] *add.* **b**^{r} 650 Flexerat **C**: Flexit *A* 651 manent ω: monent **PD** 652 Martidus (ci *supra*) **Q**^{1} edomito **P**ω: Edono *Marklandus ad Silv. 4, 1, 45* 653 ibi *s. l.* **Q**^{1} geminae ω: gelidae **P**^{1}**Q**^{1}**K** **S**^{1}**LCg**μν^1: ł gemine **P**^{1} (*vel* **P**^{c}) *mg.* **Q**^{2}: geminae (ł gelidae *supra*) **M**^{σ} cum **S**^{2}: per ν^2 sidera **P**ν^2: -re ω: frigora **S**^{1}: -re **K** bru[illegible]mae **B** 655 icaria ω**P**^{1} *mg.*: uvifera **P**^{1} 656 pampineos *ex* -us **Q**^{2} 657 sequuntur **P** 658 uela (uda *supra*) **M**^{σ} reti[illegible]nacula **B** 659 portent (a *supra*) **L**^{σ} 660 mamallones (i *supra*) **f**^{2}: immallones **C**: mimall[illegible]ones (i) **Q** surdas (ursas *supra*) **M**^{σ} 664 effervere ω (*cf.* 7, 795): effervescere **P**^{1} (*ex voce* ignescere *infra scripta*)

conspicit et solem radiis ignescere ferri, 665
necdum compositas belli in certamina Thebas,
concussus visis, quamquam ore et pectore marcet,
aeraque tympanaque et biforem reticere tumultum
imperat, attonitas qui circum plurimus aures,
atque ita: 'me globus iste meamque excindere gentem 670
apparat; ex longo recalet furor; hoc mihi saevum
Argos et indomitae bellum ciet ira novercae.
usque adeone parum cineri data mater iniquo
natalesque rogi quaeque ipse micantia sensi
fulgura? relliquias etiam fusaeque sepulcrum 675
paelicis et residem ferro petit impia Theben.
nectam fraude moras; illum, illum tendite campum,
tendite, io, comites.' Hyrcanae ad signa iugales
intumuere iubas, dicto prius adstitit arvis.
tempus erat, medii cum solem in culmina mundi 680
tollit anhela dies, ubi tardus hiantibus arvis

---

671 *Mico* 325 apparat ex longo . . . saevum 676 *Class. Auct.* ed. Mai IX p. 507 *et* p. 541 reses remissus. Statius: et ferro resides excindere Thebas (*contaminatus locus ex 4, 676 et 4, 760*

---

665 solem radiis ignescere (-no- Q[2] *e s. l.*) ferri **P**ω, *quod frustra temptatum est*: solis r. i. ferrum *Madvigius p. 157*: silvam (frondem *Slater*) r. i. ferri *Koestlinius*: solem radiis vanescere (pallescere *Garrodius*) ferri *Baehrens*, *qui omnes poeticam vim loci imminuunt* 666 compositis . . . thebis f 667 pectora μ mercet **M**[1] (*a s. l.*) 668 biforem ω: -re **P** 669 qui ω: quis **P** 670 globus iste **PD**ς: manus ista ω excidere b[1] (*n s. l.*) 671 Apparat *ex* -et **Q**[1] ex longo **P**: et longo **N**ς: et longe ω haec **C** 672 ci[.]et **B** 674 Natalesque *ex* Fa- **L**[σ] ego ipse **A**[σ] (ego *s. l.*) micantia ω: minantia **P** 675 reliquias **P**: -iasque **D** sepulchrum **P** 676 resides . . thebas **N** impia **P**ς: improba ω thebem b 677 illum illum **P**ω: illum io μ 678 io *add.* **L**[σ]: eo **N** 679 dic[.]to (i) *A* abstitit ν[1]: astitit ν[2] *mg.* arvis **Q**[1] *in ras.* 681 dies *om.* b[1]: diem *add.* b[2] *s. l.* avvis **Q**[1] (r *s. l.*)

stat vapor atque omnes admittunt aethera luci.
undarum vocat ille deas mediusque silentum
incipit: 'agrestes fluviorum numina Nymphae
et nostri pars magna gregis, perferte laborem, 685
quem damus. Argolicos paulum mihi fontibus amnes
stagnaque et errantes obducite pulvere rivos.
praecipuam Nemeen, qua nostra in moenia bellis
nunc iter, ex alto fugiat liquor; adiuvat ipse
Phoebus adhuc summo, cesset ni vestra voluntas, 690
limite; vim coeptis indulgent astra, meaeque
aestifer Erigones spumat canis. ite volentes,
ite in operta soli; post vos ego gurgite pleno
eliciam, et quae dona meis amplissima sacris,
vester habebit honos, nocturnaque furta licentum 695
cornipedum et cupidas Faunorum arcebo rapinas.'
dixerat; ast illis tenuis percurrere visus □
ora situs, viridisque comis exhorruit umor.
protinus Inachios haurit sitis ignea campos:
diffugere undae, squalent fontesque lacusque, 700
et cava ferventi durescunt flumina limo.

---

682 pavor (vapor *supra*) Q^1M^σ: pavor f adque P aethora B^1
683 silentii b 684 nemph(a)e (i *supra*) A^1B^3 685 perferte *ex* -cte L^σ
686 argoligos (c *supra*) P^1 687 obdutite (c *supra*) Q^1: adducite (ab *supra*) M^σ
688 Praecipuam nemeen P: Praecipuus (-o L: -e *in ras.* Q^2, *fuit* -am) nemees (-es *in ras.* b: -os r μ ν) ω (*in ras.* D^r): -pue nemeen ς immoenia B 689 ex alto *s. l.* D 690 adhuc $PNS^2\Sigma^1$: ad hoc ω ne f voluptas (ł n *supra*) ν^2 692 Pestifer N: Aestifer (ł P *supra*) Q^2 erigonis P C: e.g.rigones b^2 *in lac.*: erigones (o *supra*) Q^2 volentes *ex* -antes P^1 694 et *om.* Cf regnis (ł sacris *supra*) ν^2 695 abebit (h *supra*) B^1 honor C licentem r 696 fauorum (n *supra*) b^2 ruinas C 697 tenuis PDNS b ς (*ex* tenuior B^1L^2): tenuior ω percurrere ω: *pro* percurrere P^1; tenuia ora perurere visus solque sinus *Koestlinius*
698 humor (ł umor *supra*) P: horror D 701 cana (v *supra*) Q^1

□ aegra solo macies, [tenerique in origine culmi
inclinata seges,] deceptum margine ripae
stat pecus, atque amnis quaerunt armenta natatos.
sic ubi se magnis refluus suppressit in antris 705
Nilus et Eoae liquentia pabula brumae
ore premit, fumant desertae gurgite valles
et patris undosi sonitus expectat hiulca
Aegyptos, donec Phariis alimenta rogatus
donet agris magnumque inducat messibus annum. 710
□ aret Lerna nocens, aret Lyrcius et ingens
Inachus advolvensque natantia saxa Charadrus
et numquam in ripis audax Erasinus et aequus
fluctibus Asterion, ille alta per avia notus
audiri et longe pastorum rumpere somnos. 715

---

710 *Prisc.* GL II 72, 11 sed etiam Lyrcīus, quod in quibusdam Lyrceus reperitur codicibus scriptum, Statius in IV: aret .. aret Lyrcius .. Inachus

---

702 tenerique .. seges *habent* **DNS**² *mg.* ς, *om.* **P**ω, *cf. Hermes 40 (1905) p. 360* 704 amnis (-es **PN**) **P**ω: omnes (amnis) **B**¹*A*¹**M**^{σ}: omnes **bf** natatos ς: -tus **P**ω *quod vix posse defendi arbitror ita ut* amnis *genetivus sit*
705 magnus *A* suppressit (supersit (pres) **Q**²) in ω: suppresserit **P** 706 eo eliquentia **L**: eoae liquantia **Q** bru⫶mae **B**
707 vales (l) **f**¹ 708 iulca (h) **M**^{σ} 709 Aegyptos (u) **Q**²: -us **B***A***L** **Cfb** phariis *ex* variis **L**$^{!σ}$ 711 aret lyrcius (-eus ω) ω *Prisc.*: et lyrcius aret **P**; lyrceus *variam lectionem fuisse testatur Prisc.*
712 advolvensque **P**ς: adverrensque (-ere- ν: -erne- (r) **Q**¹: -erte- μς) ω: advolvensque (ł adverrensque) **D** carandrus **P**: cara⫶d⫶us (*ex* -andrus) μ: charadus (r) **M**¹ 713 audaxque r 714 Fructibus (*ex* Flu- **B**³*A*¹) **B***A***Q**ν*Σ* notus (ł suetus) **L**^{σ} 715 Aadiri (u) **Q**¹ *post* 714 *in* **L** *leguntur v.* 716—722 *hoc ordine*: 722. 716—721. *cf. Hermes 40 (1905) p. 349 sq. factos censeo hos versus ut post 715 insererentur, sed non ab ipso poeta. v.* 717 *extat etiam in* **P** *et* **D** *post v. 723*

[sic Hyperionios cum lux effrena per orbem
rapta ruit Phaethontis equos, magnumque laborem
discordes gemuere poli, dum pontus et arva
stellarumque ruunt crines, non amnibus undae,
non lucis mansere comae, sed multus ubique 720
ignis, ubique faces et longa fluminis instar
indiget Aegaeon deceptus imagine ripae.]
una tamen tacitas sed iussu numinis undas
haec quoque secreta nutrit Langia sub umbra.
nondum illi raptus dederat lacrimabile nomen 725
Archemorus, nec fama deae; tamen avia servat
(720) et nemus et fluvium; manet ingens gloria Nympham,
cum tristem Hypsipylen ducibus sudatus Achaeis
ludus et atra sacrum recolet trieteris Ophelten.
ergo nec ardentes clipeos vectare nec artos 730
thoracum nexus — tantum sitis horrida torret —
(725) sufficiunt; non ora modo angustisque perusti
faucibus, interior sed vis quatit; aspera pulsu □
corda, gelant venae, et siccis cruor aeger adhaeret
visceribus; tunc sole putris, tunc pulvere tellus 735

723 *Prisc.* GL II 72, 22 (*propter vocem* Langīa) idem in IV: una tamen . . sub umbra. *ibid.* 41, 1 idem in eodem: haec quoque . . sub umbra (*hinc* Floril. Vatic. 215)

716 ic **L** 717 ruit **P**: fuit **LD**: fugit *Garrodius* phaetontis **P**: phoetontis **L** 718 iscordes **L** arva *Klotzius*: arma **L** 719 amnibus *Klotzius*: manibus **L** 720 on **L** 722 indiget *Vollmer et Klotzius*: Indicat **L** 724 haec quoque *scil. iussu numinis sicut reliquae Nymphae* 725 dederat raptus (ł fluvium) **N** 727 fluvium *ex* -us **B**[1]**Q**[1]: -us **r**: -i **f**: fluvii **M**[1] 728 dum **Q** *Barthius fortasse recte* hipsipylen **P**: physiphilen **f** dubus (ducibus) **M**[1] 729 atra *ex* acra **f** recolet **P**: -it *ω* trihetheris **BAb** opheltem **BAQCfb** 730 vectare **P***ω*: portare **N** 731 arida ς *Schrader* torret **P**ς: torquet *ω*: torquet (ł torret) **D** 732 ..fficiunt (Su- *add.* **L**″) **L** ore (-e **b**[2] *in ras.*) **b** perustus **r**[1]: -tis **b** 733 quatit *add.* **b**[2] *in lac.* □ 734 sicci▒ (-s) **C** anhelat **C**: adaret *Baehrens* 735 putris (pa- **B**[1]**Q**[1]) *ω*: putri **P**

exhalat calidam nubem. non spumeus imber
(730) manat equum: siccis inlidunt ora lupatis,
ora catenatas procul exertantia linguas;
nec legem dominosve pati, sed perfurit arvis
flammatum pecus. huc illuc impellit Adrastus 740
exploratores, si stagna Licymnia restent,
(735) si quis Amymones superet liquor: omnia caecis
ignibus hausta sedent, nec spes umentis Olympi,
ceu flavam Libyen desertaque pulveris Afri
conlustrent nullaque umbratam nube Syenen. 745
tandem inter silvas — sic Euhius ipse pararat —
(740) errantes subitam pulchro in maerore tuentur
Hypsipylen; illi quamvis et ad ubera Opheltes
non suus, Inachii proles infausta Lycurgi,
dependet — neglecta comam nec dives amictu —, 750
regales tamen ore notae, nec mersus acerbis
(745) extat honos. tunc haec adeo stupefactus Adrastus:
'diva potens nemorum — nam te vultusque pudorque
□ mortali de stirpe negant —, quae laeta sub isto
igne poli non quaeris aquas, succurre propinquis 755
gentibus; Arquitenens seu te Latonia casto

736 Exalat Cf 737 equis *Peyraredus* inlidunt ω: inludunt P: illidunt (v *ssscr.*) M[1] (illidunt *sscr.* M[σ]) hora B: ora A 738 pro[cul] ν[2] 739 dominosve ω: -nusve P: -umve ACbν 740 pe cus B 741 lycumnia P: lycim nia B: licīnia (- *add.* ν[2]) ν restent *ex* -ant Q[1] 742 amimonae (-nes L[σ]) L[1] superet PN: superest ω cae is (c *sscr.*) B: coetis cecis Q[1] 743 nec ÷ spes A 744 pulferis (v *sscr.*) L[σ] affri r 746 euius P: eheus (euhius *sscr.*) ML[σ]: heus f sic heuchius *add.* b[2] *in lac.* pararat P: -bat ω 747 subito MC pulchram MCf 748 Hipsipylen P ad ubera P: ab ubere ω pheltes (o *sscr.*) b[1] 749 inachi (i *sscr.*) B[3]: -chi b lygurgi (*vel* li-) ω 750 neclecta P: nec laeta ω: nec laeta (ł lecta *sscr.*) Q[1]N: nec dives .. ore notae *om.* μ[1], *suppl.* μ[2] *mg.* amittu L 752 haec *s. l.* P[1] 754 quae laeta .... aquas *om.* P, *cf. Hermes 40 (1905) p. 355* 756 arquitenens Pr[1] *mg.*: arcitenens (*vel* -cy-) ω

(750) de grege transmisit thalamis, seu lapsus ab astris
non humilis fecundat amor — neque enim ipse deorum
arbiter Argolidum thalamis novus —, aspice maesta
agmina. nos ferro meritas excindere Thebas 760
mens tulit, inbelli sed nunc sitis aspera fato
submittitque animos et inertia robora carpit.
(755) da fessis in rebus opem, seu turbidus amnis,
seu tibi foeda palus; nihil hac in sorte pudendum,
nil humile est; tu nunc ventis pluvioque rogaris 765
pro Iove, tu refugas vires et pectora bellis
exanimata reple: sic hoc tibi sidere dextro
(760) crescat onus. tantum reduces det flectere gressus
Iuppiter, o quanta belli donabere praeda!
Dircaeos tibi, diva, greges numerumque rependam 770
sanguinis, et magna lucus signabitur ara.'
dixit, et orantis media inter anhelitus ardens
(765) verba rapit, cursuque animae labat arida lingua;
idem omnes pallorque viros flatusque soluti
oris habet. reddit demisso Lemnia vultu: 775
'diva quidem vobis, etsi caelestis origo est,
unde ego? mortales utinam haut transgressa fuissem
(770) luctibus! altricem mandati cernitis orbam

---

757 transmit **r** missus **D** 758 amor *om.* **f**^{1}, *add.* **f**^{r} enim *om.* **L** 759 argolicum **f** 761 inbelli≣ (-s) **Q** aspera **PD**: anxia (a^{n}xia **B**^{1}**Q**^{1}) ω fatis **r**^{1} 762 Summittitque **P** inertia **P**ω: Martia *Garrodius* 764 fida **C** 765 tu **P**ω: heu **b**ν ^{pro}ventis **M**$^{\sigma}$: undis *Garrodius*, *sed a ventis pluviam rogari aptissime dicitur* ^{f}pluvioque **M**$^{\sigma}$: fluvioque **C** r^{o}igaris **B**^{1} 766 bellis **P**: bello ω 767 Examinata **f** 768 honos **P** ^{re}duces **P**^{1} 770 Dirce^{o}us **Q**^{1} gregres **f** 771 Sanguinis et **P**: Plebis et hic ω lucus (*ex* bac-?) **P**^{1}: luc^{v}is **b**^{1}: lucus *ex* -is **L**$^{\sigma}$ 775 ^{h}abet **B** reddit ω: rediit **P** demisso **PDN**: di- ω 776 'vobis 'quidem **b**^{1} 777 aut (*in ras.* **B**) **Brf**: *om.* (*in ras.* **M**) **MLb**μ: ^{h}aut **Q**^{1}

pignoris; at nostris an quis sinus uberaque ulla,
scit deus, et nobis regnum tamen et pater ingens — 780
sed quid ego haec, fessosque optatis demoror undis?
mecum age nunc, si forte vado Langia perennes
(775) servat aquas; solet et rabidi sub limite Cancri
semper, et Icarii quamvis iuba fulguret astri,
ire tamen.' simul haerentem, ne tarda Pelasgis 785
dux foret, a! miserum vicino caespite alumnum —
sic Parcae volvere — locat ponique negantis
(780) floribus adgestis et amico murmure dulces
solatur lacrimas: qualis Berecyntia mater,
dum parvum circa iubet exultare Tonantem 790
Curetas trepidos; illi certantia plaudunt
orgia, sed magnis resonat vagitibus Ide.
□(785) at puer in gremio vernae telluris et alto
gramine nunc faciles sternit procursibus herbas
in vultum nitens, caram modo lactis egeno 795

---

779 nostris an quis (*ex* anguis B²) ω: nostri san-~~guis~~ (quis) P^r
780 Sit (c) M¹ ingens Pω: et gens *Phillimorius perperam. aposiopesin fieri indicatur duobis disyllabis in fine versus collocatis*
781 optatis (oblatis (ł optatis) L^σ: optatis *ex* oblatis *frg. Monast.*: ṭọṭịṣ optatis *ex* ob- Q¹) ω: optatos P 783 Servet C rabidi PDC: rapidi ω limite (ł lumine) P^r: limite DMf: limine (li(v)-B³S²: liminine μ) ω: lumine N: sidere *frg. Monast.* 784 iuba *ex* iuga P^r fulguraet (a *add.* P^r) P: fulguret L: fulgurat (*vel* go-) ω 787 ponique negantis ΣM^σ Q² *mg.* ς: ponitque (ł ponit L^σ: ponit(que) ν²) negantem (-dis *sscr.* P¹, ł negantis L²: -em *in ras.* Q¹?) Pω: Σ *explicat* ponique negantis, *sed addit* legitur et 'poni negantem' 788 ag(g)estis (-r-) M¹
790 parvum circa PDN: circa parvum ω 791 Curaetas (e *ex* c M¹) M iterantia f: certamina N 792 Organa DQ¹μ (ł orgia Q¹ *mg.*) *quod vereor ne ortum sit e* Σ tympana 793 vernae Pω *cum de aestate agatur* (*v.* 680) *mirum est*, tenerae *Garrodius parum apte*; *an* variae *varii coloris floribus ornatae?* 794 non (nunc) ν² 795 coram f modo caram *frg. Monast.* lacris (t) Q¹ egenus *Friesemannus male*

nutricem clangore ciens iterumque renidens
et teneris meditans verba inluctantia labris
(790) miratur nemorum strepitus aut obvia carpit
aut patulo trahit ore diem nemorique malorum
inscius et vitae multum securus inerrat. 800
sic tener Odrysia Mavors nive, sic puer ales
vertice Maenalio, talis per litora reptans
(795) improbus Ortygiae latus inclinabat Apollo.
illi per dumos et opaca virentibus umbris
devia; pars cingunt, pars arta plebe secuntur 805
praecelerantque ducem. medium subit illa per agmen
non humili festina modo; iamque amne propinquo
(800) rauca sonat vallis, saxosumque impulit aures
murmur: ibi exultans conclamat ab agmine primus,
sicut erat levibus tollens vexilla maniplis 810
Argus 'aquae!' longusque virum super ora cucurrit
clamor 'aquae!' sic Ambracii per litora ponti
(805) nauticus in remis iuvenum monstrante magistro
fit sonus inque vicem contra percussa reclamat
terra, salutatus cum Leucada pandit Apollo. 815
incubuere vadis passim discrimine nullo
turba simul primique, nequit secernere mixtos
(810) aequa sitis, frenata suis in curribus intrant

---

796 clangore **P**ω: clamore **Nf**ν^2: plangore *Baehrens quae coniectura commendari videtur voce* renidens *i. hilarescens, sed cf. Th. Düring, de Vergilii sermone epico capita selecta 1905 p. 75* renitens (d *supra*) **Q**[2]: renitens *ex* -dens **L**$^\sigma\nu^2$: renitens **D** 799 nemorique **PB**[1]: -isque (mie- ν^2) ω malorum *add.* ν^2 800 Nescius **N** inherrat **r** 801 odysia (r *supra*) **B**[1]: odysya (r *supra*) **Q**[1] 803 pollo (a *supra*) **B**[1] 804 umbris (ł herbis *supra*) ν^2 805 arta ω: alta **PC**ν^1 sequuntur **P** 806 Procelerantque **b** 807 amne ω: omne **P** profundo (ł propinquo *supra*) ν^2: profundo **Cr** 808 Rauco **f** sonant **MfNB**[3] vallis ω: valles **PBMf**: -is *ex* -es **Q**[1]**b**[1] saxorumque (s *supra*) **B**[3]: -orumque **b** 809 conclama[illegible] **f** ad μ primo **NCf**: primos **r** 811 Argus (*add.* **b**[2]: -as **r**) ω: Arcas **P** 812 ambrachii **P** 814 perculsa **r** 818 curribus *ex* curs- **B**[1]: cursibus **fr**$\mu\nu$: cursibus (ł curribus *supra*) **M**$^\sigma$**D**

armenta, et pleni dominis armisque feruntur
quadripedes; hos turbo rapax, hos lubrica fallunt 820
saxa, nec inplicitos fluvio reverentia reges
□ proterere aut mersisse vado clamantis amici
15) ora. fremunt undae, longusque a fontibus amnis
diripitur, modo lene virens et gurgite puro
perspicuus nunc sordet aquis egestus ab imis 825
alveus; inde tori riparum et proruta turbant
gramina; iam crassus caenoque et pulvere sordens,
820) quamquam expleta sitis, bibitur tamen. agmina bello
decertare putes iustumque in gurgite Martem
perfurere aut captam tolli victoribus urbem. 830
atque aliquis regum medio circumfluus amni:
'silvarum, Nemea, longe regina virentum,
(825) lecta Iovis sedes, quam tu non Herculis actis
dura magis, rabidi cum colla comantia monstri
angeret et tumidos animam angustaret in artus! 835
hac saevisse tenus populorum in coepta tuorum

---

enta
819 Armonia **Q**^{1} 820 Quadripedes **P**ω: Quadrupedes **Mf**^{r}**L**$^{\sigma}$**C**$\mu\nu$, *cf. 7, 109. Silv. 4, 3, 35* quadrupes turbo **BDN**ν^{2}:
l
turba **P**ω falunt **Q**^{1} 821 implicitos **P** 823 longusque ω: -osque **P** a **P**ω: e **BbrfC** *frg. Monast.*: *om.* ν^{1}: de ν^{2}
ł aquis
amnis *ex* aquis **Q**^{1}: amnis **M**$^{\sigma}$ (*glossam ad* fontibus *pertinuisse apparet*) 825 perspicuis *Heinsius* egestus ω: egressus **P** imis **P**: imo ω 826 tori **P**: toros ω: toris **f** turbant *aquae*
i
alveum 827 sordens **P**: torrens ω 828 agmena **Q**^{1} bello ω: belli **P**: certe **Q**: bellum *Marklandus ad Silv. 1, 2, 158*
c
829 Desertare **L**$^{\sigma}$ iustumve *Marklandus l. l.* 830 *om.* **B**^{1}**M**^{1}
victoribus
N^{1}: *add. mg.* **B**^{1}**M**$^{\sigma}$**N**^{r} aut **P**: et (*om.* **L**^{1}) ω virtutibus **b**^{2}
a
831 amni[illegible] (-s) **f** 832 nemea **PDN**: -ee ω reginae **Q**^{1} 833 iovis **P**ω: iovi ς, *cf. Manil. 1, 803* lecta deum sedes quam tu **P**: quam (qua **K**) tum ω: quantum **QM**^{1}**f**: quam nunc **D**ν^{2}:
ne ne
quam (-m **N**^{2}) **N**: quae tum *frg. Monast.*, *Kohlmannus*
834 clara ς *Marklandus ad Silv. 2, 7, 46* rapidi **fr**$\mu\nu$ comantia **PN**ς: minantia ω 835 Angeret **P**ω: frangeret *Schrader* timidos **Q** 886 in coepta νς *Dübner*: inc(o)epta **P**ω

sufficiat; tuque o cunctis insuete domari
(830) solibus, aeternae largitor corniger undae,
laetus eas, quacumque domo gelida ora resolvis
inmortale tumens; neque enim tibi cana repostas 840
Bruma nives raptasque alio de fonte refundit
Arcus aquas gravidive indulgent nubila Cori,
(835) sed tuus et nulli ruis expugnabilis astro.
te nec Apollineus Ladon nec Xanthus uterque
Spercheusque minax Centaureusque Lycormas 845
praestiterint; tu pace mihi, tu nube sub ipsa
armorum festasque super celebrabere mensas —
(840) a Iove primus honos —, bellis modo laetus ovantes
accipias fessisque libens iterum hospita pandas
flumina defensasque velis agnoscere turmas.' 850

---

849 *Prisc.* GL II 317, 7 neutra quoque supra dictorum pluralia tradidit usus. Statius in IV Thebaidos: accipias .. flumina. *idem* II 342, 19

---

838 largi^t^or P^1 839 gelid^a^ ora b^2 840—850 *cum argumento quinti libri om.* K 840 Immortale P repostas *ex* -rtas Q^1: reportas *Σ Bamb.*: reportat N 841 partasque N funte C 842 gra^vi^dive f^2: gravidi^ve^ L^σ: -dique *μ* indulgent *ω*: -ens P chori P 844 xantus P 845 Spercheusque P: -iusque *ω*: -eosque ς *Kohlmannus propter Ach. 1, 102*: -ve *Lachmannus* centaureosque lycarmas P lycormas *ex* -ax M^σ: -ax f: lycronas b 846 Praestiterunt r: Peraestiterint Q^1 847 festasque *ex* fert- Q^1 celebrabere *ex* -vere P^r: celebra^be^re L^2b^2 848 Ab (*ex* At f) f*μν* *frg. Monast. cf. Silv. 1 pr. 23* belli N 849 fessisque *ex* fo- L^σ 850 defensasque PD: defessasque *ω*
post 850 P: CODEX · IULIANI · UC | FINIT LIBER QUARTUS · STATII POETAE | INCIPIT · STATII POETAE · THEBAID · LIBER QUINTUS | YPSIFILE DUM DAMNA REFERT MAIORA RECIPIT (*debuit* recepit)

P. PAPINI STATI

THEBAIDOS

LIBER V.

Pulsa sitis fluvio, populataque gurgitis altum
agmina linquebant ripas amnemque minorem;
acrior et campum sonipes rapit et pedes arva
implet ovans, rediere viris animique minaeque
votaque, sanguineis mixtum ceu fontibus ignem 5
hausissent belli magnasque in proelia mentes.
dispositi in turmas rursus legemque severi
ordinis, ut cuique ante locus ductorque, monentur
instaurare vias. tellus iam pulvere primo
crescit, et armorum transmittunt fulgura silvae. 10
qualia trans pontum Phariis deprensa serenis
rauca Paraetonio decedunt agmina Nilo,
quo fera cogit hiemps: illae clangore fugaci,

ł alveum
5, 1 ALTU **P**: alvum *ω*: alvum **D**: alveum ς 2 lique-
n
bant **B**: liquebant **Q**[1] *post v. 2 in* **P** *quasi versus scripta verba* Illum etenim ardor sitientium exsiccarat, *quae del.* **P**[1] 3 arva *ω*: arma (-a *apertum*) **P** 4 animaeque **r** 5 sanguinei▒ (-s) **L**: -nei **D**ς 6 Ausissent (h *add.* **Q**[1]) **BQb** improelia **b** 7 Dispositi▒ (-s) **b** 8 monentur (-e▒tur **Qb**: monetur **LCf**: moventur *μ*) *ω*: moneretur **P** (n ∼ r) 10 ful▒gora **P**
a
11 deprensa **Pb**: defensa *ω* 12 peraethonio **BMf**: p▒raethonio **b**[1] . 13 quo *Vollmer 1896 p. 29*: Cum **P***ω* cogit **P**: ponit *ω* (*om.* **L**[1], *add.* **L**[σ] *s. l.*)

umbra fretis arvisque, volant, sonat avius aether.
iam Borean imbresque pati, iam nare solutis 15
amnibus et nudo iuvat aestivare sub Haemo.
hic rursus simili procerum vallante corona
dux Talaionides, antiqua ut forte sub orno
stabat et admoti nixus Polynicis in hastam:
'at tamen, o quaecumque es' ait, 'cui, gloria tanta, 20
venimus innumerae fatum debere cohortes,
quem non ipse deum sator aspernetur honorem,
dic age, quando tuis alacres absistimus undis,
quae domus aut tellus, animam quibus hauseris astris?
dic, quis et ille pater? neque enim tibi numina longe, 25
transierit fortuna licet, maiorque per ora
sanguis, et adflicto spirat reverentia vultu.'
ingemit, et paulum fletu cunctata modesto
Lemnias orsa refert: 'inmania vulnera, rector,
integrare iubes, Furias et Lemnon et artis 30
arma inserta toris debellatosque pudendo
ense mares; redit ecce nefas et frigida cordi
Eumenis. o miserae, quibus hic furor additus! o nox!
o pater! illa ego nam, pudeat ne forte benignae

---

14 avisque **C** avius **P**ω (*i. qui remotus est ab earum via*): arduus *Müller cl. 9, 30*: arcticus *Baehrens* 15 boreā **P** (*cf. 1, 334*): borean▒ (-m) **b** 16 iu$\overset{v}{\text{b}}$at **P**^{c} aemo **Bb** 17 vallente **r** 18 tala ionides **f**: $\overset{\text{tala}}{▒▒▒}$onides **Q**^{1} 19 pollicis μ astam **L**: āstam **Q**: hasta **N**: ha▒sta (u) **f** 20 Adtamen **P** gloria tanta **P**ω: gratia tanta est *Garrodius plane inutiliter* 21 fatum **P**ω: fato ν *sensus huius loci coniecturis obruii est: venimus ut tibi vitam deberemus* coh$\overset{o}{\text{e}}$rtes **L**$^{\sigma}$ 23 absistimus **PD**: adsistimus ($\overset{\text{ad}}{\text{con}}$- **N**) ω 24 auseris **Bb**: $\overset{\text{h}}{\text{a}}$us- **L**$^{\sigma}$: $\overset{\text{h}}{\text{a}}$us- **Q**^{1} 26 ▒ora (h-) **B** 29 orsa *ex* -o **L**$^{\sigma}$ immania **P** 30 artis **P**ω: atris ς *Müller* 32 e$\overset{\text{cc}}{▒}$e **Q**^{1} 33 $\overset{o}{\text{a}}$ miserae **b**^{1}: o miserere $\mu\nu$ hic *s. l.* **B**^{1}: *om.* **b**^{1}: est *add.* **b**^{1} *s. l.* 34 iam *ex* nam **f**: nam *ex* ne ν^{1}: sum *ex* nam **M**$^{\sigma}$

hospitis, illa, duces, raptum quae sola parentem 35
occului. quid longa malis exordia necto?
et vos arma vocant magnique in corde paratus.
hoc memorasse sat est: claro generata Thoante
servitium Hypsipyle vestri fero capta Lycurgi.'
advertere animos, maiorque et honora videri 40
parque operi tanto; cunctis tunc noscere casus
ortus amor, pater ante alios hortatur Adrastus:
'immo age, dum primi longe damus agmina vulgi
nec facilis Nemea latas evolvere vires,
quippe obtenta comis et ineluctabilis umbra, 45
pande nefas laudesque tuas gemitusque tuorum,
unde hos advenias regno deiecta labores.'
dulce loqui miseris veteresque reducere questus.
incipit: 'Aegaeo premitur circumflua Nereo
Lemnos, ubi ignifera fessus respirat ab Aetna 50
Mulciber; ingenti tellurem proximus umbra
vestit Athos nemorumque obscurat imagine pontum;

TESTIMONIA 35 *Prisc.* GL II 526, 8 occulo, occului. Statius in V Thebaidos: raptum .. occului 39 Σ 5, 498 eleganter iterat. ante enim quam inciperet ab origine Lemniadum facta narrare, dixit: servitium .. Lycurgi 44 *Prisc.* GL II 287, 12 apud Statium vero Nemea, quia servavit a productam, accentum quoque Graecum servavit, id est paenultimam acutam, in V Thebaide: nec .. vires. *cf. ad 4, 487* 48 Σ 5, 500 solatur damna: dixit et hunc sensum poeta superius: dulce .. miseris

---

36 Ocului **BQ**: Oc(c)ului **M**$^{\sigma}$ lo(n)ga **B** 38 Haec *μ* parente **C** 39 hipsipilae **P** capta (ł rapta) **D** ligurgi **Cfμ** 41 operi (*cf. v. 35*) **Pω**: patri *Koestlinius* 43 *om.* **Q**, *add.* **Q**[1] *mg.* 44 facile est (ł facilis) **ν**[1]: facile est **D** nemea **PQ**[2] *Prisc.*: nemee *ω* 47 tuo (ł hos) **M**$^{\sigma}$ 48 *vulgo Adrasto continuatur, sed recte Garrodius distinxit* 51 Mulciber (-b- *ex* -f- **B**[1]) **BDN**: Mulgiber **P**: Mulcifer *ω*

Thraces arant contra, Thracum fatalia nobis
litora, et inde nefas. florebat dives alumnis
terra, nec illa Samo fama Delove sonanti 55
peior et innumeris quas spumifer adsilit Aegon.
dis visum turbare domos, nec pectora culpa
nostra vacant: nullos Veneri sacravimus ignis,
nulla deae sedes; movet et caelestia quondam
corda dolor lentoque inrepunt agmine Poenae. 60
illa Paphon veterem centumque altaria linquens
nec vultu nec crine prior solvisse iugalem
ceston et Idalias procul ablegasse volucres
fertur. erant certe, media quae noctis in umbra
divam alios ignes maioraque tela gerentem 65
Tartareas inter thalamis volitasse sorores
vulgarent; utque inplicitis arcana domorum
anguibus et saeva formidine nupta replevit
limina nec fidi populum miserata mariti,
protinus a Lemno teneri fugistis Amores, 70
mutus Hymen versaeque faces et frigida iusti
cura tori! nullae redeunt in gaudia noctes,
nullus in amplexu sopor est, Odia aspera ubique

---

53 Trhaces **MLb**: Traces **Q** tracum (h *supra* r) **B**: tracum **Q**: trhacum **Mb** 55 samo *ex* famo **fb** deiove **f** 56 qua[s] **Q**[1]: quas (ł i) **ν**[2] aegō **P** (*cf. 1, 334*) 58 ignes **P**: ignês *ex* -is **B**[1]**L**[σ] 59 *om.* **b** Indignata dea est movet et celestia quondam *add.* **b**[2] *inter versus* quo(n)dam (s) **Q**[1]: condam **r** 61 pa(p)hon **b**[2] liq(n)uens **B**[1]**Q**[1] 62 (c)orine **Q**[1] 63 adlegasse **C** 65—71 *in* **D** *alia manu scripti* 65 Diva **C**: Dum iam **r** ignes ... Tartareas *om.* **ν**[1], *add.* **ν**[2] *inter lin.* 66 habitasse (ł volitasse) **C**: volatisse **P** sorori(e)s **Q**[1] 67 Iactarent (ł vulgarent) **r**[1]: Iactarent **LNν** implicitis **P** 68 feda **Q** nupta **P**: cuncta **ω** replevit **ω**: replesset **P** *quod defendit Postgatius enuntiato* utque .. mariti *ad antecedentia relato. sed mihi ut a* protinus *secerni non posse videtur* 70 amantis (amores) **Q**[1] 71 Mutus **PQ**: Motus *ex* Mu- **B**[1]**L**[σ]: Motus **ω** 73 amplexus **C** sapor (ł so) **ν**[2] (h)odia (h-) **B**

et Furor et medio recubat Discordia lecto.
cura viris tumidos adversa Thracas in ora 75
eruere et saevam bellando frangere gentem.
cumque domus contra stantesque in litore nati,
dulcius Edonas hiemes Arctonque prementem
excipere, aut tandem tacita post proelia nocte
fractorum subitas torrentum audire ruinas. 80
illae autem tristes — nam me tunc libera curis
virginitas annique tegunt — sub nocte dieque
adsiduis aegrae in lacrimis solantia miscent
conloquia, aut saevam spectant trans aequora Thracen.
Sol operum medius summo librabat Olympo 85
lucentes, ceu staret, equos; quater axe sereno
intonuit, quater antra dei fumantis anhelos
exeruere apices, Ventisque absentibus Aegon
motus et ingenti percussit litora ponto:
cum subito horrendas aevi matura Polyxo 90
tollitur in furias thalamisque insueta relictis

---

78 *Serv.* Aen. 12, 365 (*contra Donatum* Edŏnii *legentem*) Statius et Vergilium et artem secutus ait: tristius Edonas hiemes Hebrumque nivalem (*quibus in verbis* tristius *librariorum culpa pro* dulcius *substitutum esse*, Hebrumque nivalem *Servi neglegentiae deberi elucet ex Comm. Bern.* Lucan. 1, 675)

---

75 hora f 77 Cumque [ł tumque] **D** domos [v] f^2 78 Tristius *Serv.* (*non Σ Luc.*) edonas *Serv.*: edonias (ẹṭ [e] donias ν^2) **P**ω *cf. 12, 733. graece adiectivum est* Ἠδωνός *vel* -ικός hebrumque nivalem *Serv. Σ Luc.* artconque **L**: araṭonque [c] Q^1 prementem **P**: frementem ω 79 nocte ω: -em **P** 80 subituṣ [a] B^1 81 curạs [i] Q^1 82 an[n]ique (-im-) Q^1 83 in **P**: *om.* ω solatia [n] Q^1 84 alloquia *Marklandus ad Silv. 1, 2, 49* tracen **Mf**: tracē **Bb**: tracem **C** 86 axereno [se] b^2 87 [a]ntra (ce-?) Q^1 anhelos *ex* -as L^σ: anelos [h] Q^1 88 ventisque *ex* -tibus L^σ aegeon **L**

evolat. insano veluti Teumesia thyias
rapta deo, cum sacra vocant Idaeaque suadet
buxus et a summis auditus montibus Euhan:
sic erecta genas aciemque offusa trementi 95
sanguine desertam rabidis clamoribus urbem
exagitat, clausasque domos et limina pulsans
concilium vocat; infelix comitatus eunti
haerebant nati. atque illae non segnius omnes
erumpunt tectis, summasque ad Pallados arces 100
inpetus: huc propere stipamur et ordine nullo
congestae; stricto mox ense silentia iussit
hortatrix scelerum et medio sic ausa profari:
'rem summam instinctu superum meritique doloris,
o viduae — firmate animos et pellite sexum! — 105
Lemniades, sancire paro; si taedet inanes
aeternum servare domos turpemque iuventae
flore situm et longis steriles in luctibus annos, □
inveni, promitto, viam — nec numina desunt —,
qua renovanda Venus: modo par insumite robur 110
luctibus, atque adeo primum hoc mihi noscere detur.

---

94 *Prisc.* GL II 220, 4 (*de declinatione vocis* Euan) Statius in V: et a .. Euan

---

92 thyias **PQDN**: thy[illegible]as **BL**: thyas *ω* 93 Rapta *ex* -to **L**$^{\sigma}$ vocant *ex* vol- **L**$^{\sigma}$: vocat **C** ideaque (i- *add.* **b**[2]) **b** 94 eu[illegible]an **B**: euan *Prisc.* 95 erecta (recta **b**[1]) **P***ω*: exserta *Unger 1868 p. 278, cf. 2, 506 Ach. 1, 764* offusa (*ex* ef- *μ*[1]) *μ ς* *Barthius, Heinsius*: effusa **P***ω* 96 rabidis *ω*: rapidis **Pfr***μν* 97 domos *ω*: -mus **P**, *cf. 2, 155* pulsans *ex* -ant **L**$^{\sigma}$ 99 adque **P** illae **P***ω*: iila *Baehrens* 100 pallados (*l* palladis) **Q**[1] 101 Impetus **P** 102 ense *ex* ente **L**$^{\sigma}$ 103 et **P***ω*: e *Wilkinsius* ausa **P***ω*: orsa *Bentleius* 105 expellite **L** 106 sanctire **Q** 108 Ferre (-er- **b**[2]) **b** longis *ω*: -os **P** anos (n *supra*) **Q**[1] 109 desunt **P***ω*: deerunt *Heinsius*, *sed praesens auget fidem promittentis* 110 Quare novanda **M**[1]**L** 111 hoc *ex* huc **P**[1] notescere **Q**[1]

tertia canet hiemps; cui conubialia vincla
aut thalami secretus honos? cui coniuge pectus
intepuit? cuius vidit Lucina labores,
dicite, vel iustos cuius pulsantia menses 115
vota tument? qua pace feras volucresque iugari
mos datus. heu segnes! potuitne ultricia Graius
virginibus dare tela pater laetusque dolorum
sanguine securos iuvenum perfundere somnos:
at nos volgus iners? quodsi propioribus actis 120
est opus, ecce animos doceat Rhodopeia coniunx,
ulta manu thalamos pariterque epulata marito.
nec vos inmunis scelerum securave cogo.
plena mihi domus atque ingens, en cernite, sudor.
quattuor hos una, decus et solacia patris, 125
in gremio, licet amplexu lacrimisque morentur,
□ transadigam ferro saniemque et vulnera fratrum
miscebo patremque super spirantibus addam.
ecqua tot in caedes animum promittit?' agebat
pluribus; adverso nituerunt vela profundo: 130

---

112 Σ 5, 150 ait enim superius: tertia .. vincla 117 *Prisc.* GL II 348, 6 (*propter* ultricia) Statius in V: ultricia Graius .... pater

---

112 cui (ł ubi) ν^2 113 thalami **PD**: -mi▒ **g**: -mis ω cui **P**ς: (ł quod) cui **D**: quae **BbL**[1]: quod **MQNL**$^\sigma$**Cf**$\mu\nu$ 114 lucina *ex* iu- **M**$^\sigma$ 115 pulsantia **P**ω: poscentia *Wilkinsius* iusto ... pubentia mense *Garrodius* 117 Mox (s) **Q**[1] gravis **C**[1]**r**: graiis **C**[2]**Q**μ 119 securos *ex* -us **L**$^\sigma$ 120 *enthymema agnovit Weber* volgus **B**: volgus (v) **M**$^\sigma$: vulgus (*prius* u *in ras.* b) **P**ω
121 Eost **Q**[1] ▒rodopeia (co-) **Q** coniuncx **B** 122 Uita (l) **Q**[1]
123 immunis **P** securaque **C** 124 est atque **C** en *om.* **C**μ: *s. l.* **Q**[1] 126 amplexo *ex* -u **L**$^\sigma$ morentur ω: moretur **P**: □ -antur (d) **L**$^\sigma$ b 127 Transaigam **Q**[1] 128 simul (ł super) **P**^{c}: super ω
129 Et qua **LC**: Aequa **f**: Ecce **DQ**[2] animum *ex* -am **b**[1]
130 adverso▒ (-s) **b**

Lemnia classis erat. rapuit gavisa Polyxo
fortunam atque iterat: "superisne vocantibus ultro
desumus? ecce rates! deus hos, deus ultor in iras
adportat coeptisque favet. nec imago quietis
vana meae: nudo stabat Venus ense, videri 135
clara mihi somnosque super 'quid perditis aevum?'
inquit 'age aversis thalamos purgate maritis.
ipsa faces alias melioraque foedera iungam.'
dixit, et hoc ferrum stratis, hoc, credite, ferrum
inposuit. quin o miserae, dum tempus agi rem, 140
consulite; en validis spumant eversa lacertis
aequora, Bistonides veniunt fortasse maritae."
hinc stimuli ingentes, magnusque advolvitur astris
clamor. Amazonio Scythiam fervere tumultu
lunatumque putes agmen descendere, ubi arma 145
indulget pater et saevi movet ostia Belli.
nec varius fremor aut studia in contraria rapti
dissensus, ut plebe solet: furor omnibus idem,
idem animus solare domos iuvenumque senumque
praecipitare colus plenisque adfrangere parvos 150
uberibus ferroque omnes exire per annos.

---

131 cla[s]sis b[1]   133 deus hos (has **MfC**) ω: heus hos **P** ira b   134 Adportat *ex* -as L[1]   fave|||t (n) **M**: fa[v]et b[1]   [i]mago b[1]   135 nudo ω: nuda **P**, *unde* nudo astabat *Garrodius male*   136 somnosque ω: -oque **P**   aevum *ex* avum L[σ]   137 Inquid **P**: -i[t]d Q[1]   adversis r   purgaxte L[σ]   138 fo[e]dera Q[1]   139 [cre]edite L[σ]   fe[r]rum Q[1]   140—219 (*fol. 43*) *alia manu scripti in* **B**, *sed aequali*   140 Imposuit **P**   agi *Heinsius*: agit **P**ω, *cf. Verg. Aen. 5, 638*   141 en validis ω: invalidi **P**   spuma[n]t b[1]   142 bisthodines **P**   143 magn[v]isque **B**: magnus **N**   144 scytiam **P**   145 descendere ω: di- **P**   146 monet **Q**   ostia **DN**: hostia ω: ostilia **P**   147 rapti **P**ω: rapta *Baehrens*   148 solent **D**   150 colus *Klotzius*: colos ω: tolos **P**, *cf. 3, 242. 6, 380. 9, 839. 10, 649 Silv. 3, 1, 172 Ach. 1, 582. 635. emendandum fuit etiam Silv. 1, 4, 64*   adfringere b   151 omnes **P**ω: animos f   saevire *Lucianus Müller de re metr. 1861 p. 221*

tunc viridi luco — lucus iuga celsa Minervae
propter opacat humum niger ipse, sed insuper ingens
mons premit et gemina pereunt caligine soles —,
hic sanxere fidem, tu Martia testis Enyo 155
atque inferna Ceres, Stygiaeque Acheronte recluso
ante preces venere deae; sed fallit ubique
mixta Venus, Venus arma tenet, Venus admovet iras.
nec de more cruor: natum Charopeia coniunx
optulit, accingunt sese et mirantia ferro 160
pectora congestisque avidae simul undique dextris
perfringunt, ac dulce nefas in sanguine vivo
coniurant, matremque recens circumvolat umbra.
talia cernenti mihi quantus in ossibus horror,
quisve per ora color! qualis cum cerva cruentis 165
circumventa lupis, nullum cui pectore molli
robur et in volucri tenuis fiducia cursu,
praecipitat suspensa fugam, iamiamque teneri
credit et elusos audit concurrere morsus.
  illi aderant, primis iamque offendere carinae 170
litoribus, certant saltu contingere terram
praecipites. miseri, quos non aut horrida virtus
Marte sub Odrysio, aut medii inclementia ponti
hauserit! alta etiam superum delubra vaporant
promissasque trahunt pecudes: niger omnibus aris 175
ignis, et in nullis spirat deus integer extis.
tardius umenti noctem deiecit Olympo

---

152 Tunc **P**ω: ↑Hic **f**[1] *mg.* viridi luco **P**: viridis late ω stat viridis late *Kochius 1865 p. 7* ce(l)ssa **v**[1] 154 sensus **C** 155 Hinc **M**[σ] tu **PLN**: tum ω 156 inferna *s. l.* **Q**[2] aceronte **P** 157 falsit **L** 158 admonet **DN** aras **b** 159 caropeia **P**: charpeia **C**: carapeia μ 160 Obtulit **P** 161 congestisque (-que *adras. in* **N**) **P**ω: congestis *Müller* 162 Pe(fr)rstringunt **D** 164 honus (horror) **Q**[1] 166 pectore ω: -ra **P** 169 audit ω: -et **P** 172 horrida [illegible] virtus (belli) **b** 173 hocrysio **B** media **N** 174 Auserit **r** 177 ~~dieci~~ (deiecit) **L**[1]

Iuppiter et versum miti, reor, aethera cura
sustinuit, dum fata vetat, nec longius umquam
cessavere novae perfecto sole tenebrae. 180
sera tamen mundo venerunt astra, sed illis
et Paros et nemorosa Thasos crebraeque relucent
Cyclades; una gravi penitus latet obruta caelo
Lemnos, in hanc tristes nebulae, et plaga caeca superne
texitur, una vagis Lemnos non agnita nautis. 185
iam domibus fusi et nemorum per opaca sacrorum
ditibus indulgent epulis vacuantque profundo
aurum inmane mero, dum quae per Strymona pugnae,
quis Rhodope gelidove labor sudatus in Haemo,
enumerare vacat. nec non, manus impia, nuptae 190
serta inter festasque dapes quo maxima cultu
quaeque iacent; dederat mites Cytherea suprema
nocte viros longoque brevem post tempore pacem
nequiquam et miseros perituro adflaverat igni.
conticuere chori, dapibus ludoque licenti 195
fit modus et primae decrescunt murmura noctis,
cum consanguinei mixtus caligine Leti
rore madens Stygio morituram amplectitur urbem
Somnus et inplacido fundit gravia otia cornu
secernitque viros. vigilant nuptaeque nurusque 200
in scelus, atque hilares acuunt fera tela Sorores.

---

179 vetat P *Baehrens*: vetant (ve^{t}nant L¹) ω: dabant *Madvigius p. 157* 182 paros PD: paphos ω thaos rμ 183. 182 f, *sed praescriptis* b a *ordo restitutus* 184 ha^{n}c L$^{\sigma}$ nu^{e}bi^{u}lae Q¹: nebulaei C 185 lemnos ω: -on P 188 fero f quis f strymana Q 189 ^{h}emo C² 190 Ennumerare Q non *s. l.* L$^{\sigma}$ 191 Serta *ex* C- L$^{\sigma}$ dabes f quam C 192 iacet P: iace^{n}t L¹ 194 igne Bb 195 tori ς *Bentleius* dabibus f: dapibusque C 197 mox sanguinei f 199 inplacido Pω: inplaci^{d}to B¹M$^{\sigma}$: inplacito fC: implicito Nς 201 adque P ac^{u}ciunt Q¹

invasere nefas, cuncto sua regnat Erinys
pectore. non aliter Scythicos armenta per agros
Hyrcanae clausere leae, quas exigit ortu
prima fames, avidique inplorant ubera nati. 205
quos tibi nam, dubito, scelerum de mille figuris
expediam casus. Elymum temeraria Gorge
evinctum ramis altaque in mole tapetum
efflantem somno crescentia vina superstans
vulnera disiecta rimatur veste, sed illum 210
infelix sopor admota sub morte refugit.
turbidus incertumque oculis vigilantibus hostem
occupat amplexu, nec segnius illa tenentis
pone adigit costas, donec sua pectora ferro
tangeret. is demum sceleri modus; ora supinat 215
blandus adhuc oculisque tremens et murmure Gorgen
quaerit et indigno non solvit bracchia collo.
non ego nunc volgi quamquam crudelia pandam
funera, sed propria luctus de stirpe recordor:
quod te, flave Cydon, quod te per colla refusis 220

---

212 *Prisc.* GL II 159, 18 (hostis *communis generis esse*) Statius in V Thebaidos: 'turbidus incertusque ... amplexu' cum de uxore Elymi (helimi *vel* helymi *codd. plerique*) Gorge loquitur

---

202 cun$\overset{c}{s}$to **ν**[1] erynis **P**: $\overset{erinis}{\text{~~erinis~~}}$ **ν**[1] 203 scyticos **P** 204 l$\overset{e}{a}$e **M**$^{\sigma}$: deae **C** exigit **ω**: exiit **P** ortu (*recte* **Σ** incipiente die) **Pω**: antro *Lachmannus* 205 fames (-es *in ras.* **f**) **Pω**: fides **C** avidi cum *Müller* 206 Quos *ex* Quo **b**[2] nam **Pω**: non **b**: iam *Baehrens* *interpunctionem correxit Lachmannus* 207 Elymum *Kohlmannus*: helymum **P**: helimum ($\overset{e}{\text{et}}$ limum **ν**[2]) **ω** 208 Et vinctam **L** 211 a$\overset{d}{m}$mota **M**$^{\sigma}$ 212 incertumque **Pω**: -tu$\overset{s}{m}$que **B**[1]: -t$\overset{s}{u}$que (*fortasse sub* s *latet* -) **Q**[2]**N**: -tusque **ς** *Prisc.* *cf. Ov. epist. 10, 9* vigilantibus **ω** *Prisc.*: vilantibus **P**, *unde* nutantibus *perperam coni. Garrodius* 215 is **ω**: his **P**
216—305 *in* **D** *paene extincti* 216 per murmura **Nς** *Bentleius* gorgē **P** (*cf. 1, 334*): gorges **f**: g$\overset{o}{a}$rgen **M**[1] 217 non solvit **Pω**: solvit sua **Nς** 218 *om.* **μ**, *add.* **μ**[2] *mg.* 220 Quid .. quid *ex* Quod .. quod **L**$^{\sigma}$**b**[1]

intactum, Crenaee, comis, quibus ubera mecum
oblicumque a patre genus, fortemque, timebam
quem desponsa, Gyan vidi lapsare cruentae
vulnere Myrmidones, quodque inter serta torosque
barbara ludentem fodiebat Epopea mater. 225
flet super aequaevum soror exarmata Lycaste
Cydimon, heu similes perituro in corpore vultus
aspiciens floremque genae et quas finxerat auro
ipsa comas, cum saeva parens iam coniuge fuso
adstitit inpellitque minis atque ingerit ensem. 230 □
ut fera, quae rabiem placido desueta magistro
tardius arma movet stimulisque et verbere crebro
in mores negat ire suos, sic illa iacenti
incidit undantemque sinu conlapsa cruorem
excipit et laceros premit in nova vulnera crinis. 235
ut vero Alcimeden etiamnum in murmure truncos
ferre patris vultus et egentem sanguinis ensem □
conspexi, riguere comae atque in viscera saevus
horror iit: meus ille Thoas, mea dira videri
dextra mihi! extemplo thalamis turbata paternis 240

---

240 *Ps. Acro* Hor. carm. 1, 17, 23 quam fabulam (*Thoantis et Hypsipylae*) Statius narravit in carmine

---

221 creneae **P**: crenate **f** 222 Obliquum de patre **C** 223 cruentem **C** 224 myrmidones **P**: -is **ω** quotque *ex* quod- **B**[1]: quidque *ex* quodque **C**[1] 225 fodieba[r]t **Q** ebobea **μ**: opopea **L**: epoea (um *sscr.*) **C** 226 Flet[.] (-que) **Q** lycasta **L**: lycasse **Mfμ** 227 perituri **r** 228 finxerat (*ex* vi- **L**[σ]) **ω**: fixerat **P** 229 tum saeva **fμ** coniunge **μ** fuso[.] (-s) **Q** 230 impellitque **P** minas (i *sscr.*) **Q**[1] adque **P** ingerit **P**[1] *mg.* (*quod recepi cl. Silv. 2, 2, 85*): inserit **P**[1]**ω** 231 rabiem placido **P** (rabie **P**[c] *mg.*): placido rabiem **ω** *fortasse recte* 232 et *om.* **P** ūbre **L** 233 mortes **C** 234 Incidıt *ex* -pit **Q**[1] (*cf. v. 235*) suto (v *sscr.*) (sinu *sscr.* **ν**[2]) **ν**[1] 235 crines *ex* -is **P**[1] 236 alcimeden (*ex* -mi- **M**[σ]) **ω**: alciden **P** etiamnum **ω**: -nunc **P** in murmure truncos **Pω**: murmure trunco *Barthius* 237 [e]gentem **B**[3] 239 mens **C** 240 ex.emplo (t *sscr.*) **f**[1] turbata (-b- *in ras.* **P**[1], *non fuit* -p-) **Pω**

inferor. ille quidem dudum — quis magna tuenti
somnus? — agit versans secum, etsi lata recessit
urbe domus, quinam strepitus, quae murmura noctis,
cur fremibunda quies? trepido scelus ordine pando,
quis dolor, unde animi: "vis nulla arcere furentes; 245
hac sequere, o miserande; premunt aderuntque moranti,
et mecum fortasse cades." his motus et artus
erexit stratis. ferimur per devia vastae
urbis et ingentem nocturnae caedis acervum
passim, ut quosque sacris crudelis vespera lucis 250
□ straverat, occulta speculamur nube latentes.
hic inpressa toris ora exstantesque reclusis
pectoribus capulos magnarum et fragmina trunca
hastarum et ferro laceras per corpora vestes,
crateras pronos epulasque in caede natantis 255
cernere erat, iugulisque modo torrentis apertis
sanguine permixto redeuntem in pocula Bacchum.
hic iuvenum manus et nullis violabilis armis
turba senes, positique patrum super ora gementum
semineces pueri trepidas in limine vitae 260
singultant animas. gelida non saevius Ossa
luxuriant Lapitharum epulae, si quando profundo
Nubigenae caluere mero; vix primus ab ira
pallor, et inpulsis surgunt ad proelia mensis.

---

241 quis .. recessit *eodem versu in ras. scr.* ν^{3} (*aberraverat librarius* a dudum *ad* secum) 242 ait rμ $\overset{\text{ł lata}}{\text{lassa}}$ M^{σ} 244 fremebunda *ex* -mi- M^{σ}: -me- bμ $\overset{o}{\text{trepida}}$ M^{1}: -da f: ▒trepido (s-) Q 246 Hac (H *add.* $B^{3}Qb^{1}$) Pω 249 et P: ibi B: ubi ω 250 $\overset{v}{\text{credelis}}$ f 251 latentes *ex* laetantes B^{1} 252 ex▒tantesque (-ul- *eras.*) f 253 $\overset{os}{\text{capulum}}$ Q^{1} 255 epulasque *ex* ae- P^{1} natantes P 256 Cerne erat P 257 permixto *Kohlmannus* (*cl. 10, 312*): percommixto P: commixto ω 258 $\overset{i}{\text{volabilis}}$ P^{1} 259 $\overset{v}{\text{gementem}}$ f^{1} 260 $\overset{e}{\text{Seminaces}}$ Q 261 ingelidas b^{1} 262 lapitarum P 263 $\overset{mox}{\text{vix}}$ M^{σ} 264 impulsis P

tunc primum sese trepidis sub nocte Thyoneus 265
detexit, nato portans extrema Thoanti
subsidia, et multa subitus cum luce refulsit.
adgnovi: non ille quidem turgentia sertis
tempora nec flava crinem destrinxerat uva:
nubilus indignumque oculis liquentibus imbrem 270
adloquitur: "dum fata dabant tibi, nate, potentem
Lemnon et externis etiam servare timendam
gentibus, haud umquam iusto mea cura labori
destitit: absciderunt tristes crudelia Parcae
stamina, nec dictis, supplex quae plurima fudi 275
ante Iovem frustra, lacrimisque avertere luctus
contigit; infandum natae concessit honorem.
adcelerate fugam, tuque, o mea digna propago,
hac rege, virgo, patrem, gemini qua bracchia muri
litus eunt: illa, qua rere silentia, porta 280
stat funesta Venus ferroque accincta furentes
adiuvat — unde manus, unde haec Mavortia divae
pectora? —: tu lato patrem committe profundo.
succedam curis." ita fatus in aera rursus
solvitur et nostrum, visus arcentibus umbris, 285
mitis iter longae claravit limite flammae.

---

277 *Serv.* Aen. 7, 306 Statius de Venere: infandum natae concessit honorem

---

265 trepidis *ω*: -dus P sub nocte *om.* b 266 Detegit (x *ssc.*) Q[1]: tetexit r thoante (patri meo *sscr.* L^σ) L: tonanti C 268 Agnovi (A[illegible]gn- B) *ω*: -vit P 269 destrinxerat PB: distri- MQNrb: destri- (i *ssc.*) ν[1]: disti- Cfμ: definxerat (*i.* dev-) *ex* destenxerat L[1] 270 linquentibus C: linqu- M^σ: li[illegible]qu- f 273 haut P 274 abscid[illegible]unt (-er-?) Q: -derant MNfbμν 275 ne (c *ssc.*) L^σ pluma (ri *ssc.*) L^σ fu[illegible]di (n) Q 276 ioven L avertere *ω*: adv- P 278 *om.* N[1], *add.* N[2] *mg.* At celerate BQ 279 Ac B 280 qua rere (a *ex* e *ut vid.* P[1]) Pb: qua rara (rata f) *ω* 282 Adiuat (u *ssc.*) M^σ 283 comitte r 285 nostrum (ł nostros *ssc.*) Q (*secundum Garrodium*) imbris C 286 lumine μ flamae r

qua data signa, sequor; dein curvo robore clausum
dis pelagi Ventisque et Cycladas Aegaeoni
amplexo commendo patrem, nec fletibus umquam
fit modus alternis, ni iam dimittat Eoo 290
Lucifer astra polo. tunc demum litore rauco
multa metu reputans et vix confisa Lyaeo
dividor, ipsa gradu nitente, sed anxia retro
pectora, nec requies, quin et surgentia caelo
flamina et e cunctis prospectem collibus undas. 295
exoritur pudibunda dies, caelumque retexens
aversum Lemno iubar et declinia Titan
opposita iuga nube refert. patuere furores
nocturni, lucisque novae formidine cunctis,
quamquam inter similes, subitus pudor; impia terrae 300
infodiunt scelera aut festinis ignibus urunt.
iam manus Eumenidum captasque refugerat arces
exsaturata Venus; licuit sentire, quid ausae,
et turbare comas et lumina tinguere fletu.
insula dives agris opibusque armisque virisque, 305
nota situ et Getico nuper ditata triumpho,
non maris incursu, non hoste, nec aethere laevo

---

287 de incurvoṛ b[1]   289 Amplexu **P**: -xo *ex* -xu f[1]   290 Fit **P**ω: sit *Gronovius*   alternis *om.* **L**, *suppl.* **L**[1]   nam (nisi iam) **Q**[1]: nisi iam **Nbr**μ   291. 292 *om.* ν[1], *add.* ν[2] *mg.*   291 tunc **P**ς: tum ω   dm̄ **L**[1]: demum **L**[1] *mg.*   raçco (v) f   292 Multo **L**   metum μ   293 ipse f   gradiu r   nitente (ł nitenti) sed (et *add.* g[2]) **Pg**[1]: nitens sed et (et *om.* **S**[1]: nitens sed et **L**σr[1]) ω   294 et **P**ω: haec b   quinec (n ex) **Q**[1]   295 e *om.* **PS**[1]μ   prospectent f: -tis ν   undis (a) **Q**[1]   296 retexens *ex* -ent **Q**[1]   297 Aversum ω: Adv- **PNb**ς   declinia (*ex* -nantia f) ω: declinantia **P**   300 Quanquam **P**   subitus *Bentleius*: habitus **P**ω   pudor **PD**ς: rubor ω   302 refu▒gerat (l) **P**   arces *ex* arg- **P**[1]   304 Exturbare (*ex* Et b[1]) **Crb**μν   turpare *Baehrens*   comis (a) f[1]   305 opibus r   307 Non *ex* Nam **Q**[1]   hetherae **B**: -re b

perdidit una omnes orbata excisaque fundo
indigenas: non arva viri, non aequora vertunt,
conticuere domus, cruor altus et oblita crasso 310
cuncta rubent tabo, magnaeque in moenibus urbis
nos tantum et saevi spirant per culmina manes.
ipsa quoque arcanis tecti in penetralibus alto
molior igne pyram, sceptrum super armaque patris
inicio et notas regum velamina vestes, 315
ac prope maesta rogum confusis ignibus adsto
ense cruentato, fraudemque et inania busta
plango metu, si forte premant, cassumque parenti
omen et hac dubios leti precor ire timores.
his mihi pro meritis, ut falsi criminis astu 320
parta fides, regna et solio considere patris —
supplicium! — datur. anne illis obsessa negarem?
accessi, saepe ante deos testata fidemque
inmeritasque manus; subeo — pro dira potestas! —
exsangue imperium et maestam sine culmine Lemnon. 325
iam magis atque magis vigiles dolor angere sensus,
et gemitus clari, et paulatim invisa Polyxo,

308 excisaque P*ω*: excussaque *Garrodius cl. 3, 249*: excitaque *Bentleius, sed cf. Ciris 52* fundo ς *Bentleius*: mundo P*ω* 309 arva *ω*: arma PΣ vertunt L[1] (ł verrunt) 310 domus *ω*: domos P 311 madent N //magne //taboque *ν*[1] -que *s. l.* M[σ] 312—353 *in* D *paene extincti* 313 in *add. s. l.* C penetralibus *ex* -trabilibus B[1]Qb alto (u) P[1]; *an altam?* 314 septrum (c) L[σ] 315 velamina Pς: gestamina *ω* 316 ignibus P*ω* (*quod explicavit Vollmer 1896 p. 33*): crinibus ς *Lachmannus*; *cf. 5, 301* contusis unguibus *Ellisius* 318 ▒ (ne) (si) Q[1] 319 haec (ł hac) M[σ]: hos *ex* haec f[2] 320 et (ut) M[1]: et f falsi (›si▒ Q) *ω*: falsi in P *fortasse recte, cf. 1, 77* 321 regna P: regno *ω, cf. Vollmer 1896 p. 29* consistere (ł considere) Q[1] 325 culmine P*ω*: at coniuge B[2] *mg.* L[σ]: culmine (ł coniuge) Q[1]*ν*[2]; Σ *utramque lectionem novit, sed* coniuge *in textu*, culmine *pro varia lectione* lēnō P (*cf. 1, 334*) 327 gemitis *ex* geminis f invisṣa *ν*[1] polixo *ex* pro- b[1]

iam meminisse nefas, iam ponere manibus aras
concessum et multum cineres iurare sepultos.
sic ubi ductorem trepidae stabulique maritum, 330
quem penes et saltus et adultae gloria gentis,
Massylo frangi stupuere sub hoste iuvencae,
it truncum sine honore pecus, regemque peremptum
ipse ager, ipsi amnes et muta armenta queruntur.
ecce autem aerata dispellens aequora prora 335
Pelias intacti late subit hospita ponti
pinus; agunt Minyae, geminus fragor ardua canet
per latera, abruptam credas radicibus ire
Ortygiam aut fractum pelago decurrere montem.
ast ubi suspensis siluerunt aequora tonsis, 340
mitior et senibus cygnis et pectine Phoebi
vox media de puppe venit, maria ipsa carinae
accedunt. post nosse datum est: Oeagrius illic
acclinis malo mediis intersonat Orpheus
remigiis tantosque iubet nescire labores. 345
illis in Scythicum Borean iter oraque primi
Cyaneis artata maris. nos Thracia visu
bella ratae vario tecta incursare tumultu,
densarum pecudum aut fugientum more volucrum.
heu ubi nunc furiae? portus amplexaque litus 350

---

329 *om.* ν^1, *add.* ν^2 *mg.* intrare C: vitare († iurare L[1] *mg.*) L 330 trepidi μ stabulique C 332 Ma(s)silo B[1]: Massillo b 333 It *ex* Et Q: Et f b ν trucum μ 334 muta P ω: nota *Lachmannus* 336 Pelius r hospita P ω: hostia Q[2] r ν ς: [erasure]ostia f: ostia μ 337 et geminus b: gemitus f 340 Ast *ex* At b[2] 341 foebi P 342 pupe b r 343 illi Q 344 mediisque B L C r b: -usque N f ν orfeus P 346 scytichum P boreā niter b primi P Q[1]: -mum ω 347 maris P: maris (vadis *superscr.*) B[2] Q[1]: vadis ω; vadi *ne scribamus, id potissimum obstat, quod Statius de mari singulariter hoc vocabulo non utitur* visu *om.* b 348 Vela *Heinsius* incurs[erasure]re (a *superscr.*) (u) Q[1] 349 aut fugientium P μ ς: aufugientum Q: aut fuentum (gi *superscr.*) N 350 p[erasure]ortu[s] (h) B[3] portum amplexaque b: portum compl- N

moenia, qua longe pelago despectus aperto,
scandimus et celsas turres; huc saxa sudesque
armaque maesta virum atque infectos caedibus enses
subvectant trepidae; quin et squalentia texta
thoracum et voltu galeas intrare soluto 355
non pudet; audaces rubuit mirata catervas
Pallas, et averso risit Gradivus in Haemo.
tunc primum ex animis praeceps amentia cessit,
nec ratis illa salo, sed divum sera per aequor
iustitia et poenae scelerum adventare videntur. 360
iamque aberant terris, quantum Cortynia currunt
spicula, caeruleo gravidam cum Iuppiter imbri
ipsa super nubem ratis armamenta Pelasgae
sistit agens; inde horror aquis, et raptus ab omni
sole dies miscet tenebras, quis protinus unda 365
concolor; obnixi lacerant cava nubila venti
diripiuntque fretum, nigris redit umida tellus
verticibus, totumque notis certantibus aequor
pendet et arquato iamiam prope sidera dorso
frangitur, incertae nec iam prior impetus alno, 370
sed labat exstantem rostris modo gurgite in imo,

---

353 enses B 354 squalentia (q *suprascr.*) Q¹f¹ 355 Toracum P voltu B¹Q²: vultu Pω soluto *ex* sa- f¹ 357 averso PDς (*cf.* 7, 42): adverso ω: aversus *Baehrens inutiliter* 358 Tum N 359 salo (*ex* so- B¹Q¹C¹) ω: solo P 359—403 *in* D *paene extincti* 360 videtur f 361 aberant (*ex* ad- L¹) Pω: aderant Nbv terris Pς: terrae ω: terrae (a *suprascr.*) Q¹ cortinia P: cortinia (n *suprascr.*) (g) Q¹: continua v¹ 362 *ima mg. repetitus* (*sed* iupiter inbre) *a* P^c *vel* P^r, *item* Ipsa super nubem ratis; *haec litura deleta*

caeruleo *ex* caelu- B¹ imbre Q: imbra r 363 Ipse (a *suprascr.*) f¹ 364 aquis *om.* Q¹, *add.* Q² *mg.* 365 *om.* v¹, *add.* v² *mg.*
367 -que *om.* μ 368 Verticibus (ł vorticibus *suprascr.*) Q¹ certantibus P: portantibus ω (*ex* 1, 293) 369 arquato PB¹ *mg.*: aequato ω: aequato (ał arquato *suprascr.*) Q¹ iamiam ω: iam P 370 nec iam PNς: iam nec ω 371 rotris (s *suprascr.*) Q¹

nunc caelo Tritona ferens. nec robora prosunt
semideum heroum, puppemque insana flagellat
arbor et instabili procumbens pondere curvas
raptat aquas, remique cadunt in pectus inanes. 375
□ nos quoque per rupes murorumque aggere ab omni,
dum labor ille viris fretaque indignantur et austros,
desuper invalidis fluitantia tela lacertis —
quid non ausa manus? — Telamona et Pelea contra
spargimus, et nostro petitur Tirynthius arcu. 380
illi — quippe simul bello pelagoque laborant —
pars clipeis munire ratem, pars aequora fundo
egerere; ast alii pugnant, sed inertia motu
corpora, suspensaeque carent conamine vires.
instamus iactu telorum, et ferrea nimbis 385
certat hiemps, vastaeque sudes fractique molares
spiculaque et multa crinitum missile flamma
nunc pelago, nunc puppe cadunt, dat operta fragorem
pinus, et abiunctis regemunt tabulata cavernis.
talis Hyperborea viridis nive verberat agros 390
Iuppiter; obruitur campis genus omne ferarum,

---

386 *Prisc.* GL II 161, 18 molaris a mola derivatum potest esse commune, cum adiectivum est, sed quia plerumque ad dentem vel lapidem refertur, usus frequens masculinum hoc profert. Statius in V Thebaidos: vastaeque . . molares

---

372 Nun r 373 puppemque ω: puppimque (*ex* -em- Q[1]) PQ: pubemque (ł puppem) M$^{\sigma}$ 374 instabi⁝li (l) M pectore P (*e v. 375*): ^ pondere P[1] *mg.* 375 impectus b inane C 377 et austros M$^{\sigma}$ (ł stri): ab austris (*ex v. 376*) bν[1] 378 -la lacertis ν[2] *in ras.* 379 *om.* ν[1], *add.* ν[2] *mg.* (*aberraverat librarius a* tela *ad* telamona) 380 tiryntius P 382 Pras . . pras L pr⁝s (a) b 383 astainpugnant (lii) Q[1] illi C moto B: pu motu L[1] 386 v⁝staeque (a) B malares (o) f[1] 387 misile Bν[1] 388 -ragorem *in ras.* b[1] (*fuisse videtur* -lamma) 389 ab iunctis Br: a cunctis (*prius* c *in ras.*) b[1] 390 viridis PC: -es ω

deprensaeque cadunt volucres, et messis amaro
strata gelu, fragor inde iugis, inde amnibus irae.
ut vero elisit nubes Iove tortus ab alto
ignis et ingentes patuere in fulmine nautae, 395
deriguere animi, manibusque horrore remissis
arma aliena cadunt, rediit in pectora sexus.
cernimus Aeacidas murisque inmane minantem
Ancaeum et longa pellentem cuspide rupes
Iphiton; attonito manifestus in agmine supra est 400
Amphitryoniades puppemque alternus utrimque
ingravat et medias ardet descendere in undas.
at levis et miserae nondum mihi notus Iason
transtra per et remos inpressaque terga virorum
nunc magnum Oeniden, nunc ille hortatibus Idan 405
et Talaum et cana rorantem aspargine ponti
Tyndariden iterans gelidique in nube parentis
vela laborantem Calain subnectere malo
voce manuque rogat; quatiunt inpulsibus illi
nunc freta, nunc muros, sed nec spumantia cedunt 410
aequora, et incussae redeunt a turribus hastae.
ipse graves fluctus clavumque audire negantem

392 Depressaeque μ 393 Strata *ex* -ga **B**^{1} f▒agor (r *sup.*) (l) **b**^{1}
395 in *om.* **B**^{1}b, *add.* **B**^{3} fulmine **PBb**ς: lumine (ł fulmine *sup.*) **S**^{c}**L**^{1}**r**^{1}**g**ν^2: lumine (lumine *sup.*) **QN**μ: flumine **M**$^\sigma$: flumine **Kf** 396 Diriguere **Mf**μ: Diruere (ig *sup.*) **N** 397 rediit **P**: redeunt (-que ς) ω sensus (x *sup.*) **Q**^{1}
398 aeacides (a *sup.*) **f**^{1} 399 Antheum **SNC**ς: Anceum (ł t *sup.*) **L**$^\sigma$ pellentem ω: pall- **PS**^{1} cupide **r** pupes (p *sup.*) **f** 400 Ephyton **C** attonito **P**ω: -tae; *Gronovius*: at toto *Menkius*: *sed particula* at *Iasoni non sine causa reservata* 401 pupemque **b**: puppemque (i *sup.*) **Q**^{2}: puppimque **C** utr▒imque **BQb** 403 notus mihi μ 404 Transra per (t *sup.*) **M**^{1}: Transra per (t *sub.*) **b**^{2} 405 oenidem **MCrb** hortatibus ω: hortantibus **P**: -ta▒t- **BQ** idan **P**: idam (y- **BM**) ω hortatibus idam **b**^{2} *in lac.* 406 cano **C**: ca▒a **B** aspergine **P** 407 Tyntariden (d *sup.*) **M**$^\sigma$ 408 laboranti *Bentleius* calaim **b** 409 rogant **r**
410 muros *ex* maros **L**$^\sigma$ 412 negantem ω: necantem **P**

lassat agens Tiphys palletque et plurima mutat
imperia ac laevas dextrasque obtorquet in undas
proram navifragis avidam concurrere saxis, 415
donec ab extremae cuneo ratis Aesone natus
Palladios oleae, Mopsi gestamina, ramos
extulit et socium turba prohibente poposcit
foedera; praecipites vocem involvere procellae.
tunc modus armorum, pariterque exhausta quierunt 420
flamina, confusoque dies respexit Olympo.
quinquaginta illi, trabibus de more revinctis,
eminus abrupto quatiunt nova litora saltu,
magnorum decora alta patrum, iam fronte sereni
noscendique habitu, postquam tumor iraque cessit 425
vultibus. arcana sic fama erumpere porta
caelicolas, si quando domos litusque rubentum
Aethiopum et mensas amor est intrare minores;
dant Fluvii Montesque locum, tum Terra superbit
gressibus et paulum respirat caelifer Atlans. 430
hic et ab adserto nuper Marathone superbum
Thesea et Ismarios, Aquilonia pignora, fratres,
utraque quis rutila stridebant tempora pinna,

ł nutat (above mutat); i (above Impera)
413 typis C mutat C² 414 Impera r¹ 415 concurre^re saxis B¹ 416 ab ω: ad P extremae *ex* -is M^σ: -mo (-o *in ras.* b) N b aesona▒tus P^c (en above) natis B¹ (v above) 417 oleae *ex glossemate ortum censet Baehrens* mobsi B L Q b gestimina f¹ (a above) : gestamine μ 418 poposscit ν 419 voci r 420 quierunt ω: quierant P D r: quierant B¹ (v above) 421 Aequora μ 422 revinctis *ex* -os L¹: reiuⁿctis Q 425 abitu B¹ (h above) tumor *Bentleius* (*cl. Verg. Aen.* 8, 40): timor P ω ipaque cessit r¹ (re above) : iraque ▒ cessit Q 426 Vultibus *ex* Ult- f fama est D 428 intrare P ω: interra▒ r: iterare *Schrader* 429 fontesque r tunc μ superbit *ex* -vit P¹ 430 atlans P Q μ: at(h)las ω 431 abferto *ex* -torto L¹: adferto L¹ *mg.* superbum *ex* -vum P¹ 433 stridebant ω: -bat P pinna B¹ Q¹ (e above) : penna L f b

cernimus, hic Phoebo non indignante priorem
Admetum et durae similem nihil Orphea Thracae, 435
tunc prolem Calydone satam generumque profundi
Nereos. ambiguo visus errore lacessunt
Oebalidae gemini; chlamys huic, chlamys ardet et illi,
ambo hastile gerunt, umeros exertus uterque,
nudus uterque genas, simili coma fulgurat astro. 440
audet iter magnique sequens vestigia mutat
Herculis et tarda quamvis se mole ferentem
vix cursu tener aequat Hylas Lernaeaque tollens
arma sub ingenti gaudet sudare pharetra.
ergo iterum Venus et tacitis corda aspera flammis 445
Lemniadum pertemptat Amor. tunc regia Iuno
arma habitusque virum pulchraeque insignia gentis
mentibus insinuat, certatimque ordine cunctae
hospitibus patuere fores; tunc primus in aris
ignis, et infandis venere oblivia curis; 450
tunc epulae felixque sopor noctesque quietae,
nec superum sine mente, reor, placuere fatentes.
forsitan et nostrae fatum excusabile culpae
noscere cura, duces. cineres furiasque meorum

---

438 *Serv.* Georg. 4, 125 unde de Castore et Polluce ait Statius: Oebalidae fratres (*quod falso ad Silv. 3, 2, 10 refertur: Silvas enim Servius non novit*)

---

434 phebo **P** 435 nihil *ω*: nil **P** trace **P**: tyh^r^ace **L**^σ^ 438 clamis *bis* **P** 439 astile **C** humeros **P** 440 *om.* *ν*[1], *add.* *ν*[2] *mg.* astro ł auro *ν* 441 Ardet **B** 442 *om.* **f**[1], *add.* **f**[1] *mg.* 444. 442. 443. 445 **P**, *signo ante 444 et inter 443 ac 445 addito ordo restitutus* 443 curçusu **P**[1] 446 pertem^p^tat **P**[1] tum **N** 447 ^h^abitusque **B**[1] 448 Gentibus *μ* 449 o^a^ris **M**[1]**f**[2]**Q**[1]: aris *ex* -as **L** 450 I^li^gnis (*scripturus erat* Hignis) **B** venere obvia **Q**[1]: venerunt obvia **r** 451 noctisque **P** 452 fatentes ł faventes **L**^σ^: foventes *Lachmannus* 453 excusabile (ł exuperabile) **f**[2] 454 No^s^cere **r**[1] cineres **PDNς**: -em (-en **b**) *ω*

testor: ut externas non sponte aut crimine taedas 455
attigerim — scit cura deum —, etsi blandus Iason
virginibus dare vincla novis; sua iura cruentum
Phasin habent, alios Colchi generatis amores.
iamque exuta gelu tepuerunt sidera longis
solibus, et velox in terga revolvitur annus. 460
iam nova progenies partusque in vota soluti,
et non speratis clamatur Lemnos alumnis.
nec non ipsa tamen thalami monimenta coacti
enitor geminos, duroque sub hospite mater
nomen avi renovo; nec quae fortuna relictis 465
nosse datur, iam plena quater quinquennia pergunt,
si modo fata sinunt aluitque rogata Lycaste.
  detumuere animi maris, et clementior Auster
vela vocat: ratis ipsa moram portusque quietos
odit et adversi tendit retinacula saxi. 470
inde fugam Minyae, sociosque appellat Iason
efferus, o utinam iam tunc mea litora rectis
praetervectus aquis, cui non sua pignora cordi,
non promissa fides; certe stat fama remotis
gentibus: aequorei redierunt vellera Phrixi. 475
ut stata lux pelago venturumque aethera sensit

---

455 externi f   456 Atti[illegible]gerim (n) b   etsi Pω: et sic *Peyraredus*: sit *Sandstroemius 1878 p. 49*: scit *Baehrens*
457 *om.* ν[1], *add.* ν[2] *mg.*   vinc[illegible]la f   458 (h)abent B   cohlchi L: cholchi b   gen(s)eratis b[1]   460 ann[illegible]s (u) (i) Q[1]   462 clamatur (ł celebratur) lemnos P: lemnos clamatur Nν: lemnos clamatur L[σ]r[1]: lemnos celebratur ω: celebratur lemnos μ   463 monimenta Pω: non sponte N (*glossa vocis* coacti *in textum inrepsit*)   464 dureque b   465 neque enim r   466 datur Pμς: datum (-um est f) ω   nam Crbν   pergunt (*scil. filii*) Pω: vergunt *Lachmannus*   467 aluitque . . . licaste *add.* b[2]   licass[illegible]e f
468 Detumuere (-umuere *in ras.*) P[1]   ~~satis~~ maris C (*debuit* salis) (ł impositi)   470 adversi P: adsueti ω: asserti D   tendit [illegible] N   471 mimae (huius montis *sscr.* C[2]) C   apellat Q
472 oque r   475 frixi P   476 strata L[1] (pro statuta L[σ])

Tiphys et occidui rubuere cubilia Phoebi,
heu iterum gemitus, iterumque novissima nox est.
vix reserata dies, et iam rate celsus Iason
ire iubet, primoque ferit dux verbere pontum. 480
illos e scopulis et summo vertice montis
spumea porrecti dirimentis terga profundi
prosequimur visu, donec lassavit euntes
lux oculos longumque polo contexere visa est
aequor et extremi pressit freta margine caeli. 485
fama subit portus, vectum trans alta Thoanta
fraterna regnare Chio, mihi crimina nulla,
et vacuos arsisse rogos; fremit impia plebes,
sontibus accensae stimulis facinusque reposcunt.
quin etiam occultae vulgo increbrescere voces: 490
'solane fida suis, nos autem in funera laetae?
non deus haec fatumque! quid imperat urbe nefanda?'
talibus exanimis dictis — et triste propinquat
supplicium, nec regna iuvant — vaga litora furtim
incomitata sequor funestaque moenia linquo, 495
qua fuga nota patris; sed non iterum obvius Euhan,

477 Thiphis r 478 Heus μ: Hinc C: Hiceu ν² nox *ex* lux M[1] 479 re.sereta P[1] 480 verbere *ex* -rv- P[1] 481 e νN²ς: et Pω scopulos Q[1] montis *ex* p- Q[1] 482 dirimentes P 483 euntes (*i. comitantes*) Pω: hiantes *Heinsii amicus* 484 visum est (-um *in ras.*) f 486 alta *ex* acta b[1] 488 furit μ plebis P 489 Fontibus r 490 increbrescere (-be- M$^{\sigma}$: -be- SLrμν) ω: increscere P 491 in funera M$^{\sigma}$ laetae (*scil. fuimus*): iactae f: latae *Baehrens* nostra autem in funera laeta est *Garrodius* 492 non deus haec fatumque *sc. suasit* (f$^{\sigma}$) quid Pω: quod D: qd N: qd μ ur.be.ne fada P[1] non deus haec, fatumque quod imperat urbe, rependet *Garrodius plane inutiliter*. nefandā *cum ironia dictum* 493 dictis et triste *in ras.* P[1] 494. 493. 495 L, b a c *praescriptis ordinem restituit* L$^{\sigma}$ 494 iuant P furtim Pς: furto ω (*fortasse recte, cf. 1, 313*): furto L$^{\sigma}$ 496 Quo C² mota *Baehrens* euham P (*cf. 1, 334*): euhan B[1]

nam me praedonum manus huc adpulsa tacentem
abripit et vestras famulam transmittit in oras.'
talia Lernaeis iterat dum regibus exul
Lemnias et longa solatur damna querella, 500
inmemor absentis — sic di suasistis! — alumni,
ille graves oculos languentiaque ora comanti
mergit humo, fessusque diu puerilibus actis
labitur in somnos, prensa manus haeret in herba.
interea campis, nemoris sacer horror Achaei, 505
terrigena exoritur serpens, tractuque soluto
inmanem sese vehit ac pos terga relinquit.
livida fax oculis, tumidi stat in ore veneni
spuma virens, ter lingua vibrat, terna agmina adunci
dentis, et auratae crudelis gloria fronti 510
prominet. Inachii sanctum dixere Tonanti
agricolae, cui cura loci et silvestribus aris
pauper honos; nunc ille dei circumdare templa
orbe vago labens, miserae nunc robora silvae
atterit et vastas tenuat complexibus ornos; 515
saepe super fluvios geminae iacet aggere ripae
continuus, squamisque incisus adaestuat amnis.

---

497 appulsa **P** tacente **f**: iacentem *Peyraredus*: latentem *Baehrens*: licentum *Garrodius* 498 Abripit **P**ω: Arripit **L**$^{\sigma}$**Mf**$\mu\nu$ transmisit **N** horas **Mf**: oris (a *supra* i) **B**^{3} 500 Lemnios **f** quaerella **P** 501 Immemor **P** 503 festusque (s *supra* t) **Q**^{1} puer·ibus (·il *supra*) **P**^{1} 504 pressa (n *supra*) **C**^{2} inerba (h *supra*) **P**^{1} 505 orror (h *supra*) **Q**^{1} 506 exoritur **PB**^{2}**L**$^{\sigma}$**g**$^2\Sigma$: erigitur ω (*ex 2, 412*) tractoque (v *supra* o) **B**^{3} 507 post terga **P** 510 fronti **P**: frontis (-dis (t *supra* d) **f**^{1}) ω 511 Inachii *Müller*: inachio **P**ω: inachie **r** dixere[illegible] (-e *in ras.*, *fuit* -unt) **f**^{1} 513 de^i **B**^{3} 514 Orbe *ex* Urbe **B**^{3} vago[illegible]abens (l *supra*) **B**^{1}: vag[illegible]s (o *supra*) labens (-an- *eras.*) **b**^{1} 515 Atte[illegible]rit (r) **B**: Aterit **f** 516 fluvios (-ios *in ras.*) **B**^{3} 517 suamisque **Q**^{1}**f** incisus **P**ω: incensus *Schrader*, *sed ignis ex ore serpentis emittitur*, *cf. v. 521* adaestuat *tamquam mare* annis **b**

sed nunc, Ogygii iussis quando omnis anhelat
terra dei trepidaeque latent in pulvere Nymphae,
saevior anfractu laterum sinuosa retorquens 520
terga solo siccique nocens furit igne veneni.
stagna per arentesque lacus fontesque repressos
volvitur et vacuis fluviorum in vallibus errat,
incertusque sui liquidum nunc aera lambit □
ore supinato, nunc arva gementia radens 525
pronus adhaeret humo, si quid viridantia sudent
gramina; percussae calidis adflatibus herbae,
qua tulit ora, cadunt, moriturque ad sibila campus:
quantus ab Arctois discriminat aethera plaustris
Anguis et usque Notos alienumque exit in orbem; 530
quantus et ille sacri spiris intorta movebat
cornua Parnassi, donec tibi, Delie, fixus
vexit harundineam centeno volnere silvam.
quis tibi, parve, deus tam magni pondera fati
sorte dedit? tune hoc vix prima ad limina vitae 535
hoste iaces? an ut inde sacer per saecula Grais
gentibus et tanto dignus morerere sepulcro?
occidis extremae destrictus verbere caudae

---

518 omnes (i *supra* e) anelat **Q**[1] 519 t▒epidaeque (r) **f**: tepidaeque *Koestlinius verbo* adaestuat *non intellecto* impulvere **b** ripae nymphae **Q**[1] 520 anfra▒ctu **Q**: amfractu **Mf** 521 veneni▒ (-s) **Q** 522 represos **r** 523 vacu▒is **B**[1]**Q**: vacuus **f** errat *ex* error **B**[1] 524 Incertusque sui (*i. mentis non compos*) **P**ω: incensusque siti *Schrader* 525 radens **P**ω: rodens **fb** *Heinsius* 526 sudant **f** 527 Gra.gmina **C**: Grimina **r** percusae (s *supra*) **b**[1] 528 ▒ora (h-) **B** 529 pluastris μ: pennis **r** 529—533 *post 517 collocandos et delendos censet Müller* 530 et **P**ω: ad (*ex* ab ν^2) **C r** $\mu^1\nu$: ▒ (ad *supra*) **Q**[1] alienum exivit **f** 531 sacris **C** sacrispris (i *supra*) **Q**[1] speris *cur maluerit Garrodius, nescio* 533 volnere (v *supra*) **P**[r] 535 prima vix **L** primae *Heinsius* 537 morerere ω: morere[re] **B**[1]**b**[2]: morere **PLCr**μ: moriare *ex* morere **Q**[1] sepulchro **P** 538 districtus *ex* de- **b**[1]: de- *ex* di- **Q**[1] verbere (-b- *ex* -v-) **P**[1]: *in ras.* **B**[1]: ubere (ver *supra*) **Q**[1] gaude **P**

ignaro serpente puer, fugit ilicet artus
somnus, et in solam patuerunt lumina mortem. 540
cum tamen attonito moriens vagitus in auras
excidit et ruptis inmutuit ore querellis,
qualia non totas peragunt insomnia voces,
audiit Hypsipyle, facilemque negantia cursum
exanimis genua aegra rapit; iam certa malorum 545
mentis ab augurio sparsoque per omnia visu
lustrat humum quaerens et nota vocabula parvo
nequiquam ingeminans: nusquam ille, et prata recentes
amisere notas. viridi piger accubat hostis
collectus gyro spatiosaque iugera complet, 550
sic etiam obliqua cervicem expostus in alvo.
horruit infelix visu longoque profundum
incendit clamore nemus; nec territus ille,
sed iacet. Argolicas ululatus flebilis aures
impulit; extemplo monitu ducis advolat ardens 555
Arcas eques causamque refert. tunc squamea demum
torvus ad armorum radios fremitumque virorum
colla movet: rapit ingenti conamine saxum,
quo discretus ager, vacuasque inpellit in auras
arduus Hippomedon, quo turbine bellica quondam 560
librati saliunt portarum in claustra molares.

---

545 Σ 5, 620 superius dixit: iam certa malorum mentis ab augurio

---

539 i▒licet Q 542 inmutuit (†innotuit) L¹: obmutuit μ quaerelis P 543 t▒tas (o) (-an-) b¹ 544 Audit N f hipsipyle P: hyrsipile L¹: hypsile (phi) M^σ 547 Luxtrat (s) Q² 549 Amis▒ere B: Admisere r 552 profundom (u) Q¹ 554 arcolicas f 555 et extemplo P 556 tum μ suamea f: spumea μ 557 Tor▒tus μ fremitusque μ 559 *post* 561 r 559 Quo▒ (-d) B impellit P auras *ex* -is f¹ 560 hypomedon M: ypom- f 561 Librati▒ (-s) B: Libgrati L^σ: vibrati *Oudendorpius* molares *ex* ma- M¹

cassa ducis virtus: iam mollia colla refusus
in tergum serpens venientem exhauserat ictum.
dat sonitum tellus, nemorumque per avia densi
dissultant nexus. 'at non mea vulnera' clamat 565
et trabe fraxinea Capaneus subit obvius 'umquam
effugies, seu tu pavidi ferus incola luci,
sive deis, utinamque deis, concessa voluptas,
non, si consertum super haec mihi membra Giganta
subveheres.' volat hasta tremens et hiantia monstri 570
ora subit linguaeque secat fera vincla trisulcae,
perque iubas stantes capitisque insigne corusci
emicat, et nigri sanie perfusa cerebri
figitur alta solo. longus vix tota peregit
membra dolor, rapido celer ille volumine telum 575
circumit avulsumque ferens in opaca refugit
templa dei; hic magno tellurem pondere mensus
inplorantem animam dominis adsibilat aris.
illum et cognatae stagna indignantia Lernae,
floribus et vernis adsuetae spargere Nymphae, 580
et Nemees reptatus ager, lucosque per omnis
silvicolae fracta gemuistis harundine, Fauni.

---

562 ducis (-s *add.* B[3]) PKbB: duci ω (*fortasse recte*): duci[s] Q[2]: duci (-s) f iam PBrb: nam ω: iam (nam) L[σ]K[2]M[σ]S[2] refusis C 563 venientemque C exhauserat Pω: evaserat ς *Barthius*: excluserat *Heinsius* 564 avia PDNS[2]ς: aera ω 565 non mea L[1] *in ras.* 566 subit (*om.* L) ω: subiit P usquam f 568 Sive deus ν volontas N 570 Subve(he)res L[1] asta C 572 comitis capitisque (*vocem del.* ν[2]) ν 573 sanie *ex* sanae B[3] 574 alta (-o L) ω: hasta P: alta (ł hasta) M[σ]: acta νς *Heinsius* peredit *Lachmannus*: peragrat *Garrodius*, *sed praesenti locus non est* 575 rapide (o) B[1] lumine r 576 Circuit P opata (o) Q[1] 577 dei hic (hic *in ras.* B[1]) Pω: dehinc *Müller 1861 p. 16*, *sed synaloepha non magis aspera quam 2, 458. 6, 251* 579 lernae *in ras.* L[1] 581 raeptatus (*ex* rap- Q[2]) Qf: raptatus Cμr: rap- (e) L[2] omnes P 582 fracta ω: -tae P

ipse etiam e summa iam tela poposcerat aethra
Iuppiter, et dudum nimbique hiemesque coibant,
ni minor ira deo gravioraque tela mereri 585
servatus Capaneus; moti tamen aura cucurrit
fulminis et summas libavit vertice cristas.
iamque pererratis infelix Lemnia campis,
liber ut angue locus, modico super aggere longe
pallida sanguineis infectas roribus herbas 590
prospicit. huc magno cursum rapit effera luctu
agnoscitque nefas, terraeque inlisa nocenti
□ fulminis in morem non verba in funere primo,
non lacrimas habet: ingeminat misera oscula tantum
incumbens animaeque fugam per membra tepentem 595
quaerit hians. non ora loco, non pectora restant,
rapta cutis, tenuia ossa patent nexusque madentes
sanguinis imbre novi, totumque in vulnere corpus.
ac velut aligerae sedem fetusque parentis
cum piger umbrosa populatus in ilice serpens, 600
illa redit querulaeque domus mirata quietem
iam stupet inpendens advectosque horrida maesto
excutit ore cibos, cum solus in arbore paret
sanguis et errantes per capta cubilia plumae.

---

585 **Σ** 1, 45 alio horrore: maiore impetu dictionis. ut ipse alibi: gravioraque tela mereri

---

583 e summa **P**ω: ▒ summa **B**: summa μ**rb**: summa (o *supra* a) **L**[2] iam ω: tam **P**: iam nun **Q**[1] aethna (h *in ras.*) μ[2]: ethera **L**
584 hiemesque (-es **N**) ω: -isque **P** co▒ibant (h) **Q**: cohibant **r** 586 canapeus **M** non (moti *supra*) ν[1] 587—593 *om.* **C**[1], *add.* **C**[2] (Fulminis) 587 libravit **BQNCfrb** 588 lem▒nia **b**
590 erbas (h *supra*) **L**[1] 591 lucto (v *supra*) **Q** 592 A▒gnoscitque (d) **B**: Agn- **P** 593 vulnere *Bentleius* 594 tantum *ex* -ton **L**[1]
597 tenuia (*in lac.* **b**[2]) **P**ω: tenua **B**: tenua (i *supra*) **f**[2]: tenera ς 600 populatur **f** *finis libri in* **D** *praeter* 646. 647. 694—696 *paene non legitur* 602 Iam stupet **P**: Stat super ω impendens **P** 603 arbore (a- *ex* n- **L**[1]) **L** paret **PD**: cara ω
604 plu▒mae (m) **B**

ut laceros artus gremio miseranda recepit 605
intexitque comis, tandem laxata dolori
vox invenit iter, gemitusque in verba soluti:
'o mihi desertae natorum dulcis imago,
Archemore, o rerum et patriae solamen ademptae
servitiique decus, qui te, mea gaudia, sontes 610
extinxere dei, modo quem digressa reliqui
lascivum et prono vexantem gramina cursu?
heu ubi siderei vultus? ubi verba ligatis
inperfecta sonis risusque et murmura soli
intellecta mihi? quotiens tibi Lemnon et Argo 615
sueta loqui et longa somnum suadere querella!
sic equidem luctus solabar et ubera parvo
iam materna dabam, cui nunc venit inritus orbae
lactis et infelix in vulnera liquitur imber.
nosco deos: o dura mei praesagia somni 620
nocturnique metus, et numquam inpune per umbras
attonitae mihi visa Venus! quos arguo divos?
ipsa ego te — quid enim timeam moritura fateri? —
exposui fatis. quae mentem insania traxit?
tantane me tantae tenuere oblivia curae? 625
dum patrios casus famaeque exorsa retracto
ambitiosa meae — pietas haec magna fidesque! —,
exsolvi tibi, Lemne, nefas; ubi letifer anguis,

---

620 Σ 5, 628 exso vi tibi: hoc est quod superius ait: nosco deos

---

606 Intexitque (ł tersit) ν^2 lassata Q dolori *Bentleius et Heinsius*: dolore Pω 607 gemitus f 608—616 *in* Pf *neumis instructi* 609 Archemare b et *om.* μ 611 Extincxere Bb quae C 615 argo ς *Gronovius*: argos Pω: argon ς (*usu Ovidiano*) 616 Seta (v) B[1] 618 irritus P orbae P: or[illegible] B[1]: ori B[1] *mg.* ω: ore (*ex* ori M$^{\sigma}$) MC irritus ori *add.* b[2] 619 linquitur b[1] hymber Bb 620 dura Pω: vera *Müller cl. 9, 631. 886* 622 venis (v) r[2] 625 *om.* L[1], *add.* L$^{\sigma}$ oblivia b[2] *in lac.* 626 Cum μ -que *om.* r

ferte, duces, meriti si qua est mihi gratia duri,
si quis honos dictis, aut vos extinguite ferro, 630
ne tristes dominos orbamque inimica revisam
Eurydicen, quamquam haud illi mea cura dolendo
cesserit. hocne ferens onus inlaetabile matris
□ transfundam gremio? quae me prius ima sub umbras
mergat humus?' simul haec terraque et sanguine voltum
sordida magnorum circa vestigia regum 636
vertitur, et tacite maerentibus inputat undas.
  et iam sacrifici subitus per tecta Lycurgi
nuntius inplerat lacrimis ipsumque domumque,
ipsum adventantem Persei vertice sancto 640
montis, ubi averso dederat prosecta Tonanti,
et caput iratis rediens quassabat ab extis.
hic sese Argolicis inmunem servat ab armis
haud animi vacuus, sed templa araeque tenebant.
necdum etiam responsa deum monitusque vetusti 645
exciderant voxque ex adytis accepta profundis:
'prima, Lycurge, dabis Dircaeo funera bello.'
id cavet, et maestus vicini pulvere Martis
angitur ad lituos perituris que invidet armis.
  ecce — fides superum! — laceras comitata Thoantis
advehit exsequias, contra subit obvia mater, 651

---

631. 632 *om.* L[1], *add.* L[σ] 631 Nec b orbamque *ex* -em- C[1] 632 haut P: haud *ex* aut B[1]: haud *s. l.* f[1] 634 in gremio r umbra S 635 ~~dee~~ hec L[1] contraque C v̊oltum B[1]Q[2]: vultum P 636 rerum (g *s. l.*) Q[1(?)] 637 Vertitur *ex* Vest- f[1] imputat P inundas (b *s. l.*) putat (a *s. l.*) μ[2] 638 lygurgi (*vel* li-) ω 639 implerat P: -pleverat r 640 iertice (v *s. l.*) B[1] 641 adverso Cν profecta C 642 capud b residens f 643 immunem P servat Mb: servabat Pω: serva‗t (-ba-) B[3]: servat‗ (bat *s. l.*) f[2] 644 Haut P 645 vetusti *ex* -asti b[2] 646 voxque ex S[2]Cfb[2]: voxque ω: voxque est Q: nec vox‗ ex N: ac vox M: et vox ν: *om.* P: Cirrhae ante *Garrodius olim* 647 lygurge MfCb 649 perituris que (par- r) Pω: periturusque *Lachmannus* 650 *distinxit Lachmannus* lacera‗s f

femineos coetus plangentiaque agmina ducens.
at non magnanimo pietas ignava Lycurgo:
fortior ille malis, lacrimasque insana resorbet
ira patris, longo rapit arva morantia passu 655
vociferans: 'illa autem ubinam, cui parva cruoris
laetave damna mei? vivitne? inpellite raptam,
ferte citi comites; faxo omnis fabula Lemni
et pater et tumidae generis mendacia sacri
exciderint.' ibat letumque inferre parabat 660
ense furens rapto; venienti Oeneius heros
impiger obiecta proturbat pectora parma,
ac simul infrendens: 'siste hunc, vesane, furorem,
quisquis es!' et pariter Capaneus acerque reducto
adfuit Hippomedon rectoque Erymanthius ense, 665
ac iuvenem multo praestringunt lumine; at inde
agrestum pro rege manus. quos inter Adrastus
mitius et sociae veritus commercia vittae
Amphiaraus ait: 'ne, quaeso! absistite ferro,

---

653 *post* 655 **B** ‗nimo (magnanimo **B**[3] *mg.*) **B**: magnonimo **L** lygurgo (*ex* lyc- **M**[σ]) **MCb** 654 magis *μ* 655 lo‗go (n) **B**[3] 657 impellite **P** 658 citi **P**: cito *ω* faxo *in lac.* b[2] 659 sacri **P**[1] *mg.* *ω*: falsi **P**[1] 660 ferebat (para) **M**[σ] 661 oneius f 662 perturbat f pectora *ex* -re **Q**[1] 663 inferendens **Q** hunc (huc (n) **Q**[1]) *ω*: huc **P** 664 reducto **P***ω*: retecto *Imhofius; sed Statius reductum Hippomedontis ensem opposuit recto Parthenopaei ad similitudinem, ut videtur, tyrannicidarum Atheniensium* 665 rectoque (ratoque **L**[σ]: rectoque (r) *ν*[2]) *ω*: rectorque (ret- b) **PDb***μ*: recto‗que (ł recto) **B**: rectorque **S**[2]**g**; *recte* **Σ** rectoque ... quidam rectorque legunt, sed male erymanthius (parthenopeus) **P**[c] **S** 666 praestringunt *ex* perstr- **Q**[2] ad inde **P** 668 Mitior *ex* -ius **Q**[1]*μ*[2] vittae **BMCS**: vitae **PQDNb** *μ*: vittae *ex* vitae **L**[σ] (vitae *sscr.* **L**[σ]): vitae (ł vittae) f[1]; **Σ** vitae, alii vittae legunt (*utrumque explicat*) vittae *cum Garrodio. scripsi*, *quia Lycurgus a sacrificio accurrit* 669 Amphioraus **C** ait **P***ω*: a‗it (g) (ł ait) **BQNf**: agit **M**[σ] r[1]

unus avum sanguis, neve indulgete furori, 670
tuque prior.' sed non sedato pectore Tydeus
subicit: 'anne ducem servatricemque cohortis
Inachiae ingratis coram tot milibus ausus
mactare in tumulos — quanti pro funeris ultor! —,
cui regnum genitorque Thoas et lucidus Euhan 675
stirpis avus? timidone parum, quod gentibus actis
undique in arma tuis inter rapida agmina pacem
solus habes? habeasque, et te victoria Graium
inveniat tumulis etiamnum haec fata gementem.'
dixerat, et tandem cunctante modestior ira 680
ille refert: 'equidem non vos ad moenia Thebes
rebar et hostiles huc advenisse catervas.
pergite in excidium socii, si tanta voluptas,
sanguinis, inbuite arma domi, atque haec inrita dudum
templa Iovis—quid enim haud licitum?—ferat inpius ignis,
si vilem, tanti premerent cum pectora luctus, 686
in famulam ius esse ratus dominoque ducique.
sed videt haec, videt ille deum regnator, et ausis
sera quidem, manet ira tamen.' sic fatus, et arces
respicit. atque illic alio certamine belli 690
tecta fremunt; volucres equitum praeverterat alas
□ Fama recens, geminos alis amplexa tumultus:

---

671 sedatus f 672 anne[illegible] (-c) b 673 ausus (*sc. es*) **P**: audes ω: ausis *Kohlmannus* 675 lucidus **P**ω: Lydius *Garrodius* 676 Str(i)pis **M**[σ] 678 (h)abes **B**[1] abeasque ν: habeas **N** 679 tumuli[illegible]s b etiam (ł tunc) num **Q**[2] 680 ira *ex* ita **B**[1] 681 re refert r non **P**ω: nunc *Baehrens*: nam *Koestlinius, sed ex* advenisse *supplenda est eundi notio* thebes *ex* -as **C**: thebas r ad menia tebes *add.* b[r] 682 et **P**ω: at *Barthius* 683 excidi(v)m **B**[1] 684 Sanguin(is) **M**[σ] irrita **P** 685 [illegible] (enim) (ē) **M**[σ] haud *ex* aut **B**[3] impius **P** 688 ausi[illegible]s **M** 689 arces **P**ω: aras *Garrodius falso, nam ad* tecta *respicit* 690 atque *om.* **L**[1], *udd. s. l.* **L**[σ] 691 equitum *ex* -dum **Q**[1] ali(a)s **Q**[1] 692 re[illegible]cens **B**: repens ς *Barthius* alis **P**ω:

illi ad fata rapi atque illi iam occumbere leto,
sic meritam Hypsipylen iterant, creduntque, nec irae
fit mora, iamque faces et tela penatibus instant, 695
vertere regna fremunt raptumque auferre Lycurgum
cum Iove cumque aris; resonant ululatibus aedes
femineis, versusque dolor dat terga timori.
alipedum curru sed enim sublimis Adrastus
secum ante ora virum fremibunda Thoantida portans 700
it medius turmis, et 'parcite, parcite!' clamat,
'nil actum saeve, meritus nec tale Lycurgus
excidium, gratique inventrix fluminis ecce.'
sic ubi diversis maria evertere procellis
hinc Boreas Eurusque, illinc niger imbribus Auster, 705
pulsa dies regnantque hiemes, venit aequoris alti
rex sublimis equis, geminusque ad spumea Triton
frena natans late pelago dat signa cadenti,
et iam plana Thetis, montesque et litora crescunt.
quis superum tanto solatus funera voto 710
pensavit lacrimas inopinaque gaudia maestae
rettulit Hypsipylae? tu gentis conditor, Euhan,
qui geminos iuvenes Lemni de litore vectos

---

aulis *Garrodius verbis* volucres . . . recens *parenthesi seclusis speciosa quidem coniectura, sed falsa. nec enim tecta geminos tumultus amplectuntur, cum alter procul ab arce sit* agilis complexa *Lachmannus, sed* agilis *ad* praeverterat *referri potest, non potest ad* complexa 694 hipsipylen **P** 695 namque **Q** 696 ligurgum (*ex* lic- **b**[2]) **Mfb** 698 -que *om.* **Q** 699 Alipedum **P**ω: alipedi *Iortinus* cursu *ex* -ru **L**[2] 700 thoantida (-dida **L**) ω: -tia **P** 701 It *ex* Id **b**[1] 702 actum *sc. est* ligurgus **Mf** 703 ecce **P**ω: haec est *Phillimorius non recte. Adrastus enim Hypsipylen militibus eam periisse ratis ostendit* 704 evertere (e- *add.* **Q**[2]) **Q** 705 Hinc ω: Hic **P**μ illic μ hauster **P** 706 venit *s. l.* **f**[1] 707 ad ω: ab **P** tritom **P** (*cf. 1, 334*) 708 Fre(n)a (t) μ^2 natans *ex* -ens **Q**[1] cadenti ω: canenti **P**[1]: patenti **P**[1] *mg.*: cadendi *Barthius* 709 iam iam **C** plena **Mf** montisque **P** 710 Quis ω: Qui **P** funera **P**: munere ω voto **P**ω: vota (*ex* -to ν^1)**B**[3] **K**[2]$\mu\nu$: voti **LQf** 711 Pensavit (-ens- *in ras.* **f**[1]) 712 Retulit **P** hipsipyle **P** euhā **P**: euham **Bb** (*cf. 1, 334*)

intuleras Nemeae mirandaque fata parabas.
causa viae genetrix, nec inhospita tecta Lycurgi 715
praebuerant aditus, et protinus ille tyranno
nuntius extinctae miserando vulnere prolis.
ergo adsunt comites — pro fors et caeca futuri
mens hominum! — regique favent; sed Lemnos ad aures
ut primum dictusque Thoas, per tela manusque 720
inruerant, matremque avidis complexibus ambo
diripiunt flentes alternaque pectora mutant.
illa velut rupes inmoto saxea visu
haeret et expertis non audet credere divis.
ut vero et vultus et signa Argoa relictis 725
ensibus atque umeris amborum intextus Iason,
cesserunt luctus, turbataque munere tanto
conruit, atque alio maduerunt lumina fletu.
addita signa polo, laetoque ululante tumultu
tergaque et aera dei motas crepuere per auras. 730
tunc pius Oeclides, ut prima silentia volgi
mollior ira dedit placidasque accessus ad aures:
'audite, o ductor Nemeae lectique potentes
Inachidae, quae certus agi manifestat Apollo.
iste quidem Argolicis haud olim indebitus armis 735

---

714 Intuleris **r** 715 genitrix **P** regna **BNCf** ligurgi **L**[1]**Mf** 717 extinctinctae **r**[2] 718 Ego **N** sors **B**: sors *ex* fors **L** cae[c]ṇa **M**[1] 720 tela *ex* tala **N** 722 Diṣripiunt **M**[1]: Deripiunt **L** 723 immot▒ **P**: immota **L** 724 nondum *Garrodius* 725 ad vultus *Sandstroemius 1878, p. 50 cum verbum omitti non videret* argo **b** 726 acque **Q** textus **f** 728 lumin[a]e **M**[σ] 730 crepuer[e]unt **Q**[1] 731 pius **P**ω: prius **BMLQfb** [oeclides] amfiaraus **P**[1]: oediP̣ọdes ν[1]: oeclides ν[1] *mg.* prima *ex* -mum **Q**[1] v[v]olgi **B**: vulgi **P** 732 accessus **BL**ς (*cf. Silv. 5, 1, 19*): acces[sus]ṣịṭ **Q**[1]: accessit **P**ω, *sed Amphiaraus huius enuntiati subiectum esse non potest* [ł aures] auras **r**[1] 733 ne[e]mae **M**[1] ▒lectique (e-) **M**: l[c]etique **L**[σ] 734 Inachidae ω: Inachiae **P** agi ω: ait **P** 735 haut **P**

luctus adest, recto descendunt limite Parcae:
et sitis interitu fluviorum et letifer anguis,
et puer, heu nostri signatus nomine fati,
Archemorus, cuncta haec superum demissa suprema
mente fluunt. differte animos festinaque tela 740
ponite; mansuris donandus honoribus infans.
et meruit; det pulchra suis libamina virtus
manibus, atque utinam plures innectere pergas,
Phoebe, moras, semperque novis bellare vetemur
casibus, et semper Thebe funesta recedas! 745
at vos magnorum transgressi fata parentum
felices, longum quibus hinc per saecula nomen,
dum Lernaea palus et dum pater Inachus ibit,
dum Nemea tremulas campis iaculabitur umbras,
ne fletu violate sacrum, ne plangite divos: 750
nam deus iste, deus, Pyliae nec fata senectae
maluerit, Phrygiis aut degere longius annis.'
finierat, caeloque cavam nox induit umbram.

---

736 descendunt **P**ω: sed tendunt *Garrodius* 737 intentu (ri *supra*) **Q**[1] 739 demissa ω: di- **Pr**ν suppprema **Bb**: superna *Heinsius* 742 det **P**ω: te **f** 743 adque **P** 744 vetemur *om.* **f**[1], *add.* **f**[r]: veremur **B** 745 thebae **P** recodas **P**: -dat ω 747 hinc *ex* hunc **f** per *om.* **L**[1], *add. s. l.* **L**[σ] 748 inacus **P** 751 pyliae (nestorem dic(it) *supra*) **P**[c] senectae *ex* -ecus **C**[1] 752 Maluerit ω: -rim **P** frygiis (tithonem dic(it) *supra*) **P**[c]: prygiis (h *supra*) **M**[σ] deł$\not{e}$gere **L**[σ] *post* 753 LIB̄ · U · EXPLICIT · | INCIP̄ STATII POETAE THEBAID̂ LIB̄ · UI · **P**; *in* **L** *reliqua pagina (16 v.) vacua est, argumento libri sexti reservata*

P. PAPINI STATI

THEBAIDOS

LIBER VI.

Nuntia multivago Danaas perlabitur urbes
Fama gradu, sancire novo sollemnia busto
Inachidas ludumque super, quo Martia bellis
praesudare paret seseque accendere virtus.
Graium ex more decus: primus Pisaea per arva 5
hunc pius Alcides Pelopi certavit honorem
pulvereumque fera crinem detersit oliva;
proxima vipereo celebratur libera nexu
Phocis, Apollineae bellum puerile pharetrae;
mox circum tristes servata Palaemonis aras 10
nigra superstitio, quotiens animosa resumit
Leucothea gemitus et amica ad litora festa
tempestate venit: planctu conclamat uterque
Isthmos, Echioniae responsant flebile Thebae.
et nunc eximii regum, quibus Argos alumnis 15

6, 1—135 *in* D *paene extincti* 2 santire L 4 seque (se *s. l.*) L[σ] accedere (n *s. l.*) B[1] 5 more *s. l.* f[1] 6 alchides P honorem *ex* -es Q[1] 7 fera (feracem *s. l.*) P[c], *cf.* Σ 8 vippereo C celebratur P: celebravit ω; *cf. Vollmer 1896 p. 30* 10 servate (a *s. l.*) Q[2]: -te r palemones (i *s. l.*) f[1] 11 igra r resummit r 12 Leuchathea L 13 utrimque *Lachmannus, sed cf. 6, 675* 14 aechioniae B: achi- L thhebae B 15 tunc C eximii *ex* -igui f[1] reg‖um (n) M

conexum caelo, quorumque ingentia tellus
Aonis et Tyriae suspirant nomina matres,
concurrunt nudasque movent in proelia vires.
ceu primum ausurae trans alta ignota biremes,
seu Tyrrhenam hiemem, seu stagna Aegaea lacessunt, 20
tranquillo prius arma lacu clavumque levesque
explorant remos atque ipsa pericula discunt;
at cum experta cohors, tunc pontum inrumpere fretae
longius ereptasque oculis non quaerere terras.
clara laboriferos caelo Tithonia currus 25
extulerat vigilesque deae pallentis habenas
et Nox et cornu fugiebat Somnus inani;
iam plangore viae, gemitu iam regia mugit
flebilis, acceptos longe nemora avia frangunt
multiplicantque sonos. sedet ipse exutus honoro 30
vittarum nexu genitor squalentiaque ora
sparsus et incultam ferali pulvere barbam.
asperior contra planctusque egressa viriles
exemplo famulas premit hortaturque volentes
orba parens, lacerasque super prorumpere nati 35
relliquias ardet totiensque avolsa refertur.

TESTIMONIA 19 *Mico* 53 ceu .. biremes

---

16 Contexum b 18 Concurrant (v) Q² improelia b: in pulvere *Heinsius* 19 alta (ł lata) r¹ bire▒es (m) (n *aut* p) Q¹ 20 tyrhenam B lacessant PC: lacessunt (-sscunt B: -ss▒unt Q: -scunt f: -scit ν) ω: lacessant *ex* -scunt M^σ 21 lavesque (e) B¹ 23 tum f freta ÷ B 24 eraptasque r 25 laboriferos Pω: ubi roriferos *Lachmannus male, cf. Verg. Aen. 11, 182* 26 vigesque (vigiles) Q¹ havenas P 27 ▒nox (m-) Q somnis (v) M¹ inani▒ (-s) Q 29 ▒▒▒ (plangunt) (*fuit* f-) Q² 30 honoro ω: -rae P: -re (o) M^σ 31 genitor *ex* -os L^σ sqalentia B: sualentia Q¹f 35 prorumpere P: procumbere ω; *hoc Garrodius praetulit, illud quodammodo duas notiones in se continet et defenditur opposito* refertur 36 Reliquias P avolsa f: avolsa (v) B¹Q²: avulsa P: advulsa r

arcet et ipse pater. mox ut maerentia dignis
vultibus Inachii penetrarunt limina reges,
ceu nova tunc clades et primo saucius infans
vulnere letalisve inrumperet atria serpens, 40
sic alium ex alio quamquam lassata fragorem
pectora congeminant, integratoque resultant
accensae clamore fores; sensere Pelasgi
invidiam et lacrimis excusant crimen obortis.
ipse, datum quotiens intercisoque tumultu 45
conticuit stupefacta domus, solatur Adrastus
adloquiis genitorem ultro, nunc fata recensens
resque hominum duras et inexorabile pensum,
nunc aliam prolem mansuraque numine dextro
pignora. nondum orsis modus, et lamenta redibant. 50
ille quoque adfatus non mollius audit amicos,
quam trucis Ionii rabies clamantia ponto
□ vota virum aut tenues curant vaga fulmina nimbos.
tristibus interea ramis teneraque cupresso
damnatus flammae torus et puerile feretrum 55
texitur: ima virent agresti stramina cultu;
proxima gramineis operosior area sertis,
et picturatus morituris floribus agger;
tertius adsurgens Arabum strue tollitur ordo

---

37 sq. *Serv.* Aen. 11, 36 sic in Statio ingressis ducibus denuo defletur Archemorus

---

37 ut mox *μ* 38 Cultibus (V s. l.) C[2] inhachii BQ: in(a)achii b 41 fragorem *ω*: -re P 42 tumultu (resultant s. l.) M[σ] (*e v. 45*) 43 clamore *ex* -rae M[σ] sensere P*ω*: mox persensere f 44 excu(s)sant (s) f 45 datum *ex* -ta f[1] tumulto (v s. l.) B[1] 47 Alloquiis P ultro *s. l. add.* L[1] 49 pignora dextro Numine N 51—53 *om.* P: deficiū tres *adscr.* P[r]; *cf. Helmius 1892 p. 125 et Hermes 40 (1905) p. 354* 53 aut P[r]*ω*: ac r flumina DNC flumina lembos *coni. Garrodius*, *sed cf. Verg. Georg. 1, 92* 55 toros (u s. l.) Q[1] pueri(l)le (l) B 56 stramine (a s. l.) M[σ] 57 oper(o)sior (a) M[σ] area *ω*: aera PC 58 morituris *ex* -us f

Eoas conplexus opes incanaque glebis 60
tura et ab antiquo durantia cinnama Belo.
summa crepant auro, Tyrioque attollitur ostro
molle supercilium, teretes hoc undique gemmae
inradiant, medio Linus intertextus acantho
letiferique canes: opus admirabile semper 65
oderat atque oculos flectebat ab omine mater.
arma etiam et veterum exuvias circumdat avorum
gloria mixta malis adflictaeque ambitus aulae,
ceu grande exequiis onus atque inmensa ferantur
membra rogo, sed cassa tamen sterilisque dolentes 70
fama iuvat, parvique augescunt funere manes.
inde ingens lacrimis honor et miseranda voluptas,
muneraque in cineres annis graviora feruntur —
namque illi et pharetras brevioraque tela dicarat
festinus voti pater insontesque sagittas; 75
iam tunc et nota stabuli de gente probatos

61 *Serv.* Aen. 1, 642 a Belo primo rege Assyriorum ut: ab antiquo .. Belo. *Class. Auct.* ed. Mai IX p. 148 cinnamum genus thuris. Statius: ab antiquo .. bello 64 *Serv.* Ecl. 4, 57 Linus cum nomen hominis dicimus, Li- brevis est. Statius: medio .. acantho.

60 gla(e)be(b)is **Q**[1] 61 belo **PQb** *Serv.*: be|lo **LNK**: bello **ω Σ**: ł belo bello **M**[σ] 62 a(o)stro **L**[1] 63 hoc (*add.* **L**[1] *mg.*) **ω**: huc **P** 64 intertextus (-xus **f**) **ω**: intextus **P** achanto **P**: acho(a)nto **f**[1] 66 adque **P** 67 exuvias *s. l.* **b**[2] circundat **P** 68 *Lachmannus ante* 65 *collocari voluit* Cloria **P**: Glo(ri)ma **Q**[2]: Gloria *ex* Gratia **B**[1]: Gratia **b**: Gloria ł gratia **M**[σ] malis *add.* **L**[1] *mg.* 69 adque **P** feratur **N** 70 rogo **Pb**: t(h)oro (*ex* -a **L**[1]) **ω** (*e Verg. Aen.* 6, 220): rogo ł toro **B**[3]: toro ł rogo **M**[σ] sed ... dolentes *postea addidit* **L**[1] 71 funere ł munere **M**[σ]: munere **LN** 72 *post* 73 **C**, 73 *om.* **N**, *add.* **N**[2] *mg.* in cineres ... Namque *om.* **B**[1]**Q**[1]**L**[1], *add. mg.* **B**[3]**Q**[2]**L**[1]; in cineres .. illi *om.* **f** 73 Muneraque ~~illi~~ (*del.* **M**[σ]) **M**, *ubi nil desideratur* 74 namque ... 77 equos *parenthesi clausit Müller* 74 pharetras **PDNQ**[2]: phaleras **ω** 76 nunc ł tunc **B**[3]: tunc **b**[2] *in ras.* (nunc?) stabuli **P**: -lis **ω**

in nomen pascebat equos — cinctusque sonantes
armaque maiores expectatura lacertos.
[spes avidae! quas non in nomen credula vestes
urgebat studio cultusque insignia regni 80
purpureos sceptrumque minus? cuncta ignibus atris
damnat atrox suaque ipse parens gestamina ferri,
si damnis rabidum queat exaturare dolorem.]
parte alia gnari monitis exercitus instat
auguris aeriam truncis nemorumque ruina, 85
montis opus, cumulare pyram, quae crimina caesi
anguis et infausti cremet atra piacula belli.
[his labor accisam Nemeen umbrosaque Tempe
praecipitare solo lucosque ostendere Phoebo.]
sternitur extemplo veteres incaedua ferro 90
silva comas, largae qua non opulentior umbrae
Argolicos inter saltusque educta Lycaeos
extulerat super astra caput: stat sacra senectae
numine, nec solos hominum transgressa veterno
fertur avos, Nymphas etiam mutasse superstes 95
Faunorumque greges. aderat miserabile luco
excidium: fugere ferae, nidosque tepentes
absiliunt — metus urget — aves; cadit ardua fagus,

---

77 poscebat [a] **M**$^{\sigma}$ aequos **PB**^{1} 79—83 *om.* **PB**^{1} (deficiunt ·v· *adscr.* **P**^{r}), *add.* **B**^{3}, *cf. Hermes 40 (1905) p. 368* 79 credi[u]ala **Q**^{2} ~~vires~~ [ł vestes] **B**^{3} 81 sceptrumque [t] **Q**^{1} 82 ipsae **L**: ipsa **Sg** ferre **B**^{3} 83 Ceu **K** damnis *om.* **L** rapidum **fv** [vetat queat] [illegible] **B**^{3} 84 alia [i] **P**^{1} monttis **C** 85 Aguris [n] **P**^{1} aeriam *ex* -em **Q**^{1} 86 opus *Weber* (*cl. Verg. Aen. 5, 119*): onus [ł opus] **M**$^{\sigma}$: onus (-um **f**) **P**ω caesi *ex* celsi **C**^{1} 88. 89 *om.* **PB**^{1} (deficiunt duo *adscr.* **P**^{r}) *cf. ad 79* 72—89 *a Statio abiudicat Garrodius* 88 nymfas **P** 89 extendere **Q** 90 extimplo **LMf** ał incidua **B**^{3} *mg.*: incidua *ex* incaedua **M**^{1} 95 nymfas **P** 96 ludo [c] **M**$^{\sigma}$ 97 nidoque *Heinsius* 98 Absiliunt (*i. fugiunt. saliendo*) ω: Ads- **P** aves *s. l.* **Q**^{1} aves cadit **b**^{2} *in lac.* fagos [v] **B**^{1}

Chaoniumque nemus brumaeque inlaesa cupressus,
procumbunt piceae, flammis alimenta supremis, 100
ornique iliceaeque trabes metuendaque suco
taxus et infandos belli potura cruores
fraxinus atque situ non expugnabile robur.
hinc audax abies et odoro vulnere pinus
scinditur, adclinant intonsa cacumina terrae 105
alnus amica fretis nec inhospita vitibus ulmus.
dat gemitum tellus: non sic eversa feruntur
Ismara, cum fracto Boreas caput extulit antro,
non grassante noto citius nocturna peregit
flamma nemus; lincunt flentes dilecta locorum 110
otia cana Pales Silvanusque arbiter umbrae
semideumque pecus, migrantibus adgemit illis
silva, nec amplexae dimittunt robora Nymphae.
ut cum possessas avidis victoribus arces
dux raptare dedit, vix signa audita, nec urbem 115

---

101 *Prisc.* GL II 70, 15 (*propter adiectivum* iliceus). Statius in sexto Thebaidos: ornique .. taxus 104 *Serv.* Aen. 4, 132 odorum est quod ex se odorem emittit, non quod odorem sequitur, ut Statius: et odoro .. pinus 113 *Serv.* Aen. 3, 34 Ovidius ait cum Erysichtho arborem incideret, primo sanguis effluxit, post ululatus secutus est. inde Statius: nec .. Nymphae

---

99 Caoniumque **Mf** brum$\overset{a}{\mathrm{a}}$eque **f**^{r}: -maque **C**ν compressus **L** 100 piceae ω: picae **P** suppremis **B** 102 et infandos .... 104 pinus *scr.* **b**^{2} 102 at potatura **B**^{3} *mg.* 103 adque **P**: aque *Lachmannus contra Stati usum* rob$\overset{o}{\mathrm{u}}$r **Q**^{1} 104 Hinaudax **P** odora **f**: -r$\overset{o}{\mathrm{a}}$ **B**^{3}**C**^{2} 105 acclinat **f**μ 106 ulm$\overset{v}{\mathrm{i}}$s **B** 108 fract$\overset{o}{\mathrm{a}}$ **f**^{1} antro *ex* -trum **P**^{1} 109 crassante μ $\overset{o}{\mathrm{t}}$itius **P**^{1} peredit *Lindenbrogius* 110 Flamm$\overset{a}{\mathrm{i}}$ nemus **Q**^{1} linquunt **P** flentes *ex* flammas **C**^{1} 112 Senideumque **Q** 113 implexae *Baehrens*, *quod non intellego* nymfae **P**: n$\overset{i}{\mathrm{e}}$mphae **f**^{2} 114 poss$\overset{s}{\mathrm{e}}$sas ν^3 arce$\overset{s}{\equiv}$ (-m) **Q**^{1} 115 ^{r}aptare **b**

invenias; ducunt sternuntque abiguntque feruntque
inmodici, minor ille fragor, quo bella gerebant.
iamque pari cumulo geminas hanc tristibus umbris,
ast illam superis aequus labor auxerat aras,
cum signum luctus cornu grave mugit adunco 120
tibia, cui teneros suetum producere manes
lege Phrygum maesta. Pelopem monstrasse ferebant
exsequiale sacrum carmenque minoribus umbris
utile, quo geminis Niobe consumpta pharetris
squalida bissenas Sipylon deduxerat urnas. 125
portant inferias arsuraque fercula primi
Graiorum, titulisque pios testantur honores
gentis quisque suae; longo post tempore surgit
colla super iuvenum — numero dux legerat omni —
ipse fero clamore torus. cinxere Lycurgum 130
Lernaei proceres, genetricem mollior ambit
turba, nec Hypsipyle raro subit agmine; vallant
Inachidae memores, sustentant livida nati
bracchia et inventae concedunt plangere matri.

---

120 *Boeth.* de mus. 1, 1 id vero etiam fuit antiquis in more, ut cantus tibiae luctibus praeiret. testis est Papinius Statius hoc versu: cornu ... suetum producere manes 121 *Serv.* Aen. 5, 138 minoris vero (*aetatis proferuntur*) ad tibias, ut Statius de Archemoro: ⟨tibia cui⟩ teneros solitum deducere manes

---

116 Inveniunt (as *s. l.*) **Q**[1] 117 gerebant (geruntur *s. l.*) **Q**[2]**M**$^{\sigma}$: geruntur **N**: regebant **N** *mg.* 118 tristibus (s-) **Q** 120 luctus *s. l.* **L**[1] grave **P**ω: gcte (r *s. l.*) **L**[1] grave cornu immugit *Wakefieldus* 121 suetum producere **P**ω: solitum deducere *Serv.* 122 Loge (e *s. l.*) **Q** frygum **P**: phigrum **f** 124 niobe *in lac.* **b**[2] cum sumpta **M** faretris **P** 125 Sualida **LQ**[1]**f** sypilon **P** diduxerat **BMCfb** 126 Potant (r *s. l.*) **Q**[1] assuraque μ 127 testatur (n *s. l.*) **B**[8] 128 Gentis ω: Genitis **P** Quisque suae gentis ν logo (n *s. l.*) **P**[1] 129 *ima mg. add.* **M**[1] 130 vero **C** thorus (ł tonans *s. l.*) **f**[1] ligurgum **Mf** 131 *om.* ν^1, *add.* ν^2 *mg.* 132 hipsipylae **P**

illic infaustos ut primum egressa penates 135
Eurydice, nudo vocem de pectore rumpit
planctuque et longis praefata ululatibus infit:
'non hoc Argolidum coetu circumdata matrum
speravi te, nate, sequi, nec talia demens
fingebam votis annorum elementa tuorum, 140
nil saevum reputans; etenim his in finibus aevi
unde ego bella tibi Thebasque ignara timerem?
cui superum nostro committere sanguine pugnas
dulce? quis hoc armis vovit scelus? at tua nondum,
Cadme, domus, nullus Tyrio grege plangitur infans. 145
primitias egomet lacrimarum et caedis acerbae
ante tubas ferrumque tuli, dum deside cura
credo sinus fidos altricis et ubera mando. □
quidni ego? narrabat servatum fraude parentem
insontesque manus. en! quam ferale putemus 150 □
abiurasse sacrum et Lemni gentilibus unam
inmunem furiis, haec illa — et creditis ausae! —,
haec pietate potens solis abiecit in arvis
non regem dominumve, alienos impia partus, □
hoc tantum, silvaeque infamis tramite liquit, 155
quem non anguis atrox — quid enim hac opus, ei mihi, leti
mole fuit? — tantum caeli violentior aura

---

post 136 *unus versus in* b *scriptura vacat* 138—183 *in* D *legi nequeunt* 138 argolicum r 139 Speravine (t *supra*) P^1 140 element▒a P 142 ignara ω: ignora P 143 ·/·pugnas ·/·sanguine·/· P^1 147 toli (v *supra*) B^1 148 mundo (a *supra*) f^1 149 -ni *om.* r narrabat *ex* narret N^2 parentum (e *supra*) B^1 151 Obiurasse r sacrum *ex* -am f^1 de gentibus Nς 152 fariis v^1: furiis v^2 *mg.* et (ut *supra*) f^r: est Σ ausae (ł ausa est *supra*) Q^1: ausa Σ *recte cum libris* PML *al. distinxit Müller* hac illa — et creditis ausam? — hac p. p. *Gronovius*: haec illa et credimus, ausa est, haec p. p. *Barthius*: haec illa est, creditis, ausa? haec p. p. *Garrodius* 154 dominumve ω: -que P alienos ω: -nus P im▒a B 155 liquit *ex* -id Q^1 156 hac *ex* hoc Q^1 et (hei *supra*) Q^1

inpulsaeque noto frondes cassusque valeret
exanimare timor. nec vos incessere luctu
orba habeo, fixum matri inmotumque manebat 160
hac altrice nefas; atquin et blandus ad illam,
nate, magis, solam nosse atque audire vocantem,
ignarusque mei: nulla ex te gaudia matri.
illa tuos questus lacrimososque impia risus
audiit et vocis decerpsit murmura primae. 165
illa tibi genetrix semper, dum vita manebat,
nunc ego. sed miserae mihi nec punire potestas
sic meritam! quid dona, duces, quid inania fertis
iusta rogis? illam — nil poscunt amplius umbrae —,
illam, oro, cineri simul excisaeque parenti 170
reddite, quaeso, duces, per ego haec primordia belli,
cui peperi; sic aequa gemant mihi funera matres
□ Ogygiae.' sternit crines iteratque precando:
'reddite, nec vero crudelem avidamque vocate
sanguinis: occumbam pariter, dum vulnere iusto 175
exsaturata oculos, unum inpellamur in ignem.'
talia vociferans alia de parte gementem

---

158 cassusq.^{ue} **P**^{1}: casusque **f** 160 habeo *ω*: ▒abeo **P**: ^{h}abeo **B**^{1}: aveo *Müller, sed voluntatis notio a sensu aliena; de infinitivo cf. Varro rer. rust. 1, 1, 2* ut id mihi habeam curare (curae *Thielmannus, Arch. f. lat. Lex. 2, 1885, p. 65 male*) roges 161 al▒trice (a) **f** ad **PN**ς: et *ω* 163 matri▒ (s) **b** 164 -que *om.* **L** 165 dece^{r}psit **Q**^{1} 166 tibi *add.* **Q**^{1} *mg.* ^{vita}ata **M**$^{\sigma}$ 169 Iusta (*ex* Bu- **f**) **P***ω*: Iusta $^{ł\ busta}$ **B**^{3}**M**$^{\sigma}$**Q**^{2}*ν*^{2}: Iura **L**: Busta **C** illam *om.* **N** nihil (-hi- *del.* **B**^{3}) **Bb** pos^{c}sunt **Q**^{1} 170 Illā moro **b**^{2} excasseque $^{ł\ excise}$ *ν*^{2} 172 Quae $^{ł\ cui}$ **f**^{1}: Qui **r** gemant *ω*: gerant **P**ς funer^{a}e **M**^{1} 173 iterat^{que} **M**$^{\sigma}$ praecando **P** 174 ne▒c **f** ero **r** vero nec **Q** vocatae (-ae *in ras.*) **f** 176 im^{a}pellimur **M**^{1} in *s. l.* **M**^{1}: ad **K** 177—183 *in* **P** *post* 185^{b} (*qui deest in ω*), 184. 185 *desunt in* **P**; 177—185 *add. mg.* **B**^{1}**K**^{1} (in quibusdam libris histi versus non habentur **B**^{1} *mg.*). 186. 187 *in* **M** *post 176 leguntur, sed a* **M**$^{\sigma}$ *post 185 revocati sunt.* 177—185 *del. Müller, cf. Hermes 40 (1905) p. 365 sq.*

Hypsipylen — neque enim illa comas nec pectora servat —,
agnovit longe, et socium indignata dolorem:
'hoc saltem, o proceres, tuque o, cui pignora nostri 180
proturbata tori, prohibete, auferte supremis
invisam exsequiis. quid se funesta parenti
miscet et in nostris spectatur et ipsa ruinis?
[cui luget complexa suos?' dixitque repente
concidit, abruptisque obmutuit ore querellis.] 185
sic ait abruptisque inmutuit ore querellis: 185^b
non secus ac primo fraudatum lacte iuvencum,
cui trepidae vires et solus ab ubere sanguis,
seu fera seu duras avexit pastor ad aras;
nunc vallem spoliata parens, nunc flumina questu,
nunc armenta movet vacuosque interrogat agros; 190
tunc piget ire domum, maestoque novissima campo
exit et oppositas inpasta avertitur herbas.
at genitor sceptrique decus cultusque Tonantis
inicit ipse rogis, tergoque et pectore fusam
caesariem ferro minuit sectisque iacentis 195
obnubit tenuia ora comis, ac talia fletu
verba pio miscens: 'alio tibi, perfide, pacto,
Iuppiter, hunc crinem voti reus ante dicaram,
si pariter viridis nati libare dedisses

178 enim *om.* C: *s. l.* b^2 illa *s. l.* M^1: *om.* f com$\overset{a}{e}$s L$^{\sigma}$ aut pectora C 179 laborem r 180 *prius* o *s. l.* M^1: *om.* f pignora nostri Proturbata tori P: pignore nostro partus honos (-or μ) ω (*cf.* 2, 172. 12, 84) 181 prohibete auferte ω (p. nefas auferte DB^3): prohibete P 182 Invisam ω: Invitam P quid (*ex* quod M^1) ω: quia P funesta ω: fecisse P
183 Miscet et ω: Miscet P; iactat et *conieceram servato* quia *et* fecisse invisam exsequias quia se fecisse paranti nesciat *Garrodius*, *quae non intellego* 184. 185 *spurios iudico*
184 Quae *ex* Cui B^3 dixitque ω: ait atque D: sic fata ς
185^b quaerellis P 187—238 *in* D *legi nequeunt* 190 arbusta *Wakefieldus* 191 Nunc μ 192 opositas Q 193 sceptrique *ex* -roque B^1: ri≡que (s) b 196 tenuia *om.* b^1 *in lac.*, pueri *suppl.* b^2 197 $\overset{pa}{\equiv}$cto (fa-) P^c (*aut* P^1) 198 $\overset{r}{d}$eus Q^1
199 virides nati P: nati viridis ω dedisses *ex* -et b^1

ad tua templa genas, sed non ratus ore sacerdos, 200
damnataeque preces; ferat haec, quae dignior, umbra.'
iam face subiecta primis in frondibus ignis:
exclamant, labor insanos arcere parentes.
stant iussi Danaum atque optentis eminus armis
prospectu visus interclusere nefasto. 205
ditantur flammae; non umquam opulentior illic
ante cinis: crepitant gemmae, atque inmane liquescit
argentum, et pictis exsudat vestibus aurum;
nec non Assyriis pinguescunt robora sucis,
pallentique croco strident ardentia mella, 210
spumantesque mero paterae verguntur et atri
sanguinis et rapti gratissima cymbia lactis.
tunc septem numero turmae, centenus ubique
surgit eques, versis ducunt insignibus ipsi
Graiugenae reges, lustrantque ex more sinistro 215
orbe rogum et stantis inclinant pulvere flammas.
ter curvos egere sinus, inlisaque telis

---

211 *Serv.* Aen. 6, 225 inferis . sacrificantes etiam vasa in ignem mittebant, unde ait 'crateres . quod etiam Statius in Archemori sepultura commemorat (*cf. Myth.* Vatic. 3, 6, 31)

---

203 exclamant *Baehrens* (*sed ita ut verbis* labor . . arcere *parenthesi inclusis verbum ad solos parentes referatur*): Exclamat **P**ω, *quod ad patrem solum spectaret. nam cum praecedentibus perperam coniungi solebat* 204 iussu **C** danaum
obtentis
PB: danai ω obtentis **P**: optimis **Q**^{1} eminus *ex* emanus **B**^{1} 205 Prospectu *ex* -ti **Q**^{1} nefastos (ł sto **M**$^{\sigma}$) **Mf**μ
non
206 nonnumquam (n *tertium del.* **B**^{3}) **B**: numquam **L**$^{\sigma}$ 210 armentia **N**^{1}: tymetia **N**^{2} *mg.* (ł hymetia *in exemplari pro*
ł merguntur
varia lectione fuisse cognovit Garrodius) 211 verguntur **f**^{r}
m
213 turmae **P**: -mas (-bas **C**^{2}) ω; *illud servavi mutata interpunctione* 214 Surgit **PBKQ**^{1}**L**$^{\sigma}$ *mg.* **Cf**: Surget **Q**^{2}: Urget
ł surgit
SL^{1}**DNrb**: Vurget (*ex* -it **M**^{1}) **M**^{1}: Vurget μ: Vrgụet ν^{1}
iu e
215 Gragunae **D**^{1}: Gravigene **C** mere **L** 216 stantes **P**
n
inclinat **Q**^{1} 217 telis *ex* relis **B**^{3}

tela sonant, quater horrendum pepulere fragorem
arma, quater mollem famularum bracchia planctum.
semianimas alter pecudes spirantiaque ignis 220
accipit armenta; hic luctus abolere novique
funeris auspicium vates, quamquam omina sentit
vera, iubet: dextri gyro et vibrantibus hastis
hac redeunt, raptumque suis libamen ab armis
quisque iacit, seu frena libet seu cingula flammis 225
mergere seu iaculum summae seu cassidis umbram.
[multa gemunt extra raucis concentibus agri,
et lituis aures circum pulsantur acutis.
terretur clamore nemus: sic Martia vellunt
signa tubae, nondum ira calet, nec sanguine ferrum 230
inrubuit, primus bellorum comitur illa
vultus, honoris opus. stat adhuc incertus in alta
nube, quibus sese Mavors indulgeat armis.]
finis erat, lassusque putres iam Mulciber ibat
in cineres; instant flammis multoque soporant 235
imbre rogum, posito donec cum sole labores
exhausti; seris vix cessit cura tenebris.
roscida iam novies caelo dimiserat astra

---

220 Semianimas **P**: -es *ω* pe░cudes **B** 221 Accipit *ex* -ce- **B**[3] hec (i *s. l.*) **M**[1] 222 omina **N**: omnia **P***ω* sentit **P**: -sit *ω* 223 dextri *ω*: -ris **P**: dextro *ex* -i **L**[1] dextrum girum *in ras.* **K** et **P***ω*: ex **f** astis **C** 224 libamen **P***ω*: velamen **LNKCrb** (*corruptum ex* livamen) 225 freta (n *s. l.*) **Q**[2] lubet **f** 227—232 *om.* **P***ω*, *non novit Σ*, *extant* **QB**[3] *mg.* ς, *in* **K***μ* *post* 219. *cf. Hermes 40 (1905) p. 364 sq.* 227 extra **QK***μ*ς: contra **B**[3] contentibus (c *s. l.*) **Q**[2] 228 E *μ* 230 ira *ex* ire **B**[3] cadet **B**[3] 231 primis **B**[3] illa (*sc. tuba*) *Klotzius*: illo **QB**[3]*μ*: ore **K** *in ras.*: ille *Müller* 232 honoris opus **B**[3]: honoris ░ **Q** (opus **Q**[1] *mg.*): honore suo (-o░ *μ*) *μ*ς: horrisono **K**, *quomodo interpolator intellexerit nescio* 234 lapsusque (c *s. l.*) **NS**[2]ς iam *s. l.* **B**[1] mulcifar (e *s. l.*) **B**: -fer **Cf**: -░er (b) **Q**[2]: iam rogus *in lac.* **b**[2] 235 tristant (in *s. l.*) **P**[1] 236 posito **PN**: -tos *ω* 237 Exhausti **P**: -sit *ω* 238 dimisserat *μ*

Lucifer et totidem Lunae praevenerat ignes
mutato Nocturnus equo, nec conscia fallit 240
sidera et alterno deprenditur unus in ortu;
mirum, opus adcelerasse manus: stat saxea moles,
templum ingens cineri, rerumque effictus in illa
ordo docet casus: fessis hic flumina monstrat
Hypsipyle Danais, hic reptat flebilis infans, 245
hic iacet, extremum tumuli circum asperat orbem
squameus; expectes morientis ab ore cruenta
sibila, marmorea sic volvitur anguis in hasta.
iamque avidum pugnas visendi vulgus inermes —
fama vocat cunctos — arvis ac moenibus adsunt 250
exciti; illi etiam, quis belli incognitus horror,
quos effeta domi, quos prima reliquerat aetas,
conveniunt: non aut Ephyraeo in litore tanta
umquam aut Oenomai fremuerunt agmina circo.
collibus incurvis viridique obsessa corona 255
vallis in amplexu nemorum sedet; hispida circum

---

241 *Serv.* Aen. 8, 590 (*stella*) oriens luciferum, occidens vesperum facit. inde Statius: et alterno .. in ortu. *cf. Isid.* orig. 3, 71, 19 (5, 31, 5) 249 Σ 7, 90 inermes: ut supra ludicras: pugnas .. vocat 256 *Serv.* Aen. 11, 522 metri necessitate conpellimur, ut vallis dicamus. Statius: vallis .. sedet. nam plenum est valles

---

239 ~~promoverat~~ (ł praevenerat *s. l.*) **Q**^{1} 240 nocturnos **r**: -nis (*s. l.* v) **f**^{1} 241 dependitur (*s. l.* r) **ν**^{2}: dependitur (*vel* -perd-) *Isid.* ortu **ω**: -tum **P** 242 adcelerasse **Pω**: -ante **B**^{2}**Q**^{2}**DC** manus **Pω**: -nu **BQ**^{2}**DCf** stat *s. l.* **B**^{1}**b**^{2} 243 cereri (*s. l.* cinerei) **D** effictus ς *Sucquetius, Barthius*: effectus **Pω** illa **Pω**: illo **B**^{3}**S**^{2}**LDN** 246 *non recte distinxerunt Imhofius et Vollmer 1896 p. 34. templum est sarcophagus qui pueri cineri ingens est. unde tribus imaginibus poeta contentus* aspexerat **N** orbis **C** *haud male* 247 cruento **μ** 248 si^c **r**^{2} 249 inhermes (-e▒ **B**) **BQbr**, *quod cum voce* cunctos *Kohlmannus perperam coniunxit*, *cf.* 7, 90 250 cunctos **Pω**: -is (*ex* -os **Q**μ^{1}ν^1) **DNQμν** absunt (*s. l.* ł ad) **ν**^{2} 251 illetiam (*s. l.* i) **P**^{1} horor **f** 252 domi **B**^{3}**ω**: domus (*ex* -mi **B**^{1}) **PB**^{1} reliquerit **r** 253 epireo (*s. l.* h) **B**: pireo **μ** 254 aut *s. l.* **b**^{2} agmine (*s. l.* a) **M**^{1} 255 Collibus (*s. l.* M) **C**^{2} 256 hypida (*s. l.* s) **B**^{1}

stant iuga, et obiectus geminis umbonibus agger
campum exire vetat, longo quem tramite planum
gramineae frontes sinuataque caespite vivo
mollia non subitis augent fastigia clivis. 260
illic conferti, iam sole rubentibus arvis,
bellatrix sedere cohors; ibi corpore mixto
metiri numerum vultusque habitusque suorum
dulce viris, tantique iuvat fiducia belli.
centum ibi nigrantes, armenti robora, tauros 265
lenta mole trahunt; idem numerusque colorque
matribus et nondum lunatis fronte iuvencis.
exin magnanimum series antiqua parentum
invehitur, miris in vultum animata figuris.
primus anhelantem duro Tirynthius angens 270
pectoris attritu sua frangit in ossa leonem.
haud illum inpavidi, quamvis et in aere suumque
Inachidae videre decus. pater ordine iuncto
laevus harundineae recubans super aggere ripae
cernitur emissaeque indulgens Inachus urnae. 275
Io pos tergum, iam prona dolorque parentis,
spectat inocciduis stellatum visibus Argum.
ast illam melior Phariis erexerat arvis

---

257 obiectis **BC**: -is **M**[1] 258 logo **Q**[1] 259 frontes **P**: -des ω vino **M**[1] 260 clivis (-nis f) **P**[1]ω: silvis **P**[c] *mg.* 261 conferti **PQ**[1]**DN**Σ: -tim **Q**[2]ω: conserti **Mf** 262 chooors **P** 263 vultus f 265 ubi **C** roborat auros **L** turos **B**[1] 266 trahit **Q**[1] colorque (a) **Q**[1] 267 iuventis **M**[1]: -enis **B**[1]: -enci r 268 antiq. **M**[1] 269 Invheitur **Q**[1] in vultum **P**ω: in vitam *Garrodius*: vultus *Heinsius* 270 tyrintius **P** anges f[1]: ingens (i *in ras.*) ν^2 271 in *ras. del.* **P** ora **C** 273 videre *ex* viride b[r] 274 recubans **PQS**[1]**N**[1]r[1]b[1]$\mu\nu$: recubansque **BMKS**[2]**DN**[2]**fCr**[2]**b**[2]: recumbans **L**[1] super (*ex* sub ν^1) **P**$\nu\varsigma$: sub ω agere **Q**[1]
275 inhachus **Bb** 276 post tergum **P** 278 //phariis //melior ν^2

Iuppiter atque hospes iam tunc Aurora colebat.
Tantalus inde parens, non qui fallentibus undis 280
inminet aut refugae sterilem rapit aera silvae,
sed pius et magni vehitur conviva Tonantis.
parte alia victor curru Neptunia tendit
lora Pelops, prensatque rotas auriga natantes
Myrtilos et volucri iam iamque relinquitur axe. 285
et gravis Acrisius speciesque horrenda Coroebi
et Danae culpata sinus, et in amne reperto
tristis Amymone, parvoque Alcmena superbit
Hercule, tergemina crinem circumdata luna.
iungunt discordes inimica in foedera dextras 290
Belidae fratres; sed vultu mitior adstat
Aegyptus, Danai manifestum adgnoscere ficto
ore notas pacisque malae noctisque futurae.
mille dehinc species. tandem satiata voluptas
praestantesque viros vocat ad sua praemia virtus. 295
primus sudor equis. dic inclyta, Phoebe, regentum
nomina, dic ipsos; neque enim generosior umquam
alipedum conlata acies, ceu praepete cursu

---

r
279 adque **P** hosspes **Q** 280 inde inde **Q**[1] patens **f**[1]
undis
arvis **Q**[1] 281 refugae (-g▒ae **Q**, *eras.* -it-) ω: -ga (-a *in ras.* *fuit* -ae) **P** refuga . . silva *Baehrens* 282 vehitur **P**ω: veluti **Q** (*ex coll. Plateri*) 283 curro **r**: currum **Q**
r 1
284 pensatque **Q**[2] aurige **P** 285 Myrtilos **P**: -lus (bus **M**[″]) ω
e
axae **P** 286 acris ius **P** -que *om.* **N** 287 dana **B**[3]
in
et amne **L**[1]: et hamne **C**: et anine **r**: et inane **f**: atque amne **DN** reperta **Q** 288 Trhistis **Q** alemena **C**: climena **b**
crinem
289 tergeminam **B** crimen **M**[σ] 290 foedere **r** 291 instat **Q** 292 Aegyptus **P**: Aegystus (*vel* -gi-) (*ex* -pt- **B**[1]**Q** **b**[1]ν) ω agnoscere **P**: adcognoscere **b** 293 notas **P**: nefas ω
que de
-as pacisque **P**[1] *in ras.* pacis **f**[1]: pa▒cisque **b** 294 hinc **Q**[2]
i
295 voros **Q**[1] vocat *om.* **P** 296 inclyta **P**: -te ω regentum *ex* -te *vel* -tem **Q**[1], *ex* -dum **M**[1]

confligant densae volucres aut litore in uno
Aeolus insanis statuat certamina ventis. 300
 ducitur ante omnis rutilae manifestus Arion
igne iubae. Neptunus equo, si certa priorum
fama, pater; primus teneris laesisse lupatis
ora et litoreo domitasse in pulvere fertur,
verberibus parcens; etenim insatiatus eundi 305
ardor et hiberno par inconstantia ponto.
saepe per Ionium Libycumque natantibus ire
interiunctus equis omnisque adsuerat in oras
caeruleum deferre patrem; stupuere relicta
Nubila, certantes Eurique Notique secuntur. 310
nec minor in terris bella Eurysthea gerentem
Amphitryoniaden alto per gramina sulco
duxerat, illi etiam ferus indocilisque teneri.
mox divum dono regis dignatus Adrasti
imperia et multum mediis mansueverat annis. 315
tunc rector genero Polynici indulget agendum
multa monens, ubi fervor equo, qua suetus ab arte

---

302 Σ 6, 447 Arionem dicit aequoreum. ait enim supra: Neptunus .. pater. *ceterum ad hunc locum adludere Serv. auct. Georg. 3, 122 Thilo coniecit. quamquam Servius auctus qui dicitur Statium non solet respicere*

---

299 densae ω: tensae P 300 statuat *ex* -it C^1: -u(a)t (i) Q^2 certamin(a) Q^1 301 orion f^1 303 pater BDf: pater (ł patrum) P^c: patet ω: patet (ł pater) M^σ tenebris f: teneri *Garrodius* 304 do[m]mitasse (r) b: domuisse N impulvere b 307 lybicumque P irae P: lr[a]e f: ~~ire~~ (ille) M^1 308 Intervinctus f ad(s)uerat (r *in ras.*) P^c: adsuetus (*vel* as-) ω 309 deferre Db$\mu\nu B^3 g^2 \varsigma$: differre P: ferre $B^1 L S^1 g^1$: sic ferre Q: perferre MfK: transferre C: portare S^cN 310 certantesque D 311 Non Q inte(r)ris M^σ euristhea P 312 Amphitrioniaden P 313 ill(i)etiam P^1: ille etiam ω 314 dignatus regis N 315 mansuerat r ł armis B^3 *mg.* 316 Hunc Q 317 movens C ubi Pω: qui *Koestlinius* arce D

mulceri, ne saeva manus, ne liber habenis
inpetus. 'urgue alios' inquit 'stimulisque minisque;
ille ibit, minus ipse voles.' sic ignea lora 320
cum daret et rapido Sol natum inponeret axi,
gaudentem lacrimans astra insidiosa docebat
nolentesque teri zonas mediamque polorum
temperiem: pius ille quidem et formidine cauta,
sed iuvenem durae prohibebant discere Parcae. 325
Oebalios sublimis agit, spes proxima palmae,
Amphiaraus equos; tua furto lapsa propago,
Cyllare, dum Scythici diversus ad ostia Ponti
Castor Amyclaeas remo permutat habenas.
ipse habitu niveus, nivei dant colla iugales, 330
concolor est albis et cassis et infula cristis.
quin et Thessalicis felix Admetus ab oris
vix sterilis conpescit equas, Centaurica dicunt
semina: credo, adeo sexum indignantur, et omnis
in vires adducta Venus; noctemque diemque 335
adsimulant, maculis internigrantibus albae:
tantus uterque color, credi nec degener illo
de grege, Castaliae stupuit qui sibila cannae

---

333 Σ 6, 461 Pholoen .. et Irin: equarum nomina sunt. supra enim sic dixit: vix steriles .. equas

---

318 nec *bis* **N** 319 Impetus **P** inquid **P** 320 Ille
o ł vales
i- **P**^{1} *in ras.* volens **f**: vales **Q**^{1}: voles **M**$^\sigma$ 322 insidiosa ω: -se **P** 324 pius ω: plus **P** cautus **BbQ**^{2}ς 325 dicere **C**
326 Oebalidos μ sublimis *ex* -es **P**^{1} palmae *ex* parcae **L**^{1}
327 Amphioraus **C** 328 Gillare **r** scytici **P** hostia
u
MLCfrbμ 329 Pastor **Cr** permittat **C**: permitat **Q**^{2}
i v
330 habetu **M**^{1} niveos **B**^{1}**Q**^{2} nivei *ex* -a **B**^{1} 332 thesalicis **B**^{1}**LQfr** horis **Q** 333 Vix *ex* Vox **B**^{1} centurica **b**:
c v d
centauria **Q**^{1} dicunt **f**^{r} 334 aeo **Q**^{1}: equidem **DN** 337 calor
ał e
Koestlinius, sed quid est uterque calor? 338 castalio (-o *in*
ło
ras.) **B**^{1}: -lio **LC**: -liae **M**$^\sigma$: castolio **r** sibilat **b**

laetus et audito contempsit Apolline pasci.
ecce et Iasonidae iuvenes, nova gloria matris 340
Hypsipyles, subiere iugo, quo vectus uterque,
nomen avo gentile Thoas atque omine dictus
Euneos Argoo. geminis eadem omnia: vultus,
currus, equi, vestes, par et concordia votis,
vincere vel solo cupiunt a fratre relinqui. 345
it Chromis Hippodamusque, alter satus Hercule magno,
alter ab Oenomao: dubites, uter effera presset
frena magis. Getici pecus hic Diomedis, at ille
Pisaei iuga patris habet, crudelibus ambo
exuviis diroque inbuti sanguine currus. 350
metarum instar erat hinc nudo robore quercus,
olim omnis exuta comas, hinc saxeus umbo,
arbiter agricolis; finem iacet inter utrumque,
quale quater iaculo spatium, ter harundine vincas.
interea cantu Musarum nobile mulcens 355
concilium citharaeque manus insertus Apollo
Parnassi summo spectabat ab aethere terras;
orsa deum — nam saepe Iovem Phlegramque suique
anguis opus fratrumque pius cantarat honores —

---

354 *Serv.* Aen. 11, 608 hinc traxit Statius ut diceret: quale quater iaculo spatium (*var.* spatium iaculo) ter harundine vincas

---

339 Lenis f apoline Q 341 Hypsipiles P subi(e)re f[2] provectus *Barthius* 343 Euneos *ex* -eus L[1]: Huneos b 344 votis P: voti ω; *pluralis aptior* 345 solio C capiunt r 346 Et Q chormis b: cromis Cf 347 oemaio r presset (prenset C) ω: pressit P: -set *ex* -sit f[1] 348 ad ille P 349 Pise(·i·)iuga P[c] abet B 351 erat Pω: erant *Slater*, *sed cf.* 3,710 quer(c)quus M[σ] 352 omnes P 353 iacet ω: facit P i(n)ter B[1] 354 spatio(um) Q[1] 356 cytharaeque P 357 Parnasi P terras P[c]ω: turbas P[1] (R ∼ B) 358 deum ω: deo P ph(l)egramque Q[1]: *om.* b[1]: phlegraeaque castra *add.* b[2] 359 pius ω: pios PDbμς: pios (ł pio) L[1] cantarat Pω: -bat BQbν

14*

tunc aperit, quis fulmen agat, quis sidera ducat 360
spiritus, unde animi fluviis, quae pabula ventis,
quo fonte inmensum vivat mare, quae via solis
praecipitet noctem, quae porrigat, imane tellus
an media et rursus mundo succincta latenti.
finis erat, differt avidas audire sorores, 365
dumque chelyn lauro textumque inlustre coronae
subligat et picto discingit pectora limbo,
haud procul Herculeam Nemeen clamore reductus
aspicit atque illic ingens certaminis instar
quadriiugi. noscit cunctos, et forte propinquo 370
constiterant Admetus et Amphiaraus in arvo.
tunc secum: 'quisnam iste duos, fidissima Phoebi
nomina, commisit deus in discrimina reges?
ambo pii carique ambo; nequeam ipse priorem
dicere. Peliacis hic cum famularer in arvis — 375
sic Iovis imperia et nigrae volvere Sorores —,
tura dabat famulo nec me sentire minorem
ausus; at hic tripodum comes et pius artis alumnus

---

361 mentis (v *supra* m) **Q**[1] 362 vivat ω: bibat **P** solis **PQ**[1]: soles ω; *recte distinxit Imhofius* 363 quae ω: quo **P** immane **P** 364 subvecta **D** 366 Tumque **b** celyn **P** *an* lauru? *cf. ad 3, 105* 367 disgit (cin *supra*) **N**[2]: discingi[illegible]t (-gunt) **f** lymbo **P** 368 Aut **B**[1]**M**[1] herculeum (a *supra* u) **B**[1] 369 at illic **QN** illi cingens **P**[1] 370 Quadriiogi (v *supra* o) **B**[1] 371 amphioraus **C**: -areus **f**[1] 372 ista *ex* -te **b**[2]: ista (a *in ras.*) μ[2] duos (duo[illegible] μν) ω: duo **P**; duos *scripsi non commotus eis quae Housmanus ad Manil. 1, 792 adnotavit — nam* duō *ad similitudinem* δύω *formae Homericae novatum esse Sommer recte monuit (Handbuch der lateinischen Laut- und Formenlehre 1902, p. 493) —, sed quia et facilius* duo *ex* duos *nasci potuisse visum est propter vicinum neutrum* nomina *et quae exempla sunt iambicae prosodiae, in caesura syllabam* -o *ponunt: Il. Lat. 582* Aiacesque duo clari et (*sic recte Baehrens*). *item Manil. 1, 792 Bentlei coniectura fere necessaria videtur, ut intellegatur oppositum* unum phoebi **P**ω: phoebo **DB**[3]ς 373 Nomina **P**ω: ł Numina ν[1] *mg.* 377 Iura **L** dabit (a *supra*) **M**[σ] 378 ad hic **P**: et hic **Q** arcis **B**(?)**r**

aetheriae. potior meritis tamen ille, sed huius
extrema iam fila colu; datur ordo senectae 380
Admeto serumque mori; tibi nulla supersunt
gaudia, nam Thebae iuxta et tenebrosa vorago.
scis miser, et nostrae pridem cecinere volucres.'
dixit, et os fletu paene inviolabile tinctus
extemplo Nemeen radiante per aera saltu 385
ocior et patrio venit igne suisque sagittis.
ipse olim in terris, caelo vestigia durant,
claraque per zephyros etiamnum semita lucet.
 et iam sortitus Prothous versarat aena
casside, iamque locus cuique est et liminis ordo. 390
terrarum decora ampla viri, decora aequa iugales,
divum utrumque genus, stant uno margine clausi
spesque audaxque una metus et fiducia pallens.
nil fixum cordi: pugnant exire paventque,
concurrit summos animosum frigus in artus. 395
qui dominis, idem ardor equis; face lumina surgunt,
ora sonant morsu, spumisque et sanguine ferrum
uritur, inpulsi nequeunt obsistere postes

---

379 *Prisc.* GL II 269, 16 colus, coli et colus ... Statius in VI: sed huius ... colu .. senectae. *cf. Serv.* Aen. 8, 409 Statius huius colus (in VI Thebaidos: extrema .. colu .. senectae *add. Dresd.*) 391 *Class. Auct.* ed. Mai IX p. 165 decŏris Statius Thebaidos, ubi ait: terrarum decora alta viri decorique iugales

---

379 Aethereae (i *sscr.*) f[1] 380 fisa C colu P *Prisc. Serv.*: colo (col░ N) ω 382 nam Pς: iam ω 385 ad nemeen ν aera PM: aethera ω 388 etiam etiamnum L: etiamnunc P 389 protheus Qb versanat (r *sscr.*) b[1] 390 locus *ex* lucos Q[1] limitis (-itis *in ras.*) f[2] 391 decora aequa PCfςΣ: decora aeque S[1]: decore aeque (a *sscr.* bis) (*prius* a *sscr.* M[1], *alterum* M?) M: decoraeque Qr[1]: decorique (*ex* -aeque B[1]: *ex* -aque μ) B Lbμν: decora atque D: decora aequa *et* decorique Σ 393 -que una (░ una et μ, *eras.* -que) ω: unaque PQ[2] metus una N 394 fixum (l fictum) ν[2] paventque *ex* po- C[1] 396 *in lac. scr.* b[2]

claustraque, conpressae transfumat anhelitus irae.
stare adeo miserum est, pereunt vestigia mille 400
ante fugam, absentemque ferit gravis ungula campum.
circumstant fidi, nexusque et torta iubarum
expediunt firmantque animos et plurima monstrant.
insonuit contra Tyrrhenum murmur, et omnes
exsiluere loco. quae tantum carbasa ponto, 405
quae bello sic tela volant, quae nubila caelo?
amnibus hibernis minor est, minor impetus igni,
tardius astra cadunt, glomerantur tardius imbres.
tardius e summo decurrunt flumina monte.
emissos videre atque agnovere Pelasgi. 410
et iam rapti oculis, iam caeco pulvere mixti
una in nube latent, vultusque umbrante tumultu
vix inter sese clamore et nomine noscunt.
evolvere globum, et spatio quo quisque valebat
diducti: delet sulcos iterata priores 415
orbita, nunc avidi prono iuga pectore tangunt,

---

400 Σ 6, 592 ut ipse de equis superius: pereunt . . fugam

---

399 conpressae (ł cōplexae) P[c] 400 est *om.* C mille (-l̄e B) ω: millae *aut* nullae P 401 fugam (-m *add.* P[r]) Pω uncula b: ungula (un) Q[2] 402 fide r et *s. l.* f torta *ex* tota C 403 *om.* ν[1], *add.* ν[2] *mg.* firmamque C plura ministrant *Erwinus Pollack, Hippodromica* (*Leipz. Stud. 12, 1890*) *p. 35* 404 Insona t B[1] tyrrenum P 405 carbosa Q 407 Omnibus C minor est . . . igni *add.* b[2] iovis (ł minor) impetus D[1]: iovis impetus (est) N[2] *in lac.* 409 *om.* r, *del. Bentleius*, *cf. Hermes 40 (1905) p. 363* e summo PD: in summo C: in summos ω fulmina QfC: flumina (ful) M[σ] monte PD: montes ω; *aut* e summo . . . flumina monte *scribendum aut id quod magis adridet* in summos . . fulmina montes 410 adque P 411 rapti *om.* f mixti *ex* -to b[1] 413 Vix noscunt inter sese Q[2] clamore ω: -rem P 414 valebat PD: volebat ω: volebat (a) L[σ]f[2]; *an* volabat ? 415 Diducti ω: Deducti PL 416 avdi (i) B[1] pectora (e) M[σ]

nunc pugnante genu et pressis duplicantur habenis.
colla toris crinita tument, stantesque repectit
aura iubas, bibit albentis humus arida nimbos.
fit sonus inmanisque pedum tenuisque rotarum. 420
nulla manu requies, densis insibilat aer
verberibus; gelida non crebrior exilit Arcto
grando, nec Oleniis manant tot cornibus imbres.
senserat adductis alium praesagus Arion
stare ducem loris, dirumque expaverat insons 425
Oedipodioniden; iam illinc a limine discors
iratusque oneri solito truculentior ardet.
Inachidae credunt accensum laudibus; ille
aurigam fugit, aurigae furiale minatur
efferus, et campo dominum circumspicit omni. 430
ante tamen cunctos sequitur longeque secundus
Amphiaraus agit, quem Thessalus aequat eundo
Admetus: iuxta gemini, nunc Euneos ante
et nunc ante Thoas, cedunt vincuntque, nec umquam
ambitiosa pios conlidit gloria fratres. 435
postremum discrimen erant Chromis asper et asper
Hippodamus, non arte rudes, sed mole tenentur
cornipedum; prior Hippodamus fert ora sequentum,
fert gemitus multaque umeros incenditur aura.

---

433 *Serv.* Aen. 11, 666 Statius quia Graece declinavit, Graecum accentum posuit dicens: 'Euneon audit' (464) ⟨et 'Euneos ante et nunc⟩ ante Thoas'

---

417 genu et **P**: genu (-nu▒ **N**, -s *eras.*) *ω* abenis **B** 418 reflectit ł repectit **M**[σ]: reflectit **QCf***μ* 419 albentes **P** 420 immanisque **P** 421 manu **PQ**: manus *ω*: manusque r 423 olen▒is (e *superscr.*) **Q**[2] 425 -que *om.* **L** 426 Oedipodionidem b iam hinc f 427 solito **P** (*quod ad* truculentior *pertinere Garrodius vidit*): insolito *ω* trucidentior r 432 tessalus **P** 433 euneos (heu- b: eneus **C**) *ω* *Serv.*: euneus **P** 435 eludit **D** 436 erant *ω*: erat **P** cromis **LC**: crhomis b 437 Hypodamus **QC** 438 ippodamus **M** hora **B** 439 multoque (a *superscr.*) **M**[σ]

speravit flexae circum conpendia metae 440
interius ductis Phoebeius augur habenis
anticipasse viam; nec non et Thessalus heros
spe propiore calet, dum non cohibente magistro
spargitur in gyros dexterque exerrat Arion.
iam prior Oeclides et iam non tertius ibat 445
□ Admetus, laxo cum tandem † ab orbe reductus
aequoreus sonipes premit evaditque parumper
gavisos; subit astra fragor, caelumque tremiscit,
omniaque excusso patuere sedilia vulgo.
sed nec lora regit nec verbera pallidus audet 450
Labdacides: lassa veluti ratione magister
in fluctus, in saxa ruit nec iam amplius astra
respicit et victam proiecit casibus artem.
rursus praecipites in recta ac devia campi
obliquant tenduntque vias, iterum axibus axes 455
inflicti, radiisque rotae; pax nulla fidesque:
bella geri ferro levius, bella horrida credas;
is furor in laudes, trepidant mortemque minantur,
multaque transversis praestringitur ungula campis.
nec iam sufficiunt stimuli, non verbera, voce 460
nominibusque cient Pholoen Admetus et Irin
funalemque Thoen, rapidum Danaeius augur

---

440 Sperans complexae **N**[1], *corr.* **N**[2] *mg.* circum *ω*: circa **P** 441 phebenis **C** 443 propriore **Pb** 444 -errat *add.* **b**[2] *in lac.* 445 *om.* **Q**[1], *add.* **Q**[2] *mg.* 446 ▒laxo (la-?) **Q** ab orbe **P***ω*: et ab orbe ς: ex orbe **b**[2]: *locus nondum sanatus*; *an* ambage? 448 Gaviso[s] (G *ex* C **P**[1]) **P**[c]: -sus **f** fagor[r] **P**[c] tremescit **P** 450 Sed non *μ* audet **P**: addit *ω* 451 lapsa **b** 453 ca▒sibus (s) **Q** arcem **C**
456 Inflicti (*ex* -fle- **B**[1]) **PBQDN**: Inflecti *ω*: infligi *Gronovius*
□ 457 Bela[l] **P**[1] levius fero **D** bella **P***ω* 458 Is
□ (His **D**) *ω*: It **P**: Its **S** laudes **P**: laude est *ω* minatur[n] **Q**[1]: minintur[a] **L**[1] 460 ververa[b] **Q**[1] 461 -que cient *add.* **b**[2] *in lac.* et irim **BMLQCb**: ad irim **r** 462 Fumantemque **P**ς: Funalemque (Lu- **b**) *ω* da▒n▒eius (an, a) **f**

Ascheton increpitans meritumque vocabula Cygnum.
audit et Herculeum Strymon Chromin, Euneon audit
igneus Aethion; tardumque Cydona lacessit 465 □
Hippodamus, variumque Thoas rogat ire Podarcen.
solus Echionides errante silentia curru
maesta tenet trepidaque timet se voce fateri.
vixdum coeptus equis labor, et iam pulvere quarto
campum ineunt, iamque et tepidis sudoribus artus 470
effeti, et crassum rapit eiectatque vaporem
cornipedum flammata sitis, nec iam integer illis
impetus, et longi suspendunt ilia flatus.
hic anceps Fortuna diu decernere primum
ausa venit. ruit, Haemonium dum fervidus instat 475
Admetum superare, Thoas, nec praetulit ullam
frater opem. velit ille quidem, sed Martius ante
obstitit Hippodamus mediasque inmisit habenas.
mox Chromis Hippodamum metae interioris ad orbem
viribus Herculeis et toto robore patris 480

---

464 *cf. ad v. 433*

---

463 Escheton b -que *s. l.* Q^{2} cingum r 464 et *om.* B trymon P cromin QC 465 aethion Pω: Aethalion *Schrader. ac sane -i- produci mirum. nam 7, 757. 10, 734* Aetion(a) (*ab* ἀετός) *legendum idemque Ovidio restituendum Met. 5, 146 ubi epitheton* sagax *originem indicat. quod ne hoc quoque loco faciamus, impedimento est attributum* igneus. *itaque graeco accentu syllabam -i- produci censeo, sicut corripitur -a- in titulo Thebaidos propter graecum accentum sequentis syllabae* -que cydona PDς: calydon a(ce- K) ω 466 variumque (pha- N) ω: tardumque P (*e v. 465*) podarcen P: -arcem (-acem r) ω: Podargum *Bentleius* 467 et echionides Q^{1} curru *ex* cursu b^{1}
ceptus ł in
468 teneat B 469 captus f: coeptus Q^{2} 470 trepidis M^{1}: trepidis μ 471 Effecti f^{1} eiectatque (-aque P^{1}) PDNb: in- ω
g ł a
472 iam *om.* D 473 loni B^{1} ilia (l) Q fletus ν^{2} 474 Hinc MQCμ: Hic L$^{\omega}$ 476 praetulit Pω (ante casum ei subvenit *recte schol. Barthi*): pertulit ς *Baehrens*
mediasque immisit habenas
478 mete interioris ad orbem ν^{2} mediusque C abenas B

axe tenet prenso, luctantur abire iugales
nequiquam frenosque et colla rigentia tendunt.
ut Siculas si quando rates tenet aestus et ingens
auster agit, medio stant vela tumentia ponto.
tunc ipsum fracto curru deturbat, et isset 485
ante Chromis; sed Thraces equi ut videre iacentem
Hippodamum, redit illa fames, iamiamque trementem
partiti furiis, ni frena ipsosque frementes
oblitus palmae retro Tirynthius heros
torsisset victusque et conlaudatus abisset. 490
at tibi promissos iamdudum Phoebus honores,
Amphiarae, cupit. tandem ratus apta favori
tempora pulverei venit in spatia horrida circi,
cum iam in fine viae, et summum victoria nutat;
anguicomam monstri effigiem, saevissima visu 495
ora, movet sive ille Erebo seu finxit in astus
temporis, innumera certe formidine cultum
tollit in astra nefas. non illud ianitor atrae
inpavidus Lethes, non ipsae horrore sine alto
Eumenides vidisse queant, turbasset euntes 500
Solis equos Martisque iugum. nam flavus Arion
ut vidit, saliere iubae, atque erectus in armos

---

481 prenso ω: presso **P** 482 calla *ex* callo $\mathbf{L}^{\sigma}$ 483 si-culis (a *supra* i) $\mathbf{f}^2$ ingens ω: ignes **P** 484 agit ω: aget **P** 485 curru fracto **N** 486 crhomis **b**: chronus (chromis *supra*) ν^2 488 fuerant (furiis *supra*) $\mathbf{M}^1$ ipsos[illegible]que (-os-, n *supra*) **b** 489 tyrinthius **P** 490 victusque (*praeter* vi- *in ras.* $\mathbf{L}^{\sigma}$) **L**: victorque **D** collaudandus **D** 492 Amphiare **P** cupidus (t *supra*) $\mathbf{Q}^1$ (*scil. in exemplari scriptum erat* cupid) favori **P**: favoris (-ri[illegible] **Lb**: -ri (s *supra*) ν^2: -s *adras. in* **Q**) ω: furoris **D** 493 pulverea **C** 494 *pro spurio habet Guietus* Cum *ex* Tum $\mathbf{b}^1$ in *om.* **BLQrfν**: *s. l.* $\mathbf{M}^{\sigma}$ finae (*ex* finde) **B** et *om.* **C** 496 Oro (a *supra*) $\mathbf{M}^1$ fincxit **B** crebro *vel* er- **N** astus **P**: astu (hastu **b**) ω 497 fultum *Koestlinius 1876 p. 500* 501 aiïiorion $\mathbf{B}^1$ 502 erectus ω: -tos **P**

stat sociumque iugi comitesque utrimque laboris
secum alte suspendit equos. ruit ilicet exul
Aonius nexusque diu per terga volutus 505
exuit; abripitur longe moderamine liber
currus; at hunc putri praeter tellure iacentem
Taenarii currus et Thessalus axis et heros
Lemnius obliqua, quantum vitare dabatur,
transabiere fuga. tandem caligine mersum 510
erigit adcursu comitum caput aegraque tollit
membra solo, et socero redit haut speratus Adrasto.
quis mortis, Thebane, locus, nisi dura negasset
Tisiphone, quantum poteras dimittere bellum? □
te Thebe fraterque palam, te plangeret Argos, 515
te Nemea, tibi Lerna comas Larissaque supplex
poneret, Archemori maior colerere sepulcro.
tum vero Oeclides, quamquam iam certa sequenti
praemia, cum vacuus domino praeiret Arion, □
ardet adhuc cupiens vel inanem vincere currum. 520
dat vires refovetque deus; volat ocior euro,
ceu modo carceribus dimissus in arva solutis,

---

515 *Prisc.* GL II 202, 23 (*propter formam* Nemea) idem in VI: te plangeret .. poneret

---

503 comitemque utrique *Salmasius* utrumque **b** laboris *ex* -es **B**^{1} 504 ruit *in lac. add.* **L**$^\sigma$ 506 Exiit (ł exuit) **r**^{1} 507 ad hunc **P**: adhuc **r** 508 Taenarii ϛ: -rei **P**ω 511 adcursu **PLQ**^{1}: adcursum ω 512 Menbra **Mf** (h)aut **B**^{1} superatus (ł speratus) **M**$^\sigma$ 513 Quis *ex* Qui **Q**^{2} 514 Tesiphonae (-ae o **Q**) **CQ**: Ti- (e) **f**^{2} 516 tibi *om.* **C** larisaque **PB** *Prisc.*: -i(s)saque **L**$^\sigma$ 517 colere(re) **Q**^{2}**M**$^\sigma$: colere **L** sepulchro **P** 518 Tum **P**: Tunc ω quanquam **P** iam *om.* **B**^{1}, *add.* **B**^{3} 519 (b)praeiret (c)arion (a)domino **C** prior iret *Müller* (*cl. 528*), *Garrodius* domitore praeiret *Unger 1868 p. 257* 520 currum *ex* -ru **Q**^{2} 522 Ceu *ex* Seu **b**^{1} dimissus ω: de- **P** salutis **r**

verberibusque iubas et terga lacessit habenis
increpitans Caerumque levem Cygnumque nivalem.
nunc, saltem dum nemo prior, rapit igneus orbes 525
axis, et effusae longe sparguntur harenae.
dat gemitum tellus et iam tunc saeva minatur.
forsitan et victo prior isset Arione Cygnus,
sed vetat aequoreus vinci pater: hinc vice iusta
gloria mansit equo, cessit victoria vati. 530
huic pretium palmae gemini cratera ferebant
Herculeum iuvenes: illum Tirynthius olim
ferre manu sola spumantemque ora supino
vertere, seu monstri victor seu Marte, solebat.
Centauros habet arte truces aurumque figuris 535
terribile: hic mixta Lapitharum caede rotantur
saxa, faces aliique iterum crateres, ubique
ingentes morientum irae; tenet ipse furentem
□ Hylaeum et torta molitur robora barba.
at tibi Maeonio fertur circumflua limbo 540
pro meritis, Admete, chlamys repetitaque multo
murice: Phrixei natat hic contemptor ephebus
aequoris et picta tralucet caerulus unda;
□ in latus ire manus mutaturusque videtur

---

523 iubas *ex* iuvas **L**$^{\sigma}$ abenis **B** 524 Caerumque *Müller*: caecumque **P**: scaerumque (eschetonque **b** *cf. 463*) *ω* cyc(n)umque **B**: n̲ygnumque **Q**^{2}: cinerumque **L** 525 Hunc **L**$^{\sigma}$ (ł nunc): Hunc **r** saltim (*ex* -em **M**$^{\sigma}$)·**MC** prior *ω*: proprior **P** 526 effusae **P**ς: offossae (obf- **S**) **Sb**: effossae (*ex* of- **B**^{3}*μ*^{1}) *ω*: offensae **Q** 527 tunc *ω*: tum **P** minantur **L**$^{\sigma}$ 528 victo *ω*: victor **PSC**: -to[illegible] (-r) **N** is(s)et **P**^{1} cycnus **B**: cincnus **L** 529 iuste **r** 531 cratera **b**^{2} *in lac.* 532 tyrintius **P** 533 solida *Heinsius* 534 monstri *ω* (*cf. Ov. epist. 9, 114*): -is **P** 536 rotantur **P***μ*: notantur *ω* 537 aliique alio
□ *coni. Garrodius voce* iterum *non intellecta* crateras **f** 538 ferentem *Heinsius* 539 torta *ω*: -tam **P** 540 *om.* **N**^{1}, *add.* **N**^{2} *mg.* naeonio **B** 541 admethe clamis **P** 542 phryxei **P** ephoebus **P** 543 picta **P***ω*: picea *Diltheius* tralucet **P**: translucet *ω* 544 manus **P***ω*: manu *Marklandus ad Silv. 1, 1, 82, sed subiectum mutatur* dilatare manus *coni. Garrodius* muta-

bracchia, nec siccum speres in stamine crinem; 545
contra autem frustra sedet anxia turre suprema
Sestias in speculis, moritur prope conscius ignis.
has Adrastus opes dono victoribus ire
imperat; at generum famula solatur Achaea.
 sollicitat tunc ampla viros ad praemia cursu 550
praeceleres: agile studium et tenuissima virtus,
pacis opus, cum sacra vocant, nec inutile bellis
subsidium, si dextra neget. prior omnibus Idas,
nuper Olympiacis umbratus tempora ramis,
prosilit; excipiunt plausu Pisaea iuventus 555
Eleaeque manus. sequitur Sicyonius Alcon,
et bis in Isthmiaca victor clamatus harena
Phaedimus, alipedumque fugam praegressus equorum
ante Dymas, sed tunc aevo tardante secutus.
multi et, quos varii tacet ignorantia vulgi, 560
hinc atque hinc subiere. sed Arcada Parthenopaeum
appellant densique cient vaga murmura circi.
nota parens cursu; quis Maenaliae Atalantes
nesciat egregium decus et vestigia cunctis
indeprensa procis? onerat celeberrima natum 565
mater, et ipse procul fama iam notus inermes

---

turusque **P**ω (*quod recte de natando intelligitur*): motaturusque *Baehrens*: lentaturusque *Peyraredus* 545 speres (*i. expectaveris*) **P**ω: spectes *Marklandus l. l.* crinem (-en **f**) ω: crimen **P** 546 sed et **b**[1]: sedet **b**[1] *mg.* supreme **r** 547 Shestias **Bb**: ░hestias (T-) **Q**[2] speculis ω: scopulis **P** 549 ad **P** 550 tunc *ex* nunc μ praeḷia (†m *s. l.*) ν^2 551 Proceleres **b** 552 opọs (u *s. l.*) **Q**[1] vocat (n *s. l.*) **f**[2] 553 negat **Mf** 554 olimpacis (i *s. l.*) **B**: olim pacis (i *s. l.*) **f**[1] 556 Aeleaeque **P**: Eleaeque *ex* -aque **L**$^{\sigma}$: Lideaeque **N** 557 in isthmiaca **b**[2] *in lac.*: in sthmiaca **B**: in imstmiaca **M** 558 aequorum **PB** 559 tardente **L**: tardante *ex* tand- **b**[1] 561 hinc *s. l.* **f**[1] 562 cient **P**ω: venit **r** vaga murmura *ex* vagam mura **L**$^{\sigma}$ 563 atalantis **PC**: atalentes **Q**: atạlantes **f**[1]: athlantes (-is **M**$^{\sigma}$) **M**μ 565 ░onerat (h-) **B**: hon- **b** 566 inhermes **Bb**

narratur cervas pedes inter aperta Lycaei
tollere et emissum cursu deprendere telum.
tandem expectatus volucri super agmina saltu
emicat et torto chlamydem diffibulat auro. 570
effulsere artus, membrorumque omnis aperta est
laetitia, insignes umeri, nec pectora nudis
deteriora genis, valuitque in corpore virtus.
ipse tamen formae laudem aspernatur et arcet
mirantes; tunc Palladios non inscius haustus 575
incubuit pinguique cutem fuscatur olivo.
hoc Idas, hoc more Dymas aliique nitescunt.
sic ubi tranquillo perlucent sidera ponto
vibraturque fretis caeli stellantis imago,
omnia clara nitent, sed clarior omnia supra 580
Hesperos exercet radios, quantusque per altum
aethera, caeruleis tantus monstratur in undis.
proximus et forma nec multum segnior Idas
cursibus atque aevo iuxta prior; attamen illi
iam tenuem pingues florem induxere palaestrae, 585
deserpitque genis nec se lanugo fatetur
intonsae sub nube comae. tunc rite citatos

---

568 *Serv.* Aen. 9, 556 cum praemisso telo ad hostem venit. Statius: et emissum (missum *codd. praeter F*) cursu conprendere telum

---

567 cervas *om.* b[1] *in lac.*: dammas *add.* b[2] operta **Q** 568 conprendere *Serv.* 569 et spectatus **f** volucri(-s) **b** saltu *ex* cu- **C**[1] 570 toto (r supra) **C**[1] clamydem **P** 572 insignes **P**ω: -esque **D**ς nuda **D** *unde* nudat *Postgatius* 573 Deteriora *ex* -re **B**[1] valuitque in corpore virtus *Klotzius*: aluitque in corpore virtus **P**[1]: latuitque (la- (p supra) b[1]) in corpore vultus **P**[r]ω *quod verum esse potest*: patuitque in corpore virtus *Peyraredus* 575 hastus (v supra) **L**[σ] 576 fuscator (v supra) **M**[1] 577 more **P**ω: rore *Baehrens* 578 perlugent (c supra) **P**[1] 579 stellantis ω: still- **P** 581 Hesperos (v supra) **Q**[1]: -rus **fb** exercet **P**ω: exertat *Schrader* 582 caeruleis *ex* -eus **B**[1] 586 Deserpitque **P**ω: inserpitque *coni. Garrodius* 587 citatus **C**

explorant acuuntque gradus, variasque per artes
exstimulant docto languentia membra tumultu:
poplite nunc sidunt flexo, nunc lubrica forti 590
pectora conlidunt plausu, nunc ignea tollunt
crura brevemque fugam necopino fine reponunt.
ut ruit atque aequum submisit regula limen,
corripuere leves spatium, campoque refulsit
nuda cohors: volucres isdem modo tardius arvis 595
isse videntur equi; credas e plebe Cydonum
Parthorumque fuga totidem exiluisse sagittas.
non aliter celeres Hyrcana per avia cervi,
cum procul inpasti fremitum accepere leonis
sive putant, rapit attonitos fuga caeca metusque 600
congregat, et longum dant cornua mixta fragorem.
effugit hic oculos rapida puer ocior aura
Maenalius, quem deinde gradu premit horridus Idas
inspiratque umero, flatuque et pectoris umbra
terga premit. post ambiguo discrimine tendunt 605
Phaedimus atque Dymas, illis celer inminet Alcon.
flavus ab intonso pendebat vertice crinis
Arcados; hoc primis Triviae pascebat ab annis
munus et, Ogygio victor cum Marte redisset,

---

607 Σ 6, 603 Parthenopaeus Arcas . . . ut ipse inferius: a vertice crinis Arcados

---

589 Exstimulant **PBQb**: Inst- ω 590 Poblite (*ex* -op- **f**[2]) **Cf** nunc ignea tollunt μ 591 nunc lubrica forti μ cignea **N**[1] *mg.* 592 nec opido (n *supra*) **Q**[1] 593 Ut *in ras.* **B**[1]: Iam **Nrν**: Iam (ł Ut) **L**[σ]: Ut (ł Iam) **M**[σ]: Cum **C** lumen **C** 594 leves **PDLf**[2]: levem **Q**: leve ω in campoque **N** 595 hisdem **P** 596 Isse *ex* E- **B**[1] e *in ras.* **b**[1] 599 Si *vel* Seu *Bentleius* inpasti **P**: infasti **K**: infausti (inf- μ[1]: infa(e)usti **b**[2]) ω accepere *ex* -cip- **P**[1] leonis *ex* -es **B**[1]: -nes (i *supra*) **Q**[1] 600 rapi **L** 602 rapida[ras.] (-t) **b** aura (au- *in ras.*) **b**[1] 604 Inspiratque ω: -sper- **P** 606 celer *ex* cerer **Q** imminet **P** 608 triviae **b**[2] *in lac.* 609 ogygyo **P**

nequiquam patriis audax promiserat aris. 610
tunc liber nexu lateque in terga solutus
occursu zephyri retro fugit et simul ipsum
inpedit infestoque volans obtenditur Idae.
inde dolum iuvenis fraudique adcommoda sensit
tempora; iam finem iuxta, dum limina victor 615
Parthenopaeus init, correpto crine reductum
□ occupat, et longae primus ferit ostia portae.
Arcades arma fremunt, armis defendere regem,
ni raptum decus et meriti reddantur honores,
contendunt totoque parant descendere circo. 620
sunt et quis Idae placeat dolus. ipse regesta
Parthenopaeus humo vultumque oculosque madentes
obruit, accessit lacrimarum gratia formae.
pectora nunc maerens, nunc ora indigna cruento
ungue secat meritamque comam, furit undique clamor 625
dissonus, ambiguumque senis cunctatur Adrasti
consilium. tandem ipse refert: 'conpescite litem,
o pueri! virtus iterum temptanda; sed ite
limite non uno, latus hoc conceditur Idae,
tu diversa tene, fraus cursibus omnis abesto.' 630
audierant, dictoque manent. mox numina supplex
affatu tacito iuvenis Tegeaeus adorat:

---

612 zepheri **f** fugit **P**ω: fuit **r**: fluit *Bentleius* 613 Impedit **P** obtenditur **B**ς: ostenditur **P**ω 614 accommoda **P**
617 longae ω: longe **PNCfrb**ν, *at non* longe primus *advenit Idas, quippe qui* finem iuxta *Parthenopaeum superaverit*
619 reduntur **L** 620 *ante* 619 ν 620 Intendunt **b** descendere (*i. in harenam*) ς: discendere **P**: decedere ω: contendere **D** 622 madentes *ex* -antes **b**[1] 623 Obrupuit **L**[σ] gloria **D** 625—946 **D** *fere non legitur* 625 f(v)erit **f**[1] 627 Consilium ω: Concilium **PBLfb**: Conc(s)ilium **Q**[2]: Concilium (silium) **M**[1] compescite **P** 629 Limine **N** latus hoc **P**ω: litus (*ex* la- μ) **BNC f**μ: litus (a hoc) **Q**[1]: litus (latus hoc) **M**[σ]; *cum* rectus trames *explicet* Σ *Bamb.*, *interpretationem ad genuinam lectionem scriptam esse apparet* 630 diversa (-rs- *in ras.* **L**[σ]) **L** 631 dictoque parent **L**rνς: dicto[illegible] parent **N** 632 tegaeus **P**ω

□

'diva potens nemorum, tibi enim hic, tibi crinis honori
debitus, eque tuo venit haec iniuria voto,
si bene quid genetrix, si quid venatibus ipse 635
promerui, ne, quaeso, sinas hoc omine Thebas
ire nec Arcadiae tantum meruisse pudorem.'
auditum manifesta fides: vix campus euntem
sentit, et exilis plantis intervenit aer,
raraque non fracto vestigia pulvere pendent. 640
inrumpit clamore fores, clamore recurrit
ante ducem prensaque fovet suspiria palma.
finiti cursus, operumque insignia praesto.
Arcas equum dono, clipeum gerit inprobus Idas,
cetera plebs Lyciis vadit contenta pharetris. 645
tunc vocat, emisso si quis decernere disco
impiger et viris velit ostentare superbas.
it iussus Pterelas, et aenae lubrica massae
pondera vix toto curvatus corpore iuxta
deicit; inspectant taciti expenduntque laborem 650
Inachidae. mox turba ruunt, duo gentis Achaeae,
tres Ephyreiadae, Pisa satus unus, Acarnan
septimus; et plures agitabat gloria, ni se
arduus Hippomedon cavea stimulante tulisset

---

potens
633 parens **N**^{2} *alterum* tibi *om.* **P** honori≣ (-s) **f**: honoris **Q** 634 eque *in ras.* **B** (*fuit* atque): atque **C** 635 genitrix **P** 636 Emerui **b** ne **P**ω: me *Baehrens loco perperam intellecto* omine (ominine **B**: ominime **b**) ω: nomine **P** 639 Sensit **C** 640 Raraque **P**ω: rasaque *Heinsius*: raptaque *Garrodius* 641 Inrumpit **P**: Inrupit ω 642 pressaque **Bb**ν fovet **P**ς: levat ω susspiria **Q** 644 clipeum (-om, v *s. l.*, **M**^{1}) ω: clipeumque **P** improbus **P** 645 vadit **P**ς: gaudet ω 646 decernere ω: dis- **PN** 647 viros (e *s. l.*) **P**^{1} 648 Et μ pterelas ω: pteleras **P**: ptelelas (*prius* l *corr. in* r) **f** et *om.* **L**^{1}**f**, *add.* **L**^{1} *s. l.* assae (m *s. l.*) **b**^{2} 649 corpore ω: pondere **P** iusta (ł iux *s. l.*) ν^2 651 ru.nt (u *s. l.*) **P**^{1} gentes (i *s. l.*) **P**^{1} 652 ephyşreidae **P**: ephryadae (i *s. l.*) **B**^{3}: ephiryade **fCbr** -isa *et* acarnan **L**$^\sigma$ *in ras.* acharnan **P**: acarnam **b** 654 ł tulit se *sscr.* **f**^{2}

in medios, lateque ferens sub pectore dextro 655
orbem alium: 'hunc potius, iuvenes, qui moenia saxis
frangere, qui Tyrias deiectum vaditis arces,
hunc rapite: ast illud cui non iaculabile dextrae
□ pondus?' et abreptum nullo conamine iecit
in latus. absistunt procul attonitique fatentur 660
cedere; vix unus Phlegyas acerque Menestheus —
hos etiam pudor et magni tenuere parentes —
promisere manum; concessit cetera pubes
□ sponte et adorato rediit ingloria disco.
qualis Bistoniis clipeus Mavortis in arvis 665
luce mala Pangaea ferit solemque refulgens
territat incussaque dei grave mugit ab hasta.
Pisaeus Phlegyas opus inchoat et simul omnes
abstulit in se oculos: ea viso corpore virtus
promissa. ac primum terra discumque manumque 670
asperat, excusso mox circum pulvere versat,
quod latus in digitos, mediae quod certius ulnae
□ conveniat, non artis egens: hic semper amori
ludus erat, patriae non tantum ubi laudis obiret
sacra, sed alternis Alpheon utrumque solebat 675
metari ripis et, qua latissima distant,
non umquam merso transmittere flumina disco.
ergo operum fidens non protinus horrida campi
iugera, sed caelo dextram metitur, humique

---

655 medio **BMCfrb** 658 rapite *ex* -ide **Q**[1] 659 adreptum **Bb** 660 absistunt *ex* ads- μ^1 atonitique **Q** 661 imus *ex* unus **b**[1] phlegyas *ex* -gias **P**[1] 665 bisthoniis **P** 666 plangea **C** refringens *Imhofius* 667 Temptat (Territat) **b**[2] asta **Q** 668 phlegas (i) **B**[3] opes (v) **M**[1] 669 Abstulit *sc. Phlegyas* ea viso **P** (*quod recte recepit Garrodius*): exhausto ω: ex viso *Baehrens* in corpore **D** 672 quod ω: quodque **P** 673 Convenia[eras.]t **BQ** 674 ubiret (ł adiret) **r**[1] 675 alpheo **f** utrumque **P** (*cf. 6, 13*): utrimque ω: utr[eras.]imque **B** 676 Metari **P**: Metiri ω 677 non[eras.]umquam (n) **B** 678 Ridet *ex* -it **L**[o] 679 sed ω: sic **P** caelum dextra **N** humique ω: ubique **P**

pressus utroque genu collecto sanguine discum 680
ipse super sese rotat atque in nubila condit.
ille citus sublime petit similisque cadenti
crescit in adversum, tandemque exhaustus ab alto
tardior ad terram redit atque inmergitur arvis.
sic cadit, attonitis quotiens avellitur astris, 685
Solis opaca soror; procul auxiliantia gentes
aera crepant frustraque timent, at Thessala victrix
ridet anhelantes audito carmine bigas.
conlaudant Danai, sed non tibi molle tuenti,
Hippomedon, maiorque manus speratur in aequo. 690
  atque illi extemplo, cui spes infringere dulce
inmodicas, Fortuna venit. quid numina contra
tendere fas homini? spatium iam inmane parabat,
iam cervix conversa, et iam latus omne redibat:
excidit ante pedes elapsum pondus et ictus 695
destituit frustraque manum demisit inanem.
ingemuere omnes, rarisque ea visa voluptas.
inde ad conatus timida subit arte Menestheus
cautior, et multum te, Maia crete, rogato
molis praevalidae castigat pulvere lapsus 700

---

682 *Serv.* Aen. 8, 91 labitur uncta vadis abies: descendentis celeritate prope conscendit. Statius de disco: similisque ... adversum. *cf. Serv.* Aen. 12, 856 *ubi* in adversos *codd. Serviani*

---

681 sese≡ (-que) **B**   683 cessit *Guietus*, *sed perfectum ferri nequit*   adversos *Serv. altero loco*   -que *om.* **C**   exaustus **b**   684 ad **P**: in ω   687 ad **P**   victrix *ex* vicus **C**^{1}: victris (*quamquam scripturus erat* -ix) **Q**^{1} 690 -que *s. l. add.* **M**^{1} 691 Ast ν   ex^{t}emplo **Q**^{1}**f**^{1} dulce est μν   692 numi^{n}ca **M**^{1} 693 ^{iam} ~~que~~ **B**^{1}: -que **QCr**: iamque **L**   spatium iam immane parabat **N**^{2} *in ras.*   695 ictus (*eras.* iactus) **C**   696 dimisit **NfC**μν: d^{i}em- **B**^{1}**b**^{1} 698 timida *ex* tu- **b**: tumida **N**   699 crete *Schrader* (*cl.* 8, 278): create **P** (*natum ex* ^{cre}nate): nate ω   700 Molis *ex* Moll- **B**^{3}: Molles **L**^{1}: Molis **L**^{σ} *mg.*   praevalidae **P**: praegravidae ω, *cf.* 7, 396

illa manu magna et multo felicior exit,
nec partem exiguam circi transvecta quievit.
fit sonus, et fixa signatur terra sagitta.
tertius Hippomedon valida ad certamina tardos
molitur gressus; namque illum corde sub alto 705
et casus Phlegyae monet et fortuna Menesthei.
erigit adsuetum dextrae certamen, et alte
sustentans rigidumque latus fortesque lacertos
consulit ac vasto contorquet turbine, et ipse
prosequitur. fugit horrendo per inania saltu 710
iamque procul meminit dextrae servatque tenorem
discus, nec dubia iunctave Menesthea victum
transabiit meta: longe super aemula signa
consedit viridesque umeros et opaca theatri
culmina ceu latae tremefecit mole ruinae: 715
quale vaporifera saxum Polyphemus ab Aetna
lucis egente manu tamen in vestigia puppis
auditae iuxtaque inimicum exegit Ulixen.
[sic et Aloidae, cum iam calcaret Olympum
desuper Ossa rigens, ipsum glaciale ferebant 720
Pelion et trepido spirabant iungere caelo.]
tum genitus Talao victori tigrin inanem
ire iubet, fulvo quae circumfusa nitebat

---

701 Illa ω: Ille **P**ς multo **P**ς: -tum ω 704 tarda **r** 706 phlegycie **P** mo(v)net f^2 mesnestei Q^1 707 certamen **P**ς *Barthius*: gestamen ω 708 Sustentas **C** 710 fugit ω: et fugit **P** 712 iunctave ω: -que **P** 713 Transhabiit **L** meta ω: -tas **P** 714 theathri **Bb** 715 (C)Fulmina M^{σ} 716 vaporifera *ex* -ru P^r poliphoemus **P** aethna *ex* -ra b^2 717 pu(p)pis f^2 718 Audita(e) P^c -que *om.* **f** inimicum ω: inicum **P** 719—721 *leguntur in nonnullis codicibus* ς, *post* 706 *collocat Helmius, de Statii Thebaide 1892 p. 145, cf. Hermes 40 (1905) p. 363* 719 calcaret ς: celaret *Gronovius* 720 ipsum *idem*: ipsam *vel* -sa ς ferebant *Gronovius*: -bat ς 721 spirabant *Klotzius*: spirabant *vel* sper- ς 722 Tum **P**ω: Tunc **Q**μν gemitus **C**: gemitus **f** ianem **C** 723 circumfusa ω: -fulsa **Pf**

margine et extremos auro mansueverat unguis.
Gnosiacos arcus habet et vaga tela Menestheus. 725
'at tibi' ait, 'Phlegya, casu frustrate sinistro,
hunc, quondam nostri decus auxiliumque Pelasgi,
ferre damus, neque enim Hippomedon inviderit, ensem.
nunc opus est animis: infestos tollite caestus
comminus; haec bellis et ferro proxima virtus.' 730
constitit inmanis cerni inmanisque timeri
Argolicus Capaneus, ac dum nigrantia plumbo
tegmina cruda boum non mollior ipse lacertis
induitur, 'date tot iuvenum de milibus unum
huc' ait, 'atque utinam potius de stirpe veniret 735
aemulus Aonia, quem fas demittere leto,
nec mea crudelis civili sanguine virtus.'
obstipuere animi, fecitque silentia terror.
tandem insperatus nuda de plebe Laconum
prosilit Alcidamas, mirantur Dorica regum 740
agmina; sed socii fretum Polluce magistro
norant et sacras inter crevisse palaestras.
ipse deus posuitque manus et bracchia finxit —

---

724 *Serv.* Aen. 8, 553 quia solebant (*ungues*) deaurari. Statius: auro .. unguis 739 Σ 10, 499 hic Alcidamas in agone .. adversus Capaneum caestibus dimicavit, ut superius poeta testatur dicens: tandem .. Alcidamas 741 Σ 10, 501 unde superius: sed socii .. palaestras

---

724 au[e]ro B: aurum C ungues P 725 Gnosiacos *ex* -us f abet B 726 frustrate (-stiate B) ω: frustrante P phlegia *ex* phebia f[1] 727 Tunc (H *suprascr.*) M[2] 729 tollite Pμν: tollere ω caestus ω: -os P 731 inmanesque P timeri PB[1]Dς: tueri ω 732 Argolicos C capaneus *ex* canapeus b[1] 733 molior r 734 dae (t *suprascr.*) B[1] tot *om.* L[1], *add.* L[σ] *mg.* date tot *in lac.* b[2] 736 demittere ς: di- Pω 737 Nec Pω: Ne[c] D: ne *Barthius parataxi non intellecta* 738 Obstupuere fb 739 ins[e]peratus (u) f 740 alcidamus r: alcimadas C 743 brachia P fincxit Bb

materiae suadebat amor —; tunc saepe locavit
comminus, et simili stantem miratus in ira 745
sustulit exultans nudumque in pectora pressit.
illum indignatur Capaneus ridetque vocantem
ut miserans, poscitque alium, tandemque coactus
restitit, et stimulis iam languida colla tumescunt.
fulmineas alte suspensi corpora plantis 750
erexere manus; tuto procul ora recessu
armorum in speculis, aditusque ad volnera clusi.
hic, quantum Tityos Stygiis consurgat ab arvis,
si torvae patiantur aves, tanta undique pandit
membrorum spatia et tantis ferus ossibus extat. 755
hic paulo ante puer, sed enim maturius aevo
robur, et ingentes spondet tener impetus annos,
quem vinci haut quisquam saevo neque sanguine tingui
malit, et erecto timeat spectacula voto.
ut sese permensi oculis et uterque priorem 760
speravere locum, non protinus ira nec ictus:
alternus paulum timor et permixta furori
consilia, inclinant tantum contraria iactu

---

751 Σ 6, 773 instat gressu: ut caveret ictus certaminis, anteibat pede, facie recedebat. quod ipse ait supra: tuto .. recessu

---

744 Materiae Pω: -am DN$\mu\nu$: -em C: -ae (ł am) M$^{\sigma}$: -ię̄ b[1] 746. 745 ν^1, *corr.* ν^2 746 in P: ad ω 749 corda rς 750 suspensa r 751 Erexere ω: Exercere P: exeruere *Müller* 752 a[illegible]ditusque (u) b vo(v)lnera B[1]: vulnera P clạusi Q[1]: clausi B[2]fb 753 Hic *ex* Sic C quantum Pω: -us (*ex* -um K) KNfbC tityos stygiis P (*cf.* 1, 710): stygiis tityos ω ab ω: ad P 754 patiṛantur P[1]: patia(n)tur f[2] 756 pal(v)lo M[2] 758 aut PB[1] nec QC tingi B: tin(v)gui b[1] 759 et Pω: at *Koestlinius* timeant Crb 760 oculọ(i)s f[2] ut r 762 Alteṛ(n)ius b[1] tim(b)or pa(a)ulum C 763 iact(v)a b[1] tractu LQ

bracchia et explorant caestus hebetantque terendo.
doctior hic differt animum metuensque futuri 765
cunctatus vires dispensat: at ille nocendi
prodigus incautusque sui ruit omnis et ambas
consumit sine lege manus atque inrita frendit
insurgens seque ipse premit. sed providus astu
et patria vigil arte Lacon hos reicit ictus, 770
hos cavet; interdum nutu capitisque citati
integer obsequio, manibus nunc obvia tela
discutiens, instat gressu voltuque recedit: □
saepe etiam iniustis conlatum viribus hostem —
is vigor ingenio, tanta experientia dextrae est — 775
ultro audax animis intratque et obumbrat et alte
adsilit. ut praeceps cumulo salit unda minantes
in scopulos et fracta redit, sic ille furentem
circumit expugnans; levat ecce diuque minatur
in latus inque oculos; illum rigida arma caventem 780
avocat ac manibus necopinum interserit ictum
callidus et mediam designat volnere frontem:
iam cruor, et tepido signantur tempora rivo.
nescit adhuc Capaneus subitumque per agmina murmur

---

764 hebetantque (*ex* habet- **L**$^{\sigma}$) ω: habitantque **P**
ł teren
ferendo **M**^{2}: (t) ferendo **f**^{r}: ferendo **Q** 765 futuri ω: furori **P** (*e v. 762*) 766 Cunctatus ω: -tur **PM**$^{\sigma}$: -tor *Baehrens* dispensata **P**^{1} 768 frendet **C**: fremit **N** 769—802 *om.* μ^{1} (đ μ^{2} *mg.*), *sequuntur post 819* 770 arte *ex* ante *Meyero correctum videtur in* **P**^{1} (h)os **Q**^{1} reicit **PDf**^{r}ς: eicit (eiecit **r**: ei[illegible]cit **B**) ω 773 v(o)ltuque **B**^{3}**M**^{2}: vultuque **P** 774 h(o)astem **B** 776 intratque **P**ω: instatque ς *Kohlmannus* ob-
errat
umbrat **f**^{r}: umbrat μ 777 cumulo salit ω: cumulosagit **P** 779 d(i)uque **P**^{1} 780 inque (^{at}que **b**^{2}) ω: illum **P**
provocat
781 ~~Advocat~~ **Q**$^{1(?)}$: Advocat (ł Avo- μ^{1} *mg.*) μ: Evocat **Cb** ac **P**: et ω -serit *in lac.* **b**^{2} 782 v(o)lnere **B**^{3}**M**^{2}: vulnere **P** 783 sig(n)natur **M**^{2}: nigrantur *Garrodius*

miratur; verum ut fessam super ora reduxit 785
forte manum et summo maculas in vellere vidit,
non leo, non iaculo tantum indignata recepto
tigris: agit toto cedentem fervidus arvo
praecipitatque retro iuvenem atque in terga supinat,
dentibus horrendum stridens, geminatque rotatas 790
multiplicatque manus. rapiunt conamina venti,
pars cadit in caestus; motu Spartanus acuto
mille cavet lapsas circum cava tempora mortes
auxilioque pedum, sed non tamen inmemor artis
adversus fugit et fugiens tamen ictibus obstat. 795
    et iam utrumque labor suspiriaque aegra fatigant.
tardius ille premit, nec iam hic absistere velox,
defectique ambo genibus pariterque quierunt.
sic ubi longa vagos lassarunt aequora nautas
et signum de puppe datum, posuere parumper 800
bracchia: vix requies, iam vox citat altera remos.
ecce iterum inmodice venientem eludit et exit
sponte ruens mersusque umeris: effunditur ille
in caput, adsurgentem alio puer inprobus ictu
perculit eventuque inpalluit ipse secundo. 805
clamorem Inachidae, quantum non litora, tollunt,
non nemora. illum ab humo conantem ut vidit Adrastus
tollentemque manus et non toleranda parantem:
'ite, oro, socii, furit, ite, opponite dextras,

---

785 redixit (v suprascr.) **B**[1]   788 agi·toto (t suprascr.) **P**[1]   arvo *ex* ardo **b**[1]   792 incestas **C**   acito (v suprascr.) **B**[3]   794 immemor **P**   atis (r suprascr.) **B**[1]   795 Adversus **P**: Aversus (A▒v- **b**) ω 796 fatigat (n suprascr.) **Q**[1]   797 absistere **P**ω (*i. recedere adversa fronte*): obsistere *Baehrens, Garrodius propter v. 812, ubi plane alio sensu dicitur* absistet   798 quierunt **B**[1] *ex* quaerunt   799 lassaru· (nt suprascr.) **P**[1]   800 Ut **C**   signum .. datum **PBSNbf**ν[1]: signo .. dato ω deposuere **r**   801 citat **PC**: ciet ω 804 capud **Q**   improbus **P**   icto (v suprascr.) **B**[1]   806 littora *ex* till- **Q**[2]   807 Nonne mora **BCf**   808 tolleranda **Q**[1]   parantem ω: -rentem **PB**[1]   809 Ite furit socii (*corr.* ν[2] *mg.*) ν -rit ... dextras **L**[a] *in ras.*   oponite **Q**

festinate, furit, palmamque et praemia ferte! 810
non prius, effracto quam misceat ossa cerebro,
absistet, video, moriturum auferte Lacona.'
nec mora, prorumpit Tydeus, nec iussa recusat
Hippomedon; tunc vix ambo conatibus ambas
restringunt cohibentque manus ac plurima suadent: 815
'vincis, abi; pulchrum vitam donare minori.
noster et hic bellique comes.' nil frangitur heros,
ramumque oblatumque manu thoraca repellit
vociferans: 'liceat! non has ego pulvere crasso
atque cruore genas, meruit quibus ista iuventa 820
semiviri, infodiam mittamque informe sepulcro
corpus et Oebalio donem lugere magistro?'
dicit; at hunc socii tumidum et vicisse negantem
avertunt, contra laudant insignis alumnum
Taygeti longeque minas risere Lacones. 825
  iamdudum variae laudes et conscia virtus
Tydea magnanimum stimulis urgentibus angunt.
ille quidem et disco bonus et contendere cursu,
nec caestu bellare minor, sed corde labores
ante alios erat uncta pale. sic otia Martis 830
degere et armiferas laxare adsueverat iras

---

822 **Σ** 7, 21 Oebalii Pollucis, ut supra: Oebalio .. magistro

---

810 forte (e supra o) **B**^{1} 811 cerebo (r supra o) **r** 812 Abstet **r** 813 tydaeus **P** 814 cona▒tibus (-n-) **f** 815 cohibentque **P**: prohibentque **ω** 816 pulchrum **P**: pulchrum est **ω** 818 thoracaque re▒pellit (p) **P** 819 non has **P**: has non **ω** pulvere **ω**: vulnere **P** 820 ista iuventa **P** (*quod recte tuetur Garrodius*): iste favorem **ω** 821 semiviri *Klotzius*: Semivir **Pω** effodiam *Postgatius* -que *om.* **f** sepulchro **P** 823 Dicit **Pμ**: Dixit **ω**, *cf. 10, 848. 12, 692 Ach. 1, 343* ad huc **Pf** at *ex* ac **M**^{2} 824 contra **Pω**: quetra **r** 825 Ta▒geti (ł tageti supra) **B**: Targeti **r**^{1}: Tageti **LC**: Tageti (i supra a) **b** laconis (e supra o) **B**^{2}: -is **Cf**: locanes **b** 826 variae▒ (-que) **Q** 827 urgentibus *ex* ing- **P**^{1}: ingentibus **ω** 829 corde **Pω**: cara *Marklandus ad Silv. 5, 3, 93*: cura *Garrodius, sed cf. Unger 1868 p. 275* 830 pale **ς**: pales **PωΣ**^{1} 831 armigeras **N** laxere (a supra e) **P**^{1} asseverat (u supra s) **M**^{1}

ingentes contra ille viros Acheloia circum
litora felicesque deo monstrante palaestras.
ergo ubi luctandi iuvenis animosa citavit
gloria, terrificos umeris Aetolus amictus 835
exuitur patriumque suem. levat ardua contra
membra Cleonaeae stirpis iactator Agylleus,
Herculea nec mole minor, sic grandibus alte
insurgens umeris hominem super inprobus exit.
sed non ille rigor patriumque in corpore robur: 840
luxuriant artus, effusaque sanguine laxo
membra natant; unde haec audax fiducia tantum
Oenidae superare parem. quamquam ipse videri
exiguus, gravia ossa tamen nodisque lacerti
difficiles. numquam hunc animum natura minori 845
corpore nec tantas ausa est includere vires.
postquam oleo gavisa cutis, petit aequor uterque
□ procursu medium atque hausta vestitur harena.
tum madidos artus alterno pulvere siccant,
collaque demersere umeris et bracchia late 850
vara tenent. iam tunc astu deducit in aequum

845 *Prisc.* GL II 346, 15 (*propter ablativum* minori) Statius in VI Thebaidos: nunquam . . vires

832 'ille 'contra Q[1] acaeloia P 833 monstrante ω: -are P 834 luctandi *ex* -do b[1] citabit P 835 etolis (v *s. l.*) M[σ] amittus M 836 patrumqu▒e (i *s. l.*) (a) B[3]: patrumque Q suem ω: sue P 837 chleonaeae P: cleoneus (ae *s. l.*) Q[1]: (c *s. l.*) deoneae b[1] iactator ω: -tur P: -tur (o *s. l.*) Q[1] agyleus P: agileus Q 838 sic ω: si (sic *s. l.*) P[r] 839 inprobus Pω: arduus L 842 Mēnbra P[1]: Menbra b unde Pμς: inde (in[de] Q[1], *fuit in exemplari* in̄) ω *fortasse recte* audax *s. l.* f[1] 843 parem ω: patrem P: pa▒rem Q 847 [ga]visa Q[1] 848 vestitur *ex* -us L[σ] 849 artes (v *s. l.*) M[1] 850 dimersere *ex* de- M[σ] 851 Vara PBC Σ: Vasta ω: Vasta (ł vara) Q[1]: Clara (ł Vana) (*ex* Ca- L[σ]) L[σ]: Clara r: Clara (ł vasta ł vara) ν[2]: Vara (curva) M[σ]: Curva D: Curva (vara) N[2] astu *om.* b[1], *add.* b[r]

callidus et celsum procurvat Agyllea Tydeus,
submissus tergo et genibus vicinus harenae.
ille autem, Alpini veluti regina cupressus
verticis urguenti cervicem inclinat in austro 855
vix sese radice tenens, terraeque propinquat,
iamdudum aetherias eadem reditura sub auras:
non secus ingentes artus praecelsus Agylleus
sponte premit parvumque gemens duplicatur in hostem,
et iam alterna manus frontemque umerosque latusque 860
collaque pectoraque et vitantia crura lacessit.
interdumque diu pendent per mutua fulti
bracchia, nunc saevi digitorum vincula frangunt.
non sic ductores gemini gregis horrida tauri
bella movent; medio coniunx stat candida prato 865
victorem expectans, rumpunt obnixa furentes
pectora, subdit amor stimulos et volnera sanat:
fulmineo sic dente sues, sic hispida turpes
proelia villosis ineunt complexibus ursi.
vis eadem Oenidae; nec sole aut pulvere fessi 870
membra labant, riget arta cutis durisque laborum
castigata toris. contra non integer ille

---

852 agylea **P** 853 Summissus **P**: -um [s] **Q**[2] 855 Vertices **P** urguenti **P**: -tes **ω**: ingentes **N** in **Pω**: ad **Nr** in austro (ab a. *Imhofius*) *Baehrens*: in austros **Pω**, *sed austro flante aquilonem versus arbores inclinant cervices* 856 tenent [s] **Q**[1] 857 Iamdudum **Pω**: actutum *Phillimorius haud male* umbras **C** 858 agyleus **P** 859 hostem **ω**: -te **P** 860 Et iam **ω**: Iam **P**: Iamque **f** 861 vitantia [t] **b**[1]: nutantia **f** 864 seductores [ic] **Q**[2] 866 obnoxia [i] **Q**[1] furentes *ex* -tis **B**: -tis **b** 867 volnera [v] **B**[1]: vulnera **P** sanat **Pω** (*i. e. consolatur, commendat*): lavat **μ**: suadet *Leo, Sen. trag. I p. 107* 868 Fulmineo **Pb**: -nei **ω**, *cf. 750* sues *ex* -os **B**[1] hispi[illegible] datur pes (a) **B** hispia da **Q**: ispida **L** 869 vilosis [l] **L**[σ] 870 fessi **P**: fessa **ω** 871 riget *ex* reget **M**[1] atra [ł arta] **L**

flatibus alternis aegroque effetus hiatu
exuit ingestas fluvio sudoris harenas
ac furtim rapta sustentat pectora terra. 875
instat agens Tydeus fictumque in colla minatus
crura subit; coeptis non evaluere potiri
frustratae brevitate manus, venit arduus ille
desuper oppressumque ingentis mole ruinae
condidit. haud aliter collis scrutator Hiberi 880
cum subiit longeque diem vitamque reliquit,
si tremuit suspensus ager subitumque fragorem
rupta dedit tellus, latet intus monte soluto
obrutus, ac penitus fractum obtritumque cadaver
indignantem animam propriis non reddidit astris. 885
acrior hoc Tydeus, animisque et pectore supra est.
nec mora, cum vinclis onerique elapsus iniquo
circumit errantem et tergo necopinus inhaeret,
mox latus et firmo celer implicat ilia nexu,
poplitibus genua inde premens evadere nodos 890
nequiquam et lateri dextram insertare parantem
inprobus, horrendum visu ac mirabile pondus,
sustulit. Herculeis pressum sic fama lacertis
terrigenam sudasse Libyn, cum fraude reperta
raptus in excelsum, nec iam spes ulla cadendi, 895

---

873 effe[illegible]tus (c) **Bbf**: effusus **Q** alatu (a- *in ras.*) **B**: alatu (ł hyatu) ν^2: halatu **Nb** 874 Exui[illegible]t **b** ingentes **b** fluio **N** 875 sustentant (n *alterum adras.*) **f**: -ant **C** 876 fictumque (*ex* r-? **B**) **BQNr**ν: ictumque **PDCfb**μ: [illegible]ictumque **L**: ictumque (ł fictum) M^{σ} collo **L** 878 brevi[illegible]te (ta) Q^1 879 ingentis *ex* -es P^1 more *Gronovius* 880 Condidit ω: -cidit **P** haut **P** hiberi *ex* ha- **C** 881 reliquid **P**: -iquit *in ras.* **B**: relinquit **f**: reli[illegible]quit **b** 882 Si ω: Sic **P** 884 obtritumque ς: odtr- **P**: obductumque ω: oppressumque μ 885 reddit **r**: reddit (di) L^{σ} 886 Acrior ω: Hac prior **P** tydaeus **P** pectore (-re *add.* L^{σ}) **L** 887 honerique **B** 890 Poblitibus **Cf**: Pobl- (p) M^{σ} 892 Improbus **P** horrendom (u) Q^1 miserabile **BQb**μ 894 lybin **P** 895 cadendi *ex* -ti Q^1

nec licet extrema matrem contingere planta.
fit sonus, et laetos adtollunt agmina plausus.
tunc alte librans inopinum sponte remisit
oblicumque dedit, procumbentemque secutus
colla simul dextra, pedibus simul inguina vinxit. 900
deficit obsessus soloque pudore repugnat.
tandem pectus humi pronamque extensus in alvum
sternitur, ac longo maestus post tempore surgit,
turpia signata linquens vestigia terra.
palmam autem dextra laevaque nitentia dono 905
arma ferens Tydeus: 'quid si non sanguinis huius
partem haud exiguam — scitis — Dircaeus haberet
campus, ubi hae nuper Thebarum foedera plagae?'
haec simul ostentans quaesitaque praemia laudum
dat sociis, sequitur neglectus Agyllea thorax. 910
  sunt et qui nudo subeant concurrere ferro.
iamque aderant instructi armis Epidaurius Agreus
et nondum fatis Dircaeus agentibus exul.
dux vetat Iasides: 'manet ingens copia leti,
o iuvenes! servate animos avidumque furorem 915
sanguinis adversi. tuque o, quem propter avita
iugera, dilectas cui desolavimus urbes,
ne, precor, ante aciem ius tantum casibus esse
fraternisque sinas — abigant hoc numina! — votis.'
sic ait, atque ambos aurata casside ditat. 920
tum generum, ne laudis egens, iubet ardua necti

---

897 attollunt **P** 898 inopine **r** 899 Obliquumque **P** 900 vincxit **B**: iunxit **Q**fμ: vinxit *ex* ti- **C** 901 Defecit **P**: Defficit **LQ** 903 l(o)ango **B**[3] tempore ω: -ra **P** 904 terrae **f** 905 dextram **Q**[1] 906 tydaeus **P** 907 haut **P** (h)aberet **B**[1] 908 phoedera **P**: in foedera **Dr** 909 ostenta(n)s **L**$^{\sigma}$: -tat ω 910 neclectus **P** agylea **P**: agyllea *ex* ac- **B**[3] 911 *an* iubeant? 912 epidaureus **P** argus **f** 914 Dux (ł Dum) **M**$^{\sigma}$ 917 dilectas ω: de- **P** desolabimus **PSN**: -vimus (-v- *in ras.*) **B** 918 Te *ex* Ne μ[1] ca[s]sibus **Q** 919 abigant ω: abiciant **P** haec **C** 920 ambos *ex* -as **C** aurata *ex* -ruta **L**$^{\sigma}$ 921 Tum ω: Tunc **P** generum **P**: -ro ω

tempora Thebarumque ingenti voce citari
victorem: dirae recinebant omina Parcae.
ipsum etiam proprio certamina festa labore
dignari et tumulo supremum hunc addere honorem 925
hortantur proceres ac, ne victoria desit
una ducum numero, fundat vel Lyctia cornu
tela rogant, tenui vel nubila transeat hasta.
obsequitur gaudens, viridique ex aggere in aecum
stipatus summis iuvenum descendit; at illi 930
pone leves portat pharetras et cornua iussus
armiger: ingentem iactu transmittere circum
eminus et dictae dare vulnera destinat orno.
quis fluere occultis rerum neget omina causis?
fata patent homini, piget inservare, peritque 935
venturi praemissa fides: sic omina casum
fecimus, et vires hausit Fortuna nocendi.
campum emensa brevi fatalis ab arbore tacta,
horrendum visu, per quas modo fugerat auras,
venit harundo retro versumque a fine tenorem 940
pertulit, et notae iuxta ruit ora pharetrae.
multa duces errore serunt: hi nubila et altos

---

922 ci‖t‖ari **B** 923 rectorem *Peyraredus* recinebant **P** : retin- **ω** omnia **Q**[1] **ν**[1] parcae **Pω**: parrae *Müller; cf. Hor. carm. saec. 25* dirae retinebant stamina Parcae *Imhofius, quod cur faciant Parcae, non perspicitur* 924 festa **ω**: fessa **P** 925 Designari **C** tumulo **ω**: tumulis **P** *quod reiciendum, nam Statius plurali poetico* tumuli *utitur aut propter metrum (Theb. 5, 670 Silv. 3, 1, 24. 4, 4, 55. 5, 3, 106 et 243) aut propter euphoniam (Theb. 9, 388)* suppremum **BMQfb** honor‖ (ē) **P** 927 ly‖tia **Q**: lycia **Cfbμν** 928 tenua **r** transseat **Q** hastu **r** 930 Stipatum (s) **B**[3] 931 pharetras/ portat/ **N** 933 destinet **r** 934 ocultis **Qr** regum *ex* rerum **L**[σ] omnia **MQCbμ** *Phillimorius* 936 praemissa **PDς**: pro- (promisa **Q**) **ω** omina **ω**: omnia **PBfμL**[σ] (**L**[1] *dubium*): omn‖a (i, †omnia) **Q**[2]: omina **M**[σ] casum **Pω**: cassa *Müller* 937 hausit **PSς**: auxit **ω** 938 emensa **ω**: emissa **P** 939 Horrendum **ω**: Horridum **P** 941 hora **B**

occurrisse notos, adversi roboris ictu
tela repulsa alii. penitus latet exitus ingens
monstratumque — nefas! — uni remeabile bellum 945
et tristes domino spondebat harundo recursus.

943 Occurrise **r**: Decurrisse *μ* adversi **P**ς: adv̨erso (ad̨v- **f**) *ω* 944 repulsi (a supra i) **M**[σ] 945 *recte distinxit Marklandus ad Silv. 2, 6, 3* 946 En **Q** dominosp̨ondebat (e supra o) **P**[c] *post* 946 STATII POETAE THEBAID · LIB · UI · EXPLICIT. | INCIPIT EIUSDEM · LIBER · UII **P**

P. PAPINI STATI

THEBAIDOS

LIBER VII.

Atque ea cunctantes Tyrii primordia belli
Iuppiter haud aequo respexit corde Pelasgos,
concussitque caput, motu quo celsa laborant
sidera proclamatque adici cervicibus Atlans.
tunc ita velocem Tegees adfatus alumnum: 5
'i, medium rapido Borean inlabere saltu
Bistonias, puer, usque domos axemque nivosi
sideris, Oceano vetitum qua Parrhasis ignem
nubibus hibernis et nostro pascitur imbri.
atque ibi seu posita respirat cuspide Mavors, 10
quamquam invisa quies, seu, quod reor, arma tubasque
insatiatus havet caraeque in sanguine gentis

TESTIMONIA 9 *Prisc.* GL II 339, 2 (*propter ablativum* imbri) Statius in VII: nubibus .. imbri

---

7, 1—254 *in* **D** *paene extincti* 1 Utque **μν**: Atque$^{\text{ł ut}}$ **M**^{1} 2 haut **P** 3 caput *ex* -ud **Q**^{1} laborat^{n} **Q**^{1}: roborant **r** 4 athlans **P**: at(h)lans **KQ**^{1}**μ**: atla^{h}▒s **B**^{1}: at(h)las **ω** 5 affatus **P**^{1}: adfatur (*ex* eff- **f**^{1}) **P**^{r}**ω** 6 In **fμ** borean^{que} **B**^{3} boream praelabere *Heinsius falso* 7 Bisthonias **P** puer **P**: super **ω** 8 pharrasis **P** 9 imbre **Q** 11 Quanquam **P** iniussa *coni. Garrodius* 12 havet *Schrader*: habet **Pω**: obit *Baehrens*: hiat *Garrodius* caraeque **Pω**: Thracaeque *Garrodius*, *adiectivo non Statiano*

luxuriat: propere monitus iramque parentis
ede, nihil parcens. nempe olim accendere iussus
Inachias acies atque omne, quod Isthmius umbo 15
distinet et raucae circumtonat ira Maleae:
illi vix muros limenque egressa iuventus □
sacra colunt; credas bello rediisse, tot instant
plausibus, offensique sedent ad iusta sepulcri.
hicne tuus, Gradive, furor? sonat orbe recusso 20
discus et Oebalii coeunt in proelia caestus.
at si ipsi rabies ferrique insana voluptas
qua tumet, inmeritas cineri dabit inpius urbes
ferrum ignemque ferens, inplorantisque Tonantem
sternet humi populos miserumque exhauriet orbem. 25
nunc lenis belli nostraque remittitur ira.
quodni praecipitat pugnas dictoque iubentis
ocius inpingit Tyriis Danaa agmina muris —
nil equidem crudele minor —, sit mite bonumque
numen, et effreni laxentur in otia mores, 30
reddat equos ensemque mihi, nec sanguinis ultra
ius erit: aspiciam terras pacemque iubebo
omnibus; Ogygie sat erit Tritonia bello.'
dixerat, et Thracum Cyllenius arva subibat;

---

13 parentis *ex* -es P^1 14 nempe **P**ω: namque **S** accendere ω: accedere **Pf** 15 Inachidas **C** 16 Distinet (*ex* Dest- B^1Q^1) ω: Destinet (*ex* Fe- **C**) **PCr** ora **rb** 17 Illi *ex*
is
-e f^1: Illi^c $M^1\nu^2$: illic *Peyraredus* 18 re≋diisse (d) **B**: redise f^1
bu
19 iusta **P**ω: iusta M^1f^2: busta ł iusta ν^2: busta **N**μ^1 sepulchri **P** 20 gra≋dive (i *ex* e, *eras.* n) B^1 sonat *om.* b^1
s i
sine lac., ruit *add.* b^2 recuso M^1 21 improelia **b** 22 ipse f^1
23 -et inmeritas ω: -et iammeritas P^1: etiam meritas **N**
or mitior redditur
impius **P** 24 implor- **P** 26 remittitur P^r: remittitur f^2
v e
27 -ni **P**ς: -nisi ω 29 Nile quidem **C** credule Q^2
o
minor P^1: moror *Baehrens falso* 30 *in* **B** *summa margine repetitus* Nomen **r** 31 aequos **B**: aequus **L** 32 Ius≋erit (s) **P**
34 et **P**ω: at **KMf** *Menkius abusus locis Vergilianis Aen.*

atque illum Arctoae labentem cardine portae 35
tempestas aeterna plagae praetentaque caelo
agmina Nimborum primique Aquilonis hiatus
in diversa ferunt: crepat aurea grandine multa
palla, nec Arcadii bene protegit umbra galeri.
hic steriles delubra notat Mavortia silvas — 40
horrescitque tuens —, ubi mille furoribus illi
cingitur averso domus inmansueta sub Haemo.
ferrea compago laterum, ferro apta teruntur
limina, ferratis incumbunt tecta columnis.
laeditur adversum Phoebi iubar, ipsaque sedem 45
lux timet, et durus contristat sidera fulgor.
digna loco statio: primis salit Impetus amens
e foribus caecumque Nefas Iraeque rubentes
exanguesque Metus, occultisque ensibus adstant
Insidiae geminumque tenens Discordia ferrum. 50
innumeris strepit aula Minis, tristissima Virtus
stat medio, laetusque Furor voltuque cruento
Mors armata sedet; Bellorum solus in aris
sanguis et incensis qui raptus ab urbibus ignis.
terrarum exuviae circum et fastigia templi 55
captae insignibant gentes, caelataque ferro

3, 259. 11, 595. 709 ubi exstat dixit, at *hic autem* (*vix*) dixerat, et *legitur* arva ω: arma **P** 35 arctoae **P**ω: hibernae (ł arctoae) **M**$^{\sigma}$: hibernae **f** 37 *om.* **b**[1], *add.* **b**[2] 40 delubra steriles **L** silvịas **P**[1] 41 furẹnṭibus (ori) **Q**[2] 42 Fingitur **K** averso **P**ω: adverso **S**[2]μ inmansueta **P**ω: ał inrequieta **B**[1] *mg.*: inmansueta (ł inrequieta) **L**$^{\sigma}$**r**[1] 43 apta **P**: arta (*ex* -to **L**$^{\sigma}$) ω: a(r)cta **b**[1]: arẹ(t)a **Q**[2], *sed* aptus *prisce usurpatum* 44 Li[illegible]mina **f** 46 Dux **C** 47 loco (deo) **P**^{r} 48 Efforibus (*prius* f *litura deletum*) **P**: Efforibus ν 49 ocultisque **Q** 50 gemiṭ(n)umque **M**$^{\sigma}$ 51 ministris(tis)sima **L**$^{\sigma}$ 52 vo(v)ltuque **B**[1]: vu- **P** 54 qui *ex* -que **B**[3] 55 fastigia *ex* -dia **P**^{r} 56 insignạ(i)bant **P**^{r}: insignibant *ex* -gna- **M**[1] caelati(a)que **B**[3]: -ta(a)eque **Q**[2]

fragmina portarum bellatricesque carinae,
et vacui currus protritaque curribus ora,
paene etiam gemitus: adeo vis omnis et omne
vulnus. ubique ipsum, sed non usquam ore remisso 60
cernere erat: talem divina Mulciber arte
ediderat; nondum radiis monstratus adulter
foeda catenato luerat conubia lecto.
quaerere templorum regem vix coeperat ales
Maenalius, tremit ecce solum et mugire refractis 65
corniger Hebrus aquis; tunc quod pecus utile bello
vallem infestabat, trepidas spumare per herbas,
signa adventantis, clausaeque adamante perenni
dissiluere fores. Hyrcano in sanguine pulcher
ipse subit curru, diraque adspargine latos 70
mutat agros, spolia a tergo flentesque catervae:
dant silvae nixque alta locum; regit atra iugalis
sanguinea Bellona manu longaque fatigat
cuspide. deriguit visu Cyllenia proles
submisitque genas: ipsi reverentia patri, 75
si prope sit, dematque minas nec talia mandet. □
'quod Iovis imperium, magno quid ab aethere portas?'
occupat Armipotens 'neque enim hunc, germane, sub axem

---

a i
57 coronae C 58 cursus BL: currus *ex* cursus Q²b¹
ł confracta
protritaque r¹ hora B 59 Pene (o *suprascr.*) M¹L^σ: Pone ς *Heinsius male* pone aciem gemitus *Unger 1868 p. 225* gemitusque D *vel* aderat *pro* adeo *vel* ad omne *pro* et omne *Barthius sensu loci non intellecto* 61 mulcifer (*ex* -ber B¹) BLMfC b 62 radiis *s. l.* M² monstratur f adulter *in ras.* L^σ
63 lurat (e *suprascr.*) B¹ 65 mugibere fractis P: mugirere fractis (*recte dist.* L^σ) L 66 bello P: -is ω 67 trepidas b 68 adventantis *ex* -es B¹ peremni b 70 aspargine P laetos ς *Barthius* 72 iugales P 73 longeque C: logaque (n *suprascr.*) Q¹ 74 diriguit Pμ: de- (i *suprascr.*) Q¹ 75 Summisitque P ipsi *ex* -a B¹ domatque (e *suprascr.*) B¹ mandet *ex* -at f¹ 77 quid (quod f) ω: -que et P 78 armipotens *ex* -ma- B
ł germane sub axem
enim *om.* N hunc modo in aera velox M^σ: hunc modo in aera velox f

sponte venis hiemesque meas, cui roscida iuxta
Maenala et aestivi clementior aura Lycaei.' 80
ille refert consulta patris. nec longa moratus,
sicut anhelabant, iuncto sudore volantes
Mars inpellit equos, resides in proelia Graios
ipse etiam indignans. vidit pater altus et irae
iam levior tardo flectebat pondere vultum. 85
ut si quando ruit debellatasque relinquit
Eurus aquas, pax ipsa tumet pontumque iacentem
exanimis iam volvit hiemps: nondum arma carinis
omnia, nec toto respirant pectore nautae.
finierat pugnas honor exequialis inermes, 90
necdum aberant coetus, cunctisque silentibus heros
vina solo fundens cinerem placabat Adrastus
Archemori: 'da, parve, tuum trieteride multa
instaurare diem, nec saucius Arcadas aras
malit adire Pelops Eleaque pulset eburna 95
templa manu, nec Castaliis altaribus anguis,
nec sua pinigero magis adnatet umbra Lechaeo.
nos te lugenti, puer, infitiamur Averno,

---

80 clementiar [o] **Q**[1] lycaei *ex* -aeti **P**[1] 82 hanelabant **BQ** sodore [v] **B**[1] 83 residens **P**[1]: -es [que] **D**: -esque *ω* improelia **b**[1] 84 irae *Peyraredus*: ira **P***ω*: ~~in~~ ira *μ* 85 levio [r] **B**[1] tarde [ł do] **M**[σ] tarde flectebat pondera vultus *Imhofius* 86 quondo **L** relinquit **PSfb**: -liquit *ω* 87 aquis [a] **M**[σ] timet [ł tumet] **r**[1]: tumens *μ* 88 carinis *ω*: *om.* **P**: quiescunt **P**[1] *mg.* 89 toto [ł tuto] **M**[σ]**ν**[2]: tuto **f** pectire [o] **B**[1] 91 ab-erant (i) **fb**: aderant *μ* coetus *praeter* c- *in ras.* **Q**[1]: questus *Peyraredus*, *sed cf. 6, 250* 92 placabat *ω*: pacabat **PLb**: pa- [l] **B**[1]**f**[r]: pa- [ł pla] **M**[σ] 93 Aechemori **f** tum [u] **B**[1] trieteride *ex* triat- **B**[1]: *ex* trit- **b**[1]: triateride **Q** 94 sacius [u] **Q**[2] arcados **BQCf**: -as *ex* -os **b**[1] auras (u) **P** 95 Malit **Pf**[c]**b**[c]**C**[2]: Malet **f**[1]: Mallet *ω*: Malet **N**: Mallet [it] **Q**[1] 97 adnatat [e] **M**[1] umbra [ł unda] **r**[1] lechaeo **PDN**: lyc(ha)eo *ω* 98 lugendum *Lachmannus*

maestaque perpetuis sollemnia iungimus astris,
nunc festina cohors. at si Boeotia ferro 100
vertere tecta dabis, magnis tunc dignior aris,
tunc deus, Inachias nec tantum culta per urbes
numina, captivis etiam iurabere Thebis.'
dux ea pro cunctis, eadem sibi quisque vovebat.
iam pronis Gradivus equis Ephyraea premebat 105
litora, qua summas caput Acrocorinthos in auras
tollit et alterna geminum mare protegit umbra.
inde unum dira comitum de plebe Pavorem
quadripedes anteire iubet: non alter anhelos
insinuare metus animoque avertere viris 110
aptior; innumerae monstro vocesque manusque
et facies quamcumque velit; bonus omnia credi
auctor et horrificis lymphare incursibus urbes.
si geminos soles ruituraque suadeat astra,
aut nutare solum aut veteres descendere silvas, 115
a! miseri vidisse putant. tunc acre novabat
ingenium: falso Nemeaeum pulvere campum

---

103 *Prisc.* GL II 566, 5 (*propter passivum* iurari) Statius etiam in VII: captivis .. Thebis

---

99 Festaque b aris ł astris **B**[1]**M**$^{\sigma}$: aris **QLfb**μ 100 aç (t) **P**[1] boaetia **Bb**: boetia **Qf** 101 dabạs (i) **f**[2] 103 iurabere *ex* -vere **P**[1] 104 vovebat **P**: vol▒ebat (v) **B**: volebat ω 106 acrocorinthos **P**: -us ω auras *ex* -os **P**[1] 108 QVADripedes **P**: Quadripedes (v) **B**[1]ν[1]**KQ**[2]: -dru- **SMCf**μ: -dri- **Lrb** 110 animoque avertere vires **P**ς: animumque avertere (adv- **S**) veris ω 111 mostro **L** 112 quamcumque **P**: qua- **BQLb**[1]**r**: quae- ω velit **PBQ**: velit (ł libet) **L**$^{\sigma}$: libet (*in ras.* **b**[2]) ω credi *ex* -do **f**: *ex* -dit **b** 113 Ductor μ[1]: ł Auctor μ[2] *mg.* (h)orrificis **P**[1] 114 saudeat (sua) **Q**[1] 115 mutare μ: natare **f**: nątare (v) **M**$^{\sigma}$ 116 vidise (s) **P**[1] putant **PQ**[1]νς: putent **Q**[1] *mg.* ω atre **r**: aẹre (o) **Q**[1]: arçe (r) **f**[1] iuvabat *Menkius* 117 nemeum **BMQfb**μ fuso (falso) ν[2]

erigit; attoniti tenebrosam a vertice nubem
respexere duces; falso clamore tumultum
auget, et arma virum pulsusque imitatur equorum, 120
terribilemque vagas ululatum spargit in auras.
exsiluere animi, dubiumque in murmure vulgus
pendet: 'ubi iste fragor? ni fallimur aure. sed unde
pulvereo stant astra globo? num Ismenius ultro
miles? ita est: veniunt. tanta autem audacia Thebis? 125
an dubitent — age! —, dum inferias et busta colamus?'
haec Pavor attonitis; variosque per agmina vultus
induitur, nunc Pisaeis e milibus unus,
nunc Pylius, nunc ore Lacon, hostesque propinquos
adiurat turmasque metu consternat inani. 130
nil falsum trepidis. ut vero amentibus ipse
incidit et sacrae circum fastigia vallis
turbine praevectus rapido ter sustulit hastam,
ter concussit equos, clipeum ter pectore plausit:
arma, arma insani sua quisque ignotaque nullo 135
more rapit, mutant galeas alienaque cogunt

---

130 *Eutych.* GL V 479, 26 consterno etiam consternas differentiae significationis causa primae invenitur, ut Statius libro VII Thebaidos: adiurat .. inani

---

118 a *om.* P 120 pulssusque f imitat[u]or Q^2 121. 120 ν^1, *corr.* ν^2 121 -que *ex* -quo B^1 vagas *ex* -os L^{σ} ululutum [a] Q^1 122 Exiluere ω: -liere P, *cf. Hermes 40 (1905) p. 342* animi (-i *in ras.* B^1) Pω: -mis ς murmura *Heinsius* 123 ni Pω (*i. nisi forte, cf. 2, 351*): num *Kochius 1865 p. 8* sed ω: et P unde *ex* inde B^3M^{σ}: inde Q 124 Pulvereo (-o *in ras.*) B^3 isthmenius P 125 Miles adest C tanta autem (aut C: *om.* μ^1) ω: tantam autem P: tanta est S: tanta est $N\mu^2$ fiducia [ł auda] ν^2 126 agedum et C; *distinxit Imhofius* dubitent *ex* -tant Q^1 127 *a* b^2 *praeter* Hae- *scriptus in ras.* 130 consternit *ex* -nat $M^{\sigma}L^{\sigma}f^1$: -nit $Nb\mu$ 131 Ni[illegible]l (hi) Bb 133 provectus $N\mu$ 134 clipeo N pectore [a] N^2: cuspide *Garrodius* plausit [ł pressit] M^{σ} 135 — insani! — *interpunxit* Mf *al.* 136 mutat [n] L^{σ}

ad iuga cornipedes; ferus omni in pectore saevit
mortis amor caedisque, nihil flagrantibus obstat:
praecipitant redimuntque moras. sic litora vento
incipiente fremunt, fugitur cum portus; ubique 140
vela fluunt, laxi iactantur ubique rudentes;
iamque natant remi, natat omnis in aequore summo
ancora, iam dulcis medii de gurgite ponti
respicitur tellus comitesque a puppe relicti.
viderat Inachias rapidum glomerare cohortes 145
Bacchus iter; gemuit Tyriam conversus ad urbem,
altricemque domum et patrios reminiscitur ignes,
purpureum tristi turbatus pectore vultum:
non crines, non serta loco, dextramque reliquit
thyrsus, et intactae ceciderunt cornibus uvae. 150
ergo ut erat lacrimis lapsoque inhonorus amictu
ante Iovem — et tunc forte polum secretus habebat —
constitit, haud umquam facie conspectus in illa —
nec causae latuere patrem —, supplexque profatur:
'excindisne tuas, divum sator optime, Thebas? 155
saeva adeo coniunx? nec te telluris amatae
deceptique laris miseret cinerumque meorum?
esto, olim invitum iaculatus nubibus ignem —
credimus —: en iterum atra refers incendia terris,

---

148 *et* 151 Σ 7, 222 dixerat poeta superius: lapsoque inhonorus amictu (151) et: purpureum .. vultum (148)

---

137 om≡ni (e?) **BQ**^{2} impectore **b** 138 flagrantibus *ex* fra- **L**$^{\sigma}$ 143 Anchora **P** medii≡ (-s) **b** 144 tel≡lus **f** 145 rabidum **r** 149 crines *ex* -m **B** non serta *om.* **b**^{1} *sine lac.*: non mitra *add.* **b**^{2} 151 lapso≡que (s) **b**: -osque **r** inhonores (v *superscr.*) **L**$^{\sigma}$ 152 ut tunc **C** polus *Baehrens* secretus (ł securus) **Q**^{2} abebat **B** 153 aut **PB**^{1} ḥunquam **Q**^{1} 154 suplexque **BQ** 156 Saeva≡deo (a) **Q**^{2} 158 invitus *in lac. suppl.* **b**^{2} iaculatum **NC**$\mu^{2}\nu$: -tu≡ **K** nuṛibus (b) **B**^{1}: nu≡ibus (b) **Q**^{2}: nuribus **Lf**: nuribus (ł nubibus) **M**$^{\sigma}$ 159 eu iterum **C**

nec Styge iurata, nec paelicis arte rogatus. 160
quis modus? an nobis pater iratusque bonusque
fulmen habes? sed non Danaeia limina talis
Parrhasiumque nemus Ledaeasque ibis Amyclas.
scilicet e cunctis ego neglectissima natis
progenies? ego nempe tamen, qui dulce ferenti 165
pondus eram, cui tu dignatus limina vitae
praereptumque iter et maternos reddere menses.
adde, quod inbellis rarisque exercita castris
turba meas acies, mea tantum proelia norunt.
nectere fronde comas et ad inspirata rotari 170
buxa: timent thyrsos nuptarum et proelia matrum.
unde tubas Martemque pati, qui fervidus ecce
quanta parat? quid si ille tuos Curetas in arma
ducat et innocuis iubeat decernere peltis?
quin etiam invisos — sic hostis defuit? — Argos 175
eligis! o ipsis, genitor, graviora periclis
iussa: novercales luimus ditare Mycenas!
cedo equidem. quo sacra tamen ritusque peremptae
gentis et, in tumulos si quid male feta reliquit
mater, abire iubes? Thracen silvasque Lycurgi? 180
anne triumphatos fugiam captivos ad Indos?

---

160 iurata stige **C** pelicis *ex* -es **M**^{1} 161 $\overset{n}{a}$ nobis **M**$^\sigma$: a nobis **f** 162 $\overset{h}{a}$bes **B**^{1}: habe...s **f** 163 Pharrasiumque **P**: Par$\overset{r}{t}$hasiumque **b**^{1} *prius* -que *add.* **B**^{3} led$\overset{e}{a}$sque **f**^{1} 164 neclectissima **P**: ne...gl$\overset{c}{e}$tissima **B**^{1} 165 neppe **N** ferenti ω: -tis **P** 167 Pr$\overset{r}{e}$ceptumque **f**^{2} iter **P**ω (*cf. Imhofius ad h. l.*): uterum *Barthius* 170 fronde ω: fronte **P**
172 qui **PC**: quin ω 173 quodsi **r** 174 innocu^{is} **b**^{1}
175 defuit *ex* decuit **L**$^\sigma$ 176 eligis ς *Marklandus ad Silv. 2, 6, 58*: Elicis **P**ω, *cf. Σ ad v. 177* h^{oc} ipsis **B**^{1}: ipsis o (*corr.* μ^1) μ **r** genitis μ 177 luimus **P**: ruimus ω *fortasse recte*: ruimur *Barthius* 178 Credo **C** ˙180. 179 ν^1, *corr.* ν^2
179 in tumulo *Naukius 1863 p. 6, sed* in tumulos *cum* male feta *coniungendum* 180 lygurgi **PBQMfb** 181 captiv$\overset{v}{o}$s **P**^{r}

da sedem profugo! potuit Latonia frater
saxa — nec invideo — defigere Delon et imis
commendare fretis; cara submovit ab arce
hostiles Tritonis aquas; vidi ipse potentem 185
gentibus Eois Epaphum dare iura, nec ullas
Cyllene secreta tubas Minoave curat
Ida: quid heu tantum nostris offenderis aris?
hic tibi — quando minor iam nostra potentia — noctes
Herculeae placitusque vagae Nycteidos ardor, 190
hic Tyrium genus et nostro felicior igne
taurus: Agenoreos saltem tutare nepotes.'
invidiam risit pater, et iam poplite flexum
sternentemque manus tranquillus ad oscula tollit
inque vicem placida orsa refert: 'non coniugis ista 195
consiliis, ut rere, puer, nec saeva roganti
sic expostus ego: inmoto deducimur orbe
fatorum; veteres seraeque in proelia causae.
nam cui tanta quies irarum aut sanguinis usus
parcior humani? videt axis et ista per aevom 200
mecum aeterna domus, quotiens iam torta reponam
fulmina, quam rarus terris hic imperet ignis.
quin etiam invitus magna ulciscendaque passis

---

183 imis **BMQ**[2]: unis **PQ**[1]**SLNfb**μ: unịis ν^1: ǂimis *sscr.* ν^2 184 fretịis **P**[c] submo▒vit **f** ab *s. l.* **B**[1] 186 [e]paphum **b**[2] ullis (a *sscr.*) **M**[1]: illas **C** 187 Cyllenes **MNCfr**$\mu\nu$: -ne▒ **B** minoave **b**: -noiave **P**ω 188 quod **r** tanta **r** aris *ex* -as **f** 189 noctes ω: -tis **P** 190 placitus[que] **b**[2] vaga μ nyctaedos (i i *sscr.*) **Q**[2] 191 tyṭịrium ν^2 192 Taurus et **Q** agenereas **B** saltim **P**: -im *ex* -em ν^2 193 poblite **M** 194 ad *ex* ab **L**[σ] 196 utere (r *sscr.*) **P**[c] nec *add.* **L**[σ] roganti▒ (s, **b** 197 expos▒tus **b** inmota **L** deducimur ω: -mus **P** 199 aut **P**ω: et **Q** 200 Pacior **L** aevom (v *sscr.*) **B**[1]: aevum **P** 201 quociọns (e *sscr.*) **Q**[1] torta **P**ω: certá *Marklandus ad Silv. 5, 2, 102 inani epitheto* 202 imperat μ ignis μ^1 *in ras.* 203 mana (g *sscr.*) **f**[2] passis *ex* -us **M**[1]

aut Lapithas Marti, aut veterem Calydona Dianae
expugnare dedi; meaque est iactura pigetque 205
tot mutare animas, tot reddere corpora vitae.
Labdacios vero Pelopisque a stirpe nepotes
tardum abolere mihi; scis ipse — ut crimina mittam
Dorica —, quam promptae superos incessere Thebae;
te quoque — sed, quoniam vetus excidit ira, silebo. 210
non tamen aut patrio respersus sanguine Pentheus,
aut matrem scelerasse toris aut crimine fratres
progenuisse reus, lacero tua lustra replevit
funere: ubi hi fletus, ubi tunc ars tanta precandi?
ast ego non proprio diros inpendo dolori 215
Oedipodionidas: rogat hoc tellusque polusque
et pietas et laesa fides naturaque, et ipsi
Eumenidum mores. sed tu super urbe moveri
parce tua: non hoc statui sub tempore rebus
occasum Aoniis, veniet suspectior aetas 220
ultoresque alii: nunc regia Iuno queretur.'
his ille auditis mentemque habitumque recepit.
ut cum sole malo tristique rosaria pendent
usta noto, si clara dies zephyrique refecit
aura polum, redit omnis honos, emissaque lucent 225
germina et informes ornat sua gloria virgas.

---

204 laphitas P at μ 205 meaque $b^2\varsigma$: mea $P\omega$: nimia *Phillimorius*: Iovis *vel* nostra *Garrodius* pietque L 206 reddere corpora P: corpora (*ex* -re L^{σ}) reddere ω 207 Labdacias Q 208 abolere (*ex* adho- L^{σ}) ω: adolere P omittam μ 210 Ne r 211 $\text{respe}\overset{r}{\text{c}}\text{tusus}$ ν^2 212 aut $P\omega$: et *Baehrens* $\text{fratr}\overset{e}{\text{i}}\text{s}$ Q^1: -es *ex* -is M^{σ} 213 $\text{re}\overset{o}{\text{u}}\text{s}$ P^r lustra PQ^2N: iussa ω 214 ubi hi P: ubi ω 215 At ν impendo P 216 $\text{Oedipodi}\overset{o}{\text{a}}\text{nidas}$ f^1: Aeidip- L 217 ipsi *ex* -e M^1 218 $\overset{v}{\text{o}}\text{rbe}$ P^c 220 aoni^{is} b^2 susceptior C: suspectior *ex* suppecio L^{σ} 222 mentemque *ex* -ten- b^2 recepit (-cepit Q^1 *in ras.*) ω: recipit P 223 rosaria *ex* -alia P^c pendent (*ex* pa- P^c) P: pallent ω 224 si . . . refecit ν^2 *in ras.* recepit f (*e v. 222*) 225 $\overset{\text{honos}}{\text{~~holus~~}}$ P^c

nuntius attonitas iamdudum Eteòclis ad aures
explorata ferens longo docet agmine Graios
ire duces, nec iam Aoniis procul afore campis;
quacumque ingressi, tremere ac miserescere cunctos 230
Thebarum; qui stirpe, refert, qui nomine et armis.
ille metum condens audire exposcit et odit
narrantem; hinc socios dictis stimulare suasque
metiri decernit opes. exciverat omnem
Aoniam Euboeamque et Phocidos arva propinquae 235
Mars, ita dulce Iovi; longe fugit ordine velox
tessera: propellunt acies, seseque sub armis
ostentant; subeunt campo, qui proximus urbi
damnatus bellis pàtet expectatque furores.
nondum hostes contra, trepido tamen agmine matres 240
conscendunt muros, inde arma nitentia natis
et formidandos monstrant sub casside patres.
turre procul sola nondum concessa videri
Antigone populis teneras defenditur atra
veste genas; iuxtaque comes, quo Laius ibat 245
armigero; tunc virgo senem regina veretur.
quae sic orsa prior: 'spesne opstatura Pelasgis

---

227 Nintius **b** dudum *s. l.* **M**¹ aures *ex* -as **Q**¹
228 longo *ex* -a **L**ᵟ 229 aonias (i s. l.) **P**¹· aoniis (o *ex* n) **b**² afore **P**ω: affore **BLN**: abfore *ex* aff- **f**¹**b**² 232 ex- *add.* **f**ʳ
233 hinc ω: hic **P**: his **B**¹**f**: his (hinc s. l.) **M**¹ socios dictis **P**: dictis socios ω 234 *om.* **M**¹, *add.* **M**¹ *mg.*
236 Mas (r s. l.) **Q**¹ longe **PBN**: longo (*ex* -a **L**ᵟ) ω fuit **DLr**: fugit *ex* fuit **M**¹ν²: furit *ex* fuit **f**² velox *ex* -ax **L**ᵟ
237 Tersera μ propellant **BMf**μ: -unt *ex* -ant **Q**²**b**²
238 Ostentent B: -tent (a s. l.) M¹Lᵟ Q²: -dent f 239 èxpectantque ς ***Deipser 1881 p. 118, sed campus expectat furores, milites victoriam*** 240 hostes (*ex* -is **Q**¹) **PQ**: hostis ω contra **Bb**: contce (contra s. l.) (-ce *parum perspicue in ras.* **P**ʳ; *fuit* -ra) **P**: circae **Q**²: circa ω
tepido (r s. l.) **P**ᶜ agmina (e s. l.) **P**ᶜ matris (e s. l.) **L**ᵟ 242 Et dandos (for s. l.) μ²
244 atra C 245 laicus (tius s. l.) **L**ᵟ 246 senem *ex* -en **b**² **247 obstatura P**

haec vexilla, pater? Pelopis descendere totas
audimus gentes: dic, o precor, extera regum
agmina; nam video, quae noster signa Menoeceus, 250
quae noster regat arma Creon, quam celsus aena
Sphinge per ingentes Homoloidas exeat Haemon.'
sic rudis Antigone, senior cui talia Phorbas:
'mille sagittiferos gelidae de colle Tanagrae
promovet ecce Dryas; hic, cui nivea arma tridentem 255
atque auro rude fulmen habent, Orionis alti
non falsus virtute nepos: procul, oro, paternum
omen et innuptae vetus excidat ira Dianae.
iungunt se castris regisque in nomen adoptant
Ocalea Medeonque et confertissima lucis 260
Nisa Dionaeisque avibus circumsona Thisbe.

---

254 Σ 9, 745 Tanagre enim civitas Euboeae (*l.* Boeotiae) est, ut ipse in catalogo: mille .. Tanagrae

---

248 vexilla *ex* vi- P[r] totas ω: totas (ł tantas) P[c]: gentes Dr 249 Audivimus Q[1] gentes Pω: totas Dr 250 nostra N meneceus (ł menechus) *add.* b[2]: menoeceus Q[2]: -teus *ex* -ceus M[σ] 251 noster ~~patruus~~ P[c] *aut* P[r]: (nos)ter M[1]: nostra N regat P: gerat ω celsus (-s- *ex* -i- L[σ]) L 252 Spinge MQLfb homoloidas *ex* haem- P[r]: homeloidas Bb: homoloidas (i) f[r]: omoloydas *ex* home- L[σ]: hemoloidas μ, *cf. 8, 354* 253 antigenae Q seni(or) L[σ] 254 sagittiferas f: -r(o)as M[σ]: -r(o)is Q[1] trinagrae C 255 dy(r)[illegible]as (r) b hi(c)cui L[σ] nivea *ex* -ia f[1] tridentem ω: -ti P 256 Auro (b) at(a)que μ[2] habent ω: -et P 257 fals(v)os M[1] ore *ex* ora L[σ] 258 vetus ω: procul P (*e v. 257*), *cf. 210 post* 259 Q[2] *mg.* Et bellator abas nolebat mandere fabas 260 Ocalea *Kohlmannus* (*quamquam* 'Ωκαλέη *non inauditum*): Oebalidae *ex* Oeclaliae P[r]: Ocale(a)e *vel sim.* ω confertissima P: -sert- ω lucis (ł iugis) M[σ]: iugis (ł lucis) Q[2]: iugis (al nugis B[2]) BLr: iu(r)gis b[2]: nugis *ex* iugis ν[2]: iugis (lucis ł silvis) N 261 Nisa ω: Nysa P circumsonat hispe Mf: -sona[illegible] hisbae L

proximus Eurymedon, qui pastoralia Fauni
arma patris pinuque iubas imitatur equinas,
terribilis silvis: reor et Mavorte cruento
talis erit. dites pecorum comitantur Erythrae, 265
qui Scolon densamque iugis Eteonon iniquis,
qui breve litus Hyles Atalantaeamque superbi
Schoenon habent notique colunt vestigia campi;
fraxineas Macetum vibrant de more sarisas
saevaque difficiles excludere volnera peltas. 270
ecce autem clamore ruunt Neptunia plebes
Onchesti, quos pinigeris Mycalessos in agris
Palladiusque Melas Hecataeaque gurgite nutrit
Gargaphie, quorumque novis Haliartos aristis
invidet et nimia sata laeta supervenit herba. 275
tela rudes trunci, galeae vacua ora leonum,

---

262 Σ 11, 32 Eurymedon .. cuius in catalogo fecerat mentionem: proximus ... patris

---

262 qui **PC**: cui *ω* 263 pinuque **P**: pinu⁝que **g**: pinusque *ω* iubas *ex* -es **f**[1] imitatur *ex* -us **Q**[1] 264 silv^is **b**[2] ma⁝vorte (r) **b** 265 erit *ex* -at **B**[3]: erat **Q**. dites *ω*: -is **P** erithae **f** 266 scolon **PDN**: ⁝colon **BQ**: colon *ω* et^h^enon *μ*[1]: etheonon **r** 267 hyes **f**: heles **L** atalanteamque **P**: -e^a^mque **B**[1]: -e^u^mque **K**: -emque **Qb**: atạlante^a^mque **f**^r^: at(h)lantemque (-eque **L**) *ω*: atlrite^am^que *ex* ac- *μ*[1]: athalanteamque *ν*[2] *in ras.*: arlatenaque **r** superbi⁝ **Q** 268 Schiron **M**: Sciron **f**: Syron **L**^σ^ *in ras.*: Secron **C** 269 macetum vibrant **P**: vibrant macetum (-dum **KCμ**) *ω* 270 exc⁝udere (l) **b** v^v^olnera **B**[1]: vulnera **P** pel⁝tas (i) **B**: peltis **r** 271 plebes **P***ω*: pubes **BLb**: plebes^pubes^ **C**[1]: prole^ł plebes^ **Dμ**: proles **r**[1] 272 Fonchesti **b** mycalessos **P**: -esos (meg- *ex* mic- **M**[1]) *ω* pinigeris (*ex* pu- **B**) **P***ω*: piniferis *Deipser 1881 p. 127, sed cf. 12, 225 Val. Flacc. 6, 393. errat idem in interpretatione 7, 97* 273 haecataeaque **P**: h⁝e⁝cataeaque (a, c) **B**: hecataeque **f** 274 Gargaphie **fς**: Gargaphile **P**: Garcaphie *vel* Carc- *ω* aliartos (-r⁝t- **L**) *ω* 275 nimia *ω*: nivea **P**: viva *Garrodius*

arborei dant scuta sinus. hos regis egenos
Amphion en noster agit — cognoscere pronum,
virgo —, lyra galeam tauroque insignis avito.
macte animo iuvenis, medios parat ire per enses 280
nudaque pro caris opponere pectora muris.
vos etiam nostris, Heliconia turba, venitis
addere rebus opem; tuque, o Permesse, canoris
et felix Olmie, vadis armastis alumnos
bellorum resides. patriis concentibus audis 285
exultare gregem, quales, cum pallida cedit
bruma, renidentem deducunt Strymona cygni.
ite alacres, numquam vestri morientur honores,
bellaque perpetuo memorabunt carmine Musae.'
dixerat, et paulum virgo interfata loquenti: 290
'illi autem, quanam iunguntur origine fratres?
sic certe paria arma viris, sic exit in auras
cassidis aequus apex; utinam haec concordia nostris!'
cui senior ridens: 'non prima errore videndi
falleris, Antigone: multi hos — nam decipit aetas — 295
dixerunt fratres. pater est natusque, sed aevi

296 Σ 11, 35 et istorum (*Lapithaonis atque Alatrei*) meminit in catalogo: pater .. modos

277 egenus **f** 278 en **P**ω: et **Q** 279 lyra galeam **D**: lyram (-ra▒ **B**) galeam (-a▒ b) **PBb**: lyram galea (in g- **C**) ω 281 opponere *ex* obp- **Q**[1] 282 venitis **P**: veni▒tis **Qbv**: venistis ω 283 permesse (-mi- [e] **Q**[1]) ω: permense **P** 284 Olmie *Gronovius*: hormie (ormige **Mf**) **P**ω armastis **P**: -atis ω 285 audis *ex* -es **Q**[1] 286 quales ω: -is **P** 287 renitentem (*ex* -nid- **L**) **Lb**: renitentem [den] **C**[2] stymona [r] **Q**[1]: strimon▒a (i) **f**: stirmona [i] **M** 288 moriantur **Q** 289 nymphae [musae] **r**[1] 290 virgo paulum **D** interfa▒ta **f**: -fecta [a] **Q**[2] loquenti **P**: docenti (*ex* -di **L**) ω (*ex glossa* dicenti *corr., ut metro satis fieret*): docentem **K**: loquentem ς 291 Ille [i] **Q**[1] origione **L** 292 patria **D** exeat [exit] **Q**[1] 294 prim [a] **P**[1] 295 multi *ex* -to **M**[1] 296—383 *in* **B** *desunt exciso uno folio* sed aevi (*ex* sedem **C**[2]) ω: sed aevo **P**

confudere modos: puerum Lapithaona nymphe
Dercetis expertem thalami crudumque maritis
ignibus ante diem cupido violavit amore
inproba conubii; nec longum, et pulcher Alatreus 300
editus, ac primae genitorem in flore iuventae
consequitur traxitque notas et miscuit annos.
et nunc sic fratres mentito nomine gaudent,
plus pater; hunc olim iuvat et ventura senectus.
tercentum genitor totidemque in proelia natus 305
exercent equites: hi deseruisse feruntur
exilem Glisanta Coroniamque, feracem
messe Coroniam, Baccho Glisanta colentes.
sed potius celsos umbrantem hunc aspice late
Hypsea quadriiugos, clipei septemplice tauro 310
laeva, ter insuto servantur pectora ferro,
pectora: nam tergo numquam metus. hasta vetustum
silvarum decus, emissae cui pervia semper
armaque corporaque et numquam manus inrita voti.

---

311 *Serv. Aen.* 7, 633 apud maiores loricae pectora tantum tegebant. Statius: triplici servantur pectora ferro, pectora: nam tergo nullus metus

---

297 Confundere **P**[1]: Confundere **L**[σ] laphitaona **P**: -amia **b**: -onia *μ* nymphae **Pg**: -a *ω* 298 Dercetis *ς* *Heinsius, Unger 1868 p. 170*: D(i)ercetis **P**[r]**L**[σ]: Dircetis *ω*: Decretis **b** maritis **LQb***ς*: -ti **P***ω* 300 Improba **P** conubi(i) **b**[1] et *om.* **QNCr***ν* purcher *ν* 302 miscuit *ex* mixc- **f**[1] 303 si (sic) **M**[σ]**Q**[2]: si(c) *ν*[2]: si **NLCfrb** 307 glisanta *ω*: glisanta **b**[2]: clisant **P**[1] feracem *ex* -ro- **P**[c] 308 coronian **Qf***μ*: -iān **b**[1] clisanta **P** colentes **P***ω*: colenti *Ellisius* 309 *om.* *ν*[1], *add.* *ν*[2] huc **f** 310 Nipsea **C** quar(d)iugis (u) **b**[1] septemplicet **Q**[1] ta(u)ro **P**[c]: tergo **D** 311 Laena **r**: Laevi *ex* -a **f**[r] servantur pectora **P** *Serv.*: servant (-tem **DKf**[2]: servantur *sscr.* *μ*[2]*ν*[2]) ingentia *ω* 312 numquam *add.* *μ*[2]: nusquam *Heinsius* hasta *ex* hostia **f** 314 corporaque **P**: pectoraque *ω* et *om.* **C** irrita **P** voti *ex* vulti **P**[1]: voto *ex* -ti **L**[σ]: voto **Σ**[1]

Asopos genuisse datur, dignusque videri 315
tunc pater, abreptis cum torrentissimus exit
pontibus, aut natae tumidus cum virginis ultor
flumina concussit generum indignata Tonantem.
namque ferunt raptam patriis Aeginan ab undis
amplexu latuisse Iovis: furit amnis et astris 320
infensus bellare parat — nondum ista licebant
nec superis —; stetit audaces effusus in iras,
conseruitque manum, nec quem imploraret habebat,
donec vix tonitru submotus et igne trisulco
cessit. adhuc ripis animosus gurges anhelis 325
fulmineum cinerem magnaeque insignia poenae
gaudet et Aetnaeos in caelum efflare vapores.
talem Cadmeo mirabimur Hypsea campo,
si modo placavit felix Aegina Tonantem.
ducit Itonaeos et Alalcomenaea Minervae 330

---

319 *Prisc.* GL II 287, 15 accusativum quoque Graecum in femininis invenimus a poetis proferri, sed raro. idem Statius in VII: namque . . ab undis 330 *Σ* 2, 721 Itone civitas Boeotiae, Minervae sacra, ut ipse ait: ducit . . Alalcomenea (-nee *codd.*) Minervae agmina

---

316 abreptis **Pω**: abr(u)eptis **Q²**: abruptis **N**: **arreptis Db** 317 Pontibus (t F) **ν²**: Font- **b** 319 aeginam **L** ab arvis **C** 321 Infessus **D** (ista) lilicebant **L¹** licebant *ex* -bunt **M¹**: (vel) -bat **QDNrb**: -bit **C** 322 Nec **fʳ** superis *ex* -os **L^σ** 323 Conser(it)uque **b²** manus **ς** 324 vix tonitru **PLg**: vi tonitrus **ω**: vi (vi(x) **ν²**) tonitru (-ru(s) **f²**: tronitru(s) **Q²**: t[illegible]onitru **b**)**M Qfbν**: vix (vi[illegible] **μ**) tonitrus **Cμ** summotus **P** 325 r(i)apis **fʳ** 326 poenae *ex* -na **Pʳ** 327 eth[illegible]neos **f** 328 Talem **Pω**, *sed* -s *scripturus erat* **P¹** mirabi(m)tur **D** ipsea **P** 329 placavit **ω**: -bit **P** 330 ithoneos **P**: ituneos **Q**: itaneos **N** alalcomenaea (-nia **P**) **Pς**: alalcomena (al- **L¹**) **L Mfμν**: lalcomena **b**: aalcomena **D**: [illegible]alcomenea **N**: al[illegible]comena (-al-) **Q**: alcomaena **S**

agmina, quos Midea et quos uvida suggerit Arne,
Aulida qui Graeanque serunt viridesque Plataeas,
et sulco Peteona domant refluumque meatu
Euripum, qua noster, habent, teque ultima tractu
Anthedon, ubi gramineo de litore Glaucus 335
poscentes inrupit aquas, iam crine genisque
caerulus, et mixtos expavit ab inguine pisces.
glandibus et torta zephyros incidere funda
cura: Cydoneas anteibunt gaesa sagittas.
tu quoque praeclarum forma, Cephise, dedisses 340
Narcissum, sed Thespiacis iam pallet in agris
trux puer; orbata florem, pater, adluis unda.
quis tibi Phoebeas acies veteremque revolvat
Phocida? qui Panopen, qui Daulida, qui Cyparisson,
et valles, Lebadia, tuas et Hyampolin acri 345
subnixam scopulo, vel qui Parnasson utrumque

---

331 Midea et *Klotzius*: mide (-die **N**) et ω: med[illegible]on(i) **P**: Midea *Dübner*; *quod in scriptura* **P** *latet* Medeon, *iam v. 260 commemoratum est. cf. Hom. B 501 οἵ τε πολυστάφυλον Ἄρνην ἔχον οἵ τε Μίδειαν* uvida ς *Heinsius* (πολυστάφυλος): vivida **P**: (h)umida ω arte **N** 332 Hulida **b** Graeanque *Klotzius*: creanque **P**: greamque ω 333 pet(e)ona **f**[1]: patrona **C** refluumque ω: -untque **P** 334 quae **b** noster **P**[c] (o glauce) habent **P**: habet **LbD**[2]: abit ω neque **N** 335 Anthedon **P**[c] (gn̄ts): Auth- **C** gramineo[illegible](-n) **P** 336 inrupit ω: inrumpit **P** 337 Ceruleus (-l[illegible]us f) et mixto **Qf**: Caeruleus mixtos **N**: Ceruleus mixtosque **C** 338 Clandibus **P** incidere ω: incedere **P**: incendere *Postgatius* 339 cydoneas *ex* -os **Q**[1]**b**[1] anteibunt *ex* -bant **b**[2]: -bant μ jaesa *ex* caesa **P**[1]: caesa **rb** 340 formae *D. Heinsius* cephisse **b** dedisses *ex* -et **b**[1] 341 Narci(s)sum **b**[1] 342 orbata ω: oblata **P** ad(l)luis **P**[1]: adluit (-et **C**) ω 343 revolvat **P**: -vet (-vit **L**) ω 344 quis ter **N** phanopen **P** quid aulida **P**[1]**Q**: quis aulida *ex* qui saul- **L**[1] cyparissum **Lb**: -issa μ: -issos **Mf** 345 *om.* **Q**[1], *add.* **Q**[1] *mg.* 345 *et suo loco et post* 348 **D** 345 hyanpolin **P**: hianp- **LCfb**: bramp- μ ag(c)ri **M**[1]**b**[1]: acri *ex* agra **Q**[1] 346 utrumque **D** (ł utrimque)

aut Cirrham tauris Anemorianque supinant
Coryciumque nemus, propellentemque Lilaean
Cephisi glaciale caput, quo suetus anhelam
ferre sitim Python amnemque avertere ponto, 350
omnibus inmixtas cono super aspice laurus
armaque vel Tityon vel Delon habentia, vel quas
hic deus innumera laxavit caede pharetras.
Iphitus asper agit, genitor cui nuper ademptus
Naubolus Hippasides, tuus, o mitissime Lai, 355
□ hospes; adhuc currus securaque lora tenebam,
cum tua subter equos iacuit convulsa cruentis
ictibus, o utinam nostro cum sanguine, cervix!'
dicenti maduere genae, vultumque per omnem
pallor iit, vocisque repens singultus apertum 360
intercepit iter; refovet frigentis amicum
pectus alumna senis; redit atque exile profatur:
'o mihi sollicitum decus ac suprema voluptas,
Antigone! seras tibi demoror improbus umbras,
fors eadem scelera et caedes visurus avitas, 365
donec te thalamis habilem integramque resignem:
hoc satis, et fessum vita dimittite, Parcae.
sed dum labor iners, quanti — nunc ecce reviso —

---

347 cirram **P** taurus **b**[1] anemorianque **P**: -amque (ani-**QLCfb**) *ω* s^{u}opinant **b**[1] 348 Horiciumque **b** propellēque^{tem} **P**[c] lilaean (-bae- **L***μ*: si- **f**) *ω*: liteam (-a- *apertum* ∼ ci) **P** 349 Cephisi *in lac.* **P**[c]: Cefisi *ex* Cevisi **L**[1] 350 Ferre sitim *in lac.* **P**[c] siti▒m **f** p^{h}ython **P**[c] ponto *ex* -tum **P**[1] 351 Omnibus i- *in lac.* **P**[c] immixtas **P**: intextas *Bentleius* laurus **P**[1]: lauros (-r^{o}us **Q**[1]) *ω* **P**[r] 352 qu^{a}os **Q**[1] 353 innumera **Dς**: -ras **P***ω* laxavit *ω*: lassavit **P** 354 asper **Pς**: acer *ω* 355 Naupolus *ex* -bo- **P**[1]: Naubulus **MLQfb** hyppasides **P** mi▒tissime (t) **f** 356 tenebam **P**: -bat (ter- **b**) *ω* 358 Ictibus$^{ł\ litibus}$ **D** 359 Dicenti **P**: -tis *ω* 360 recens (c *in ras.*) **N** 361 fringentis **Pr** 362 exinde *Bentleius* 363 solicitum **M** suppprema **fb** voluntas **MQCfr** 365 caedis **C**

transabiere duces: Clonin atque in terga comantis
non ego Abantiadas, non te, saxosa Caryste, 370
non humiles Aegas altumque Capherea dixi.
et iam acies obtunsa negat, cunctique resistunt,
et tuus armatis iubet ecce silentia frater.'
vix ea turre senex, cum rector ab aggere coepit:
'magnanimi reges, quibus haut parere recusem 375
ductor et ipse meas miles defendere Thebas,
non ego vos stimulare parem — nam liber in arma
impetus, et meritas ultro iurastis in iras —,
nec laudare satis dignasque rependere grates
sufficiam — referent superi vestraeque subacto 380
hoste manus —: urbem socia de gente subistis
tutari, quam non aliis populator ab oris
belliger externave satus tellure, sed hostis
indigena adsultat, cui castra adversa regenti
hic pater, hic genetrix, hic iunctae stirpe sorores, 385
hic erat et frater. cerne en ubicumque nefandus
excidium moliris avis: venere volentes
Aoniae populi, nec sum tibi, saeve, relictus.
quid velit ista cohors, et te sentire decebat:

---

369 *Serv.* Aen. 2, 391 comantes .. comas habentes, ut Statius: non ego in terga comantis Abantiadas   370 Σ 9, 758 Abantiadas: Abantis filios, quos et supra memoravit: non ego Abantiadas

---

369 clonin **PSMCf**: clomin **KgN**[2]: domin (-n *in ras.* **μ**[2]) **μ**: domini **b**: d(o)emn **L**[1]: domiti (c *supra* mi **ν**[2]) **N**[1]**rν**   clonin atque *ex* domantque **Q**[2]   comantes (*ex* -is **L**[σ]) **ω**: conantis **P**   370 caristae **P**   371 egias **M**: egras (r *del.* **f**[1]) **LQDNCr**   capharea **LQ**   373. 372 **Mf**, *sed ordinem restituit* **M**[1]   372 obtunsa **P**[1]: obtusa **ω**   cuneique *Heinsius*   374 ea *ex* et **P**[1]   rector **Pς**: ductor **ω**   375 haud **P**   376 Ductor *ex* V- **C**   377 stimilare **M**[1]   paraem **Q**[1]   378 meritis **r**   379 -que *om.* **N**   382 Nos tauri **r**   populatur **μ**   horis **L**   383 hostis *ex* -es **f**   384 exultat (ł adsultat) **r**[1]   385 sor[illegible]ores **f**   386 nefande **D**   388 saevae **P**[1]   relictis **L**[1]

reddere regna vetant.' sic fatus, et omnia rite 390
disponit, qui bella gerant, qui moenia servent,
quas in fronte manus, medio quas robore sistat.
perspicuas sic luce fores et virgea pastor
claustra levat, dum terra recens; iubet ordine primo
ire duces, media stipantur plebe maritae; 395
ipse levat gravidas et humum tractura parentum
ubera, succiduasque adportat matribus agnas.
  interea Danai noctemque diemque sub armis,
noctem iterum rursusque diem — sic ira ferebat —
ingeminant: contempta quies, vix aut sopor illis 400
aut epulae fecere moram; properatur in hostem
more fugae. nec monstra tenent, quae plurima nectit
prodigiale canens certi fors praevia fati.
quippe serunt diros monitus volucresque feraeque
sideraque aversique suis decursibus amnes, 405
infestumque tonat pater et mala fulgura lucent;
terrificaeque adytis voces clusaeque deorum
sponte fores; nunc sanguineus, nunc saxeus imber,
et subiti manes flentumque occursus avorum.
tunc et Apollineae tacuere oracula Cirrhae, 410
et non adsuetis pernox ululavit Eleusin
mensibus, et templis Sparte praesaga reclusis

---

390 fa[illegible]tus (c) b 391 servant (e *supra* a) **P**[1]: -ent *ex* -ant **B**[1]ν^2 392—403 *fines versuum recentiore manu renovati in* **N** 393 Perspicua ς se (sic *supra*) **M**[1] (*vel* $\mathbf{M}^{\sigma}$) et **P**ω: ac **C**: sic **D** 394 Castra **r** novat *Phillimorius* primo **PDN**μ: primo[illegible] **Q f**: primos ω 396 iuvat *Imhofius* gravidas ω: validas **P** tractura **PBLNrb**: tractura **M**[1]ν^2: t[illegible]actura **Q**: tactura **SDKCf**μ 397 et portat **r** 398 danai *ex* do- $\mathbf{f}^r$ 399 *om.* **M**[1], *add.* $\mathbf{M}^{\sigma}$ Noctemque **L** 400 contempta[illegible] (-m *aut* -nt) **B** 403 vasti (ł certi) ν^2 fors (ł sors) ν^2: sors **b**μ fa[illegible]ti (c) b 404 serunt **P** *Wakefieldus*: ferunt ω volucres(que) pheraeque (f *supra* ph) $\mathbf{P}^r$ 405 aversi[illegible]que (s) **Q**: adversique **Nr**$\mu\nu$ 407 clusaeque (a *supra* u) μ^1: clausaeque **BLMf** 409 flentumque $\mathbf{P}^r$ 410 apolineae **L** cyrhae (r *supra*) $\mathbf{L}^{\sigma}$ 411 elulavit (v *supra* e) **B**[1] 412 sparte ω: parte **P** praesagia **Q**[1] praesagare reclusis **P**

vidit Amyclaeos — facinus! — concurrere fratres.
Arcades insanas latrare Lycaonis umbras
nocte ferunt tacita, saevo decurrere campo 415
Oenomaum sua Pisa refert; Acheloon utroque
deformem cornu vagus infamabat Acarnan.
Perseos effigiem maestam exorantque Mycenae
confusum Iunonis ebur; mugire potentem
Inachon agricolae, gemini maris incola narrat 420
Thebanum toto planxisse Palaemona ponto.
haec audit Pelopea phalanx, sed bellicus ardor
consiliis obstat divum prohibetque timeri.
iam ripas, Asope, tuas Boeotaque ventum
flumina. non ausae transmittere protinus alae 425
hostilem fluvium; forte et trepidantibus ingens
descendebat agris, animos sive imbrifer arcus,
seu montana dedit nubes, seu fluminis illa
mens fuit obiectusque vado pater arma vetabat.
tunc ferus Hippomedon magno cum fragmine ripae 430
cunctantem deiecit equum, ducibusque relictis
gurgite de medio frenis suspensus et armis

---

413 amicledos **P** concurre **L** 414 Arcades **DK**[2]**ς**: Arcados (-as, o supra a, **M**[1]) **P**ω, *quod frustra defendit Weber, de Stati codice Cassellano 1853 p. 40* insanos **L** latrasse **D** liconis (a supra i) **L**[σ] 415 et saevo **f** decurre **L** 416 acheloun **M**: -um **BQfC** 417 fagus **r** informabat **Q** acanar (rman supra nar) **M**[1]: acarnar **Cf**: -a[illegible] **Q** 418 Perseus **Q** moesta **N** exorantque (rent supra ntque) **f**[r]: memorantque *Bentleius* 420 narrat (b supra r) incola (a supra c) **μ**[2] accola *Schrader* 421 Thebanoum **P**[1]: Thebarum **μ** 422 Haec *ex* Hic **b** 423 *praeter* C- *in ras. scr* **Q**[1] timeri (tre supra ti) **M**[σ] 424 ripis (a supra i) **Q**[1] boetiaque **P**: boetaque **BSLbν** ventum est **L** 425 non *om.* **L** al[illegible]ae **P** 427 animo[s] **P**[c] arcus **P**ω: arctos **f**: auctus *Garrodius*; *si quid mutandum, malim* auster, *sed cf. 9, 405* 428 nubes **P**ω: tabes *Marklandus ad Silv. 5, 3, 271* fluminis **P**ω: flaminis *Garrodius*: numinis *Marklandus l. l.* 429 Men[s] **P**[1] 431 ducibosque (v supra o) **B**[1]

'ite viri' clamat, 'sic vos in moenia primus
ducere, sic clusas voveo perfringere Thebas.'
praecipitant cuncti fluvio puduitque secutos. 435
ac velut ignotum si quando armenta per amnem
pastor agit, stat triste pecus, procul altera tellus
omnibus et late medius timor: ast ubi ductor
taurus init fecitque vadum, tunc mollior unda,
tunc faciles saltus, visaeque accedere ripae. 440

haut procul inde iugum tutisque adcommoda castris
arva notant, unde urbem etiam turresque videre
Sidonias; placuit sedes fidique receptus,
colle per excelsum patulo, quem subter aperto
arva sinu, nullique aliis a montibus instant 445
despectus; nec longa labor munimina durus
addidit: ipsa loco mirum natura favebat.
in vallum elatae rupes devexaque fossis
aequa et fortuito ductae quater aggere pinnae;
cetera dant ipsi, donec sol montibus omnis 450
erepsit rebusque dedit sopor otia fessis.

quis queat attonitas dictis ostendere Thebas?
urbem in conspectu belli suprema parantis
territat insomnem nox atra diemque minatur.
discurrunt muris; nil saeptum horrore sub illo, 455
nil fidum satis, invalidaeque Amphionis arces.
rumor ubique alios pluresque adnuntiat hostes

---

434 clusas **P**: clausas ω portas **C** 437 ait (g) **M**[1] 438 tumor *Müller* 441 Haud **P** castris **P**ω: sacris **D** 442 Arma (v) **f**[1] videre **SML**[σ]**Nrb**μν: videri **PBL**[1]**Q**[1]**f**: -ri (e) **D**[1]: -rent **Q**[3]**C**: videre est ς, *ac sane* est *aegre desideratur* 444 Colleque **r**: Calle *ex* Colle **b**[1] patula quam **b** 445 nullique ω: -isque **PN** 446 Despectus *ex* Pro- **C**[1]: Di- **PB** 448 de[illegible]vexaque (s) **Q** 449 fortuitu **Q** agere (g) **B**[1] [illegible]pinnae (ra-?) **Q** 453 supprema **Bf** parantis (*ex* -es **P**[1]) **PQ**: -antem (*ex* -entem **L**[1]) ω 456 Nihil **B** artes (ł arces) **r**[1] 457 [illegible]ubique (h-) **B** alios **P** : altus ω: alius *Gronovius* plures **D** adnuntiet **f**

maioresque timor; spectant tentoria contra
Inachia externosque suis in montibus ignis.
hi precibus questuque deos, hi Martia tela 460
belligerosque hortantur equos, hi pectora fletu
cara premunt miserique rogos et crastina mandant
funera. si tenuis demisit lumina somnus,
bella gerunt; modo lucra morae, modo taedia vitae
attonitis, lucemque timent lucemque precantur. 465
it geminum excutiens anguem et bacchatur utrisque
Tisiphone castris; fratrem huic, fratrem ingerit illi,
aut utrique patrem: procul ille penatibus imis
excitus inplorat Furias oculosque reposcit.
iam gelidam Phoeben et caligantia primus 470
hauserat astra dies, cum iam tumet igne futuro
Oceanus lateque novo Titane reclusum
aequor anhelantum radiis subsidit equorum:
ecce truces oculos sordentibus obsita canis
exangues Iocasta genas et bracchia planctu 475
nigra ferens ramumque oleae cum velleris atri
nexibus, Eumenidum velut antiquissima, portis
egreditur magna cum maiestate malorum.
hinc atque hinc natae, melior iam sexus, aniles

---

479 Σ 8, 616 ut alibi: 'hinc atque .. sexus' ad mores meliorem sexum rettulit, non ad naturam

---

458 Maioresque ω: -emque **P** 459 externosque *ex* -usque **P**[1] me⋮nibus (ł montibus) **N**[2] 461 -que *om.* **D** pignora *Weber* 462 premant (v s. l.) **L**[1] misereque **r** 463 demisit **P**: dimisit ω 464 lacra (v s. l.) **B**[1] moda (o s. l.) **f**[1] 466 urisque (t s. l.) **f**[1] 467 Tesiphone **Q** 468 poenatibus **P** imis ω: omnes **P** 469 implorat **P** 470 gelidam (*ex* -adam **Q**[1]: *ex* -idan **C**[2]) ω: gelida **P** pronus **f** 471 H Auserat **B**[1] tumet ω: timet **P** 473 anhelatum (n s. l.) **B**[1]: -latum **C** subsidit ω: -sedit (-se- *in ras.* μ[2]) **P**μ 475 Exangues **PN**ς: -esque ω *fortasse recte* genas *ex* negas **P**[c] 477 velud **f** 478 sub **b** magestate **f** 479 iam *s. l.* **B**[1] an⋮iles (h) **Q**

praecipitantem artus et plus quam possit euntem 480
sustentant. venit ante hostes, et pectore nudo
claustra adversa ferit tremulisque ululatibus orat
admitti: 'reserate viam! rogat impia belli
mater; in his aliquod ius exsecrabile castris
huic utero est.' trepidi visam expavere manipli 485
auditamque magis; remeat iam missus Adrasto
nuntius: excipiunt iussi mediosque per enses
dant iter. illa duces ut primum aspexit Achivos,
clamorem horrendum luctu furiata resolvit:
'Argolici proceres, ecquis monstraverit hostem, 490
quem peperi? quanam inveniam, mihi dicite, natum
sub galea?' venit attonitae Cadmeius heros
obvius, et raptam lacrimis gaudentibus inplet
solaturque tenens, atque inter singula matrem,
matrem iterat, nunc ipsam urguens, nunc cara sororum 495
pectora, cum mixta fletus anus asperat ira:
'quid molles lacrimas venerandaque nomina fingis,
rex Argive, mihi? quid colla amplexibus ambis
invisamque teris ferrato pectore matrem?
tune ille exsilio vagus et miserabilis hospes? 500
quem non permoveas! longae tua iussa cohortes
expectant, multoque latus praefulgurat ense.
a miserae matres! hunc te noctesque diesque

---

480 possit **P**: posset (*ex* -it **Q**[1]) *ω* 481 et *ω*: sed **P** 482 Castra **Dr** ‖erit (t-?) **f** -que *om.* **P** 483 reseratae **P**: -are *ω* 484 exsecrabile **P***ω*: exorabile *Kochius 1865 p. 9*: impetrabile *Bentleius* 485 ex etpavere *ν*[2] manipli‖(-s) **b** 486 iam missus (‖ iam m. **M**, *eras.* -que) *ω*: inmissus **P**: cum inmissus *Baehrens*, *sed cf. 7, 23. 10, 4* 487 mediosque *ex* -usque **P**[1] 488 expavit achios **r** 489 luctu‖ **B** 490 ecquis (c *in ras.* **B**[1]) **PB**: ei quis *ω*: et quis **Q**: ec et quis **b**[1] monstraverit *ex* -at **Q**[1] 492 autonitae **b** cathmeius **M** hores **L** 496 fle‖us (t) **P**[1] 497 fungis **r** 499 ferroto (a) **Q**[1] 500 ille *om.* **C**[1]**f**, *add.* **C**[2] exillio **R**: exi‖lio *μ* 501 Quam *Peyraredus* 502 prefulgerat (v) **B**[1] 503 nunc **D**

deflebam? si verba tamen monitusque tuorum
dignaris, dum castra silent suspensaque bellum 505
horrescit pietas, genetrix iubeoque rogoque:
i mecum patriosque deos arsuraque saltem
tecta vide, fratremque — quid aufers lumina? — fratrem
adloquere et regnum iam me sub iudice posces:
aut dabit, aut ferrum causa meliore resumes. 510
anne times, ne forte doli, et te conscia mater
decipiam? non sic miseros fas omne penates
effugit: vix Oedipode ducente timeres.
nupsi equidem peperique nefas, sed diligo tales, —
a dolor! — et vestros etiamnum excuso furores. 515
quodsi adeo perstas, ultro tibi, saeve, triumphum
detulimus: religa captas in terga sorores,
inice vincla mihi: gravis huc utcumque feretur
et pater. ad vestrum gemitus nunc verto pudorem,
Inachidae, liquistis enim parvosque senesque 520
et lacrimas has quisque domi: sua credite matri
viscera! si vobis hic parvo in tempore carus —
sitque precor —, quid me, oro, decet quidve ista, Pelasgi,
ubera? ab Hyrcanis hoc Odrysiisve tulissem
regibus, et si qui nostros vicere furores. 525
adnuite, aut natum complexa superstite bello
hic moriar.' tumidas frangebant dicta cohortes,
nutantesque virum galeas et sparsa videres

---

504 Deflebant **f** *interrogandi signum recte posuit Garrodius* 507 arsuraṣque **P**^{1} deos *ex* decus **Q**^{1} 509 posces **P**: posce (-cet **C**) ω iam, me si iudice posces, aut dabit *Garrodius*

510 resumas (ℓ mes) **r**^{1} 511 et te **P**ω: ẹt (te) **S**^{1}: ex te **f**: te **DN**
513 Effugit **P**ν: Effugiet (-i▒t **K**) ω oedipode **P**ω: -da *Weber, cf. Ach. 1, 819* timeres *ex* -ores **P**^{1} 514 diligo *ex* -co **P**^{c}

515 exc▒uso (s) **P**^{1}: exosa **P**^{r}: excu▒so **M** 517 Detumus (li) **b**^{1}
519. 520 *om.* ν^1, *add.* ν^2 *mg.* 522 si ω: sit **P** hic (hoc **Bb**) parvo **P**ω: parvo hic **Dr** 523 quod ... qu▒d (o) (i) **rQ**^{2} -ve ista **PM**: -que ista **D**: vestra ω pelasgi *ex* -sti **P**^{1}
524 U▒bera (er) **P** odrysiisve **P**: -que (ot- **Cg**ν: oth- μ) ω

fletibus arma piis. quales ubi tela virosque
pectoris inpulsu rabidi stravere leones, 530
protinus ira minor, gaudentque in corpore capto
securam differre famem: sic flexa Pelasgum
corda labant, ferrique avidus mansueverat ardor.
ipse etiam ante oculos nunc matris ad oscula versus,
nunc rudis Ismenes, nunc flebiliora precantis 535
Antigones, variaque animum turbante procella
exciderat regnum: cupit ire, et mitis Adrastus
non vetat; hic iustae Tydeus memor occupat irae:
'me potius, socii, qui fidum Eteoclea nuper
expertus, nec frater eram, me opponite regi, 540
cuius adhuc pacem egregiam et bona foedera gesto
pectore in hoc. ubi tunc fidei pacisque sequestra
mater eras, pulchris cum me nox vestra morata est
hospitiis? nempe haec trahis ad commercia natum?
duc illum in campum, vestro qui sanguine pinguis 545
spirat adhuc pinguisque meo. tu porro sequeris,
heu nimium mitis nimiumque oblite tuorum?
scilicet infestae cum te circum undique dextrae
nudabunt enses, haec flebit et arma quiescent?
tene ille, heu demens, semel intra moenia clausum 550
possessumque odiis Argiva in castra remittet?
ante haec excusso frondescet lancea ferro,
Inachus ante retro nosterque Achelous abibit.
□ sed mite adloquium et saevis pax quaeritur armis:

530 rabidi (*ex* rav- P[1]) PKC: rapidi ω 531 in pectora
cruore recepto
capto Q[1] (corpore Q[1] *mg.*): in corpore capto D: cruore recepto N
534 oculos Pω: omnes *vulgo* versous P[1] 535 *om.* f[1], *add.*
f[1] *mg.* rudis ω: crudis P istmenes Pf flebiliora (b *ex* v P[1]) P[r]L[σ]:
flebilis (-li Q) ora MQDNfμν 538 occupit Q[2] 540 super
frater
ν[2] (sr ~ fr) 541 pacem (r) P 542 pactique *Baehrens*
sequestra *ex* -re B[1] 543 vox L 544 trais B 546 Spirata P[1]
547 nimium (r) b 549 flebit *s. l.* M[1]: *ex* flevit P[1]
552 frondescet *ex* -it P[1]: -unt C 553 abibit Pμ: abibunt ω
554 mite (t) B adloquium P[1]

haec quoque castra patent, necdum meruere timeri. 555
an suspectus ego? abscedo et mea volnera dono.
intret et hic genetrix eadem mediaeque sorores.
finge autem pactis evictum excedere regnis,
nempe iterum reddes?' rursus mutata trahuntur
agmina consiliis: subito ceu turbine caeli 560
obvius adversum Boreae Notus abstulit aequor.
arma iterum furiaeque placent; fera tempus Erinys
arripit et primae molitur semina pugnae.
errabant geminae Dircaea ad flumina tigres,
mite iugum, belli quondam vastator Eoi 565
currus, Erythraeis sed nuper victor ab oris
Liber in Aonios meritas emiserat agros.
illas turba dei seniorque ex more sacerdos
sanguinis oblitas atque Indum gramen olentes
palmite maturo variisque ornare corymbis 570
curat et alterno maculas interligat ostro.
iamque ipsi colles, ipsa has — quis credat? — amabant
armenta, atque ausae circum mugire iuvencae;
quippe nihil grassata fames: manus obvia pascit,
exceptantque cibos fusoque horrenda supinant 575
ora mero, vaga rure quies; si quando benigno
urbem iniere gradu, domus omnis et omnia sacris
templa calent, ipsumque fides intrasse Lyaeum.

---

556 volnera B^1: vulnera P 557 et huc D: adhuc r 558 pictis B^1: *om.* D **559 reddet** ***Peyraredus*** 560 pulvere caeli *μ* 565 condam r 566 sed P: quas *ω* 567 aonias Q^1b^2 emiserat *Klotzius*: diemiserat P^1: dimiserat (-mers- C) *ω* agros *ex* argos $B^1M^{\sigma}b^2$ 570 maturo *ex* -ra L^{σ} 571 Cubrat r maculos L 572 qui^s Q^1: qui[illegible] b creda[illegible]t (n) b 573 Amenta P^1 574 crassata BMf: grasata L^{σ} passcit L: poscit Q^1 575 Exceptantque (excipiunt) P^r: Expectantque *ω* cibos (ł dapes) P*ω*: dapes BSLKb: cibos M^{σ} horenda f 576 *om.* B^1, *add.* B^1 *mg.* 577 inire C

has ubi vipereo tactas ter utramque flagello
Eumenis in furias animumque redire priorem 580
inpulit, erumpunt non agnoscentibus agris.
ceu duo diverso pariter si fulmina caelo
rupta cadant longumque trahant per nubila crinem:
□ non aliter cursu rapidae atque inmane frementis
transiliunt campos aurigamque inpete vasto, 585
Amphiarae, tuum — nec defuit omen, eriles
forte is primus equos stagna ad vicina trahebat —
corripiunt; mox Taenarium, qui proximus, Idan
Aetolumque Acamanta premunt: fuga torva per agros
cornipedum, visa donec flammatus Aconteus 590
strage virum, cui sueta feras prosternere virtus —
Arcas erat —, densis iam fida ad moenia versas
insequitur telis, multumque hastile resumens
ter, quater adducto per terga, per ilia telo
transigit. illae autem longo cum limite fusi 595
sanguinis ad portas utrimque extantia ducunt
spicula semianimes, gemituque imitante querellas
saucia dilectis adclinant pectora muris.
templa putes urbemque rapi facibusque nefandis

---

585 *Prisc.* GL II 241, 2 Ovidius in III Metamorphoseon: 'impete nunc vasto' pro impetu. similiter Statius in VII Thebaidos: aurigamque .. tuum

579 tactas ω: tacitas P utraque C 580 Eumeni≡s P 581 agnoscentibus (a- *in ras.* B^1) Pω agris ς *Bentleius*: argis *ex* antris P^{c}L^σ: argis ω: antris Bb 582 diversa Lf 583 Rapta r trahant (-$\overset{a}{u}$nt L^1) ω: -unt P 584 inmane≡ (-s) P frementes P 586 Amph$\overset{a}{i}$rae f: Amphiorae Q 587 trahebа≡t f 588 idan Pr: idam ω 589 achamanta P: atha- *ex* acha- f^1 590 visu, *Barthius* acontheus P: acon$\overset{te}{\cdot}$us Q^1 593 telis *ex* -us B^1 594 per ilia ferro *add.* b^2 595 Transigit ω: Transicit P: Transiit Mf^1: Transadigit C^1: Tranfigit *ex* -nsi- Q illa^e P^1 596 utr$\overset{n}{i}$que b^1 597 gemitu≡que P 599 rapi P^1: *ex* capi Q^1

Sidonios ardere lares, sic clamor apertis 600
exoritur muris; mallent cunabula magni
Herculis aut Semeles thalamum aut penetrale ruisse
Harmoniae. cultor Baccheus Acontea Phegeus
iam vacuum telis geminoque in sanguine ovantem
comminus ense petit; subeunt Tegeaea iuventus 605
auxilio tardi: iam supra sacra ferarum
corpora maerenti iuvenis iacet ultio Baccho.
rumpitur et Graium subito per castra tumultu
concilium; fugit exertos Iocasta per hostes
iam non ausa preces; natas ipsamque repellunt 610
qui modo tam mites, et praeceps tempore Tydeus
utitur: 'ite age, nunc pacem sperate fidemque!
num saltem differre nefas potuitve morari,
dum genetrix dimissa redit?' sic fatus aperto
ense vocat socios. saevus iam clamor, et irae 615
hinc atque inde calent; nullo venit ordine bellum,
confusique duces volgo, et neglecta regentum
imperia; una equites mixti peditumque catervae
et rapidi currus; premit indigesta ruentes
copia, nec sese vacat ostentare nec hostem 620
noscere. sic subitis Thebana Argivaque pubes
conflixere globis; retro vexilla tubaeque

---

600 sic P ω: hic *Menkius* 601 mal(l)ent L^{σ} 602 tumulum *Gronovius* 603 Harmoniae $P^{1}B^{1}L^{1}Q^{1}$Kf : Harmionae B^{c}: Hermionae P^{c}ω: Harminoae b^{1}: Ermiones b^{2} aconthea phaegeus P phlegeus C 605 tegeaea ς: tegea (the- P) P ω
607 maerenti[erased] (-s) P: -tum *Peyraredus* ulti(o) b^{1} 608 et graium ω: et grat[erased] (-um) P^{r} (ecce gravi) 609 fuit (g) L^{σ} exertos P: externos (ester- N: hester- μ) ω: excitos *Baehrens* 611 mites ω: -is P μ 613 *om.* μ^{1}, *add.* μ^{2} Num P ω: Nūnc Q^{1}: (num) Nunc D: Nunc μ^{2}: non *Imhofius* differe (r) L^{σ}: -ferte (r) M^{σ}: ferre (te) D potuitve ω: -ne P D b^{2} 617 neclecta P 618 Inperia f
equitum ~~peditum~~ mixti C^{1} 619 cursus (r) M^{σ}: currus (s) Q^{1}: cursus C 620 hostentare B 622 Conflixere (-flu- L ν) ω: Coniuncxere P globis *ex* -os f

pos tergum et litui bellum invenere secuti.
tantus ab exiguo crudescit sanguine Mavors!
ventus uti primas struit intra nubila vires, 625
lenis adhuc, frondesque et aperta cacumina gestat,
mox rapuit nemus et montes patefecit opacos.
nunc age, Pieriae, non vos longinqua, sorores,
consulimus, vestras acies vestramque referte
Aoniam; vidistis enim, dum Marte propinquo 630
horrent Tyrrhenos Heliconia plectra tumultus.
Sidonium Pterelan sonipes male fidus in armis
rumpentem frenos diversa per agmina raptat
iam liber, sic fessa manus: venit hasta per armos
Tydeos et laevum iuveni transverberat inguen 635
labentemque adfigit equo; fugit ille perempto
consertus domino, nec iam arma aut frena tenentem
portat adhuc: ceu nondum anima defectus utraque
cum sua Centaurus moriens in terga recumbit.
certat opus ferri: sternunt alterna furentes 640
Hippomedon Sybarin, Pylium Periphanta Menoeceus,
Parthenopaeus Ityn: Sybaris iacet ense cruento,
cuspide trux Periphas, Itys insidiante sagitta.

---

623 Post tergum P invertere C: -que iniere N 624 ab exiguo ω: in ambiguo P (*i. animis ambiguis*, sanguine *abl. instr. quod sprevi propter contrarium* tantus . . exiguo) 625 serit f intra P: inter ω nebila B[1]: nubila *ex* -o Q[1] 626 aperta *ex* op- Q[1] cacimina L[1] 627 nemes M[1] patefacit M[1] 628 nan *ex* non P[r] (*videtur voluisse* nam) 631 tyrrhenos *ex* -us P[1] 632 armis ω: arvis P pteleram Mf: pteletran μ 633 adversa C 634 sed fixa manu *Peyraredus* asta L[2] armos ωP[r]: amios B[1]: ambos P[1] 635 Tydaeos P iuveni Pω: -nis SDNCμν transverberat *ex* -rv- P[1] 636 adfigit *ex* adfecit P[c] 640 sternunt P: sternuntque ω 641 *recte distinxit Bentleius* Hippodamon P: Hypponedon b[2] sybarim P: sabarin f peripanta C moenoceus P periphanta capaneus *add.* b[2] 642 Parthonopeus *ex* -the- P[c] ithyn P 643 perhiphas B

Caeneos Inachii ferro Mavortius Haemon
colla rapit, cui dividuum trans corpus hiantes 645
truncum oculi quaerunt, animus caput; arma iacentis
iam rapiebat Abas: cornu deprensus Achiva
dimisit moriens clipeum hostilemque suumque.
quis tibi Baccheos, Eunaee, relinquere cultus,
quis lucos, vetitus quibus emansisse sacerdos, 650
suasit et adsuetum Bromio mutare furorem?
quem terrere queas? clipei penetrabile textum
pallentes hederae Nysaeaque serta coronant,
candida pampineo subnectitur instita pilo,
crine latent umeri, crescunt lanugine malae, 655
et rubet inbellis Tyrio subtemine thorax,
bracchiaque in manicis et pictae vincula plantae
carbaseique sinus, et fibula rasilis auro
Taenariam fulva mordebat iaspide pallam,
quam super a tergo velox corytus et arcus 660
pendentesque sonant aurata lynce pharetrae.
it lymphante deo media inter milia longum
vociferans: 'prohibete manus, haec omine dextro
moenia Cirrhaea monstravit Apollo iuvenca;
parcite, in haec ultro scopuli venere volentes. 665

---

647 *Prisc.* GL II 267, 9 (cornu *quartae declinationis*) Statius in VII Thebaidos: cornu depressus Achiva

---

645 cui *om.* **D** hiante *f* 646 Troncum **L**[1] animos *μ* animam *Peyraredus male*: umerus *Garrodius* iacentis **PLDN**: iacenti *ω fortasse recte* 647 depressus *Prisc.* 648 Dimisit *ω*: Demisit **P** 650 vetitos **M**[1] 651 adsuetem **L** mitare **L**[1] 653 Pallantes **N** 654 pampineo *ω*: -eos **P**[r] infula pileo *Imhofius* 655 humeri **P**[r] uvescunt *Garrodius*, *quod non intellego* lanuginae **P**[r] 656 subtemine **PL**[1]**M**[σ]: -tegmine (-tegm- *μ*) *ω* 658 Carbaseique *ex* Cu- **P**[c] 659 Tenariam (-r- *ex* -n-) **L**[1] 660 gorytos **Q**[2] 663 prohibete *ω*: -ente **P**: -este **B** 664 chirrea **P**: cyrrhaea **L**[σ] iuvenca *ω*: -ta **P** 665 ultro *ex* -a **L**[σ]

gens sacrata sumus: gener huic est Iuppiter urbi
Gradivusque socer; Bacchum haut mentimur alumnum
et magnum Alciden.' iactanti talia frustra
turbidus aeria Capaneus occurrit in hasta.
qualis ubi primam leo mane cubilibus atris 670
erexit rabiem et saevo speculatur ab antro
aut cervum aut nondum bellantem fronte iuvencum,
it fremitu gaudens, licet arma gregesque lacessant
venantum, praedam videt et sua volnera nescit:
sic tum congressu Capaneus gavisus iniquo 675
librabat magna venturam mole cupressum.
ante tamen 'quid femineis ululatibus' inquit,
'terrificas, moriture, viros? utinam ipse veniret,
cui furis! haec Tyriis cane matribus!' et simul hastam
expulit; illa volans, ceu vis non ulla moretur 680
obvia, vix sonuit clipeo et iam terga reliquit.
arma fluunt, longisque crepat singultibus aurum,
eruptusque sinus vicit cruor. occidis audax,
occidis Aonii puer altera cura Lyaei.
marcida te fractis planxerunt Ismara thyrsis, 685
te Tmolos, te Nysa ferax Theseaque Naxos
et Thebana metu iuratus in orgia Ganges.

666—719 *in* **M** *folio inserto scripsit Boccaccius* 666 sacrat[a] **B**[1] 667 baccum **P** mentitur ς *Bentleius* 668 Alciden *ex* -ti- **L**[σ] 670 primum **f** atris ω: astris **P**: artis *Baehrens* 671 rabibiem **L**[1] saevo *om.* **f** speculatur ω: spectatur **P** 673 Et **C**μ Infremitu **f** 674 Venantem (v) **Q**[1] volnera (v) **B**[1]: vulnera **P** 675 graius (gavisus) **L**[1] 676 Vibrabat **D** venturam *ex* -um **P**[c] 677 inquit *ex* -id **P**[1] 680 ceu vix (ł ceu vis) **L**: cava vix **r** moretur *add.* **b**[2] 681 cly▒peo **b** reliquid (t) **P**[1] 683 Eruptusque ω: Ereptosque **P**: Ereptusque (v) **Q**[2]: Erupto[s]que (o[s] *in ras*) **D**[2] sinu *Heinsius* 684 aonii▒ (s) **P** 685 hismara **L** thyrsis *ex* -us **P**[1] 686 tmolos (mo- **L**μ) ω: tmolus **PC** ni▒sa **B**: nixa (s) **b**[2] 687 thabana **L** iuratus *ex* -ur **b**[1] orcia (g) **P**[1] ganges *ex* -ces **L**[σ]

nec segnem Argolicae sensere Eteoclea turmae,
parcior ad cives Polynicis inhorruit ensis.
eminet ante alios iam formidantibus arva 690
Amphiaraus equis ac multo pulvere vertit
campum indignantem: famulo decus addit inane
maestus et extremos obitus inlustrat Apollo.
ille etiam clipeum galeamque incendit honoro
sidere; nec tarde fratri, Gradive, dedisti, 695
ne qua manus vatem, ne quid mortalia bello
laedere tela queant: sanctum et venerabile Diti
funus eat. talis medios aufertur in hostis
certus et ipse necis, vires fiducia leti
suggerit; inde viro maioraque membra diesque 700
laetior et numquam tanta experientia caeli,
si vacet: avertit morti contermina Virtus.
ardet inexpleto saevi Mavortis amore,
et fruitur dextra atque anima flagrante superbit.
hicne hominum casus lenire et demere Fatis 705
iura frequens? quantum subito diversus ab illo,
qui tripodas laurusque sequi, qui doctus in omni
nube salutato volucrem cognoscere Phoebo!
innumeram ferro plebem, ceu letifer annus
aut iubar adversi grave sideris, immolat umbris 710
ipse suis: iaculo Phlegyan iaculoque superbum

---

688 segnem *ex* si- P[1] 689 ensis *ex* -es P[1] 690 Iminet L ante oculos C $\overset{ł\,arva}{aura}$ r[1] 692 famulo▒ (s) b addit inane ω: abdidit (add- P[r]) omne P, *unde* adicit omne *Garrodius, sed* inane *fere necessarium* 693 Mest$\overset{v}{o}$s L[1] 695 t▒r$\overset{a}{▒}$de B[1] gra▒dive (n) b 697 di▒ti (c) Q 698 eat Pς: erat ω tal$\overset{i}{ẹ}$s Q[1] aufertur PB[1]b: infertur ω hostes P 699 l$\overset{o}{e}$ti P[1]: l$\overset{o}{ạ}$eti Q[1] 700 Suggeruit B: Surgerit b 701 Laetior ω: Latior P 702 vacat C 704 frugitur L flagrante *ex* fr- Q[1] 705 Hicne P: Hic ω 707 laurosque C perdoctus r 708 salu$\overset{ta}{ṭ}$o P[c] 709 ferro plebem PN: plebem ferro ω: p$\overset{le}{\text{hoe}}$bem f. Q[1] 710 iubar ω: iuvat P 711 plegyan Q

Phylea, falcato Clonin et Chremetaona curru
comminus hunc stantem metit, hunc a poplite sectum,
cuspide non missa Chromin Iphinoumque Sagenque
intonsumque Gyan sacrumque Lycorea Phoebo — 715
invitus: iam fraxineum demiserat hastae
robur, et excussis apparuit infula cristis —,
Alcathoum saxo, cui circum stagna Carysti
et domus et coniunx et amantes litora nati.
vixerat ille diu pauper scrutator aquarum, 720
decepit tellus, moriens hiemesque notosque
laudat et experti meliora pericula ponti.
aspicit has longe iamdudum Asopius Hypseus
palantum strages ardetque avertere pugnam,
quamquam haud ipse minus curru Tirynthia fundens 725
robora; sed viso praesens minor augure sanguis:
illum armis animisque cupit. prohibebat iniquo
agmine consertum cunei latus; inde superbus
exeruit patriis electum missile ripis,
ac prius: 'Aonidum dives largitor aquarum, 730
clare Giganteis etiamnum, Asope, favillis,
da numen dextrae: rogat hoc natusque tuique
quercus alumna vadi; fas et mihi spernere Phoebum,

712 Cremetaona *vulgo*, *quod nomen non est* clonin **P**ς: clomin ω: cromin *vel* chro- **C**rμν 713 hanc **f** *alterum* hunc *om.* **r** poblite **f** 714 non missa **P**: non (de) missa **B**[1]: demissa (di- **N**) ω: nunc missa *Vollmer 1896 p. 30* ebromin **C** iphidnoumque **P**: iphinotimque **C** sagemque **PBQLCfb**: se- μ 715 gyon **Q** 716 phraxineum **P** demiserat **P**: di- ω 717 et *s. l.* **f**[1] excusisque **L** 718 *om.* ν[1], *add.* ν[2] *mg.* caistri μ 720 Vixerat *ex* Di- **C**[2] 721 morientem **N** notosque *ex* -usque **P**[1] 723 ypseus **f** 724 (ad) avertere **D** 725 Quanquam **P** m[?]inus (ma-) **f** thyrinthia **P** fundens **P**: fundit ω 726 augu(e)re **B**[1] 727 c(u)apit **Q**[1] 728 consortum **B** cuneis **f**: -is **b**[1] 729 patris (i) **B**[1] electum ω: eiectum **P** 732 n(a)otusque **D** 733 mihi **PBQLDb**: me **SMKNCfr**[1]μν: (l sper) sternere **M**[σ]

si tibi conlatus divum sator. omnia mergam
fontibus arma tuis tristesque sine augure vittas.' 735
audierat genitor: vetat indulgere volentem
Phoebus, et aurigam iactus detorquet in Hersen.
ille ruit: deus ipse vagis succedit habenis,
Lernaeum falso simulans Haliagmona vultu.
tunc vero ardenti non ulla obsistere temptant 740
signa, ruunt solo terrore, et volnera citra
mors trepidis ignava venit, dubiumque tuenti
presserit infestos onus inpuleritne iugales.
sic ubi nubiferum montis latus aut nova ventis
solvit hiemps, aut victa situ non pertulit aetas, 745
desilit horrendus campo timor, arva virosque
limite non uno longaevaque robora secum
praecipitans, tandemque exhaustus turbine fesso
aut vallem cavat aut medios intercipit amnes.
non secus ingentique viro magnoque gravatus 750
temo deo nunc hoc, nunc illo in sanguine fervet.
ipse sedens telis pariterque ministrat habenis
Delius, ipse docet iactus adversaque flectit
spicula fortunamque hastis venientibus aufert.
sternuntur terra Melaneus pedes, Antiphus alto 755

---

737 iactus **P**: iactu≡ **Bb**: iaculo ω in ersen **P**: in hertem (-h̲e- **Q**[1]: -he- *ex* -ho- **L**[σ]: -≡e- **b**) **BQLbr**: inertem ω: in Harpyn *Unger 1868 p. 167* 738 succedit *ex* -dat **L**[1] [h]abenis **B** 739 Lae[r]m̦eum **b**[1] simula[n]s **Q**[1] alia[o]mona **P**[1]: aliagmona **r**: hel- **Q** 740 ulla ω: nulla **PL**: ṇulla **b**[1] 741 vo[v]lnera **B**[3]: vulnera **P** 742 igna[r]ṿa **ν**[2] tenet **C** 743 infestos [infestos] **P**ω: infessos **D**[2]: an fessos (a- **Q**[2] *in ras.*) **Q**: infessos **C** *Peyraredus*: insessos **Bb** *Imhofius*; *an* infensos? onus ω: sonus **P** impuleritne [apollo] **P**[r] inpuler̲erit **L**[1] 745 s̲i̲n̲o̲ situ **L**[1] 746 decidit *Schrader* arva ω: arma **PS** 748 fessum **r** 750 gravat[v]os **P**[1] 753 a[d]versaque **M**[σ]: av- **f** 754 a[h]st≡is (r) **P**[c] 755 terra **P**ω: terrae **Mμν**[1] *Kohlmannus falso* melaneus ([·m].el **B**[3]) **BLNbνr**: melanes (-[us]ẹs **M**[σ]) **MfK**: maleus **C**: menaleus **P**ω

nil defensus equo, genitusque Heliconide nympha
Aetion, caesoque infamis fratre Polites,
conatusque toris vittatam attingere Manto
Lampus: in hunc sacras Phoebus dedit ipse sagittas.
et iam cornipedes trepidi ac moribunda reflantes 760
corpora rimantur terras, omnisque per artus
sulcus et incisis altum rubet orbita membris.
hos iam ignorantes terit impius axis, at illi
vulnere semineces — nec devitare facultas —
venturum super ora vident; iam lubrica tabo 765
frena, nec insisti madidus dat temo, rotaeque
sanguine difficiles, et tardior ungula fossis
visceribus: tunc ipse furens in morte relicta
spicula et e mediis extantes ossibus hastas
avellit, strident animae currumque secuntur. 770
tandem se famulo summum confessus Apollo
'utere luce tua longamque' ait, 'indue famam,
dum tibi me iunctum Mors inrevocata veretur.
vincimur: inmites scis nulla revolvere Parcas
stamina; vade, diu populis promissa voluptas 775
Elysiis, certe non perpessure Creontis

---

756 -que *om.* **D** eliconide **Qf** 757 Aetion **P**ω: Action **LN**: Aetior (h *supra*) **b**[2]: Aenon **f**: Aethion **QD** *vulgo, cf. 6, 465* infamis *ex* -es **P**[1] politis (e *supra*) **b**[2] 758 vittantum **b**[1]: vittatam (c *supra*) **M**[2] adiungere *Peyraredus* 760 trepidi **P**ς: -da ω 761 omnisque *ex* -es- **P**[c] 762 incissis **f**: incisis (-s *add.* **b**[2]) **b** alte μ
763 axis at illos *add.* **b**[2] 764 ne[c] **b**[2] iam vitare (iam μ[2] *in lac.*) **N**μ: (erat) vitare ν[2]: est vitare **D**: nec vitare (est) **r**[2] 766 insiti (s *supra*) **P**[c] demo **C** 768 furens ω: ferens **P** 769 et ▒ mediis **L** hossibus **Bb**: hostibus **C** 770 strident **P**: -dunt ω
771 summus **b** 772 U▒tere (-er-?) **L** (in)due **P**[1] 773 mihi te *Deipser 1881 p. 121 inutiliter* 774 Vincimur *ex* -ce- **L**[1] fas (scis *supra*) **D**: fas **N**ς *Bentleius* revocare (lve *supra*) **b**[1] 776 //non perpessure// certe creontis **P**[1] creontis sepelire **L**[σ]

imperia aut vetito nudus iaciture sepulcro.'
ille refert contra, et paulum respirat ab armis:
'olim te, Cirrhaee pater, peritura sedentem
ad iuga — quis tantus miseris honor? — axe trementi 780
sensimus; instantes quonam usque morabere manes?
audio iam rapidae cursum Stygis atraque Ditis
flumina tergeminosque mali custodis hiatus.
accipe commissum capiti decus, accipe laurus,
quas Erebo deferre nefas. nunc voce suprema, 785
si qua recessuro debetur gratia vati,
deceptum tibi, Phoebe, larem poenasque nefandae
coniugis et pulchrum nati commendo furorem.'
desiluit maerens lacrimasque avertit Apollo:
tunc vero ingemuit currusque orbique iugales. 790
non aliter caeco nocturni turbine Cori
scit peritura ratis, cum iam damnata sororis
igne Therapnaei fugerunt carbasa fratres.
iamque recessurae paulatim horrescere terrae

---

789 *Serv.* Aen. 12, 151 sic Statius Apollinem inducit Amphiaraum deserentem, ubi eum vicinum morti esse cognovit (*versum ipsum add. Dresd.*) 791 *Prisc.* GL III 314, 14 Statius in VII (*var.* VIII) Thebaidos: 'non aliter .. chori .. ratis' pro: scit se perituram 792 *Myth.* Vatic. 3, 3, 8 inde est: cum iam .. Therapnarum .. fratres

---

777 Inperia f haud (*ex* aut B[1]) BLb[1]: aut b[1] *mg.* 779 chirree P: cyrrhae (e *sscr.*) b[2] 781 morabere *ex* -bile Q[1] 782 Audeo (i *sscr.*) Q[2] nam N rapidae B[1] *mg.* ω: trepidae PB[1] atraque ω: utraque P 784 lauros (v *sscr.*) L[σ]: lauros C: laurum b 785 deferre *inter scribendum ex* defereba B[1] supprema B: su≡prema bf 786 voti (a *sscr.*) Q[1] 788 pulcrum P 789 appollo b 790 corrusque (v *sscr.*) L[σ] 791 caeco Pω: caelo *codd. Prisc.* chori Pω 792 Scit (sic est *sscr.*) P[r] flammata B[1] *mg.* sororis (·s· helene *sscr.*) P[r]C (stellae helenae *sscr.* B[1]) 793 therapnaei Pω: -arum *Myth.* fugerunt (i *sscr.*) P[1]f[2] fratres (cas(tor) et pol(lux) *sscr.*) P[r]C

summaque terga quati graviorque effervere pulvis 795
coeperat; inferno mugit iam murmure campus.
bella putant trepidi bellique hunc esse fragorem,
hortanturque gradus; alius tremor arma virosque
mirantesque inclinat equos; iam frondea nutant
culmina, iam muri, ripisque Ismenos apertis 800
effugit; exciderunt irae, nutantia figunt
tela solo, dubiasque vagi nituntur in hastas
comminus inque vicem viso pallore recedunt.
sic ubi navales miscet super aequora pugnas
contempto Bellona mari, si forte benigna 805
tempestas, sibi quisque cavent, ensesque recondit
mors alia, et socii pacem fecere timores.
talis erat campo belli fluitantis imago.
sive laborantes concepto flamine terrae
ventorum rabiem et clusum eiecere furorem, 810
exedit seu putre solum carpsitque terendo
unda latens, sive hac volventis machina caeli
incubuit, sive omne fretum Neptunia movit
cuspis et extremas gravius mare torsit in oras,
seu vati datus ille fragor, seu terra minata est 815

---

797 putent (a *supra* e) **Q**[1] bellisque **r** 798 Hortantur (que *supra*) **P**[1]: -taturque **b** alius **P**ω (*scil. non belli*): altus ς *Heinsius* 800 Fulmina **C** muri ω: muris **P** hystmenos **f** 801 exciderunt **BNb**[1]: -rant *ex* -runt **P**[1]**Q**[1]: -runt (i *supra*) **L**[σ]: -rant ω: -rint **S**: -rint (a *supra*) **r**[2] 804 Siccubi **b** 805 Contem▒to **PB**[1]: Contento **Crb**: Centeno **L** benigna **P**ω (*sc. quae bellum differat*): maligna (mal- *in ras.* **B**[1]) **BN**: benigna (maligna *supra*) **r**[2]: nigrabit *Phillimorius* 806 caveᴂt **L**[σ]: cavet **NCfr**μ recondunt **N**ς *Bentleius* 808 concepto▒ (-s) flammine **L** 810 ex **L** clusum **PBDK**[1]**L**: clusum (a *supra*) **Q**[1]**b**[1]: clausum ω eicere (e *supra*) **B**[1] 811 Ex▒edit **B**: Ex*g*edit **L**[σ] carsitque (p *supra*) **B**[1] terendo (*ex* fer- **B**[1]ν[1]) **B**μν: ferendo (*ex* ter- **C**[1]) **P**ω 812 hac (ac, h *supra*, **f**[1]) ω: *ex* has **P**[r]: *ex* hoc **Q**[1]: hoc **D** 814 graviᴂs **L**[σ] aras (o *supra*) **b**[2]

fratribus: ecce alte praeceps humus ore profundo
dissilit, inque vicem timuerunt sidera et umbrae.
illum ingens haurit specus et transire parantis
mergit equos; non arma manu, non frena remisit:
sicut erat, rectos defert in Tartara currus 820
respexitque cadens caelum campumque coire
ingemuit, donec levior distantia rursus
miscuit arva tremor lucemque exclusit Averno.

---

816 sq. *cf. Serv.* Aen. 8, 297 alii pueriliter volunt a Cerbero Amphiarai ossa consumi, qui hiatu terrae secundum Statium descendit ad inferos. *cf.* etiam *Schol.* Ov. Ib. 354 *et* 443

---

816 ore (h) L 818 haudrit ν[1] parantes P 823 arva (v *in ras.*) f exclusit ω: excusit P STATIUS THEB̃ LIB̃ VII EXPLICIT · | INCIPIT LIBER VIII · P

P. PAPINI STATI

THEBAIDOS

LIBER VIII.

Ut subitus vates pallentibus incidit umbris
letiferasque domos regisque arcana sepulti
rupit et armato turbavit funere manes,
horror habet cunctos, Stygiis mirantur in oris
tela et equos corpusque novum; nec enim ignibus artus 5
conditus aut maesta niger adventabat ab urna,
sed belli sudore calens, clipeumque cruentis
roribus et scissi respersus pulvere campi.
necdum illum aut trunca lustraverat obvia taxo
Eumenis, aut furvo Proserpina poste notarat 10
coetibus adsumptum functis; quin comminus ipsa
Fatorum deprensa colus, visoque paventes
augure tunc demum rumpebant stamina Parcae.
illum et securi circumspexere fragorem
Elysii, et si quos procul ulteriore barathro 15

8, 2 regisque P: orbisque ω; *illud Garrodius ex glossa* regionis *ortum esse suspicatur* 4 horis Mf 5 ignibus *ex* a- Q^1 artus (ł atris) μ^2: atris (ł artus) Q^2: atris N 8 scisst (i) P^1: scissi[illegible] (-s) b 9 lustraverataxo (obvia) P^1 lustrarat N 10 furvo ω: fulvo PS notarat *ex* -ret B^1: notavit C 11 assumptum P 13 tunc P: tum ω 14 fragorem (ł furorem) L$^\sigma$ 15 et *om.* L^1, -que *add.* L$^\sigma$ ulteriore P: inferiore ω balathro (r) P^1

altera nox aliisque gravat plaga caeca tenebris.
tunc regemunt pigrique lacus ustaeque paludes,
umbriferaeque fremit sulcator pallidus undae
dissiluisse novo penitus telluris hiatu
Tartara et admissos non per sua flumina manes. 20
forte sedens media regni infelicis in arce
dux Erebi populos poscebat crimina vitae,
nil hominum miserans iratusque omnibus umbris.
stant Furiae circum variaeque ex ordine Mortes,
saevaque multisonas exertat Poena catenas; 25
Fata serunt animas et eodem pollice damnant:
vincit opus. iuxta Minos cum fratre verendo
iura bonus meliora monet regemque cruentum
temperat; adsistunt lacrimis atque igne tumentes
Cocytos Phlegethonque, et Styx periuria divum 30
arguit. ille autem supera conpage soluta
nec solitus sentire metus expavit oborta
sidera, iucundaque offensus luce profatur:

TESTIMONIA 21 sq. *cf. Serv.* Aen. 3, 214 nec saevior ulla pestis et ira deum Stygiis sese extulit undis: ut Poena in Statio 26 Σ 8, 91 idem supra: fata ferunt (serunt P[a] P[b]) animas 30 *Serv.* Aen. 6, 565 fertur namque ab Orpheo quod dii peierantes per Stygem paludem novem annorum spatio puniuntur in Tartaro. unde ait Statius: et Styx .. arguit

---

16 altisque *ex* aliis- μ[2] tenebris *ex* -as Q[1] 17 ustaeque PΣ: vastaeque (at ustae B[1] *mg.*) ω 18 Imbriferaeque N fr gemit P[1]: tremit *Peyraredus*, *sed* pallidus *non timorem indicat, verum colorem inferorum* undae ω: umbrae P (*ex initio versus*) 19 hiato f 21 in media L[σ] 22 herebi Q 23 Nihil B[1] miser(e)ans Q[1] 25 multisonas ω: -ans P: -as f exertat P: exercet ω caten(rvas)as D: catervas N 26 serunt PNrν: ferunt ω damn(n)at P[1] 27 Vicit N minois f 28 movet r: -(net)vet D 30 ple(h)getonque P[1]: plegetonque Q: phlegentonque bf 31 compage P 32 solitus ω: -tos P (o)abhorta B[1]: ab orta Qr 33 iocundaque P

'quae superum labes inimicum inpegit Averno
aethera? quis rupit tenebras vitaeque silentis 35
admonet? unde minae? uter haec mihi proelia fratrum?
congredior, pereant agedum discrimina rerum.
nam cui dulce magis? magno me tertia victum
deiecit Fortuna polo, mundumque nocentem
servo: nec iste meus dirisque en pervius astris 40
inspicitur. tumidusne meas regnator Olympi
explorat vires? habeo iam quassa Gigantum
vincula et aetherium cupidos exire sub axem
Titanas miserumque patrem: quid me otia maesta
saevus et inplacidam prohibet perferre quietem 45
amissumque odisse diem? pandam omnia regna,
si placet, et Stygio praetexam Hyperiona caelo.
Arcada nec superis — quid enim mihi nuntius ambas
itque reditque domos? — emittam et utrumque tenebo
Tyndariden. cur autem avidis Ixiona frango 50
verticibus? cur non expectant Tantalon undae?
anne profanatum totiens chaos hospite vivo
perpetiar? me Pirithoi temerarius ardor
temptat et audaci Theseus iuratus amico,
me ferus Alcides, tunc cum custode remoto 55
ferrea Cerbereae tacuerunt limina portae;

---

34 impegit **P** 35 rumpit *v* silentis *ex* -es **P**[1]: -ti[illegible] (s) **Q** 36 Admovet r b μ: Amovet **N**: A[illegible]monet **Q** minae ω: mina **P**: minas *Baehrens*, *cf.* *3, 710* uter **P**ω: unde **C** mihi **P**ω: in **f** 37 Congreditur (-itur *in ras.* **f**[2]) **f** 39 iacentem (ł nocentem) **Q**[1]: nocentum **D** ς *Imhofius* 40 nunc *ex* nec **P**[r] -que *om.* **DN** en ω: in **P** diris quin pervius *Garrodius* 41 Inspici~~mur~~ (tur) **P**[r]; *an* inspicimur. *puncto post* astris *posito?* 44 me otia **P**ω: moenia b 45 implacidus **D** 46 *om.* μ[1], *add.* μ[2] *mg.* odisse **Q**[1] *in ras.* pandam *ex* -um **f**[1] horrida *vel* invia *Marklandus ad Silv. 4, 1, 14* 47 praetexam ω: praetextam **P** yperiona b 48 Arcada nec **PD**: Arcadan et (et *s. l.* b[2]: e[illegible] **Q**) ω: Accedam et **LC** nuncibus **Q**[1] ambos **L** 49 domos ω: domus **P** et *om.* **N** 50 yxona b 51 expectent **C** 52 cahos b 55 halcides **Q** tunc ω: tum **P** 56 tacuerunt **P**: patuerunt (par- **D**) ω

Odrysiis etiam pudet heu! patuisse querellis
Tartara: vidi egomet blanda inter carmina turpes
Eumenidum lacrimas iterataque pensa Sororum;
me quoque — sed durae melior violentia legis. 60
ast ego vix unum, nec celsa ad sidera, furto
ausus iter Siculo rapui conubia campo:
nec licuisse ferunt; iniustaeque a Iove leges
protinus, et sectum genetrix mihi conputat annum.
sed quid ego haec? i, Tartareas ulciscere sedes, 65
Tisiphone; si quando novis asperrima monstris, □
triste, insuetum, ingens, quod nondum viderit aether,
ede nefas, quod mirer ego invideantque Sorores.
atque adeo fratres — nostrique haec omina sunto
prima odii —, fratres alterna in vulnera laeto 70
Marte ruant; sit, qui rabidarum more ferarum
mandat atrox hostile caput, quique igne supremo
arceat exanimis et manibus aethera nudis
commaculet: iuvet ista ferum spectare Tonantem.
praeterea ne sola furor mea regna lacessat, 75
quaere deis qui bella ferat, qui fulminis ignes
infestumque Iovem clipeo fumante repellat.

---

65 Σ 11, 76 supra irascentis Ditis verba ad Furiam haec fuerant: sed ... i Tartareas (ita caras **LP**[a]: inter tartareas **P**[b]) .. Tisiphone

---

57 Othrysiis **L** 58 -met *om.* **C** 59 itataque (er) **B**[1]: irataque (te) **Q**[2]: iteraque (ta) **f**[1] 60 vilentia (o) **f** 61 celso sidere **C** ad *om.* **B**[1]**Lf**, *add.* **B**[3] 63 a **P**: ab *ω*, *cf. 4, 848 Silv. 1 praef. 23* leges *ex* -is **L**[σ] 64 et *om.* **N** secto (v) **M**[1] genitrix **P** 65 i **PQN**[2]: ita *ω* 66 Tesi- **MQ** asperma (ri) **P**[1]: asperima (r) **L**[σ] 67 viderit *ex* -rat **Q**[1] 68 mirer *ex* -or **Q**[1] 69 Usque **B**[1] (*sed* Atque adeo fratres **B**[1] *mg.*): Usque (ł atque) **Q**[2]**b**[1]: Atque (ł usque) **r**[1] nostrique **P**ς: nostrisque (-is **DC**) *ω* omina *ω*: omnia **PLf** *post* 69 *in* **K** *iterantur* 42—69 70 odii **P**ς: odiis *ω* 71 rapidarum **Qfr** 72 Mandat (e) **P**[r]: Mandit **Q** suppremo **Bb**[1] 74 Comma[illegible]culet **B** 76 de[illegible]is **N** 77 clipeo *ex* cle- **P**[1] repellit **C**

□ faxo hau sit cunctis levior metus atra movere
Tartara, frondenti quam iungere Pelion Ossae.'
dixerat; atque illi iamdudum regia tristis 80
attremit oranti, suaque et quae desuper urguet
nutabat tellus: non fortius aethera vultu
torquet et astriferos inclinat Iuppiter axes.
'at tibi quos' inquit, 'manes, qui limite praeceps
non licito per inane ruis?' subit ille minantem 85
iam tenuis visu, iam vanescentibus armis,
□ iam pedes: extincto tamen interceptus in ore
augurii perdurat honos, obscuraque fronti
□ vitta manet, ramumque tenet morientis olivae.
'si licet et sanctis hic ora resolvere fas est 90
manibus, o cunctis finitor maxime rerum,
at mihi, qui quondam causas elementaque noram,
et sator, oro, minas stimulataque corda remulce,
neve ira dignare hominem et tua iura timentem,
nam nec ad Herculeos — unde haec mihi proelia? — raptus,
nec Venerem inlicitam — crede his insignibus — ausi 96
intramus Lethen: fugiat ne tristis in antrum
Cerberus, aut nostros timeat Proserpina currus.
augur Apollineis modo dilectissimus aris,

---

91 *Serv.* Aen. 6, 289 dictum esse omnium rerum ideas quasdam id est imagines, ad quarum similitudinem procreantur universa. hinc est quod in Statio Amphiaraus (*var.* Thiodamas) Plutoni dicit: omnibus finitor rerum esse videris, mihi vero et sator. *cf. Myth.* Vatic. 3, 6, 1

---

78 ^{h}ausit v^2: haud sit Pω, *cf. 1, 285* 82 Nutavit C fortius *inter scribendum ex* -as f^1 84 Et Q 86 tenuis *ex* -es P^1 86—145 *folio inserto suppleti in* Q *saec XIII/XIV* 87 interceptus Pω: indecerptus *Barthius*, *quod recipiendum esset, nisi vitta obscura diceretur v. 88* 89 Vi^{t}ta P^1f^1 90 Scilicet B^3Nf: S[illegible]i l. C 92 condam r 93 ora r 95 *om.* v^1, *add.* v^2 *mg.* proelia P: pectora ω: taenia *Garrodius* raptus *ex* -ta B^3 96 *om.* L^1, *add.* L^1 *mg.* Nec (-ec *in ras.*) v^2 hausi (h- del. B^3) Bf 97 ne P: nec ω

testor inane chaos — quid enim hic iurandus Apollo? —,
crimine non ullo subeo nova fata, nec alma 101
sic merui de luce rapi; scit iudicis urna
Dictaei verumque potest deprendere Minos.
coniugis insidiis et iniquo venditus auro
Argolicas acies — unde haec tibi turba recentum 105
umbrarum, et nostrae veniunt quoque funera dextrae —
non ignarus ini: subito me turbine mundi —
horret adhuc animus — mediis e milibus hausit
nox tua. quae mihi mens, dum per cava viscera terrae
vado diu pendens et in aere volvor operto? 110
ei mihi! nil ex me sociis patriaeque relictum,
vel captum Thebis; iam non Lernaea videbo
tecta, nec attonito saltem cinis ibo parenti.
non tumulo, non igne miser lacrimisque meorum
productus, toto pariter tibi funere veni, 115
nil istis ausurus equis; nec deprecor umbram □
accipere et tripodum iam non meminisse meorum.
nam tibi praesagi quis iam super auguris usus,
cum Parcae tua iussa trahant? sed pectora flectas
et melior sis, quaeso, deis. si quando nefanda 120
huc aderit coniunx, illi funesta reserva
supplicia: illa tua, rector bone, dignior ira.'
accipit ille preces indignaturque moveri.

---

120 *Prisc.* GL II 86, 10 (*propter ablativum comparationis*) Statius in VIII: 'et melior sis, quaeso, deis' Amphiaraus dicit ad Plutonem

---

100 cahos M: caos b quid *ex* quod f[1] 101 non‖ullo (n) b 103 dep(r)endere ν[2] 106 funere C dextrae ω: -tra P 107 inii Pb: *ex* ini L[σ] 108 e *in ras.* (a) b[1] 110 operto ω: aperto P LCfς 112 iam non Pς: non iam ω 114 *om.* □ μ[1], *add.* μ[2] *mg.* igne ω: ipse P 116 umquam (†umbram) r[2] 117 at (u) b[1] 118 Iam μ 121 ad‖erit (h) b 123 praeceps (-p- *del.* P[1]) P mor(n)ieri P[1]

ut leo Massyli cum lux stetit obvia ferri,
tunc iras, tunc arma citat; si decidit hostis, 125
ire supra satis est vitamque relinquere victo.
  interea vittis lauruque insignis opima
currus et egregiis modo formidatus in armis
luce palam, fusus nulli nullique fugatus,
quaeritur: absistunt turmae, suspectaque tellus 130
omnibus, infidi miles vestigia campi
circumit, atque avidae tristis locus ille ruinae
cessat et inferni vitatur honore sepulcri.
nuntius hortanti diversa in parte maniplos
Adrasto, vix ipse ratus vidisse, Palaemon 135
advolat et trepidans — steterat nam forte cadenti
proximus inspectoque miser pallebat hiatu —
'verte gradum, fuge, rector' ait, 'si Dorica saltem
terra loco patriaeque manent, ubi liquimus, arces.
non armis, non sanguine opus: quid inutile ferrum 140
stringimus in Thebas? currus humus inpia sorbet
armaque bellantesque viros; fugere ecce videtur
hic etiam, quo stamus, ager. vidi ipse profundae
noctis iter ruptaque soli conpage ruentem
illum heu, praesagis quo nullus amicior astris, 145
Oecliden, frustraque manus cum voce tetendi.

---

124 massyli *ω*: -lii **P**, *cf. 2, 676. 5, 332. 11, 27 Silv. 2, 5, 8. 3, 3, 94* massilicus (cum *supra*) lux **L**[σ] 125 iras *ω*: ira **P** 126 super *ex* supra *μ* 127—9, 230 *desunt in* **K** 127 victis **P** lauruque (-ru- *in ras.* **L**)*ω*: lauroque **PCf**[2]ς, *cf. ad 3, 105* 128 °gregiis **f** 129 nulli *ω*: media **P** nulli fusus **r** 130 obsistunt **MNC** 133 honore (*ex* -ret **P**[1]) sepulchri **P** 134 imparte **b** 135 ra▒tus (-s-?) **P** palaemon *ω*: pil- **P**: palaemon (phil *supra*) **D**, *an* Philaemon, *ut a Palaemone Thebano distinguatur?* 136 Avolat **M**[1] 138 gradum *ω*: fugam **P** recto **f** 139 manent *om.* **B**[1]**LMf**[1]**b**, *add.* **B**[3]**b**[1]**f**[r] maneant patriaeque **C** ut **r** linquimus **C** 141 inpia (m *supra*) **P**[1] sorbet *ex* sordet **M**[1] 143 in quo **N** profanae (ł profundae *supra*) **D** 144 compage **P** 146 Ocliden **f** tetendi **BQ**[1]**Cf**: tetendit **P***ω* (*ex Verg. Aen. 2, 688*). *illud recte*

mira loquor, sulcos etiamnum rector equorum
fumantemque locum et spumis madida arva reliquit. □
nec commune malum est: tellus agnoscit alumnos,
stat Thebana acies.' stupet haec et credere Adrastus 150
cunctatur; sed Mopsus idem trepidusque ferebat
Actor idem. nam Fama novis terroribus audax
non unum cecidisse refert. sponte agmina retro
non expectato revocantum more tubarum
praecipitant: sed torpet iter, falluntque ruentis 155
genua viros; ipsique — putes sensisse — repugnant
cornipedes nulloque truces hortamine parent,
nec celerare gradum nec tollere lumina terra.
fortius incursant Tyrii, sed Vesper opacus
lunares iam ducit equos; data foedere parvo 160
maesta viris requies et nox auctura timores.

quae tibi nunc facies, postquam permissa gemendi
copia! qui fletus galeis cecidere solutis!

---

defendit Imhofius: manus cum voce *nempe ut auxilium aut ferrem aut arcesserem, at Amphiaraus prudens sciensque obit nec inanibus precibus deos implorat. contra in defendenda prima persona* reliqui (*v. 148*) *Imhofio non accedo* 148 lacum *Gronovius* arva (*add.* **f**^{3} *inter lin.*) ω: ora **P** reliquit **PML**^{σ}ς: reliqui ω 150 stubet **f** 151 mobsus **M** trepidasque (v *supra* a) **Q**^{1} 152 Actor (Autor **S**) idem **M**^{1}**SB**^{3}**Q**^{2}**rb**$\mu\nu$: Actorides **PM**^{σ}**B**^{1}**Q**^{1}ω nam **P**ω: iam *Sandstroemius 1878 p. 54 vi particulae* nam *non intellecta quam illustravit Vahlenus, Ind. lect. Berol. 1883/4 de Suet. vit. Ter. p. 30, 1 Reiff.* 153 agmina *ex* -ne **Q**^{1} 154 revocantem (v *supra* e) **Q**^{1}: -catum **PC** more *'suspicandum' videtur Garrodio iniuria. intellego: non exspectato signo tubarum usitato. utique autem a sensu alienum, quod ille coniecit* -ta remorantum voce tubarum (tu▒b- **f**) ω: ferarum **P**, *cf. 8, 71 al.* 155 Praecipitan^t **P**^{1} iorpet (t *supra* i) **P**^{1}: torquet *ex* torpet μ^2 156 Genua *ex* C- **P**^{1} ipsique (ipsos *supra*) **D** sensisse (-se *in ras.*) **E**^{1} repugnant **Pb**: ruuntque ω: ruuntque (repugnant *supra*) **D** 158 celare (er *supra* a) **b**^{1}: celeare (r *supra*) **Q**^{1}: celare **N** 160 foederae *ex* -ra **B**^{3}**f**^{1}: -ra (*ex* -re **Q**^{2}) **NQC** 161 et nox . . . facies *om.* ν^1, *add.* ν^2 *mg.* 162 sibi **C** nunc **Pr**μ: tunc (*ex* n- **Q**^{2}**f**^{1}) ω 163 solatis (v *supra* a) **Q**^{1}

nil solitum fessos iuvat; abiecere madentes,
sicut erant, clipeos, nec quisquam spicula tersit, 165
nec laudavit equum, nitidae nec cassidis altam
compsit adornavitque iubam; vix magna lavare
vulnera et efflantes libet internectere plagas:
tantus ubique dolor. mensas alimentaque bello
debita nec pugnae suasit timor: omnia laudes, 170
Amphiarae, tuas fecundaque pectora veri
commemorant lacrimis, et per tentoria sermo
unus: abisse deos dilapsaque numina castris.
'heu ubi laurigeri currus sollemniaque arma
et galeae vittatus apex? hoc antra lacusque 175
Castalii tripodumque fides? sic gratus Apollo?
quis mihi sidereos lapsus mentemque sinistri
fulguris, aut caesis saliat quod numen in extis,
quando iter, unde morae, quae saevis utilis armis,
quae pacem magis hora velit? quis iam omne futurum 180
proferet, aut cum quo volucres mea fata loquentur?
hos quoque bellorum casus nobisque tibique
praescieras, et — quanta sacro sub pectore virtus! —
venisti tamen et miseris comes additus armis.
et cum te tellus fatalisque hora vocaret, 185
tu Tyrias acies adversaque signa vacasti
sternere; tunc etiam media de morte timendum
hostibus infestaque abeuntem vidimus hasta.

---

164 Nihil **P**[1] 167 *post* 168 **P** Compsit (ł pressit) **L**[1] adornavitque *ω*: adora- **P** lenare (lavare) **Q**[2]: lavere **C**: levare ς 168 et *om.* **P** 170 sausit **Q** n̄unc (*i.* non *ex* nunc) **b**[1] laudes *ex* -dis **b**[1] 171 Amphiare **PS**[1]**b**[1]*μ***f** 173 dilapsaque *ω*: de- **P** 174 Heu *ω*: Heus **PB** 175 hoc (hoc *in* haec *mutavit et* hoc *restituit* *μ*[1]) **P***ω*: haec ς *Gevartius* 178 caecis **r**ς 179 undæe **P**[1] sev...s **Q** an(r)nis **b**[1] 180 ora **M**[1]: ora **C**: hora *ex* ore **Q**[2] 181 Proferat (e) **L**[1] 182 Nos **C** 183 suppectore **b** 185 v...ocaret (a) **B** 186 adversaque *ω*: av- **PS**[1] vacasti *ω*: voc- **PQNf***μ*: vocasti (ł vacasti) **M**[1]: vacasti (vocasti) **D** 188 hastam **b**

et nunc te quis casus habet? poterisne reverti
sedibus a Stygiis altaque erumpere terra? 190
anne sedes hilaris iuxta tua numina Parcas
et vice concordi discis ventura docesque?
an tibi felices lucos miseratus Averni
rector et Elysias dedit inservare volucres?
quidquid es, aeternus Phoebo dolor et nova clades 195
semper eris mutisque diu plorabere Delphis.
hic Tenedon Chrysenque dies partuque ligatam
Delon et intonsi cludet penetralia Branchi,
nec Clarias hac luce fores Didymaeaque quisquam
limina nec Lyciam supplex consultor adibit. 200
quin et cornigeri vatis nemus atque Molosso
quercus anhela Iovi Troianaque Thymbra tacebit.
ipsi amnes ipsaeque volent arescere laurus,
ipse nihil certum sagis clangoribus aether
praecinet, et nulla ferientur ab alite nubes. 205

---

199 *Serv.* Aen. 3, 360 cla (*in voce* Clarius) brevis invenitur, ut Statius: nec Clarias .. quisquam

---

190 altaque **P**: aliaque ω *Handius* 191 hilaris ω: -res **P** carmina **C** 192 v$\overset{i}{o}$ce b^1 discis *ex* -it **L**^{1} venturaque docesque **C** 194 insinuare **C** 195 aeternum **f** phoebi **Dr** dolor et ω: dolore **P** 196 mutisque ω: multis- **P** plorabere *ex* -vere **P**^{1}: plorabile **f** (*cf.* 7, 781) 197 tenodon **P**: denidon μ chrisenque **P**: chrysamque **BQ**: cyrrhamque (*vel* ci-, *in lac.* **L**) ω. *cf. Ov. Met. 13, 174* tene]d[illegible]$\overset{o}{}$n delp^{hosque} b *in lac.* 198 cl$\overset{a}{u}$det b^2: claudet **Cfμ** 199 clar$\overset{o}{i}$s **P**^{1} 200 lyciam supplex **P**: supplex lyciam ω adibit *ex* -at **Q**^{1} 201 mollosso **B**: moloso ν: molossi ς 202 iovi **Pf**: iovis (-vi[illegible] ν) ω thybra **P**: th[illegible]$\overset{r}{}$mba **B**^{3}: templa μ tacebunt μ 203 ipsaeque volent (va- **C**) ω: ipsaeque viae mallent (*ex* molent **P**^{1}) **P**: ipsae malent *Postgatius*; *tamen comparativa notio non apta. lectio codicis* **P** *nata videtur ex hac fere imagine* $\overset{\text{ł vo}}{\text{molent}}$ 204 sagis ω: sacis *ex* sagis **S**: sacris **P** aether ω: a≅ther (l) **P** (E ∼ L) 205 e$\overset{t}{i}$ **B**^{3}

iamque erit ille dies, quo te quoque conscia fatis
templa colant reddatque tuus responsa sacerdos.'
talia fatidico peragunt sollemnia regi,
ceu flammas ac dona rogo tristesque rependant
exequias mollique animam tellure reponant. 210
fracta dehinc cunctis aversaque pectora bello.
sic fortes Minyas subito cum funere Tiphys
destituit, non arma sequi, non ferre videtur
remus aquas, ipsique minus iam ducere venti.
□ iam fessi gemitus, paulatim et corda levavit 215
exhaustus sermone dolor, nox addita curas
obruit et facilis lacrimis inrepere somnus.
at non Sidoniam diversa in parte per urbem
nox eadem: vario producunt sidera ludo
ante domos intraque, ipsaeque ad moenia marcent 220
excubiae; gemina aera sonant Idaeaque terga
et moderata sonum vario spiramine buxus.
tunc dulces superos atque omne ex ordine alumnum
numen ubique sacri resonant paeanes, ubique
serta coronatumque merum. nunc funera rident 225
auguris ignari, contraque in tempore certant
Tiresian laudare suum; nunc facta revolvunt
maiorum veteresque canunt ab origine Thebas:

---

206 fatis **P**ς: fati ω 207 vocant **r**[2] (colent *supra*): colent **DN** reddantque **P**[1]: redda[illegible]tque μ: reddetque **DC**ν[1] 209 dona *ex* -no **f** 211 adversaque **r** 212 minas **f** funere *ex* m- **M**[1]
215 fessi gemitus *Klotzius*: fessi gemitu[illegible] (-s) **P**: fessis (-s *add.* ν[2]) gemitu ω et **P**: [illegible] μν: *om.* ω levavit **P**: levabat ω
216 Exaustus (h *supra*) **P**[1] nox **PD**: noxque ω 218 At [illegible] (si) **b**
219 sydere **C** 220 arcent (m *supra*) **f**[1] 222 somnum **r** spiramine buxus *in ras.* (*fuit* producunt sidera ludo *v. 219*) μ 223 omne ω: omni **P**: omnem **D** 224 paenes (a *supra*) **b**[1] 225 nunc *ex* tunc **Q**[2]
226 econtraque **C**μ pectore (tempore *supra*) **LD**: tempore (ł pectore *supra*) **M**[σ]: pectore **r**μ
227 Tiresian **P**: -am ω uc (n *supra*) ν[2] facta (*ex* -to **L**[σ]) ω: fata (c *supra*) **Q**[1]: facta *ex* faeta **b**[1]: fata **Pr**μν

hi mare Sidonium manibusque adtrita Tonantis
cornua et ingenti sulcatum Nerea tauro, 230
hi Cadmum lassamque bovem fetosque cruenti
Martis agros, alii Tyriam reptantia saxa
ad chelyn et duras animantem Amphiona cautes,
hi gravidam Semelen, illi Cythereia laudant
conubia et multa deductam lampade fratrum 235
Harmoniam: nullis deest sua fabula mensis.
ceu modo gemmiferum thyrso populatus Hydaspen
Eoasque domos nigri vexilla triumphi
Liber et ignotos populis ostenderet Indos.
tunc primum ad coetus sociaeque ad foedera mensae
semper inaspectum diraque in sede latentem 241
Oedipoden exisse ferunt vultuque sereno
canitiem nigram squalore et sordida fusis
ora comis laxasse manu sociumque benignos
adfatus et abacta prius solacia passum, 245
quin hausisse dapes insiccatumque cruorem
deiecisse genis. cunctos auditque refertque,
qui Ditem et Furias tantum et si quando regentem

---

229 attrita P Tonanti *Ellisius* 230 ingenti (ł magno) L$^{\sigma}$: (in) miti b[1]: et miti r: mugitu N 231 Hic μ cadmun f fetosque ω: flectosque P[1]: faetosque r: fretosque B 232 raptantia (e) b[1]: rap- r 233 anphiona P 234 Hi ω: Hic PB gravidam *ex* -um L[1] semelen (s- *in ras.*, *fuit* th-) b: themelen (ł sem) r[1] illi[illegible] (-c) μ 235 deductam *ex* -um f[1] 236 Harmoniam PQ[1]: Harmon[illegible]am (i) (Haer- *ex* Har- M[1]: Ar- L) B[1]M[1]L$^{\sigma}$: Hermionam ω deest Pω: -que deest Cfb[1]ς: iam deest D: defit *Baehrens vocabulo non Statiano*: deses *Unger 1868 p. 255*: non est *Ellisius* deest sua- ⟨vis⟩ *Garrodius*, *sed* sua *necessarium.* de- *produci apud Statium satis superque demonstratur praeter hunc locum locis 10, 236. 11, 276*; dēire *2, 551* praēire *6, 519*
237 hidaspē P 238 Eosque (a) Q[1] trihumphi b 239 populis *ex* -os Q[1] ostenderit b 240 Tunc Prb: Tum ω ad *om.* BQCf: et r foedera ω: sidera P 242 Oedipode nexisse Q[1] 243 nigra N sualore (-u- *in ras.* L[1], -c-?) Lf 246 hausisse *ex* haur- b[1] 247 Deiecisse *ex* Deger- M[1] cunctosque C

Antigonen maestis solitus pulsare querellis.
causa latet. non hunc Tyrii fors prospera belli, 250
tantum bella iuvant; natum hortaturque probatque,
nec vicisse velit; sed primos comminus enses
□ et sceleris tacito rimatur semina voto.
inde epulae dulces ignotaque gaudia vultu.
qualis post longae Phineus ieiunia poenae, 255
nil stridere domi volucres ut sensit abactas —
necdum tota fides —, hilaris mensasque torosque
nec turbata feris tractavit pocula pinnis.
  cetera Graiorum curis armisque iacebat
fessa cohors; alto castrorum ex aggere Adrastus 260
laetificos tenui captabat corde tumultus,
quamquam aeger senio, sed agit miseranda potestas
invigilare malis. illum aereus undique clamor
Thebanique urunt sonitus, et amara lacessit
tibia, tum nimio voces marcore superbae 265
incertaeque faces et iam male pervigil ignis.
sic ubi per fluctus uno ratis obruta somno

---

256 *Prisc.* GL II 521, 13 Statius vero eandem productam protulit in VIII: nil stridēre domi

---

249 solitis (v) P[1] 250 non *ex* nunc b[1] fors Pω: sors Bfμ 251 Quantum (Tantum *scribi voluit* L[1], *nam* Qu *addidit* L$^{\sigma}$, □ *non solum* Q) ML$^{\sigma}$DN: Tantum (ꝛQ) r ortatur *ex* oria- P[1] 252 Ne Dμ 253 sceleris Pς: scelerum ω miratur *Ellisius* semina $\Sigma\omega$: pectore (a) P[1]; pectore vota *Garrodius parum apte*; *idem errat, cum* Σ momina *legisse suspicatur* 254 duces C ignoraque ν vultus N: vultus *ex* vultu r[2] 255 ieiu≡na (g) b phoenae P[1]: ≡≡≡≡≡≡ (phene?) B 256 volucresque (-que *del.* L[1]) BQLDCfrν ut PD: et (*in ras.* μ[1]) ω abactis f 257 tota (u) r[2]: tuta C hilares (i) P[1] torasque (h o) f[2] 257 pennis (*ex* pi- M$^{\sigma}$Q[2]) MQb 261 tenuis C 262 Quanquam P 263 illum ω: ille P 264 urunt (u≡runt μ) ω: ruunt P lacessit *ex* le- B[1] 265 tum ω: tunc P margore (c) P[1] 267 uno Pω: imo C *Weber* obruta ω: obvia P

conticuit, tantique maris secura iuventus
mandavere animas: solus stat puppe magister
pervigil inscriptaque deus qui navigat alno. 270
tempus erat, iunctos cum iam soror ignea Phoebi
sensit equos penitusque cavam sub luce parata
Oceani mugire domum, seseque vagantem
colligit et leviter moto fugat astra flagello:·
concilium rex triste vocat, quaeruntque gementes, 275
quis tripodas successor agat, quo provida laurus
transeat atque orbum vittae decus. haud mora, cuncti
insignem fama sanctoque Melampode cretum
Thiodamanta volunt, quicum ipse arcana deorum
partiri et visas uni sociare solebat 280
Amphiaraus aves, tantaeque haud invidus artis
gaudebat dici similem iuxtaque secundum.
illum ingens confundit honos inopinaque turbat
gloria et oblatas frondes submissus adorat,
seque oneri negat esse parem cogique meretur. 285
sicut Achaemenius solium gentesque paternas
excepit si forte puer, cui vivere patrem
tutius, incerta formidine gaudia librat,
an fidi proceres, ne pugnet volgus habenis,

---

268 tantique **P**ω: tutique *Baehrens*: pacique *Postgatius*: fideique *Imhofius* maris **P**ω: mali *Sandstroemius 1878 p. 54* 269 Mandavere *scil. somno* 270 inscriptaque ω: scriptaque **P** (*i.* iscr-) 271 phoebi *ex* -o **f**[1]: phoebo **B** 272 Sensit **P**ς (*antequam colligit et fugat*): Sentit ω cava▒ .. paratam **Q** parata (ł peracta) **r** 275 leviter moto **P**: moto leviter ω 276 provida *Peyraredus*: prodigia **P**: prodita (per- **b**) ω *fortasse recte, ut synonymum vocis* orbum 277 vi(t)te **M**[1]**Q**[2]: vitae **C**: vate (vitte) **N**[r] aut **B** 278 [m]elampode **B**[3]: melampade (me l. **M**) **QMf** 279 Thiodama(n)ta **f** qui(o)cum **f**[2]: quocum **C**: cum quo **b** archana **P** 281 haud *ex* aut **B**[1] 282 similem *ex* -ens **P**[1] 284 summissus **P** 285 ~~h~~oneri **L**[1]: honeri **b** 286 achemonius **P**: acha(e)menius **B**[1]: acham- **L** 288 //librat //gaudia **P**[1] 289 ne **P**ω: an **D** volgus **L**: vo(v)lgus **B**[1]: vulgus **P**: vultgus **b**

cui latus Euphratae, cui Caspia limina mandet, 290
sumere tunc arcus ipsumque onerare veretur
patris equum, visusque sibi nec sceptra capaci
sustentare manu nec adhuc inplere tiaran.
atque is ubi intorto signatus vellere crinem
convenitque deis, hilari per castra tumultu 295
vadit ovans ac, prima sui documenta, sacerdos
Tellurem placare parat: nec futile maestis
id visum Danais. geminas ergo ilicet aras
arboribus vivis et adulto caespite texi
imperat, innumerosque deae, sua munera, flores 300
et cumulos frugum et quicquid novat inpiger annus,
addit et intacto spargens altaria lacte
incipit: 'o hominum divomque aeterna creatrix,
quae fluvios silvasque animarum et semina mundo
cuncta Promethiasque manus Pyrrhaeaque saxa 305
gignis, et inpastis quae prima alimenta dedisti
mutatisque viris, quae pontum ambisque vehisque:
te penes et pecudum gens mitis et ira ferarum
et volucrum requies; firmum atque inmobile mundi
robur inoccidui, te velox machina caeli 310

---

290 euphariae (h-) μ: eufratie D: eufarie (farie) N caspia *ex* cu- L[1] 291 Summere BQ honerare Bb veretur (*ex* vid- Q[2]) ω: videtur P 292 tibi (s) P[1]: ipsi r ne C 293 implere P tiaram P: tiharam b 294 inorto (t) f[2] signatus *Imhofius*: signatur P: -avit ω 295 deis (h) b: deis *ex* dies L[σ] 297 placare B futtile B: inutile *in ras.* μ[1] 299 Arboribus *ex* Arv- P[1] adulto (h) B texi ω: texti P: tecti (texi) Q 300 munera ω: numina P 301 cumulos ω: tumulos P quitquid P inpiger P: integer ω 302 spargens *ex* -cens P[1] 303 divomque (v) B: divumque P 304 mundo PQ[1]ν[2]: mundi ω 307 Mutatisque f: Multatisque P: Mutastique (-ti- B: Mut- (l) S: *ex* Mult- N[2]) ω: Mutatique (s) μ[2] viris (*ex* -os b[1]μ[2]ν[2]) Pfbμν: vires BL: -res (o) M[σ]Q[2]: viros ω: viros (cibus) r[r] 308 mitis b 309 immobile P 310 Rubor (o, v) ν[2]

aere pendentem vacuo, te currus uterque
circumit, o rerum media indivisaque magnis
fratribus! ergo simul tot gentibus alma, tot altis
urbibus ac populis, subterque ac desuper una
sufficis, astriferumque domos Atlanta supernas 315
ferre laborantem nullo vehis ipsa labore:
nos tantum portare negas, nos, diva, gravaris?
quod, precor, ignari luimus scelus? an quia plebes
externa Inachiis huc adventamus ab oris?
omne homini natale solum, nec te, optima, saevo 320
tamque humili populos deceat distinguere fine
undique ubique tuos; maneas communis et arma
hinc atque inde feras; liceat, precor, ordine belli
pugnaces efflare animas et reddere caelo.
ne rape tam subitis spirantia corpora bustis, 325
ne propera: veniemus enim, quo limite cuncti,
qua licet ire via; tantum exorata Pelasgis
siste levem campum, celeres neu praecipe Parcas.
at tu, care deis, quem non manus ulla nec enses
Sidonii, sed magna sinu Natura soluto, 330
ceu te Cirrhaeo meritum tumularet hiatu,
sic amplexa coit, hilaris des, oro, precatus

311 Aere ω: Erea P 315 astriferumque (-que *om.* L) ω: astrigerumque P (*aliter 10, 828*) athlanta P: athalanta C athlanta supernas *add.* b[2] supernis (a) M[1] 316 nullo (ve) . his Q[2] 317 Nos portare negas tantum b optare (ł portare) r[1] nefas (negas) D: nefas (g) r[2]: nefas (ł negas ν[2] *mg.*) Nν nos ω: non P gravaris *ex* -es L[σ] 318 plebis P 319 horis PL 320 saevos (-s *add.* P[r]) P 321 Tamque PB[8]: Tamquam B[1]ω humili P: -is BQ[1]M[1]f: -es ω populos (-s *add.* M[σ]) M destinguere QL[1] 322 tuis L comun (is) (-mun- *in ras.*) b[1] 323 liceat *ex* le- M[1] 324 efflere Q 325 Ne[c] b[1] rape tam (rape|tam L[1]) ω: repetam P 326 Ne[c] b[1] cunctis b 327 licet ω: libet P: decet ς *Barthius* 331 te in cirreo C meritum .. coit *om.* ν[1], *add.* ν[2] *mg.* 332 amplesa (x) b[1] hilaris ω: -es P des Pω: deus ς *Barthius* oro *ex* ora L[σ] precatis (tus) r[2]

nosse tuos, caeloque et vera monentibus aris
concilies, et quae populis proferre parabas,
me doceas: tibi sacra feram praesaga, tuique 335
numinis interpres te Phoebo absente vocabo.
ille mihi Delo Cirrhaque potentior omni,
quo ruis, ille adytis melior locus.' haec ubi dicta,
nigrantis terrae pecudes obscuraque mergit
armenta, ac vivis cumulos undantis harenae 340
aggerat et vati mortis simulacra rependit.
talia apud Graios, cum iam Mavortia contra
cornua, iam saevos fragor aereus excitat enses.
addit acerba sonum Teumesi e vertice crinem
incutiens acuitque tubas et sibila miscet 345
Tisiphone: stupet insolito clangore Cithaeron
marcidus et turres carmen non tale secutae.
iam trepidas Bellona fores armataque pulsat
limina, iam multo laxantur cardine Thebae.
turbat eques pedites, currus properantibus obstant, 350
ceu Danai pos terga premant: sic omnibus alae
artantur portis septemque excursibus haerent.
Ogygiis it sorte Creon, Eteoclea mittunt
Neistae, celsas Homoloidas occupat Haemon,

---

346 *Mico* 270 obstupet: Tisiphone stupet .. Citheron

---

333 astris ↿ aris r[1]b 335 praesagịa P[1]: praesag▒a B
336 Luminis L pho▒ebo P vọlabo (o *s. l.*) P[1] 337 -que *s. l.* M[σ] 338 lacus *Gronovius, cf. 148* 339 Nigrantes P terrae PM[σ] (*cf. Lucan. 1, 607*): terra ω 340 ardentis C 341 rependit *ex* -det L[σ] 342 apud *ex* -ut P[c]: aput f dum *ex* cum Q 343 saevus B: sevas (o *s. l.*) Q[2]: sevos *ex* -us L[σ] aeneus Qf 344 acerba *ex* -va P[c] acerba▒ sonum (-s *eras*, s- *add.* L[σ]) L sonus D ẹ (a *s. l.*) P[r]: e *om.* Q: de C: ▒ (e *s. l.*) M[σ]: e *in ras.* N[2]
347 turrẹs (\\\ *s. l.*) (. Q[2]) Q saecutae (a *del.*) P[1] 349 laṭantur (x *s. l.*) f[2] 351 post terga P terga *om.* M[1], *add.* M[1] *mg.* 352 haerent Pω: alae b (*e v. 351*) 353 forte Nrν mittạnt (u *s. l.*) Q[2] 354 celsas *s. l.* b[2] homoloidas Pω: hom- (e *s. l.*) S: -lai- Q occupat ω: -bat P

Hypsea Proetiae, celsum fudere Dryanta 355
Electrae, quatit Hypsistas manus Eurymedontis,
culmina magnanimus stipat Dircaea Menoeceus.
qualis ubi aversi secretus pabula caeli
Nilus et Eoas magno bibit ore pruinas,
scindit fontis opes septemque patentibus arvis 360
in mare fert hiemes; penitus cessere fugatae
Nereides dulcique timent occurrere ponto.
tristis at inde gradum tarde movet Inacha pubes,
praecipue Eleae Lacedaemoniaeque cohortes
et Pylii; subitum nam Thiodamanta secuntur 365
augure fraudati, necdum accessere regenti.
nec tua te, princeps tripodum, sola agmina quaerunt:
cuncta phalanx sibi deesse putat; minor ille per alas
septimus extat apex. liquido velut aethere nubes
invida Parrhasiis unum si detrahat astris, 370
truncus honor Plaustri, nec idem riget igne reciso
axis, et incerti numerant sua sidera nautae.
sed iam bella vocant: alias nova suggere vires,
Calliope, maiorque chelyn mihi tendat Apollo.
fatalem populis ultro poscentibus horam 375
admovet atra dies, Stygiisque emissa tenebris

---

355 proetiae Pω: procidae BL: proetidae f : proatie N: propraeie D: Proetides et *Lachmannus cl. Aesch. Sept. 304 We. Eur. Phoen. 1109, sed* et *ferri nequit. minus etiam probatur Baehrentis inventum* Proetiadae *aut Ungeri 1868 p. 171* Proetiades. Proetiae *autem cur dici nequeant* Προίτου πύλαι (*Aesch. Sept. 382*), *equidem non video* celsum *om.* N 356 Eleuctrae M quatet (i) f[1] 357 magnanimos (v) P[r] 358 ubi ω: *om.* P[1]: in *s. l. add.* P[c] *aut* P[1] aversi Pf: a[..]versi (d) B: adversi ω 360 patentibus ω: lat- P 361 hiems (e) L[1] 362 timent *ex* -ens P[c] 363 ad (t) P[r]: et f tarde *ex* corde L[σ] 365 subitom (v) B[1]: subito r 368 phalans b aras L 370 pharrasiis P: parrasias (i) C astis (r) Q[1] 371 idem *ex* item f[2] riget P: nitet ω igno (e) Q[2] 373 alias *s. l.* L[1] surgere C 374 chelym (*cf. 1, 334*) P 376 Admonet *ex* -vet P[r]: Admonet (v) M[σ]

Mors fruitur caelo bellatoremque volando
campum operit nigroque viros invitat hiatu,
nil vulgare legens, sed qũae dignissima vita
funera, praecipuos annis animisque cruento 380
ungue notat; iamque in miseros pensum omne Sororum
scinditur, et Furiae rapuerunt licia Parcis.
stat medius campis etiamnum cuspide sicca
Bellipotens, iamque hos clipeum, iam vertit ad illos
arma ciens, aboletque domos, conubia, natos. 385
pellitur et patriae et, qui mente novissimus exit,
lucis amor; tenet in capulis hastisque paratas
ira manus animosque ultra thoracas anhelos
conatur, galeaeque tremunt horrore comarum.
quid mirum caluisse viros? flammantur in hostem 390
cornipedes niveoque rigant sola putria nimbo,
corpora ceu mixti dominis irasque sedentum
induerint: sic frena terunt, sic pro^lia poscunt
hinnitu tolluntque armos equitesque supinant.
  iamque ruunt, primusque virum concurrere pulvis 395
incipit, et spatiis utrimque aequalibus acti
adventant mediumque vident decrescere campum.
iam clipeus clipeis, umbone repellitur umbo,
ense minax ensis, pede pes et cuspide cuspis:

---

378 aperit ν nrigroque b ^{trans}mutat μ^{2} hiatọ^{v} f^{1}: ^{amictu}hiatu ^{hiatu}B^{3}: amictu D, *unde* investit amictu *Wakefieldus male* 381 Ungue ς *Barthius*: Angue Pω sorore b (-℞ *male intellecto*) 382 parcis *ex* -as Q^{1} 383 mediis f etiamnum ω: -nunc PQrb 384 hos clipeum ω: hostilem clipeum P, *unde* hos telum *coni. Kohlmannus*, *quasi Mars ipse pugnaret* 388 animosque . . anhelos P: -usque . . -us ω; *similis breviloquentia 6, 807* 390 hostim B 391 rigẹ^{a}nt M^{1} 392 Corporae *ex* -a Q^{1} Corporaẹ^{c} eu P^{1} mixta NC 393 Induerit^{n} B^{1}: Inbuerint *ex* Ind- P^{r} 394 -que *prius om.* N armịs^{o} Q^{1} equitesque Pς: -temque ω fatigant BQ 396 utri[illegible]mque Q 399 Ense^{m}inax P^{c}: Ensem inax (i- *ex* a- B^{1}) B

sic obnixa acies pariter suspiria fumant, 400
admotaeque nitent aliena in casside cristae.
pulcher adhuc belli vultus: stant vertice coni,
plena armenta viris, nulli sine praeside currus,
arma loco, splendent clipei pharetraeque decorae
cingulaque et nondum deforme cruoribus aurum. 405
at postquam rabies et vitae prodiga virtus
emisere animos, non tanta cadentibus Haedis
aeriam Rhodopen solida nive verberat Arctos,
nec fragor Ausoniae tantus, cum Iuppiter omni
arce tonat, tanta quatitur nec grandine Syrtis, 410
cum Libyae Boreas Italos niger attulit imbres.
exclusere diem telis, stant ferrea caelo
nubila, nec iaculis artatus sufficit aer.
hi pereunt missis, illi redeuntibus hastis,
concurrunt per inane sudes et mutua perdunt 415
volnera, concurrunt hastae, stridentia funda
saxa pluunt, volucres imitantur fulgura glandes
et formidandae non una morte sagittae.

---

400 obno(i)x=a (i) f[r] fumant (ł firmant) L[1]: firmunt (u a Q[2]) Q: firmant **N**rbμ 402 coni *add.* P[r] 403 nulli ω: -o P 404 spendent C clipei *om.* f[1]: galeae *s. l.* f[r] pharatraeque f 406 rabies *om.* b[1], *add.* b[1] *mg.* prodig=a B: prodigia μ 407 edis b 408 Aeri(a)em f[1] r(h)odopen P[1]: rodopen Q solida (ł ta) P[1]: soli(d)ta f[1]: solita B[1]MLrbμ: ał solida B[1] *mg.* verberat *ex* -rv- P[1] 409 *praeter* N- *in ras.* L[1] (*alius versus subest*) tantu(s)m P[c] 410 Arce Pω (*sc. Capitolio*): axe *Deipser 1881 p. 122, sed tunc* Ausoniae *non intellegitur* 411 atulit M imbres *ex* umbra C[1] 413 h(a)=rtatus (o) P[1] 415 mutu(a) b[1] 416 Volnera B: Vulnera P 417 pluunt (ł fluunt) Q[2] fulgora *ex* -ura P[c] glandes *ex* clades b[1] *initia versuum* 418 Et for-, 419 Nec, 420 Om- *om.* P[1], Formidandae (Et *cum margine recisum*), Non, oM- *add.* P[r] *mg.* 418 formidan(d)te L[σ] una PB LNCf: una in ω *fortasse recte*

nec locus ad terram telis: in corpora ferrum
omne cadit; saepe ignari perimuntque caduntque. 420
casus agit virtutis opus: nunc turba recedit,
nunc premit, ac vicibus tellurem amittit et aufert.
ut ventis nimbisque minax cum solvit habenas
Iuppiter alternoque adfligit turbine mundum:
stat caeli diversa acies, nunc fortior Austri, 425
nunc Aquilonis hiemps, donec pugnante procella
aut nimiis hic vicit aquis, aut ille sereno.
principium pugnae turmas Asopius Hypseus
Oebalias — namque hae magnum et gentile tumentes
Euboicum duris rumpunt umbonibus agmen — 430
reppulit erepto cunei ductore Menalca.
hic et mente Lacon, crudi torrentis alumnus —
nec turpavit avos —, hastam ultra pectus euntem,
ne pudor in tergo, per et ossa et viscera retro
extrahit atque hosti dextra labente remittit 435
sanguineam: dilecta genis morientis oberrant
Taygeta et pugnae laudataque pectora matri.
Phaedimon Iasiden arcu Dircaeus Amyntas

---

419 Nec ω: Non P[r] telis Pω: iaculis DN corpora P[1]: corpore (a s. l.) M[σ]: cor..p.. (ore s. l.) ν[2] 420 perimunque (t s. l.) L[σ] 421 nec (vn s. l.) P[c] 422 et ...ibus (vic s. l.) (et et i in ras.) b[1] 423 venitis P[1] nimbis ventisque b 424 alternoque adfligit ς: aeternoque adfigit (i s. l.) P: adfligitque (-que s. l. B[1]) alterno ω 425 fortius C 427 nimis P[1] vincit D aquis ex -as P[1] 428 turbas ν: pugnas (turmas s. l.) N[r]: pugnas r asopius (ex -eus M[1]) M: asopus (i s. l.) Q[1] ipseus (h s. l.) b[1]: ipseus M[σ] 431 Repulit (p s. l.) b[1] menalca (-co Q) ω: -ce P *quod reciperem, nisi Lacon esset* 432 alumnos (v s. l.) Q[1] 433 turpavit *ex* turb- P[c] ultra Pς: intra ω 434 Ne (o s. l.) P[c] 435—490 *in* M *folio inserto scripsit Boccaccius* 435 remisit N 436 dilecta *ex* delecta P[1] 437 Tageta C pectora P: verbera (-bare, e a s. l. ν[2]) Σω *fortasse non spernendum* 438 Phaedimo asiden P dircaeus ω: dictaeus P

destinat: heu celeres. Parcae! iam palpitat arvis
Phaedimus, et certi nondum tacet arcus Amyntae. 440
abstulit ex umero dextram Calydonius Agreus
Phegeos: illa suum terra tenet inproba ferrum
et movet; extimuit sparsa inter tela iacentem
praegrediens truncamque tamen percussit Acoetes.
Iphin atrox Acamas, Argum ferus inpulit Hypseus, 445
stravit Abanta Pheres, diversaque volnera flentes
Iphis eques, pedes Argus, Abas auriga iacebant.
Inachidae gemini, geminos e sanguine Cadmi
occultos galeis — saeva ignorantia belli —
perculerant ferro; sed dum spolia omnia caesis 450
eripiunt, videre nefas, et maestus uterque
respicit ad fratrem pariterque errasse queruntur.
cultor Ion Pisae cultorem Daphnea Cirrhae
turbatis prostravit equis; hunc laudat ab alto
Iuppiter, hunc tardus frustra miseratur Apollo. 455
ingentes Fortuna viros inlustrat utrimque
sanguine in adverso: Danaos Cadmeius Haemon
sternit agitque, furens sequitur Tyria agmina Tydeus;

---

440 *Serv.* Aen. 11, 864 Statius, cum iam percussum dixisset, extinctum ait: necdum certi tacet arcus Amyntae

---

439 Destinat **B**[1]: Destinat (i *supra* e) **Q**[1] ceres (le *supra*) **b**[1] palpitat *ex* pel- **P**[1] 440 necdum certi *Serv.* tace (t *supra*) **P**[1] amuntae (y *supra* u) **P**[1] 441 aegreus **Q** 442 terra ω: dextra (*e v. 441*) (durum *supra*) **P**[r] 444 Progrediens (*ex* Prae- ν[2]) **C**ν 445 arcum **P** 446 abanta *ex* av- **P**[1] pheres *vel* fe- (se- **C**: feras (e *supra* a) ν[2]) ω: fereus **P** *post* 446 *in Guilelmi Canteri codice legebatur hic versus* Guttur iphis latus argus abas in fronte cruorem 447 iaceba[illegible] (-s?) **b** 450 Percule_ant *ex* Pert- **b**[1] 452 fratrem *ex* pa- **L**[σ] 453 dapdnea **b** 454 equis *ex* aquis **b**[1] 455 miseretur (a *supra* e) **C**[2]: -atus **DNr** 456 utrimque *ex* -umque **b** 457 averso (d *supra*) **f**[1] danaos *ex* -es **B**[3] hanemon **P**[1]: heros (-ros *in ras.* **f**[1]) ω 458 *distinxi cum Barthio* ferens (v *supra*) **L**[σ]

Pallas huic praesens, illum Tirynthius inplet.
qualiter hiberni summis duo montibus amnes 460
franguntur geminaque cadunt in plana ruina:
contendisse putes, uter arva arbustaque tollat
altius aut superet pontes; ecce una receptas
confundit iam vallis aquas; sibi quisque superbus
ire cupit, pontoque negant descendere mixti. 465
ibat fumiferam quatiens Onchestius Idas
lampada per medios turbabatque agmina Graium,
igne viam rumpens; magno quem comminus ictu
Tydeos hasta feri dispulsa casside fixit.
ille ingens in terga iacet, stat fronte superstes 470
lancea, conlapsae veniunt in tempora flammae.
prosequitur Tydeus: 'saevos ne dixeris Argos,
igne tuo, Thebane, — rogum concedimus — arde!'
inde, velut primo tigris gavisa cruore
per totum cupit ire pecus, sic Aona saxo, 475
ense Pholum, Chromin ense, duos Helicaonas hasta
transigit, Aegaeae Veneris quos Maera sacerdos
ediderat prohibente dea; vos praeda cruenti
Tydeos, it saevas etiamnum mater ad aras.

---

468 *hinc fortasse petitum Ps. Serg.* GL IV 497, 36 et ab hoc igne Statius dixit: igne diem scindens

---

459 Pallas huic **P** (*cf. Silv. 1, 1, 107. 1, 2, 135*): Hunc (*ex* Hinc **Q**[1]) pallas *ω* tyryntius **P** 460 in hiberni **P** e summis **C** motibus **N** 462 uterar varbustaque (arva *s. l.*) **P**[r] tollat *ω*: -ant **P** 463 ecce **P***ω*: et cum *Garrodius* receptes (a *s. l.*) **B**[1] 464 Confundit **P**: -fudit *ω* 466 fomiferum (v *s. l.*) **B**[3] conchestius (con.ch- **b**[1]) **BQLCfb***μ* 467 agmina *ex* -ana **B**[1] 468 ictu (i *s. l.*, a- **f**[2]): actu (-to, v *s. l.*, **B**[1]) **BQCb***μ* 469 Tydeos *ex* -eus **P**[1]**f**[1] dispulsa **PBQb**: discussa *ω* 470 fronte *ex* fo- **L**[σ] 472 saevis (o *s. l.*) **f** ne *add. s. l.* **N**[2] 474 gravisa **L**[σ] 475 sicianⅢa **f** 476 haeliconas (ha *s. l.*) **B**[1] 479 it **P***ω*: et **Bb** etiamnum *ω*: -nunc **P**

nec minus Herculeum contra vagus Haemona ducit 480
sanguis: inexpleto rapitur per milia ferro,
nunc tumidae Calydonis opes, nunc torva Pylenes
agmina, nunc maestae fundens Pleuronis alumnos,
donec in Olenium fessa iam cuspide Buten
incidit. hunc turmis obversum et abire vetantem 485
adgreditur; puer ille, puer malasque comamque
integer, ignaro cui tunc Thebana bipennis
in galeam librata venit: finduntur utroque
tempora dividuique cadunt in bracchia crines,
et non hoc metuens inopino limine vita 490
exiluit. tunc flavum Hypanin flavumque Politen —
ille genas Phoebo, crinem hic pascebat Iaccho:
saevus uterque deus —, victis Hyperenora iungit □
conversumque fuga Damasum; sed lapsa per armos
hasta viri trans pectus abit parmamque tenenti 495
excutit et summa fugiens in cuspide portat.

sterneret adversos etiamnum Ismenius Haemon
Inachidas — nam tela regit viresque ministrat
Amphitryoniades —, saevum sed Tydea contra
Pallas agit. iamque adverso venere favore 500
comminus, et placido prior haec Tirynthius ore:

---

480 erculeum (h *sup.*) L[σ] ducto (cit *sup.*) Q[2] 482 calydones (i *sup.*) P[c] pilenis f b
484 olenium *ex* -ine- B[1] boten (v *sup.*) B[1] cuspite P 486 genasque comasque C: malasque comasque r ν 488 finduntur B[3] b[2] *mg.* ω: funduntur P L C μ ν: funduntur (i *sup.*) Q[2]: scinduntur D: striduntur B[1] b[1] utroque P: utronque (i *sup.*) S[c]: utrimque (-rique Q) ω; *intellego: finduntur tempora ita ut utroque cadant* 490 *om.* ν[1], *add.* ν[2] *mg.* limine P: -te ω 491 tum b hypanim f: -nen Q: ypanim L polyten P 492 pascebit Q iacho▒ (-n) Q
493 *om.* P[1], *ima mg. scr.* P[1] *addito signo* ·/· *ante v. 494 et ante v. 493* hypenora ω: hypentora P 494 damnasum f
495 viri▒ (-s) f ab▒it f 496 partat (o *sup.*) B[1] 497 ad versus C -num *ex* -nunc b haemo P B L b[1] (-n *add.* b[2]), *cf. 1, 334* 498 virosque f 499 Amphitryonides L 501 tyrintius P ore *ex* -o M[1]

'fida soror, quaenam hunc belli caligine nobis
congressum fortuna tulit? num regia Iuno
hoc molita nefas? citius me fulmina contra —
infandum! — ruere et magno bellare parenti 505
aspiciat. genus huic — sed mitto agnoscere, quando
tu diversa foves, nec si ipsum comminus Hyllum
Tydeos hasta tui Stygioque ex orbe remissum
Amphitryona petat; teneo aeternumque tenebo,
quantum haec diva manus, quotiens sudaverit aegis 510
ista mihi, duris famulus dum casibus omnis
lustro vagus terras; ipsa heu! comes invia mecum
Tartara, ni superos Acheron excluderet, isses.
tu patriam caelumque mihi. quis tanta relatu
aequet? habe totas, si mens excindere, Thebas. 515
cedo equidem veniamque precor.' sic orsus abibat.
Pallada mulcet honos: rediit ardore remisso
voltus et erecti sederunt pectoris angues.
sensit abisse deum, levius Cadmeius Haemon
tela rotat nulloque manum cognoscit in ictu. 520
tunc magis atque magis vires animusque recedunt,
nec pudor ire retro; cedentem Acheloius heros
inpetit, et librans uni sibi missile telum

515 *cf. ad 4, 676*

502 hunc *om.* C 503 non (num) D: non b 504 mo|lita (l) L 505 bella(re) L$^{\sigma}$ 506 Aspicias C huic *om.* L[1], *add.* L$^{\sigma}$ mito L 507 voces (v) L$^{\sigma}$ hyllum P: illum (i|lum Q) ω illum comminus ipsum DN 510 egis *ex* -es L$^{\sigma}$. argis C 511 dum PB[1]: cum ω omnes P 512 Lustra (o) Q[1]M$^{\sigma}$ 513 ni (*in ras.* f[1]) ω: ne P 514 patriam P: patrem ω 515 Aequet (*ex* -at B[1]) ω: -at P habetotas P: (h)abetotas L$^{\sigma}$: habet totas D: abi totas C excindere ω: excedere P: excidere f *Kohlmannus, quod verum esse potest* 517 Pallida C rediit(que) Q[2]f[2]ν[2]: rediitque D 518 Voltus (v) B[1]: Vultus P 519 Sensit PCς: Sentit ω abisse ω: abesse P, *cf. 8, 173* 522 pudor PN: pudet ω ire ω: pe P 523 Inpetit ω: Inpedit P

direxit iactus, summae qua margine parmae
ima sedet galea et iuguli vitalia lucent. 525
nec frustrata manus, mortemque invenerat hasta;
sed prohibet paulumque umeri libare sinistri
praebuit et merito parcit Tritonia fratri.
ille tamen nec stare loco nec comminus ire
amplius aut voltus audet perferre cruenti 530
Tydeos, aegra animo vis ac fiducia cessit.
qualis saetigeram Lucana cuspide frontem
strictus aper, penitus cui non infossa cerebro
volnera, nec felix dextrae tenor, in latus iras
frangit, et expertae iam non venit obvius hastae. 535
ecce ducem turmae certa indignatus in hostem
spicula felici Prothoum torquere lacerto,
turbidus Oenides una duo corpora pinu,
cornipedemque equitemque, ferit: ruit ille ruentem
in Prothoum lapsasque manu quaerentis habenas 540
in voltus galeam clipeumque in pectora calcat,
saucius extremo donec cum sanguine frenos
respuit et iuncta domino cervice recumbit.
sic ulmus vitisque, duplex iactura colenti,
Gaurano de monte cadunt, sed maestior ulmus 545

---

524 pamae **C** 525 Ima *ex* Iam **B**[1] sedit (e *s. l.*) **M**[1] 527 libare **ω**: librare **PC**: libare (r *s. l.*) **L**[σ]: lib=are **f** 528 parcit *s. l.* **L**[σ] 529 irae **PBC** 530 voltus (v *s. l.*) **B**[1]: vultus **P** 531 aegra **Pω**: aegro **r** *Baehrens* 533 infossa (ł infixa **v**[2] *mg.*) **ω**: infessa (n *s. l.*) **P**[1] 534 Volnera (v *s. l.*) **B**[1]: Vulnera **P** illatus **B**: in latus *ex* ill- **b**[2] inlatus tenor **D** 535 iam *s. l.* **f**[2] movet (venit *s. l.*) **v**[2] 536 certa indignatus **ω**: certum indignantur **P** 537 protho=um (l?) **f** 538 Tubidus **N** eonides **f** pino **C** 540 protheum **C** habenas **ω**: harenas **P** 541 voltus (v *s. l.*) **B**[1]: voltus **b**: vultus **ω**: -tu **P** 542 extremo **ω**: -mos **P** 543 iuncta *ex* -to **L**[σ] 544 colenti **P**: coloni **ω** 545 cadit **D** mestifer **C**

quaerit utrumque nemus, nec tam sua bracchia labens
quam gemit adsuetas invitaque proterit uvas.
sumpserat in Danaos Heliconius arma Corymbus,
ante comes Musis, Stygii cui conscia pensi
ipsa diu positis letum praedixerat astris 550
Uranie. cupit ille tamen pugnasque virosque,
forsitan ut caneret; longa iacet ipse canendus
laude, sed amissum mutae flevere sorores.
pactus Agenoream primis Atys ibat ab annis
Ismenen, Tyrii iuvenis non advena belli. 555
quamvis Cirrha domus, soceros nec tristibus actis
aversatus erat; sponsam quin castus amanti
squalor et indigni commendat gratia luctus.
ipse quoque egregius, nec pectora virginis illi
diversa, inque vicem, sineret fortuna, placebant. 560
bella vetant taedas, iuvenique hinc maior in hostes
ira; ruit primis inmixtus et agmina Lernae
nunc pedes ense vago, prensis nunc celsus habenis,
ceu spectetur, agit. triplici velaverat ostro
surgentes etiamnum umeros et levia mater 565
pectora; tunc auro phaleras auroque sagittas

---

546 utrimque P (*secundum Meyerum*) brahia C 547 Quam *ex* Quem P¹ proterit *ex* praeterit *ut vid.* v² 549 stigiis ... pensis f 550 positis Pω: inspectis S²Q²ς l°etum P¹ 551 *recte distinxit Sandstroemius 1878 p. 54* 552 longe (a) Q¹ ipse *ex* -a f¹ 553 mutae ω: musae P D: mutae (l mestae) r^r 555 tyri P non advena (*sed familiae adscitus*) Pω: nunc advena *Peyraredus* 556—687 *om.* b *lacuna non indicata* (*4×33 v.*)
556 domos Cμ 557 Adversatus Nνς quin P: cui ω amenti (a) Q¹ 558 Sualor f 559 egreus (gi) P¹ illi *ex* -a Q¹ 560 sinerent (n) P¹ placebat P¹: -bant *ex* -bunt Q¹ 562. 561 v¹, *in ordinem redacti a* v² 562 primis ω: primisque P agmina ω: -ne PC 563 prensis *ex* prennis L^σ nunc prensis C 564 ait (g) f¹ velaverit (a) Q¹ 566 nunc Pς: tunc ω: tunc (n) Q²

cingulaque et manicas, ne coniuge vilior iret,
presserat et mixtum cono crispaverat aurum.
talibus heu! fidens vocat ultro in proelia Graios.
ac primum in facilis grassatus cuspide turmas 570
arma refert sociis et in agmina fida peracta
caede redit. sic Hyrcana leo Caspius umbra
nudus adhuc nulloque iubae flaventis honore
terribilis magnique etiamnum sanguinis insons,
haut procul a stabulis captat custode remoto 575
segne pecus teneraque famem consumit in agna.
mox ignotum armis ac solo corpore mensus
Tydea non timuit, fragilique lacessere telo
saepius infrendentem aliis aliosque sequentem
ausus erat. tandem invalidos Aetolus ad ictus 580
forte refert oculos et formidabile ridens:
'iamdudum video, magnum cupis, inprobe, leti
nomen' ait; simul audacem non ense nec hasta
dignatus leviter digitis inbelle solutis
abiecit iaculum: latebras tamen inguinis alte 585
missile, ceu totis intortum viribus, hausit.
praeterit hau dubium fati et spoliare superbit
Oenides. 'neque enim has Marti aut tibi, bellica Pallas,
exuvias figemus' ait, 'procul arceat ipsum

---

570 Ac Pω: At BQLfν: At (c) r^{2}: Ut μ primum ω: primam P in facili (es) P^{1}: faciles ω grassatus (gras- (c) B^{3}) ω: -tur P 571 peracta ω: coacta P 572 hircana *ex* -no Q^{1} 573 iubae ω: iuvat P (E ∼ T) faventis (l) f^{2} 575 Haud ω: Aut PB stabulis (-bi- C: *ex* -us B^{1}) ω: stavilis P 576 famem *ex* famam Q^{1} consumit in (depascitur) D: depascitur N 577 pondere D mensum (ł sus) r^{r} 578 fragilique ω: flacilique P; *vix* facilique 580 aetolos *ex* -us L^{1} in Q ictis (v) L^{1} 582 improbe leti (o) P^{1} 583 esse (n) P^{1} asta L: asta M^{1} 584 imbelle P 585 latenebras ν^{2} alti μ 586 teu f 587 hau f: haud *ex* aut B^{1}: aut P, *cf. 1, 285. 8, 78* dubius *ex* -um L^{1} 589 fi[illegible]gemus Q: frigemus L^{G} arceat ω: habeat P, *quod natum videtur ex errore*

ferre pudor; vix, si bellum comitata relictis 590
Deipyle thalamis, illi inludenda tulissem.'
sic ait, et belli maiora ad praemia mente
ducitur: innumeris veluti leo forte potitus
caedibus inbellis vitulos mollesque iuvencas
transmittit: magno furor est in sanguine mergi, 595
nec nisi regnantis cervice recumbere tauri.
at non semianimi clamore Menoecea lapsus
fallit Atys: praevertit equos curruque citato
desilit: instabat pubes Tegeaea iacenti,
nec prohibent Tyrii. 'pudeat, Cadmea iuventus, 600
terrigenas mentita patres! quo tenditis' inquit,
'degeneres? meliusne iacet pro sanguine nostro
hospes Atys? tantum hospes adhuc et coniugis ultor
infelix nondum iste suae; nos pignora tanta
prodimus?' insurgunt iusto firmata pudore 605
agmina, cuique suae rediere in pectora curae.
interea thalami secreta in parte sorores,
par aliut morum miserique innoxia proles
Oedipodae, varias miscent sermone querellas.
nec mala quae iuxta, sed longa ab origine fati, 610
□ haec matris taedas, oculos ast illa paternos,
altera regnantem, profugum gemit altera fratrem,
bella ambae. gravis hinc miseri cunctatio voti:

ABCEAT. *nam quod viri docti coniecerunt, aut a lingua Stati aut a metrica alienum est* 591—632 *in* **D** *vix leguntur* 591 inludenda ω: inlaudanda **P**, *quod haud scio an defendi possit cl. adiectivis Apuleianis* incredendus, impoenitendus, *Valeriano* intemerandus, intolerandus *aliis* 592 maiora ω: -re **P** 593 innumer$\overset{i}{a}$s **f**^{1} forte ω: sorte **P** potitis **N** 594 imbelles **P**: inbellisque μ 596 $\overset{ni}{\text{si}}$ **P**^{1} 599 tegeaea **B**^{3}: teg(a)ea **P**ω 601 Terrigenas *ex* -gi- **P**^{1} 602 iacet ω: -es **P**; *an* iacens? 604 nos ω: non **P** 605 flammata *Schrader* 606 pectore μ 607 thalami ω: -mis **P** 611 Hec *ex* Nec **Q**^{1} ast ($\overset{ast}{\text{est}}$ ν^2: atque **B**) ω: gemit **P** (*e v. 612*) 613 Bell$\overset{i}{a}$ **P**^{1}; *an voluit librarius intellegi* mala belli? miseri (-r$\overset{i}{a}$e **r**^{2})**P**ω: misti ς *Barthius, vulgo*

nutat utroque timor, quemnam hoc certamine victum,
quem vicisse velint: tacite praeponderat exul. 615
sic Pandioniae repetunt ubi fida volucres
hospitia atque larem bruma pulsante relictum,
stantque super nidos veterisque exordia fati
adnarrant tectis et truncum ac flebile murmur
verba putant, voxque illa tamen non dissona verbis. 620
atque ibi post lacrimas et longa silentia rursus
inchoat Ismene: 'quisnam hic mortalibus error?
quae decepta fides? curam invigilare quieti
claraque per somnos animi simulacra reverti?
ecce ego, quae thalamos nec si pax alta maneret, 625
tractarem sensu — pudet heu! —, conubia vidi
nocte, soror; sponsum unde mihi sopor attulit amens
vix notum visu? semel his in sedibus illum,
dum mea nescio quo spondentur foedera pacto,
respexi non sponte, soror. turbata repente 630
omnia cernebam, subitusque intercidit ignis,
meque sequebatur rabido clamore reposcens
mater Atyn. quaenam haec dubiae praesagia cladis?

---

614 Nutat (-t[illegible]at Q: -trit $g\mu\nu$) ω: Mutat P: Nutat (*sic*) (ł Nutat) L^{σ} utroque *ex* -amque Q^1: utra..nque $\mu\nu$: utrumque (i) r 616 Si C fulva (ł fida) r: vulva μ: plura C 617 brama (v) M^1 618 veterisque ω: -esque P exordine (a) Q^1 619 Adnarrant *Kohlmannus*: Adnarant P: Enarrant (*ex* Etn- BLf) ω: Et narrant (-ent (a) Q^1) QC et Pω: it *Marklandus ad Silv. 5, 1, 245* flebile *ex* flev- P^1 623 curam ω: cur P 624 animi P: -is ω 625 pax ω: pars P thalamos — nec si pax alta maneret, tractarem — sensi (*hoc iam Barthius*) *coni. Garrodius perperam* 627 am[illegible]ens *ex* ambes B^1 629 spondetur (n) B^1r^2: sponsetur μ 630 in (non) f^2 turbare NC 631 Omnia PNfνς: Omina (i) B^1: Omina ω: Omnia (ł omina) $M^{\sigma}L^{\sigma}$: Omina (n) Q^2 cernabam μ subiterque (ł tus) L^{σ} 632 rabido ω: rapido PNr$\mu\nu$ 633 dubiae *ex* -o Q^1

nec timeo, dum tuta domus milesque superstes
Doricus et tumidos liceat conponere fratres.' 635
talia nectebant, subito cum pigra tumultu
expavit domus, et multo sudore receptus
fertur Atys, servans animam iam sanguine nullo,
cui manus in plaga, dependet languida cervix
exterior clipeo, crinesque a fronte supini. 640
prima videt caramque tremens Iocasta vocabat
Ismenen: namque hoc solum moribunda precatur
vox generi, solum hoc gelidis iam nomen inerrat
faucibus. exclamant famulae, tollebat in ora
virgo manus, tenuit saevos pudor; attamen ire 645
cogitur, indulget summum hoc Iocasta iacenti,
ostenditque offertque. quater iam morte sub ipsa
ad nomen visus defectaque fortiter ora
sustulit; illam unam neglecto lumine caeli
aspicit et vultu non exsatiatur amato. 650
tunc quia nec genetrix iuxta positusque beata
morte pater, sponsae munus miserabile tradunt
declinare genas; ibi demum teste remoto
fassa pios gemitus lacrimasque in lumina fudit.

651 *Serv.* Aen. 4, 681 posita exanimata. Statius: positusque beata morte pater

634 superstes **P**: recedat (-at, e supra a, **L**$^{\sigma}$: -et **g**μ: -it **N**) ω; *miles Doricus est Polynices* 635 et **P**ω *recte*: ut *Garrodius* timidos (v supra) **M**$^{\sigma}$ componere **P** reges (fratres supra) **D** 636 iactabant $\mu\nu$ nigra **D** 637 sudore ω: sudere **P** 638—766 *in* **D** *paene extincti* 638 ser|vans **Q** 639 dependet ω: defendit **P** 641 caramque ω: cla- **P** tremens| (-que) **f** 642 *et* 643 *sedem mutaverunt in* **P** 642 Ismenon (e supra) **B**[1] 644 exclamat (n supra) **f**[1] toll| (sus supra) per ora (per *in ras., fuit* -n) **f**[1] 646 iacasta (o supra) **Q**[1] 647 Ostenditque **P**ω: os (*puto Atyos*) tenditque *Garrodius* 648 defectaque *Heinsius cl. 12, 325*: deiectaque **P**ω: del- **BMf**μ: dil- **L**: del- (i supra) **Q**[2] 649 illam ω: illa **P** 652 miserabile ω: mirabile **P** 654 Fassa (Fe- **L**μ) ω: Passa **P** post **f** lumina **P**ω: vulnera ς fundit **BC** *Garrodius* in lacrimas coniungit

dumque ea per Thebas, aliis serpentibus ardens 655
et face mutata bellum integrabat Enyo.
arma volunt, primos veluti modo comminus ictus
sustulerint omnisque etiamnum luceat ensis.
eminet Oenides. quamvis et harundine certa
Parthenopaeus agat, morientumque ora furenti 660
Hippomedon proculcet equo, Capaneaque pinus
iam procul Aoniis volet agnoscenda catervis:
Tydeos illa dies, illum fugiuntque tremuntque
clamantem: 'quo terga datis? licet ecce peremptos
ulcisci socios maestamque rependere noctem. 665
ille ego inexpletis solus qui caedibus hausi
quinquaginta animas: totidem, totidem heia gregatim
ferte manus! nulline patres, nulline iacentum
unanimi fratres? quae tanta oblivio luctus?
quam pudet Inachias contentum abiisse Mycenas! 670
hinc super Thebis? haec robora regis? ubi autem
egregius dux ille mihi?' simul ordine laevo
ipsum exhortantem cuneos capitisque superbi
insignem fulgore videt; nec segnius ardens
occurrit, niveo quam flammiger ales olori 675
imminet et magna trepidum circumligat umbra.
tunc prior: 'Aoniae rex o iustissime gentis,

---

655 horrens *Schrader* 656 integrabat **ω**: iterabat **P** 657 vol^{a}unt **M**^{2} ict^{v}is **B**^{1} 658 omnesque **P** luceat **ω**: lugeat **P** 660 Parthonopeus **L** furenti **ω**: -tis **P** 661 proculculcet **P** 662 vol^{e}at **M**$^{\sigma}$: volat **f**: velut **C** 663 Tydeos *ex* -eus **P**^{1} fugiuntque (-que *om.* **B**) tremuntque **ω**: feriuntque premuntque **P** 666 ausi **P** 667 totidem totidem heia *Kohlmannus*: totidem heia **P**: totidem (*om.* **f**) totidemque **ω** gregatim **Pf**: -ti **ω** 668 patr^{e}os **L**$^{\sigma}$ 669 oblivio **PCν**: -via **ω** 670 abisse **P**: ab^{i}isse **f**^{1} 671 theb^{i}as **M**^{1} 673 exhortantem (ex^{h}ort- **M**^{1}: exort- **fμ**) **ω**: exorantem **P** 674 signius **P** 675 Occurrit **Pfν**: Ac- **ω** ale^{s} **P**^{1} olori *ex* od- **B**^{1}: odori **μ** 676 tr$^{e\,i}$podum **Q**^{1} 677 ^{ao}aeniae **M**^{1}

imus in arma palam tandemque ostendimus enses,
an noctem et solitas placet exspectare tenebras?'
ille nihil contra, sed stridula cornus in hostem 680
it referens mandata ducis, quam providus heros
iamiam in fine viae percussam obliquat, et ipse
telum ingens avide et quanto non ante lacerto
inpulit: ibat atrox finem positura duello
lancea. convertere oculos utrimque faventis 685
Sidonii Graique dei; crudelis Erinys
obstat et infando differt Eteoclea fratri:
cuspis in armigerum Phlegyan peccavit. ibi ingens
pugna virum, stricto nam saevior inruit ense
Aetolus, retroque datum Thebana tegebant 690
arma ducem. sic densa lupum iam nocte sub atra
arcet ab adprenso pastorum turba iuvenco;
inprobus erigitur contra, nec cura vetantes
inpetere: illum, illum, semel in quem venerat, urguet.
non secus obiectas acies turbamque minorem 695
dissimulat transitque manu; tamen ora Thoantis,
pectora Deilochi, Clonii latus, ilia torvi
perforat Hippotadae; truncis sua membra remittit
interdum galeasque rotat per nubila plenas.
et iam corporibus sese spoliisque cadentum 700
clauserat; unum acies circum consumitur, unum
omnia tela vovent: summis haec ossibus haerent,
pars frustrata cadunt, partem Tritonia vellit,

---

679 In **C** 680 ˢtridula **P**[1] 681 It *ex* Et **f**[1] horos **L** 685 faventes **P** 687 ⊢teocla **M**[1] 689 *ante* 688 **P** 688 armigerum *ω*: -ferum **P** plegian **Q**: phlegiam (phe- *μ*) **b** *μ*: -an[illegible] **f** 689 strictoram **r** 690 rec̲t̲o̲que (tro *superscr.*) **M**[1] 691 ducem *ex* -es **b**[1] nocte sub atra **P**[r] *in ras.* 692 iuvenco *ex* -cum **P**[r] 693 Improbus **P** 694 urget **P** 696 manus *Peyraredus* 697 deilocli **C** clonii (-mi **C**: donii **f**) *ω*: chlonii **BLQMb**: cthonii **P**, *sed Cthonius mortuus est cf. 3, 170* 698 hippotedae **f**: -datae **P**: -danae *μ* 702 vovent (ꝉm *superscr.*) **Q**[2]: movent **L**[1] *μ*: vocant **L**[1] *mg.* **C**: vovent (ꝉlant *superscr.*) **ν**[2] 703 cadit *μ* pellit ς *Barthius*

multa rigent clipeo. densis iam consitus hastis
ferratum quatit umbo nemus, tergoque fatiscit 705
atque umeris gentilis aper; nusquam ardua coni
gloria, quique apicem torvae Gradivus habebat
cassidis, haut laetum domino ruit omen: inusta
temporibus nuda aera sedent, circumque sonori
vertice percusso volvuntur in arma molares. 710
iam cruor in galea, iam saucia proluit ater
pectora permixtus sudore et sanguine torrens.
respicit hortantes socios et Pallada fidam,
longius opposita celantem lumina parma:
ibat enim magnum lacrimis inflectere patrem. 715
ecce secat zephyros ingentem fraxinus iram
fortunamque ferens, teli non eminet auctor:
Astacides Melanippus erat, nec prodidit ipse,
et vellet latuisse manum, sed gaudia turmae
monstrabant trepidum; nam flexus in ilia Tydeus 720
submissum latus et clipei laxaverat orbem.
clamorem Aonii miscent gemitumque Pelasgi,
obiectantque manus indignantemque tuentur.
ille per oppositos longe rimatus amarum
Astaciden, totis animae se cogit in ictum 725
relliquiis telumque iacit, quod proximus Hopleus
praebuerat: perit expressus conamine sanguis.
tunc tristes socii cupidum bellare — quis ardor! —

---

704 consitus (-sti- *μ*) *ω*: constitit **P**: consitit (situs *supra* itit) **L**[1] 705 Ferrarum *μ* fatescit (i *supra* e) **f**[1] 707 quique **P**: quippe *ω* habebit (a *supra*) **L**[1] 708 inusta (in[illegible]usta **f**) *ω*: inulta **P**: inusta *ex* -lta **Q**[2]; **L**[1] *scripturus erat* -lta, *sed corr. inter scribendum* -sta 709 sedent **P***ω*: ardent *coni. Garrodius* 711 //proluit /saucia **P**[1] 713 pallida (a *supra*) **f**[2]: pallida **C** fiam (d *supra*) **B**[1] 714 obposita **f** 715 magnum *etiam* **P** 716 fraximus **f** 717 actor (u *supra*) **b**[2] 718 Melanippus *Menkius*: menalippus **P***ω*, *cf. 740. 9, 8* 719 sed *ω*: et **P** 720 iam *ex* nam **r**[2] 721 Summissum **P** 722 aonii *ω*: -ni **P** 724 *ante* 723 **P** 724 obpositos **f** 726 Reliquiis **P** ophleus **P**: oppleus **S**: hopleus illi **b** 728 tristes *ex* tres- **M**[1]

et poscentem hastas mediaque in morte negantem
exspirare trahunt, summique in margine campi 730
effultum gemina latera inclinantia parma
ponunt, ac saevi rediturum ad proelia Martis
promittunt flentes. sed et ipse recedere caelum
ingentesque animos extremo frigore labi
sensit, et innixus terrae 'miserescite' clamat, 735
'Inachidae: non ossa precor referantur ut Argos
Aetolumve larem; nec enim mihi cura supremi
funeris: odi artus fragilemque hunc corporis usum,
desertorem animi. caput, o caput, o mihi si quis
adportet, Melanippe, tuum! nam volveris arvis, 740
fido equidem, nec me virtus suprema fefellit.
i, precor, Atrei si quid tibi sanguinis umquam,
Hippomedon, vade, o primis puer inclyte bellis
Arcas, et Argolicae Capaneu iam maxime turmae.'
moti omnes, sed primus abit primusque repertum 745
Astaciden medio Capaneus e pulvere tollit
spirantem laevaque super cervice reportat,
terga cruentantem concussi vulneris unda:

---

738 *Claud. Mam.* de statu an. 1, 20 non poetice, sed philosophice Papinius ait: odi ... animi. *Myth.* Vatic. 3, 6, 27 neque enim verum est animam deserere corpus, cum potius corpus animam deserat. hinc et Simonides poeta et Statius itidem in octavo Thebaidos: odi ... animi 743 *Prisc.* GL II 301, 11 (*propter vocativum* Capaneu) Statius in VIII Thebaidos: vade o .. turmae

---

730 thraunt b 731 indignantia (ł clina) ν^2 palma (r) P[1] 732 saevi (seni μ) ω: safui P (F ∼ E) 733 et *om.* S ipse ω: ipsum P 737 -ve[illegible] larem (-l) f suprema ł i f[1] 738 Fureres μ 740 Melanippe *Menkius*: menalippe Pω: melippe b, *cf. 718* 741 supprema BQ fefellit ω: repellit P (F ∼ R ∼ P): (fe) [illegible]fellit L$^{\sigma}$ 742 atrei P B[2] $\omega\Sigma$: arcadii B[1] Q: arcadii (atrei) f[1]: argivi M: Argei *Schrader forma non Statiana, cf. O. Müller, Woch. f. Phil. 20 (1903) p. 196* 743 vade ω: vale P 744 capaneu ω *Prisc.*: -neus P 745 Moti *ex* Motae M$^{\sigma}$ abit ω: -iit P 748 cruentantatem L$^{\sigma}$

qualis ab Arcadio rediit Tirynthius antro
captivomque suem clamantibus intulit Argis. 750
erigitur Tydeus voltuque occurrit et amens
laetitiaque iraque, ut singultantia vidit
ora trahique oculos seseque adgnovit in illo,
imperat abscisum porgi, laevaque receptum
spectat atrox hostile caput, gliscitque tepentis 755
lumina torva videns et adhuc dubitantia figi.
infelix contentus erat: plus exigit ultrix
Tisiphone; iamque inflexo Tritonia patre
venerat et misero decus inmortale ferebat,
atque illum effracti perfusum tabe cerebri 760
aspicit et vivo scelerantem sanguine fauces —
nec comites auferre valent —: stetit aspera Gorgon
crinibus emissis rectique ante ora cerastae
velavere deam; fugit aversata iacentem,
nec prius astra subit, quam mystica lampas et insons 765
Elisos multa purgavit lumina lympha.

750 *Sulp. Sev.* dial. 2 (3), 10, 4 nimirum ut dixit poeta nescio quis — utimur enim versu scholastico, quia inter scholasticos fabulamur — captivumque suem mirantibus intulit Argis

749 redit **BM**: red(i)it **Q**[1]**f**[1] 750 Captivomque **B**: -vumque **P**: -vamque **C** clamantibus **P**ω**Σ**: mirantibus *Sulp. Sev. qui videtur auctorem scholasticum habuisse commentario instructum, cf.* **Σ** cum admiratione faventibus argis *ex* armis **B**[2]
751 vo(v)ltuque **B**[1]: vultuque **P**: vultu▒que **b** 752 Laetiaque **f**: Laeti(ci)aque **M**[2] ut *s. l.* **B**[2] 753 trahique (traique **L**) ω: trahitque **P**: trat*que **S** agnovit **P** 754 Inperat **b** abcisum **f**[1] *in ras.*: abscissum ν porgi ω: -ci **P** laevaque ω: saevumque **P** 755 capud **b** 757 adtentus **b** erit? *coni. Menkius* 758 Tesi- **QMC** 762 gorg(o)en **Q**[2] 763 erectique **N**ς: rect(i)oque **B**[3] cerastae *ex* cel- **b**[1] 764 fugit *ex* fuit **L**[σ]
765 subiit **Bf** 766 Elisios **r**μ: Ilissos *Gronovius post* 766 STATII · POETAE · LIBER · VIII · EXPLICIT · | INCIPIT EIUSDEM · LIBER · VIIII · **P**

P. PAPINI STATI

THEBAIDOS

LIBER IX.

Asperat Aonios rabies audita cruenti
Tydeos; ipsi etiam minus ingemuere iacentem
Inachidae, culpantque virum et rupisse queruntur
fas odii; quin te, divum inplacidissime, quamquam
praecipuum tunc caedis opus, Gradive, furebas, 5
offensum virtute ferunt, nec comminus ipsum
ora, sed et trepidos alio torsisse iugales.
ergo profanatum Melanippi funus acerbo
volnere non aliis ultum Cadmeia pubes
insurgunt stimulis, quam si turbata sepulcris 10
ossa patrum monstrisque datae crudelibus urnae.
accendit rex ipse super: 'quisquamne Pelasgis

9, 1 AONIOS *ex* US P^1: aonias μ: -ias (d *superscr.*) f^1 2 Tydeos ω: Tidaeus P 3 rup[illegible]isse f 4 inplacidissim (e *superscr.*) P^1 quanquam *ex* quen- Q^2 5 furebas ω: fer- Pμ: fer- (u *superscr.*) ν^2 6 offensa *coni. Garrodius* virtute Pω (*cf. Val. Flacc. 2, 647*): feritate *Müller* ipsum Pω: isse *Kochius 1865 p. 10* 7 trepidus *ex* -os f alio ς: alia P: retro ω: retro (al alio *superscr.*) g^2: [illegible] retro B: alia (retro *superscr.*) Q^1 8 Melanippi *Menkius*: menalippi Pω: melappi (li *superscr.*) μ^1, *cf. 8, 718* 9 Volnere (v *superscr.*) B^1: Vulnere P pubes ω: proles P: proles (pubes *superscr.*) D 10 sepulchris P 11 datae ω: -tum P 12 Accendit *ex* Asc- b^1 Pelasgum *Imhofius*: Pelasgus *Owenus falso*

mitis adhuc hominemque gerit? iam morsibus uncis —
pro furor! usque adeo tela exsatiavimus! — artus
dilacerant. nonne Hyrcanis bellare putatis 15
tigribus, aut saevos Libyae contra ire leones?
et nunc ille iacet — pulchra o solacia leti! —
ore tenens hostile caput, dulcique nefandus
inmoritur tabo; nos ferrum inmite facesque,
illis nuda odia, et feritas iam non eget armis. 20
sic pergant rabidi claraque hac laude fruantur,
dum videas haec, summe pater. sed enim hiscere campos
conquesti terraeque fugam mirantur; an istos
vel sua portet humus?' magno sic fatus agebat
procursu fremituque viros, furor omnibus idem 25
Tydeos invisi spoliis raptoque potiri
corpore. non aliter subtexunt astra catervae
incestarum avium, longe quibus aura nocentem
aera desertasque tulit sine funere mortes;
illo avidae cum voce ruunt, sonat arduus aether 30
plausibus, et caelo volucres cessere minores.

---

15 Dilacerant *ex* De- P[1] non me (ł nonne) r[1] 17 pulchra (-ri fΣ) o ω: ultra pulchro P[1]: ultra pulchra o S salatia (o) Q[1] 18 capud b nefandis (u) f[1] 19 inmite P: mite ω; *intellego: nos ferrum facesque crudelia putamus; post v. 19 aliquid excidisse statuit Imhofius.* nunc ferrum mite facesque *Peyraredus*: non ferrum mite facesque? *Koestlinius*: non ferrum inmite facesque *Helmius, de P. Papinii Statii Thebaide 1892 diss. Thes. II* faciesque L[a]
20 Illis sunt nuda odia rν Illi *Bernartius* cruda ς *Barthius* 21 pergant P: peragant ω: -gunt Ng μr: -gant (ł ant) *ex* -gunt b[1]: -gunt M[1] rabidi ω: rapidi PSf: rabidi *ex* rap- L[1]μ[1] clarique ς *Barthius* laude Pς: luce ω fruuntur Nμ
22 hiscire P campus P: -pis (o) Q[1] 23 terraene *Garrodius mutata distinctione inutiliter* mirantur P ς: miserantur ω: se mirantur D: miramur *Bentleius* humos (v) B[1] 26 Tydeos *ex* -eus P[1] 28 Incertarum r nocentem *ex* -tum Q[1] 29 mortes (i) M[1] 30. 31 *om.* L[1], *add.* L[a] *mg.*

Fama per Aonium rapido vaga murmure campum
spargitur in turmas, solito pernicior index
cum lugenda refert, donec, cui maxima fando
damna vehit, trepidas lapsa est Polynicis ad aures. 35
deriguit iuvenis lacrimaeque haesere paratae,
et cunctata fides; nimium nam cognita virtus
Oenidae credi letum suadetque vetatque.
sed postquam haud dubio clades auctore reperta est,
nox oculos mentemque rapit; tum sanguine fixo 40
membra simul, simul arma ruunt: madet ardua fletu
iam galea atque ocreae clipeum excepere cadentem.
it maestus genua aegra trahens hastamque sequentem,
vulneribus ceu mille gravis totosque per artus
saucius, absistunt socii monstrantque gementes. 45
tandem ille abiectis, vix quae portaverat, armis
nudus in egregii vacuum iam corpus amici
procidit et tali lacrimas cum voce profudit:
'hasne tibi, armorum spes o suprema meorum,
Oenide, grates, haec praemia digna rependi, 50
nudus ut invisa Cadmi tellure iaceres
sospite me? nunc exul ego aeternumque fugatus,
quando alius misero ac melior mihi frater ademptus.

---

33 turmas **ω**: -ma **P** pernici[illegible]or **B** 35 polycinis **Pν**: polincis **μ** 36 Deriguit **ω**: Di- **Pμ**: De- *ex* Di- **Q**^{1} haesere *ex* hausere **Q**^{1} 37 vi$\overset{t}{\text{r}}$ius **P**^{1} 39 haut **P**: haud *ex* aut **B** cladis **P** 40 tum **P**: tunc **ω**: $\overset{t}{\text{n}}$unc **b**^{1} 41 madet $\overset{aurea}{\text{omnia}}$ **b**^{1}
43 *om.* **L**^{1}, *add.* **L**$^\sigma$ *mg.* Et **Cf** mestis **C** thraens **B** hastamque [illegible] *om.* 44. 45 **ν**^{1}, sequentem .... gementes *add.* **ν**^{2} *mg.* 45 absistunt **Pω**: ads- **f**^{2}**ς**: abs- **D** mons$\overset{ob}{\text{t}}$rant-que **ω**: -atque **P** 46 vix quae *ex* vixque **f**^{1}:
47 vacuum **Pω**: saevum **b** 48 tales *ex* -is **b**^{1} profundit **μ**
49 supprema **BQ** 49—55 *in* **f** *neumis instructi* 51 Nudus **Pω**: mutus *Imhofius* invisa *ex* -si **Q**^{1} 52 nunc **ω**: tunc **P**
exul ego **ω**: exule **P** fugatus **ω**: -ris **P** 53 *om.* **BM**^{1} **LQ**^{1} (*add.* **Q**^{2} *mg.*) **Cfrμ**^{1}: *add.* **M**^{2} *mg.* Quandoquidem alius ac maior in frater ademptus: *add.* **μ**^{2} *mg.* Non alius misero ac melior mihi frater ademptus est

nec iam sortitus veteres regnique nocentis
periurum diadema peto: quo gaudia tanti 55
empta mihi aut sceptrum, quod non tua dextera tradet?
ite, viri, solumque fero me linquite fratri:
nil opus arma ultra temptare et pergere mortes;
ite, precor; quid iam dabitis mihi denique maius?
Tydea consumpsi! quanam hoc ego morte piabo? 60
o socer, o Argi! et primae bona iurgia noctis,
alternaeque manus et longi pignus amoris
ira brevis; non me ense tuo tunc, maxime Tydeu, —
et poteras — nostri mactatum in limine Adrasti!
quin etiam Thebas me propter et inpia fratris 65
tecta libens, unde haud alius remeasset, adisti,
ceu tibimet sceptra et proprios laturus honores.
iam Telamona pium, iam Thesea fama tacebat.
qualis et ecce iaces! quae primum vulnera mirer?
quis tuus hic, quis ab hoste cruor? quae te agmina quive
innumeri stravere globi? num fallor, et ipse 71

TESTIMONIA 67 *Prisc.* GL II 591, 3 tibimet: Statius in VIIII Thebaidos: ceu tibimet . . . honores

---

54 Periurum Neciam **ν** sortitus (sorittus **C**) **ω**: -tos **P** nocentis **ω**: -tes **P** 55 Diadema **ν** quo *add.* **B**[1] *mg.* 56 Dempta (empta) **D**: Dempta **ν** 57 solumque **ω**: totumque **P** linquate **L** 58 pergere **P**: perdere **ω** 59 magis (ius) **r**[2] 60 hoc (*s. l.* **M**[1]) **Pω** (*scil.* *τὸ τὸν Τυδέα ἀποκτεῖναι*): hunc **ς** *Barthius e coni.* 61 o (que) **Q**[2]: oque **rς** 62 Alternaeque (*ex* -naque **Q**[2]**M**[2]**f**[2]) **ω**: -naque **PBSLr** 63 tunc **ω**: tum **PS** 64 mactatum (ł mactasti) **Q**[2]: mactasti *ex* -tatu *inter scribendum* **L**[1]: mactare (-re *in ras.*) **f**[2]: mactasti (-ct- *in ras.* **μ**, *fuitne* -cul?) **Dbμνς** limine **ω**: -te (*ex* -ne **D**[1]) **PSD** 65 impia **P** 66 haud *ex* haut **P**[c]: *ex* aut **B**[1] remearet **C** 68. 69 *om.* **ν**[1], *add.* **ν**[2] *mg.* 68 tacebat (i) **f**[1] 69 Qualis (ł Quantus) **M**[2] qualis! at ecce iaces **ς** *Barthius* mirer **Pω**: rimer *Schrader* 70 oste **L**[o]

71 Innumere (i) **f**[1] num **Pω**: ni▒ **f**: ni **Dμ**: ni▒ (l) **ν** fallor et **Pω**: fallor an *Bentleius*: Pallas et *Garrodius*. et ipse *intellego* ipse quoque

invidit pater et tota Mars inpulit hasta?'
sic ait, et maerens etiamnum lubrica tabo
ora viri terget lacrimis dextraque reponit.
'tune meos hostes hucusque exosus, et ultra 75
sospes ego?' exuerat vagina turbidus ensem
aptabatque neci: comites tenuere, socerque
castigat bellique vices ac fata revolvens
solatur tumidum, longeque a corpore caro
paulatim, unde dolor letique animosa voluntas, 80
amovet ac tacite ferrum inter verba reponit.
ducitur amisso qualis consorte laborum
deserit inceptum media inter iugera sulcum
taurus iners colloque iugum deforme remisso
□ parte trahit, partem lacrimans sustentat arator. 85
ecce autem hortatus Eteoclis et arma secuti,
lecta manus, iuvenes, quos nec Tritonia bello,
nec prope conlata sprevisset cuspide Mavors,
adventant; contra conlecta ut pectora parmae
fixerat atque hastam longe protenderat, haeret 90
arduus Hippomedon: ceu fluctibus obvia rupes,
cui neque de caelo metus et fracta aequora cedunt,

---

72 impulit **P** 73 etiamnūnç **Q**¹ 74 terget *ω*: tergit **P**, *cf. Silv. 3, 1, 58. 5, 1, 163*; *etiam 3, 3, 7* tergē, *non* tergĕ dextraque **PS**: -amque *ω* 75 hostes: -e- *adras. in* **P**, *voluitne* hostis? luc(t)usque **b**² ex(h)osus **B**¹ 76 vagina turbidus *et* 77 tenuiore *in spatio ampliore supplevit* **P**ᶜ 79 Solat(v)or **L**¹ t(u)imidum **b**² 80 volun(p)tas **Q**²: -ptas **Cfrς** 81 et tacite **Q** 82 ami(s)so **f**¹ 83 incoept(v)om **L**¹ 86 ▒etheoclis (h-) **b** 87 *om.* **L**¹, *add.* **L**¹ *mg.* nec **P***ω*: te *μ* 88 conlato *ex* -ta **P**¹: collato **S**: collecta **f** 89 Advenerat (it) **f**²: Advenerat (tant) **M**¹ collecta **P***ω*: coniecta (conlata **B**¹ *mg.*) **B**: collecta (ata) **f**¹: collecta (ł collata) **M**¹ conlecta (coniecta) **D**: coniecta (ł n) **b**¹ parma (-a *in ras.* **B**³) **BLCς** 90 hastam *ex* hostem **B**¹ 91 flue(c)ntibus **ν**² 92 et fracta *ω*: effracta **PS**

stat cunctis inmota minis, fugit ipse rigentem
pontus et ex alto miserae novere carinae.
tunc prior Aonides — validam simul eligit hastam —: 95
'non pudet hos manes, haec **infamantia bellum**
funera dis coram et caelo inspectante tueri?
scilicet egregius sudor memorandaque virtus
hanc tumulare feram? ne non maerentibus Argos
exequiis lacrimandus eat mollique feretro 100
infandam eiectans saniem! dimittite curam.
nullae illum volucres, nulla inpia monstra nec ipse,
si demus, pius ignis edat.' nec plura, sed ingens
intorquet iaculum, duro quod in aere moratum
transmissumque tamen clipei stetit orbe secundo. 105
inde Pheres acerque Lycus; sed cassa Pheretis
hasta redit, Lycus excelso terrore comantem
perstringit galeam: convulsae cuspide longe
diffugere iubae patuitque ingloria cassis.
ipse nec ire retro, nec in obvia concitus arma 110
exsilit, inque eadem sese vestigia semper
obversus cunctis profert recipitque, nec umquam
longius indulget dextrae motusque per omnes
corpus amat, corpus servans circumque supraque
vertitur. inbellem non sic amplexa iuvencum 115

115 Σ 10, 414 simili comparatione usus est etiam in animositate Hippomedontis, dum Tydei cadaver ab hostibus defensaret: inbellem ... tum primum .. mater

93 immota **P** mitis (n) et (timet) **L**[1] fugit **PS**: timet ω rigentem *ex* re- **f**[1] 94 ex **P**ω: illam r 95 eligit *Heinsius*: elicit **P**ω: eicit *Bernartius parum apte* 96 manus (e) **L**[1] 97 inspectante ω: insect- **P** 98 egreius f 99 nec non μ haerentibus (*i. integris, non dilaceratis*) .. reliquiis *Garrodius, quod vereor ne latinum non sit* argos ω: argis **P** 100 erat **b**[1] 101 eiectat μ dimittite *ex* -tere **C**[1] 102 impia **P** 103 pius **P**ω: inpius **b**: non pius r edet *ex* -at **b**[2] 106 pheret[illegible]is (*ex* pharetris **B**[1]) **BQ** 107 co(m)[illegible]antem (n) **B**[1] 108 Perstringit **PD**ς: Perstrinxit (Prestrincxit **B**: Pertrinxit b) ω longae **P**: longae **Bfb** 112 cunctis **P**ω: cuneis *Heinsius* 115 imbellem **P**

infestante lupo tunc primum feta tuetur
mater et ancipiti circumfert cornua gyro;
ipsa nihil metuens sexusque oblita minoris
spumat et ingentes imitatur femina tauros.
tandem intermissa iaculantum nube potestas 120
reddere tela fuit; iamque et Sicyonius Alcon
venerat auxilio, Pisaeaque praepetis Idae
turma subit cuneumque replent. his laetus in hostes
Lernaeam iacit ipse trabem, volat illa sagittis
aequa fuga mediumque nihil cunctata Politen 125
transabit et iuncti clipeum cavat improba Mopsi.
Phocea tum Cydona Tanagraeumque Phalanthum
atque Erycem, hunc retro conversum et tela petentem,
dum spes nulla necis, crinito a vertice figit;
faucibus ille cavis hastam non ore receptam 130
miratur moriens, pariterque et murmure plenus
sanguis et expulsi salierunt cuspide dentes.
ausus erat furto dextram eiectare Leonteus,
pone viros atque arma latens, positumque trahebat
prenso crine caput: vidit, quamquam undique crebrae, 135

---

124 *Serv.* Aen. 7, 817 myrtum, non hastam myrteam, sed ipsam myrtum. Statius: Lernaeam iacit ille trabem 132 *Prisc.* GL II 541, 3 (*propter perfectum* salii) Statius tamen in VIIII Thebaidos: excussi .. dentes

---

116 tunc **P**: tum ω: cum **L**$^{\sigma}$**N**$\mu\nu\varsigma$ tue▒tur **Q** (n) 121 ▒iamque (iam *eras.*) **P**: namque ω sic‡onius **L**[1] 122 pisaeaque ω: pisaeque et **P**ς: pisaeque et **D** (pisaeaque *supra*) 123 Turma ω: Turba **P** **D**fb: Turba **M**[1]: Turma ν^2 (‡ma, ‡b *supra*) replet **QC** his ω: ▒is (h) **P** laetus **P**: fretus ω hostem **Q** 124 iacit ω: iacet **P** 125 fuga▒ (-m) **P** 126 Transabiit **P**[1]: Transhabi▒ (-it) **N** mobsi **PBQMfCb** 127 tum **PD**: tunc (team r, u *supra*) ω phalantum **P**: -tem ν 128 ercem b conversam f[1] (u *supra*) 129 ducis **Q**[1] (ne *supra*) cri-men-nito b[1] 132 excussi *Prisc.* ς, *cf. Hermes 40 (1905) p. 343 adn. 2* 133 eiectare (*sc. e latebris*) **PN**: iniectare (iniac- **L**) ω

Hippomedon, ante ora minae, saevoque protervam
abstulit ense manum; simul increpat: 'hanc tibi Tydeus,
Tydeus ipse rapit; post et confecta virorum
fata time magnosque miser fuge tangere manes!'
ter Cadmea phalanx torvum abduxere cadaver, 140
ter retrahunt Danai: Siculi velut anxia puppis
seditione maris nequiquam obstante magistro
errat et averso redit in vestigia velo.
  non ibi Sidoniae valuissent pellere coepto
Hippomedonta manus, non illum inpacta moverent 145
tormenta oppositum, formidatique superbis
turribus inpulsus temptato umbone redissent.
sed memor Elysii regis noxasque recensens
Tydeos in medios astu subit inpia campos
Tisiphone: sensere acies subitusque cucurrit 150
sudor equis sudorque viris, quamquam ore remisso
Inachium fingebat Halyn, nusquam inpius ignis
verberaque, et iussi tenuere silentia crines.
arma gerit iuxtaque feri latus Hippomedontis
blanda genas vocemque venit, tamen ille loquentis 155
extimuit vultus admiraturque timorem.

---

142 *Pomp.* GL V 306, 13 Statius demens dixit: seditione[m rogi] maris (rogi *om. cod. Paris. Sang. 1179 m.*[1])

---

137 incr^{e}pat (p *ex* b) f^{2} ▒deus L 140 adduxere Cf to^{u}rum f^{2} 141 retrahunt (-r- *ex* -h- Q^{1}) Q: retraunt L: rethraunt b puppis *ex* -es Q^{1} 142 nequaquam N (a ∼ ic) maistro L 143 Errat *ex* -et Q^{1} a^{d}verso ν^{2}: adverso Cς velo ω: telo P 144 pelle recepto M^{1} 145 Hippomedonte^{a} P^{c} inp^{a}acta ω: intacta P 146 Torment▒ Q^{1}: -ta *ex* -to f^{2} obpositum f 147 impulsus P: -is μ 148 *versus in* P *primus folii 39*^{b} *vix perspicitur* retexens *Heinsius* 149. 150 *in* M^{1} *spatio unius versus scripti* 149 impia P camp^{o}is B^{1} 150 Tesi- QC in^{cu}currit ν^{2} 152 fi^{n}▒gebat f^{1}: simulabat Nς halym M: halim f: alyn Q: halin r impius P 155 Planda f

illa autem lacrimans 'tu nunc' ait, 'inclyte, frustra
exanimes socios inhumataque corpora Graium —
scilicet is nobis metus, aut iam cura sepulcri? —
protegis; ipse manu Tyria tibi captus Adrastus 160
raptatur, teque ante alios, te voce manuque
invocat; heu qualem lapsare in sanguine vidi,
exutum canos lacero diademate crines!
nec procul hinc, adverte oculos: ubi plurimus ille
pulvis, ubi ille globus.' paulum stetit anxius heros 165
librabatque metus; premit aspera virgo: 'quid haeres?
imus? an hi retinent manes, et vilior ille
qui superest?' miserum sociis opus et sua mandat
proelia et unanimi vadit desertor amici,
respiciens tamen et revocent si forte paratus. 170
inde legens turbata trucis vestigia divae
huc illuc frustra ruit avius, impia donec
□ Eumenis ex oculis reiecta caerula parma
fugit et innumeri galeam rupere cerastae.
aspicit infelix discussa nube quietos 175
Inachidas currumque nihil metuentis Adrasti.
et Tyrii iam corpus habent, iam gaudia magnae
testantur voces, victorque ululatus aderrat
auribus occultoque ferit praecordia luctu.
ducitur hostili — pro dura potentia fati! — 180
Tydeus ille solo, modo cui Thebana sequenti

---

157 tu nunc **P** ω: nunc (nunc *s. l.*) μ^2 159 is ω: his **PB** (*quod non recte defendit Imhofius*): ▒is b sepulchri **P** 160 tibi captus **P**: captus (iam *s. l. add.* **B**[1]) **BQLN**: iam captus ω: tibi c. (iam *s. l.*) ν^2: captatus (iam captus *s. l.*) **D**: captatus **C** 161 Raptatur (ur *in ras.*) f[2] 164 hinc ω: hic **P** advertere **L**[1] ubi proximus ille μ: est ille ubi primus r 168 mandet (a *s. l.*) **Q**[1]: mandat *ex* mu- **L**[1] 169 deserto (r *s. l.*) **P**[1] 170 paratus (a *altera aperta*) **P** 171 trucis *ex* -es **P**[1] 173 reiecta▒ **P** 174 inumeri (n *s. l.*) **Q**[2] 176 Inachides f 178 hululatus **B** aderrat ω: aberrat **P**: aberrat (ob *s. l.*) **D**: ob- ς *vulgo* 180 dura fati **B**[1]

agmina, sive gradus seu frena effunderet, ingens
limes utrimque datus; numquam arma manusque □
quiescunt,
nulla viri feritas: iuvat ora rigentia leto
et formidatos inpune lacessere vultus. 185
hic amor, hoc una timidi fortesque secuntur
nobilitare manus, infectaque sanguine tela
coniugibus servant parvisque ostendere natis.
sic ubi Maura diu populatum rura leonem,
quem propter clausique greges vigilantque magistri, 190
pastorum lassae debellavere cohortes:
gaudet ager, magno subeunt clamore coloni,
praecerpuntque iubas inmaniaque ora recludunt
damnaque commemorant, seu iam sub culmine fixus
excubat, antiquo seu pendet gloria luco. 195
at ferus Hippomedon quamquam iam sentit inane
auxilium et seram rapto pro corpore pugnam,
it tamen et caecum rotat inrevocabilis ensem,
vix socios hostesque, nihil dum tardet euntem,
secernens; sed caede nova iam lubrica tellus 200
armaque seminecesque viri currusque soluti
impediunt laevumque femur, quod cuspide fixum
regis Echionii, sed dissimulaverat ardens,

---

182 gradus seu **Prb**μ: graduseu **B**: gradu^{s}seu **Q**^{2}: gradu seu ω: gradum seu **LD**ν frena *ex* fratena **B**^{1} 183 utrimque (-i^{m}que **Q**^{2}**B**^{3}: -i^{n}que **b**^{1}) ω: uterque *ex* utrumque **P**^{r}: utrumque ν numquam **P**: nusquam ω: numquam^{nusqm} **D** arma *om.* **r** quiescit **C** 184 ora▒ (l) **P**^{1} 185 lacescere **b** 186 huc **C** un^{a}i **Q**^{1} 187 *om.* **BS**^{1}**QM**^{1}**f**μ^1 (*add.* **S**^{2}**M**$^2\mu^2$) Nobilitare^{de} **D**: Debilitare (-te μ) **N**μς: Debil^{No}itare **S**^{2}: Mobilitare **L** infestaque μ 188 *om.* **L**^{1}, *add.* **L**^{1} *mg.* 189 leonem *ex* -um **Q**^{2}
191 debellavere *ex* -ab- **P**^{1}: lar^{ve}ere **B**^{1} 193 i^{n}maniaque **b**^{2}
196 quamquam *om.* **P** *sine lac.* sensit **D** 198 caecum **P**ω: totum μ inrevocabilis (in- *in ras.*) **C** 199 hostemque **Lf** 201 soluti ω: secuti **P** 202 quod **P**ω: pro **r** 203 sed **PS**^{1}: seu ω

sive ibi nescierat. maestum videt Hoplea tandem;
Tydeos hic magni fidus comes et modo frustra 205
armiger alipedem prona cervice tenebat
fatorum ignarum domini solumque frementem,
quod vacet inque acies audentior ille pedestres.
hunc aspernantem tumido nova pondera tergo —
unam quippe manum domitis expertus ab annis — 210
corripit adfaturque: 'quid o nova fata recusas,
□ infelix sonipes? numquam tibi dulce superbi
regis onus; non iam Aetolo satiabere campo
gaudentemque iubam per stagna Acheloia solves.
quod superest, caros, i, saltem ulciscere manes 215
aut sequere, extorrem ne tu quoque laeseris umbram
□ captivus tumidumque equitem pos Tydea portes.'
□ audisse accensumque putes: hoc fulmine raptum
abstulit et similes minus indignatur habenas.
semifer aeria talis Centaurus ab Ossa 220
desilit in valles, ipsum nemora alta tremiscunt,
campus equum. trepidi cursu glomerantur anhelo
Labdacidae, premit ille super, necopinaque ferro
colla metens linquit truncos pos terga cadentes.
ventum erat ad fluvium; solito tunc plenior alveo —
signa mali — magna se mole Ismenos agebat. 226

---

204 Seu (*ex* Sive **L**^{c}) **LNr**ς 206 alipeden **Q** 207 fre-^{m}quentem **Q**^{1} 208 vacet *ex* iac- **Q**^{1} aud[illegible]entior **f** 209 ti^{v}mido **B**^{1}**Q**^{1}**g**^{2}: timido **Cbf**ν 210 a^{nnis}rmis **M**^{1} 211 affaturque **P** -que *om.* **N** fata **P**ς: iussa ω 212 *om.* **f**, *add.* **f**^{1} *mg.* numquam **P**: nus- ω ^{t}ubi **P**^{1} 213 aetholo non iam **C** satiabere *ex* -ve- **P**^{1}: spatiabere *Bentleius* 214 aceloia **P** 215 i *add.* **B**^{3}: *om.* **b** 216 Aut *ex* Aux **P**^{1} ne **g**^{1} *Koestlinius*: n^{ne}eu **D**: neu **P**ω umbram (*sc. Tydeos*) ω: umbras **P** 217 tumid^{u}emque **Q**: timidumque ς, *sed cf. Vollmer 1896 p. 34* post tydea **P** 220 Semivir (-vir *in ras.*) **fg**^{1}*mg.* aera^{ria} **B**^{1} centaurus talis **D** 221 va^{l}les **L**^{1} 223 Lapdaci^{d}ae **f**^{2} necopina^{que} **P**^{1} 224 ^{l}inquit **P**^{1} 226 ismenos ω: -nus **P**

illa brevis requies, illo timida agmina lassam
de campis egere fugam; stupet hospita belli
unda viros claraque armorum incenditur umbra.
insiluere vadis, magnoque fragore solutus 230
agger et adversae latuerunt pulvere ripae.
ille quoque hostiles saltu maiore per undas
inruit attonitis — longum dimittere habenas —,
sicut erat, tantum viridi defixa parumper
caespite populeo conmendat spicula trunco. 235
tunc vero exanimes tradunt rapientibus ultro
arma vadis: alii demissa casside, quantum
tendere conatus animae valuere sub undis,
turpe latent; multi fluvium transmittere nando
adgressi, sed vincla tenent laterique repugnat 240
balteus et madidus deducit pectora thorax.
qualis caeruleis tumido sub gurgite terror
piscibus, arcani quotiens devexa profundi
scrutantem delphina vident; fugit omnis in imos
turba lacus viridisque metu stipantur in algas: 245
nec prius emersi, quam summa per aequora flexus
emicet et visis malit certare carinis:
talis agit sparsos mediisque in fluctibus heros
frena manu pariter, pariter regit arma, pedumque □

230 *Prisc.* GL II 541, 5 (*agitur de perfecti forma* salui *et* salii) in eodem: insiliere ... agger (*cf. ad v. 132*)

227 lassụm [a] f[2]: lapsam N 228 stupet ω: stat et P 229 claroque ... auro *Kochius 1865 p. 10* 230 Insiliere *Prisc.* ς, *cf. ad 9, 132* 231 latuerunt *ex* pa- Q[1] 235 commendat [it] P: -dit [a] f[1] 237 demissa PNCς: di- ω 238 Tende *frg. Werd.* 240 [i] uncla ([i] *et* cl *in ras.* B[3]) B: iunda [vincla] ν[2] repugna⁝t (n) P: repugnaṅt f[1] 241 deducitn̲t̲ L[1] 242 [v] timido P[1] 243 archano *ex* -ni P[c] profundi ω: -do P 244 delfina P fugit ... imos *add.* P[c] 245 viridesque P: viridịsque [e] (-r- *ex* -d- Q[1]) Q meịu [t] P[1] stipatur Crν 247 car[i]nis B[3] 248 agit *ex* -at C[1] 249 gerit C pedumque .. equus Pω: pedum se (quem *Housmanus*)

remigio sustentat equum; consuetaque campo 250
fluctuat et mersas levis ungula quaerit harenas.
sternit Iona Chromis, Chromin Antiphos, Antiphon Hypseus,
Hypseus Astyagen evasurumque relicto
amne Linum, ni fata vetent et stamine primo
ablatum tellure mori. premit agmina Thebes 255
Hippomedon, turbat Danaos Asopius Hypseus:
amnis utrimque timet, crasso vada mutat uterque
sanguine, et e fluvio neutri fatale reverti.
iam laceri pronis volvuntur cursibus artus
oraque et abscisae redeunt in pectora dextrae, 260
spicula iam clipeosque leves arcusque remissos
unda vehit, galeasque vetant descendere cristae:
summa vagis late sternuntur flumina telis,
ima viris; illic luctantur corpora leto,
efflantisque animas retro premit obvius amnis. 265
flumineam rapiente vado puer Argipus ulmum
prenderat, insignis umeros ferus ense Menoeceus
amputat; ille cadens, nondum conamine adempto,

. . equus *Jortinus contra sensum non minus quam contra metricam Stati* 251 habenas C : harenas *ex* hab- M¹ (o)

252 crhomin B: cromin fb: crimin M¹ antyphus *ex* -as *vel* -os P^c antiphon *add.* M¹ *s. l.* 253 astyacen P: astragen Lf: astiager *frg. Werd.* 254 limum r ni *in ras.* f² fata *s. l.* b² et PD: e ω 255 thebes (*ex* -as *frg. Werd.*) ω: -is P 257 utrimque P: -umque ω 258 et e PDCf: et ω: et a μ: de ν: et est r: sed N neutri ω: neutris P 259 //volvuntur /pronis P¹ ł curribus *frg. Werd. mg.* 260 abcisae Qf pectare r² (ora) dextras P¹ (e) 261 *prius* -que *om.* f 262 descendere *ex* disc- P^c 263 sternuntur ω: sper- P flumina ω: fulmina P 264 Ima ω: Arma P illic (-uc b) luctantur (-atur Q¹ (n)) ω: illi cunctantur P 265 Efflantesque P: efflandosque *Imhofius* 266 Fulmineam Cb rapient P¹ (e) Argipus *Kohlmannus*: argypus P: argypus L¹: argiphus (*vel* -gy-) ω: aryphus f 267 insignes P armos *Schrader* menoechus B: -nechus Q¹f¹ (e)

truncus in excelsis spectat sua bracchia ramis.
Hypseos hasta Tagen ingenti vulnere mersit, 270
ille manet fundo, rediit pro corpore sanguis.
desiluit ripis fratrem rapturus Agenor
heu! miser et tenuit, sed saucius ille levantem
degravat amplexu: poterat resolutus Agenor
emersisse vadis, piguit sine fratre reverti. 275
surgentem dextra Capetum vulnusque minantem
sorbebat rapidus nodato gurgite vertex;
iam voltu, iam crine latet, iam dextera nusquam,
ultimus abreptas ensis descendit in undas.
mille modis leti miseros mors una fatigat. 280
induit a tergo Mycalesia cuspis Agyrten;
respexit: nusquam auctor erat, sed concita tractu
gurgitis effugiens invenerat hasta cruorem.
figitur et validos sonipes Aetolus in armos,
exiluitque alte vi mortis et aera pendens 285
verberat; hau tamen est turbatus flumine ductor,

---

269 brachia **P** 270 Hypseus **P** tagen **P**ς: sagen ω merit (s *sscr.*) f[r] 272 *in* **K** *post 274* Desiluit *ex* Disi- f[1]: Dissi- **M** 273. 274 *om.* f[1], *add.* f[2] *mg.* 275 Emessisse (-e- *ex* -i- **B**[1]) **B** piguit **P**: puduit ω 276 capetum **P**: caletum (*vel* cha- *vel* -th-) ω: caplethum (p *del.* **B**[3]) **B**b: ca⁝letum *frg. Werd.* 277 rapidis **C** nodato (*ex* not- **Q**[1]ν[2]) **QN**ν: nudato **P**Σ[1] *frg. Werd. mg.*: **notato ω: notato (montano *sscr.*) K[2]: notato (nudato *sscr.*) f[2]: noṭato (d *sscr.*) b[1]r[2]: moḍato (ut *sscr.*) D: motato C: vadato** *ex* **natatu (ł undanti** ***sscr. man. al.*****) S[2]** **vortex** (*ex* ve- **P**[r]**M**[1]**Q**[2]ν[2]) **PM QN**[2]μν: vertex *ex* vi- **Q**[1] 278 *om.* b[1], *add.* b[1] mg. voltu (v *sscr.*) **B**[1]: vultu **P** 279 abreptas (quia dexteras *sscr.* **P**[r]) **P**: -rup- (-b- f) ω ensi **P** in undas ω: ad umbras **P**: ad (in *sscr.*) undas **D** 281 at ergo **B**f milesia f agyrteṃ b[1] (-rt- *an* -st- *dubium*) 282 actor b 284 sonipes validos **D** et nalidos (v *sscr.*) **M**[1]: et validis f aethọlus **P**[1] armis **M**[1]: armis (o *sscr.*) f 285 aera *ex* -re b[1] 286 Verberat *ex* Verv- **P**[1] hau[d] **P**[r]: haud ω flumine ω: fulmine **P**: fulmine (ł flu *sscr.*) **M**[1]: fu⁝mine (l *sscr.*) f[1] doctor r

sed miseratur equum, magnoque ex volnere telum
exuit ipse gemens et sponte remisit habenas.
inde pedes repetit pugnas gressuque manuque
certior, et segnem Nomium fortemque Mimanta 290
Thisbaeumque Lichan Anthedoniumque Lycetum
continuat ferro geminisque e fratribus unum
Thespiaden; eadem poscenti fata Panemo:
'vive superstes' ait, 'diraeque ad moenia Thebes
solus abi, miseros non decepture parentes. 295
di bene, quod pugnas rapidum deiecit in amnem
sanguinea Bellona manu: trahit unda timentes
gurgite gentili, nuda nec flebilis umbra
stridebit vestros Tydeus inhumatus ad ignes;
ibitis aequoreis crudelia pabula monstris, 300
illum terra vehit suaque in primordia solvet.'
sic premit adversos et acerbat vulnera dictis
ac nunc ense furit, nunc tela natantia captans

294 *Prisc.* GL II 176, 19 (*de singulari* Thebe) Statius in VIIII (*var.* VIII) Thebaidos: vire . . solus abi 299 *Prisc.* GL II 521, 15 (*de verbo* stridēre) idem in VIIII: stridebit . . ignes

287 miseratus r ex **PD**: e ω vulnere *ex* vo- **P**[c]: vol- (v *s. l.*) nere **M**[1] telum *in ras.* **f**[1] (ductor?) 289 gressu=que **f**: -usque **C** 290 mimanta **BD**: minata (v n *scr.* **P**[c]) **P**: minanta (*ex* -tem *frg. Werd.*: -tem b) ω 291 Thisbaeumque ς *Gronovius*: Thebaeumque ω: Thebanumque *ex* -baeumque **P**[c]: Phebeumque **M**[σ] (ł the): Phebeumque (i *s. l.*) **f** lycheum *ex* lychetum **P**[c]: liceum **Cf** 292 Continuat ω: Consinuat **P**, *cf. 12, 745* -que *s. l.* **f**[1] 293 panhemo *vel* panhaemo **P**ω, *sed Boeotio nomen* Πάνημος *aptius* 295 miser=os **P** 297. 296 ν[1], *invertit* ν[2] 296 deiecit ω: delegit **P**: delegit (proiecit *s. l.*) **D** 298 unda **N**: unda (umbra *s. l.*) umbra b[1] 299 nechumatus (in *s. l.*) **M**[1]: nechumatus **f** 300 aequoreis *ex* -os **B**[1] mostris (n *s. l.*) **L**[1] 301 solvet **PD**: -it ω
302 et a=cebat (r *s. l.*) **B**[1]: et acebat (r *s. l.*) **Q**[1]: et arcebat (acerbat *s. l.*) **M**[1]: arcebat **f**
303 Ac ω: At **PLN**ς: Et *ex* At b[2] furit *ex* fruit b[2]: ferit (v *s. l.*) **M**[1]: ferit **L** captans **P**ς: raptans (*ex* ca- **B**[1]) ω

ingerit: innuptae comitem Therona Dianae,
ruricolamque Gyan cum fluctivago Ergino, 305
intonsumque Hersen contemptoremque profundi
Crethea, nimbosam qui saepe Caphereos arcem
Euboicasque hiemes parva transfugerat alno.
quid non fata queant? trasiectus pectora ferro
volvitur in fluctus, heu cuius naufragus undae! 310
te quoque sublimi tranantem flumina curru,
dum socios, Pharsale, petis, resupinat ademptis
Dorica cuspis equis; illos violentia saevi
gurgitis infelixque iugi concordia mergit.
nunc age, quis tumidis magnum inclinaverit undis
Hippomedonta labor, cur ipse excitus in arma 316
Ismenos, doctae nosse indulgete sorores:
vestrum opus ire retro et senium depellere famae.
gaudebat Fauno Nymphaque Ismenide natus
maternis bellare tener Crenaeus in undis, 320
Crenaeus, cui prima dies in gurgite fido
et natale vadum et virides cunabula ripae.
ergo ratus nihil Elysias ibi posse Sorores,

---

304 Ingemit *ex* Ingerit **P**^{c} therona (in th- **C**: thorana **Q**) ω: herona **P**: phorona **S** 305 gyen **P**: gyan (gigan μ) ω tum **C** ergino **B**^{1}**LN**: hergyno **P**: hergino **Mf**: engino **K**: erigino **B**^{3}**C**μν: -que erigino **rb**: herigino **D**: erino **Q**: Eriguno *Bentleius* 306 hersem **f** 307 Crethea (-a *videtur additum a* **P**^{c}) **P** 308 $\overset{o}{\text{Eubicasque}}$ **B**^{1}: -boeas- **C** $\overset{ar}{\text{prava}}$ **L**$^\sigma$ tranfugerat **b** 310. 309 **b**, *sed ordo restitutus a* **b**^{1} 309 trasiectus **P**: traiectus ω 311 $\overset{mi}{\text{sublim}}$▒ **Q**^{1} tranantem **P**: transn- ω: tra▒n- μ 312 $\overset{oci}{\text{sevos}}$ **Q**^{1} 315 $\overset{v}{\text{timidis}}$ **L**^{1} inclinaverit undis ς *Klotzius*: inclinavit in undis (-avit in undis *add.* **P**^{r}) **P**: expugnaverit (-at **KN**: $\overset{i}{\text{-at}}$ **f**) undis ω: inclinarit in u. *Baehrens*, *sed tunc scribendum erat* tumidas . . . in undas 316 *om.* **L**^{1}, *add.* **L**$^\sigma$ *mg.* excitus ω: exiti▒s **P** 317 indulgete ω: $\overset{t}{\text{-ere}}$ **P**^{r}: -ere μ 318 depellere **PBCb**ς: defendere ω: $\overset{defendere}{\text{depellere}}$ **D**: $\overset{pellere}{\text{defendere}}$ **f**^{1} 322 E^t **f**^{r} $\overset{e}{\text{viridis}}$ **M**^{1} $\overset{v}{\text{conabula}}$ **P**^{c}

laetus adulantem nunc hoc, nunc margine ab illo
transit avum, levat unda gradus, seu defluus ille, 325
sive oblicus eat; nec cum subit obvius, ullas
stagna dedere moras pariterque revertitur amnis.
non Anthedonii tegit hospitis inguina pontus
blandior, aestivo nec se magis aequore Triton
exerit, aut carae festinus ad oscula matris 330
cum remeat tardumque ferit delphina Palaemon.
arma decent umeros, clipeusque insignis et auro
lucidus Aoniae caelatur origine gentis.
Sidonis hic blandi per candida terga iuvenci,
iam secura maris, teneris iam cornua palmis 335
non tenet, extremis adludunt aequora plantis;
ire putes clipeo fluctusque secare iuvencum.
□ adiuvat unda fidem pelago nec discolor amnis.
tunc audax pariter telis et voce proterva
Hippomedonta petit: 'non haec fecunda veneno 340
Lerna, nec Herculeis haustae serpentibus undae:
sacrum amnem, sacrum — et miser experiere! — deumque
altrices inrumpis aquas.' nihil ille, sed ibat
comminus; opposuit cumulo se densior amnis
tardavitque manum, vulnus tamen illa retentum 345

---

324 adhulantem **B** 326 oblicuus **P** 327 Stan(n)ga **f**[1] (the) amnis *ex* -es **M**[1] 328 antethedonii (·s· glauci) **P**[r] (*natum ex* anted-) hospitis (glauci *sscr. et eras.* **P**[r]) **P** 330 *om.* **b**[1], *add.* **b**[1] *mg.* festivus **f**: festinat *Imhofius inutiliter* 332 umeros (·s· cren) **P**[r] cli[eras.]peumque (p) **f** 334 Sidoniis **P**[r] blandi (-i *in ras.*) **C**: blandi[eras.] (s) **L** terga **P**ω: colla **D** 335 palmis (ł plantis) **L**[σ] 336 tene(r)t **Q**[1]: timet (-im- *in ras.*) μ[1] extremi[eras.]s **Q** 337 puteo (clipeo) **b**[2] 338 Adiuva(t) **B**[1] nec **P**ω: non **N**Σ 340 Hippomedont(a)e **M**[1] 341 hastae **C** 342 et **P**ω: o *in ras.* μ (*fuit* et) 343 irrumpi(s)[eras.] **Q**[1]: inrumpit *ex* -is **L**[1]: inrupis *ex* -it **M**[2]: irrūpūit **f**[1]: inrupit **N r b** ν 344 obposuit **f**: exp- **b** sed **N**μ: se(e)t ν[2] densior *ex* dempsior **b** 345 ille *ex* -a **f**[2] re(t)[eras.]entum (c) **Q**[1]: cruentum **C**

pertulit atque animae tota in penetralia sedit.
horruit unda nefas, silvae flevistis utraeque,
et graviora cavae sonuerunt murmura ripae.
ultimus ille sonus moribundo emersit ab ore:
'mater!' in hanc miseri ceciderunt flumina vocem. 350
at genetrix coetu glaucarum cincta sororum
protinus icta malo vitrea de valle solutis
exiluit furibunda comis, ac verbere crebro
oraque pectoraque et viridem scidit horrida vestem.
utque erupit aquis iterumque iterumque trementi 355
ingeminat 'Crenaee' sono: nusquam ille, sed index
desuper, a miserae nimium noscenda parenti,
parma natat; iacet ipse procul, qua mixta supremum
Ismenon primi mutant confinia ponti.
fluctivagam sic saepe domum madidosque penates 360
Alcyone deserta gemit, cum pignora saevus
Auster et algentis rapuit Thetis invida nidos.
mergitur orba iterum, penitusque occulta sub undis
limite non uno, liquidum qua subter eunti
lucet iter, miseri nequaquam funera nati 365
vestigat, plangitque tamen; saepe horridus amnis
obstat, et obducto caligant sanguine visus.

---

354 *Prisc.* GL II 516, 20 (*propter perfectum* scidit) Statius in VIIII (*var.* VIII *et* VII) Thebaidos: oraque .. vestem

---

347 illa (unda) b[1] ut▒que (tre) P[r] 348 cavae f[1] *in ras.* 350 flumina *ex* fla- P[c] 351 claucarum f c▒incta f 352 igta N vitrea▒ P solutus b 355 ᶜrupit P[1]: erūpit (⁻ *add.* ν[2]) ν aquas Q iterum iterumque N 357 *om.* b[1], *add.* b[1] *mg.* Desuperha (-h- *add.* P[r]) P mmium (ni) miserae Q[2] 358 mixtra Q: *o* . f[1]: parte *sscr.* f[1] suppremum B 359 Ismenum (-menum *in ras.*) f[1] 360 validosque b 361 saevis (v) L[1] 362 A▒ster (u) Q algentes P 365 nequaquam (i) b[2] *post* 365 *initia versus cuiusdam erasa in* B 366 hordus (i) f[1] 367 obdocto (v) P[c]

illa tamen praeceps in tela offendit et enses
scrutaturque manu galeas et prona reclinat
corpora; nec ponto submota intrarat amaram 370
Dorida, possessum donec iam fluctibus altis
Nereidum miserata cohors ad pectora matris
inpulit. illa manu ceu vivum amplexa reportat
insternitque toris riparum atque umida siccat
mollibus ora comis, atque haec ululatibus addit: 375
'hoc tibi semidei munus tribuere parentes
nec mortalis avus? sic nostro in gurgite regnas?
mitior haec misero discors alienaque tellus,
mitior unda maris, quae iuxta flumina corpus
rettulit et miseram visa expectasse parentem. 380
hinc mei vultus? haec torvi lumina patris?
hi crines undantis avi? tu nobile quondam
undarum nemorumque decus, quo sospite maior
diva et Nympharum longe regina ferebar.
heu ubinam ille frequens modo circa limina matris 385
ambitus orantesque tibi servire Napaeae?
cur nunc te, melius saevo mansura profundo,
amplexu misero tumulis, Crenaee, reporto
non mihi? nec tantae pudet heu miseretque ruinae,
dure parens? quae te alta et ineluctabilis imo 390

---

369 reclinat (-li- *non satis perspicue*) P[1]: reclinat *sscr.* P[r] 370 summota P intrarat amaram *Klotzius*: intrabat amaram ω: intraverat arma P 371 possesum f[r]: posessum μ: possesum ν 372 chors f[1] 375 *om.* L[1], *add.* L[1] *mg.* atque Pω: tunc atque M[1] ululatibus ω: -antibus P 377 Ne[c] P[1] sic ω: si P 378 *om.* ω (*add.* S[2]ν[2]), *habent* PDN; b[1] *mg. add.* Mitior unda maris discors alternaque tellus 380 Retulit P Retulit *ex* Praetulit ν[2] expectare C 381 patriae P[1] 383 quos hospite P[1]: quo sospite *ex* quos ho- f[2] 384 ferebar *ex* -am B[3] 385 Heu PLSKNrμ: Heus (*ex* Heu ν[2]) ω limina *ex* lu- Q[1]C[2] matris ω: fratris P 386 servare C napae f[1]: nepaeae b[1] 387 mansura Pω (*i. quae melius mansissem*): mansure *Baehrens* (*i. qui melius maneres*) *fortasse recte* 388 tumul[illegible]is f

condidit amne palus, quo nec iam cruda nepotis
funera, nec nostri valeant perrumpere planctus?
ecce furit iactatque tuo se in gurgite maior
Hippomedon, illum ripaeque undaeque tremiscunt,
illius inpulsu nostrum bibit unda cruorem: 395
tu piger et trucibus facilis servire Pelasgis.
ad cineres saltem supremaque iusta tuorum,
saeve, veni, non hic solum accensure nepotem.'
his miscet planctus multumque indigna cruentat
pectora, caeruleae referunt lamenta sorores: 400
qualiter Isthmiaco nondum Nereida portu
Leucothean planxisse ferunt, dum pectore anhelo
frigidus in matrem saevum mare respuit infans.
at pater arcano residens Ismenos in antro,
unde aurae nubesque bibunt atque imbrifer arcus 405
pascitur et Tyrios melior venit annus in agros,
ut lamenta procul, quamquam obstrepit ipse, novosque
accepit natae gemitus, levat aspera musco
colla gravemque gelu crinem, ceciditque soluta
pinus adulta manu dimissaque volvitur urna. 410
illum per ripas annoso scrupea limo

---

391 nec iam **D**ς: nec tam **P**: iam nec ω *fortasse recte*
393 ṣuo (t) **b**[2] (in) gurgite **B**[1]**L**[σ]: gurgite **b** 394 tremiscunt *ex* -escunt **P**[1] 397 saltem *ex* -im **B**[1]: -im **C** suppremaque **Bfb** iusta (ł busta) **r**[1]: busta (iusta) **f**[2]: busta **LDCb** 398 Sepe **C** accensere (v) **L**[σ]: accensure (ł ers) **r**[1]: ac tensure **b** 399 mescet (i) **ν**[2] cruentat ω: -tant **P** 401 nondum *s. l.* **μ**[2] istmiaco (h) **B**[1] nereida ω: nereia (-egia **L**) **PLrμν** 402 Leucothoan *ex* -thean **P**[r]: Leucathean (o) **f**[1]: Leucotheam **LCr** plan⁄xisse **P**[1] 405 inbrifer (m) **Q**[1]: inbrifer **L** 406 ⁄ venit ⁄ melior ⁄ annus **P**[1] 407 quanquam **P** obstrepit ω: strepit **P**; *illud ex Stati usu est, cf. Theb. 11, 247. 383 Silv. 2, 2, 199. 3, 2, 4*; *aliter Theb. 1, 516. 4, 95. 7, 51 Silv. 1, 1, 63* 408 natọae **P**[1] gemitus natae **b** lebat (v) **P**[1] mosco (v) **L**[σ] 409 gelu *om.* **f**[1] *sine lac.*, unda *s. l.* **f**[r] ceciditque ω: occi- **P**: (ce)ci- **ν**[1] 411 annoso ω: -sa **P** scripea (v) **L**[σ]

ora exertantem silvae fluviique minores
mirantur: tantus tumido de gurgite surgit,
spumosum attollens apicem lapsuque sonoro
pectora caeruleae rivis manantia barbae. 415
obvia cognatos gemitus casumque nepotis
Nympharum docet una patrem monstratque cruentum
auctorem dextramque premit: stetit arduus alto
□ amne, manuque genas et nexa virentibus ulvis
cornua concutiens sic turbidus ore profundo 420
incipit: 'huncne mihi, superum regnator, honorem,
quod totiens hospesque tuis et conscius actis —
nec memorare timor — falsa nunc inproba fronte
cornua, nunc vetitam currus deiungere Phoeben,
dotalesque rogos deceptaque fulmina vidi 425
praecipuosque alui natorum? an vilis et illis
gratia? ad hunc certe repsit Tirynthius amnem,
hac tibi flagrantem Bromium restinximus unda.
aspice, quas fluvio caedes, quae funera portem,
□ continuus telis alioque adopertus acervo. 430
omne vadum belli series tenet, omnis anhelat
unda nefas, subterque animae supraque recentes
errant et geminas iungunt caligine ripas.
ille ego clamatus sacris ululatibus amnis,
qui molles thyrsos Baccheaque cornua puro 435

---

412 fluvique (i *sscr.*) f^r 413 *post* 414 **P** 413 tantus ω: -um **P** tumulo **L** 415 minantia (a *sscr.*) L^{σ} 416 cas⦀umque (s) f 418 dextramque (dextra *sscr.*) **D** 419 ulvis *ex* ulnis P^1: ulms (i *sscr.*) B^1: ulmis ω manumque levans *Imhofius* 420 *in* **M** *suo loco omissus in fine paginae post v. 443 legitur* 422 tuis *ex* tuus **Nb** 423 flasa **L**: falso *ex* -a B^3 improbe **C** 424 vetitam (v *sscr.*) L^{σ} deiungere phoeben (propter herculem *sscr.* P^r) **P**: dis- (-bem **Bb**) ω 425 Dotales (que *sscr.*) M^2 decentaque (pro decentia *sscr.*) L^{σ} flumina (lu *in ras.*) f^2: flumina (ful *sscr.*) M^{σ} 427 tyrintius (h *sscr.*) P^1 428 restrinximus **Lb**ν 429 portem (o *sscr.*) **D**: porto **Cr** 430 alioque **P**: altoque ω 432 superque (bt *sscr.*) P^r 434 ego ego f 435 bacchi qui *ex* bracchiaque P^c: braccheaque Q^1

fonte lavare feror, stipatus caedibus artas
in freta quaero vias; non Strymonos inpia tanto
stagna cruore natant, non spumifer altius Hebrus
Gradivo bellante rubet. nec te admonet altrix
unda tuasque manus, iam pridem oblite parentum 440
Liber? an Eous melius pacatur Hydaspes?
at tu, qui tumidus spoliis et sanguine gaudes
insontis pueri, non hoc ex amne potentem
Inachon aut saevas victor revehere Mycenas,
ni mortalis ego et tibi ductus ab aethere sanguis.' 445
sic ait infrendens et sponte furentibus undis
signa dedit: mittit gelidus montana Cithaeron
auxilia antiquasque nives et pabula brumae
ire iubet; frater tacitas Asopos eunti
conciliat vires et hiulcis flumina venis 450
suggerit. ipse cavae scrutatur viscera terrae
stagnaque torpentisque lacus pigrasque paludes
excutit, atque avidos tollens ad sidera voltus
umentis nebulas exhaurit et aera siccat.
iamque super ripas utroque exstantior ibat 455
aggere, iam medium modo qui superaverat amnem
Hippomedon intactus aquis umerosque manusque,
miratur crevisse vadum seseque minorem.
hinc atque hinc tumidi fluctus animosaque surgit

---

436 lavare ω: lebare (v s. l.) P^c (*unde* la- P^r): levare μν stipatus *ex* -as Q^1 437 impia P 438 Stangna f^1 439 belante (l s. l.) $L^σ$ 441 an eo (us s. l.) B^1: aoneus f pac[illegible]atur B: paccatur f^1: bacchatur *coni. Garrodius male, cf. 4, 387. 7, 181. 565* 442 qui *ex* quam b^1: *om.* N^1, *add. s. l.* N^2 443 potentem *ex* petentem P^c 446. 445 Q, *praescriptis* b a *ordo restitutus* 445 Ni (N *in ras.*) C 447 non tanta (montana s. l.) Q^1 449 Iret P^c asopos ω: -us Pμ: -us *ex* -os $L^σ$ 451 ipse ω: ipsa P 452 Stangnaque f torpentesque P 453 voltus (v s. l.) B^2: vultus P: vultus (ł fluctus) $M^σ$: vultus (ł fructus) $L^σ$: fluctus DNrμ 454—903 *desunt in* K 454 Umentes P exaurit b aethera Q 455 utroque ω: ultro (que s. l.) P^c 459 timidi L^1: timidi (v s. l.) r

tempestas instar pelagi, cum Pliadas haurit 460
aut nigrum trepidis inpingit Oriona nautis.
non secus aequoreo iactat Teumesius ignis
Hippomedonta salo, semperque umbone sinistro
tollitur et clipeum nigrante supervenit aestu
spumeus adsultans, fractaque refunditur unda 465
et cumulo maiore redit; nec mole liquenti
contentus carpit putres servantia ripas
arbusta annosasque trabes eiectaque fundo
saxa rotat. stat pugna inpar amnisque virique,
indignante deo; nec enim dat terga nec ullis 470
frangitur ille minis, venientesque obvius undas
intrat et obiecta dispellit flumina parma.
stant terra fugiente gradus, et poplite tenso
lubrica saxa tenet, genibusque obnixus et haerens
subruta fallaci servat vestigia limo, 475
sic etiam increpitans: 'unde haec, Ismene, repente
ira tibi? quove has traxisti gurgite vires,
inbelli famulate deo solumque cruorem
femineis experte choris, cum Bacchica mugit
buxus et insanae maculant trieterida matres?' 480

460 pliadas (-d^e^as **M**[1]: -des **Lf**) ω: pleiadas **PQ** 461 in-pigit **f**[1] (n) nauis **Q**[1] (t) 462 teusemius **Q**[1] (m s) ignis **P** (*quod explicat Vollmer 1896 p. 31, cf. 10, 685*): amnis ω 464—559 *desunt in* **b** (*3 × 32*) 465 exultans **N** 466 cumolo **M**[1] (v): tumulo *ex* cu- **L**[1] red[illegible]it **B** 468 Ambusta **P**[1] (r) 469 impar **P** 470 ullis ω: illis **P** 472 dispelit **L**^σ^ (l) 473 Stant ω: Stat **P** fu[illegible]gente (i) (l) **f** poblite **f** 474 tenet **PQ**: tenent **BSf**: tegent (natant) **M**[2]: natant (*in ras.* **L**[1]) ω genibus (que) **B**[3] 475 fallaci . . . limo *in ras.* **L**[1] sevat **f**[1] (r) 476 hismene **B** 477 que **B**[1]: quove **B**[3] *mg.* quo vehas **C** 478 famulante **M**: -a**x**te **L**^σ^ deo **P**^r^ (·s· baco) 479 bacchia **MLfr**μν 480 trieterida (*ex* triat- **B**[3]) **P**ω: triaterida (-ida r) **Qr**: trieterica (ca) (triat- **C**ν[2]) **SDNC**ν[1]

dixerat; atque illi sese deus obtulit ultro
turbidus imbre genas et nube natantis harenae,
nec saevit dictis, trunca sed pectora quercu
ter quater oppositi, quantum ira deusque valebat,
inpulit adsurgens: tandem vestigia flexit 485
excussumque manu tegimen, conversaque lente
terga refert. instant undae sequiturque labantem
amnis ovans; nec non saxis et grandine ferri
desuper infestant Tyrii geminoque repellunt
aggere. quid faciat bellis obsessus et undis? 490
nec fuga iam misero, nec magnae copia mortis.

stabat gramineae producta crepidine ripae
undarum ac terrae dubio, sed amicior undis,
fraxinus ingentique vadum possederat umbra.
huius opem — nam qua terras invaderet? — unca 495
arripuit dextra: nec pertulit illa trahentem;
sed maiore super, quam stabat, pondere victa
solvitur, et qua stagna subit radice quibusque
arentem mordebat humum, demissa superne
iniecit sese trepido ripamque, nec ultra 500
passa virum subitae vallavit ponte ruinae.

---

482 nube **PB**[1] *mg.* **N**: mole *ω*: nube (ł mole) **Dr**[2]: mole (ł nube) **M**[1] 483 trunca **PD**: trunca≡ **N**: -as *ω* in (ł sed) **M**[1]**L**[σ]: in (que) **f**[1]: -que *μ*[2] *in ras.* quercus **B**[3]: -cu≡ **N**: -us **QLMf***μ* 484 obpositi **L**: oppositi (-ti *in ras.* **B**[3]) **B**: -tas (i) **Q**[2]: -tas **f**[1]: -tas **C** -que *add.* **N**[2] valebat **P**: -bant *ω* 485 Impulit **P** 486 Excusitque *ν* 487 refret **L** 488 sa≡x≡is (sanguis?) **B**[1] 492 Staba[t] **P**[1] 493 amicitior **Q**[1] 494 pessiderat (o e) *ν*[2]: possiderat r 497 quam (-a- *in ras.*) **B**[1]: quā **L** 498 stanga (n) **f**[1] quibusque (ł superne) **f**[2] 499 *om.* **f** demissa *ω*: dimissa **PL**[1] (*sed* **L**[σ] *sscr.* deorsum): di- *ex* demissa **Q** 500 sese trepido **PD**: trepido sese *ω* ultra *ex* -ro **Q**[1] ultro cessurum *Imhofius* 501 Passa virum *ς Barthius*: Passurum **P***ω*: Pensurum (ł passurum) **M**[1]: Pensurum **f**: passa salum *Postgatius* ponte **P***ω*: poena **N**: monte *Baehrens*; *cf. Hom.* Φ 245 γεφύρωσεν δέ μιν αὐτόν

huc undae coeunt, et ineluctabile caeno
verticibusque cavis sidit crescitque barathrum.
iamque umeros, iam colla ducis sinuosa vorago
circumit: hic demum victus suprema fateri 505
exclamat: 'fluvione — pudet! —, Mars inclyte, merges
hanc animam, segnesque lacus et stagna subibo
ceu pecoris custos, subiti torrentis iniquis
interceptus aquis? adeone occumbere ferro
non merui?' tandem precibus commota Tonantem 510
Iuno subit: 'quonam miseros, sator inclyte divum,
Inachidas, quonam usque premes? iam Pallas et odit
Tydea, iam rapto tacuerunt augure Delphi:
en meus Hippomedon, cui gentis origo Mycenae
Argolicique lares numenque ante omnia Iuno — 515
sic ego fida meis? —, pelagi crudelibus ibit
praeda feris? certe tumulos supremaque victis
iusta dabas; ubi Cecropiae post proelia flammae,
Theseos ignis ubi est?' non spernit coniugis aequas
ille preces, leviterque oculos ad moenia Cadmi 520
rettulit, et viso sederunt flumina nutu.
illius exangues umeri et perfossa patescunt
pectora: ceu ventis alte cum elata resedit
tempestas, surgunt scopuli quaesitaque nautis
terra, et ab infestis descendunt aequora saxis. 525
quid ripas tenuisse iuvat? premit undique nimbo

---

502 ^{in}eluctabile f^1 caeno P: caenum ω 503 V^{o}erticibus M^{1}Q^1 ca^{v}nis M^1 sidit P: sedit ω 504 du⸗cis (l) f ^{hunc}hic D suppre̥ma f^1 505 ^{hunc}hic D 506 merges (*ex* ma- B^1) ω: mergis P 507—511 *om.* f^1, *add.* f^2 *mg.* 507 subi^{b}to P^c 509 campo ł ferro f^r 512 premes *om.* f *sine lac.* 513 iam rapt^{o}a P^c: raptato C 515 patres Q 517 supr^{-ma}aque P^c 518 iusta *Heinsius*: Busta Pω, *cf. 397* ceco^{r}priae P^1: c^{i}ecropeae Q^1 519 Theseos ω: -eus PN ubi ignis f co^{i}nugis f^1 520 leniterque C 521 Retulit P 523 elata Pς: flata (*ex* -te L^1) ω 526 Quid (i *in ras.*) f^r

telorum Phoenissa cohors, nec tegmina membris
ulla, omnisque patet leto; tunc vulnera manant,
quique sub amne diu stupuit cruor, aere nudo
solvitur et tenues venarum laxat hiatus, 530
incertique labant undarum e frigore gressus.
procumbit, Getico qualis procumbit in Haemo
seu Boreae furiis putri seu robore quercus
caelo mixta comas, ingentemque aera laxat:
illam nutantem nemus et mons ipse tremiscit, 535
qua tellure cadat, quas obruat ordine silvas.
non tamen aut ensem galeamve audacia cuiquam
tangere; vix credunt oculis ingentiaque horrent
funera, et adstrictis accedunt comminus armis.
tandem adiit Hypseus capulumque in morte tenenti 540
extrahit et torvos laxavit casside vultus;
itque per Aonios alte mucrone corusco
suspensam ostentans galeam et clamore superbit:
'hic ferus Hippomedon, hic formidabilis ultor
Tydeos infandi debellatorque cruenti 545
gurgitis!' agnovit longe pressitque dolorem
magnanimus Capaneus, telumque inmane lacerto
hortatur librans: 'ades o mihi, dextera, tantum
tu praesens bellis et inevitabile numen,

---

529 Quippe[que] **M**[1] stipuit[v] **B**[1]: stipuit **L** 530 tenues *ω*: teneros **P** 531 e frigore *Postgatius*: et frigore **P**: frigore *ω* 532 ietico **N** haemon **P**[1] 535 n≡utantem (mu-) **B** tremescit **P** 536 obruat *ex* obluat **f**[1] 540 adiit hypseus **DNς**: adit hypseus *ω*: hypseus adit **P** capulumque *ω*: caelumque **P**: telumque *Garrodius male* 541 casside[cuspide] **D**: cuspide *ν*[1]: vel casside *ν*[2] *mg.*: cupide[ł casside] **L**[2]: Cuspide **L**[1] *mg.* 542 aonias[o] **Q**[1] 543 Suspenostentens[sam, a] **Q**[1] superbo **Q** 544 hic *ω*: sic **P**, *quod defendi potest* 546 alonge agnovit *ν* 547 lacerto *ω*: receptum *ex* -to **P**[r]: lacertum *Kohlmannus.* recepto **P**[1] *natum videtur ex errore* lacepto. *errat autem Vollmer 1896 p. 29, cum* receptum *defendere conatur, profectus a correctura nullius pretii* 548 Hortator[v] **f**[1] dextraL 549 numen *ω*: lumen[ł numen] **P**[r]

te voco, te solam superum contemptor adoro.' 550
sic ait, et voti sese facit ipse potentem.
it tremibunda abies clipeum per et aerea texta
loricae tandemque animam sub pectore magno
deprendit: ruit haud alio quam celsa fragore
turris, ubi innumeros penitus quassata per ictus 555
labitur effractamque aperit victoribus urbem.
cui super adsistens 'non infitiamur honorem
mortis' ait, 'refer huc oculos, ego vulneris auctor;
laetus abi multumque aliis iactantior umbris!'
tunc ensem galeamque rapit clipeumque revellit 560
Hypseos; exanimumque tenens super Hippomedonta
'accipe' ait, 'simul hostiles, dux magne, tuasque
exuvias, veniet cineri decus et suus ordo
manibus; interea iustos dum reddimus ignes,
hoc ultor Capaneus operit tua membra sepulcro.' 565
sic anceps dura belli vice mutua Grais
Sidoniisque simul nectebat vulnera Mavors:
hic ferus Hippomedon, illic non segnior Hypseus
fletur, et alterni praebent solacia luctus.
tristibus interea somnum turbata figuris 570
torva sagittiferi mater Tegeatis ephebi,

---

556 cf. *Gloss.* Verg. ed. Hagen E 33 (*cf. Arch. f. Lex. 14, 1905 p. 131*)

---

550 adhoro **B^1** 551 agit **f** ipse **ω**: ipsa **P** 552 tremebunda **Pfν**: trebibunda (me *s. l.*) **M^1** abies *ex* av- **P^1** aere(a) **B^1**: aera(e) **Q^1f^1**: aera **L** texta ς *Gronovius* (*cl. 5, 354*): terga **Pω** 554 Deprehendit **B** haut **P**: haud *ex* aut **B^1** fragore **Q** 555 innumeris (o) **M^1** 558 oculos **f** 559 aliis *s. l.* **μ^2** 560 revellit (l) (-elit **L^σ**) **ω**: repellit **P** 561 Hypseos *Marklandus*: Ipseos **f^1**: Ipsius **Pω**, *quod frustra tuetur Imhofius* exanimemque **C** ippomedonta (e) **f** 563 venit **f^1** 565 sepulchro **P** 567 vulnera **Pω**: funera *Marklandus ad Silv. 5, 1, 18* 568 ippomedon **BLf** ipseus **fb** 569 et *s. l.* **B^1Q^2**: *om.* **M** prohibent **μ** 570 intera **L** 571 sagitiferi **f** taigetis **N** ephoebi (·s· partonopei) **P^r**

crine dato passim plantisque ex more solutis,
ante diem gelidas ibat Ladonis ad undas
purgatura malum fluvio vivente soporem.
namque per attonitas curarum pondere noctes 575
saepe et delapsas adytis, quas ipsa dicarat,
exuvias, seque ignotis errare sepulcris
extorrem nemorum Dryadumque a plebe fugatam,
saepe novos nati bello rediisse triumphos,
armaque et alipedem notum comitesque videbat, 580
numquam ipsum, nunc ex umeris fluxisse pharetras,
effigiesque suas simulacraque nota cremari.
praecipuos sed enim illa metus portendere visa est
nox miserae totoque erexit pectore matrem.
nota per Arcadias felici robore silvas 585
quercus erat, Triviae quam desacraverat ipsa
electam turba nemorum numenque colendo
fecerat: hic arcus et fessa reponere tela,
armaque curva suum et vacuorum terga leonum
figere et ingentes aequantia cornua silvas. 590
vix ramis locus, agrestes adeo omnia cingunt
exuviae, et viridem ferri nitor inpedit umbram.
hanc, ut forte iugis longo defessa redibat
venatu, modo rapta ferox Erymanthidos ursae
ora ferens, multo proscissam vulnere cernit 595

---

572 plantisque (ł palmis) L$^{\sigma}$: palmisque **Dr** 575 Iamque **C** curamrum **Q**[1] pondera **r** 576 dilapsas **Crb** 577 ignotis *ex* -es **B**[1] sepulchris **P** 578 Extorrem **P**ω (*quocum genetivus coniungitur more Graeco, sicut 12, 262*): Exsortem **N** nemorum **PD**: nemoris ω 579 re[illegible]diisse (d) **B** 581 Numquam **P**: Nusquam ω 583 visa est **PD**ς: visa ÷ **B**[1]**M**[1]: visa ω 585 arcadiis (a) **Q**[2] matrem (silvas) **M**[1] 586 ipsa *ex* -ae **Q**[1] 587 Electam ex L$^{\sigma}$: Electa **b** nemerum (o) **f**[1] 588 artus **f** 589 terga ω: torva **P**: terga *ex* torva **B**[1] 589 ~~curva~~ (et ora) **P**[r] 590 aequantia *ex* -quo- **Q**[1] 591 radiis ς *Barthius* locus est **b** agrestis **P** omnia *om.* **b** 592 impedit **P** 593 longa (o) **Q**[1] defensa (s) **P**[1] 594 ferarum (ferox) **r** □ 595 procissam **f**: procisam **b**: proscisam **r**

deposuisse comam et rorantes sanguine ramos
expirare solo; quaerenti Nympha cruentas
Maenadas atque hostem dixit saevisse Lyaeum.
dum gemit et planctu circumdat pectus inani,
abrupere oculi noctem maestoque cubili 600
exilit et falsos quaerit per lumina fletus.
ergo ut in amne nefas merso ter crine piavit
verbaque sollicitas matrum solantia curas
addidit, armatae ruit ad delubra Dianae
rore sub Eoo, notasque ex ordine silvas 605
et quercum gavisa videt. tunc limina divae
adstitit et tali nequiquam voce precatur:
'virgo potens nemorum, cuius non mollia signa
militiamque trucem sexum indignata frequento
more nihil Graio — nec te gens aspera ritu 610
Colchis Amazoniaeve magis coluere catervae —:
si mihi non umquam thiasi ludusve protervae
noctis et, inviso quamvis temerata cubili,
non tamen aut teretes thyrsos aut mollia gessi
pensa, sed in tetricis et post conubia lustris, 615
sic quoque venatrix animumque innupta remansi.

---

596 rorantes ω: -tem P 597 Expirare P: -asse ω nym(p)ha L$^{\sigma}$ cruentas *ex* -us L$^{\sigma}$ 598 Men(a)edas L$^{\sigma}$ saevisse ω: saevissime P 599 (T)Dum f^{2}: Tum L 600 Abru░pere (m) Q: Abru(v)pere L$^{\sigma}$: Abrupuere r 602 ut *om.* r in amne ω: inmane P (MA ∾ AM) 603 sola(n)cia Q^{2} 604 Addit(et) f armatae ω: *ras. quinque fere vel sex litterarum in* P: armigerae P^{r} *mg.*
605 natasque C ex/ordine B^{1} 606 gravisa L limina P: limine ω 607 Ads(sti)istit M$^{\sigma}$ 608 mo(l)lia L$^{\sigma}$ 610 situ N^{2}ν^{2}: ł ritu; ł situ ritu L$^{\sigma}$ 611 ama(z)s̥oniaeue r^{2} 612 *om.* P 614 tamen Pω: ł tantum f^{1} *mg.* th̥eretes P^{1} gessi *ex* ce- P^{1} 615 (te)tricis f^{1}
616 animumque ω: -moque *ex* -mumque P^{r}: -mu̥(o)mque r^{2}: animique *Garrodius vix latine, certe contra Stati usum* innupta animumque S rem░si (.-n) Q

nec mihi secretis culpam occultare sub antris
cura, sed ostendi prolem posuique trementem
ante tuos confessa pedes; nec degener ille
sanguinis inque meos reptavit protinus arcus, 620
tela puer lacrimis et prima voce poposcit.
hunc mihi — quid trepidae noctes somnusque minantur? —
hunc, precor, audaci qui nunc ad proelia voto
heu nimium tibi fisus abit, da visere belli
victorem, vel, si ampla peto, da visere tantum! 625
hic sudet tuaque arma ferat. preme dira malorum
signa; quid in nostris, nemoralis Delia, silvis
Maenades hostiles Thebanaque numina regnant?
ei mihi! cur penitus — simque augur cassa futuri! —,
cur penitus magnoque interpretor omine quercum? 630
quod si vera sopor miserae praesagia mittit,
per te maternos, mitis Dictynna, labores
fraternumque decus, cunctis hunc fige sagittis
infelicem uterum; miserae sine funera matris

---

617 secretis *ex* -as **Q**[1] culpam (*in ras. paulo angustioris spatii* μ^1) **PD**$\mu\nu^2$: crimen ω: crinem **C**: cri[illegible]m (culpam) **f**[1] (crinem) 618 prolem **P**ς: natum ω: prolem (natum) **D** 619 pedes .. tuos **N** deneger **f** 620 reptavit *ex* ra- **Q**[1] 621 *om.* **P**, *damnavit Kohlmannus perperam* (po)poscit **B**[1] 622 Nunc **BQf** minatur **BQLNC** *fortasse recte* 623 Nunc **f** quia **r** [illegible]oto (v) (n-?) **f**[1] 624 tibi **P**ω: sibi *Baehrens falso* fisus *ex* fidus **Q**[1] belli **P**ω: tantum **f** *post* 625 *in* ς *quibusdam legitur ineptus versus* Si non victorem, da tantum cernere victum *vel* Si n. v. des victum cernere (*vel* visere) saltem *natus ex glossa qualis in* **B** *exstat* si victorem non possum, restitue quaeso, diva, vel victum 626 dira **PD**: diva ω 627 silvis *ex* -as **M**[1] 628 Maenades (-d(e)as L^{σ}) ω: Maenalis (e) **P**[1] 629 simque ... quercum *in ras. et in mg.* μ^2 (*aberraverat* μ^1 *ad alterum* penitus 632 maternos (oeo ·s· latone) **P**[r] mitis ω: ditis (i· inferni) **P**[r] dictimna **Cb**: dictunna **r**: dipginna (ti) (apollinis) **Q**[2] 633 Fraternumque **P**[r]: -numque *ex* -namque **f**[1] cunctis **P**: iustis ω *inepte* 634 funere (a) **f**[r]

audiat ille prior!' dixit, fletuque soluto 635
aspicit et niveae saxum maduisse Dianae.
illam diva ferox etiamnum in limine sacro
expositam et gelidas verrentem crinibus aras
linquit, et in mediis frondentem Maenalon astris
exsuperat saltu gressumque ad moenia Cadmi 640
destinat, interior caeli qua semita lucet
dis tantum, et cunctas iuxta videt ardua terras.
iamque fere medium Parnassi frondea praeter
colla tenebat iter, cum fratrem in nube corusca
aspicit haut solito visu: remeabat ab armis 645
maestus Echioniis, demersi funera lugens
auguris. inrubuit caeli plaga sidere mixto,
occursuque sacro pariter iubar arsit utrimque,
et coiere arcus et respondere pharetrae.
ille prior: 'scio, Labdacias, germana, cohortes 650
et nimium fortes ausum petis Arcada pugnas.
fida rogat genetrix: utinam indulgere precanti
fata darent! en ipse mei — pudet! — inritus arma
cultoris frondesque sacras ad inania vidi
Tartara et in memet versos descendere vultus; 655
nec tenui currus terraeque abrupta coegi,
saevus ego inmeritusque coli. lugentia cernis
antra, soror, mutasque domos: haec sola rependo

635 dixitque (-it[illegible] f) fletuque **LMf** 636 emaduisse **L** 637—645 **Q**[2] *mg.* 637 limite **B** 638 a[illegible]ras **L** 639 enalon **B** 640 saltu gressumque *Baehrens*: gressuque saltumque **P**ω 641 lucet ω: ducit **P**, *cf. 9, 365* 643 parnasi **P**: -as[illegible]i f propter f 644 coruscum **D r** μ 645 solito **P**ς: solitum (-m *add.* **N**[2]) ω: dubium **C** 646 demersi (i *superscr.*) f[1]: dimersi **M** lumina **C** 647 sidera (e *superscr.*) **Q**[1] 648. 649 *om.* **P**ς 649 coire **QMf**[1] 650 labdacias **P**ς: labdacidas (*ex* -tas **B**[1]: -des b) ω germana *ex* -ne **B**[1] 651 arcada (·s· par *superscr.*) **P**[r] 652 genitrix (·s· athlanta *superscr.*) **P**[r] 654 ad **P**: et ω 655 in *om.* **P** descende (re *superscr.*) f 656 -que *om.* **N** abruta (p *superscr.*) **B**[1] 657 inmeritusque (-que *add.* **N**[r]) ω: -tosque **P** 658 mu[illegible]tasque (l) f repondo (e *superscr.*) **B**[1]

dona pio comiti; nec tu peritura movere
auxilia et maestos in vanum perge labores. 660
finis adest iuveni, non hoc mutabile fatum,
nec te de dubiis fraterna oracula fallunt.'
'sed decus extremum certe' confusa vicissim
virgo refert, 'veraeque licet solacia morti
quaerere, nec fugiet poenas, quicumque nefandam 665
insontis pueri scelerarit sanguine dextram
inpius, et nostris fas sit saevire sagittis.'
sic effata movet gressus libandaque fratri
parcius ora tulit, Thebasque infesta petivit.
at pugna ereptis maior crudescit utrimque 670
regibus, alternosque ciet vindicta furores.
Hypseos hinc turmae desolatumque magistro
agmen, at hinc gravius fremit Hippomedontis adempti
orba cohors; praebent obnixi corpora ferro,
idem ardor rabidis externum haurire cruorem 675
ac fudisse suum, nec se vestigia mutant:
stat cuneo defixa acies, hostique cruento
dant animas et terga negant: cum lapsa per auras
vertice Dircaei velox Latonia montis
adstitit; adgnoscunt colles notamque tremiscit 680

---

667 Σ 9, 876 a Diana intellegitur Dryas occisus, ut ipsa superius promiserat dicens: et nostris ... sagittis

---

659 tu *om.* μ^1: iam *s. l.* μ^2 661 mutabile ... fallunt *in ras. et in mg.* L[1] 662 de Pς: nunc ω 663 Sed P: At (A|t μ: Ad (t s. l.) ν^2: t L[1]: Heu L$^\sigma$) ω certe P: misero ω comfusa P 664 vereque P: duraeque ω 666 Insonitis P[1]: Insontis (-tis *in ras.* f[1]) dextram sanguine Q 667 fas sit nostris C 669 ora ω: ira P 672 Hypseos ω: Hipseus Pμ maistro (g s. l.) L$^\sigma$ 673 ippomedontis L 674 obnoxi b corpora P: pectora ω 675 externum *ex* extremum P[1]: *ex* aeternum L$^\sigma$ aurire (h s. l.) B[3]Q[2] 676 nec se (sua nec s. l.) D 677 hostique ω: -emque P 678 animas ω: -mos P negant ω: natant (o s. l.) P[1]: vetant *Postgatius* 679 dirceo b 680 Adsistit (sti s. l.) M[1] tremescit P

silva deam, saevis ubi quondam exserta sagittis
fecundam lasso Nioben consumpserat arcu.
illum acies inter medias iam caede superbum
nescius armorum et primas tunc passus habenas
venator raptabat equus, quem discolor ambit 685
tigris et auratis adverberat unguibus armos.
colla sedent nodis et castigata iubarum
libertas, nemorisque notae sub pectore primo
iactantur niveo lunata monilia dente.
ipse bis Oebalio saturatam murice pallam 690
lucentesque auro tunicas — hoc neverat unum
mater opus — tenui collectus in ilia vinclo,
cornipedis laevo clipeum demiserat armo,
ense gravis nimio: tereti iuvat aurea morsu
fibula, pendentes circum latera aspera cinctus, 695
vaginaeque sonum tremulumque audire pharetrae
murmur et a cono missas in terga catenas;
interdum cristas hilaris iactare comantis
et pictum gemmis galeae iubar. ast ubi pugnae
cassis anhela calet, resoluto vertice nudus 700

---

681 deam *ex* deum **C^1** quondam *ex* co- **L^σ** 682 lasso (·s· par) ω: laeso **P**: laxo (x *in ras.*) **μ^2** nioben lasso **Nrb** 683 Illum **P^r** medias ω: coeptas **P**: coepta *Kohlmannus* inter medias acies **Q** **N** *mg. legitur* Silvestris pecoris et multa strage ferarum 686 auratis ω: -tos **P** 688 notae ω: notat (note) **P^c** (*cf. 8, 573*) primo (o) **f** 690 oebalio ω: -lia (o) **P^c** 691 noverat (e) **L^σ** auro **Q^1**, *sed* **Q^σ** *legit* unum 693 Cornipedis *ex* -es **P^1** dimiserat **BMLQfrμ** arvo (mo) **B^1** 694 tere (ti) **B^1** iuvat ω: iubet **P**: ligat ς *Gronovius*: levat *Postgatius*: vorat *Garrodius*; iuvat *est* εὐφραίνει, *non ut Sil. 4, 14* βοηθεῖ aura (e) **B^1** 695 cintus (c) **f** 696 audire (ambire) **D** vaginaeque bonum (*vel* bonum est) tremulaeque au. ph. *coni. Garrodius*, *sed* iuvat *mente repetendum* 698 hilaris (*ex* -es **M^1**) ω: -es **P** 699 gemnis (m) **L^σ** ibi (v) **B^1** pugnae **P** (*cf. Sil. 15, 718*): pugna ω 700 nudus Exoritur **P**ω: vultus Exeritur *coni. Garrodius*, *sed* nudus *necessarium*

exoritur: tunc dulce comae radiisque trementes
dulce nitent visus et, quas dolet ipse morari,
nondum mutatae rosea lanugine malae.
nec formae sibi laude placet multumque severis
asperat ora minis, sed frontis servat honorem 705
ira decens. dat sponte locum Thebana iuventus,
natorum memores, intentaque tela retorquent,
sed premit et saevas miserantibus ingerit hastas.
illum et Sidoniae iuga per Teumesia Nymphae
bellantem atque ipso sudore et pulvere gratum 710
laudant, et tacito ducunt suspiria voto.
talia cernenti mitis subit alta Dianae
corda dolor, fletuque genas violata 'quod' inquit,
'nunc tibi, quod leti quaeram dea fida propinqui
effugium? haecne ultro properasti in proelia, saeve 715
ac miserande puer? cruda heu festinaque virtus
suasit et hortatrix animosi gloria leti?
scilicet angustum iamdudum urguentibus annis
Maenalium tibi, parve, nemus, perque antra ferarum
vix tutae sine matre viae, silvestria cuius 720
nondum tela procax arcumque inplere valebas.
et nunc illa meas ingentem plangit ad aras
invidiam surdasque fores et limina lassat:
tu dulces lituos ululataque proelia gaudes

---

701 tum **b**: dum (tunc) r[2] trementes **B**[1]**LMDfQ**[2] *mg.*: frementes **P**: meantes **B**[1] *mg.* **SNCr**$\mu\nu$: meantes ł micantes **b**[1]: ~~trementes~~ (meantes) **Q**[1] 702 ipsa (e) **P**[c] 703 mutatae rosea **P**ω: -ta roseae *Kohlmannus* lunugine **Q** 704 severus **Q** 707 intortaque **Q** 709 iuga per teumeria ω: teumesi e vertice **P** (*ex 8, 344*) 710 gratum ω: graium **P** 715 Effugiem (u) **Q**[1] haenc **Q**[2] in **PD**: ad ω sevo (e) **B**[1] 716 heu *om.* **f** 717 ortatrix **L** 718 augustum (n) **M**[1] 719 Menelalium ν nemus *ex* nimis **Q**[1] 720 tantae (v) **Q**[1] 721 implere **P**: inp[illegible]l[illegible]ere (*bis* u) **Q** 722 tunc (n) **f**[1] illa *ex* illee **B**[1] 723 surdasque *ex* -usque **Q**[1]

felix et miserae tantum periture parenti.' 725
ne tamen extremo frustra morientis honori
adfuerit, venit in medios caligine furva
saepta globos, primumque levis furata sagittas
audacis tergo pueri caelestibus implet
coryton telis, quorum sine sanguine nullum 730
decidit; ambrosio tum spargit membra liquore,
spargit equum, ne quo violetur vulnere corpus
ante necem, cantusque sacros et conscia miscet
murmura, secretis quae Colchidas ipsa sub antris
nocte docet monstratque feras quaerentibus herbas. 735
tunc vero exerto circumvolat igneus arcu
nec se mente regit, patriae matrisque suique
inmemor, et nimium caelestibus utitur armis:
ut leo, cui parvo mater Gaetula cruentos
suggerit ipsa cibos, cum primum crescere sensit 740
colla iubis torvosque novos respexit ad ungues,
indignatur ali, tandemque effusus apertos
liber amat campos et nescit in antra reverti.
quos, age, Parrhasio sternis, puer inprobe, cornu?
prima Tanagraeum turbavit harundo Coroebum 745
extremo galeae primoque in margine parmae
angusta transmissa via, stat faucibus unda

---

725 tantum **P**ω (*matri solum, non coniugi*) periture ω: moriture **PDB**[2] *s. l.* (*quod natum videtur ex voce morientis infra scripta*) 726 Nec (b *s. l.*) **B**[3] honore **C** 727 Adfuerit **Q**[1]r[2]f[r] furva b ς *Grotius*: fulva (vu- f) **P**ω 730 Corithon **P** 731 Decidit **PB**[1]**Q**[2]**D**ς: Effugit **B**[1] *mg.* ω tunc **QMNfb** 732 violetur **P**: temeretur ω, *quod quispiam defenderit cl. Silv. 2,1,156; tamen illud retinui propter parechesin, cf. 5,750. 9,713 Ach. 1,511* 734 colchidas f[1]: colchidos (a *s. l.*) **C**[2] 737 patriae ω: patria **P** 738 Immemor **P** utitor (v *s. l.*) **Q**[1] 739 qui **C** 741 iubis *ex* -as **Q**[1] torvisque (v *s. l.*) **L**[σ] *frg. Werd.* novis (o *s. l.*) **Q**[1] ungues ω: angues **P** 742 Indigna[illegible]tur f effusa (-us *sscr.* **P**[c]) **P** 744 age[illegible] (s) **P**: ego (age *s. l.*) **Q**[1] parrasio **P** improbe **P** 745 tanegreum (a *s. l.*) **M**[1]: tanagreum *ex* tanegeum f[1] turbabit (v *s. l.*) **P**[c] 746 Extrema b

sanguinis, et sacri facies rubet igne veneni.
saevius Eurytion, cui luminis orbe sinistro
callida tergeminis acies se condidit uncis. 750
ille trahens oculo plenam labente sagittam
ibat in auctorem: sed divum fortia quid non
tela queant? alio geminatum lumine volnus
explevit tenebras; sequitur tamen inprobus hostem,
qua meminit, fusum donec prolapsus in Idan 755
decidit: hic saevi miser inter funera belli
palpitat et mortem sociosque hostesque precatur.
addit Abantiadas, insignem crinibus Argum
et male dilectum miserae Cydona sorori. 759

* * *

huic geminum obliqua traiecit harundine tempus, 761
exilit hac ferrum, velox hac pinna remansit:
fluxit utrimque cruor. nulli tela aspera mortis
dant veniam, non forma Lamum, non infula Lygdum,
non pubescentes texerunt Aeolon anni: 765

illi perfossum telo patefecerat inguen, 760

754 *Serv.* Aen. 3, 657 nota ante oculorum amissionem. sic Statius in nono: sequitur .. meminit

748 faci(l)es (l) **P**: *om.* **Q**[1], *add.* **Q**[1] *mg.* rubit **P**[1] 749 eurition (*vel* -ry-) ω: erythion **P**: euricton b μ ν: ericion *frg. Werd.* liminis **P**[c] sinistri *ex* -ro **L**[σ]: sinistri r 750 Callida **PBΣ**: Aspera ω uncis **P**[r] (l vinclis) 751 plenam **P**[r] (sanguinis) labante **Q** 753 alio ω: alto **P** vulnus *ex* vo- f: vulnus **P** 754 Explebit **P**[c] improbus **P** 755 fixum *ex* fusum **P**[r] idan **P**: idam ω 756 saevi **D**: saevum r (saevum) 757 sociosque ω: socios **P**ν *fortasse recte* 758 adlantiades **C** insignem ... sorori *in ras. et in mg.* ν[2] 760 Illi perfossum telo patefecerat inguen ς (*quod ferri nequit propter plusquamperfectum*): *om.* **P**ω; *lacunam recte statuit Kohlmannus praeeunte Webero, desideratur enim quid altero factum sit* 761 tempus **P**ω: corpus **C** 762 Exilit **P**: Extitit ω penna *ex* pi- **B**[3]: pinna **M**[1]: penna b *frg. Werd.*[1] (l pen) 764 farma **Q**[1] lanum **C** 765 aeion f: aelon **B**[3]: colon **C**

figitur ora Lamus, flet saucius inguina Lygdus,
perfossus telo niveam gemis, Aeole, frontem.
te praeceps Euboea tulit, te candida Thisbe
miserat, hunc virides non excipietis † Amyclae.
numquam cassa manus, nullum sine numine fugit 770
missile, nec requies dextrae, sonitumque priori
iungit harundo sequens. unum quis crederet arcum
aut unam saevire manum? modo derigit ictus,
nunc latere alterno dubius conanima mutat,
nunc fugit instantes et solo respicit arcu. 775
 et iam mirantes indignantesque coibant
Labdacidae, primusque Iovis de sanguine claro
Amphion ignarus adhuc, quae funera campis
ille daret: 'quonam usque moram lucrabere fati,
o multum meritos puer orbature parentes? 780
quin etiam menti tumor atque audacia gliscit,
congressus dum nemo tuos pugnamque minorem
dignatur bellis, iramque relinqueris infra.
i, repete Arcadiam mixtusque aequalibus illic,
dum ferus hic vero desaevit pulvere Mavors, 785

---

766 ora (ora la- *in ras.* **B**[1]) ω: ilia (*ex* illa) **P**: ile *Garrodius*; ora *scripsi, ut vulgo, quamquam qui* ilia *natum sit nescio, nisi forte* ilia *vocis* inguina *glossema alienum locum occupavit* 767 perfossus *Bentleius*: Perfossam **P**ω 768 Te (·s· lame) **P**[r] praeceps (p *supra*) **L**[σ] euboa **C**: eubona **P** te (·s· ligde) **P**[r]: te lami f[1] thyspe **M** 769 hunc (·s· eolon) **P**[r] amyclae **P**ω, *cuius nominis oppidum cum in Boeotia non extitisse videatur*, Erythrae *quod Koestlinius 1876 p. 532 proposuit, habet quo commendetur, plus certe quam Phillimorii coniectura quamvis speciosa* Hyrides . . amicae. *plane autem incredibilia Garrodius commentus est*; *nec enim* excipietis *corruptum* 770 Nusquam **C** numine **P**: vulnere ω figit (u *supra*) **L**[1]**b**[1]: figit **Q**: fudit **D** 771 ne **b** 773 sevisse **C** derigit **BDN**ς: dirigit **P**ω 774 *om.* **f** 775 fugit *om.* **b** 777 Lapd- **BQfb** 779 lucrabere ω: luctabere **P** 780 miseros **N** orbiture (a *supra*) **Q**[1] 781 menti[illegible] atque (-mor?) **P**[1]; tumor **P**[r] *mg.* 'audacia 'atque **f** 783 iramque ω: iraque **P** 785 desevit ν[2] *in lac.*

proelia lude domi: quodsi te maesta sepulcri
fama movet, dabimus, leto moriere virorum!' □
iamdudum hunc contra stimulis gravioribus ardet
trux Atalantiades — necdum ille quierat — et infit: □
'sera etiam in Thebas, quarum hic exercitus, arma 790
profero; quisnam adeo puer, ut bellare recuset
talibus? Arcadiae stirpem et fera semina gentis,
non Thebana vides: non me sub nocte silenti
thyias Echionio genetrix famulata Lyaeo
edidit, haud umquam deformis vertice mitras 795
induimus turpemque manu iactavimus hastam.
protinus adstrictos didici reptare per amnes
horrendasque domos magnarum intrare ferarum
et — quid plura loquar? ferrum mea semper et arcus
mater habet, vestri feriunt cava tympana patres.' 800
non tulit Amphion vultumque et in ora loquentis
telum inmane rotat; sed ferri lumine diro
turbatus sonipes sese dominumque retorsit
in latus atque avidam transmisit devius hastam.
acrior hoc iuvenem stricto mucrone petebat 805
Amphion, cum se medio Latonia campo

786 sepulchri **P** 787 moriere **P**ω: moriare *Housmanus inutiliter* 788 contra hunc μ grav(i)oribus **f**[1] 789 *om.* **f** Dux **C** at(h)alantiades **P**[r]: atl- (a) **B**[3]: at(h)l- **QCLr** quierat et **P**: quieverat ω 790 thebes (a) **r**[2] 791 etiam (adeo) **b**[1] bella(re) **B**[3]: bella **L**: iam bella **C** recusset **b**: recusat (e) **Q**[1] 794 Thyias **MQ** *Weber*: Thyias **B**: Thias (i) **f**[1]: Thyas **P**ω echioniae (o) **Q**[1] *ex* echoo- 795 haut **P**: haud *ex* aut **B**[1] deformes **P** 796 turpemque *Klotzius*: turpique **P**ω: turpesque ς *Barthius*: thyrsique *Garrodius* manu (-s) **Q** hastas **f** ς *Barthius*
798 domos ω: domus **P** 799 loquar *ex* -or **Q**: -or **C** 800 (h)abet **B**[1] vestrae **Db**μν patres (ima) **M**[σ]: matres **Db**μν 801 Anphion **P** 802 rotat **P**ω: parat (*ex* portat **r**[2]**B**[3]) **Brb**: portat (rotat) **Q**[1]: parat (rotat) **D**: iecit (rotat) **M**: ferens ν diro ω: duro **P** 803 Turpatus μ 805 pete- *in ras.* **Q**[1] 806 medio (-i- *in ras.* **Q**[1]) **P**ω

iecit et ante oculos omnis stetit obvia vultu.
haerebat iuveni devinctus amore pudico
Maenalius Dorceus, cui bella suumque timorem
mater et audaces pueri mandaverat annos. 810
huius tum vultu dea dissimulàta profatur:
'hactenus Ogygias satis infestasse catervas,
Parthenopaee, satis; miserae iam parce parenti,
parce deis, quicumque favent.' nec territus ille:
'hunc sine me — non plura petam —, fidissime Dorceu, 815
sternere humi, qui tela meis gerit aemula telis
et similes cultus et frena sonantia iactat.
frena regam, cultus Triviae pendebitis alto
limine, captivis matrem donabo pharetris.'
audiit et mixto risit Latonia fletu. 820
viderat hanc caeli iamdudum in parte remota
Gradivum conplexa Venus, dumque anxia Thebas
commemorat Cadmumque viro caraeque nepotes
Harmoniae, pressum tacito sub corde dolorem
tempestiva movet: 'nonne hanc, Gradive, protervam 825
virginitate vides mediam se ferre virorum
coetibus? utque acies audax et Martia signa
temperet? en etiam donat praebetque necandos
tot nostra de gente viros. huic tradita virtus,
huic furor? agrestis superest tibi figere dammas.' 830

---

807 Iecit et P: Inicit (-i̸c- Q: -i̸c- M[1]: En- B[1]) ω omnes *ex* -is P[c]: omni̸ Mf: omni[s] L[σ]: omni ω obvia ω: omnia P 809 dorcheus P: dirc(o)aeus B[2]: dirc(o)eus f[1] 811 vultu Pω: vultum L[σ]Mf ν 812 infestasq(se)ue M[1] 815 *om.* P nec plura Cς dorce(v)o B 816 meis (ł suis ·s· parth) P[r] 818 reg(a)um Q[1] 819 Limine Pω: culmine *Marklandus* captivus b 820 Au(i)dit (-dit r[2]) et inmixto rb 821 remota *ex* -to Q[1] 822 complexa (*ex* -o B[3]) PB 823 cara(s)eque P[r] 824 Harmoniae P: Harm(i)oniae B[2]: H(e)ar(i)moniae Q[2]: H(e)armoniae L[σ]: Hermionae ω 827 si(b)gna et m(a)artia μ[2] 828 Temperat Dς 830 Hu(k)ic L[1] dam(m)nas B[1]

desiluit iustis commotus in arma querellis
Bellipotens, cui sola vagum per inane ruenti
Ira comes, reliqui sudant ad bella Furores.
nec mora, cum maestam monitu Letoida duro
increpat adsistens: 'non haec tibi proelia divum 835
dat pater; armiferum ni protinus inproba campum
deseris, huic aequam nosces nec Pallada dextrae.'
quid faciat contra? premit hinc Mavortia cuspis,
hinc plenae tibi, parve, colus, Iovis inde severi
vultus: abit solo post haec evicta pudore. 840
at pater Ogygias Mavors circumspicit alas
horrendumque Dryanta movet, cui sanguinis auctor
turbidus Orion, comitesque odisse Dianae
inde furit. primum hinc turbatos arripit ense □
Arcadas exarmatque ducem; cadit agmine longo 845
Cyllenes populus Tegeesque habitator opacae,
Aepytiique duces Telphusiacaeque phalanges.
ipsum autem et lassa fidit prosternere dextra, □
nec servat vires: etenim huc iam fessus et illuc
mutabat turmas; urguent praesagia mille 850
funeris, et nigrae praecedunt nubila mortis.

---

831 Desiluit ω: Diss- P 832 solavagum (*ex* -li- Q[1]) Q: solivago (a, v *supra*) M[1]: solo vago f: sola vago (*ex* -gum ν[1]) ν[2] (vagum *supra*) 834 latoia *ex* le- P[c]: latoida *ex* le- B[3]: latonia C, *cf. Silv. 1, 2, 220* Letous .. pater, *Theb. 1, 663. 695* 836 improba P 837 nosce(d)s (n) f: noscesne C 839 sveri B[1]: severi B[1] *mg.* 840 abit (h-) L 841 Ad (t *supra*) P[1] 844 hinc PB: hic ω: hic (n *supra*) Q[1] irruit f[c] *in ras.* 845 Arcades f 846 populus ω: -los P tegeesque Pω: telepheaeque C (*cf. v. 847*) 847 duces (l) P Telphusiacaeque *Kohlmannus*: delphusiacaeque P[c]: telphusiaeque (que *supra*) BQ: t(h)elepheaeque (tal- L) ω: tereaeeque S[2] (thelephee S[2] *mg.*): delphus tegeaeque (delphus *supra*) N: tegeeque Cμ[1]ν[1]: atelphasiaeque ν[2]: tegeesque (pereunt *supra*) r: Thelpusaeaeque *Gronovius* 848 lassa (p *supra*) Q[1]: lapsa C fidit (v *supra*) L[c] 849 huc *s. l.* N[2] iam *om.* P: *s. l.* μ[2] 850 turbas (m *supra*) B[1]L[1]

iamque miser raros comites verumque videbat
Dorcea, iam vires paulatim abscedere sensit.
sentit et exhaustas umero leviore pharetras,
□ iam minus atque minus fert arma puerque videtur 855
et sibi, cum torva clipei metuendus obarsit
luce Dryas: tremor ora repens ac viscera torsit
Arcados; utque feri vectorem fulminis albus
cum supra respexit olor, cupit hiscere ripam
Strymonos et trepidas in pectora contrahit alas: 860
sic iuvenem saevi conspecta mole Dryantos
iam non ira subit, sed leti nuntius horror.
arma tamen, frustra superos Triviamque precatus,
molitur pallens et surdos expedit arcus.
□ iamque instat telis et utramque oblicus in ulnam 865
cornua contingit mucrone et pectora nervo,
cum ducis Aonii magno cita turbine cuspis
fertur in adversum nerviquę obliqua sonori
vincla secat: pereunt ictus manibusque remissis
vana supinato ceciderunt spicula cornu. 870
tunc miser et frenos turbatus et arma remisit,
vulneris inpatiens, umeri quod tegmine dextri
intrarat facilemque cutem: subit altera cuspis
cornipedisque fugam succiso poplite sistit.

---

852 raros ω: raro P verum comitesque C verumque ω: superumque P 853 Dorcen C namque μ sensit PSς: sentit ω 854 Sentit Pω, *quod retinui mutata interpunctione*: Sensit ς *vulgo* 856 abarsit (o above a) f[1] 857 dryas ω: thryas P tremor ω: cre- P 858 albus ω: alvos (e above o) P[1] 860 Stri monis r contrait (h above a) halas B[3] 861 dryantis *ex* -os P[c(?)]: -tis ω 862 numinis C 864 sudor (re above) f[r] expetit C artus f 865 obliquus ω: oblitus P *frg. Werd.*[1]: obnixus *Phillimorius* ulnam ω: urnam P 866 contigit b 869 recussis *Phillimorius* 870 Vana supinato ω: Vanaque supino P 872 quod (qua above) P: qua ω: quod D tegmine PBQCr *frg. Werd.*[1]: -na (*ex* -ne L[σ]: -na (te above) b[1]) ω 873 aspera μ 874 poblite f

tunc cadit ipse Dryas — mirum — nec vulneris umquam 875
conscius: olim auctor teli causaeque patebunt.
at puer infusus sociis in devia campi
tollitur — heu simplex aetas! — moriensque iacentem
flebat equum; cecidit laxata casside vultus,
aegraque per trepidos exspirat gratia visus, 880
et prensis concussa comis ter colla quaterque
stare negant, ipsisque nefas lacrimabile Thebis,
ibat purpureus niveo de pectore sanguis.
tandem haec singultu verba incidente profatur:
'labimur, i, miseram, Dorceu, solare parentem. 885
illa quidem, si vera ferunt praesagia curae,
aut somno iam triste nefas aut omine vidit.
tu tamen arte pia trepidam suspende diuque
decipito; neu tu subitus neve arma tenenti
veneris, et tandem, cum iam cogere fateri, 890
dic: merui, genetrix, poenas invita capesse;
arma puer rapui, nec te retinente quievi,
nec tibi sollicitae tandem inter bella peperci.
vive igitur potiusque animis irascere nostris,
et iam pone metus. frustra de colle Lycaei 895
anxia prospectas, si quis per nubila longe

875 umquam **PD**: usquam *ω*: um(s)quam **B**[1]**L**[σ] 876 teli *ex* -e **f**[1] patebunt **P**: -bant (-bat **L**) *ω*: latebant *Grotius* 877 pater (uer) **L**[1] socius (i) **P**[1] 879 recidit *Garrodius falso* laxata (lux- **S**) *ω*: lassata **P**: lassata (tx) **v**[2] casside *ω*: cuspide **P** *frg. Werd.*[1] 881 prensis *ω*: pressis **P** *frg. Werd.*[1]: pressis (n) *μ*[2] conus **C** 882 ipsique (s) **P**[1] 884 intercidente **b** 885 dorceu dorceu **f**[1] 886 si era (v) **B**[1] 887 homine **L**[1] videt (i) **L**[o] 890 coegere **f**[1] 891 capesse (-esce **N**: -essi *frg. Werd.*[2]: ess(e) **f**) **P***ω*: capessens *frg. Werd.*[1] ς; *an* poenas; invita capessens arma puer rapui (*sc. poenas*)? invisa capessi *coni. Barthius* 892 rapu(i) **Q**[2] 893 tandem **P**: saltem **D**: saltem (tandem) *ω fortasse recte* 894 -que animis *ω*: animisque **P** 896 prospectis (a) **Q**[1]

aut sonus aut nostro sublatus ab agmine pulvis:
frigidus et nuda iaceo tellure, nec usquam
tu prope, quae voltus efflantiaque ora teneres.
hunc tamen, orba parens, crinem' dextraque secandum
praebuit 'hunc toto capies pro corpore crinem, 901
comere quem frustra me dedignante solebas.
huic dabis exsequias, atque inter iusta memento,
ne quis inexpertis hebetet mea tela lacertis
dilectosque canes ullis agat amplius antris. 905
haec autem primis arma infelicia castris
ure, vel ingratae crimen suspende Dianae.'

---

901 *Eutych.* GL V 478, 26 (*propter comendi verbum*) apud eundem libro VIII ⟨I⟩: hunc .. me dedignante solebas

---

897 sub*f*latus **L**ᵅ 898 et **P**: in *ω* 899 vᵛoltus **B**[1]: vultus **P** 900 crinem *add.* *μ*[2] secatum **L**: secundum *frg. Werd.*[2] 901 capiens **C** crimine crinem **b** 902 dedignante *ω*: -ate **P** 903—905 *om.* **P**, *quod Phillimorio sufficit ad versus damnandos* 903 Hinc **C**: Hunc **L** iusta *ω*: iusta **f**[1]**r**[2] (ᶦb): busta **DCbς** 904 h▒bet **Q**[1] (a a) 905 canis **B** 907 vel **P***ω*: aut **C** crimen *Imhofius*: crinem **P**: munuscrimen **B**[3]: munus ▒▒▒ **Q**: munus *ω* *post* 907 *in* **P** *duo versus erasi. sed quid scriptum fuerit, non perspicio. non exstat subscriptio libri, duoque versus praeter erasos vacui sunt. subscriptio item deest in* **f** *cum argumenti initio, adscripsit* đ **f**[1]

P. PAPINI STATI

THEBAIDOS

LIBER X.

Obruit Hesperia Phoebum Nox umida porta,
imperiis properata Iovis; nec castra Pelasgum
aut Tyrias miseratus opes, sed triste, tot extra
agmina et inmeritas ferro decrescere gentes.
panditur inmenso deformis sanguine campus: 5
illic arma et equos, ibant quibus ante superbi,
funeraque orba rogis neglectaque membra relincunt.
tunc inhonora cohors laceris insignibus aegras
secernunt acies, portaeque, ineuntibus arma
angustae populis, latae cepere reversos. 10 □
par utrimque dolor; sed dant solacia Thebis
quattuor errantes Danaum sine praeside turmae:
ceu mare per tumidum viduae moderantibus alni,
quas deus et casus tempestatesque gubernant.
inde animus Tyriis non iam sua castra, sed ultro 15
hostilem servare fugam, ne forte Mycenas

10, 2 properata *ex* proderata **P**^{1} (P ∼ D) 3 miseratus .. sed **P**ω: miserantis ... et *Garrodius inutiliter* 4 et inmeritas ω: ▒ iam meritas (et-) **P**: iam inmeritas *Baehrens*: tam immeritas *Garrodius, cf. 7, 23* 6 ·/·et equos ·/·arma **f**^{1}
7 necletaque **P**: neclegtaque (o *supra* g) **f**^{1} relinquunt **P** 9 arma **P**ω: ante *in ras.* **f**^{1} 10 latae **LQNf**μ *Bentleius*: late **P**ω
14 Quas (i *supra* a) **Q**^{1} 15 *om.* **L**^{1}, *add.* **L**^{1} *mg.* animas (▾ *supra* a) **Q**^{1} non iam **P**ω: iam non *Baehrens* ultro **P**ω: ultra *Menkius* 16 ne *ex* ni **B**^{3}**L**^{2}**M**^{σ}**b**^{1}**Q**^{1}: ni ν

contenti rediisse petant: dat tessera signum
excubiis, positaeque vices; dux noctis opertae
sorte Meges ultroque Lycus. iamque ordine iusso
arma, dapes ignemque ferunt; rex firmat euntes: 20
'victores Danaum — nec enim lux crastina longe,
nec quae pro timidis intercessere tenebrae
semper erunt —, augete animos et digna secundis
pectora ferte deis. iacet omnis gloria Lernae
praecipuaeque manus: subiit ultricia Tydeus 25
□ Tartara, Mors subitam nigri stupet auguris umbram,
Ismenos raptis tumet Hippomedontis opimis,
Arcada belligeris pudet adnumerare tropaeis.
in manibus merces, nusquam capita ardua belli
monstrataeque ducum septena per agmina cristae; 30
scilicet Adrasti senium fraterque iuventa
peior et insanis Capaneus metuendus in armis.
ite age et obsessis vigilem circumdate flammam!
nulli ex hoste metus: praedam adservatis opesque
iam vestras.' sic ille truces hortatibus implet 35
Labdacidas, iuvat exhaustos iterare labores:
sicut erant — pulvis sudorque cruorque per artus

---

17 redisse P: redi[i]sse f^1 te[s]sera B^1: tesera Q 18 -que *om.* N 19 Dux sorte ν^2 meges (*add. in lac.* M^σ) ω: megens P: rege[n]s f^1: mages b 20 dapes Pω: faces *Lindenbrogius* ferunt Pω: ferit S firmat ω: armat P (*ex initio versus*) 21 danum f nec ω: neque P lux ω: lex P 22 Ne[c] quae B^1: Nec quae *ex* Neque f^1 23 digne[a] M^1 24 omnis *ex* -es P^1 25 subiit[que] $Q^2\nu^2\varsigma$ 26 subitam ω: -ta P nigri Pω: integri *Garrodius cl. 8, 6 et 10, 204. at hic rex Thebanorum loquitur* 27 Hismenos Bfb opimis[habenis] μ^2 28 belliferis rb tropheis P 31 iuventa Pω: -tae Q^1: -tae Bf (*fortasse recte*): -ta[a]e M^1 (*aut* M^2) 32 in saevis N capeneus b 33 age et Pω: agite *Menkius* vigiles rν circumd[a]ite Q^1: -dare *Menkius* flammi[a]s r^2: -is ν 34 [h]oste L^σ observatis f 36 tolerare D 37 *distinxit Duebner, aliter Marklandus ad Silv. 2, 3, 33* erat QMfbν

mixtus adhuc — vertere gradum; vix obvia passi
conloquia, amplexus etiam dextrasque suorum
excussere umeris. tum frontem aversaque terga 40
partiti laterumque sinus, vallum undique cingunt
ignibus infestis. rabidi sic agmine multo
sub noctem coiere lupi, quos omnibus agris
nil non ausa fames longo tenuavit hiatu:
iam stabula ipsa premunt, torquet spes inrita fauces, 45
balatusque tremens pinguesque ab ovilibus aurae;
quod superest, duris adfrangunt postibus ungues,
pectoraque et siccos minuunt in limine dentes.
at procul Argolici supplex in margine templi
coetus et ad patrias fusae Pelopeides aras 50
sceptriferae Iunonis opem reditumque suorum
exposcunt, pictasque fores et frigida voltu
saxa terunt parvosque docent procumbere natos.
condiderant iam vota diem; nox addita curas
iungit, et ingestis vigilant altaria flammis. 55
peplum etiam dono, cuius mirabile textum
nulla manu sterilis nec dissociata marito
versarat, calathis castae velamina divae
haut spernenda ferunt, variis ubi plurima floret
purpura picta modis mixtoque incenditur auro. 60

38 adhuc *ω*: ad hunc P 40 Ex humeris cussere Q^1 tum *ω*: tunc **PBQLCfμν** sorte *ex* forte f^1: forte M^1: frontem M^1 *mg.* adversaque *ex* aus- ν^2 ter(g)sa P^1 42 infestis **PDN**: -ti *ω*: -ti(s) μ^2 rapidi (-i‖ L, *eras.* -s) **Lfμ** multo P: mixto *ω* 43 co(e)ire B^1 45 *post* 46 P 45 irrita P 46 pingues r (l agnae) aurae $P^r \nu^2$: agnae Cς: (aurae) agnae D 47 adfra(i)ngunt r^2: adfri- Q: adfra(li)gunt ν^2 unges (u) f^2 48 sicco(s) r^2 50 fusae *ω*: -sus P pelopides f 52 vo(v)ltu B^1: vultu P 54 Condidera(n)t f^1 55 ingestis P: adgestis (ag(d)- M^1) *ω* 57 manu **PM**: manus *ω* 58 Versarat (-se- r) *ω*: Vertebat P (*videtur corruptum fuisse* VERTERAT) 59 Aut B spernenda *ω*: ster- P floret *ω*: foret (fervet) P^r

ipsa illic magni thalamo desponsa Tonantis,
expers conubii et timide positura sororem,
lumine demisso pueri Iovis oscula libat
simplex et nondum furtis offensa mariti.
hoc tunc Argolicae sanctum velamine matres 65
induerant ebur, et lacrimis questuque rogabant:
'aspice sacrilegas Cadmeae paelicis arces,
siderei regina poli, tumulumque rebellem
dissice et in Thebas aliud — potes — excute fulmen.'
quid faciat? scit Fata suis contraria Grais 70
aversumque Iovem, sed nec periisse precatus
tantaque dona velit; tempus tamen obvia magni
fors dedit auxilii. videt alto ex aethere clusa
moenia et insomni vallum statione teneri:
horruit irarum stimulis motaque verendum 75
turbavit diadema coma: non saevius arsit
Herculeae cum matris onus geminosque Tonantis
secubitus vacuis indignaretur in astris.
ergo intempesta somni dulcedine captos
destinat Aonios leto praebere, suamque 80
orbibus accingi solitis iubet Irin et omne
mandat opus. paret iussis dea clara polumque
linquit et in terras longo suspenditur arcu.
stat super occiduae nebulosa cubilia Noctis
Aethiopasque alios, nulli penetrabilis astro, 85
lucus iners, subterque cavis grave rupibus antrum

---

61 magno (i *supra* o) b[1] thalamo magni *μ* desponsa (-pe- *cum* o *supra* Q[1]) *ω*: disponsa P 62 timidi f sororem P*ω*: furorem *ex* sor- B[3]: sororem (pudorem *supra*) f[2]: pudorem D*ς* 63 dimisso (*ex* de- M[2]) M*ν* 65 Hoc tantum *μ* 66 Induerant *ex* Imbuerant P[1] (B ~ D) 67 Accipe f 68 Siderei *ex* -ea f[1] repeliem *μ*[1] 69 Dissice P: *idem vel* Disice *ω* potes[illegible] (t) Q 71 Aversumque P*ω*: Adv- BK perisse (i *supra*) B[3] 72 magni cingi f[1] (a ~ ci) 73 *om.* f clusa (a *supra*) b[1]: clausa P 75 -que *om.* N verendum *ex* -am b[1] 76 arsit *ex* ard- Q[1] 78 Secubitus P: Concubitus *ω* 81 iubet *ex* iuvet P[c] accig[illegible]i (n *supra*) f[1] 82 paret *ex* -at Q[1]

it vacuum in montem, qua desidis atria Somni
securumque larem segnis Natura locavit.
limen opaca Quies et pigra Oblivio servant
et numquam vigili torpens Ignavia voltu. 90
Otia vestibulo pressisque Silentia pinnis
muta sedent abiguntque truces a culmine ventos
et ramos errare vetant et murmura demunt
alitibus. non hic pelagi, licet omnia clament
litora, non ullus caeli fragor; ipse profundis 95
vallibus effugiens speluncae proximus amnis
saxa inter scopulosque tacet: nigrantia circum
armenta, omne solo recubat pecus, et nova marcent
germina, terrarumque inclinat spiritus herbas.
mille intus simulacra dei caelaverat ardens 100
Mulciber: hic haeret lateri redimita Voluptas,
hic comes in requiem vergens Labor, est ubi Baccho,
est ubi Martigenae socium pulvinar Amori
obtinet. interius tecti in penetralibus altis
et cum Morte iacet, nullique ea tristis imago 105
cernitur. haec species. ipse autem umentia subter □

It e
87 Ẹṭ f[1] somni *add.* f[r] *in ras.* 88 signis r[2] 89 Oblivio L[1] *Lindenbrogius*: oblivia PL[σ] ω 90 torpensque C

v e
voltu B[3]: vultu P 91 pressiqe B[3] pennis *ex* pi- B[3]: pe- Qb
92 abigunt *ex* ambiunt μ[2] 94 hi▒c B clament *ex* -ant Q[1]
95 ullus P: illic ω 97 tacet (taṭẹcet ν[2]) ω: iacet P
nigrantia Pω: pigrentia *coni. Garrodius minus probabiliter*

l gra r
circum Pς: circa ω 99 Germina Pω: Germina r: Gramina ς *vulgo* 100—105 *om.* ω: ⟨h⟩i versus | ⟨i⟩n reliquis | non habentur P[r] *mg.* *primus protulit Lindenbrogius, in sex codicibus eos inveniri testatur Gronovius. extant in* ς, *in quibusdam soli* 100—103, *quo in numero praeter eos quos Kohlmannus laudavit, Medicei sunt plut. 38,4 mg. et 38,7* 100 deum *vel* deo ς
101 Mulgiber P 102 ubi P: ibi ς 103 ubi P: ibi ς
Martigenae *vulgo*: martigerae P: -ro ς: mulcigero ς 104 tecti P *Weber*: tectum ς 106 cernitur. hae (haec *ego dedi*) species. ⟨ipse⟩ autem *Vollmer 1896 p. 32*: Cernitur haec species autem P: Ipse autem vacuus curis ω: cernitur. haec species tantum: ipse *coni. Garrodius, quod displicet*

antra soporifero stipatos flore tapetas
incubat; exhalant vestes et corpore pigro
strata calent, supraque torum niger efflat anhelo
ore vapor; manus haec fusos a tempore laevo 110
sustentat crinis, haec cornu oblita remisit.
adsunt innumero circum vaga Somnia vultu,
vera simul falsis permixtaque * * * * * *
Noctis opaca cohors, trabibusque aut postibus haerent,
aut tellure iacent. tenuis, qua circuit aulam, 115
invalidusque nitor, primosque hortantia somnos
languida succiduis exspirant lumina flammis.
huc se caeruleo libravit ab aethere virgo
discolor: effulgent silvae, tenebrosaque Tempe
adrisere deae, et zonis lucentibus icta 120
evigilat domus; ipse autem nec lampade clara
nec sonitu nec voce deae perculsus eodem
more iacet, donec radios Thaumantias omnis
inpulit inque oculos penitus descendit inertes.
tunc sic orsa loqui nimborum fulva creatrix: 125
'Sidonios te Iuno duces, mitissime divum
Somne, iubet populumque trucis defigere Cadmi,
qui nunc eventu belli tumefactus Achaeum

---

107 stipatos **P**ω: -tus **BQNf** μ floret apertas (*ex* -os **P**[1]) **P**[1] tapetis **LDC**ν: -as (i *supra*) **Q**[1]r 108 exalant **Mfb** 109 afflat ς 110 vapor (ł pavor *supra*) **M**[1] fessos **N** 111 Sustenta▒t **Q** cornu ω: -num **PQ**: -nuṁ **B**[1] 112—117 *exhibet unus* **P** *nisi quod* 112—115 *etiam in cod. Coll. Corp. Christi Oxon.* 113 flumina flammis **P** (*ex v. 117*), *supplevere alii alia*, tristia laetis *Weymanus, Compte rendu du IV. Congrès .. des cathol. sect. VI sciences philol. 1898 p. 142. v. 113 eici vult Phillimorius sine idonea causa* 117 lumina *vulgo*: flumina **P** 119 Discoloṇ (r *supra*) **Q**[1] 121 lampade *ex* -da **Q**[1] 122 nec **P**ω: et **B** percussus **NC**μ 123 thaumantias *ex* -us **f**[1] omnes **P** 124 Impulit **P** descendit *ex* di- **L**$^{\sigma}$ 125 sic▒ **B** nim▒orum (b *supra*) **B**[1] 126 iono **L** 127 populumque (ł os *supra*) **P**[r] trucē̄s (¯ *add.* **P**[r] *aut* **P**[c]) **P**: truceṣ (i *supra*) r cabmi b 128 achaeum **PB**[1]**Qrb**$\mu\nu$: achivum **B**[2]**Kf**ς: achivum (ł cheum *supra*) **M**[1]: achivum (acheum *supra*) **D**: achevum **L**

pervigil adservat vallum et tua iura recusat.
da precibus tantis, rara est hoc posse facultas 130
placatumque Iovem dextra Iunone mereri.'
dixit, et increpitans languentia pectora dextra,
ne pereant voces, iterumque iterumque monebat.
ille dea iussis vultu, quo nutat, eodem
adnuit; excedit gravior nigrantibus antris 135
Iris et obtusum multo iubar excitat imbri.
ipse quoque et volucrem gressum et ventosa citavit
tempora, et obscuri sinuatam frigore caeli
implevit chlamydem, tacitoque per aethera cursu
fertur et Aoniis longe gravis imminet arvis. 140
illius aura solo volucres pecudesque ferasque
explicat, et penitus, quemcumque supervolat orbem,
languida de scopulis sidunt freta, pigrius haerent
nubila, demittunt extrema cacumina silvae,
pluraque laxato ceciderunt sidera caelo. 145

---

129 Pervigil ω: -ili P vallat L[1] iura PBLKNCf: iussa SQDrbμν: iura M[o] recuset r 130 est hoc *om.* B[1]: hoc est B[3]QLf *post* 130 *sequitur in* ς *quibusdam* (*item* b[2] *mg.* N[2] *mg.*) Iunonemque tibi placatam coniuge dextro *vel* Placatamque tibi (*vel* simul) iunonem coniuge dextro, *de quo versu cf. Hermes 40 (1905) p. 361* 131 iunone (*ex* -is) b[1] mereri ω (*quod retinui mutata distinctione*): vereri P: mereri M[1]: -ris b: merere ς *Gronqvius* 133 Nec b iterumque *alterum om.* B[1]L[1] (iterum *sscr.* B[3]L[1]) iterum (-que *add.* ν[2]) iterumque Nν 134 vultu quo nutat eodem P:dubiumque mixtumque sopori r(sopori *ex* pudori b[1]:) ω *quae prioris editionis esse opinatus est Garrodius; sed cum sensu careant, ex interpolatione illius lectionis eos ortos esse suspicor* 136 multo *ex* -tus L[σ] eccitat L imbre b 138 obscura r sinuatam *ex* -um b[1] 139 aethera ω: aequora P 140 adoniis B[3] 141 pecudesque *ex* pedesque Q[1] 142 quemcumque PD: quamcumque (*ex* quem- L[σ]) ω: quamcumque [illegible] (cum) B: qua[illegible]cumque N: qua- Cbν orbem PDN: urbem ω; quemcumque .. orbem *intellego*: *quamcumque partem orbis, ad similitudinem pronominis* uterque *6, 13. 6, 675* 144 dimittunt (*ex* de- M[1]) ML 145 laxato (*ex* -ti B[1]) Pω: lassato *Menkius*

primus adesse deum subita caligine sensit
campus, et innumerae voces fremitusque virorum
submisere sonum; cum vero umentibus alis
incubuit piceaque haud umquam densior umbra
castra subit, errare oculi resolutaque colla, 150
et medio adfatu verba inperfecta relinqui.
mox et fulgentes clipeos et saeva remittunt
pila manu, lassique cadunt in pectora voltus.
et iam cuncta silent: ipsi iam stare recusant
cornipedes, ipsos subitus cinis abstulit ignis. 155
at non et trepidis eadem Sopor otia Grais
suadet, et adiunctis arcet sua nubila castris
noctivagi vis blanda dei: stant undique in armis
foedam indignantes noctem vigilesque superbos.
ecce repens superis animum lymphantibus horror 160
Thiodamanta subit formidandoque tumultu
pandere fata iubet, sive hanc Saturnia mentem,
sive novum comitem bonus instigabat Apollo.
prosilit in medios, visu audituque tremendus
inpatiensque dei, fragili quem mente receptum 165
non capit: exundant stimuli, nudusque per ora
stat furor, et trepidas incerto sanguine tendit
exhauritque genas — acies huc errat et illuc —

---

148 Summissere **P** 149 haut **P**: haud *ex* aut **B**^{3} 150 collo *μ* 151 Et[illegible] **B** 153 lassique *ex* -aque **B**^{1} pectore *μ* v^{v}oltus **B**^{1}: vultus **P** 155 ignes *ex* -is **P**^{1} 157 Sa^{v}u-det **Q**^{1} adiunctis **P**: aiunctis **BN***ν*: a cunctis *ω*: a[illegible]iunctis **L**: a^{c}iunctis **Q**^{1}: accinctis **f**: abiunctis **D** 158 Noctivagi *ex* -ci **P**^{1} 160 repens **P**: recens (at repens **B**^{1} *mg.*) *ω* limph^{n}atibus *ex* -ta- **Q**^{1} 162 iubet *ex* -vet **P**^{1}: iube[illegible]t **Q** 164 medios **P**: medio *ω*: medio^{s} **Q**^{2}: medium **KMf** tremend^{u}is **f**^{1} 165 quem **P***ω*: -que in **C** 166 exundant *ω*: exudant **P** nudusque **P***ω*: nullusque **L**^{σ}**b** *ν*^{r}: multus^{que} *μ*^{2} 167 tendit **PBK**: tendit (ł reddit) **D**: reddit *ω*: reddit (ł tendit) **Q**^{2}**M**^{σ}**f**^{2} in sanguine **B** 168 Exausitque **PL** acies **P***ω*: facies; *Bentleius*

sertaque mixta comis sparsa cervice flagellat.
sic Phryga terrificis genetrix Idaea cruentum 170
elicit ex adytis consumptaque bracchia ferro
scire vetat; quatit ille sacras in pectora pinus
sanguineosque rotat crines et vulnera cursu
exanimat: pavet omnis ager respersaque cultrix
arbor, et attoniti currum erexere leones. 175
ventum ad consilii penetrale domumque verendam
signorum, magnis ubi dudum cladibus aeger,
rerum extrema movens, frustra consultat Adrastus.
stant circum subiti proceres, ut quisque perempto
proximus, et magnis loca desolata tuentur 180
regibus haud laeti seque huc crevisse dolentes.
non secus amisso medium cum praeside puppis
fregit iter, subit ad vidui moderamina clavi
aut laterum custos, aut quem penes obvia ponto
prora fuit: stupet ipsa ratis tardeque secuntur 185
arma, nec accedit domino tutela minori.
ergo alacer trepidos sic erigit augur Achivos:
'magna deum mandata, duces, monitusque verendos
advehimus, non hae nostro de pectore voces:
ille canit, cui me famulari et sumere vittas 190
vestra fides, ipso non discordante, subegit.
nox fecunda operum pulchraeque accommoda fraudi
panditur augurio divom; vocat obvia Virtus,

---

171 Eligit (c *supra* g) **B¹M¹Q²** et (ex *supra*) *ν²* -que *add.* **Q²** brachia **P** ferri *aut* -e **B**: ferro (ferro *ν² mg.*) *ν*: furorque (u *in ras. et alterum* r *add.* **L**) **L** 172 pectora *ω*: -re **PC**: -rae **f¹** 173 rotat *ω*: quatit (*e v. 172*) **P** 174 respexaque (s *supra* x) **Q** cultrix **PN** (*item Σ legisse bene suspicatur Garrodius*): cultrix (s *supra* x) **Q¹**: cultris *ω* 175 cursum **C** 176 penetrabile **Pʳ** 178 monens **C** fustra **b** 179 perempto *ω*: -ta **P** 183 vidui *ω*: dubii **P** (*cf. Silv. 1 praef. 28*) 185 sequuntur **P**: sequuta *ex* secuta **b¹** 187 trepidos . . achivos *ex* -dus . . -vus **f¹** 188 monitusque *ex* -tosque **P¹** 190 vitas (t *supra*) **f¹** 191 discordante *ex* desc- **P¹** 192 fraudi *ex* -de **B¹** 193 divom (r *supra* o) **B¹**: divum **P**

et poscit Fortuna manus. stupet obruta somno
Aonidum legio: tempus nunc funera regum 195
ulcisci miserumque diem; rapite arma morasque
frangite portarum: sociis hoc subdere flammas,
hoc tumulare suos. equidem haec et Marte diurno
dum res infractae pulsique in terga redimus —
per tripedas iuro et rapti nova fata magistri — 200
vidi, et me volucres circum plausere secundae.
sed nunc certa fides. modo me sub nocte silenti
ipse, ipse adsurgens iterum tellure soluta,
qualis erat — solos infecerat umbra iugales —,
Amphiaraus adit: non vanae monstra quietis, 205
nec somno comperta loquor. 'tune' inquit, 'inertes
Inachidas — redde haec Parnassia serta meosque
redde deos — tantam patiere amittere noctem,
degener? haec egomet caeli secreta vagosque
edocui lapsus? vade heia, ulciscere ferro 210
nos saltem!' dixit, meque haec ad limina visus
cuspide sublata totoque inpellere curru.
quare agite, utendum superis; non comminus hostes
sternendi: bellum iacet, et saevire potestas.
ecqui aderunt, quos ingenti se adtollere fama 215
non pigeat, dum fata sinunt? iterum ecce benignae
noctis aves; sequor, et comitum licet agmina cessent,
solus eo! atque adeo venit ille et quassat habenas.'

---

194 Et poscit *ex* Exp. f^1 stupet (*ex* stub-) f^1: *in ras.* **D**: *om.* **N** *spatio relicto* 195 $Aoni\overset{d}{u}m$ r^2: Aonium **b** 196 $Ulcis\overset{c}{s}i$ B^3 197 $\overset{liceat}{hoc}$ P^r sub░dere **B** $flamm\overset{a}{i}s$ M^1 198 haec PL^1: hoc $L^{\sigma}\omega$ facias et L^{σ} 199 Quod μ 200 $tr\overset{i}{e}p\overset{o}{i}das$ Q^1 iuro *om.* **C** rapti *ex* -ta L^{σ} 206 inhertes **B** 207 redde ω: -des **P** parnasia **P** 209 Degener░ B^1: Deneger **M** 210 vade **P**: suade B^1: suade ω 211 Hos μ dixit *ex* du- L^1 haec *s. l.* b^1 212 impellere **P** curru ω: cursu **P** 213 non $P\omega$: dum **D** 215 $\overset{Ec}{~~Haec~~}$qui P^rQ^1: ~~Ha~~ecqui B^1: Haecqui $Lrb\nu$: En qui **f**: Ecce μ adherunt **B** 218 atque adeo **PBQCf**: atque $\overset{ł\ solus}{adeo}$ $M^1L^{\sigma}D$: solus ω: $\overset{iterum}{atque}$ ideo **K**

talia vociferans noctem exturbabat, euntque
non secus accensi proceres, quam si omnibus idem 220
corde deus: flagrant comitari et iungere casus.
ter denos numero, turmarum robora, iussus
ipse legit; circa fremit indignata iuventus
cetera, cur maneant castris ignavaque servent
otia: pars sublime genus, pars facta suorum, 225
pars sua, sortem alii clamant, sortem undique poscunt.
gaudet in adversis animoque adsurgit Adrastus.
vertice sic Pholoes volucrum nutritor equorum,
cum fetura gregem pecoroso vere novavit,
laetatur cernens hos montis in ardua niti, 230
hos innare vadis, certare parentibus illos;
tunc vacuo sub corde movet, qui molle domandi
ferre iugum, qui terga boni, quis in arma tubasque
natus, ad Eleas melior quis surgere palmas:
talis erat turmae ductor longaevus Achivae. 235
nec deest coeptis: 'unde haec tam sera repente
numina? qui fractos superi rediistis ad Argos?
estne hic infelix virtus? gentique superstes
sanguis, et in miseris animorum semina durant?
laudo equidem, egregii iuvenes, pulchraque meorum 240
seditione fruor; sed fraudem et operta paramus
proelia, celandi motus: numquam apta latenti

219 euntque *ω*: eumque **PD** 221 deus idem **P**[c] ca[v]sis **L**[1] 222 *om.* *ν*[1], *add.* *ν*[2] *mg.* turmarum *ex* -ba- **C**[1] 224 maneat **BLfb** ignaraque **BQ**: -a[v]raque **L**[σ]**M**[1]**f**[2] fervent **b** 225 gen[v]as **Q**[1] suarum **b** 226 [l poscunt] clamant **C**[2] 229 Cum **P**: Cui (Qui **C**) *ω* [·s· equa] fetura **P**[r] 230 Laetetur **b** 231 [innare] iuuare **f**[2] 232 mo[l]le **Q**[1] 234 quis *ex* qui **L**[σ] 235 achivum **Q** 236 Neque deest **rb** coeptis **P***ω*: inceptis *Ellisius et Garrodius*, *cf. ad 8, 236* 238 superstes gentique **f**[1] 239 animorum **P***ω* *recte*: atavorum *coni. Garrodius* 240 egregi **L** iuvenes (et *s. l. add.*) pulchra meorum **P**[1] *in ras.* 241 fr[v]or **f**: fra[u]gor **Q**[1] 242 nusquam *μ*

turba dolo. servate animos, venit ultor in hostis
ecce dies; tunc arma palam, tunc ibimus omnes.'
his tandem virtus iuvenum frenata quievit: 245
non aliter moto quam si pater Aeolus antro
portam iterum saxo premat imperiosus et omne
claudat iter, iamiam sperantibus aequora ventis.
insuper Herculeum sibi iungit Agyllea vates
Actoraque: hic aptus suadere, hic robore iactat 250
non cessisse patri; comites tribus ordine deni,
horrendum Aoniis et contra stantibus agmen.
ipse novi gradiens furta ad Mavortia belli
ponit adoratas, Phoebea insignia, frondes,
longaevique ducis gremio commendat honorem 255
frontis, et oblatam Polynicis munere grato
loricam galeamque subit. ferus Actora magno
ense gravat Capaneus, ipse haud dignatus in hostem
ire dolo superosque sequi. permutat Agylleus
arma trucis Nomii: quid enim fallentibus umbris 260
arcus et Herculeae iuvissent bella sagittae?
inde per abruptas castrorum ex aggere pinnas,
ne gravis exclamet portae mugitus aenae,
praecipitant saltu; nec longum, et protinus ingens
praeda solo ceu iam exanimes multoque peracti 265
ense iacent. 'ite, o socii, quacumque voluptas
caedis inexhaustae, superisque faventibus, oro,
sufficite!' hortatur clara iam voce sacerdos,

---

243 hostes **P** 244 Ecce *mihi suspectum* eolu[s] ab alto (-[s] ab alto *in ras.* ν^2) ν 245 quevit f 247 premit **Q** inperiosus f 248 Claud[a]et L^σ sperantibus (*ex* spi- M^1f^1) ω: spirantibus **PBLQ** 249 erculeum **L** agylea **P**, *cf. 259. 308* 250 suaderi r: saudere **Q** robore **P**: -ra ω 251 Non cessisse *ex* Conc- C^2 252 aonis **B** 255. 254 **N** 254 adhoratas B^1: adoratas *ex* -tos $L^\sigma Q^1$ 255 *om.* Q^1, *add.* Q^1 *mg.* du|cis (l) **B** 256 *om.* f oblatam (-ta **Lb**) ω: obliquam **P** 257 magno *ex* -a L^σ 258 haut **P**: haud *ex* aut B^1 hostes **D** 259 agyleus **P** 260 fall[e]antibus L^σ 261 erculeae **L** 262 pinnas ω: portas **P** 264 saltum b et *om.* ς 266 potestas voluptas M^1: voluntas **N** 267 -que *om.* **D**

'cernitis expositas turpi marcore cohortes?
pro pudor! Argolicas hinc ausi obsidere portas, 270
hi servare viros?' sic fatus, et exuit ensem
fulmineum rapidaque manu morientia transit
agmina. quis numeret caedes, aut nomine turbam
exanimem signare queat? subit ordine nullo
tergaque pectoraque et galeis inclusa relinquit 275
murmura permiscetque vagos in sanguine manes:
hunc temere explicitum stratis, hunc sero remissis
gressibus inlapsum clipeo et male tela tenentem,
coetibus hos mediis vina inter et arma iacentes,
adclinis clipeis alios, ut quemque ligatum 280
infelix tellure sopor supremaque nubes
obruerat. nec numen abest, armataque Iuno
lunarem quatiens exerta lampada dextra
pandit iter firmatque animos et corpora monstrat.
sentit adesse deam, tacitus sed gaudia celat 285
Thiodamas; iam tarda manus, iam debile ferrum
et caligantes nimiis successibus irae.
Caspia non aliter magnorum in strage iuvencum
tigris, ubi inmenso rabies placata cruore
lassavitque genas et crasso sordida tabo 290
confudit maculas, spectat sua facta doletque

---

270 arcolicas **b** 271 viros **P**ω: vias *Garrodius, qua mutatione acumen perit* f[illegible]tus (ac) **L** 272 Folmineum **f**
subit
274 subit ω: subito **P**: fodit **D**: fodit **b**ν: subiit μ 275 reli-
ł a ł mentes
quit (-id **L**) **BQLfC**μ 276 vagos . . manes **M**[1] 277 explici-
en
tum *ex* -cui **f**[1]: explitum **b** 278 tenentem tela **Q**[1] tentem
ł tenentem
B[1]: regentem **M**[1]**f**[1] 279 vina (*ex* vana μ[1]: vana **C**) ω: una **P**
rem
280 Adclinis *ex* -es **P**[c] 283 Lunatam **C**[1] lampada *ex* -de **Q**[1]
s
284 mostrat **L** 285 Sentit **Q**[1] *vulgo post* tacitus *distinguunt* 286 Theodamas **C**: Thiodomas **Q**: Thiadamas **L** 289 ra-
l
pies **f** placata ω: pacata **P**: pacata **L**[σ] 290 Laxavitque **D**
v
crasso ω: grasso **P** 291 Confudit (-fidit **f**[1]) ω: -fundit **PD**:

defecisse famem: victus sic augur inerrat
caedibus Aoniis; optet nunc bracchia centum
centenasque in bella manus; iam taedet inanes
exhaurire minas, hostemque adsurgere mallet. 295
  parte alia segnes magno satus Hercule vastat
Sidonios Actorque alia, sua quemque cruento
limite turba subit: stagnant nigrantia tabo
□ gramina, sanguineis nutant tentoria rivis;
fumat humus, somnique et mortis anhelitus una 300
volvitur; haut quisquam visus aut ora iacentum
erexit: tali miseris deus aliger umbra
incubat et tantum morientia lumina solvit.
traxerat insomnis cithara ludoque suprema
sidera iam nullos visurus Ialmenus ortus, 305
Sidonium paeana canens; huic languida cervix
in laevum cogente deo mediaque iacebant
colla relicta lyra: ferrum per pectus Agylleus
exigit aptatamque cava testudine dextram
percutit et digitos inter sua fila trementes. 310
proturbat mensas dirus liquor: undique manant

-fu[illegible]dit **Q** maculas *ex* -os **Q**[1]: malas *Garrodius*, *sed maculae tigridis propriae* f(c)ata **L**[σ] 292 famen **L** ~~sua~~ (sic) **Q**[1] (*e v. 291*)
 293 opt(a)et **L**[σ]: optat **f ν** (t)nunc **M**[1] brachia **P** 295 exurgere **D** mallet **PBLQD**: malit **ω** 296 vastant **Q** 299 nutant **Pω**: -que natant *Marklandus ad Silv. 2, 1, 17*: fluitant *Bentleius* 300 Spumat *frg. Werd.* -que *om.* **C** hanelitus **b**
 301 Solvitur *frg. Werd.*[1] haud ora **μ** 304 supprema **B**
 305 Sider(a)e **f**[1]: -ra *ex* -ro **L**[σ] nullos *ex* -us **L**[σ] Ialmenus (proprium) *Gronovius*: ialminus **P**[c]: palmenus **ω**: almeus **S**: almenius **M**: alemnius **μf**: alimenus **bν**: alinenus **r** hortus **B**: ~~in~~ ortus **μ**[1]
 307 media[illegible]que **f** (e) 308 relicta **Pω** (*quod defendit Imhofius*): relapsa **Nς**: replicta *Heinsius*: reclina *Gronovius*: reiecta *Baehrens*, *cf. 9, 173* rēiecta, *6, 770* rēicit; *unde haud scio an 4, 574 sit scribendum* re(ta)iciet agyleus **P** 309 Exegit **MC**[2]**r** aptamque **B**[1]**Q**[1]**f**[1]: aptamque **LCrμ**: artamque **M**: captamque **N** 310 Percutit **ω**: -culit **P** phila **L** 311 Perturbat **LN** durus **C** man(a)ent **L**[σ]

sanguine permixti latices et Bacchus in altos
crateras paterasque redit. ferus occupat Actor
inplicitum fratri Thamyrin, Tagus haurit Echecli
terga coronati, Danaus caput amputat Hebri: 315
nescius heu rapitur fatis, hilarisque sub umbras
vita fugit mortisque ferae lucrata dolores.
stratus humo gelida subter iuga fida rotasque
Calpetus Aonios gramen gentile metentes
proflatu terrebat equos: madida ora redundant 320
accensusque mero sopor aestuat; ecce iacentis
Inachius vates iugulum fodit, expulit ingens
vina cruor fractumque perit in sanguine murmur.
fors illi praesaga quies, nigrasque gravatus
per somnum Thebas et Thiodamanta videbat. 325

quarta soporiferae superabant tempora nocti,
cum vacuae nubes et honor non omnibus astris,
adflatusque fugit curru maiore Bootes.
iamque ipsum defecit opus, cum providus Actor
Thiodamanta vocat: 'satis haec inopina Pelasgis 330
gaudia: vix ullos tanto reor agmine saevam
effugisse necem, ni quos deformis in alto
sanguine degeneres occultat vita; secundis

---

312 *verba* in altos *corrupta esse suspicatur Garrodius, cui ego non accedo*; in atros *coni. Postgatius* 313 pateresque (ł ras) b^1
314 Implicitum P thamyrin P: -rim (-rum BLμ: -arim Kν^2 *frg. Werd.*) ω (h) aurit B^1 echecli (eth- SLCfb$\mu\nu$) ω: eclecli Q: eccechli P: Echetli *Wilkinsius* 315 hebro br
316 umbris *frg. Werd.*^{1} 317 lucrata *temere in suspicionem vocavit Garrodius. nam sine sensu doloris qui obit, mortis dolores lucratur* 318 gelida (-do L) ω: -das P 319 Calpetus PQ *frg. Werd.*: Palpetus (-pi- f: -as r) ω aonios (-as (o) Q^1) ω: -us Pμ 320 hora B^{1}L$^{\sigma}$ 321 Accensumque (mero) L$^{\sigma}$; Accensusque L$^{\sigma}$ *mg.* sopor *ex* -er P^c iacentis (*ex* -tes L$^{\sigma}$) ω: tac- PN^2
323 -que *om.* r perit cum μ 324 Mors *frg. Werd.* 325 thiodanta (ma) L$^{\sigma}$ 326 noctis NC 328 Affatusque (l) f^1 cursu D
329 actor *ex* auctor C 330 pelagis (s) L$^{\sigma}$ 332 ni ω: hi P quod (ł quos) L$^{\sigma}$

pone modum: sunt et diris sua numina Thebis.
forsitan et nobis modo quae favere, recedunt.' 335
paruit, et madidas tollens ad sidera palmas:
'Phoebe, tibi exuvias monstratae praemia noctis
nondum ablutus aquis — tibi enim haec ego sacra litavi —
trado ferus miles, tripodum fidusque sacerdos.
si non dedecui tua iussa tulique prementem, 340
saepe veni, saepe hanc dignare inrumpere mentem.
nunc tibi ‹rudus honos, trunca arma cruorque virorum:
at patrias si quando domos optataque, Paean,
templa, Lycie, dabis, tot ditia dona sacratis
postibus et totidem voti memor exige tauros.' 345
dixerat, et laetis socios revocabat ab armis.

venerat hos inter fato Calydonius Hopleus
Maenaliusque Dymas, dilecti regibus ambo,
regum ambo comites, quorum post funera maesti
vitam indignantur. prior Arcada concitat Hopleus: 350
'nullane post manes regis tibi cura perempti,

TESTIMONIA 343 *Prisc.* GL II 41, 17 (ī *ante vocalem*) in Graecis saepe invenimus, ut Chīus et dīa et in uno trisyllabo, quod apud Statium legi, Lycīus Statius in X Thebaidos: at patrias .. exige tauros. *ibid.* 72, 7 Lycius apud Statium in X producta paenultima invenitur: at patrias .. domus .. exige tauros

---

335 *add.* **N**² *mg.* recedunt **P**ω: -dant *Jortinus*, *sed cf. Silv. 1,3,63* (*ubi* debet *scribere debui*); *2,6,101; 5,3,185* 336 madidas
a praemia
ex -os **f**¹: -dis **L**^σ sidere *frg. Werd.*¹ 337 Poebe **N** proelia **N** 338 Necdum **N** enim *om.* **L** ego haec **C** 339 tripodum
ł in
miles μ 342. 341 **Q**, *ordinem restituit* **Q**¹ 341 erumpere **M**¹: erumpere **f** 342 Non **D** crudis **C** honos *ex* honus **P**^c 343 At ω: Ad **P** 344 tot **P**ω: tunc **N**¹ ditia **P**ω: docia **f**
·s· nos ire
licei **r** dabis lyciae **b** dabis **P**^r 345 Hostibus **C** 346 laeti^s **B**¹: laetus **b** revocabat (r- *in ras.*) **Q**¹: [erasure]evocabat (s-) **L** 347 interfato^us **Q**¹ fa[erasure]to (c) **Bf** colidonius **f**: cali-
ł di
donios **L**^σ opleus **BLQMfb** 348 delecti **M**^σ 349 Regum ambo comites ~~prior arcada concitat opleus~~ **Q**, *in mg. suppl.* **Q**¹⁽?⁾ 350 opleus **BLQMfb**

clare Dyma, teneant quem iam fortasse volucres
Thebanique canes? patriae quid deinde feretis,
Arcades? en reduces contra venit aspera mater:
funus ubi? at nostro semper sub pectore Tydeus 355
saevit inops tumuli, quamvis patientior artus
ille nec abruptis adeo lacrimabilis annis.
ire tamen saevumque libet nullo ordine passim
scrutari campum, mediasve inrumpere Thebas.'
excipit orsa Dymas: 'per ego haec vaga sidera iuro, 360
per ducis errantis instar mihi numinis umbras,
idem animus misero; comitem circumspicit olim
mens humilis luctu, sed nunc prior ibo' — viamque
inchoat et maesto conversus ad aethera voltu
sic ait: 'arcanae moderatrix Cynthia noctis, 365
si te tergeminis perhibent variare figuris
numen et in silvas alio descendere voltu,
ille comes nuper nemorumque insignis alumnus,
ille tuus, Diana, puer — nunc respice saltem —
quaeritur.' intendit pronis dea curribus almum 370 □

---

352 Clare **P** N^2: Care ω teneant **P**ω: temerant *Baehrens, quae coniectura eo commendari videtur quod praeter hunc locum* fortasse *apud Statium coniunctivum secum non habet. sed ne in* forsitan *quidem poeta sibi constans* 353 Thebanaique L^1 ca(n)pes P^1 quod **r** de (deinde) L^σ 355 at ω: ad **P** nostro ω: nostros **P** tydaeus **P** 356 inobs **b** pancior (cien) L^σ 357 abruptis *ex* -us B^1 amnis **D** 358 *om.* L^1, *add.* L^σ *mg.* Ire *ex* Ille Q^1 359 mediasve **PD**: -que ω 360 Excipit (-ci- *in ras.*) f^1 vaga *ex* -o L^σ sidera *ex* se- L^σ 361 errantis P^r: erantes (e, r) L^σ luminis L^1: ł nu *sscr.* L^σ 362 animus **P**: ardor ω: animus (ardor) **DN** 363. 365. 366. 367. 364 *frg. Werd. ita ut* 366. 367 *uno versu scripti sint* 363 set **P** 364 hethera **Bb** voltu ν: voltu (v) B^1: vultu **P** 366 tergeminis *ex* -gi- B^1 367 Lumen (ł Numen) L^2 *frg. Werd.*^{2} voltu **B**ν *frg. Werd.*: vultu **P** 368 alumni **f** 369 diana *ex* diona Q^1 saltim **M** 370 intendit ς *Barthius*: incendit **P**ω cornibus *Marklandus servato* curru *v. 371*

□ sidus et admoto monstravit funera cornu.
apparent campi Thebaeque altusque Cithaeron:
sic ubi nocturnum tonitru malus aethera frangit
Iuppiter, absiliunt nubes et fulgure claro
astra patent, subitusque oculis ostenditur orbis. 375
accepit radios et eadem percitus Hopleus
Tydea luce videt; longe dant signa per umbras
mutua laetantes, et amicum pondus uterque,
ceu reduces vitae saevaque a morte remissos,
subiecta cervice levant; nec verba, nec ausi 380
flere diu: prope saeva dies indexque minatur
ortus. eunt taciti per maesta silentia magnis
passibus exhaustasque dolent pallere tenebras.
invida fata piis et fors ingentibus ausis
rara comes. iam castra vident animisque propinquant, 385
et decrescit onus, subiti cum pulveris umbra
et sonus a tergo. monitu ducis acer agebat
Amphion equites, noctem vigilataque castra
explorare datus, primusque per avia campi

---

374 *Class. Auct.* ed. Mai IX p. 54 absilire discedere. unde Statius: absiluit nubes fulgore claro 384 *Serv.* Aen. 9, 212 Statius hinc trahens colorem ait: invida .. comes

---

371 funera ω: sidera **P** cornu ω: curru **P**: cornu$^{\text{ł curru}}$ **N**: curru$^{\text{ł cornu}}$ **D** 373 nocturum **f**: noctornum^{v} **L**[1] 374 absiliunt ω: ads- (*vel* ass-) **PBQN**μ: ass-^{dis} **C**[2]: abs- *ex* ads- L^{σ} fulgore **L** 375 petent^{a} **P**[1]: latent *Garrodius*, *sed* orbis *est terra*, *non luna* *post 375 in* **C** *legitur hic versus*: Archada mox dimas nuda tellure iacentem *fictus ex 9, 898* 376 eadem^{et} [illegible] **B**[1] opleus **f**: obleus **L** 377 umbris^{a} **B**[1] 378 lactantes^{e} **Q**[1] 379 saevaque *ex* -ve- **f**[1] 380 levant (-at **br**: laevant **S**) ω: lavant **P**: mutant^{ferunt} **K**[2] verba *ex* -bo L^{σ} 384 fata piis et ω: fatidici sed **P** 385 comas^{e} L^{σ} 386 subita **QLMf**μ 387 Fit (*ex* Et **Q**[1]) **QN**$\nu\varsigma$: It **b**: Est μ 389 Explorare ω: -ata **P** datos *Koestlinius* primique$^{\text{ł mus}}$ **M**[1]

usque procul — necdum totas lux solverat umbras — 390
nescio quid visu dubium incertumque moveri
corporaque ire videt; subitus mox fraude reperta
exclamat: 'cohibete gradum quicumque!' sed hostes
esse patet: miseri pergunt anteire timentque
non sibi; tunc mortem trepidis minitatur et hastam 395
expulit, ac vanos alte levat eminus ictus,
adfectans errare manum. stetit illa Dymantis
ante oculos, qui forte prior gressumque repressit.
at non magnanimus curavit perdere iactus
Aepytus, et fixo transverberat Hoplea tergo 400
pendentisque etiam perstrinxit Tydeos armos.
labitur egregii nondum ducis inmemor Hopleus,
exspiratque tenens — felix, si corpus ademptum
nesciat —, et saevas talis descendit ad umbras.

viderat hoc retro conversus et agmina sentit 405
iuncta Dymas, dubius precibusne subiret an armis
instantes; arma ira dabat, fortuna precari,
non audere iubet: neutri fiducia coepto.
distulit ira preces; ponit miserabile corpus
ante pedes, tergoque graves, quas forte ferebat, 410
tigridis exuvias, in laevam torquet et obstat
exertum obiectans mucronem, inque omnia tela
versus et ad caedem iuxta mortemque paratus:
ut lea, quam saevo fetam pressere cubili

---

391 quod f (ł videri) moveri L^1 392 vident C 393 (co) ~~pro~~hibete M^1: cohibere b 394 peragunt Q^1: per[illegible]gunt f 395 min(it)atur f^1 396 vanos *ω*: vano P alate P 397 Affectans P: Adfl- *μ* manum PD: -us *ω* ille C 401 Pendentesque P: -que *om.* br perstri(n)xit Q^2: -strixit b 402 egregi B nondum ducis (dum *s. l.* B^{1}Q^2) P*ω*: ducis nondum b: -que ducis non r: sed non ducis N^1: (sed) non d. *ν*^{2}: non iam C immemor P opleus Lb *recte distinxit Kohlmannus* 404 et PD: ac *ω* descendit PSK*μ*: -dat *ω* 406 -ne *om.* *μ* armis *ex* -a P^1 407 *om.* L^1, *add.* L^σ *mg.* 410 ferebat P: regebat BSQ*μ*: gerebat NC: (ł gere) regebat K^{2}M^{1}f^{2}b^2: tegebat *ν* 411 laevam (*ex* -om B^1?) PBC: -um (-um *in ras.* *ν*^{2}: *ex* -om L^σ) *ω* 413 Mersus *μ*

venantes Numidae, natos erecta superstat, 415
mente sub incerta torvom ac miserabile frendens;
illa quidem turbare globos et frangere morsu
tela queat, sed prolis amor crudelia vincit
pectora, et a media catulos circumspicit ira.
et iam laeva viro, quamvis saevire vetaret 420
Amphion, erepta manus, puerique trahuntur
ora supina comis. serus tunc denique supplex
demisso mucrone rogat: 'moderatius, oro,
ducite, fulminei per vos cunabula Bacchi
Inoamque fugam vestrique Palaemonis annos! 425
si cui forte domi natorum gaudia, si quis
hic pater, angusti puero date pulveris haustus
exiguamque facem! rogat, en rogat ipse tacentis
voltus: ego infandas potior satiare volucres,
me praebete feris, ego bella audere coegi.' 430
'immo' ait Amphion, 'regem si tanta cupido
condere, quae timidis belli mens, ede, Pelasgis,
quid fracti exanguesque parent; cuncta ocius effer,
et vita tumuloque ducis donatus abito.'
horruit et toto praecordia protinus Arcas 435
implevit capulo. 'summumne hoc cladibus' inquit,
'derat, ut adflictos turparem ego proditor Argos?

---

416 sub **P**ω (*quod retinui mutata interpunctione*): sui *Heinsius*: sed *Garrodius* torv^{v}om **B**^{1}: torvum **P** 418 prolis ω: pronus **P** 419 a *om.* **C** 421 erepta ω: erecta **P** trah^{v}antur **B**^{1}**M**^{1}**Q**^{2}: -hantur **f**μ 422 $^{ł\ sero}$serus **P**^{r} 424 per vos ω: parvos **P**: p^{e}arvos **Q**^{1} $^{\cdot s\cdot\ ad}$cunabula **P**^{r}: cunab^{u}ala **M**^{1} ,bachi 'cunabula **L**^{1} 425 Ino^{a}mque **f**^{1}: Lieamque *in ras.* **L**^{1} an[illegible]nos **B** 428 tacentis *Marklandus ad Silv. 1, 3, 36*: iacentis (-es **P**) **P**ω 429 Voltus **B**: Vultus **P** infandas *om.* **L**^{1}, *add. s. l.* **L**$^\sigma$ 431 a[illegible]it (g) **f** amphon **L** cupido est **M** 432 Pondere **C** 433 parent **PDN**: -ant ω: -^{a}ent **L**$^\sigma$ efer **B**: effer *ex* effor **L**$^\sigma$ 434 tum^{v}oloque **f** 436 hoc *om.* **f** 437 turparem ω: turbarem **PSKDNC**: tur$^{ł\ b}$parem ν^2

nil emimus tanti, nec sic velit ipse cremari.'
sic ait, et magno proscissum volnere pectus
iniecit puero, supremaque murmura volvens: 440
'hoc tamen interea †et tu potiare sepulcro'

* * *

tales optatis regum in complexibus ambo,
par insigne animis, Aetolus et inclytus Arcas,
egregias efflant animas letoque fruuntur.
vos quoque sacrati, quamvis mea carmina surgant 445
inferiore lyra, memores superabitis annos.
forsitan et comites non aspernabitur umbras
Euryalus Phrygiique admittet gloria Nisi.
at ferus Amphion, regi qui facta reportent
edoceantque dolum captivaque corpora reddant, 450
mittit ovans; clusis ipse insultare Pelasgis
tendit et abscisos sociorum ostendere voltus.
interea reducem murorum e culmine Grai
Thiodamanta vident nec iam erumpentia celant
gaudia. ut exertos enses et caede recenti 455

---

438 emi$\overset{i}{\text{n}}$us **B**^{1} (emimus **B**^{1} *mg.*): emi$\overset{m}{\text{n}}$us **Q**^{1}: emi$\overset{m}{\text{u}}$s **f**^{1}: **ł eminus** quimus **L**^{1}: minus est **C** sic (*ex* si **Q**^{1}**K**^{2}μ^2) ω: si **PBg** ipse ω: iste **P** 441 et tu **P**: claro ω (*interpolatione foedissima*); *an Statius in caesura hiatum admisit, sicut 8, 36? de sensu cf. 9, 564.* sed tu *Vollmer 1896 p. 32* (*ubi aut* sed *aut* tu *supervacaneum est*): mecum *Garrodius*, *qui* suprema .. volvens *recte ad Dymantem rettulit*; *conieci* saltem poti$\overset{a}{\text{o}}$re **P**^{1}: potiere **D**: poti$\overset{e}{\text{o}}$re ν^1 sepulchro **P** *post v. 441 lacunam statui, nisi forte Statius sermonem abrumpit, ut repente puerum concidisse appareat, cf. 10, 688* 442—481 *paene extincti in* **D** 442 Tales *ex* -is **Q**^{1} in *om.* **N** 444 Egregi$\overset{a}{\text{u}}$s **Q**^{1} 447 Fo$\overset{r}{\text{s}}$sitan **Q**^{1} asper$\overset{n}{\text{a}}$bitur **P**^{1} 448 E$\overset{u}{\text{r}}$yalus **P**^{1} admittit **Q**: -$\overset{e}{\text{a}}$t **b**: -at **r** 449 amphyon **P** facta reportent *add.* **N**^{2} reportant **Q**: **ł reportent** renarrent **b**^{1} 450 *om.* **L**^{1}, *add.* **L**^{1} *mg.* 451 clausis **Mf** 452 abcisos **f** voltus **B**ν: vultus **P** 453 ^{re}ducem **Q**^{1} 455 exertos (et ex- **L**) ω: exortos **P** recentum **r**

arma rubere notant, novus adsilit aethera magnum
clamor, et e summo pendent cupida agmina vallo
noscere quisque suos. volucrum sic turba recentum,
cum reducem longo prospexit in aere matrem,
ire cupit contra summique e margine nidi 460
extat hians, iamiamque cadat, ni pectore toto
obstet aperta parens et amantibus increpet alis.
dumque opus arcanum et taciti conpendia Martis
enumerant laetisque suos complexibus implent
Hopleaque exquirunt tardumque Dymanta queruntur: 465
ecce et Dircaeae iuxta dux concitus alae
venerat Amphion; non longum caede recenti
laetatus videt innumeris fervere catervis
tellurem atque una gentem exspirare ruina.
qui tremor elicita caeli de lampade tactis, 470
hic fixit iuvenem, pariterque horrore sub uno
vox, acies sanguisque perit, gemitusque parantem
ipse ultro convertit equos; fugit ala retorto
pulvere. nondum illi Thebarum claustra subibant,
et iam Argiva cohors nocturno freta triumpho 475

---

456 rubere *ex* sub ere Q[1] novus ω: tunc P; *illud recepi mutata distinctione* 457 ⦙ vallo (b-) C 459 aere PD: aethere (*ex* -ra b[1]) ω 460 cupit *bis* N summique P: summaque (-mo- ν: -que *om.* N) ω, *cf. 8, 730.* margo *semper masculine apud Statium ponitur* ab Q vidi C 461 Extant B[1] cadit b ni *ex* ne P[1] 462 increpet *ex* -at Q 463 tacita f[1] compendia P 464 Exnumerant L[1] 465 Opleaque Lb: Ho⦙pleaque (p) B tar⦙umque Q[1] adymanta P[1] 466 et dirchaeae PDCν: [et]dircaeae B[1]: dircaeae ω: -que d. L: ibi d. f[r]μ[2] dirceas .. alas b[2]: [ad]dircaeas ... alas Q[2] 467 recente C 469 exspirare *ex* expiare μ[2]: expirare ν[2] ruina ω: -am P 470 elicita ς *Peyraredus*: inlicita Pω: inicitur *Garrodius haud male*: ilicibus *Phillimorius* tactis PBC: tactis L[σ]: tactos (te- b[1]) ω 472 Vox acies (-es *add.* Q[2]) ω: Vix acie P parantem ω: parentem P[c] 473 equos Q[1]: equus P fuit L[σ] 474 ille r 475 trumpho L

prosilit in campos; per et arma et membra iacentum
taetraque congerie sola semianimumque cruorem
cornipedes ipsique ruunt: gravis exterit artus
ungula, sanguineus lavat imber et inpedit axes.
dulce viris hac ire via, ceu tecta superbi 480
Sidonia atque ipsas calcent in sanguine Thebas.
hortatur Capaneus: 'satis occultata, Pelasgi,
delituit virtus: nunc, nunc mihi vincere pulchrum
teste die; mecum clamore et pulvere aperto
ite palam, iuvenes: sunt et mihi provida dextrae 485
omina et horrendi stricto mucrone furores.' □
sic ait; ardentes alacer succendit Adrastus
Argolicusque gener, sequitur iam tristior augur.
iamque premunt muros — et adhuc nova funera narrat
Amphion — miseramque intrarant protinus urbem, 490
ni Megareus specula citus exclamasset ab alta:
'claude, vigil, subeunt hostes, claude undique portas!'
est ubi dat vires nimius timor: ocius omnis
porta coit; selas dum tardius artat Echion
Ogygias, audax animis Spartana iuventus 495
inrupit, caesique ruunt in limine primo

---

493 *Serv.* Aen. 2, 354 plerumque enim desperatione robur augetur, ut Statius: est ubi dat vires nimius timor

---

476 *alterum* et *s. l. add.* B[3] 478 Cornipes N gravis *ex* -es P[1] exterit P: exerit (al extrahit B[1] *mg.*) ω: exerit (pro terit) C[2] 479 lavat (-bat N[2]: -vat (i) f[1]) ω: libat P imperit (d) P[1] (*aut* P[c], D ∼ R) 481 sanguine PD: pulvere ω 482 ocultata f pelagi (s) C 483 virtus *s. l. add.* Q[2] nunc nunc ω: nunc est P; *an* nunc et? 486 Omina (*ex* Omnia μ[2]) ω: Omnia P: numina *Menkius cl. 3, 615* orrendi f 487 succendit ω: -cedit P 488 gener *s. l. add.* Q[1] 490 Aphion L intrarant *Klotzius*: intrabant (r) P[c]: intrabant (-rent *sscr.* f[r]) ω, *cf. 9, 370. 10, 500* 491 Mi L maegereus P[1] 493 Ast L omnis *ex* -es P[1]B[1]Q[1]: omnes μ 494 cogit L 495 animis Pω: animi L *Gronovius*

incola Taygeti Panopeus rigidique natator
Oebalus Eurotae; tuque, o spectate palaestris
omnibus et nuper Nemeaeo in pulvere felix,
Alcidama, primis quem caestibus ipse ligarat 500
Tyndarides, nitidi moriens convexa magistri
respicis: averso pariter deus occidit astro.
te nemus Oebalium, te lubrica ripa Lacaenae
virginis et falso gurges cantatus olori
flebit, Amyclaeis Triviae lugebere Nymphis, 505
et quae te leges praeceptaque fortia belli
erudiit genetrix, nimium didicisse queretur.
talis Echionio Mavors in limine saevit.
tandem umeris obnixus Acron et pectore toto
pronus Ialmenides aeratae robora portae 510
torserunt: quanta pariter cervice gementes
□ profringunt inarata diu Pangaea iuvenci.
par operis iactura lucro, quippe hoste retento

---

513 *Serv.* Aen. 9, 724 ast alios secum includit: Statius: par operis (-ri *codd. praeter* **F**) iactura lucro; namque hoste recepto exclusere suos

---

497 tageti **MLCfb** rigidique *ex* re- **M**$^{\sigma}$**f**^{1}: ridigique **P** 498 $^{\text{ł p}}$calestris **f**^{1} 499 nemeo **N**: iam nemeo **BLQMfCb** 500 Alcidamma **P**: -dames **f** ligarat *ω*: ligabat **P** 501 ^{n}vitidi **Q**^{1} moriens (e *ex* i) **Q**^{1} m^{g}aistri **L**$^{\sigma}$ 502 adverso **Nr***μ* 503 oebali^{um}on **Q**^{1} 504 gurgis **P** ^{o}oliri **P**^{c}: olore (ho- **b**) *ω* 505 Flebit **N**ς: Flevit **P***ω* tri^{v}biae **P**^{c} 506 quae *ex* que **f**^{1} 507 Erudiit (-d▒iit **Q**: -duit **b**: -d- *in ras.* **b**^{2}) *ω*: -dit **P** quer^{e}untur **b**^{2} 510 Pronus *ω*: Protinus **P**: Protinus *ν*^{2} Almenides pronus *μ* ialmenides (*ex* alim- **C**^{2}) *ω*: alm- **PLSr**: a▒m- **b**: ealmenides **D**: almeides **N** aeratae *Klotzius*: erratae **P**^{c}: ferratae$^{\text{ł eratae}}$ *ω*: ferratae **N**; *cf. Ov. fast. 2, 785 met. 8, 41 Verg. Aen. 2, 481* 512 Profringunt **P***ω*: Prof^{r}ingunt **M**^{1}: Profingunt *μ*: Profindunt **b**: Prostringunt **C**: Prostringunt$^{\text{ł scindunt}}$ **D**: Pros^{c}indunt *ν*^{1} in aratra **C** panga^{a}e **P**^{r} 513 lucro *ex* loco **M**^{1} hoste re- *ex* hostes e **L**$^{\sigma}$

exclusere suos; cadit intra moenia Graius
Ormenus, et pronas tendentis Amyntoris ulnas 515
fundentisque preces penitus cervice remissa
verba solo voltusque cadunt, colloque decorus
torques in hostiles cecidit per vulnus harenas.
solvitur interea vallum, primaeque recusant
stare morae; iam se peditum iunxere catervae 520
moenibus: at patulas saltu transmittere fossas
horror equis, haerent trepidi atque inmane paventes
abruptum mirantur agi; nunc inpetus ire
margine ab extremo, nunc sponte in frena recedunt.
hi praefixa solo vellunt munimina, at illi 525
portarum obiectus minuunt et ferrea sudant
claustra remoliri, trabibusque † et ariete sonoro
pellunt saxa loco; pars ad fastigia missas
exsultant haesisse faces, pars ima lacessunt
scrutanturque cavas caeca testudine turres. 530
at Tyrii, quae sola salus, caput omne coronant

---

514 graius ł graium f^2 515 Ormenus ω: -as **P**: Ornemus **K**: Ormeus f amyntaris *ex* -as **Q**^{1} 516 Fundentesque **P** remissa **P**: recisa (r^{e}ic- **L**$^\sigma$) ω 517 voltusque ν: v^{v}o- **B**^{1}: vu- **P** deco^{r}nis **M**$^\sigma$ 518 Torquis **PBLMf**ν haren^{a}es **L**$^\sigma$ 519 primaeque (ł pronae) **M**$^\sigma$ 520 se *om* **L** iuncxere (ncx *in ras.* **P**^{1}) **PB** 521 at ω: ad **P**: ac (c *in ras.*) f^1 fossas *ex* foras **B**^{1} 522 equis *ex* -us **Q**^{1} imm^{a}une **P**^{r} 523 agi ω: iter **P** 525 prefixa *ex* -o **L**$^\sigma$ munima f 526 obiect^{v}as **M**^{1} 527 remolliri **Q**b trabibus^{que} et ariete **P**^{1}: trabibusque artata ω *interpolatione manifesta. corrupta est vox* ariete, *cuius usum heroes nesciunt, nec in suspicione est epitheton* sonoro, *modo ne cum* loco *coniungatur. itaque ex eis quae prolata sunt, unum Postgatii propositum* vel aere *probabile. nam* aut aere *quod Kohlmannus suspicatus est, propter disiunctivam particulam ferri nequit.* atque assere duro *Owenus* 528 Vellunt μ loco (ł sono) **N**^{2} miss^{a}os **P**^{1}: missos **C** 529 lesisse (ł he) **Q**^{1} lacessit (ł ssunt) b: -ssit r^1 530 cava μ: cavas *ex* -os **L**$^\sigma$ terras r 531 A^{t}d **P**^{1}

murorum, nigrasque sudes et lucida ferro
spicula et arsuras caeli per inania glandes
saxaque in adversos ipsis avolsa rotabant
moenibus: exundant saevo fastigia nimbo, 535
armataeque vomunt stridentia tela fenestrae.
qualiter aut Malean aut alta Ceraunia supra
cessantes in nube sedent nigrisque locantur
collibus et subitae saliunt in vela procellae:
talis Agenoreis Argivom exercitus armis 540
obruitur; non ora virum, non pectora flectit
imber atrox, rectosque tenent in moenia voltus
inmemores leti et tantum sua tela videntes.
Anthea falcato lustrantem moenia curru
desuper Ogygiae pepulit gravis impetus hastae; 545
lora excussa manu, retroque in terga volutus
semianimos artus ocreis retinentibus haeret;
mirandum visu belli scelus: arma trahuntur,
fumantesque rotae tellurem et tertius hastae

---

533 *Serv.* Aen. 9, 585 plumbum enim iactum nimio rotatu et aeris calore dissolvitur. Statius: et arsuras ... glandes

---

532 Mutorum (r *supra* t) M^{σ} nigrasque $P\omega$: ignitasque *vel* igniferasque *Garrodius* 533 glandes *ex* -et Q^1 534 avolsa $f\nu$: avolsa (v *supra* o) B^1: avulsa P: adversa (vul *supra*) C^2 535 (un *supra*) ꞏxdant L^{σ} 536 fenestrae PD: pharetrae (-trē QK) ω: pharetrae (fenestrae *supra*) N 537 maleen *ex* maleunt L^{σ} ceraun̦a (i *supra*) P^1: ceu rania f^1 538 Cursantes L subite saliunt *ex* -ter aliunt L^{σ} locantur *Buryus*: locuntur P: leguntur (ł loquuntur *supra*) ω: leguntur (ł le *supra*) N: teguntur D 540 Talis ω: Talibus P argivom (v *supra* o) B^1: argivum P armis ω: orans P: [illegible] (amnis) (armis *supra*) Q 542 voltus (v *supra* o) B^1: vu- P 543 Immerores (m *supra*) f^1 545 ogygyae P 546. 547 *om.* B^1, *add.* B^2 *mg.* 546—549 *om.* f^1, *add.* f^2 *mg.* 546 volutus ω: solutus PN^2: volutus (ł so *supra*) r^1 547 Semianimes μ occreis f 549 tellurem et tertius ω: tellurem̤ et territus P astae L^{σ}: hastae (ł hastam *supra*) M^1: hastae *ex* -tam Q^1

sulcus arat; longo sequitur vaga pulvere cervix, 550
et resupinarum patet orbita lata comarum.
  at tuba luctificis pulsat clangoribus urbem
obsaeptasque fores sonitu perfringit amaro.
divisere aditus, omnique in limine saevus
signifer, ante omnes sua damna et gaudia portans. 555
dira intus facies, vix Mavors ipse videndo
gaudeat; insanis lymphatam horroribus urbem
scindunt dissensu vario Luctusque Furorque
et Pavor et caecis Fuga circumfusa tenebris.
Bellum intrasse putes: fervent discursibus arces, 560
miscentur clamore viae, ferrum undique et ignes
mente vident, saevas mente accepere catenas.
consumpsit ventura timor: iam tecta replerunt
templaque et ingratae vallantur planctibus arae.
una omnis eademque subit formido per annos: 565
poscunt fata senes, ardet palletque iuventus,
atria femineis trepidant ululata querellis.
flent pueri et flendi nequeunt cognoscere causas
attoniti et tantum matrum lamenta trementes.
illas cogit amor, nec habent extrema pudorem: 570
ipsae tela viris, ipsae iram animosque ministrant,
hortanturque unaque ruunt, nec avita gementes

---

550 longo *ex* -e Q^1 vaga (ł iu) ν^2 551 ressupinarum P^1 tela (ł lata) ν^2 gomarum (c) P^1 552 tu≡ba (r) P laetiferis (uc) C^2 clagoribus (n) P^1 553 Obsaeptasque (ss) P^r perfringit (*ex* -at Q^1) Pω: perstringit (-at (i) f^1) fb: perstrinxit ν 555 portans P: portat ω 557 insanis PDς: incertis ω 558 *om.* f^1; Miscentur clamore viae ferrum undique et ignes *add.* f^1 *mg.* 560 discurribus (s) f^1 561 *om.* f^1, *add.* f^1 *mg.* 562 caternas C 563 Consumpsit (*ex* -ru-) P^1: Cum sumpsit b replerunt Mς: replerant ω: replorant P 564 velantur μ 565 omnes P 569 trementes P: timentes ω: trementes (ti) D: timentes (videntes) r: timentes (sequentes) K^2 570 abent (h) B^1 572 Artanturque (ł Ort) r

limina nec parvos cessant ostendere natos:
sic ubi pumiceo pastor rapturus ab antro
armatas erexit apes, fremit aspera nubes, 575
inque vicem sese stridore hortantur et omnes
hostis in ora volant, mox deficientibus alis
amplexae flavamque domum captivaque plangunt
mella laboratasque premunt ad pectora ceras.
  nec non ancipitis pugnat sententia volgi 580
discordesque serit motus: hi reddere fratrem —
nec mussant, sed voce palam claroque tumultu —,
reddere regna iubent; periit reverentia regis
sollicitis: 'veniat pactumque hic conputet annum,
Cadmeosque lares exul patriasque salutet 585
infelix tenebras; cur autem ego sanguine fraudes
et periura luam regalis crimina noxae?'
inde alii: 'sera ista fides, iam vincere mavult.'
Tiresian alii lacrimis et supplice coetu
orant, quodque unum rebus solamen in artis, 590
nosse futura rogant. tenet ille inclusa premitque
fata deum: 'quiane ante duci bene credita nostro
consilia et monitus, cum perfida bella vetarem?
te tamen, infelix' inquit, 'perituraque Thebe,

594 *Pomp.* GL V 178, 8 haec Thebe, ut est: te quoque peritura Thebe

573 cessant *ex* -unt **L**$^{\sigma}$ 574 puniceo **QN** 575 Armatas *ex* -os **Q**^{1} nubis **P** 577 Hostis *ex* -es **P**^{1} hora **B** volant (*ex* -ans **M**^{1}) ω: volent **P** 579 laborantesque (tas) premit (unt) **Q**^{1} 580 accipitis (n) **L**$^{\sigma}$ pugnaxt **B**^{1}: pugna[illegible]t **f** volgi **P**ν: volgi (v) **B**^{1} 581 serit (unt) **Q**^{1} fratrem **P**ω (*quod ex vulgi sermone aptissimum*): fratri ς *Sandstroemius 1878 p. 57* 582 claroque ω: -aque **P** 583 iobent (v) **B**^{1} 584 Sollicitis ω: -ti **P** conputet *ex* -at **B**^{1}: computet **P** 586 aut[illegible] ego (-em) **L**: aut ego **Cgbr** ego *om.* **P** *plane necessarium* 588 iste **Q** 589 coetu (ł voto) **r**^{2} 591 fugura **b** 592 ante diu **Q** nostro **P**: nostra ω *fortasse recte*; *an* vestro? 593 vitarem **L**: vetarem (ł bant) **r**^{1}

si taceam, nequeo miser exaudire cadentem 595
Argolicumque oculis haurire vacantibus ignem.
vincamur, Pietas; pone heia altaria, virgo,
quaeramus superos.' facit illa, acieque sagaci
sanguineos flammarum apices geminumque per aras
ignem et clara tamen mediae fastigia lucis 600
orta docet; tunc in speciem serpentis inanem
ancipiti gyro volvi frangique ruborem
demonstrat dubio, patriasque inluminat umbras.
ille coronatos iamdudum amplectitur ignes,
fatidicum sorbens vultu flagrante vaporem. 605
stant tristes horrore comae, vittasque prementes
caesaries insana levat: diducta putares
lumina consumptumque genis rediisse nitorem.
tandem exundanti permisit verba furori:
'audite, o sontes, extrema litamina divum, 610
Labdacidae: venit alma salus, sed limite duro.
Martius inferias et saeva efflagitat anguis
sacra: cadat generis quicumque novissimus extat
viperei, datur hoc tantum victoria pacto.
felix, qui tanta lucem mercede relinquet.' 615
stabat fatidici prope saeva altaria vatis
maestus, adhuc patriae et tantum communia lugens
fata, Creon: grandem subiti cum fulminis ictum,

---

595 nequeo *ex* neque o **L**^{1} 598 ꝉacieque (aꝉ acieque **B**^{1} *mg.*) **B**^{1}: ~~facieque~~ [acieque] **Q**^{1}: ▒acieque **L** fugaci **C** 599 -que *s. l. add.* **Q**^{1} 601 Orsa *ex* -ta *μ*^{2}: Orta (ꝉ orsa **f**^{1} *mg.*) **f** 605 sorbens *ex* -rv- **P**^{1} 606 vi[t]tasque **P**^{1}**L**^{σ} prementes **P**: tre- *ω* 607 Cesari[e]as **L**^{σ} diducta *ex* de- **Q**^{1} diducta putares levat **P** 608 genis *ex* -as **Q**^{1} 609 furori (-re **b r**) *ω*: nitorem **P** (*e v. 608*) 610 extre▒▒amina (-ma lit-) *μ* litanima **P** 611 salns [v] **L**^{1} limine [ti] **N**^{2}: limine *Valckenarius* 613 cadit **C** 614 tantum datur hoc *μ* 615 tanta *ex* -to **Q**^{1} relinquat [ꝉ et] **r**^{1}: relinquit **f**: meretur *μ* 617 et **P**: *om* *ω* tantum patriae **BLf** lugens *ω*: iungens **P** 618 subiti q[a]c fulminis ictum *add.* **b**^{2}

non secus ac torta traiectus cuspide pectus,
accipit exanimis sentitque Menoecea posci. 620
monstrat enim suadetque timor; stupet anxius alto
corda metu glaciante pater: Trinacria qualis
ora repercussum Libyco mare sumit ab aestu.
mox plenum Phoebo vatem et celerare iubentem
nunc humilis genua amplectens, nunc ora canentis 625
nequiquam reticere rogat; iam Fama sacratam
vocem amplexa volat, clamantque oracula Thebae.
nunc, age, quis stimulos et pulchrae gaudia mortis
addiderit iuveni — neque enim haec absentibus umquam
mens homini transmissa deis —, memor incipe Clio, 630
saecula te quoniam penes et digesta vetustas.
□ diva Iovis solio iuxta comes, unde per orbem
rara dari terrisque solet contingere, Virtus,
seu pater omnipotens tribuit, sive ipsa capacis
elegit penetrare viros, caelestibus ut tunc 635
desiluit gavisa plagis! dant clara meanti
astra locum quosque ipsa polis adfixerat ignes.
iamque premit terras, nec vultus ab aethere longe;
sed placuit mutare genas, fit provida Manto,
responsis ut plena fides, et fraude priores 640

---

t
620 exanimis *ex* -us **B**[1] sentique **f** moenecea **P**: menoec-
r ·s·nep
cea **b** 621 Monstat **B**[1] instupet **P** (*i. istupet*) 622 pater **P**[r]
623 Hora **M** liby coma resumit **B** sumsit *ex* sumit **L**[σ]
·era e
624 celare **Q**[1]: celare **C** 625 amplectans **L**[1] 628 quis **PDCb**: qui *ω*: quis *ex* qui **f**[1]*ν*[1] stimulos (sti- *in ras.* **L**[1]) *ω*: tumulos **P** et *om.* **L** 631 et *ω*: est **P** penes quoniam *μ*
voluptas
vetustas *ω*: voluptas **P**: vetustas **N**[2] 632 orbem *ω*:
v
urbem **Pf** 634 sine **Q**[1] ipsa (*ex* -o) **Q**[1]: ipse **C** capaces **P**:
-re ros l i
capacis *ex* ra- **C** 635 penetrale viri **N**[2]: penetrare viros **r**[2]
n
tunc **P***ω*: tunc **B**[1]: nunc (*ex* tunc **b**) **fb***ν* 636—755 *folio inserto suppl.* **Q**[r] (∼ ς) *cuius lectiones omisi* 636 gravisa **L**[σ]
637 polis (-us **C**) *ω*: potens **P** 638 vultus *ω*: virtus **P**
e
640 plena **P***ω*: plana **fbr***μ*: plana *ν*[2]

exuitur voltus. abiit horrorque vigorque
ex oculis, paulum decoris permansit honosque
mollior, et posito vatum gestamina ferro
subdita; descendunt vestes, torvisque ligatur
vitta comis — nam laurus erat —; tamen aspera produnt
ora deam nimiique gradus. sic Lydia coniunx 646
Amphitryoniaden exutum horrentia terga
perdere Sidonios umeris ridebat amictus
et turbare colus et tympana rumpere dextra.
sed neque te indecorem sacris dignumque iuberi 650
talia Dircaea stantem pro turre, Menoeceu,
invenit; inmensae reserato limine portae
sternebas Danaos, pariter Mavortius Haemon.
sed consanguinei quamvis atque omnia fratres,
tu prior: exanimes circum cumulantur acervi; 655
omne sedet telum, nulli sine caedibus ictus —
necdum aderat Virtus —, non mens, non dextra quiescit,
non avida arma vacant, ipsa insanire videtur
Sphinx galeae custos, visoque animata cruore
emicat effigies et sparsa orichalca renident: 660
cum dea pugnantis capulum dextramque repressit:
'magnanime o iuvenis, quo non agnoverit ullum
certius armifero Cadmi de semine Mavors,
linque humiles pugnas, non haec tibi debita virtus:
astra vocant, caeloque animam, plus concipe, mittes. 665

---

643 et (ex- **K**: et de- **S**) posito vatum *ω*: et post ṇọ (heo) vatum **P**[1] (n ∼ it) 645 nāụ **P**[1] (*cf. 1, 334*) 646 Ora *ex* -o **B**[1] deum **f** nimiique *ex* -osque **P**[c] 648 ridebat *ω*: redimibat **P** 651 Thalia dirchae **P** menoeceum **Pb**: -caeu▒ (-m) **B**: meçceu (‹ ne; o meneceu) **L**[1] 652 Invenit (·s· virtus) **P**[r] immensam (e) **P**[c] reserata **b** 653 Sternebas **P**[r]: -bas *ex* -bat **B**[1] 656 nullis in▒ (-e) **P** igctus **L**[1] 657 Nedum (o) **f**[1] 658 vocant **B** 659 Spinx **Mf** galleae **L** 660 oricalca **Pb**: orialca **C** 661 pugnantis *ex* -tes **f**: -tes **P** 662 o *om.* *μ* 663 semine *ex* -de? **P**[1] 664 Linque *ex* -gue **B**[1] 665 mittes *ω*: mittis **PB**: -is (e) **L**[σ]

iamdudum hoc hilaris genitor bacchatur ad aras,
hoc ignes fibraeque volunt, hoc urguet Apollo:
terrigenam cuncto patriae pro sanguine poscunt.
fama canit monitus, gaudet Cadmeia plebes
certa tui; rape mente deos, rape nobile fatum. 670
i, precor, adcelera, ne proximus occupet Haemon.'
sic ait, et magna cunctantis pectora dextra
permulsit tacite seseque in corde reliquit.
fulminis haut citius radiis adflata cupressus
conbibit infestas et stirpe et vertice flammas, 675
quam iuvenis multo possessus numine pectus
erexit sensus letique invasit amorem.
ut vero aversae gressumque habitumque notavit
et subitam a terris in nubila crescere Manto,
obstipuit. 'sequimur, divum quaecumque vocasti, 680
nec tarde paremus,' ait; iamiamque recedens
instantem vallo Pylium tamen Agrea fixit.
armigeri fessum excipiunt; tum vulgus euntem
auctorem pacis servatoremque deumque
conclamat gaudens atque ignibus implet honestis. 685

---

685 *Serv.* Aen. 9, 649 sicut Statius de Menoeceo: et laudibus inplet honestis

---

666 hilares P 667 volvunt B[1] hoc ω: haec P apollos P[1] 668 patriae *s. l.* f[1] 669 gaudet ω: audet P gadmeia f plebes *ex* bl- P[1]: plepes f 670 Certa tui ω: Certatim P 671 neç M[σ] occupet *ex* -at B[1]: -at L: occipet (v) f[1] 672 magna ω: magno P cunctantis *fortasse ex* -es P[1] 673 tacitae P reliquit (n) M[1]: -linquit Cr 674 haut *ex* ac L[σ]: aut Bf 675 Conbibit *ex* -vivit P[c]: Cumbibit (com) M[1] 676 numine *ex* no- C 678 aversae ω: adversae Sbr: adversae P[r]: aversae *ex* adv- ? L[1] gressumque ω: -um P 679 a *om.* P 680 Obstupuit b: Ostimuit r quicumque μ 681 paremus ω: pstremus P[r] 682 ullo (a) L[σ] pylium (pyl *-in ras.*) B[1]: primum C 683 tum ω: tunc P 684 Auctorem *ex* Autt- P[c] 685 *ex* ignibus P[r] *videtur correxisse* amnibus (laudibus): ignibus C: laudibus *Serv.* honestus b: -t[illegible]is L

iamque iter ad muros cursu festinus anhelo
optinet et miseros gaudet vitasse parentes,
cum genitor — steteruntque ambo et vox haesit utrimque, □
deiectaeque genae. tandem pater ante profatus:
'quis novus inceptis rapuit te casus ab armis? 690
quae bello graviora paras? dic, nate, precanti,
cur tibi torva acies? cur hic truculentus in ore
pallor, et ad patrios non stant tua lumina voltus?
audisti responsa, palam est. per ego oro tuosque,
nate, meosque annos miseraeque per ubera matris, 695
ne vati, ne crede, puer! superine profanum
dignantur stimulare senem, cui vultus inanis
extinctique orbes et poena simillima diro
Oedipodae? quid si insidiis et fraude dolosa
rex agit, extrema est cui nostra in sorte timori 700
nobilitas tuaque ante duces notissima virtus?
illius haec forsan, remur quae verba deorum;
ille monet! ne frena animo permitte calenti,
da spatium tenuemque moram, male cuncta ministrat
impetus; hoc, oro, munus concede parenti. 705
sic tua maturis signentur tempora canis,
et sis ipse parens et ad hunc, animose, timorem
pervenias: ne perge meos orbare penates.
externi te nempe patres alienaque tangunt
pignora? si pudor est, primum miserere tuorum. 710
haec pietas, hic verus honos; ibi gloria tantum

---

687 Obtinet P 688 steter$\overset{a}{\underset{\cdot}{u}}$nt^{que} M^1: -rantque C: -rant Cfμ: -runt *Menkius* utrimque Pω: utrique KC 689 *om.* L^1, *add.* L^1 *mg.* profatus (*ex* -ur B^1) Pω: -tur f 690 Qui f cassus L 691 di$\overset{c}{\underset{\cdot}{g}}$nate P^1 692 $\overset{v}{t}$oria f^2 hoc B: $\overset{hic}{hoc}$ D hore B 693 voltus Bν: vu- P 695 meosque ω: meos P 699 insidi$\overset{i}{\underset{\cdot}{a}}$s f 700 $\overset{ait}{agit}$ D: ait (a- *in ras. duarum litt.* L$^{\sigma}$) Lf extrema est cui nostra ω: cui nostra extrema P tim$\overset{o}{e}$ri B^1 701 notissima *ex* nov- C 702 *om.* L^1, *add.* L^1 *mg.* *recte distinxit Bentleius* 707 sis *ex* sic L$^{\sigma}$ 708 orbare *ex* orn- M^1 711 hi$\overset{n}{\underset{\cdot}{c}}$ B: hic D:

ventosumque decus titulique in morte latentes.
nec timidus te flecto parens: i, proelia misce,
i Danaas acies mediosque per obvius enses;
non teneo: liceat misero tremibunda lavare 715
vulnera et undantem lacrimis siccare cruorem,
teque iterum saevis iterumque remittere bellis.
hoc malunt Thebae.' sic colla manusque tenebat
inplicitus; sed nec lacrimae nec verba movebant
dis votum iuvenem; quin et monstrantibus illis 720
fraude patrem tacita subit avertitque timorem:
'falleris heu verosque metus, pater optime, nescis.
non me ulli monitus, nec vatum exorsa furentum
sollicitant vanisque movent: sibi callidus ista
Tiresias nataeque canat; non si ipse reclusis 725
comminus ex adytis in me insaniret Apollo.
sed gravis unanimi casus me fratris ad urbem
sponte refert: gemit Inachia mihi saucius Haemon
cuspide; vix illum medio de pulvere belli
inter utrasque acies, iamiamque tenentibus Argis — 730
sed moror; i, refove dubium turbaeve ferenti

---

hinc M[σ] (hic): hinc b r μ verus *om.* K honos ibi (*ex* ubi μ: ubi M f: ubi *ex* ibi L[1]) ω: tibi honor et P[1] 712 morte *ex* monte P[1] 713 tumidus C i *om.* P 714 Per ν mediasque C: -usque N 715 labare P 716 sccare (i) P[1] 717 iterumque (iterum) P[r] remittere *in ras.* P[1] 718 malum L[1]: Malunt L[1] *mg.* si (o) f[1] 719 lacrime *ex* -mis b[1] (*cf. v. 716*) 720 iuvem (ne) P[1] 721 Fraudem P[1] tacite (a) M[1]: tatita (c) f[2] 722 ferosque L 723 illi C 724 vanisque P: manesque ω istic (*i.* -a) P 725 nataeque ω: -taque P canit (a) L[1] 726 Comminus ω: Communis (v) P[1] 727 gravis ω: magis P: magis (gravis) D unanimis N: -mi▒ C 728 refret L hemon *ex* -um P[1]: *ex* hismon b[1] 729 illum (video) P[r] velli f 730 acies *om.* f[1], *add. s. l.* f[r] iamiam▒ (que) L 731 refove *ex* -be P[1] dubium▒ (-que) f turbaeve P: -que ω: -ve (que) D ferenti P ω: furenti B L: furenti (e) D

dic, parcant leviterque vehant; ego vulnera doctum
iungere supremique fugam revocare cruoris
Aetiona petam.' sic inperfecta locutus
effugit; illi atra mersum caligine pectus 735
confudit sensus; pietas incerta vagatur
discordantque metus, inpellunt credere Parcae.
turbidus interea ruptis venientia portis
agmina belligeri Capaneus agit aequore campi,
cornua nunc equitum, cuneos nunc ille pedestris, 740
et proculcantes moderantum funera currus;
idem altas turres saxis et turbine crebro
laxat, agit turmas idem atque in sanguine fumat. □
nunc spargit torquens volucri nova vulnera plumbo,
nunc iaculum excusso rotat in sublime lacerto, 745
nullaque tectorum subit ad fastigia, quae non
deferat hasta virum perfusaque caede recurrat.
nec iam aut Oeniden aut Hippomedonta peremptos
aut vatem Pelopea phalanx aut Arcada credunt:
quin socium coiisse animas et corpore in uno 750
stare omnes, ita cuncta replet. non ullius aetas,
non cultus, non forma movet; pugnantibus idem
supplicibusque furit; non quisquam obsistere contra,

---

732 vulnere (a) P[1] 733 luniere (g) L[1]: ungere *Phillimorius, sed haec parva laus in medico* suppremique fb 734 Aetiona (Pet-K: Act- fμ: Aec- ν) ω: Aethiona (Aech- D) PMDr: Eetiona *Gronovius, cf. 7, 757* imperfecto b 735 illi *ex* -le B[1] morsum (e) M$^{\sigma}$ 736 Confundit f vagatur ω: voc- P 737 inpallunt (e) L$^{\sigma}$ 738 raptis (ł ruptis) r[1] 739 aequorae P 740 cuneos ω: cunctos P pedestres P 741 At L 742 altas (-a[s] B[1]) ω: alias P 743 ait (g) L[1] atque idem C sumat μ 745 iaculom (v) M[1] 746 vestigia L 747 Deserat C hausta r 748 aut *om.* f oeniden[illegible] B: -em f 749 opem (vatem) r[2] archada P
750 Qui μ coiisse ω: coisse PLMCμ: coisse (i) f$^{r}\nu$[2]
751 replent B[1] 753 Suplicibus B

non belli temptare vices: procul arma furentis
terribilisque iubas et frontem cassidis horrent. 755
at pius electa murorum in parte Menoeceus
iam sacer aspectu solitoque augustior ore,
ceu subito in terras supero demissus ab axe,
constitit, exempta manifestus casside nosci,
despexitque acies hominum et clamore profundo 760
convertit campum iussitque silentia bello.
'armorum superi, tuque o qui funere tanto
indulges mihi, Phoebe, mori, date gaudia Thebis,
quae pepigi et toto quae sanguine prodigus emi.
ferte retro bellum captaeque inpingite Lernae 765
relliquias turpes, confixaque terga foventes
Inachus indecores pater aversetur alumnos.
at Tyriis templa, arva, domos, conubia, natos
reddite morte mea: si vos placita hostia iuvi,
si non attonitis vatis consulta recepi 770
auribus et Thebis nondum credentibus hausi,
haec Amphioniis pro me persolvite tectis
ac mihi deceptum, precor, exorate parentem.'
sic ait, insignemque animam mucrone corusco
dedignantem artus pridem maestamque teneri 775

---

756 sq. cf. *Drac.* laud. dei 3, 260 sq.

---

755 Terribilesque P iubas ω: tubas P 756 electa Pω (*quod explicat Imhofius*): erecta *Schrader male* meneus (·oe) L[1] 757 Iam ω: Tam P angustior C 759 exempto r manifestas (v) L[1] 760 Despexit(que) f[r] 761 Iussitque (I- *an* i- *dubium*) P 764 toto *ex* -a L[σ]: voto *Valckenarius*, *sed* toto *explicatur notione* prodigus toto(quae) B[1]: toto quae *ex* totoque fr[2] 765 bellom (v) P[1] (*nempe scripturus erat* bello, *sed statim correxit*) 766 Reliquias P foventes *ex* fa- L[σ] 767 Inacchus B adversetur N alumnos *ex* -us P[1] 768 Et C 769 placita Qς *Gronovius*: placida Pω: piat[illegible] K iuvit r: vivit μ 770 attonitus L 771 ~~nondum~~ nondum P[1] ausi (h) Q[2]: ausi M[σ] 772 amphionis (i) B[1]: -nis f tectis *Schrader* (*cf. 1, 279*): terris Pω 773 Ac ω: At Pς 775 teneri *ex* -re L[1]

arripit atque uno quaesitam vulnere rumpit.
sanguine tunc spargit turres et moenia lustrat,
seque super medias acies, nondum ense remisso,
iecit et in saevos cadere est conatus Achivos.
ast illum amplexae Pietas Virtusque ferebant 780
leniter ad terras corpus; nam spiritus olim
ante Iovem et summis apicem sibi poscit in astris.
iamque intra muros nullo sudore receptum
gaudentes heroa ferunt: abscesserat ultro
Tantalidum venerata cohors; subit agmine longo 785
colla inter iuvenum, laetisque favoribus omni
concinitur vulgo Cadmum atque Amphiona supra
conditor; hi sertis, hi veris honore solutos
adcumulant artus patriaque in sede reponunt
corpus adoratum. repetunt mox bella peractis 790
laudibus; hic victa genitor lacrimabilis ira
congemit, et tandem matri data flere potestas:
'lustralemne feris ego te, puer inclyte, Thebis
devotumque caput vilis ceu mater alebam?
quod molita nefas, cui tantum invisa deorum? 795
non ego monstrifero coitu revoluta novavi
pignora, nec nato peperi funesta nepotes.
quid refert? potitur natis Iocasta ducesque

---

777 spargit (-sit f) ω: spargi P 779 Iectit (Flectit) P[1]: Iecit DL$^{\sigma}$: Flectit (l iecit) rμ: Flectit ν[2] 780 iustusque (al. virtus) f^{r} 782 *om.* f, *in* BL *post 787 legitur, a* B[3] *in suum locum revocatus est, a* L[1] *deletus est et iuxta adscriptus versui 781* poscit Pω: quaerit b in astris Q[1] *in ras.* 784 abcesserat f 786 fovoribus (a) M[1] 787 gadmum f amphioria B 788 Conditor ω: -tur (*ex* -tor M[1]Q[2]) PMQCμ solutos ς *Peyraredus*: soluto ω: solito (v) P[1] 790 adhoratum B 791 vitam r *post* 791 *in* P *scriptus erat v. 810, sed erasus est* 796 coitu (-i- *in ras.* B[3]) ω: cultu P: cui tu r novavi Qbς *Heinsius*: notavi ω: natavi P: novavi (ta) D: notavi (l v) ν[2] 799 *ante* 798 *in* P 798 refrt (e) L$^{\sigma}$ potitur natis P: habet (a- (h) B[1]) ecce suos (suos *om.* S) ω, *ubi* ecce *ineptum* iocasqua (ta) B[1]: iacasta (o) Q[1]

regnantesque videt: nos saeva piacula bello
demus, ut alterni — placet hoc tibi, fulminis auctor —
Oedipodionii mutent diademata fratres! 801
quid superos hominesve queror? tu, saeve Menoeceu,
tu miseram ante omnis properasti extinguere matrem.
unde hic mortis amor? quae sacra insania menti?
quosve ego conceptus aut quae male pignora fudi 805
tam diversa mihi? nimirum Martius anguis,
quaeque novis proavum tellus effloruit armis —
hinc animi tristes nimiusque in pectore Mavors,
et de matre nihil. sponte en ultroque peremptus
inrumpis maestas Fatis nolentibus umbras. 810
ast egomet Danaos Capaneaque tela verebar:
haec erat, haec metuenda manus ferrumque, quod amens
ipsa dedi. viden ut iugulo consumpserit ensem?
altius haut quisquam Danaum mucrone subisset.'
  diceret infelix etiamnum et cuncta repleret 815
questibus: abducunt comites famulaeque perosam
solantes thalamoque tenent, sedet eruta multo
ungue genas; non illa diem, non verba precantum
respicit aut visus flectit tellure relictos,
iam vocis, iam mentis inops. sic aspera tigris 820
fetibus abreptis Scythico deserta sub antro
accubat et tepidi lambit vestigia saxi;

---

799 bellis **B** 800 alterni ω: alterniṣ **P**[1]: alternis *Garrodius, sed displicet tautologia* alternis .. mutent 801 Oedipodioni (i *suprascr.*) **P**[1]: -ionides **N** mutant **r** diademata *ex* -te **Q**[1] 802 Quid ω: Quis **P** tu saemenochei (*ex* -eo **P**[1]) **P** 803 omnes **P** properas **f** extinguere ω: -gue **P** 805 male ω: mala **PQD**μ 807 et floruit **L** *post* 808 *in* **P** *iterum crasus est v.* 810 809 sponte▒ (-m) **Q** 810 Irrumpit **C** 811 Ast ω: At **P**: *om.* **K** 812 metenda (v *suprascr.*) **M**$^{\sigma}$ ferrum quod amabas **f** 813 vide (n *suprascr.*) **f**^{r} consuperat **N** 814 aut **PBL**[1]: had **b** danaum **P**ν: -ao ω danao quisquam **f** 815 replesset **N** 816 abducunt *ex* add- **L**$^{\sigma}$: at sumunt **f** 817 sed et **C**: sed ▒ **L**: sed **N**[1] multo *ex* -a **L**$^{\sigma}$ 821 Foetibus **P** abreptis *ex* -ru- **Q**[1]: arreptis **N** 822 tipidi (e *suprascr.*) **Q**[2]: trepidi **L**

nusquam irae, sedit rabidi feritasque famesque
oris, eunt praeter secura armenta gregesque:
aspicit illa iacens; ubi enim, quibus ubera pascat 825
aut quos ingenti premat expectata rapina?
hactenus arma, tubae, ferrumque et vulnera: sed nunc
comminus astrigeros Capaneus tollendus in axis.
non mihi iam solito vatum de more canendum;
maior ab Aoniis poscenda amentia lucis: 830
mecum omnes audete deae! sive ille profunda
missus nocte furor, Capaneaque signa secutae
arma Iovem contra Stygiae rapuere sorores,
seu virtus egressa modum, seu gloria praeceps,
seu magnae data fata neci, seu laeta malorum 835
principia et blandae superum mortalibus irae.
iam sordent terrena viro taedetque profundae
caedis, et exhaustis olim Graiumque suisque
missilibus lassa respexit in aethera dextra.
ardua mox torvo metitur culmina visu, 840
innumerosque gradus, gemina latus arbore clusus,

---

830 *Serv.* Aen. 12, 500 ac si diceret: nec Musa nec Apollo sufficiunt. Statius: maior ab Aoniis sumenda dementia . . . deae!

---

823 sedit **P**ω: cedit **Q** rabidi *Vollmer 1896 p. 33*: rapidi **P**: rabies ω *in* **B** *inter* 822 *et* 823 *exstant linea circumscripta haec*: aƚ et rapidi feritas iraeque famesque *in* **f** *v. 823 sic scriptus est*: Nusquam irae et rabies feritas iraeque famesque 826 ruina μ 827 Actenus **L** 828 astriferos **M** tollendus *ex* -tes **L**$^\sigma$ axes **P** 829 canendum (-dus **C**) ω: canentum **P**ς *Heinsius* 830 ^{a}oniis **f**^{2} poscenda amentia *Kohlmannus*: sumenda poscenda amentia **P**^{1}: sumenda audacia (aƚ amentia **B**^{1} *mg.*) ω: sumenda amentia **K**: sumenda audacia (poscenda amentia) **N**^{2}: sumenda amentia (audacia) **D**: sumenta audacia (ƚ amentia) **L**$^\sigma$: sumenda dementia *Serv.* amentia *explicat* **Σ** 831 audete ω: audite **P**: auditi **M** ille *ex* illa **P**^{1}**B**^{1}**L**^{1}**f**^{1} 833 so^{or}res **P**^{1} 835 fata **P**ω: fama ς *an* necis? laeta *explicat* **Σ**, *alius* caeca *ineptam interpolationem* 838 grai[illegible]umque **f** 839 aether^{a}e **M**^{1} 841 In^{nu}merosque **f**^{2} latus *in ras.* **f**^{2}: l^{a}etus **L**$^\sigma$ clusus ω: cl^{a}usus **P**^{r}**f**^{2}: clausos *Wernsdorfius in Stoschi Museo critico I (1774) p. 115, cf. Imhofius*

aerium sibi portat iter, longeque timendus
multifidam quercum flagranti lumine vibrat;
arma rubent una clipeoque incenditur ignis.
'hac' ait, 'in Thebas, hac me iubet ardua virtus 845
ire, Menoeceo qua lubrica sanguine turris.
experiar, quid sacra iuvent, an falsus Apollo.'
dicit, et alterno captiva in moenia gressu
surgit ovans: qualis mediis in nubibus aether
vidit Aloidas, cum cresceret inpia tellus 850
despectura deos nec adhuc inmane veniret
Pelion et trepidum iam tangeret Ossa Tonantem.
tunc vero attoniti fatorum in cardine summo,
ceu suprema lues urbi facibusque cruentis
aequatura solo turres Bellona subiret, 855
omnibus e tectis certatim ingentia saxa
roboraque et validas fundae Balearis habenas —
nam iaculis caeloque vagis spes unde sagittis? —
verum avidi et tormenta rotant et molibus urguent.
ille nec ingestis nec terga sequentibus umquam 860
detrahitur telis, vacuoque sub aere pendens
plana velut terra certus vestigia figat,
tendit et ingenti subit occurrente ruina:

843 lumine ω: fulmine P 844 cl dipeoque f[r] 845 Hac (Ha&c Q) ... hac ω: Haec .. haec P iubet ω: iunct (l superscr.) (*voluitne* vincit?) P[1] (*quod natum ex lectione* iuvet) 847 iuvant BQf falsus (fallus f) ω: fallis P[r]; *fortasse* fallis *retinendum, ita ut post* iuvent *sensus finiatur* 848 Dicit Pω: Dixit ς 849 qualis (e superscr.) L[σ]: quales P 852 tangerat (e superscr.) L[1] 853 Tum Q 854 supprema Bf luces L: dies *Bentleius*, *sed cf. e. g. Lucan. 2, 200* urbi (*sc. advenisset*) P: urbem (*sc. subiret*) ω 856 e *s. l.* P[c]: et Lf 857 validas P: gravidas ω: gravidas (validas superscr.) N[2]: validas (gravidas superscr.) D abenas (h superscr.) B[1] 858 Iam μ: Non *ex* Nam L[σ] unde Pω: una BL (nulla superscr.): nulla b: unde D 859 avdi (i superscr.) P[1]L[σ] et ω: *om.* Pς rotant *ex* no- μ urgent P 860 ingentis (s superscr.) P[1] tela C 862 Plena DN 863 subit ω: subito P occurente (r superscr.) f[2] rugina L[σ]

amnis ut incumbens longaevi robora pontis
adsiduis obpugnat aquis; iam saxa fatiscunt 865
emotaeque trabes: tanto violentior ille —
sentit enim — maiore salo quassatque trahitque
molem aegram, nexus donec celer alveus omnis
abscidit et cursu victor respirat aperto.
utque petita diu celsus fastigia supra 870
eminuit trepidamque adsurgens desuper urbem
vidit et ingenti Thebas exterruit umbra,
increpat attonitos: 'humilesne Amphionis arces,
pro pudor! hi faciles carmenque inbelle secuti,
hi, mentita diu Thebarum fabula, muri? 875
et quidnam egregium prosternere moenia molli
structa lyra?' simul insultans gressuque manuque
molibus obstantis cuneos tabulataque saevus
restruit: absiliunt pontes, tectique prementis
saxea frena labant, dissaeptoque aggere rursus 880
utitur et truncas rupes in templa domosque
praecipitat frangitque suis iam moenibus urbem.

864 incumbens *ex* -ent **L**[σ] 866 trabes *ex* trahes **L**[σ] 867 Sentit **P** (*quod recepit Kohlmannus distinctione correcta*):
enim s
Saevit *ω* olim **L**[σ] quatsatque **P**[1] (*scripturus erat* quatit) 868 omnes **P** 869 cursu *ex* cassu **Q**[1] 870 petita *ω*: perita **P**
ov o
871 Eminuit **Q**: Eminuit **D**: Emicuit ς 873 humilesne **P***ω*: haene illae **N**[2] ς *manifesta interpolatione, quam amplexi sunt Barthius et Garrodius* amphionis *ex* -es **B**[1] 874 -que *om.* **L**[1], *add. s. l.* **L**[σ] inbelle *ex* -la **Q**[1] 875 Hi **PKN**: Et *ω*: E- f
mentita mu t
moritura **L**[σ] ri **P**[1] 876 Et quidnam (Est quid ' **K**: Equidnam **f**[2]) **P***ω*: Ecquidnam *Baehrens*: Et quid tam *Bentleius* 878 Mo[illegible]libus **B**: Mollibus **b** obstantes **P**:
b ob
ostantis **M**[1]: ~~in~~stantis **L**[1] 879 Restruit *ω*: Destruit (*ex* Re- **P**[1]**B**[1]) **PBKMf** *ν*: Destruit *ex* Destrait *μ*: Detrahit **N**: Deruit ς, *cf. Vollmer 1896 p. 29. recte Garrodius contulit* 10, 527 claustra remoliri, *cf etiam refigendi usum apud Sen. dial. 1, 3, 9. 7, 19, 3*
tectique *ω*: lectique **P** prementis ς: -tes **P**: trementis
r
(-es **L**) *ω* 880 labant *ex* da- **L**[1] disceptoque **f**[2]: disceptoque **Lr** 881 rupes *ω*: rudis **P** in *ω*: inter **P**

iamque Iovem circa studiis diversa fremebant
Argolici Tyriique dei; pater aequus utrisque
aspicit ingentes ardentum comminus iras 885
seque obstare videt. gemit inservante noverca
Liber et obliquo respectans lumine patrem:
'nunc ubi saeva manus, meaque heu cunabula flammae,
fulmen, io ubi fulmen?' ait. gemit auctor Apollo,
quas dedit ipse, domos; Lernam Thebasque rependit 890
maestus et intento dubitat Tirynthius arcu;
maternos plangit volucer Danaeius Argos;
flet Venus Harmoniae populos metuensque mariti
stat procul et tacita Gradivum respicit ira.
increpat Aonios audax Tritonia divos, 895
Iunonem tacitam furibunda silentia torquent.
□ non tamen haec turbant pacem Iovis: ecce quierunt
iurgia, cum mediis Capaneus auditus in astris.
'nullane pro trepidis' clamabat, 'numina Thebis
statis? ubi infandae segnes telluris alumni, 900
Bacchus et Alcides? pudet instigare minores.
tu potius venias — quis enim concurrere nobis

896 *Serv.* Aen. 10, 63 Iuno ubique silens inducitur ... Statius: Iunonem tacitam (-ta **F**) ... torquent

884 utriusque *μ* 886 inservante (-er(v)a- **B**^{1}: *in ras.* **L**^{1}) (ł infestante) □ **PB**^{1}**LNb** : inservante **M**$^\sigma$ *ν*^{2}: infestante (*ex* inservante *μ*^{1}) **B**^{3} *mg.* **QKf***μ*: infestare **D** ς novercam **D** 888 meaeque **C** 889 io *om.* **N**^{1}, *add.* **N**^{2} 891 intecto (n) **M**$^\sigma$: intoto (en) **Q**^{2} dubitant **P**^{1} 892 daneius **f** danaeius argos *add.* **N**^{2} 893 armoniae **P**: harmoniae (i) **B**^{1}: harmionae **Q**: harmonae **L**^{1}: hermionae **L**$^\sigma$ *ω* 895 *om.* **L**^{1}, *add.* **L**^{1} *mg.*, *cf. ad 923* aonias (o) **M**^{1} 896 tacitam *ω*: -ta **P**

897 quierunt *Klotzius*: quierant **P**: querant (i) **B**^{1}: queruntur (*ex* -nt **N**^{2}) **MNfb***μ*: queruntur (ierunt) **Q**^{2}: queruntur (ł quierant) *ν*^{2}: quierant (ł queruntur) **L**$^\sigma$: requirant ς 898 auditur **NC** 899 Nullaque (ne) **b**^{1} clamabant **C**^{2} numine **f** 900 segnes *om.* **Mf**^{1}: nobis *s. l. add.* **f**^{2} 901 alchides **P** pudet **P**: piget *ω*: pudor **D** minorem **b** 902 *om.* **L**^{1}, *add.* **L**^{1} *mg.*, *cf. ad 923* concurre (re) **P**^{1}

dignior? en cineres Semeleaque busta tenentur —,
nunc age, nunc totis in me conitere flammis,
Iuppiter! an pavidas tonitru turbare puellas 905
fortior et soceri turres excindere Cadmi?'

ingemuit dictis superum dolor; ipse furentem
risit et incussa sanctarum mole comarum,
'quae non spes hominum tumidae post proelia Phlegrae!
tune etiam feriendus?' ait. premit undique lentum 910
turba deum frendens et tela ultricia poscit,
nec iam audet fatis turbata obsistere coniunx.
ipsa dato nondum caelestis regia signo
sponte tonat, coeunt ipsae sine flamine nubes
adcurruntque imbres: Stygias rupisse catenas 915
Iapetum aut victam supera ad convexa levari
Inarimen Aetnamve putes. pudet ista timere
caelicolas; sed cum in media vertigine mundi
stare virum insanasque vident deposcere pugnas,
mirantur taciti et dubio pro fulmine pallent. 920
coeperat Ogygiae supra fastigia turris
arcanum mugire polus caelumque tenebris
auferri: tenet ille tamen, quas non videt, arces,
fulguraque attritis quotiens micuere procellis,

924 *Isid.* de rer. nat. 30, 1 aiunt naturalium scrutatores

904 conitere ω: continere P: conicere b: convertere r'^{conicere} con-nitere' in me L^{1} 905 a[illegible]t (u?) f 906 Fortior ω: Fortius P 909 non PB^{1}: nam B^{3}ω: nam *ex* non L$^{\sigma}$ tumida μ: tumidi[illegible] (s) L: tumidi br 910 Tune *ex* Tunc B^{1} 911 pos^{o}sit B^{1} 915 Adcurruntque (Oc- μ) ω: -rumque P imbres ω: in res P stygias ω: scytias P (*nempe* STYCIAS *videtur fuisse in codice Iuliani*)

916 Lapetum *ex* Iap- C^{2}: Lappetum *ex* -am L$^{\sigma}$: Lapitum b aut victam (*ex* -um L$^{\sigma}$: vi^{c}ttam B^{3}) ω: aut victum P : aut vinctam K^{2} *Peyraredus*: victum aut *Kohlmannus* 917 Inari^{men}nem P^{c} (*aut* P^{1}): -mon L: I[illegible]ar[illegible]nen f: Inarimen ab μ ethanamque L timere ω: timeri P (*cf.* levari *v. 916*) 918 se^{d} P^{1} 919 deposce^{re} P^{1} 920 taciti ω: -te P ex^{t} ν^{2} dubia^{o} M^{1} pallent PN^{2}ς: pendent ω 921 ogygyae P 923 vidit f *post* 923 *in* L *leguntur* 902. 895 *deleti a* L^{1} 924 attritis (atri- fbr) ω: attristi P procellis ω: -lae P

'his' ait, 'in Thebas, his iam decet ignibus uti, 925
hinc renovare faces lassamque accendere quercum.'
talia dicentem toto Iove fulmen adactum
corripuit: primae fugere in nubila cristae,
et clipei niger umbo cadit, iamque omnia lucent
membra viri. cedunt acies, et terror utrimque, 930
quo ruat, ardenti feriat quas corpore turmas.
[intra se stridere facem galeamque comasque
quaerit, et urentem thoraca repellere dextra
conatus ferri cinerem sub pectore tractat.]
stat tamen, extremumque in sidera versus anhelat, 935
pectoraque invisis obicit fumantia muris,
ne caderet: sed membra virum terrena relincunt,
exuiturque animus; paulum si tardius artus
cessissent, potuit fulmen sperare secundum.

---

causarum, quod ex collisione atque attritu nubium fulgura generentur .. unde et Papinius: fulguraque .. procellis

---

926 renovari **Q** assamque **b** ς 927 *in* **P** *post* 929 *legitur* 928 prima efugere **P** nebula **C** 929 umbo **P** ω: verba r 931 *post* 935 **P** 931 Quo *ex* Quu- **P**[1] ruat ω: ruat et **P** 932—934 *om.* **P** ω, *extant* **D** **B**[3] *mg.* ς, *cf. Hermes 40 (1905) p. 362* 933 Quaerit *codd. corruptum*: sentit *Imhofius*: saevit *ego conieci*: questus *Garrodius parum probabiliter* 936. 935 μ, b a *praescr.* μ[2] 935 anhelat ω: adhaesit **PN**[2] 937 Nec **P**[1]**Q**[1]: Nec **BLMNCfb** relinquunt **P** 938 animis **C** paulum si **P** ω: paulum o si **BMCf**: p. ≋si (o) **L**: paulo si **D** 936—11, 46 *et 11, 409—469 supplevit* **Q**[r] *duobus foliis insertis, cuius lectiones neglexi* 939 Hessissent (ar *suprascr.*) **K**[2] sperare **PDN**[2]ς: meruisse ω [se]cundum **B**[1] *post 939* STATII POETE THEB · LIBER · X · | EXPLICIT INCIPIT LIBER XI **P**

P. PAPINI STATI

THEBAIDOS

LIBER XI.

Postquam magnanimus furias virtutis iniquae
consumpsit Capaneus exspiravitque receptum
fulmen et ad terras longe comitata cadentem
signavit muros ultricis semita flammae,
conponit dextra victor concussa plagarum 5
Iuppiter et vultu caelumque diemque reducit:
gratantur superi, Phlegrae ceu fessus anhelet
proelia et Encelado fumantem inpresserit Aetnen.
ille iacet lacerae conplexus fragmina turris,
torvus adhuc visu memorandaque facta relinquens 10
gentibus atque ipsi non inlaudata Tonanti.
quantus Apollineae temerator matris Averno
tenditur; ipsae horrent, si quando pectore ab alto
emergunt, volucres inmensaque membra iacentis
spectant, dum miserae crescunt in pabula fibrae: 15

11, 5 Componit P 7 anhelat L: -la b 8 encelado (*vel* -che-) ω: encalido (e e *suprascr.*) P^r inpreserit (s *suprascr.*) $M^σ$ aetnen Bfbrμν: etnē (ethnam *sscr.* P^r) P^1 (*cf. 1, 334*): aetnam ω; *cf. Silv. 3, 1, 130* Aetne. *Ach. 1, 490* aetnen PK: -am QC. *alia ratio est Theb. 10, 917* aetnamve (*ante labialem*) 9 fracmina L 10 fata N 11 illaudanda ς *Heinsius* 12 Quantis (v *suprascr.*) f^1 apollinae (e *suprascr.*) P^c 15 Spectant dum ω: -tandum P mirae (se *suprascr.*) f^1 pectora (ł pabula *suprascr.*) r^1

sic gravat iniectus terras hostiliaque urit
arva et anhelantem caelesti sulpure campum.
respirant Thebae, templisque iacentia surgunt
agmina; iam finis votis finisque supremis
planctibus, et natos ausae deponere matres. 20
at vaga palantes campo fuga volvit Achivos.
nec iam hostes turmae aut ferrum mortale timetur:
omnibus ante oculos irae Iovis, omnibus ardent
arma metu galeaeque tonant, visusque paventes
ipse sequi et profugis opponere Iuppiter ignis. 25
instat Agenoreus miles caelique tumultu
utitur: indomitos ut cum Massyla per arva
armenti reges magno leo fregit hiatu
et contentus abit; rauci tunc comminus ursi,
tunc avidi venere lupi, rabieque remissa 30
lambunt degeneres alienae vulnera praedae.
hinc premit Eurymedon, cui rusticus horror in armis,
rustica tela manu, patriumque agitare tumultus:

TESTIMONIA 20 *Serv.* Aen. 7, 518 pressere ad pectora natos: Statius: pressitque Palaemona mater (1, 122). item econtra: nec natos .. matres 27 *Mico* 239 Massila: utitur .. per arva

---

16 teras L 17 sulpure B: sulp(h)ure P^1: sulfure *ex* fulture f^1: funere b 18 Iacentia *an* iac- P *praebeat, dubium* surg(v)ent P^1 19 subpremis B 21 palantes (-t(e)as M)ω: pallentes P Q 22 hostes Pς: hostiles ω: hostiles (hostes) B^1D: host▒es f morte (mortale) D 23 oculis r irae *om.* L^1, *add.* L^σ 24 premunt ~~tonant~~ L^1: premunt (ł tonant) $r^1 \nu^2$: premunt b: tonant (pre tremunt) D 25 Ipse(se) qui L^1 et *om.* PD 27 indomitus LC massylla B: massil▒a f: masyla M: ma(s)syla ν^2 28 Armenti *ex* -mati b^1 reg(e)is M^1 frangit f: fremit (fregit) L^σ 30 Nunc *ex* Tunc L^σ pavidi D rabieque *ex* rap- P^1 33 patri(e)umque agitare (tabat) P^r tumultus PN^2ς: -tum (ł tumul) ω: inultum r

Pan illi genitor; tener hinc conatibus annos
egreditur iuvenemque patrem puer aequat Alatreus: 35
felices ambo, sed fortunatior ille,
quem genuisse iuvat; nec iam dignoscere promptum,
quae magis arma sonent, quo plus eat hasta lacerto.
artatur denso fugientum examine vallum.
quas volvis, Gradive, vices? modo moenia Cadmi 40
scandebant: sua nunc defendunt tecta Pelasgi!
ceu redeunt nubes, ceu circumflantibus austris
alternus procumbit ager, ceu gurgite cano
nunc retegit bibulas, nunc induit aestus harenas.
exspirat late pubes Tirynthia, alumni 45
exuvias imitata dei; trux maeret ab astris
Amphitryoniades Nemeaea in sanguine terga
et similes ramos similesque videre pharetras.
stabat in Argolicae ferrato culmine turris
egregius lituo dextri Mavortis Enyeus 50
hortator; sed tunc miseris dabat utile signum
suadebatque fugam et tutos in castra receptus:
cum subitum obliquo descendit ab aere vulnus,
urgentisque sonum laeva manus aure retenta est,

---

34 hic B¹ (n *superscr.*): hic LCbr 35 puger B alatreus ω: elatres (ł alatreus) P^r: atreus S² (la): elatreus BLKCv, *cf.* 7, 300 36 festinatior (ortu) C 37 dinosce P 38 solent (n) P¹: sonant f 39 exagmine (ex- *s. l.* L^σ) BLbμ 40 volvas (i) L^σ: *om.* f 42 Ceu *ex* Seu C² redeunt L^σ 43 Alternus ω: Aet- P (L ∼ E) 44 induit PN²: obruit ω anhelas (arenas) C² 45 Expirat (s) P¹: Proexpirat (cumbit) B¹: Procumbit (cumbit) ω: Expirat D 46 astris PDN: alto ω 47 Amphitrionades (i) B¹: -trioniades (a) f Nemeaea *Gronovius*: nemea P: nemea (*vel* -aee) ω: -ees C 49 culmine PDN²: margine ω 50 Egreius f mavortis *ex* -ius C enyeus P: enipeus ωΣ 51 tunc PD: tum ω 52 nepotes b 53 subito f aere *ex* aure f¹ vultus (n) b¹ 54 *om.* P Urgentisque *ex* Arg- C² aure ω: aere *Peyraredus parum apte, cf. Imhofius*

sicut erat; fugit in vacuas iam spiritus auras, 55
iam gelida ora tacent, carmen tuba sola peregit.
iamque potens scelerum geminaeque exercita gentis
sanguine Tisiphone fraterna cludere quaerit
□ bella †tuba: nec se tanta in certamina fidit
sufficere, inferna comitem ni sede Megaeram 60
et consanguineos in proelia suscitet angues.
ergo procul vacua concedit valle solumque
ense fodit Stygio terraeque inmurmurat absens
nomen et — Elysiis signum indubitabile regnis —
crinalem attollit longo stridore cerasten: 65
caeruleae dux ille comae, quo protinus omnis
horruit audito tellus pontusque polusque,
et pater Aetnaeos iterum respexit ad ignes.
accipit illa sonum; stabat tunc forte parenti
proxima, dum coetu Capaneus laudatur ab omni 70
Ditis et insignem Stygiis fovet amnibus umbram.
protinus abrupta terrarum mole sub astris
constitit, exultant manes, quantumque profundae
rarescunt tenebrae, tantum de luce recessit.
excipit atra soror dextraeque innexa profatur: 75
'hac, germana, tenus Stygii metuenda parentis

---

55 *in ras.* **L**[1], 56—58 *om.* **L**[1], *add.* **L**[1] *mg., cf. ad* 91. 139
57 exercita **ω**: exterrita **P** genis (t *supra*) **P**[1] 58 tesiphone **PMQ** cludere **brμν**: claudere **ω**: eludere *ex* clu- **P**[c] fraternaque ludere **L** 59 tuba **Pω**, *quod Garrodius frustra conatur defendere cl. Claud. Pros. 1, 65. possis interpretari fratres ad tubae sonitum concurrentes. sed probabiliter Kohlmannus* tuba *ex v. 56 repetitum esse coniecit.* manu *proposuit Imhofius, latinum certe est* acie. fraterno .. rogo *Sandstroemius 1878 p. 58 et* pyra *Postgatius non feliciter* fidit **PN**[2]**ς**: retur **ω** 60 interna **N** 62 concedit **PBLMfr**: consedit (*ex* conc- **ν**[2]) **ω**, *sed perfectum ferri nequit*;
□ vacua .. valle *intellego quasi instrumentalem ablativum* 64 elysiis **ω**: elysii **P** regnis (ł regis *supra*) **P**[r] 66 Ceruleus **μ** 68 respexit **PDNbrς**: prospexit **ω** 69 tunc **PBDN**: tum **ω**: 71 amnibus **ω**: omnibus **P** 72 abruta (p *supra*) **B**[3] mole *ex* more **P**[1]

imperia et iussos potui tolerare furores,
sola super terras hostilique obvia mundo,
dum vos Elysium et faciles conpescitis umbras.
nec pretium deforme morae cassique labores: 80
hoc quodcumque madent campi, quod sanguine fumant □
stagna, quod innumero Lethaea examine gaudet
ripa, meae vires, mea laeta insignia. sed quid
haec ego? Mars habeat, volgataque iactet Enyo.
vidisti — Stygiis certe manifestus in umbris — 85
sanguine foedatum rictus atroque madentem
ora ducem tabo: miseri insatiabilis edit □
me tradente caput. modo nempe horrendus ab astris
descendit vos usque fragor: me sacra premebat
tempestas, ego mixta viri furialibus armis 90
bella deum et magnas ridebam fulminis iras.
sed iam — effabor enim — longo sudore fatiscunt
corda, soror, tardaeque manus; hebet infera caelo
taxus et insuetos angues nimia astra soporant.
tu, cui totus adhuc furor exultantque recentes 95
Cocyti de fonte comae, da iungere vires.
non solitas acies nec Martia bella paramus,

---

77 potui (-t) **M**: putin **L** tollerare **B** 79 elysum (i *supra*) **B**[1] compescitis **P** 80 laboris **QC** 81 madent *ω*: -et **P** 82 lethaeo *ex* -a **Q**[1] exagmine **BQb***μ* 83 sed *ex* si **C**[2] 84 mars *ex* mors **M** abeat (h *supra*) **B**[1]: abeat (h *supra*) *ex* -ot **Q**[1] volgataque **Bf**: vu- **P** enixo **f**[r] 85 Vidisti **P**ς: -tis *ω* stiis (gi *supra*) **L**[σ] manifesta sub *ex* -tus in (ł tum *supra*) **P**[r] 86 foedantem **b**[1]: atro *om.* **f**; hostili *post* fedatum *add.* **f**[r] *mg.* 87 tabo *ω*: tabe **P** miseri *Vollmer 1896 p. 33*: miseris **P**: miserum *ω* insatiabile sedit **P**: -bilis edit *ex* -bile sedit **Q**[2] 88 orrendus **L**[σ] 89 vos (nos (v *supra*) **M**[1]) usque *ω*: vos us[que] **P**[r] me **P**: mea *ω* 90 viri (*i. Capanei*) *ω*: viris (*ex* -ri **B**[2]) **PB** *post* 91 *in* **L** *leguntur* 56—58 *cf. ad* 55 93 Corda **P***ω* *recte*: colla *coni. Garrodius* hebet *ex* hab- **L**[σ]**f**[r] 94 insuetas **r** 95 exultanque (t *supra*) **L**[σ] 97 bella **P***ω* tela **Dr**

sed fratrum — licet alma Fides Pietasque repugnent,
vincentur —, fratrum stringendi comminus enses.
grande opus! ipsae odiis, ipsae discordibus armis 100
aptemur. quid lenta venis? agedum elige, cuius
signa feras. ambo faciles nostrique; sed anceps
volgus et adfatus matris blandamque precatu
Antigonen timeo, paulum ne nostra retardent
consilia. ipse etiam, qui nos lassare precando 105
suetus et ultrices oculorum exposcere Diras,
iam pater est: coetu fertur iam solus ab omni
flere sibi. atque adeo moror ipsa inrumpere Thebas
adsuetumque larem. tibi pareat inpius exul,
Argolicumque inpelle nefas; neu mitis Adrastus 110
praevaleat plebesque, cave, Lernaea moretur.
vade, et in alternas inimica revertere pugnas.'
talia partitae diversum abiere sorores:
ut Notus et Boreas gemino de cardine mundi,
hic nive Rhipaea, Libycis hic pastus harenis, 115
bella cient: clamant amnes, freta, nubila, silvae,
iamque patent strages; plangunt sua damna coloni,
et tamen oppressos miserantur in aequore nautas.
illas ut summo vidit pater altus Olympo

---

103 Σ 11, 383 supra enim de ipsa (*Antigone*) dixerat Furia: blandamque . . retardet consilia 117 *Serv.* Aen. 12, 452 Statius planius de hoc sensu: deflent sua . . nautas

---

98 lic$\overset{e}{a}$t P^1 *recte distinxit Weber* 100 odiis *ex* oriis L^σ (R ~ D) 102 facil$\overset{e}{i}$s M^1 103 V$\overset{v}{o}$lgus $B^1 f^1$: Vulgus P affatus P -que *om.* N^1 104 Antegonen B: Antigonem Q p$\overset{v}{a}$lumne f^1 retardent PD: -det ω Σ *l. l.* 108 adeo . . exul L^1 *in ras. in eodem versu* ideo C 110 indepelle L^σ adrastu$\overset{s}{r}$ P^c 113 diversum *ex* de- L^σ 114 motus B gemino ω: medio P cardine ω: carmine P: car$\overset{dine}{\underline{mine}}$ K^2 115 Hic *ex* Hoc Q^1 riphaea P 116 cla$\overset{m}{r}$ant L^σ amnes ω: manes P $\overset{freta}{fluctus}$ S^1 117 strages *ex* -em L^σ deflent *Serv.* 118 oppressos *ex* -us f aequore ω: -ra P r μ: -re *ex* -ra $M^\sigma f^2$

incestare diem, trepidumque Hyperionis orbem 120
subfundi maculis, torvo sic inchoat ore:
'vidimus armiferos, quo fas erat usque, furores,
caelicolae, licitasque acies, etsi impia bella
unus init ausus que mea procumbere dextra. □
nunc par infandum miserisque incognita terris 125
pugna subest: auferte oculos! absentibus ausint
ista deis lateantque Iovem; sat funera mensae
Tantaleae et sontes vidisse Lycaonis aras
et festina polo ducentes astra Mycenas.
nunc etiam turbanda dies: mala nubila, tellus, 130
accipe, secedantque poli: stat parcere mundo
caelitibusque meis; saltem ne virginis almae
sidera, Ledaei videant neu talia fratres.'
sic pater omnipotens, visusque nocentibus arvis
abstulit, et dulci terrae caruere sereno. 135
iamque per Argolicas Erebo sata virgo cohortis
vestigat Polynicis iter portisque sub ipsis
invenit, incertum leto tot iniqua fugane

---

121 Suffundi P maculas (i *s. l.*) Q[1] torvo . . . armiferos *add. s. l.* Q[2] ore▒ (-m) P 124 ausus que Pω: ausus que (ł dignus) DL$^{\sigma}$: dignusque QMCfb meam B: meam (mea) D procumbere Pω: contempnere B[1] *mg.*: contemnere (procumbere) D dextram B: dextram (dextra) D

126 ausint *ex* abs- P^{c}: absint D: an sint C 127 latantque (e) f[1] s▒at (t) PQ: sat (s- *in ras.*) L$^{\sigma}$ mensae ω: mensis P

128 Tantaleae (-a deae (l) b[1]) ω: -lei P 131 polo (i) b[1] stat (sat) P^{r} mundo PD: caelo (*in ras.* ν[1]) ω: caelo (ł soli) S[2]: soli (ł caelo) M$^{\sigma}$N: soli brμ; *in* L *versus bis scriptus, priore loco ultima voce omissa*: soli ł celo *add.* L$^{\sigma}$, *posteriore* celo *scriptum. alter versus deletus est a* L$^{\sigma}$ 132 Caelitibusque Pω: Sideribusque B: Sideribusque (caelestibus) D saltem ne *eqs.*: pudeat o celicole *sscr.* P^{r} 133 *om.* P

136 herebo b cohortes P 137 policinis (ni s) Q[2] ipsos (i) M[1] 138 *post* 139 P 138 Invenit (·s· polino) P^{r} fugane (te) P^{r}: fatigant f

exeat. et dubios turbarant omina sensus:
viderat, obscura vallum dum nocte pererrat 140
aeger consilii curisque novissima volvens,
coniugis Argiae laceram cum lampade maesta
effigiem — sunt monstra deum, sic ire parabat,
has latura viro taedas erat! —: ergo roganti,
quae via quisve dolor, cur maesta insignia, tantum 145
fleverat atque manu tacitos averterat ignes.
scit mentem vidisse nefas; etenim unde Mycenis
adforet et vallum coniunx inopina subiret?
sed fati monitus vicinaque funera sentit,
ac sentire timet. cum vero Acherontis aperti 150
Dira ter admoto tetigit thoraca flagello,
ardet inops animi, nec tam considere regno,
quam scelus et caedem et perfossi in sanguine fratris
exspirare cupit, subitusque adfatur Adrastum:
'sera quidem, extremus socium gentisque superstes 155
Argolicae, consulta, pater, iam rebus in artis
adgredior; tunc tempus erat, cum sanguis Achivum
integer, ire ultro propriamque capessere pugnam,
non plebis Danaae florem regumque verendas
obiectare animas, ut lamentabile tantis 160

ł omina
139 turbarant **P**: turbabant *ω* omnia **Q**[1]: omnia **N** *post* 139 *in* **L** *leguntur* 57. 58, *del.* **L**[1], *cf. ad 55* 141 consiliis **f** 142 laceram . . maesta **P**: lacera . . . maestam *ω*
erat simił t
144 laturoa **P**[1] ergo roganti **P**[r] 146 aque **r**[2] tacitos **P**: timidos *ω* 150 aperti **P**: operti *ω* 151 Dira **P**: Diva *ω* toraca **P** 152 Ardet *ex* -it **f** inobs *ex* -ps **M**[1] 153 zelus *μ*
ł fusus
perfossi in (in *om.* **PCb**) **P***ω*: perfossum **D**[1]: perfossum **r**: percussum **b**: perfusus *Housmanus, Class. Rev. 20 (1906) p. 37*
fratrem
fratris **D**: fratrem **r** 155 Sera *ex* -o **L**[a] 156 'pater 'consulta **Q**[1] altis **C**: artis *ex* actis **N**[2] 157 cum *ex* tunc **B**[1] achivum (-is **Q**) *ω*: achium **P** 158 propriamque **PBf**: primam-
a
que (-que *om.* **N**: umque **r**) *ω*: propriam primamque **L**[1]:
primamque
propriamque **D** 159 plebis *ex*- es **P**[1]

urbibus induerem capiti decus. aspera quando
praeteriit virtus, nunc saltem exsolvere fas sit,
quae merui. scis namque, socer, licet alta recondas
volnera et adflictum generi vereare pudorem:
ille ego sum, qui te pacem et pia iura regentem — 165
infelix utinamque aliis datus urbibus hospes! —
extorrem patria regnoque — sed exige tandem □
supplicium: fratrem suprema in bella — quid horres?
decretum est fixumque — voco; desiste morari,
nec poteris. non si atra parens miseraeque sorores 170
in media arma cadant, non si ipse ad bella ruenti
obstet et extinctos galeae pater ingerat orbes,
deficiam. anne bibam superest quodcumque cruoris
Inachii et vestris etiamnum mortibus utar?
vidi ego me propter ruptos telluris hiatus, 175
nec subii; vidi exanimum fecique nocentem
Tydea; me Tegea regem indefensa reposcit, □
orbaque Parrhasiis ululat mihi mater in antris.
ipse nec Ismeni ripas, dum stagna cruentat
Hippomedon, Tyrias potui nec scandere turres, 180
dum tonat, et tecum, Capaneu, miscere furores.
quis tantus pro luce timor? sed digna rependam.
conveniant ubi quaeque nurus matresque Pelasgae

---

161 aspera **P**ω: ast ea **BD**: aspera (ł ast ea) **r**[1] quando *ex* quondam **Q**[1] 162 Praeteriit **P**: Praecepit (*ex* -cip- **B**[1]) ω (P ~ R) saltim **M** 164 V(v)olnera **B**[1]: Vu- **P** generi (ł regum) **L**$^{\sigma}$ 165 regentem **P**ω: tegentem *Garrodius* 167 extorris *Schrader* exi[g]e (exigo) **f**[1]: exige **D**: exigo **S** *Imhofius* 168 Supplicium **P**ω: Supplicia **BQMDNf** supprema **PBQb** 169 est *om.* **M**[1] morari *ex* ma- **L**$^{\sigma}$ 170 non ω: nec **P**, *quod vix potest explicari* 171 si ipse ω: si se **S**: ipsae **P** ruentis **B**[3] 172 ingerit **Q** 174 Ina[illegible]chii **B** 175 ego me **PDCb**ν: ego me *ex* -met **BQKg**: ego met ω ego propter[me] μ[1] 176 subi[i] **P**[1] 177 Tegea *Klotzius*: tegee **P**ω, *cf. 4, 287* indefensa **PQ**: indefessa (-deffe- **b**) ω 178 pharrasii **sP** 179 ismeni[i] **P**[1] 180 sandere **Q**: sc(a)indere **b**[1] 183 ubi quaeque *Heinsius* (*cl. Verg. Aen. 7, 400*): ubicumque **P**ω (*sc. sunt*) *quod haud scio annon utique abiciendum sit*; *cf. 12, 23*

longaevique patres, quorum tot gaudia carpsi
orbavique domos: fratri concurro, quid ultra est? 185
spectent et votis victorem Eteoclea poscant.
iamque vale, coniunx, dulcesque valete Mycenae!
at tu, care socer — nec enim omnis culpa malorum
me penes, et superi mecum Parcaeque nocentes —,
sis lenis cineri, meque haec post proelia raptum 190
alitibus fratrique tegas urnamque reportes —
hoc tantum — et natae melius conubia iungas.'
ibant in lacrimas, veluti cum vere reverso
Bistoniae tepuere nives, submittitur ingens
Haemus et angustos Rhodope descendit in amnes. 195
coeperat et leni senior mulcere furentem
adloquio: scidit orsa novo terrore cruenta
Eumenis, alipedemque citum fataliaque arma
protinus, Inachii voltus expressa Pherecli,
optulit ac fidas exclusit casside voces. 200
ac super haec: 'abrumpe moras, celeremus! et illum
adventare ferunt portis.' sic omnia vicit,
conreptumque iniecit equo; volat aequore aperto
pallidus instantemque deae circumspicit umbram.

---

197 *Prisc.* GL II 516, 22 (*propter* scidit) idem in XI: alloquio scidit ipsa .. Eumenis

---

184 *om.* N^1, *add.* N^2 *mg.* carsi b 185 Orbataeque N
o
186 *om.* BLMQNfb, *add.* Q^{2}N^2 *inter versus* pascant D: poscunt ν 188 tu *om.* b 189 mecum . . . nocentes P^1 *in*
ł negas ł neges
ras. 190 post Pω: per f 191 tegas Q^2: tegas N^2 ur-
a reportes ł reportas
namque Pω: -aque Cν: -amque Q^2 reponas Q^{1}D: reponas
vere reverso
L$^\sigma$: reportas f: reponas Cbν 193 vertereverso P^r 194 summitur μ 195 rodope P: rhodopes (*vel* ro-) BLMQCfb$\mu\nu$ 197 orsa Pω: ossa f: ipsa *Prisc.* 199 pherecli P: pherichi (-richi *in ras.*) B: pherali Q: perichi (-cli f) ω, *unde* Perinthi
v.
Gronovius voltus f: vo- B^1: vu- P 200 Obtulit P et C
a
fides M^1 exclusit (-cussit r) ω: excludit P 201 has rumpe f 202 vincit f 203 Correptumque P aequor^e P^1

sacra Iovi merito Tyrius pro fulmine ductor 205
nequiquam Danaos ratus exarmasse ferebat.
nec pater aetherius divomque has ullus ad aras,
sed mala Tisiphone trepidis inserta ministris
adstat et inferno praevertit vota Tonanti.
'summe deum, tibi namque meae primordia Thebae — 210
liveat infandum licet Argos et aspera Iuno —
debent, Sidonios ex quo per litora raptor
turbasti thiasos, dignatus virgine nostra
terga premi et placidas falsum mugire per undas!
nec te vana fides iterum Cadmeia adeptum 215
conubia et Tyrios nimium inrupisse penates:
tandem, inquam, soceros dilectaque moenia gratus
respicis adsertorque tonas; ceu regia caeli
adtemptata tui, sic te pro turribus altis
vidimus urguentem nubes, laetique benignum 220
fulmen et auditos proavis adgnoscimus ignes.
accipe nunc pecudes et magni turis acervos
votivomque marem; dignas sed pendere gratis
haud mortale opus est; certent tibi reddere Bacchus
noster et Alcides, illis haec moenia servas.' 225
dixerat: ast illi niger ignis in ora genasque
prosiluit raptumque comis diadema cremavit.

206 ratus ω: raptos P 207 divomque (v *supra* o) B: -umque P 208 tesiphone PMQbμν: the- BC trepidi[illegible]s L ministris ω: magistris P 211 Livet (a *supra* e) N: Libet et M[1] 214 premi et ω: premit P[1] falsum ω: fassum P 215 cadmei[a] B[1] catmeia deptum L adeptum ω: ademptum PCν[1]: ade[illegible]ptum B 216 inru[illegible]pisse L[σ] 217 inquam ω: umquam P dilectaque (del- B) ω: deie- P 218 assertosque C 219 Attemptata P 220 unguentem (r *supra* n) P[1] lateque μ 221 agnoscimus P: agnovimus (adgn- B: adgn Q: adagn- L[σ] 222 magnos *Wilkinsius* agcervos L[σ] 223 Votivomque B[1]: -vumque P grates P 224 Haud *ex* Aut B[1]: *ex* Had f[1] certent (c- *in ras.* B[3]) ω: certent (tant *supra*) P[r]: -tet C bacchis (v *supra* b) P[1] 225 illic (s *supra* c) P[1] servas P: -va ω 226 illis P[1] neger b 227 captumque (*ex* rap-?) D didema (a *supra*) f[2] creavit (m *supra*) P[1] (*cf.* 1, 334)

tunc ferus ante ictum spumis delubra cruentat
taurus et obstantum mediis e coetibus exit
turbidus insanoque ferens altaria cornu. 230
diffugiunt famuli, et regem solatur haruspex.
ipse instaurari sacrum male fortis agique
imperat, et magnos ficto premit ore timores.
qualis ubi inplicitum Tirynthius ossibus ignem
sensit et Oetaeas membris accedere vestes, 235
vota incepta tamen libataque tura ferebat
durus adhuc patiensque mali; mox grande coactus
ingemuit, victorque furit per viscera Nessus.
nuntius exanimi suspensus pectora cursu
Aepytus ad regem portae statione relicta 240
tendit et haec trepido vix intellectus anhelat:
'rumpe pios cultus intempestivaque, rector,
sacra deum: frater muris circum omnibus instat
portarumque moras frenis adsultat et hastis,
nomine te crebro, te solum in proelia poscens. 245
□ flént maesti retro comites, et uterque loquenti
adgemit et pulsis exercitus obstrepit armis.
ille vocat. nunc tempus erat, sator optime divom!

247 *Mico* 271 Obstrepo: At gemit . . armis

230 -que ferens **PBς**: feriens **ω**: ferens (i *s. l.*) **Q**[1]**L**$^{\sigma}$ 231 Diffugunt (i *s. l.*) **B**[1] aruspex **BQMfb** 234 ibi (v *s. l.*) **B** implicitum **P** tyrithius (n *s. l.*) **P**[1] 235 Sensit **ω**: -tit **P** oteas **P**: ethneas **C** accedere **ω**: -cend- **P** vestes **Pω**: pestes *Baehrens male* 236 tura **Pω**: iura (*ex* vira **Q**[1]) **BQfμ** 237 Purus **f**. patienẋsque **L**$^{\sigma}$ coctus (a *s. l.*) **B**[1] 238 nesus **L** 239 pectore *ex* -ra **f**[1] 240 relicta *ex* -to **L**$^{\sigma}$ 241 ęc **L**$^{\sigma}$ 242 intempestivaque *ex* -voque **f**[1] 243 istat (n *s. l.*) **P**[1] 244 adsustat **b** astis **L** 245 te *s. l.* **P**[1] poscens *ex* -nt **L**$^{\sigma}$ 246. 247 *del. Guietus sine ulla probabilitate* 247 expulsis *ex* et p. **L**$^{\sigma}$ 248 nunc **PBDMfμ**: tunc **ω**: ṭunc (n *s. l.*) **Q**[2]: tunc *ex* nunc **L**$^{\sigma}$ divom (v *s. l.*) **B**[1]: divum **P**

quid meruit Capaneus?' turbatus inhorruit altis
rex odiis, mediaque tamen gavisus in ira est. 250
sic ubi regnator post exulis otia tauri
mugitum hostilem summa tulit aure iuvencus
adgnovitque minas, magna stat fervidus ira
ante gregem spumisque animos ardentibus efflat,
nunc pede torvus humum, nunc cornibus aera findens; 255
horret ager, trepidaeque expectant proelia valles.
nec desunt regni comites: 'sine, moenia pulset
inritus.' 'ille autem fractis huc audeat usque
viribus?' 'hic miseris furor est instare periclo,
nec librare metus et tuta odisse.' 'resiste 260
hic fretus solio, nos propulsabimus hostem,
nos bellare iube.' sic proxima turba, sed ardens
ecce aderat luctu dicturusque omnia belli
libertate Creon: urit fera corda Menoeceus;
nulla patri requies, illum quaeritque tenetque; 265
illum sanguineos proflantem pectore rivos
aspicit et saeva semper de turre cadentem.
ut dubium et pugnas cunctantem Eteoclea vidit:
'ibis' ait, 'neque te ulterius fratremque ducemque,
pessime, funeribus patriae lacrimisque potentem, 270
Eumenidum bellique reum, patiemur inulti.
sat tua non aequis luimus periuria divis.

---

249 capaneus meruit **N** 250 est *om.* **br** 252 arma (aure *supra*) f^1
253 Agnovitque **P** irae P^1; *an* magnae . . irae? 254 efflat **P** N^2 ς: offert ω 255 fi▒ndens f 256 vaccae (ł valles *supra*) **D** ν 257 des▒unt f regni **P**ω: regi **D** N^2 **C** μ ν ς 258 autem **P**ω: aiunt **C** fractis (fretis *supra*) **D** audeat *ex* -di- L^{σ} 260 lib▒rare (e) L^{σ} **M** f 261 Hic **PQKCf**: Hoc (*ex* Hic B^3) ω propulsavimus **L** 262 sic (ł sed *supra*) (-c *add.* M^{σ}) M^{σ} tuoa M^{σ} se(d) P^1 arcens (d *supra*) M^{σ} 263 di▒cturusque f omnia (i *supra*) P^r: omina (*ex* omnia f^r) **Df** 264 lurit P^1 265 tenetẹque P^1
268 et *om.* **BQ** N^1 **fC** vidit *ex* -et L^{σ} 269 fratremque ducemque **P**: -umque -umque (*ex* tuumque Q^1) ω 270 potentem **P**ω: potitum **NCbr** μ ν: potitum (potentem *supra*) **D**: potentem (itum *supra*) Q^2 272 Stat P^1: S▒at ν

urbem armis opibusque gravem et modo civibus artam,
□ ceu caelo deiecta lues inimicave † tellus,
hausisti vacuamque tamen sublimis obumbras? 275
deest servitio plebes: hos ignis egentis
fert humus, hos pelago patrius iam detulit amnis;
□ hi quaerunt artus, illi anxia vulnera curant.
redde agedum miseris fratres natosque patresque,
redde arvis domibusque viros! ubi maximus Hypseus 280
finitimusque Dryas, ubi Phocidos arma sonorae
Euboicique duces? illos tamen aequa duelli
fors tulit ad manes: at tu, pudet! hostia regni,
hostia, nate, iaces, ceu mutus et e grege sanguis,
ei mihi! primitiis ararum et rite nefasto 285
libatus iussusque mori: et cunctabitur ultra
iste nec adverso nunc saltem Marte vocatus
stabit? an in pugnas alium iubet ire profanus
Tiresias iterumque meos oracula nectit

283 *Prisc.* GL III 34, 16 Statius in XI: 'at tu .. ararum et rite nefasto libatus' rite pro ritu posuit

273 artem (a *supra* e) f[1] 274 caelo *ex* -u P[1] deiecta P: demissa (di- f) ω: diversa (mis *supra*) Q[2]: deiecta (demissa *supra*) D *cf. Silv. 1, 2, 154 ubi nunc mihi* decussa *probabilius videtur quam* demissa tellus P ω *corruptum*; labes *Schrader*, stella *Imhofius*, *an* tabes? inhiulcave tellus *Garrodius* 276 Deest P ω (*cf. 10, 236*): Desunt (*ex* Deest μ[2]) f μ: Defit C: Deest nunc b r: iam deest *Weber* (*debebat saltem* deest iam): deest tibi *Owenus male* egentis (e *supra*) P[c] 278 anxia P Q: ardua (ardua *supra*) Q[1] *mg.* ω: anxia D: arida *Müller cl. 608* 279 natos *ex* no- C[1] 280 *om.* Q[1], *add.* Q[1] *mg.* 281 phoeidos *an* phoc- P, *dubium* sonorae ω: sonare P: sonorae *ex* sonare f[2] 282 Eubocique L 283 Fors P ω: Sors K b (Fors b[1] *mg.*) pidet (v *supra*) L[1] 284 et ω: ut P 285 ararum P B *Prisc.*: armorum (anno- K) ω: annorum (armorum *supra*) D: armorum (annorum *supra*) N[2]: ararum (ł armorum *supra*) L[σ]: armorum (ł ararum *supra*) r[1] 286 issusque (u *supra*) P[1]: visusque f cunctabitur *ex* -vi P[1] ultria P[1] 287 saltim M necatus (vo *supra*) b[1] 288 inpungans (ł as *supra*) ν[2]

in gemitus? quid enim misero super unicus Haemon? 290
ille iube subeat, tuque hinc spectator ab alta
turre sede! quid saeva fremis famulamque cohortem
respectas? hi te ire volunt, hi pendere poenas;
ipsa etiam genetrix ipsaeque odere sorores.
in te ardens frater ferrum mortemque minatur 295
saevaque portarum convellit claustra, nec audis?'
sic pater infrendens, miseraque exaestuat ira.
ille sub haec 'non fallis' ait, 'nec te inclyta nati
fata movent: canere illa patrem et iactare decebat.
sed spes sub lacrimis, spes atque occulta cupido 300
his latet: insano praetendis funera voto,
meque premis frustra vacuae ceu proximus aulae.
non ita Sidoniam Fortuna reliquerit urbem,
in te ut sceptra cadant, tanto indignissime nato.
nec mihi difficilis praesens vindicta; sed arma, 305
arma prius, famuli! coeant in proelia fratres.
vult gemitus lenire Creon: lucrare furorem;
victori mihi cuncta lues.' sic iurgia paulum
distulit atque ensem, quem iam dabat ira, repressit.
ictus ut incerto pastoris vulnere serpens 310
erigitur gyro longumque e corpore toto
virus in ora legit; paulum si devius hostis
torsit iter, cecidere minae tumefactaque frustra
colla sedent, irasque sui bibit ipse veneni.

---

290 quid *ex* quod L^{σ} 291 iube *ex* -ve P^{1}: iubes f: iubet B sedeat^{subeat} C^{2} 293 Respectas ω: -tans P ^{h}ite P^{1} hic pendere Q 294 odore^{e} f^{2} 295 te ω: me P 296 conve^{l}lit L^{σ} calustra L audis Pω: audes BLKb audes$^{\text{ł dis}}$ D 297 exestu[illegible]at f 298 inclite^{a} M^{1} 299 Fa^{c}ta L^{σ} decebat ω: solebat P 300 atque *ex* adque L^{σ} 302 proximus *ex* -um L^{σ} 303 reliquerit *ex* -at M^{1}: relinquerit L^{σ} ^{v}orbem P^{1} 304 ut *om.* PD^{1} 305 sed ω: sub P (D ∼ B) 306 Vul^{t} P^{1} 308 lues *om.* μ 312 ora *ex* -o L^{σ} 313 iter$^{\text{ł tunc}}$ L^{σ}: tunc br (tc̄ ∼ it̄)

at genetrix primam funestae sortis ut amens 315
expavit famam — nec tarde credidit —, ibat
scissa comam voltusque et pectore nuda cruento,
non sexus decorisve memor: Pentheia qualis
mater ad insani scandebat culmina montis,
promissum saevo caput adlatura Lyaeo. 320
non comites, non ferre piae vestigia natae
aequa valent: tantum miserae dolor ultimus addit
robur, et exsangues crudescunt luctibus anni.
iamque decus galeae, iam spicula saeva ligabat
ductor et ad lituos hilarem intrepidumque tubarum 325
prospiciebat equom, subito cum apparuit ingens
mater, et ipse metu famulumque expalluit omnis
coetus, et oblatam retro dedit armiger hastam.
'quis furor? unde iterum regni integrata resurgit
Eumenis? ipsi etiam post omnia, comminus ipsi 330
stabitis? usque adeo geminas duxisse cohortes
et facinus mandasse parum est? quo deinde redibit
victor? in hosne sinus? o diri coniugis olim
felices tenebrae! datis, inproba lumina, poenas.
haec spectanda dies? quo, saeve, minantia flectis 335
ora? quid alternus voltus pallorque ruborque
mutat, et obnixi frangunt mala murmura dentes?

---

315 funesti Martis *Imhofius male* ament (s superscr.) f[1] 316 ne C tarde ω: tandem P 317 commam L[1]: co[illegible]mam B vultusque P: vultuque (vo- f: vo- (v superscr.) B[1]) ω 318 secus (x superscr.) M[1] penteia P: pentehia B 320 saevoque caput latura C (ob)latura B[3] 321 ferro (e superscr.) B[1] piae (ipsae superscr.) Pς: ipsae ω: piae D 325 li(t)uos B[1] hilarum f in(pi)tredumque f[2]: trepidumque *Gronovius* 326 equom (v superscr.) B[1]: equum P 327 et *om.* Pf -que *om.* D 328 dedit *i.* ἔθηκεν 330 omna (i superscr.) P[1] ipse (i superscr.) f[2] 332 mandasse *ex* mu- L[σ] 333 osne L[σ] 334 improba P 336 alternus ω: -nos Pνς: -nos (ł us superscr.) D : -nis (v superscr.) M[1] voltus ν: vo- (v superscr.) B[1]: vu- P: vultu f roborque (v superscr.) B[1]: roborque f 337 Mutatur f et *om.* BQLf

me miseram, vinces! prius haec tamen arma necesse est
experiare domi: stabo ipso in limine portae
auspicium infelix scelerumque inmanis imago. 340
haec tibi canities, haec sunt calcanda, nefande,
ubera, perque uterum sonipes hic matris agendus.
parce: quid oppositam capulo parmaque repellis?
non ego te contra Stygiis feralia sanxi
vota deis, caeco nec Erinyas ore rogavi. 345
exaudi miseram: genetrix te, saeve, precatur,
non pater; adde moram sceleri et metire, quod audes.
sed pulsat muros germanus et impia contra
bella ciet? non mater enim, non obstat eunti
ulla soror; te cuncta rogant, hic plangimus omnes. 350
ast ibi vix unus pugnas dissuadet Adrastus,
aut fortasse iubet: tu limina avita deosque
linquis et a nostris in fratrem amplexibus exis?'
at parte ex alia tacitos obstante tumultu
Antigone furata gradus — nec casta retardat 355
virginitas — volat Ogygii fastigia muri
exsuperare furens; senior comes haeret eunti
Actor, et hic summas non duraturus ad arces.

---

338 *Prisc.* GL III 103, 1 *tamen* saepissime completiva invenitur, ut Statius in XI: me miseram . . experiare domi

---

338 vinces **P**ω: vincis *Sandstroemius 1878 p. 59* ora (arma *suprascr.*) **Q**[1] 339 Experiare (-ri[a]re **B**[3]: Expirare (e i *suprascr.*) et **L**[σ]) ω: Expertare (ł expectare *suprascr.*) **P**[r] ipso *ex* -e **L**[σ]: ipsa **b** ν 340 celerumque **L** 341 calcanda (*ex* -de **f**) ω: -cata **P** 344 ferali as anxi (*corr.* **L**[σ]) **L** 345 erinyos (a *suprascr.*) **L**[σ]: erin‖as **Q**: erinas **MCf** rgavi **b**: negavi **C** 346 saeve ω: -va **P** 347 sceleri *ex* -re **Q**[1] quid **b** 349 abstat **r** 350 Ulla *ex* Illa **C**[2] 351 ‖ibi **Q** 352 *om.* **L**[1], *add.* **L**[1] *mg.* 353 Linquis *ex* -es **B**[1]**Q**[1]**f**[2]: -es **L** ~~aexis~~ exis **P**[1] 354 pater (parte *suprascr.*) **Q**[1] obstare (nte *suprascr.*) **L**[σ] 356 ogii **M** 357 volens (furens *suprascr.*) **C** seniorum comes aeret (h *suprascr.*) **L**[σ] comes *om.* **P**[1] *sine lac.*: ‖tunc *sscr.* **P**[c(?)] 358 Actor ω: Auctor **P** duratus (rus *suprascr.*) **L**[σ]

utque procul visis paulum dubitavit in armis,
adgnovitque — nefas! — iaculis et voce superba 360
□ tecta incessentem, magno prius omnia planctu
implet et ex muris ceu descensura profatur:
'conprime tela manu paulumque hanc respice turrem,
frater, et horrentes refer in mea lumina cristas!
agnoscisne hostes? sic annua pacta fidemque 365
poscimus? hi questus, haec est bona causa modesti
exulis? Argolicos per te, germane, penates —
nam Tyriis iam nullus honos —, per si quid in illa
dulce domo, submitte animos: en utraque gentis
turba rogant ambaeque acies; rogat illa suorum 370
Antigone devota malis suspectaque regi,
et tantum tua, dure, soror. saltem ora trucesque
solve genas; liceat voltus fortasse supremum
noscere dilectos et ad haec lamenta videre,
anne fleas. illum gemitu iam supplice mater 375
frangit et exertum dimittere dicitur ensem:
tu mihi fortis adhuc? mihi, quae tua nocte dieque
exilia erroresque fleo, iamiamque tumentem
placavi tibi saepe patrem? quid crimine solvis

---

361 *Eutych.* GL V 483, 2 cuius (*verbi* incessere) idem imperativum libro XI (*389*): solumque . . moras. licet in eodem libro participium quasi frequentativum ut a prima coniugatione veniens lectum est: tecta incessantem

---

360 Agnovitque P 361 incessentem PBDν: -antem *Eutych.* QNg¹fbr: -entem *ex* -antem M¹L^σ: -antem *ex* -entem μ² palnctu L 362 et *om.* r, *add.* r² discensura P profatur ω: -tis P 363 turrem Pω: -im DNQ² 364 ˫orrentes L^σ refert P¹ 366 Poscimus Pω: -mur S *Schrader* hi Pω: in b sunt (est) f² 367 argo lic(o)as Q¹ 368 per se b 369 summitte P: -ite L 370 rogant P¹ ipsa D 373 voltus BL¹: vu- P suppremum B: su|pr- f . 374 Noscere (*ex* Poscere C²) ω: Nosce(i) P¹: nosci *Housmanus cl. Verg. Aen. 3, 61 male.* -re *in* P *saepius omittitur, ita ut* nosci *coniecturae deberi videatur* 377 tu|| L dieque *om.* μ 379 Placcavi B: Pacavi N saepe P: saeve ω

germanum? nempe ille fidem et stata foedera rupit, 380
ille nocens saevusque suis; tamen ecce vocatus
non venit.' his paulum furor elanguescere dictis
coeperat, obstreperet quamquam atque obstaret Erinys;
iam submissa manus, lente iam flectit habenas,
iam tacet; erumpunt gemitus, lacrimasque fatetur 385
cassis; hebent irae, pariterque et abire nocentem
et venisse pudet: subito cum matre repulsa
Eumenis eiecit fractis Eteoclea portis
clamantem: 'venio solumque, quod ante vocasti,
invideo; ne incesse moras, gravis arma tenebat 390
mater; io patria, o regum incertissima tellus,
nunc certe victoris eris!' nec mitior ille
'tandem' inquit, 'scis, saeve, fidem et descendis in aequum?
o mihi nunc primum longo post tempore frater,
congredere: hae leges, haec foedera sola supersunt.' 395
sic hostile tuens fratrem; namque uritur alto
corde, quod innumeri comites, quod regia cassis
instratusque ostro sonipes, quod fulva metallo
parma micet, quamquam haud armis inhonorus et ipse
nec palla volgare nitens: opus ipsa novarat 400

389 *Eutych.* GL V 483, 2 *cf. ad 361*

380 rupit *ex* rumpens B^2 382 furor *om.* b elanguescere Pω: ^{e}languescere (ille *s. l.*) L$^\sigma$: [erasure]liquescere (e-) f^r: liquescere (elanguescere *s. l.*) M$^\sigma$ 383 erin[erasure]is (-nus) P (*cf.* 8, 440 am$\overset{y}{u}$ntae P^1) 384 summissa P abenas P 386 Ca^{s}sis L$^\sigma$ ebent L [erasure] abiere (et *s. l.*) Q^1: et abiere L nocentem *ex* -es B^2: *ex* vol- b^1 391 io PBQ: o LMKN^{1}fμ: ^{et}o ν^2: enim o Dbr patria o ω: patria[erasure] (-e) P regnum Q^1: regnum f incertissa (sima *s. l.*) L$^\sigma$ 393 et *om.* P descendis ω: -dit PL^1 aequum ω: aequam P 394 primum *s. l.* M$^\sigma$ 396 uritur ω: utitur P 397 cassis ω: classis *ex* -es P^1 398 vulva K^1: ful$\overset{v}{m}$a g: fulta ς 399 micent f^1 haud *ex* aut B^{1}L$^\sigma$: haut P: *om.* b inhonoru^s P^1 400 volgare ν: $\overset{v}{o}$- B^1: vu- P novaret C: neverat *ex* nova- L$^\sigma$

Maeoniis Argia modis ac pollice docto
stamina purpureae sociaverat aurea telae.
  iamque in pulvereum Furiis hortantibus aequor
prosiliunt, sua quemque comes stimulatque monetque.
frena tenent ipsae phalerasque et lucida comunt 405
arma manu mixtisque iubas serpentibus augent.
stat consanguineum campo scelus, unius ingens
bellum uteri, coeuntque pares sub casside voltus.
signa pavent, siluere tubae, stupefactaque Martis
cornua; ter nigris avidus regnator ab oris 410
intonuit terque ima soli concussit, et ipsi
armorum fugere dei: nusquam inclyta Virtus,
restinxit Bellona faces, longeque paventes
Mars rapuit currus, et Gorgone cruda virago
□ abstitit, inque vicem Stygiae rubuere sorores. 415
prominet excelsis volgus miserabile tectis,
cuncta madent lacrimis et ab omni plangitur arce.
hinc questi vixisse senes, hinc pectore nudo
stant matres parvosque vetant adtendere natos.
ipse quoque Ogygios monstra ad gentilia manes 420
Tartareus rector porta iubet ire reclusa.
montibus insidunt patriis tristique corona
infecere diem et vinci sua crimina gaudent.

---

401 argi▒a (v) **f** 404 su^{a} **f**^{1} monetque **Pς**: movetque
regit monet ł movet
BQ: regitque **ω**: movetque **D**: regitque **N**^{2}: regitque **ν**^{2}
406 mixtis^{que} **f**^{2}: mixtasque **NCbr** tubas *ex* iuv- **P**^{c}
coeunt
408 euntque **B**^{1}: ^{co}euntque **f**^{2}: euntque **QM**: subeuntque **C**
voltus **Bν**: vu- **P** *de* 409—469 *in* **Q** *folio inserto scriptis cf. ad 11, 46* 409 pavent **P**: tacent **ω** 410 horis **D** 411 ipsi
x u
ex -e **L**^{σ} 413 Restin▒it **B**: Restrinxit **Lfbμν** 414 rapit **P**^{1}
vorago **C** 415 Abstitit **ω**: Obst- **PBL**^{σ}**KN** rubuere **Pω**: subiere *Bentleius*: rediere *Schrader* 416 volgus **Bν**: vu- **P**
e
misarabile **L**^{σ} tecti▒s **L** 417 et *del.* **L**^{σ} 419 attende^{re} **P**^{1}
i
422 patris **B**^{1}

illos ut stimulis ire in discrimen apertis
audiit et sceleri nullum iam obstare pudorem, 425
advolat et medias inmittit Adrastus habenas,
ipse quidem et regnis multum et venerabilis aevo.
sed quid apud tales, quis nec sua pignora curae,
exter honos? tamen ille rogat: 'spectabimus ergo hoc,
Inachidae Tyriique, nefas? ubi iura deique, 430
bella ubi? ne perstate animis. te deprecor, hostis —
quamquam, haec ira sinat, nec tu mihi sanguine longe —,
te, gener, et iubeo; sceptri si tanta cupido est,
exuo regales habitus, i, Lernan et Argos
solus habe!' non verba magis suadentia frangunt 435
accensos, sumptisque semel conatibus opstant,
quam Scytha curvatis erectus fluctibus umquam
Pontus Cyaneos vetuit concurrere montes.
ut periisse preces geminosque ad proelia fusos

428 *Prisc.* GL II 85, 6 exter quoque invenitur, ut Statius in XI Thebaidos: sed quid ... exter honos. *hinc fortasse Class. auct.* ed. Mai IX p. 201 exter, ultimus. Statius Thebaidos: sed quid ... exter honos

424 ut ω: in **P** stimulis ω: -los **P** discrimen apertis ω: discrimina certis (o) **P**ʳ: discrimina pertis **L**¹ 426 medias se (se *adras.*) **N** summittit **C** abenas **B**: hebenas **b** 427 et regnis **PDN**²ς: regnis ω venerabilis evo *ex* -li sevo **L**$^{\sigma}$ 428 quis **P**ω: quae *Prisc.* nec ω: nunc **P**: non ς *Prisc.* 429 Exter (*ex* -et **P**¹) honos **PNK**ς *Prisc.*: Externos ω: Exterφ▒no⁸ **B**¹: Exter‿nos (ł ho) **L**$^{\sigma}$: Externos (ł externos) **D**: Alternos **g**²: Alternos **MfC**μ illa **C**: ipsa **b** spectabimus *ex* -vi- **P**¹ ergo hoc **PN**: ergo ω 430 Inacchidae **B** 431 praestate **b**ν te *s. l.* **f**¹ 432 sinant **P**¹: sinet (a) **B**¹ ⁺longe ⁺sanguine **f**¹ loge **P** 434 i lernan (-am **BM**μν: -an▒ **C**²**f**) ω: lernean (tu) **P**ʳ i ... argos *om.* **N** 435 ʰabe **B**¹ umba (er) **L**$^{\sigma}$ 436 Accensos *ex* -us **f**¹ semel *ex* simul **f**¹: simul **C** 437 scythⁱa **P**¹: sub suᵇ *in ras.* **D** erectis (v) **B**¹ 438 scianeos **f** 439 perisse (i) **P**¹ geminosque ω: -oque **P**

pulvere cornipedes explorarique furentum 440
in digitis amenta videt, fugit omnia linquens,
castra, viros, generum, Thebas, ac fata monentem
conversumque iugo propellit Ariona: qualis
demissus curru laevae post praemia sortis
umbrarum custos mundique novissimus heres 445
palluit, amisso veniens in Tartara caelo.
non tamen indulsit pugnae cunctataque primo
substitit in scelere et paulum Fortuna morata est.
bis cassae periere viae, bis comminus actos
avertit bonus error equos, puraeque nefandi 450
sanguinis obliquis ceciderunt ictibus hastae.
tendunt frena manu, saevis calcaribus urguent
inmeritos; movet et geminas venerabile divom
prodigium turmas, alternaque murmura volvont
mussantes: iterare acies, procurrere saepe 455
impetus et totum miseris opponere bellum.
iamdudum terris coetuque offensa deorum
aversa caeli Pietas in parte sedebat,
non habitu, quo nota prius, non ore sereno,
sed vittis exuta comam, fraternaque bella, 460

---

440 explorarique ω: -vitque P 441 ammenta B: am- f: amm- M$^{\sigma}$ linquens *ex* gu- B[1]f[1] 442 monentem r[2] 443 Conversumque L$^{\sigma}$ iugo (fuga) B[1] quamvis M$^{\sigma}$: quamvis f 444 Dimissus C 447 Sanguis f[2] 448 Subtitit P[1]: Subsistit ν 449 actos (*ex* -tus L$^{\sigma}$: -tus b) ω: ictus P 450 puraeque L$^{\sigma}$: rudesque ν[2]: pareque b 452 saevis P: et saevis ω urgent P 453 divom B[1]: -vum P 454 alternaque ω (*cf. 528*): alienaque P *quod frustra defendit Garrodius cl. Hor. sat. 2, 3, 72* volvont B[1]: -unt P 455 acies Pς: aciem ω: aciem r[2] procumbere M$^{\sigma}$ 456 misereris L[1] 457 coetuque ω: -tusque P 458 Aversa ω: Aversa est P 459 *om.* BMLKNCfbμ: hic deest unus versus B[1] *mg. om.* r, *add.* r[2] 460 Sed vittis (vitis L$^{\sigma}$) ω: Et vitiis P commam B[1]: comis f[1]

ceu soror infelix pugnantum aut anxia mater,
deflebat, saevumque Iovem Parcasque nocentes
vociferans, seseque polis et luce relicta
descensuram Erebo et Stygios iam malle penates.
'quid me' ait, 'ut saevis animantum ac saepe deorum 465
obstaturam animis, princeps Natura, creabas?
nil iam ego per populos, nusquam reverentia nostri.
o furor, o homines diraeque Prometheos artes!
quam bene post Pyrrham tellus pontusque vacabant!
en mortale genus!' dixit, speculataque tempus 470
auxilio 'temptemus' ait, 'licet inrita coner.'
desiluitque polo, niveus sub nubibus atris
quamquam maesta deae sequitur vestigia limes.
vix steterat campo, subita mansuescere pace
agmina sentirique nefas; tunc ora madescunt 475
pectoraque, et tacitus subrepsit fratribus horror.
arma etiam simulata gerens cultusque viriles,
nunc his, nunc illis 'agite, ite, obsistite,' clamat,
'quis nati fratresque domi, quis pignora tanta!
hic quoque — nonne palam est ultro miserescere divos? —
tela cadunt, cunctantur equi, fors ipsa repugnat.' 481
nonnihil inpulerat dubios, ni torva notasset

462 -que *adras.* P iovem *om.* P 464 **Descensuram b** erebo B malle (*ex* melle f²) ω: ~~mille~~ (velle) P^r 465 d(e)uorum P¹ (*cf. 11, 648 Silv. 5, 3, 199*) 466 Obstatur(am) P¹: Obsturam L¹ (Obsta- L¹ *mg.*) creab(a)es L^σ 467 nusquam ω: num- P (po)pulos B¹: (pu)polos L^σ 468 *om.* P dir(i)aeque B⁵: -rique D 469 phyrram P vacabant ω: vocabat P: vacarent DN²: -bant (ł rent) L^σ r¹ 470 Inmortale f 471 Auxilio ω: -lium *ex* -lio P^c: -lio(um) r² tempus (temus) L^σ 472 Dissiluit L atris *Schrader* (*cl. Σ ad v. 473* per nigras nubes): altis Pω 474 subito Lr 476 sub repsi (b *ex* p) Q¹ 477 stimulata Q 478 ne (ite) M^σ: ne f obstite (si) L¹ 479 *an* tanti? 480 Hic PB: His (*ex* Hic Q²) ω mirescere (se) B¹Q² 481 cunctatur (n) Q² 482 Non- ω: Nos- P inpulerat *ex* -it B¹

Tisiphone fraudes caelestique ocior igne
adforet increpitans: 'quid belli obverteris ausis,
numen iners pacique datum? cede, inproba: noster 485
hic campus nosterque dies; nunc sera nocentes
defendis Thebas. ubi tunc, cum bella cieret
Bacchus et armatas furiarent orgia matres?
aut ubi segnis eras, dum Martius inpia serpens
stagna bibit, dum Cadmus arat, dum victa cadit Sphinx,
dum rogat Oedipoden genitor, dum lampade nostra 491
in thalamos Iocasta venit?' sic urguet, et ultro
vitantem aspectus etiam pudibundaque longe
ora reducentem premit adstridentibus hydris
intentatque faces; deiectam in lumina pallam 495
diva trahit magnoque fugit questura Tonanti.

tunc vero accensae stimulis maioribus irae:
arma placent, versaeque volunt spectare cohortes.
instaurant crudele nefas; rex impius aptat
tela et funestae casum prior occupat hastae. 500
illa viam medium clipei conata per orbem
non perfert ictus atque alto vincitur auro.
tunc exul subit et clare funesta precatur:
'di, quos effosso non inritus ore rogavit
Oedipodes flammare nefas, non inproba posco 505
vota: piabo manus et eodem pectora ferro

483 Tesiphone **MQb**: The- **C** 484 obverteris ω: -rit **P**
dies ł te u
486 dies *add. s. l.* **L**$^\sigma$: deusr^2 ν^2 488 armatas ν^2 489 At **B**^{1}
490 cadimus **P**^{1} victa cadit sphinx (spi- **QLMCfb**μ: sphinx
ultro
om. **P**^{1}) **P**^{1}ω: dum semina surgunt **P**^{r} 492 alto **Q**^{1} 493 longe
g
ω: -ga **P** 495 lumina ω: -ne **PN**^{2} 496 fuit **B**^{1} 497 accensae *ex* -a **P**^{1} 499 non rex **L**$^\sigma$ 500 *om.* **L**^{1}, *add.* **L**$^\sigma$ *mg.*
ł sui ł viam
Tela neque **L** occupa^t **P**^{1} 501 viam **L**$^\sigma$: tuos **r**^{2}
503 sub[illegible]it **BQ**: subiit **MCbr** 504 effosso (*ex* of- **B**^{1}) ω: effesso **P**: effesso *vel* -fo- *ex* effuso **Q**^{1}: effuso **Lf**ν
irritus **P** orbe *Gruter* 505 flammare ς *Heinsius*: flammate
a
P: firmate ω posco ω: -cet **P** 506 pectora (-re **Q**^{1}) ω: tempora **P**

rescindam, dum me moriens hic sceptra tenentem
linquat et hunc secum portet minor umbra dolorem.'
hasta subit velox equitis femur inter equique
ilia, letum utrique volens; sed plaga sedentis 510
laxato vitata genu, tamen inrita voti
cuspis in obliquis invenit volnera costis.
it praeceps sonipes strictae contemptor habenae
arvaque sanguineo scribit rutilantia gyro.
exultat fratris credens hunc ille cruorem: 515
credit et ipse metu; totis iamque exul habenis
indulget, caecusque avidos inlidit in aegrum
cornipedem cursus. miscentur frena manusque
telaque, et ad terram turbatis gressibus ambo
praecipitant. ut nocte rates, quas nubilus auster 520
inplicuit, frangunt tonsas mutantque rudentes,
luctataeque diu tenebris hiemique sibique,
sicut erant, imo pariter sedere profundo:
haec pugnae facies. coeunt sine more, sine arte,
tantum animis iraque, atque ignescentia cernunt 525
per galeas odia et voltus rimantur acerbo
lumine: nil adeo mediae telluris, et enses
inpliciti innexaeque manus, alternaque saevi
murmura ceu lituos rapiunt aut signa tubarum. □

---

509 $\overset{n}{\text{i}}$ter f[1] 510 I[illegible]lia B: Ilĭa Q: Illa b: Illi[a] M[1]: Illi f letum ω: lentum P utrique ω: -imque P volans *ex* -ens P[c]: vovem *Heinsius* utrique volens loetum b r 511 viṭtata M[1] tantum *Baehrens* 512 volnera ν: $\overset{v}{\text{o}}$- B[1]: vu- P costis *ex* to- C[1] 513 stricto C: strictae *ex* sti- f[2] 514 rutilantia *ex* -entia P[c] 515 ille Pω: esse b: ire *Burmannus*, *sed* ille *necessarium* 516 [to]tis B[1] 517 caecusque ω: -osque P 520 hauster B 521 frangunt ω: pangunt P tensas b mutantque Pω: nectuntque *Wilkinsius*: miscentque *Slater* ru$\overset{d}{\text{b}}$e$\overset{o}{\text{n}}$tes P[1] 522 Lutataeque P[1] 524 He f 525 animis iraque (irasci K) ω: animos irasque *ex* -is iraque P[r] ign$\overset{e}{\text{o}}$scentia B[1] 526 voltus B: vu- P acerbo *ex* -vo B[1]L[σ] 528 Impliciti (-ta$\overset{i}{\text{e}}$ Q[1]) ω: Inliciti P innexaeque PD: ne- ω manus *ex* -um L[σ]

fulmineos veluti praeceps cum comminus egit 530
ira sues strictisque erexit tergora saetis:
□ igne fremunt oculi, lunataque dentibus uncis
ora sonant; spectat pugnas de rupe propinqua
venator pallens canibusque silentia suadet:
sic avidi incurrunt; necdum letalia miscent 535
volnera, sed coeptus sanguis, facinusque peractum est.
nec iam opus est Furiis; tantum mirantur et adstant
laudantes, hominumque dolent plus posse furores.
fratris uterque furens cupit adfectatque cruorem
et nescit manare suum; tandem inruit exul, 540
hortatusque manum, cui fortior ira nefasque
iustius, alte ensem germani in corpore pressit,
qua male iam plumis imus tegit inguina thorax.
ille dolens nondum, sed ferri frigore primo
territus in clipeum turbatos colligit artus; 545
mox intellecto magis ac magis aeger anhelat
volnere. nec parcit cedenti atque increpat hostis:
'quo retrahis, germane, gradus? hoc languida somno,
hoc regnis effeta quies, hoc longa sub umbra
imperia! exilio rebusque exercita egenis 550
membra vides; disce arma pati nec fidere laetis.'

---

530 Fulmineos *ex* -men- M^1 com P^1 531 suis M^σ tergora *Heinsius*: pectora P ω 532 fremunt *Klotzius*: premunt P: tremunt ω: 533 spectant P^1 pugna B^1 534 canibusque M^σ (ł campus): campusque (canibus) L^σ 536 Volnera BL: Vu- P coeptus ω: eoctus P 538 hominemque B^1 539 Fratris *ex* -es P^1 541 *post* 542 P 541 Hortatusque ω: -urque PDL^σς umanum P^1 542 alte ω: altum P germane (i) D: -no *Heinsius* 543 imus *ex* unus L^σ 544 donens b 545 turbatos PC: -tus ω collit (gi) f^2 547 Volnere B^1: Vu- *ex* Vo- f^2: Vu- P hostis PN: hosti ω: hostem (*ex* -ti μ^2K^2) DKμ: orsis *Baehrens* 548 trahis b hoc P: o ω 549 Hoc P: Et ω effeta (-ecta f) ω: effata P hoc longa P: longaque ω 550 egen[illegible]s f 551 /fide ·/pati /nec re (fidere) laetis (fidere *sscr.* P^r) P^1

sic pugnant miseri; restabat lassa nefando
vita duci summusque cruor, poterantque parumper
stare gradus; sed sponte ruit fraudemque supremam
in media iam morte parat. clamore Cithaeron 555
erigitur, fraterque ratus vicisse levavit
ad caelum palmas: 'bene habet! non inrita vovi,
cerno graves oculos atque ora natantia leto.
huc aliquis propere sceptrum atque insigne comarum,
dum videt.' haec dicens gressus admovit et arma, 560
ceu templis decus et patriae laturus ovanti,
arma etiam spoliare cupit; nondum ille peractis
manibus ultrices animam servabat in iras.
utque superstantem pronumque in pectora sensit,
erigit occulte ferrum vitaeque labantis 565
relliquias tenues odio subplevit, et ensem
iam laetus fati fraterno in corde reliquit.
ille autem: 'vivisne an adhuc manet ira superstes,
perfide, nec sedes umquam meriture quietas?
huc mecum ad manes! illic quoque pacta reposcam, 570
si modo Agenorei stat Gnosia iudicis urna,
qua reges punire datur.' nec plura locutus
concidit et totis fratrem gravis obruit armis.

---

552 miseri restabat *ex* misere st- **L**^{o} le|||sa (s) **f** 553 poteratque **r** 554 sed ω: et **P** subpremam **B** 555 clamare (o *supra* a) **C** 557 cae (lum *deest sine lac.*) **b** abet (h *supra*) **B**[1]: habes **L** iovi **f**[1]: ł vota **f**[2] *mg.* 558 laetantia **f**[1]: labentia **f**[2] *mg.* 559 comarum ω: coma (corone *supra*) **P**^{r} 560 et ω: ad **P** *in optimo Barthi codice adscriptus erat versus* Demens qui primo fratrem haud spoliaverit ense 564 in *om.* **BQCfb**μ[1] pectore **BQNCfb** 565 oculte **f** labentis (a *supra*) **L**^{o} 566 Reliquias **P** 567 fati **PS**: fratri (-is **Mfg**μν: frater *ex* fratri **Q**[1]) ω fraterno in (*ex* frater non **Q**[1]**S**[2]) **PN**: frater non **LK**[1]**b**: non frater **Mfg**μ: frater sub (*ex* sob, s- *in ras.* **B**[1]) **BDC**: //frater //non ν[2] (ł fraterno ν[2] *mg.*): gelido sub **K**[2] 568 an **P**: et ω 569 Perde (fi *supra*) **L**[1] 570 Huc **P**: I (*ex* Huc **BQK**) ω pacta ω: parta **P** 571 agnorei (e *supra*) **f**[1] ura (n *supra*) **f**[1] 572 Qua **P**: Quae ω: Qui **N**

ite truces animae funestaque Tartara leto
polluite et cunctas Erebi consumite poenas! 575
vosque malis hominum, Stygiae, iam parcite, divae:
omnibus in terris scelus hoc omnique sub aevo
viderit una dies, monstrumque infame futuris
excidat, et soli memorent haec proelia reges.
at genitor sceleris conperto fine profundis 580
erupit tenebris, saevoque in limine profert
mortem inperfectam: veteri stat sordida tabo
utraque canities, et durus sanguine crinis
obnubit furiale caput; procul ora genaeque
intus et effossae squalent vestigia lucis. 585
virgo autem inpositae sustentat pondera laevae,
dextra sedet baculo. qualis si puppe relicta
exosus manes pigri sulcator Averni
exeat ad superos solemque et pallida turbet
astra, nec ipse diu fortis patiensque superni 590
aeris; interea longum cessante magistro
crescat opus, totisque expectent saecula ripis:
talis init campum, comitique extrema gementi
'duc' ait, 'ad natos patremque recentibus, oro,
inice funeribus!' cunctatur nescia virgo, 595

---

582 *Prisc.* GL II 339, 23 (*propter ablativum* veteri) idem in XI: veteri . . . canities

---

575 herebi b 581 Erupit P: Erepsit ω caecoque *Schrader* in P: e ω 582 u^{e}teri f^{1} fit r 583 Utraque P ω *Prisc.* (et capitis et barbae *recte* Σ): hirtaque *Heinsius*: atraque *Baehrens*: tetraque *Slater* durus ω: duros^{1} P^{r} crinis (*ex* -es Q^{2}) ω: crines P 584 funale Q: ferale *Marklandus* 585 effossae ω: offensae P f sualent f 587 pupe Bb 588 'pigri 'manes M^{1}: pigri manes μ manens Q^{1} nigri N^{1}C 589 *in mg. prope v. 588 scriptus a* f^{1} pallida *ex* b- P^{1}: *ex* -ada M^{1} 590 fortis *ex* -es P^{1} 591 intera^{e} P^{1} mai^{g}stro L^{σ} 592 Cre^{it}scat D totisque P ω: tostisque *Heinsius* (*scil. Pyriphlegethontis*): tota atque *Imhofius*: solisque *Garrodius* 593 Tali sinit b campos *ex* -us f^{1} -que *om.* N 594 re^{o}gentibu P^{c}

quid paret; inpediunt iter inplicitosque morantur
arma, viri, currus, altaque in strage seniles
deficiunt gressus et dux miseranda laborat.
ut quaesita diu monstravit corpora clamor
virginis, insternit totos frigentibus artus. 600
nec vox ulla seni: iacet inmugitque cruentis
vulneribus, nec verba diu temptata secuntur.
dum tractat galeas atque ora latentia quaerit,
tandem muta diu genitor suspiria solvit:
'tarda meam, Pietas, longo post tempore mentem 605
percutis? estne sub hoc hominis clementia corde?
vincis io miserum, vincis, Natura, parentem!
en habeo gemitus lacrimaeque per arida serpunt
volnera et in molles sequitur manus inpia planctus.
accipite infandae iusta exequialia mortis, 610
crudeles, nimiumque mei! nec noscere natos
adloquiumque aptare licet; dic, virgo, precanti,
quem teneo? quo nunc vestras ego saevus honore
prosequar inferias? o si fodienda redirent
lumina et in voltus saevire ex more potestas! 615
heu dolor, heu iusto magis exaudita parentis
vota malaeque preces! quisnam fuit ille deorum,
qui stetit orantem iuxta praereptaque verba
dictavit Fatis? Furor illa et movit Erinys

---

596 implacatosque (i *s. l.*) **P**[1] 597 altaque ω: atria (*sic*) **P**[1] stra[ge] **f**[2] 598 duc μ 600 totos *ex* -us **P**[1] 602 temptata **f**[r] *in ras.* sequuntur **P** 603 Cum f tra[illegible]ctat **Q** 604 muta **PBDN**[2]: multa ω diu **PDN**[2]: diu [illegible] (furens) **B**: furens (fe- (v *s. l.*) **L**[σ]) ω 605 mea b logo (n *s. l.*) **f**[1] 607 io **PN**[2]: me (*s. l.* **B**[1]**L**[σ]) ω: tu (me *s. l.*) ν[2] 608 abeo **B** 609 Volnera **B**ν: Vo- (v *s. l.*) **f**[1]: Vu- **P** et (*s. l.* **f**[1]) in **PNf**$\mu\nu$[1]: in **BQLr**: im- **M**: iam **DCb**: quin ν[2] impia **P** 610 infandae (i *s. l.*) **P**[r] iustae **C** 611 nec *om.* f: modo *s. l.* **f**[2] 615 voltus **B**: vo- (v *s. l.*) **f**[2]: vu- **P** 616 parentis *ex* -es **f**[1] 617 fugit **L**[σ] 619 movit ω: novit **P** erinas (i *s. l.*) **f**[1]

et pater et genetrix et regna oculique cadentes; 620
nil ego: per Ditem iuro dulcesque tenebras
inmeritamque ducem, subeam sic Tartara digna·
morte, nec irata fugiat me Laius umbra.
ei mihi, quos nexus fratrum, quae volnera tracto!
solvite quaeso manus infestaque vincula tandem 625
dividite, et medium nunc saltem admittite patrem.'
talia dequestus paulatim insumpserat iras
mortis, et occulte telum, ni nata vetaret,
quaerebat; sed cauta manu subtraxerat enses
Antigone. furit inde senex: 'ubi noxia tela? 630
heu Furiae! num totum abiit in corpora ferrum?'
dicentem comes aegra levat mutumque dolorem
ipsa premit, saevom gaudens planxisse parentem.
olim autem inceptae clamore exterrita pugnae
regina extulerat notum penetralibus ensem, 635
ensem sceptriferi spolium lacrimabile Lai.
multaque cum superis et diro questa cubili
et nati furiis et primi coniugis umbris,
luctata est dextra, et prono vix pectore ferrum
intravit tandem: venas perrumpit aniles 640
volnus et infelix lustratur sanguine lectus.
illius exili stridentem in pectore plagam
Ismene conlapsa super lacrimisque comisque

---

620 genetris b 621 Nil ω: Haec P 624 Ei tibi C volnera (v *supra* o) B[3]f[1]: vu- P 626 et mittite f 627 insumpserat P: sumpserat ω 628 ni nata vetaret ω: nita (*sine ras.*) P 629 cauta (*ex* casa P[r]) P *Bentleius*: casta ω 631 Seu C non (*supra* ł num) M[σ]: non f habiit L corpora (*ex* -re C) PDC: corpore ω: pectore N 632 aegra (*in ras.* f[1]) ω: atra P 633 Ipse (a *supra*) D saevom (v *supra* o) B[1]L[σ]: -vum P gaudens ω: -ent P: -entis S 637 dira (o *supra*) f[1]: dira C 638 proni μ 639 dextra (-tera S) ω: dextrae PD: -tra¢ B[3]: -trae (ł a *supra*) M[σ]f[2]: -tra (ł ae *supra*) r[1]: -tra *ex* -tre μ[2] 640 venas P: et venas ω: pectus D perrumpit Pω: -rupit DN: prorumpit SC aniles ω: anile PBMDQCf: -le (s *supra*) L[σ]ν[2] 641 pectus BQfbrν

siccabat plangens: qualis Marathonide silva
flebilis Erigone caesi prope funera patris 645
questibus absumptis tristem iam † solvere nodum
coeperat et fortes ramos moritura ligabat.
 et iam laeta ducum spes elusisse duorum
res Amphionias alio sceptrumque maligna
transtulerat Fortuna manu, Cadmique tenebat 650
iura Creon. miser heu bellorum terminus! illi
pugnarant fratres. hunc et Mavortia clamant
semina, et inpensus patriae paulo ante Menoeceus
conciliat populis. scandit fatale tyrannis
flebilis Aoniae solium: pro blanda potestas 655
et sceptri malesuadus amor! numquamne priorum
haerebunt documenta novis? iuvat ecce nefasto
stare loco regimenque manu tractare cruentum!
quid, melior Fortuna, potes? iam flectere patrem
incipit atque datis abolere Menoecea regnis. 660
primum adeo saevis inbutus moribus aulae
indicium specimenque sui iubet igne supremo
arceri Danaos, nudoque sub axe relinqui

---

645 Erigone silva caesi **C** erigon **b** patris *ex* -as **f**[1]
646 assumptis **D** solvere **ω**: vulnere **P**: volvere (*sc. animo*) *Sandstroemius 1878 p. 59 et Deiter 1898 p. 344* (*voce proprie accepta*): involvere *Slater*: iungere *Owenus. fortasse nodus de crinibus intellegendus qui propter luctum solvuntur. solvere 'laxare ut se strangularet' Lemairius* n(o)dum **P**[1]: nẹ(o)dum **Q**[1] 647 ligabat **PB**[1]**L**: legebat **B**[1] *mg.* **ω**: legebat (ł ligabat) **r**[r] 648 d(v)eorum **B**
649 amph(o)inoias **f** 652 hunc **ω**: huc **P** clamant (-ọṛ (ant) **Q**) **Pω**: clarant *Grotius* 653 me nocens **b** 654 populis **ω**: -los **PQKMf**: -l(i)os **L**[σ]: -lo *Baehrens* tyrannis **PBD**: -(v)ịs **Q**[1]: -us **ω**
 657 doc(v)ịmenta **P**[1] 659 potes **P**: potest **ω**: potest (ł potes) **M**[σ]
660 nenocoea **b** 661 Primum *ex* -ma **P**[1] saevι[illegible]s **Q** inbutus moribus ς *Barthius*: inbutum moribus **P**: inbutus amoribus **ω**
662 suppremo **B** iubet *ex* iuvet **P**[1] 663 Arceṇ(r)i **Q**[1] -que *om.* **N** reliquiṭ(n) **P**[1]

infelix bellum et tristes sine sedibus umbras.
mox reducem Ogygiae congressus limine portae 665
Oedipodem extimuit paulum, seseque minorem
confessus tacite, promptamque coercuit iram;
sed redit in regem caecumque audentius hostem
increpitans 'procul' inquit, 'abi, victoribus omen
invisum, et Furias averte ac moenia lustra 670
discessu Thebana tuo! spes longa peracta est:
vade, iacent nati. quae iam tibi vota supersunt?'
horruit instinctu rabido, steteruntque trementes
ceu visu squalore comae, seniumque recessit.
tunc natam baculumque manu dimisit, et irae 675
innixus tumido vocem de pectore rumpit:
'iamne vacat saevire, Creon? modo perfida regna
fortunaeque locum nostrae, miserande, subisti,
et tibi iam fas est regum calcare ruinas?
iam tumulis victos, socios iam moenibus arces? 680
macte, potes digne Thebarum sceptra tueri.
haec tua prima dies, sed cur nova contrahis amens
iura? quid anguste tantos metiris honores?
exilium intendis. timida inclementia regum
ista! feros avidus quin protinus inbuis enses? 685

666 Oedipodem ς: -den **P**ω extimuit **P**: timuit ω 668 $\overset{\text{ł sed}}{\text{Mox}}$ **M**$^{\sigma}$: Mox **f**μ caecumque ω: cacumque **P** 669 Increpitans ω: -tat **P** abi ω: avi **P** 671 $\overset{a}{\text{thebanẹ}}$ **f**^{2}: -ne **MQC**μ 673 Horruit *ex* Co- **C**^{2} $\overset{c}{\text{instintu}}$ **P**^{1} $\overset{\text{ł praesente}}{\text{steterantque}}$ (*ex* -untque **Q**$^{2?}$) **Q**μ 674 squalore **P**: praesente ω: squalore **D** comae **P**: genae ω; ceu visu *i. tamquam videret, cf. etiam Vollmer 1896 p. 33* 675 dimisit ω: de- **P** orae **B** 676 rupit **N** 678 loco *s. l.* μ^{2} 679 $\overset{t}{\text{E}}$ **f**^{1} $\overset{bi}{\text{ti}}$ **r**^{1} reg▒um **f** inculcare **r**ν 680 $\overset{\text{ł tos}}{\text{victor}}$ **M**$^{\sigma}$: victor **f** 681 potes▒ (t) **Q** 682 $\overset{his}{\text{contra}}$ **P**^{c}: $\overset{b}{\text{contrais}}$ **B**^{1}: contrais **b** 683 tantos **P**ω: pariter **C** 684 intendis *ex* -de **L**$^{\sigma}$ (*in exemplari fuerat* -đ) ti▒mida **f** 685 $\overset{v}{\text{avidọs}}$ **Q**^{1} $\overset{in}{\text{quem}}$ **Q**^{2}: $\overset{n}{\text{qui}}$ **f**^{2} inbuis (-s *in ras.* ν^{1}) ω: inbuit **P** inbuis enses *ex* -i se- **L**$^{\sigma}$

crede, licet, veniat cupidus parere satelles
intrepidusque secet non evitantia colla.
incipe! an expectas, ut pronus supplice dextra
sternar et inmitis domini vestigia quaeram?
finge autem temptare, sines? mihine ulla minaris 690
supplicia, aut ullos reris superesse timores?
linquere tecta iubes? caelum terramque reliqui
sponte, atque ultricem crudelis in ora retorsi
non ullo cogente manum: quid tale iubere,
rex inimice, potes? fugio excedoque nefandis 695
sedibus; an refert, quo funera longa measque
transportem tenebras? ne non gens cuncta precanti
concedat, patriae quantum miser incubo terrae?
sed dulces Thebae. nimirum hic clarior ortus,
et meliora meos permulcent sidera voltus, 700
hic genetrix natique. habeas Thebana regasque
moenia, quo Cadmus, quo Laius omine rexit
quoque ego; sic thalamos, sic pignora fida capessas,
nec tibi sit virtus fortunam evadere dextra.
sed lucem deprensus ames. satis omina sanxi, 705
duc, age, nata procul. quid te autem luctibus addo?
da, rex magne, ducem.' timuit miseranda relinqui
Antigone mutatque preces: 'felicia per te

---

686 Cedo *ex* Crede *μ*[2] 687 sciet [ł secet] **M**[σ]: ciet **f** exvitantia [evi] **M**[σ] 689 inmittis **b** 690 autem *ω*: aū (‾ *add.* **P**[c]) **P** 691 reris *ex* remis **L**[σ] 692 terramque **PD**ς: -asque *ω* 693 crudelis *ex* -es **P**[1] 696 an [ne] refer [t] **P**[1] funere longa [·s· exilii] **P**[r] longa *ex* -o **L**[σ] 697 *post* 698 **P** 697 cuncta [ł cincta] **P**[r]: ulla *μ*[2] *in ras.* (*cerno* cu . . a) precanti *ω*: -di **P** 698 Concedat [e] **L**[σ] 700 meas [o] **Q**[1] voltus [v] **B**[1]: vu- **P** 701 Hinc **BQCb***μ* habeos [a] **Q**[1] 702 ~~h~~omine **L**[σ] 703 Quo et ego **C** capesses [a] **r**[2] 704 tibi sit ~~tibi~~ **L**[1] dextram **b**[1] 705 depressus **Mf** omina **PDN**[3]: omnia *ω*: omnia [omina] **f**[2] 706 a~~b~~do [d] **B**[1]: addo [ł abdo] **r**[1] 707 magne ducem *om.* **B**: seve ducem *add.* **B**[1] *inter versus* ~~timuit~~ timuit **P**[1] meranda [se] **L**[σ] 708 mutat~~p~~ que preces **L**[σ] portae [e] **Q**[1]

regna, verende Creon, sanctasque Menoeceos umbras:
da veniam adflicto dictisque ignosce superbis. 710
hunc morem fandi longae fecere querellae;
nec soli ferus iste tibi: sic fata deosque
adloquitur, durus luctu, facilisque nec ipsi
saepe mihi; pridem indomito sub pectore vivit
libertas misera et saevae spes aspera mortis. 715
et nunc ecce tuas inritat callidus iras
suppliciumque cupit; sed tu maioribus, oro,
imperii potiare bonis, altusque iacentes
praetereas, et magna ducum vereare priorum
funera. et hic quondam solio sublimis et armis 720
saeptus opem miseris et iura, potentibus aecus
supplicibusque, dabat, cui nunc ex agmine tanto
una comes, necdum exul erat. felicibus hicne
opstat? in hunc odiis et regni viribus exis,
hunc abigis tectis? an ne prope limina clarum 725
ingemat et votis intempestivus oberret?

---

709 Signa f verende *ex* venerande f^2 menoceos *ex* -us P^{1}Q^1 710 adflicto *ex* -tam L$^\sigma$ 711 tenebrae *coni.* *Garrodius* 712 fata *ex* -to L$^\sigma$ 714 vivit PDN^2: fervet ω: vivit (al fervet) B^1: vivit (fervet) Q^2 715 aspera P ς: anxia BQb: inrita (*ex* irata f^1) KCfμν: aspera (ł irrita) D: irrita (aspera) N^2: inrita (ł anxia) L$^\sigma$M$^\sigma$: anxia (ł irrita) r^1 716 iras (ł artes) D 719 vereare ω: venerare P 720 *om.* f Funera (r *suprascr.*) P^1 721 Saeptus *ex* Saeb- P^1 et iura potentibus (*ex* poscentibus br) PBSDNCb ν: et i. petentibus K: petentibus (o *suprascr.*) Q (*om.* et i.): et iura poscentibus (peten *suprascr.*) f^1: iura et poscentibus M: et iura petentibus (poscentibus *suprascr.*) (pe- *ex* po- L$^\sigma$) L$^\sigma$: et poscentibus (*om.* iura) μ aecus P: equos C: aequus ω, *unde* aecus *an* aequos *scribas, haeseris. illud similibus formis commendatur* 722 ex agmine ω: examine P: examine (g *suprascr.*) b^1: exmi[illegible]ne (ag *suprascr.*) (mi) f 723 *post* 724 P 723 extulerat μ 724 Obstet (-et *in ras.*) L$^\sigma$ ⱨodiis B^1 regnis P^1 viribus ω: virtutibus P 725 Hanc *ex* Hun P^r abigs (i *suprascr.*) P^1: ⱨabiis (g *suprascr.*) L$^\sigma$ tectis *ex* -us C lumina C 726 Ingemit (a *suprascr.*) Q^1: -mit N intem- *ex* inter- L$^\sigma$

pone metum, procul usque tua submotus ab aula
flebit; ego erectum subigam et servire docebo,
coetibus abducam solaque in sede recondam.
exul erit. nam quae migranti externa patebunt 730
moenia? vis Argos eat hostilesque Mycenas
squalidus inreptet, victique ad limen Adrasti
Aonias referat clades, tenuemque precetur
rex Thebanus opem? miserae quid crimina gentis
pandere, quid casus iuvat ostentare pudendos? 735
conde, precor, quodcumque sumus, nec longa precamur
dona, Creon: miserere senis, maestosque parentis
hic, precor, hic manes indulge ponere: certe
Thebanos sepelire licet.' sic orat humique
volvitur; abducit genitor saevumque minatur 740
indignans veniam. qualis leo rupe sub alta,
quem viridem quondam silvae montesque tremebant,
iam piger et longo iacet exarmatus ab aevo,
magna tamen facies et non adeunda senectus;
et si demissas veniat mugitus ad aures, 745

---

727 Pone *ex* Pene f 728 ego Pω: et br eiectum (*ex* -am f[1]) MCfr servire *ex* sevire C[2] 729 abducam M[σ]: ł avellam avellam BQ 730 namque LMNf[1]μ[1]ν: quae nam *Kohlmannus temere* 731 vix (s) B[3]: vix L argos (rg *in ras.*) f[2] 732 inreptat (e) f[1] 733 Aonios (a) Q[1] referat Pς: narret (-at K) ω: ł narret referat D: referat narret N[2] 735 *om.* K Pandere *ex* Po- Q[1] iubat (v) P[1] 736 Hoc (ł conde) de r[2] precatur μ 737 maestique *ex* -osque L[σ]r[2]: mestique miserique N[2] parentis *ex* -es f[1]: precantis Q 738 certos *ex* -tae μ[2] 739 horat P[1] humique f 740 Solvitur (sternit) f[2] saevumque ω: salvumque P (E ∼ L) 742 virides C condam b montesque ω: -que amnesque (-isque P) PBQK: -que amnesque (montes) L[σ] tremebant (pre- ł tre L[σ]) ω: tremos P 743 Iam piger ω: Inpiger P longo *ex* -a Q[1] 744 facies *ex* ficies f[2] 745 dimissas ν: demissus (ł sas) L[σ]

erigitur meminitque sui, viresque solutas
ingemit et campis alios regnare leones.
  flectitur adfatu, sed non tamen omnia rector
supplicis indulget lacrimis partemque recidit
muneris 'haud' inquit, 'patriis prohibebere longe 750
finibus, occursu dum non pia templa domosque
conmacules. habeant te lustra tuusque Cithaeron;
atque haec ecce tuis tellus habitabilis umbris,
qua bellum geminaeque iacent in sanguine gentes.'
sic ait, et ficto comitum volgique gementis 755
adsensu limen tumidus regale petebat.
  interea pulsi vallum exitiale Pelasgi
destituunt furto; nulli sua signa suusque
ductor: eunt taciti passim et pro funere pulchro
dedecorem amplexi vitam reditusque pudendos. 760
nox favet et grata profugos amplectitur umbra.

---

746 solutas **Q**: solutus **P**: peractas *ω*: solutas (ł peractas) **B**[1]**L**[σ]**D**: peractas (solutas) **N** 748 adfatu *ω*: -tus **P** 749 Supplis (ci) f[2] 750 Muneris *ex* Fu- f[r] haut **P**: haud *ex* aut f prohibebere **B**[1] *mg.* *ω*: prohibere **PB**[1]**MK**[1]*ν*: prohibere (be) b[2]*μ*[2] 751 deosque **BQ** abeant (h) **B**[1]: habeant *ex* he- f[1] cytherō **M** (*cf. 1, 334*) 753 habitabilis *ex* -talibus **Q**[1] 755 et ficto *ω*: efficto **P** volgique (u) **B***ν*: vu- **P** 756 Adsensit **Q**[1] tumidis (v) **M**[1] 758 suisque (v) **L**[1] 759 funere (ł m) *ν*[2]: munere **B**[1]b[2] *mg.* 761 erat favet **P**[1]: favet *ex* va- **L**[1] grata *ω*: nata **P** umbram **B**[1] *post* 761 STATII · POETE · THEBAIDOS · LIBER XI | EXPLICIT · INCIPIT LIBER XII · **P**

P. PAPINI STATI

THEBAIDOS

LIBER XII.

Nondum cuncta polo vigil inclinaverat astra
ortus et instantem cornu tenuiore videbat
Luna diem, trepidas ubi iam Tithonia nubes
discutit ac reduci magnum parat aethera Phoebo:
agmina iam raris Dircaea penatibus errant, 5
noctis questa moras; quamvis tunc otia tandem
et primus post bella sopor, tamen aegra quietem
pax fugat et saevi meminit victoria belli.
vix primo proferre gradum et munimina valli
solvere, vix totas reserare audacia portas; 10
stant veteres ante ora metus campique vacantis

TESTIMONIA 11 *Serv.* Aen. 6, 520 illud ostendit quod ait Statius: stant ... metus

12, 1 polo (-i ν) ω: polos **P** ≡≡≡≡ (ł poli occidui) (*cerno* polo vidı-) **f**[2] vigil (*in ras.* **Q**[1]) **P**ω: viduo (*ex* -i **L**[7]) **LC**μ: viduo (ł vigil) **M**[1]: vidui (vigil) **r**[2] 3 trepidas **PK**: tepidas ω: trepidū≡ (-s) **L** ubi iam **PDb**: subito iam **BK**: subito iam **LQfr**: subito ω tit(h)onia (-na **L**[1] *mg.* **f**) ω: tritonia **P** trytonia (r *ex punct. et* y *ex* i) **S**[1]: t≡itonia μ: tr≡thonia **L** 4 Discutit (cunt) **L**[1]: Dissicit **b** 5 raris *ex* -as **b**[1] dirchaea **P** 6 questa moras (-ris *ex* -ras **B**[1]) ω: -que ista moraș est **P**[1] 8 saevi .. belli ω: belli .. saevi **P** 9 primus (ł primum) **L**[σ] munimine ν munimivalli **b** 11 vacantis (*ex* voc- **Q**[1]**K**[c]μ[1]) **PDQKC**μ: vocantis ω: vọcantis (a) **r**

horror: ut adsiduo iactatis aequore tellus
prima labat, sic attoniti nil comminus ire
mirantur fusasque putant adsurgere turmas.
sic ubi perspicuae scandentem limina turris 15
Idaliae volucres fulvum aspexere draconem,
intus agunt natos et feta cubilia vallant
unguibus inbellesque citant ad proelia pinnas;
mox ruerit licet ille retro, tamen aera nudum
candida turba timet, tandemque ingressa volatus 20
horret et a mediis etiamnum respicit astris.
itur in exanguem populum bellique iacentis
relliquias, quacumque dolor luctusque cruenti
exegere duces; hi tela, hi corpora, at illi
caesorum tantum ora vident alienaque iuxta 25
pectora; pars currus deflent viduisque loquuntur,
hoc solum quia restat, equis; pars oscula figunt
vulneribus magnis et de virtute queruntur.
frigida digeritur strages: patuere recisae
cum capulis hastisque manus mediisque sagittae 30
luminibus stantes; multis vestigia caedis
nulla, ruunt planctu pendente et ubique parato.

---

12 assiduis (o *s. l.*) C[1] 13 libat (a *s. l.*) B[1] sic *om.* f: tunc *s. l.* f[r] 15 *ante* limina *tres litterae erasae in* P 16 fulvum *ex* v- f[1]: -lvum *in ras.* B[1] aspe▒xere (c) b 17 Intus agunt *ω*: Intros (i *s. l.*) agunt P[1]; *an* introagunt? cubila P[1] 18 pennas *ex* pi- P[1]B[1]Q[1]L[σ]; pinna *constanter optimi codices in Theb. et Ach., item* penna *constanter in* M *Silvarum. hoc potius librariis tribuendum videtur* 20 turba▒ (-ti) L: turma C 21 etiam non M 23 Reliquias P quacumque PDς: qua quemque *ω*: qua quemque (cumque *s. l.*) N[2], *an* quaquomque? 24 Exegere *ex* Exi- P[1] hic .. hic P (*fortasse recte*): hi .. hic *ν* att illi P[1] 26 deflet B 29 digeritur *ex* de- P[1]: digeretur b: diritur (ge *s. l.*) L[σ]: dirigitur *ν* 30 capulis (ł sca *s. l.*) *ν*[2]: ▒capulis Q (s-) hastisve *Garrodius, sed* -que *probum* 31 caedis P*ω*: ▒▒▒ B 32 Nulli (a *s. l.*) P[1]: Nulla (ł mille *s. l.*) L[1]

at circum informis truncos miserabile surgit
certamen, qui iusta ferant, qui funera ducant.
saepe etiam hostilis — lusit Fortuna parumper — 35
decepti flevere viros; nec certa facultas
noscere, quem miseri vitent calcentve cruorem.
at quibus est inlaesa domus vacuique dolores,
aut deserta vagi Danaum tentoria lustrant
inmittuntque faces, aut — quae post bella voluptas — 40
quaerunt, dispersus iaceat quo pulvere Tydeus,
an rapti pateat specus auguris, aut ubi divom
hostis, an aetheriae vivant per membra favillae.
iam lacrimis exempta dies, nec serus abegit
Vesper: amant miseri lamenta malisque fruuntur. 45
nec subiere domos, sed circum funera pernox
turba sedet, vicibusque datis alterna gementes
igne feras planctuque fugant; nec dulcibus astris
victa, nec adsiduo coierunt lumina fletu.
tertius Aurorae pugnabat Lucifer, et iam 50
montibus orbatis, lucorum gloria, magnae
Teumesi venere trabes et amica Cithaeron
silva rogis; ardent excisae viscera gentis
molibus exstructis: supremo munere gaudent

---

33 At ω: Ac P: At (c) f[1] 34 iuxta (s) Q[1]: iuxta b: iusta (ł busta) r[2] ferant *ex* -unt f[1] funera *ex* -re B[1] ducunt *ex* -ant Q[1] 36 flevere (ł flavere) r[1]: flavere b certa *ex* -to f[1] facultos (a) L[σ] 37 calentv(o)e (a) B[1]: calcantve (e) f[2]: -centque (ve) C: -centque b 38 dolores Pω: doloris *Gronovius* (*ut sit*: *et qui vacui doloris sunt*): dolore *Heinsius* 40 voluptas ω: facultas PDNν (*e v. 36*) 41 dispersus (sus) P: -si ω: -si N[2] iaceat *ex* -ut Q[1] 42 divom (v) B[1]: divum P 43 Hostis *ex* -es P[1] ł aethneae Q[2] *mg.*: nethenae (an) L[σ] vivam (vivant) L[σ] 45 fruuntur *ex* feruntur B[1]Q[1]f[2] 49 coierunt B fletcu (t) P (*natum ex* flecu) 50 aurorae pugnabat P : auroram (-rae N[2]) pulsabat ω 51 lucrorum f 53 regis (o) B[1]Q[2] excissae b gentis *ex* -ti Q[2] 54 munere ω: funere PD

Ogygii manes; queritur miserabile Graium 55
nuda cohors vetitumque gemens circumvolat ignem.
accipit et saevi manes Eteoclis iniquos
hautquaquam regalis honos, Argivus haberi
frater iussus adhuc atque exul pellitur umbra.
at non plebeio fumare Menoecea busto 60
rex genitor Thebaeque sinunt, nec robora vilem
struxerunt de more rogum; sed bellicus agger
curribus et clipeis Graiorumque omnibus armis
sternitur; hostiles super ipse, ut victor, acervos,
pacifera lauro crinem vittisque decorus 65
accubat: haud aliter, quam cum poscentibus astris
laetus in accensa iacuit Tirynthius Oeta.
spirantes super inferias captiva Pelasgum
corpora frenatosque pater, solacia forti
bellorum, mactabat equos; his arduus ignis 70
palpitat, et gemitus tandem erupere paterni:
'o nisi magnanimae nimius te laudis inisset
ardor, Echionios mecum venerande penates
atque ultra recture puer, venientia qui nunc
gaudia et ingratum regni mihi munus acerbas! 75

---

55 Ogygyi **P**: Ogigi **L** 56 ve^{ti}ntumque **L**^{1} 58 Haud- **P** argi^{v}vis **B**^{1} haberi *ω*: -re **P** 59 exul *anonymus Heidelbergensis*: exule **P***ω* 60 fumare *ex* fa- **L**^{1} 61 thebaeque *ex* -aque **B**^{2} robore **C** 62 rogum *ex* re- **P**^{1} 63 graiorumque (-i- *in ras.* **P**^{1}) **P***ω*: graiorum **f** 64 Sternitur *in ras.* **P**^{1} acervos *ex* -us **P**^{1} 65 *an* lauru? *cf. ad 3, 105* crinem *ex* crimen **L** 66 Acus^{b}sat **P**^{1} (S ∼ V) haut **P**: haud *ex* aut **B**^{1}: aud **L**^{σ} c^{v}om **B**^{1} 67 éxcelsa **Q** ^{i}tacuit **P**^{1} tyrinthius **P**: thir^{i}enthius **f** ⋮eta^{hn} *μ*^{2}: oet⋮a (n) **Q** 68 inferias *ex* -lias **Q**^{1} 69 forti (*ex* -tes **Q**^{1}) **PBDQ**ς: fortes *ω*: fortis **N**: sorti ς 72 magnanimae nimius **P**: -mus (-mis^{v} *ν*^{1}) tantae *ω* 73 ethio^{c}nios **f**^{2} 74 quam nunc *vel etiam* quid nunc *coni. Garrodius* 75 regnum **C** m^{u}anus **P**^{1} a⋮^{r}cebas **B**^{1}

tu superum convexa licet coetusque perenni —
credo equidem — virtute colas, mihi flebile semper
numen eris; ponant aras excelsaque Thebae
templa dicent: uni fas sit lugere parenti.
et nunc heu quae digna tibi sollemnia quasve 80
largiar exequias? nec si fatale potestas
Argos et inpulsas cineri miscere Mycenas,
meque super, cui vita — nefas! — et sanguine nati
partus honos. eademne dies, eadem inpia bella
te, puer, et diros misere in Tartara fratres? 85
et nunc Oedipodi par est fortuna doloris
ac mihi? quam similes gemimus, bone Iuppiter, umbras!
accipe, nate, tui nova libamenta triumphi,
accipe et hoc regimen dextrae frontisque superbae
vincula, quae patri minimum laetanda dedisti. 90
regem te, regem tristes Eteocleos umbrae
aspiciant.' simul haec dicens crinemque manumque
destruit, accensaque iterat violentius ira:
'saevom agedum inmitemque vocent, si funera Lernae

---

76 coetusque ω: coit- P perhenni b: perenni (es) r²: peream (ennes) (a *haesitante manu scriptum*) M^σ: perevum *ex* perenni Q²: perennes KCfμν 77 Credo Pω: cedo *Menkius non apte* equidem *ex* qui- L¹: quidem μ 78 Numen (No(v)- L¹) Pω: nomen *Gronovius* exe(c)lsaque B¹ 79 vani f fassit *ex* falsit f¹ν¹ 80 quae (*s. l.* f¹) ω: quas P solem(nia) P¹ quesve b 81 La(r)giar P¹: Largi(a)or Q¹ [sic] L^σ 82 inpulsas ω: ipsas P: Iasias *coni. Garrodius, at tunc* cineri *non habet quo pertineat* cineri et Q 83 nati est b 84 impi(a) P¹ 85 *om.* f¹, *suppl. ima mg.* f¹ di[?]ros B tartartara P¹ 87 Ac mihi (-c *adras.*) P *recte distinxit Sandstroemius 1878 p. 59* iupp(i)ter P¹ 88 *om.* Q¹L¹, *add.* Q¹ *mg.* L¹ *mg.* 89 frontisque *ex* -es- P¹ superbae (ta) f² 90 minimum letanda P: nimium gestanda ω 91 te regem *add.* ν² eto(he)cleos B²: eteoclis f 93 Destruit Pω: exuit *coni. Garrodius cl. Verg. Aen. 5, 423* iterat *add.* N² 94 Saevo(v)m B¹: -vum P si P: nunc ω

tecum ardere veto; longos utinam addere sensus 95
corporibus caeloque animas Ereboque nocentes
pellere fas, ipsumque feras, ipsum unca volucrum
ora sequi atque artus regum monstrare nefandos!
ei mihi, quod positos humus alma diesque resolvet.
quare iterum repetens iterumque edico: suprema 100
ne quis ope et flammis ausit iuvisse Pelasgos;
aut nece facta luet numeroque explebit adempta
corpora; per superos magnumque Menoecea iuro.'
dixit, et abreptum comites in tecta ferebant.

flebilis interea vacuis comitatus ab Argis — 105
fama trahit miseras — orbae viduaeque ruebant
Inachides ceu capta manus; sua volnera cuique,
par habitus cunctis, deiecti in pectora crines
accinctique sinus; manant lacera ora cruentis
unguibus, et molles planctu crevere lacerti. 110
prima per attonitas nigrae regina catervae,
tristibus inlabens famulis iterumque resurgens,
quaerit inops Argia vias; non regia cordi,
non pater: una fides, unum Polynicis amati
nomen in ore sedet; Dircen infaustaque Cadmi 115
moenia posthabitis velit incoluisse Mycenis.
proxima Lernaeo Calydonidas agmine mixtas

---

95 sensos (v *sup.*) P[1] 96 ereboque (erob- b) ω: crebroque P 98 regum ω: ferrum P (*ex* feras *v. 97 natum*): fratrum *Garrodius* vorandos *coni. Garrodius* 99 quos (d *sup.*) B[1] resolvet P: -it (solvit ν[1]) ω 100 Quare (*ex* Quere f[1]: Quave Q) ω: Quaere P -que ^{e}dico Q[2]: -que dico L: quoque dico b: dicoque Mμ suppreme B 101 et P: aut ω ussisse (iuvisse *sup.*) *ex* iuvi- L$^{\sigma}$: usisse r[2]: usisse b 102 At ν fata L lu[illegible]et (c) f 103 numenque *Garrodius inutiliter* menoechea P 106 Fuma L 107 Inacchides B volnera ν: vo- (v *sup.*) B[1]: vu- P 108 pectora (*ex* -re Q[1]) PQD: pectore (pectore *sup.*) ω: corpore L$^{\sigma}$ 110 crevere (intemuere *sup.*) L$^{\sigma}$ (*voluit* intum-) 112 inlabent (s *sup.*) P[1] 113 inobs Bb argi[illegible]a f 114 polinicis (l *sup.*) L$^{\sigma}$ 115 sed et C 116 velit *ex* -ut Q[1]: velut C 117 callidonides L$^{\sigma}$ calidon a sanguine C

Tydeos exsequiis trahit haut cessura sorori
Deipyle; scelus illa quidem morsusque profanos
audierat miseranda viri, sed cuncta iacenti 120
infelix ignoscit amor. post aspera visu,
ac deflenda tamen, digno plangore Nealce
Hippomedonta ciens. vatis mox impia coniunx
heu vacuos positura rogos. postrema gementum
agmina Maenaliae ducit comes orba Dianae, 125
et gravis Euhadne: dolet haec queriturque labores
audacis pueri, magni memor illa mariti
it torvom lacrimans summisque irascitur astris.
illas et lucis Hecate speculata Lycaeis
prosequitur gemitu, duplexque ad litus euntis 130
planxit ab Isthmiaco genetrix Thebana sepulcro,
noctivagumque gregem, quamvis sibi luget, Eleusin
flevit et arcanos errantibus extulit ignis.
ipsa per aversos ducit Saturnia calles
occultatque vias, ne plebs congressa suorum 135
ire vetet pereatque ingentis gloria coepti.
nec non functa ducum refovendi corpora curam
Iris habet, putresque arcanis roribus artus
ambrosiaeque rigat sucis, ut longius obstent
exspectentque rogum et flammas non ante fatiscant. 140

---

118 tra^{h}it **L**$^{\sigma}$ haud *ex* aut **B**: aud **b** 119 scellus **P** profanos *ex* -us **Q**^{1} 121 agnoscit **C** 122 digno . . . ciens *om.* **P** 125 educit **C** comes *ω*: -is **P** 126 Et **Pf**: It (Id **b**) *ω*: At **C** graves **P** euadne **P** 128 It **PDf**: Et *ω* torvo^{v}m **B**^{1}: -vum **P** 129 Illas et (e **L**) *ω*: Illa sed **P** lyca^{eys}nis **Q**^{2} 131 istmiaco **P**: istmeo **C** thebana *ω*: abena **P** sepulchro **P** 132 sibi luget *ω*: sublucet **P** eleusim **L**: -si **f**: -si^{s}n **Q**^{2}: -sis **C** 133 Flevit *ω*: -bit **P** ^{i}egnis **Q**^{1}: ignes **P** 134 aversos *ω*: adv- **PD**: adv- **L**$^{\sigma}$ ^{c}galles **P**^{1}: calles (*ex* co- **B**^{1}) **BD**: colles *ω* 135 Occulta$^{ł tat}$sque *ν*^{2}: -asque *ex* -atque **L**$^{\sigma}$ 137 foveudi **BLQfrν** 138 abet **B** ar^{t}cus **L**$^{\sigma}$ 140 rogum et **Pς**: rogos et **BSDNMLμ**^{1}: rogos *ω*: rogos ne^{c} *ω*^{2} non *del.* *μ*^{2}

squalidus ecce genas et inani vulnere pallens
Ornytus — hic socio desertus ab agmine, tardat
plaga recens — timido secreta per avia furto
debile carpit iter fractaeque innititur hastae.
isque ubi mota novo stupuit loca sola tumultu 145
femineumque gregem, quae iam super agmina Lernae
sola videt, non ille viam causasve requirit,
quippe patent, maesto sed sic prior occupat ore:
'quo, miserae, quo fertis iter? funusne peremptis
speratis cineremque viris? stat pervigil illic 150
umbrarum custos inhumataque corpora regi
adnumerat. nusquam lacrimae, procul usque fugati
accessus hominum: solis avibusque ferisque
ire licet. vestrisne Creon dabit aequus honorem
luctibus? inmitis citius Busiridos aras 155
Odrysiique famem stabuli Siculosque licebit
exorare deos; rapiet fortasse precantis,
si mens nota mihi, nec coniugialia supra
funera, sed caris longe mactabit ab umbris.
quin fugitis, dum tuta via est, Lernamque reversae 160
nomina, quod superest, vacuis datis orba sepulcris
absentesque animas ad inania busta vocatis?
aut vos Cecropiam — prope namque et Thesea fama est
Thermodontiaco laetum remeare triumpho —

141 inani (m *supra* n) **D** pallens *ex* -ent **L**$^{\sigma}$ 142 Ornytus **P**: Hornitus ω; *item fere 207* hic **D**: hunc (*supra* hunc: ł hunc, i) **L**$^{\sigma}$ 143 timido **P**: -dus ω secreto **M** avia ω: agmina **P** 144 fractaeque ω: fa- **P** 146 quem **BQf**: quem *ex* quae **L**$^{\sigma}$: quem **r** lernae ω: -ne **P**Σ *recte distinxit Baehrens* 147 causasve **PD**: -asque ω 148 sed sic **P**ω: sic is **D** 152 fugiti (a *supra*) **P**[1] 154 creon ω: creo **P** 155 busiridis **K** 156 Ot(h)risiique **QKDNCfb**$\mu\nu$ famen **L** stabulis *ex* -li **Q**[2]: stamuli μ 157 precantes **P** 158 coniugialia **KDN**: -gialia **B** (-galia *secundum Müllerum*): -g(a i *supra*)alia **Q**: -gila **L**[1]: -galia **P**ω 159 mactabit (*ex* -bat **M**[1]**Q**[1]: magtabit **N**) ω: mactavit **P** 161 sepulchris **P** 163 cecropeam **C** iamque **f** 164 Termodoontiaco **K**: Thermodon ciaco **C** laetum *an* lact- **P** *praebeat, dubium* triumpho ω: -um **P**

inploratis opem? bello cogendus et armis 165
in mores hominemque Creon.' sic fatus, at illis
horruerunt lacrimae, stupuitque inmanis eundi
impetus, atque uno voltus pallore gelati.
non secus adflavit molles si quando iuvencas
tigridis Hyrcanae ieiunum murmur, et ipse 170
auditu turbatus ager, timor omnibus ingens,
quae placeat, quos illa fames escendat in armos.
  continuo discors vario sententia motu
scinditur: his Thebas tumidumque ambire Creonta,
his placet Actaeae si quid clementia gentis 175
adnuat; extremum curarum ac turpe reverti.
hic non femineae subitum virtutis amorem
colligit Argia, sexuque inmane relicto
tractat opus: placet — egregii spes dura pericli! —
comminus infandi leges accedere regni, 180
quo Rhodopes non ulla nurus nec alumna nivosi
Phasidis innuptis vallata cohortibus iret.
tunc movet arte dolum, quo semet ab agmine fido
degreget, inmitisque deos regemque cruentum
contemptrix animae et magno temeraria luctu 185
provocet; hortantur pietas ignesque pudici.

---

165 cogend^v^os **L**¹ 166 fa.ctus **B**: factus **b** 167 Horruerunt **Br**: -r^v^ent **L**¹: -r^a^unt **P**^c **Q**²: -rant **ω**· aruerant *Kochius 1865 p. 12* lacrimae **Pω**: crines *Garrodius infeliciter* stip^v^uitque **f**² 168 v^v^oltus **P**¹**f**¹: vu- **P** gelati **PB**¹**Q**: notati **B**² *mg.* **ω**: notatae (*ex* -ti **L**^σ) **LMf**: gelati (ł notati) **D**: notati (ł gelati) **N**² 171 turbatus **Pω**: -tu^r^s **B**¹: -tur **Cbς** 172 repleat (ł placeat) **D** famas **b** e^a^scendat **P**^c: descendat (-et **C**) **ω** 177 amorem **Pω**: honorem (*ex* am- **L**^σ) **Lbν**: honorem (ł amorem) r²: horrorem **D** 178 relicto *ex* -tis **L**¹ *aut* **L**^σ: -t **C** 179 *recte distinxit Imhofius* 181 rodopes **P** nurus (ł manus) **D**: manus **br** 182 innuptis (ł innumeris) **D** 184 Degreget **P**: Segreget **ω** inmitesque **P** 185 e^t^x magno **ν**² 186 ^h^ortantur **L**^σ

ipse etiam ante oculos omni manifestus in actu,
nunc hospes miserae, primas nunc sponsus ad aras,
nunc mitis coniunx, nunc iam sub casside torva
maestus in amplexu multumque a limine summo 190
respiciens: sed nulla animo versatur imago
crebrior, Aonii quam quae de sanguine campi
nuda venit poscitque rogos. his anxia mentem
aegrescit furiis et, qui castissimus ardor,
funus amat; tunc ad comites conversa Pelasgas: 195
'vos' ait, 'Actaeas acies Marathoniaque arma
elicite, adspiretque pio Fortuna labori.
me sinite Ogygias, tantae quae sola ruinae
causa fui, penetrare domos et fulmina regni
prima pati; nec surda ferae pulsabimus urbis 200
limina: sunt illic soceri mihi suntque sorores
coniugis, et Thebas haud ignoranda subibo.
ne tantum revocate gradus: illo inpetus ingens
auguriumque animi.' nec plura, unumque Menoeten —
olim hic virginei custos monitorque pudoris — 205
eligit et, quamquam rudis atque ignara locorum,
praecipites gressus, qua venerat Ornytus, aufert.
atque ubi visa procul socias liquisse malorum,
'anne' ait, 'hostiles ego te tabente per agros —

---

188 puras *coni. Garrodius* nunc ω: *om.* **P** sponsus .. nunc *add.* ν^2 189 ca^{s}side **P**^{1} 190 *post* 191 *inter versus add.* **f**^{2} inamplex^{v}e **Q**^{1} a *om.* **b** 192 Crebior **Q b**: Crebrusor μ^1 aonii *ex* -a **L**$^\sigma$ 193 mente **MCfr** 194 furiis **P**: curis (*ex* furiis **B**^{2}**Q**^{1}) ω: ^{furiis}curis **N**^{2} 195 pelasgas *ex* -os **Q**^{1} 197 Eligite **D** 198 ogigyas **P** 199 penetrasse **C** 201 socer^{i} **B**^{1} ^{sunt}cumque **P**^{c} 202 Coniugis *ex* -es **P**^{1} thebis *ex* -as **M**^{1} haut **P**: haud *ex* aut **B**^{1}: aud **b** ignorando μ 203 Nec **LDb** 204 meneten **P**: men[illegible]etem **B**: menoetem **M**: menetem **Q**: menaecem **L**: mene[illegible]tem *ex* mo- **f**^{2} 205 virgineus **NC** 207 *cf. ad* 142 aufert ω: auferat **P**^{1}: adfert (*ex* aufert **Q**^{1}**C**^{1}) **MQLDCb**$\mu\nu$: ac fert *ex* aufert **S**^{2} 208 A^{s}[illegible]t (u) **f**^{2} 209 ostiles **L**$^\sigma$ tabente **P**: labente ω (*in* **M** *glossa legitur* putrescente)

heu dolor! — expectem, quaenam sententia lenti 210
Theseos? an bello proceres, an dexter haruspex
adnuat? interea funus decrescit. et uncis
alitibus non hos potius subponimus artus?
et nunc me duram, si quis tibi sensus ad umbras,
me tardam Stygiis quereris, fidissime, divis. 215
heu si nudus adhuc, heu si iam forte sepultus:
nostrum utrumque nefas; adeo vis nulla dolenti,
Mors nusquam saevusve Creon? hortaris euntem,
Ornyte!' sic dicens magno Megareia praeceps
arva rapit passu, demonstrat proxima quisque 220
obvius horrescitque habitus miseramque veretur.
vadit atrox visu, nil corde nec aure pavescens,
et nimiis confisa malis propiorque timeri:
nocte velut Phrygia cum lamentata resultant
Dindyma, pinigeri rapitur Simoentis ad amnem 225
dux vesana chori, cuius dea sanguine lecto
ipsa dedit ferrum et vittata fronde notavit.

218 *Prisc.* GL III 324, 16 Statius in XII: 'hortaris euntem' pro hortaris ire

210 Eu **P** 211 aruspex **LQb**: a||ruspex **f** 212 Abnuat **r**: Abinuat **b** ab uncis *ex* et u- **f**²: aduncis ς *Heinsius male* 213 hos pitius (o) **B**³: hos picius *ex* -po- **L**σ: hospiciis (ł hos potius) **ν**² supponimus **P** 215 stigyisque reris **P**: quereris (que r. **μ**) stygiis (*transpos.* **ν**²) **ω** divı||s **L** 216 si iam *ex* suam **L**σ 217 Nostrum **ω**: -umque **P** adeon vis ⁿulla **D**: ado vis nulla **b** nula (l) **L**σ 218 numquam **N**: nusquam *ex* num- **Q**¹ saevusve *Kohlmannus*: -ne **P**: -que **ω** ᶜreon **B**¹ ortaris **b**¹ 219 dicit (cens) **L**σ mecareia **P**: megaregia **L** 220 quisque **P**: quisquis **ω** 221 Obhuius **L** horrescit **b**: orrescitque **f** 222 aure **Pω**: ore *Lachmannus*: ~~corde~~ (aure) **D** 223 confisa **ω**: confixa **P** (*cf.* 2, 572) propiorque **ω**: propriorque **P**: prop||iorque **Qf** 225 Tindima **L** pi||nigeri (*ex* puni-) **f**: pinnigeri **M** simeontis **C** 226 vesana *ex* -ne **L**σ laeto **C** : le||ta *ex* -to (c) **Q**¹: leto (ł letum) **L**σ 227 vitata (t) **L**σ: vitiata **M** fronde **Pω**: fronte **MDNCfμ**

iam pater Hesperio flagrantem gurgite currum
abdiderat Titan, aliis rediturus ab undis,
cum tamen illa gravem luctu fallente laborem 230
nescit abisse diem: nec caligantibus arvis
terretur, nec frangit iter per et invia saxa
lapsurasque trabes nemorumque arcana, sereno
nigra die, caecisque incisa novalia fossis,
per fluvios secura vadi somnosque ferarum 235
praeter et horrendis infesta cubilia monstris.
tantum animi luctusque valent! pudet ire Menoeten
tardius, invalidaeque gradum miratur alumnae.
quas non illa domos pecudumque hominumque modesto
pulsavit gemitu! quotiens amissus eunti 240
limes, et errantem comitis solacia flammae
destituunt gelidaeque facem vicere tenebrae!
iamque supinantur fessis lateque fatiscunt
Penthei devexa iugi, cum pectore anhelo
iam prope deficiens sic incipit ore Menoetes: 245
'haut procul, exacti si spes non blanda laboris,
Ogygias, Argia, domos et egena sepulcri

---

229 redditurus **P** 231 abesse **C** ne[c] **B**[1] 232 Tenetur (ł terretur) **L**[1] nec **P**ω: sed *Garrodius*; *iter non frangere est recta progredi* 233 trabes *ex* -ves **P**[1] 234 fossis (*ex* forsis **L**[σ]) ω: saxis **P** 235 **B**[1] *mg. iterum legitur* vadi **P**: vadi[t] **L**[1]**Q**[1] (ruit *sscr.* **Q**[2]): vadit ω: vadịt (a) ν[2]: meat **C**: [illegible] **f**[2]ς somnosque ω: -oque **P** 236—295 *folio inserto addidit* **Q**[r] 236 Praeter et **PLDbr**: Praeter et (ł praeterit) ν[2]: Praeterit **KCf**: Praeterit et **BM** (-it *del.* **M**[1]): Propter et **N** infesta **P**: infessa ω: insessa (*ex* inf- **L**[σ]) **BLN** **f**ν *fortasse recte*: obsessa **Dr**[σ] 239 pecudumque **PD**: pecorumque ω modesto **P**ω: molesto *Heinsius*, *quod miror editoribus placuisse* 241 comites **BLDfb** 243 supinantur ω: subi- **P** patescunt *ex* fatiscunt **f**[r] 245 incipit **PD**: inchoat ω ore ς *Barthius*: orsa **P**ω, *quod fortasse defendi potest cl. Verg. Aen. 7, 435* 246 exactiṣ[i] ([i] *add.* **P**[c]) spes **P** planda **f** laboris **PD**: doloris ω: doloris (laboris) **L**[σ]**K**[2]**r**[1] 247 argia ω: argiva **P**: argi[illegible]a **f** egena *ex* egina **C** sepulchri **P**

busta iacere reor; grave comminus aestuat aer
sordidus, et magnae redeunt per inane volucres.
haec illa est crudelis humus, nec moenia longe. 250
cernis, ut ingentis murorum porrigat umbras
campus, et e speculis moriens intermicet ignis?
moenia sunt iuxta; modo nox magis ipsa tacebat,
solaque nigrantes laxabant astra tenebras.'
horruit Argia, dextramque ad moenia tendens: 255
'urbs optata prius, nunc tecta hostilia Thebae,
et tamen, inlaesas si reddis coniugis umbras,
sic quoque dulce solum, cernis, quo praedita cultu,
qua stipata manu, iuxta tua limina primum
Oedipodis magni venio nurus? inproba non sunt 260
vota: rogos hospes planctumque et funera posco.
illum, oro, extorrem regni belloque fugatum,
illum, quem solio non es dignata paterno,
redde mihi! tuque, oro, veni, si manibus ulla
effigies errantque animae post membra solutae, 265
tu mihi pande vias, tuaque ipse ad funera deduc,
si merui!' dixit, tectumque adgressa propinquae
pastorale casae reficit spiramina fessi
ignis, et horrendos inrumpit turbida campos.
qualis ab Aetnaeis accensa lampade saxis 270
orba Ceres magnae variabat imagine flammae
Ausonium Siculumque latus, vestigia nigri

---

248 iac(s)ereor P^1: ·/· re P^1 *mg.* et grave *μ* cummitius (ł comminus) M^2 249 Sordibus r 250 nec *om.* f^1 252 e *ω*: *om.* P spiculis L intermicet *ω*: -cat PN^2 253 tac(a)ebit $L^σ$ 254 sidera (astra) f^2 257 reddas M 258 dulc esolum B praedita *ω*: pro- P 259 limina PD: moenia *ω* 260 Oedippodis f 261 et fune(ra) *suppl.* $μ^2$ *in lac.* 262 oro *ex* ero C^1 regni *ω* (*cf. 9, 578*): regnis P 265 salutae b: soluta *Baehrens* prope membra solutae *Garrodius* 266 ipse *ω*: ipsa PK^2C deduc *om.* *μ*
267—382 *in* M *suppl. Boccaccius* 267 tedamque (-damque *in ras.* $μ^2$, *fuit* -ctumque) *μ* 269 inrupit N*μ* campos *ex* -us P^1 270 aethneis P: aeth[illegible]neis B: ethenis f 271 flammae *ω*: -ma P

raptoris vastosque legens in pulvere sulcos;
illius insanis ululatibus ipse remugit
Enceladus ruptoque vias inluminat igni: 275
Persephonen amnes silvae freta nubila clamant,
Persephonen tantum Stygii tacet aula mariti.
admonet adtonitam fidus meminisse Creontis
altor et occulto submittere lampada furto.
regina Argolicas modo formidata per urbes, 280
votum inmane procis spesque augustissima gentis,
nocte sub infesta, nullo duce et hoste propinquo,
sola per offensus armorum et lubrica tabo
gramina, non tenebras, non circumfusa tremiscens
concilia umbrarum atque animas sua membra gementes
saepe gradu caeco ferrum calcataque tela 286
dissimulat, solusque labor vitasse iacentis,
dum funus putat omne suum, visuque sagaci
rimatur positos et corpora prona supinat
incumbens, queriturque parum lucentibus astris. 290
forte soporiferas caeli secreta per umbras
Iuno, sinu magni semet furata mariti,
Theseos ad muros, ut Pallada flecteret, ibat,
supplicibusque piis faciles aperiret Athenas.
atque ubi per campos errore fatiscere vano 295
inmeritam Argian supero respexit ab axe,
indoluit visu, et lunaribus obvia bigis
advertit vultum placidaque ita voce locuta est:
'da mihi poscenti munus breve, Cynthia, si quis

---

273 vastostosque b 275 H(a)encheladus BLbν: Hencel- Cf igne μ 276 *om.* μ[1], *add.* μ[2] *mg.* Thesi- *ex* Perse- f[2] (*item v. 277*) Persophonen b (*item v. 277*) 277 *om.* P tantum stygii ω: stigii tantum ς 279 Altor (Ul- C) et ω: Altior P occultam μ 280 argolicos *ex* -as f 281 augustissima DC 284 tremescens P 287 vitasse PN[2]: vitare ω iacentes P 289 supinaxt L[1] 290 quaeriturque P[1] 292 magni ω: mangi P magistri (triti) C 296 argian ω: argiam PBμν arce f 297 vi (su) B[1] vigis P 298 vultum P: currum (-ū L[σ]) ω

est Iunonis honos; certe Iovis inproba iussu 300
ter noctem Herculeam — veteres sed mitto querellas:
en locus officio. cultrix placitissima nostri
Inachis Argia cernis qua nocte vagetur
nec reperire virum densis queat aegra tenebris?
et tibi nimbosum languet iubar: exere quaeso 305
cornua, et adsueto propior premat orbita terras.
hunc quoque, qui curru madidas tibi pronus habenas ☐
ducit, in Aonios vigiles demitte Soporem.'
vix ea, cum scissis magnum dea nubibus orbem
protulit; expavere umbrae, fulgorque recisus 310
sideribus; vix ipsa tulit Saturnia flammas.

primum per campos infuso lumine pallam
coniugis ipsa suos noscit miseranda labores,
quamquam texta latent suffusaque sanguine maeret ☐
purpura; dumque deos vocat et de funere caro 315
hoc superesse putat, videt ipsum in pulvere paene
calcatum. fugere animus visusque sonusque,
inclusitque dolor lacrimas; tum corpore toto
sternitur in voltus animamque per oscula quaerit
absentem, pressumque comis ac veste cruorem 320
servatura legit. mox tandem voce reversa:

---

300 iunonis honos ω: iuvenis P improba P ius heu D: vis eu (*vel* vis hec) r: vasu b 301 Per r ter^t noctem *Kohlmannus* ☐ 302 Est C cultrix ω: -ris P placitissima *Gronovius*: -idissima P ω 303 Inachiis P 304 ^r peperire Q[2]: repperire f[1] qu//aet P[1] erga^egra f[2] 305 At *malit Garrodius* tibi P ω: iam C 306 propior ω: proprior P 307 curru ω: -um P L pronu[s] P[2] 308 aonios ω: aonias (*sic*) P[1]: -as^o Q[1]: -os *ex* -as L[1] demitte ς *Klotzius*: dimitte ω: dimittite P 309 conscissis f dea ω: de P C 310 recisus ω: -sos P: retusus *Heinsius* 312 Primum ω: Primum^ł Primam L[o] Primam P N b r ν ς: 313 *om.* b 314 ^m aeret B[1]: marcet (*ex* maeret μ[1]) f μ lateat b fusoque in br 315 deos ω: suos P (*e v. 313*) 316 poenae P S 317 Calcatum *ex* -am Q[1] 318 tum P S: tunc ω: *del.* D ^cor pore P[1] 319 voltus B: vu- P animumque N

'hunc ego te, coniunx, ad debita regna profectum
ductorem belli generumque potentis Adrasti
aspicio, talisque tuis occurro triumphis?
huc adtolle genas defectaque lumina: venit 325
ad Thebas Argia tuas; age, moenibus induc
et patrios ostende lares et mutua redde
hospitia. heu quid ago? proiectus caespite nudo
□ hoc patriae telluris habes. quae iurgia? certe
imperium non frater habet! nullasne tuorum 330
movisti lacrimas? ubi mater, ubi inclyta fama
Antigone? mihi nempe iaces, mihi victus es uni!
dicebam: quo tendis iter? quid sceptra negata
poscis? habes Argos, soceri regnabis in aula;
hic tibi longus honos, hic indivisa potestas.' 335
quid queror? ipsa dedi bellum maestumque rogavi
ipsa patrem, ut talem nunc te complexa tenerem.
sed bene habet, superi, gratum est, Fortuna; peracta
spes longinqua viae: totos invenimus artus.
ei mihi, sed quanto descendit vulnus hiatu! 340
hoc frater? qua parte, precor, iacet ille nefandus
praedator? vincam volucres — sit adire potestas —
excludamque feras; an habet funestus et ignis?

325—335 *neumis instructi in* P 325 Hunc b attolle P: -lo (e *supra* o) Q[1] despectaque C 326 argi▒a f vias (t *supra*) Q[2] 327 ostende *ex* -do Q[1] 328 agam (o *supra*) D: agam C quid *ex* quod L[σ] cespite *ex* -ta C 329 abes (h *supra*) B[1] iurgia *ex* iuria C: iniuria *Koestlinius* 330 abet (h *supra*) B[8] 332 mih (i *supra*) B[8] victus *ex* unctus B[3] 333 quid *ex* quod Q[1]L[σ] scripta (sceptra *supra*) M[1] negata *ex* not- Q[1] 339 artus (ł argos *supra*) r[1] regnabis *ex* -vis P[1] 335 honos *ex* -us L[σ] 336—341 *nec non initia versuum* 327. 330. 331 *in* L *neumis instructi* 338 abet (h *supra*) B[1] seres superi μ (*i. habet se res*) peracta PN[1]: peracta est ω 339 longuinqua Q[1] 340 sed *om.* f[1], *add.* f[r] *mg.* vulnus *ex* vultis Q[1] 341 Hoic Q[1] iacet ω: -it P 342 odire (*ex* adire L[σ]) Lb 343 abet (h *supra*) B[1] ignes P *pro* 345. 346 *in* P

sed nec te flammis inopem tua terra videbit:
ardebis lacrimasque feres, quas ferre negatum 345
regibus, aeternumque tuo famulata sepulcro
durabit deserta fides, testisque dolorum
natus erit, parvoque torum Polynice fovebo.'
ecce alios gemitus aliamque ad busta ferebat
Antigone miseranda facem, vix nancta petitos 350
moenibus egressus; illam nam tempore in omni
adtendunt vigiles et rex iubet ipse timeri,
contractaeque vices et crebrior excubat ignis.
ergo deis fratrique moras excusat et amens,
ut paulum inmisso cessit statio horrida somno, 355
erumpit muris: fremitu quo territat agros
virginis ira leae, rabies cui libera tandem
et primus sine matre furor. nec longa morata,
quippe trucem campum et, positus quo pulvere frater,
noverat. atque illam contra videt ire Menoetes, 360
cui vacat, et carae gemitus conpescit alumnae.
cum tamen erectas extremus virginis aures
accessit sonus, utque atra sub veste comisque
squalentem et crasso foedatam sanguine vultus

---

leguntur haec Ardebit longumque tuo famulata sepulchro, *cf. Hermes 40 (1905) p. 355* 345 negatum est **Cbr** 347 Dur$\overset{i}{a}$bat Q^1 testisque ω: pe- **P** 349 ferebar **B** 350 nancta (-n- *fere erasa*) **P**: nacta ω p$\overset{e}{o}$titos f^1 351 temp^{ore} in omni B^2: tempore ab omni **Q**: tempus in omne **Mf** 352 Attendunt **P** timeri (*i. caveri*) **P**ω: teneri ς *vulgo* 353 cre$\overset{r}{b}$ior B^1: crebrior Q^1: crebior **b** 354 $\overset{deis}{\text{dehis}}$ L^1 excussat **M** amens *ex* -es L^1 355 inmisso ω: amisso **P**: admisso *Baehrens* horrida *ex* horrenda Q^1 356 m$\overset{v}{i}$ris **M** 359 frater **P**ω: quaerit **L** 360 videt contra ire menoetes **N** (c. i. m. *add.* N^2) 361 *sq. in* **M** *umiditate corrupti, partim a Boccaccio rescripti ita ut quid lateat, non satis constet* 361 Qui *Peyraredus* 362 erectas extrem$\overset{v}{o}$s P^1: extremus (-is **C**: -um -as *ex* -os L^1) $\overset{ł\ ad}{\text{erectas}}$ (e- **D**) ω 363 Accensit **r** atque **f** sub *om.* **P** 364 Sualentem **f** foedatam ω: -datos **P**: -dantem **N**ς

astrorum radiis et utraque a lampade vidit: 365
'cuius' ait, 'manes, aut quae temeraria quaeris
nocte mea?' nihil illa diu, sed in ora mariti
deicit inque suos pariter velamina vultus,
capta metu subito paulumque oblita doloris.
hoc magis increpitans suspecta silentia perstat 370
Antigone, comitemque premens ipsamque; sed ambo
deficiunt fixique silent. tandem ora retexit
Argia, corpusque tamen conplexa profatur:
'si quid in hoc veteri bellorum sanguine mecum
quaesitura venis, si tu quoque dura Creontis 375
iussa times, possum tibi me confisa fateri.
si misera es — certe lacrimas lamentaque cerno —,
□ iunge, age, iunge fidem: proles ego regia Adrasti —
ei mihi! num quis adest? — cari Polynicis ad ignis,
etsi regna vetant.' stupuit Cadmeia virgo 380
intremuitque simul, dicentemque occupat ultro:
'mene igitur sociam — pro fors ignara! — malorum,
mene times? mea membra tenes, mea funera plangis.
cedo, tene, pudet heu! pietas ignava sororis!
haec prior —!' hic pariter lapsae iunctoque per ipsum
amplexu miscent avidae lacrimasque comasque, 385

---

374 *Prisc.* GL II 339, 12 (*propter ablativum* veteri) idem in XII: si quid ... si quid non fanda Carontis iussa times

---

365 a *eras. in* B: *om.* Lbr 366 quae P: quem ω: quid K[2] quaeris *ex* -es b[1] 370 restat (perstat) B[1] 372 silent *ex* so- Q[1] 373 profa[illegible]tur f 375 tu *inter lin.* C[1] si quid non fanda carontis *Prisc.* 378 regia *Klotzius*: regia (s) P[1]: regis ω 379 num ω: nunc P ad Pω: et *Sandstroemius 1878 p. 59* ignes P 380 regnaverant P[1] 382 pro fors (*ex* sors Q[1]) ω: profers P malorem (v) Q[1] 383 Mene ω: Meque P: Me S 384 tene (te[illegible] f: ten *Peyraredus male*) pudet ω: tene pudeat P: tene heu pudeat *Wilkinsius male* piatas (e) L[σ] pudet fuit cupitas ignavia sororis b 385 iunctaeque f 386 Amplexus f avidae Pω: -de μνς *Kohlmannus*: avidae (vicibus) L[1]

partitaeque artus redeunt alterna gementes
ad vultum et cara vicibus cervice fruuntur.
dumque modo haec fratrem memorat, nunc illa maritum,
mutuaque exorsae Thebas Argosque renarrant, 390
longius Argia miseros reminiscitur actus:
'per tibi furtivi sacrum commune doloris,
per socios manes et conscia sidera iuro:
non hic amissos, quamquam vagus exul, honores,
non gentile solum, carae non pectora matris, 395
te cupiit unam noctesque diesque locutus
Antigonen; ego cura minor facilisque relinqui.
tu tamen ex celsa sublimen forsitan arce
ante nefas Grais dantem vexilla maniplis
vidisti, teque ille acie respexit ab ipsa 400
ense salutatam et nutantis vertice coni:
nos procul. extremas sed quis deus egit in iras?
nil vestrae valuere preces? tibine iste negavit
oranti?' causas ac tristia reddere fata
coeperat Antigone; fidus comes admonet ambas: 405
'heia agite inceptum potius! iam sidera pallent
vicino turbata die, perferte laborem,
tempus erit lacrimis, accenso flebitis igni.'
haut procul Ismeni monstrabant murmura ripas,

408 *Serv.* Aen. 12, 156 Statius in matrum consolatione: accenso flebitis igne

388 At vultu f fuuntur f[1]: feruuntur b 389 o modo Q[1] 390 rerarrant f 392 furtivi B[1] doloris ω: -ri P 394 sic C 396 cupiit P: cupiens ω 397 Antigonen B[1] 398 e LQCfb sublimen PBLQDNb: -mem ω: -men (is) r[2]: -men (em) v[2]: -mis ς 400 ille ω: illa P 402 sed ~~si~~ B[3] 403 nostrae f valuere ω: placuere P preces *ex* praeceps Q[1] ista M[1] 404 facta BNfbr 405 amonet B[1]: ammonet B[1] *mg.* 407 perferre (ite) f[2] labore b 408 acceso (n) B[1]: accesso (n) f[2]: si accenso *Bentleius male* igni *Klotzius*: igne Pω 409 hismeni b monstrabant ω: -bat P

qua turbatus adhuc et sanguine decolor ibat. 410
huc laceros artus socio conamine portant
invalidae, iungitque comes non fortior ulnas.
sic Hyperionium tepido Phaethonta sorores
fumantem lavere Pado; vixdum ille sepulcro
conditus, et flentes stabant ad flumina silvae. 415
ut sanies purgata vado membrisque reversus
mortis honos, ignem miserae post ultima quaerunt
oscula; sed gelidae circum exanimesque favillae
putribus in foveis, atque omnia busta quiescunt.
stabat adhuc seu forte rogus, seu numine divum, 420
cui torrere datum saevos Eteocleos artus,
sive locum monstris iterum Fortuna parabat,
seu dissensuros servaverat Eumenis ignes.
hic tenuem nigris etiamnum advivere lucem
roboribus pariter cupidae videre, simulque 425
flebile gavisae; nec adhuc, quae busta, repertum,
sed placidus quemcumque rogant mitisque supremi
admittat cineris consortem et misceat umbras.
ecce iterum fratres: primos ut contigit artus
ignis edax, tremuere rogi et novus advena bústo 430
pellitur; exundant diviso vertice flammae

---

410 Qui **f**: Quo **C** turbatus **P** ω: turpatus *Wakefieldus* 411 Hac *ex* Haud μ^1 413 Sic ubi perionium *ex* Sic hip- **L**^{1} tepido ω: trepido **P**: trepido **L**$^\sigma$ phaetonta **P**: phoecto **L**^{1}: phetonta **L**^{1}*mg.* 414 vixdum (ł cum *sscr.* **L**^{1}) ω: vix **PK** sepulchro **P** 415 stabant ad **P** ω: stant circum μ 418 exanim$\overset{e}{o}$sque **L**$^\sigma$ 419 *om.* **N**^{1}, *add.* **N**^{2} fov$\overset{i}{e}$s **B**^{1} b^{us}ta **L**$^\sigma$ (*in exemplari fuit* b. ta) 421 t$\overset{o}{\text{[eras.]}}$rrere (e) **Q** dudum **B**^{1}: datum **B**^{2} *mg.* 422 pararat **N** 423 *om.* **P**, *cf. Hermes 40 (1905) p. 356* dissensuros **SDNCbf**: dis[eras.]e[eras.]suros (*bis* s *eras.*) **B**: discensuros **L**: dis$\overset{s}{c}$ensuros **M**$^1\nu^2$: disce$\overset{s}{\text{[eras.]}}$suros (n) μ^1: discessuros **QK** 424 $\overset{H}{S}$ic **C**^{2} 427 quemcumque **P**: quicumque ω mitisque ω: -esque **P** 428 Admittat ω: -it **P** 429 fratris **C** 430 busto **P** **LDN**: busti (*ex* bo- **B**) ω: bustis ς 431 diviso *ex* de- **B**^{3}

alternosque apices abrupta luce coruscant.
pallidus Eumenidum veluti commiserit ignis
Orcus, uterque minax globus et conatur uterque
longius; ipsae etiam commoto pondere paulum 435
secessere trabes. conclamat territa virgo:
'occidimus, functasque manu stimulavimus iras.
frater erat; quis enim accessus ferus hospitis umbrae
pelleret? en clipei fragmen semiustaque nosco
cingula, frater erat! cernisne, ut flamma recedat 440
concurratque tamen? vivunt odia inproba, vivunt.
nil actum bello; miseri, sic, dum arma movetis.
vicit nempe Creon! nusquam iam regna, quis ardor?
cui furitis? sedate minas; tuque exul ubique
semper inops aequi, iam cede: hoc nupta precatur, 445
hoc soror, aut saevos mediae veniemus in ignis.'

vix ea, cum subitus campos tremor altaque tecta
inpulit adiuvitque rogi discordis hiatus,
et vigilum turbata quies, quibus ipse malorum
fingebat simulacra sopor: ruit ilicet, omnem 450
prospectum lustrans armata indagine miles.
illos instantes senior timet unus; at ipsae
ante rogum saevique palam sprevisse Creontis

---

432 Alternaeque f adrupta b 433 cum miserit C
ł mixto
ignes P 434 Orcus *ex* A- C utrumque μ 435 commoto D:
commoto v
cum moto f: cum meo r[2] 437 fonctasque B[1] stimulavimus
ex tumul- L[1]: sti▒mul- B 438 umbrae ω: -as P 439 semiusta-
i
que P: semustaqùe ω: semustaque μ[1] 440 ut *om.* μ 441 *om.* P
ma
(*v. 440 columna finitur*) 442 arva Q[1] 443 Vincit r □
regna *ex* regia B[1] 444 seda▒te (n) f manus C 445 in-
i\\\
obs aequi iam BM: inobsequio iam Cf: inobsequa L[1]
446 mediae *om.* D ignes P 447 tremor obruit altaque N
audivit
campos *ex* -us L[σ] 448 adiuvitque r[2] 449 turba[ta] f[1]
t
450 sopor (soror *ex* sopor, *dein hoc restitutum*) P[1] 452 ad P[1]
ł vere
illae N 453 sprevisse f[2]

imperia et furtum claro clangore fatentur
securae, quippe omne vident fluxisse cadaver. 455
ambitur saeva de morte animosaque leti
spes furit: haec fratris rapuisse, haec coniugis artus
contendunt vicibusque probant: 'ego corpus', 'ego ignes',
'me pietas', 'me duxit amor'. deposcere saeva
supplicia et dextras iuvat insertare catenis. 460
nusquam illa alternis modo quae reverentia verbis,
iram odiumque putes; tantus discordat utrimque
clamor, et ad regem, qui deprendere, trahuntur.
at procul Actaeis dextra iam Pallade muris
Iuno Phoroneas inducit praevia matres 465
attonitas, non ipsa minus, coetumque gementem
conciliat populis et fletibus addit honorem.
ipsa manu ramosque oleae vittasque precantis
tradit, et optenta submittere lumina palla
et praeferre docet vacuas sine manibus urnas. 470
omnis Erecthaeis effusa penatibus aetas
tecta viasque replent: unde hoc examen et una
tot miserae? necdum causas novere malorum,
iamque gemunt. dea conciliis se miscet utrisque

472 *Serv. Aen.* 2, 798 magnum est quod addidit 'vulgus'. sic Statius: unde hoc ... tot miserae

454 clangore P: plangore ω, *cf. 4, 796* 455 quippe *s. l.* D 456 Ambi^{gi}tur r^2: Ambigitur DN^2 seu N animosa~~t~~aque B^1 l^{o}aeti B^1 457 (ł artus) manes r^1: manes b 458 ~~et~~ ego B^1 460 ut dextras b iuv(a)it M^1 inse(r)~~c~~tare L^1 462 tantum Q utrumque b 463 deprehendere PB trahuntur ł trahe(v)bant N^{2}μ^2: trahentum *coni. Postgatius male* 464 miris L^1 465 Iono b praevia ω: premia P: previa *ex* premia Q^1 467 fletibus P: flentibus ω 468 ramos f vi(t)tasque L$^\sigma$ precantes P 469 obtecta C submittens D lumina ω: -ne P 470 (ł prae) proferre L^1 ^{va}cuas L^1 471 Erechthaeis ς *Heinsius*: erictheis P: et acteis ω 472 examen *ex* -in P^1 474 consiliis BLCf se ω: sic P

cuncta docens, qua gente satae, quae funera plangant 475
quidve petant; variis nec non adfatibus ipsae
Ogygias leges inmansuetumque Creonta
multum et ubique fremunt. Geticae non plura queruntur
hospitibus tectis trunco sermone volucres,
cum duplices thalamos et inicum Terea clamant. 480
urbe fuit media nulli concessa potentum
ara deum, mitis posuit Clementia sedem,
et miseri fecere sacram; sine supplice numquam
illa novo, nulla damnavit vota repulsa.
auditi quicumque rogant, noctesque diesque 485
ire datum et solis numen placare querellis.
parca superstitio: non turea flamma, nec altus
accipitur sanguis: lacrimis altaria sudant,
maestarumque super libamina secta comarum
pendent et vestes mutata sorte relictae. 490
mite nemus circa, cultuque insigne verendo □
vittatae laurus et supplicis arbor olivae.
nulla autem effigies, nulli commissa metallo
forma dei, mentes habitare et pectora gaudet.
semper habet trepidos, semper locus horret egenis 495
coetibus, ignotae tantum felicibus arae.
fama est, defensos acie post busta paterni

---

497 *Serv.* Aen. 8, 342 nepotes eius (*i. Herculis*) .. Athenis sibi primum asylum, hoc est templum misericordiae collocarunt,

---

475 plangunt **Nr** 479 Hospitibus (ł tii) ν^2: Hospitiis **N** 480 thalamos *s. l. add.* **D** tyraea **Q**: terrea **C**: tea (rea) L^{σ} 481 nulli ω: nullis **P** 483 miseri ω: -ris **P** 484 nulla (ł numquam) L^1 486 et *om.* **P** 487 Parca (ł v) ν^2 tu≡rea (r) **Q** 489 secta **P**: serta (*ex* secta L^{σ}) ω: secta (ł serta) B^1 492 Vittattae P^1: Vittata **LMQfbr**: Vittata et **N** suplicis **B** 493 efigies (f) **f** 494 dei **P**ω: di **SKg** abitare **B** pectorade≡t (gau) B^1 495 abet (h) B^1: habet *s. l.* **N** orret **b** egenus (i) P^1 497 buta (s) B^1

numinis Herculeos sedem fundasse nepotes.
fama minor factis: ipsos nam credere dignum
caelicolas, tellus quibus hospita semper Athenae, 500
ceu leges hominemque novum ritusque sacrorum
seminaque in vacuas hinc descendentia terras,
sic sacrasse loco commune animantibus aegris
confugium, unde procul starent iraeque minaeque
regnaque, et a iustis Fortuna recederet aris. 505
iam tunc innummerae norant altaria gentes:
huc victi bellis patriaque a sede fugati,
regnorumque inopes scelerumque errore nocentes
conveniunt pacemque rogant; mox hospita sedes
□ vicit et Oedipodae Furias et funus † Olynthi 510
texit et a misero matrem submovit Oreste.
huc volgo monstrante locum manus anxia Lernae
deveniunt, cedunt miserorum turba priorum.
vix ibi, sedatis requierunt pectora curis:
ceu patrio super alta grues Aquilone fugatae 515

---

unde nullus posset abduci, quod etiam Statius dicit, ut: Herculeos fama est fundasse nepotes (*hinc Myth.* Vatic. 1, 60). *cf. Serv.* Aen. 2, 761 primo autem apud Athenienses statutum est (*asylum*) ab Herculis filiis, .. sicut docet in duodecimo Statius.

---

500 Caelcolas (i *superscr.*) **P**[1] 501—819 *in* **M** *additi manu recenti, cuius lectiones abieci* 501 hominemque (v *superscr.*) **Q**[2]: hominem r novum (novas *superscr.*) **Q**[2] ritesque (v *superscr.*) **L**[1] 505 aris (illis *superscr.*) **N**[2] 507 patriaeque **C**: aeque (a *superscr.*) **f**[2] a **P**: ab **v**: e (*eras. in* **B**) **ω**: *om.* **L** 508 error (e *superscr.*) **P**[1] 509 aspita **b** 510 olynthi **Pω**; *Olynthus quis sit, nescio, sed qui oppidum dictum putent, errant.* funusque Coloni *Imhofius*; et funus Onitae tersit *Unger 1868 p. 162 sq.* 511 oreste *ex* oriste **C** 512 Huc **P**: Hunc **ω**: Hunc (Hac *superscr.*) **D** volgo **B**: vulgo **P**: fulgo **r** manus anxia lernae *haesitante calamo scr.* **P**[1] 513 Dum (ł De *superscr.*) veniunt **v**[2] cedunt *Kohlmannus*: caedunt **P**: c(a)edit **ω** (v *superscr.*) parentum (ł priorum *superscr.*) **L**[1] 514 *recte distinxit Barthius* 515 dicuntur **L**[1]

cum videre Pharon; tunc aethera latius inplent,
tunc hilari clangore sonant; iuvat orbe sereno
contempsisse nives et frigora solvere Nilo.
iamque domos patrias Scythicae post aspera gentis
proelia laurigero subeuntem Thesea curru 520
laetifici plausus missusque ad sidera vulgi
clamor et emeritis hilaris tuba nuntiat armis.
ante ducem spolia et, duri Mavortis imago,
virginei currus cumulataque fercula cristis
et tristes ducuntur equi truncaeque bipennes, 525
quis nemora et solidam Maeotida caedere suetae,
corytique leves portantur et ignea gemmis
cingula et informes dominarum sanguine peltae.
ipsae autem nondum trepidae sexumve fatentur,
nec vulgare gemunt aspernanturque precari, 530
et tantum innuptae quaerunt delubra Minervae.
primus amor niveis victorem cernere vectum
quadriiugis; nec non populos in semet agebat
Hippolyte, iam blanda genas patiensque mariti
foederis. hanc patriae ritus fregisse severos 535
Atthides oblique secum mirantur operto
murmure, quod nitidi crines, quod pectora palla
tota latent, magnis quod barbara semet Athenis
misceat atque hosti veniat paritura marito.

---

539 *Prisc.* GL II 501, 7 Statius tamen in XII Thebaidos participio futuri addidit i: misceat . . paritura marito

---

517 iuvat ω: iubat P orbe ω: ore P 519 domos ω: domus P patriae ν 520 cursu BQ 522 hilaris *ex* -es P^1 523 diri μ 524 crustis (ł cris) ν^2 525 trestes b truncesque C 527 Çoritiique P: Goritique f: Gor- (c) Q^1 528 infertes (ormes) C^2 529 sexumve ω: sexuque PQ 530—539 *om.* S 531 Et tunc N 532 vectum ω: victum P 536 Alchides P^1: ł attides P^1 *mg.* aperto Lf: aperto (ło) ν^2 538 barbara *s. l.* L^σ 539 paritura ω *Prisc.*: placitura P, *cf. Hermes 40 (1905) p. 342*

paulum et ab insessis maestae Pelopeides aris 540
promovere gradum seriemque et dona triumphi
mirantur, victique animo rediere mariti.
atque ubi tardavit currus et ab axe superbo
explorat causas victor poscitque benigna
aure preces, ausa ante alias Capaneia coniunx: 545
'belliger Aegide, subitae cui maxima laudis
semina de nostris aperit Fortuna ruinis,
non externa genus, dirae nec conscia noxae
turba sumus: domus Argos erat regesque mariti,
non utinam et fortes! quid enim septena movere 550
castra et Agenoreos opus emendare penates?
nec querimur caesos: haec bellica iura vicesque
armorum; sed non Siculis exorta sub antris
monstra nec Ossaei bello cecidere bimembres.
mitto genus clarosque patres: hominum, inclyte Theseu,
sanguis erant, homines, eademque in sidera, eosdem 556
sortitus animarum alimentaque vestra creati,
quos vetat igne Creon Stygiaeque a limine portae,
ceu sator Eumenidum aut Lethaei portitor amnis,
submovet ac dubio caelique Erebique sub axe 560
detinet. heu princeps Natura! ubi numina, ubi illest
fulminis iniusti iaculator? ubi estis, Athenae?

---

540 insesis (s *supra*) f^2: infessis r$\mu\nu^1$ 543 ubi ω: ibi PQf 544 benigna Aure Pω: -no ore *Baehrens male* 545 capanei (a *supra*) f^1 546 aegide ω: -des P laudis ω: -des P 547 Semina Pω: limina *Imhofius* monstris C 549 domos (u *supra*) f^2 argos ω: -us P 550 movere ω: moveri P (ł enarrare *supra*) 551 emendare f^2: emandare (e *supra*) r^2: amandare *Heinsius* penates (ł nepotes *supra*) ν^2 552 quaerimur P[1] 554 assaei b 555 glarosque (c *supra*) P[1] theseu ω: these P tese S 556 Sanguine f erant Pω: erat BQb omnes ν^1 (ł homines ν^2 *mg.*): omnis b 558 vetat Pω: ł fugat P[1] *mg. quod probat Owenus*; vetat *interpretor*: *vetando arcet* e limine C 559 letei P 560 hac b haeribique b 561 illest P: ille ω 562 iniusti (invicti *supra*) r athanae B

septima iam surgens trepidis Aurora iacentes
aversatur equis; radios declinat et horret
stelligeri iubar omne poli; iam comminus ipsae 565
pabula dira ferae campumque odere volucres
spirantem tabo et caelum ventosque gravantem.
quantum etenim superesse rear? nuda ossa putremque
verrere permittat saniem. properate, verendi
Cecropidae; vos ista decet vindicta, priusquam 570
Emathii Thracesque dolent, quaeque extat ubique
gens arsura rogis manesque habitura supremos.
nam quis erit saevire modus? bellavimus, esto;
sed cecidere odia et tristes mors obruit iras.
tu quoque, ut egregios fama cognovimus actus, 575
non trucibus monstris Sinin infandumque dedisti
Cercyona, et saevum velles Scirona crematum.
credo et Amazoniis Tanain fumasse sepulcris,
unde haec arma refers, sed et hunc dignare triumphum.
da terris unum caeloque Ereboque laborem, 580
si patrium Marathona metu, si tecta levasti
Cressia, nec fudit vanos anus hospita fletus.

---

564 Aversatur (-ter, v supra e, L^1) ω: -tor P radios (hi supra) v^2 orret b
565 iamque eminus ς *Barthius*; comminus *est*: *ubi accesserunt*
566 Pabula *ex* Fa- C^1: Papula B forae (e supra o) Q^1 odore (e supra o) B
568 reor Q putremque ω: -esque P 569 Verrere (*ex* Vertere K) PBKCb : Verrere Q: V▒rere μ: Verere f: Urere LDNν: Vertere S permittat ω: -ant Pb 571 adolent *Baehrens* 572 Gens *ex* C- P arsura ω: ausura P
573 modas (u supra a) f^1 bellaminus (vimus supra) r^r 575—819 *in* D *prae madore vix leguntur* 576 sinin ω: sin P: *om.* L^1B^1: sinonem (-em *in ras.* μ) B^2L^2Cbμ: sinon K^1f: sicion K^2: sinon (r supra) Q^1: si n̄ ē ν^1 (sinonem ν^2 *mg.*): sinon est r: siuone N: busirim B^3 577 Cercyona (Ceci- K: Geri- f: Gerri- C: Certi- br) ω: Cergyon P sc(h)irona ω: cirona P: chirona f 578 et *om.* L amazonis (i supra) P^1 sepulchris P 579 arma *om.* f: dona f^2 *inter versus* huc (n supra) f^2 580 hereboque b 581 patrium (o supra) Q^2: patrum (i supra) f^1: patrum L se b 582 Gressia P: Cresia BC: Cre▒sia μ

sic tibi non ullae socia sine Pallade pugnae,
nec sacer invideat paribus Tirynthius actis,
semper et in curru, semper te mater ovantem 585
cernat, et invictae nil tale precentur Athenae.'
dixerat; excipiunt cunctae tenduntque precantis
cum clamore manus; rubuit Neptunius heros
permotus lacrimis; iusta mox concitus ira
exclamat: 'quaenam ista novos induxit Erinys 590
regnorum mores? non haec ego pectora liqui
Graiorum abscedens, Scythiam Pontumque nivalem
cum peterem; novus unde furor? victumne putasti
Thesea, dire Creon? adsum, nec sanguine fessum
crede; sitit meritos etiamnum haec hasta cruores. 595
nulla mora est; verte hunc adeo, fidissime Phegeu,
cornipedem, et Tyrias invectus protinus arces
aut Danais edice rogos aut proelia Thebis.'
sic ait oblitus bellique viaeque laborum,
hortaturque suos viresque instaurat anhelas: 600
ut modo conubiis taurus saltuque recepto
cum posuit pugnas, alio si forte remugit
bellatore nemus, quamquam ora et colla cruento
imbre madent, novos arma parat campumque lacessens
dissimulat gemitus et vulnera pulvere celat. 605

---

583 Si[illegible] f pallade ω: -da P 584 acer f tyrinthius P 587 precantes P 588 neptuniis (v *above* ii) B[1] 589 iusta ω: iuxta PL: iuxta (s *above* x) r[2]ν[2] concitus (-tit- f[2]) (c *above* t) ω: conditus P 590 Exclamant f[1] 593 unde (i- f[2]) (v *above* i) ω: uni P victumve B putasti ω: -tetis P 595 meritis (o *above* i) L[1] etiamnum ω: nunc P asta B: asta L[σ] 596 hunc f[2]: hinc Q: huc NC pegeu (h *above* e) B[1]Q[2]: pegeu LKNb 597 invectus ω: invictus P[1] 598 edice ω: -co P 600 anhelas (hanelas (h *above* a) B[1]: hanelas Q) ω: -es P 602 Cum posuit ω: Composuit (*ex* Cum p- L[σ]) PLNCbrgμ remuit L 603 ora ω: mora P 604 maudent f[1] lacescens f 605 pulvere vulnera Q

ipsa metus Libycos servatricemque Medusam
pectoris incussa movit Tritonia parma.
protinus erecti toto simul agmine Thebas
respexere angues; necdum Atticus ire parabat
miles, et infelix expavit classica Dirce. 610
continuo in pugnas haut solum accensa iuventus,
qui modo Caucasei comites rediere triumphi:
omnis ad arma rudes ager extimulavit alumnos.
conveniunt ultroque ducis vexilla secuntur,
qui gelidum Braurona viri, qui rura lacessunt 615
Monychia et trepidis stabilem Piraeea nautis
et nondum Eoo clarum Marathona triumpho.
mittit in arma manus gentilibus hospita divis
Icarii Celeique domus viridesque Melaenae,
dives et Aegaleos nemorum Parnesque benignus 620
vitibus et pinguis melior Lycabessos olivae.
venit atrox Alaeus et olentis arator Hymetti,
quaeque rudes thyrsos hederis vestistis, Acharnae.
linquitur Eois longe speculabile proris
Sunion, unde vagi casurum in nomina ponti 625

tritonia v
607 tritonici f[1] incissa L[σ]: inconcussa amovit r 610 dircae P[1] 611 Contī̄no (u) f[1] haud *ex* aut B[1]: aut b sola br 612 caucasei (c) B[1]: causa (c) sui (e) ν[2]: causaei r 613 Omnis *ex* -es P[1] 615 gelidum PN: -am ω 616 Monychia P: Monicya B: Monycia LKQCfb: Monycia μν[2]: Munitia N: Monicia S et trepidis ω: etre- P piraeea Bf[1]: pidea P: pireia f[2] *mg.* ω: piraea Q 617 claram C morothona (*ex* -no L[σ]) L 618 mares (viros) f[2] gentilibus P: genial- ω obsita C 619 Icarei P: -ro b domus ω: -os P: -os (v) ν[1] viridisque *ex* -des- f melecie (n) ν[2]: meletitiae r: malenae C: melaennae b: milene μ 620 aegaleos ω: aegeos P 621 pinguis P: -i ω lycabesos BLCfbrμ olivae Pω *recte* 622 alaeus b *Meursius*: alecus P: aleeas (u) B[1]: aleus ω: alaeos r: alceus ν: aoleus μ hymetti f[2]: -eti LCbrμ 623 Quique N[1] ederis P vestistis P: -itis ω acharnae ω: achernae PQf: acernae C: arcanae b 624 speculabile *ex* -vile P[1] 625 gravi (vagi) B[3]

Cressia decepit falso ratis Aegea velo.
hos Salamin populos, illos Cerealis Eleusin
horrida suspensis ad proelia misit aratris,
et quos Callirhoe noviens errantibus undis
implicat, et raptae qui conscius Orithyiae 630
celavit ripis Geticos Elisos amores.
ipse quoque in pugnas vacuatur collis, ubi ingens
lis superum, dubiis donec nova surgeret arbor
rupibus et longa refugum mare frangeret umbra.
isset et Arctoas Cadmea ad moenia ducens 635
Hippolyte turmas: retinet iam certa tumentis
spes uteri, coniunxque rogat dimittere curas
Martis et emeritas thalamo sacrare pharetras.
hos ubi velle acies et dulci gliscere ferro
dux videt, utque piis raptim dent oscula natis 640
amplexusque breves, curru sic fatur ab alto:
'terrarum leges et mundi foedera mecum
defensura cohors, dignas insumite mentes
coeptibus: hac omnem divumque hominumque favorem
Naturamque ducem coetusque silentis Averni 645

---

626 Cresia **Cf**: Croesia **b** ratis (r- *in ras.*) **Q**[1] 627 salamin **P**: -i(s over r) **B**[1]: -is *ω*: -i[s over erasure] *ν*[2]: saiamis **f**[2] *in ras.*: solamis **b** retrealis **L** 628 Hos rida **L** atyrix **r** 629 quas **r** callirbe *ex* -roe **L**[1] (b ∼ h) noviens **P**[c]: -es *ω* 630 r(a over u)ptae **f**[r] ori[erasure]thiae **B**: orythiae **K**: orithyriae **b** 631 Calavit **f** elis(v over o)s **P**[1]: elis\sos **B**[1]: elisos **fbrμ**: elissos *ω* (*cf. 8, 766*) 633 dubius **C** 634 umbra (*in ras.* **f**[1]**μ**[2]) **PNfμ**: unda *ω*: unda (ł mbra above) *ν*[2] 635 cadmea *ω*: -meia **PQ** du[erasure] (cens above) **Q**[2] 637 rogat et **P**[1] 638 sal(cr above)vare *ν*[2] 639 aceas **r** 640 plus *ex* prius (?) **L**[1] raptim *ω*: -is **P** d(a over e)nt **f**[2] 642 foedera *ex* -rae **P**[1] 643 cohors **P**: manus *ω* insumite *ω*: cons- **PC**: ass- *Burmannus* mentes *ω*: amantes **P** 644 Coeptibus *ω*: Coetibus **P**: C(p above)etibus **L**[σ]: Coeptibus **Q**[2]: Coeptis **f**: Ceptis (-s *in ras.*) **μ** hominumque *om.* **Q** hic *Wilkinsius* (*debebat saltem* hinc) 645 coetusque *ω*: coetibusque **P**

stare palam est; illic Poenarum exercita Thebis
agmina et anguicomae ducunt vexilla sorores.
ite alacres tantaeque, precor, confidite causae.'
dixit, et emissa praeceps iter inchoat hasta:
qualis Hyperboreos ubi nubilus institit axes 650
Iuppiter et prima tremefecit sidera bruma,
rumpitur Aeolia et longam indignata quietem
tollit hiemps animos ventosaque sibilat Arctos;
tunc montes undaeque fremunt, tunc proelia caecis
nubibus et tonitrus insanaque fulmina gaudent. 655

icta gemit tellus, virides gravis ungula campos
mutat, et innumeris peditumque equitumque catervis
expirat protritus ager, nec pulvere crasso
armorum lux victa perit, sed in aethera longum
frangitur, et mediis ardent in nubibus hastae. 660
noctem adeo placidasque operi iunxere tenebras,
certamenque inmane viris, quo concita tendant
agmina, quis visas proclamet ab aggere Thebas,
cuius in Ogygio stet princeps lancea muro.
at procul ingenti Neptunius agmina Theseus 665
angustat clipeo, propriaeque exordia laudis
centum urbes umbone gerit centenaque Cretae
moenia, seque ipsum monstrosi ambagibus antri
hispida torquentem luctantis colla iuvenci
alternasque manus circum et nodosa ligantem 670
bracchia et abducto vitantem cornua vultu.

---

646 illac **f** 647 ducunt **P**: -ent (ed- **K**) ω 648 ^{a}lacres **B**^{1} confid^{it}[illegible]e (er) **Q**^{1} 650 hiperboreos *ex* -vo- **P**^{1} nubili^{v}s **Q**^{1}: nubibus **f** axes ω: axe **P** 652 indigna **b** 653 iemps **L**
654 caecis **P**: caesis ω: quassis *Kochius 1865 p. 13* tum proelia caesis *add.* **N**^{2} 656 *hoc versu finitur* **f** *sine subscr.*
657 Mutat et **P**ω: Atterit **N** *prius* -que *om.* **PL** 658 grasso **P** 659 haethera **B** 662 immane **P** qui^{o} **B**^{1}: cui *Sandstroemius 1878 p. 60* tendant ω: -unt **P** 664 ingygio **b** ste^{t} **P**^{1} 666 exordia ω: -dine **P** 667 centenaque ω: -tan- **P** 671 abducto ω: ob- **P** vultu ω: luctu **P**

terror habet populos, cum saeptus imagine torva
ingreditur pugnas: bis Thesea bisque cruentas
caede videre manus; veteres reminiscitur actus
ipse tuens sociumque gregem metuendaque quondam 675
limina, et absumpto pallentem Gnosida filo.
 saevus at interea ferro pos terga revinctas
Antigonen viduamque Creon Adrastida leto
admovet; ambae hilares et mortis amore superbae
ensibus intentant iugulos regemque cruentum 680
destituunt: cum dicta ferens Theseia Phegeus
adstitit. ille quidem ramis insontis olivae
pacificus, sed bella ciet bellumque minatur,
grande fremens, nimiumque memor mandantis et ipsum
iam prope, iam medios operire cohortibus agros 685
ingeminans. stetit ambiguo Thebanus in aestu
curarum, nutantque minae et prior ira tepescit.
tunc firmat sese, fictumque ac triste renidens:
'parvane prostratis' inquit, 'documenta Mycenis
sanximus? en iterum, qui moenia nostra lacessant. 690
accipimus, veniant; sed ne post bella querantur:
lex eadem victis.' dicit; sed pulvere crasso
caligare diem et Tyrios iuga perdere montes
aspicit; armari populos tamen armaque ferri
ipse iubet pallens, mediaeque in sedibus aulae 695
Eumenidas subitas flentemque Menoecea cernit
turbidus inpositosque rogis gaudere Pelasgos.
□ quis fuit ille dies? tanto cum sanguine Thebis

---

672 imagine torva *ω*: in agmine torvo **P** 676 adsumpto **Nbrς** gnosida *ω*: gnosia **P** 677 Saevius **Q** fero (r *supra*) **P**[1] post erga **P** revinctos r 683 minantur **P**[1] 684 athlantis (ł mandantis *supra*) **L**[a]: mandatis **b** et ipsum *om.* **P** 685 agr[illegible]s (c *supra*) **Q**[1] 687 nutamque **b** 688 firmat *ex* -et **Q**[1] 689 documenta (ł documenta *supra*) **L**[a] (*sic*) 691 *om.* **N**[1], *add.* **N**[2] *mg.* 693 et tirios *in* **N** *eras.*: tirios **N**[2] *mg.* 694 populus *Sandstroemius 1878 p. 61* 697 gaudere **P***ω*: ardere *Schrader* 698 iste *μ* tantos **P**[c]

pax inventa perit? patriis modo fixa revellunt
arma deis, clipeisque obducunt pectora fractis, 700
et galeas humiles et adhuc sordentia tabo
spicula: non pharetris quisquam, non ense decorus,
non spectandus equo; cessat fiducia valli,
murorum patet omne latus, munimina portae
exposcunt: prior hostis habet; fastigia desunt: 705
deiecit Capaneus; exanguis et aegra iuventus
iam nec coniugibus suprema nec oscula natis
iungit, et attoniti nil optavere parentes.
Atticus interea, iubar ut clarescere ruptis
nubibus et solem primis aspexit in armis, 710
desilit in campum, qui subter moenia nudos
adservat manes, dirisque vaporibus aegrum
aera pulverea penitus sub casside ducens
ingemit et iustas belli flammatur in iras.
hunc saltem miseris ductor Thebanus honorem 715
largitus Danais, quod non super ipsa iacentum
corpora belligeras acies Martemque secundum
miscuit, aut lacera ne quid de strage nefandus
perderet, eligitur saevos potura cruores
terra rudis. iamque alternas in proelia gentes 720
dissimilis Bellona ciet; non clamor utrimque,
non utrimque tubae: stat debilis altera pubes
submissos enses nequiquam amentaque dextris
laxa tenens; cedunt tellure, armisque reductis

---

702 Corpora **C** 703 cessit (a *supra* i) **C**[2] belli **C** 704 munimina (-ni- *ex* -m- **P**[1]) **P**ω 705 hostis *ex* -es **P**[1]: *om.* **r** (h *supra*) abet **B**[1] 706 exanguis *ex* -es **P**[1] 707 Iam nunc μ 708 attonitis **QCr**μ simul expavere **B**[1]: nil optavere **B**[1] *mg.* 709 interea *Kohlmannus*: interea contra **P**: at contra ω 711 nodos (v *supra* o) **L**[1] 716—775 *folio inserto suppl.* **Q**[r] 716 Largitus **P**: -tur ω qui μ[2] 718 aut **P**ω (*quod explicat Imhofius*): [h]aut **K**: aut (ł an *supra*) **g**: ut ν[2]: at ς *Grotius*: an *Sandstroemius 1878 p. 60* nefandus ω: -dos **P** 720 rudis ω: -des **P** 721 Dissimiles **P** 723 Summissos **P** enses *om.* **P** *sine lac.* 724 aquile **B**[1]: tellure **B**[1] *mg.*

ostentant veteres etiamnum in sanguine plagas. 725
iam nec Cecropiis idem ductoribus ardor,
languescuntque minae et virtus secura residit:
ventorum velut ira minor, nisi silva furentes
inpedit, insanique tacent sine litore fluctus.
ut vero aequoreus quercum Marathonida Theseus 730
extulit, erectae cuius crudelis in hostes
umbra cadit campumque trucem lux cuspidis implet:
ceu pater Edonos Haemi de vertice Mavors
inpulerit currus, rapido mortemque fugamque
axe vehens, sic exanimis in terga reducit 735
pallor Agenoridas; taedet fugientibus uti
Thesea, nec facilem dignatur dextra cruorem.
cetera plebeio desaevit sanguine virtus.
sic iuvat exanimis proiectaque praeda canesque
degeneresque lupos: magnos alit ira leones. 740
attamen Olenium Lamyrumque, hunc tela pharetra
promentem, hunc saevi tollentem pondera saxi
deicit, et triplici confisos robore gentis
Alcetidas fratres, totidem quos eminus hastis
continuat; ferrum consumpsit pectore Phyleus, 745
ore momordit Helops, umero transmisit Iapyx.
iamque et quadriiugo celsum petit Haemona curru,
horrendumque manu telum rotat: ille paventis
obliquavit equos; longo perlata tenore

---

725 Ostendunt **N** in *om.* **B** 726 caecropeis **P** idem ω: isdem **P** 727 residit **PBbr**$\mu\nu$: resedit (*ex* residit **L**$^{\sigma}$) ω 729 iacent (ł cui) ϛ *Baehrens* 731 cuius **L**^{1} 733 Edonos ϛ *vulgo*: edonios **P**ω: edou[illegible]os **b**: edomios ν: edomitos **SLN**, *cf.* 5, 78 735 exanimes *ex* -is **B** 737 digna[illegible]tur **b** dextra cruorem *in ras.* μ^{2} 738 *om.* μ^{1}, *add.* μ^{2} *mg.* 740 Degeneresque *ex* -isque **L**$^{\sigma}$ leones ω: -is **P** 741 lamyrumque **P**: thamirumque **BLBbr**μ: -rimque **N**ν: tam[illegible]irumque **K** 743 Deicit (*prius* i *ex* e **P**^{1}) **P**ω: Deiecit **L**$^{\sigma}$ 744 Alcetidas **Pbr**ν: Alcepidas ω: Alceidas **N** totidemque **C** astis **L**: hastis *ex* ho- **C**^{1} 745 pyleus **B** 746 hiapix **P** 748 paventes **P**

transiit hasta duos, sitiebat vulnera nec non 750
tertia, sed medio cuspis temone retenta est.
sed solum votis, solum clamore tremendo
omnibus in turmis optat vocitatque Creonta.
atque hunc diversa bellorum in fronte maniplos
hortantem dictis frustraque extrema minantem 755
conspicit; abscedunt comites: sed Thesea iussi
linquebant fretique deis atque ipsius armis;
ille tenet revocatque suos; utque aequa notavit
hinc atque hinc odia, extrema se colligit ira,
iam letale furens, atque audax morte futura: 760
'non cum peltiferis' ait, 'haec tibi pugna puellis,
virgineas ne crede manus: hic cruda virorum
proelia, nos magnum qui Tydea quique furentem
Hippomedonta neci Capaneaque misimus umbris
pectora. quae bellum praeceps amentia suasit, 765
inprobe? nonne vides, quos ulciscare, iacentis?'
sic ait, et frustra periturum missile summo
adfixit clipeo. risit vocesque manumque
horridus Aegides, ferrataque arbore magnos
molitur iactus, nec non prius ore superbo 770
intonat: 'Argolici, quibus haec datur hostia, manes,
pandite Tartareum chaos ultricesque parate
Eumenidas, venit ecce Creon!' sic fatus, et auras
dissipat hasta tremens; tunc qua subtemine duro

---

751 cuspi^s P[1] 752 tremendo ς *Heinsius*: premendo **P**: frem- ω 753 t^v ermis **L**[1] vocitatque **P**: -que vocatque (vocatque *in ras.* **L**[1]) ω creonta *ex* cruenta **B**[1] 756 sed **P**: et ω 760 f^u erens **b**[1] atque (*om.* r) ω: autque **P** 761 plebiferis (peltiferis *supra*) **b**[1]: plebiferis r regna **C** 762 nec ^c rede **b**[1]: non crede r 765 ^{dè} amencia **L**^σ: am- *ex* dem- **b**[1]: ^d sem- **r**[2]: dem- **C** 766 iacentes **P** 768 Adfixit ω: Adfli- **P** manumque ω: -usque **P**: -ūsque **g** 769 arbore ω: ab arbore **P** 773 fa͏̸tus **b** 774 subtemine ω: -tegm- **PB**[1]**SLCbν** (*cf.* 4, 174. 7, 656 -tem- **PL**[1]: -tegm- ω; *Verg. Aen.* 3, 483 subtemine **P**: -tegm- **M**: -tegm- **G** *Serv.*)

multiplicem tenues iterant thoraca catenae, 775
incidit: emicuit per mille foramina sanguis
impius; ille oculis extremo errore solutis
labitur. adsistit Theseus gravis armaque tollens:
'iamne dare extinctis iustos' ait, 'hostibus ignes,
iam victos operire placet? vade atra dature 780
supplicia extremique tamen secure sepulcri.'

accedunt utrimque pio vexilla tumultu
permiscentque manus; medio iam foedera bello,
iamque hospes Theseus; orant succedere muris
dignarique domos. nec tecta hostilia victor 785
aspernatus init; gaudent matresque nurusque
Ogygiae, qualis thyrso bellante subactus
mollia laudabat iam marcidus orgia Ganges.
ecce per adversas Dircaei verticis umbras
femineus quatit astra fragor, matresque Pelasgae 790
decurrunt: quales Bacchea ad bella vocatae
thyiades amentes, magnum quas poscere credas
aut fecisse nefas; gaudent lamenta novaeque
exultant lacrimae; rapit huc, rapit impetus illuc,
Thesea magnanimum quaerant prius, anne Creonta, 795
anne suos: vidui ducunt ad corpora luctus.

non ego, centena si quis mea pectora laxet
voce deus, tot busta simul vulgique ducumque,
tot pariter gemitus dignis conatibus aequem:
turbine quo sese caris impleverit audax 800

---

775 cathenae **P** 777 Impetus **C** 780 victis (" above i) **b**[1] operire *ω*: ap- **P** 781 sepulchri **P** 782 Accedunt *ω*: -cend- **P** 784 succere (de above ce) **P**[1]: succedre (e above d) **B**[1] 786 ▒abit **b**: abit **r** mutresque (a above u) **Q**[1] 787 quales **P** subactis (v above t) **Q** 788 gauges *ω*: -tes **P**: -des **S**[1] 791 Decurrit (runt above rit) **L**[1] (*natum ex* -r̄?) 792 Thyiades **BL** *Weber*: Thyades **P***ω*, *cf. 5, 92. 9, 794* 796 vidui *ex* vului **C**: vidue *ex* -i *μ*[2] ducant *ex* -unt *μ*[2] 797 laxet *ex* -at *μ*[1] 800 impleverit **P**: instraverit (-at (i above a) **Q**[1]) *ω*

ignibus Euhadne fulmenque in pectore magno
quaesierit; quo more iacens super oscula saevi
corporis infelix excuset Tydea coniunx;
ut saevos narret vigiles Argia sorori;
Arcada quo planctu genetrix Erymanthia clamet, 805
Arcada, consumpto servantem sanguine vultus,
Arcada, quem geminae pariter flevere cohortes.
vix novus ista furor veniensque inplesset Apollo,
et mea iam longo meruit ratis aequore portum.
durabisne procul dominoque legere superstes, 810
o mihi bissenos multum vigilata per annos
Thebai? iam certe praesens tibi Fama benignum
stravit iter coepitque novam monstrare futuris.
iam te magnanimus dignatur noscere Caesar,
Itala iam studio discit memoratque iuventus. 815
vive, precor; nec tu divinam Aeneida tempta,
sed longe sequere et vestigia semper adora.
mox, tibi si quis adhuc praetendit nubila livor,
occidet, et meriti post me referentur honores.

---

811 *Prisc.* GL II 331, 8 (*propter vocativum* Thebai) Statius in XII Thebaidos: o mihi bissenos longum vigilata per annos Thebai 816 *Prisc.* GL II 67, 20 *Vergilium* Statius quoque secutus in fine Thebaidos ponit: vive .. tempta

---

801 Ignibus ω: Ictibus P euha[illegible]tne B: euhaudne QL: euathne b fulmen ω: fumen P in *om.* P 803 tyde^a P^c 804 Et Cr 805 *post* 807 P, *sed additis notis* P^1 *ordinem restituit* clamet ω: -at P: -$\overset{e}{a}$t B^{1}Q^2 806 *om.* L$^1\mu^1$, *add. mg.* L$^1\mu^2$ 807 *om.* ν^1, *add. inter lin.* ν^2 $\overset{coortes}{sorores}$ C^2 808 iste *ex* -a Q^1 809 long$\overset{o}{a}$ B^1 portum *ex* pontum C 810 Duravisne P 811 multum Pω: longum *Prisc.* 812 Thebais BCμ: -ai[illegible] Q 813 no$\overset{v}{v}$am B^1: -am *ex* -um L^1 814 dignat$\overset{v}{e}$r L^1 815 iamiam P^1 te discit studio C 816 div$\overset{i}{a}$nam Q^2 817 adhora B^3 818 ad hunc P praetendet Cr libor P 819 et emeriti P^1: et meritis S referentur ω: -untur P *post* 819 STA · POETAE THE|BAIDORVM · LIBRI · XII · | EXPLICIVNT * | INCIP · ACHILL · LIB · PRIM; P

APPENDIX

STATI THEBAIDOS ARGVMENTA ANTIQVA*)

LIBRI PRIMI ARGVMENTVM

deest

LIBRI SECVNDI ARGVMENTVM

at Maia genitus superas remeabat ad auras,
excitusque Erebo iam saevus Laius ibat,
Tiresiae vultum in somnis mentitus et ora.
armari in fratrem dirum Eteoclea perurguet
5 perfossumque senis iugulum faciemque recludit.
moxque suas thalamis natas sociavit Adrastus
Deipylen Tydei, Argian Polynicis amati.
sed cupidus regni fortem Cadmeius heros
Tydea legatum mittit, qui foedera fratrem
10 posceret imperii. ille suae non inmemor irae
quinquaginta viros legatum obsidere iussit.
quos stravit telis victor patriamque revisit.

4 etheocla **Mf**ν

LIBRI TERTII ARGVMENTVM

perfidus interea missorum sera virorum
tempora dum queritur, dum spectat colla recisa
Tydeos invisi, tunc unus tanta ex caede relictus

2 spectat *i. exspectat* 3 *heptametrum varie emendare studuere librarii*: tunc unus tanta ex caede (ex caede tanta μ) relictus (-tis r) **BCr**μ: ~~tunc unus~~ tanta ex (de superscr.) caede relictus ν^2: tunc unus ex caede relictus **S**: tunc tanta ex caede relictus (ex cedere dictis **L**) **LMf**

*) cf. Archiv für latein. Lexikographie 15 (1907) p. 261—274.

advenit Haemonides, sociorum funera pandens.
5 Iuppiter hinc Martem stimulis flammavit amaris,
spargeret ut Thebis Argisque incendia belli.
at Venus Harmoniam memorat Thebasque tuetur.
tunc duo gliscentis pugnae praesagia vates
explorant divos cernuntque instare futuras
10 crudelis populo strages, sed dicere mussant.
hic ferus insistit Capaneus bellumque lacessit
vociferans spernitque deos sociosque fatigat.

5 hic **LMf** amaris **C**$\mu\nu$: avaris (-as **L**) ω 6 ut ω: in **f**ν 8 gliscentis (cli- **f**: di- **M**) **Mf**μ: gliscentes (di- **L**) **L**ν: clissentis (clise- **r**) **BCr**: diserti **S** praesagiae **B** 11 capanem **C** 12 spernuntque **C**

LIBRI QVARTI ARGVMENTVM

mox septem Bellona viros in proelia cogit.
primus init bellum maestus longaevus Adrastus,
itque gener fulgens patriis Dircaeus in armis.
inde ferox animi Tydeus iam saevit in hostes.
5 Herculeam Hippomedon pubem movet inclitus armis
et Capaneus atrox Thebas excindere quaerit.
Amphiaraum prodit coniunx iam perfida vatem.
Parthenopaeus init trepida genetrice maniplos.
at contra Eteocles Thebanos instruit omnes.
10 nec non Tiresias infernas consulit umbras,
Argivisque sitim Bacchus molitur et aestus.
Hypsipyle monstrat lymphas Langiae perennes.

3 Itque *ex* Itaque **L**[1]: Inde (*e v.* 4) ν: Iamque **C** 4 Iamque **C** 8 subit (in *supra*) ν^1: irat μ 11 sitim *om.* **S** 12 langiae **BLr**: langia ω (*vocativum intellegit* **f**)

LIBRI QVINTI ARGVMENTVM

postquam pulsa sitis membraque levata fluentis,
Inachidae iuvenes, ante omnes mitis Adrastus

1 membraque levata ω: et membra levata **f**[2]ς

Hypsipyles caelum, gentem patriamque requirit.
ingemit illa quidem et tandem vix maesta profatur:
5 Lemnos erat patria, princeps mihi sanguinis Euhan.
hic Veneris rabie aetas cuncta perempta virorum est.
ast ego sola meum carum miserata parentem
committo incolumem ventis. mox ipsa per undas
excessi geminam linquens ⟨de⟩ Iasone prolem.
10 haec fata Archemorum sacro serpente peremptum
conspicit. Eurydice genitrix miseranda querelis
intonat et placat Graecorum turba Lycurgum.

4 et *om.* ν   5 patri(a)e **B**[1]: patriae ω   7 cara **f**   8 Comittet **L**: Comite **Sbr**: Comite(si) **M**[1]   9 de **r** *frg. Monast.*: *om.* ω: ex μν   11 euridice μν: -en *vel* -em ω   12 Intimat **Srμ** *frg. Monast.*: Intimat(o) ν[1]: Ingemit **C**

LIBRI SEXTI ARGVMENTVM

deest in ω; *in* ς *hoc legitur*:

ut puer est functus serpentis vulnere laesus,
instituunt Danai ludos hortamine vatis.
Fama vocat cunctos, arvis ac moenibus adsunt.
primus sudor equis venit certamine campi.
5 extitit hic Arion victor, Polynice cadente.
proximus Oeclides sed sumpsit praemia laudis.
decipitur cursu puer Arcas postea victor.
Hippomedon disco laudatur ab agmine iacto.
vix rapitur Lacon Capanei caestibus altis.
10 Tydeus Agileum superavit agone palaestrae.
rex prohibet binos nudo concurrere ferro.
ipsi iactanti remeat iactata sagitta.

5 dorion ς *plerique*   11 Lex ς *plerique*

LIBRI SEPTIMI ARGVMENTVM

hic Iovis imperio Martem· Cyllenius ales

septimi libri argumentum praeter v. 1. 2 et 11. 12 in **M** *madore corruptum non legitur*

excitat in Graios resides; tunc ille furorem
instaurat belli ac Thebas ardentibus offert.
Labdacios tendit lacrimis defendere Liber.
5 Antigone e muris sociorum discere vultus
exquirit, fidus cui pandit singula Phorbas.
mox Iocasta gemens natum Graiosque precatur,
ut placidus Thebas ineat fratremque reposcat
imperium. Tydeus prohibet sua vulnera narrans.
10 tigrium interitus partes pugnare coegit.
bellantem curru Amphiaraum telluris hiatus
obruit ingemuitque cadens lucemque reliquit.

2 reside~~n~~s **B**: residens **Lb** 3 offert *ω*: aufert **S***μ*: effert **b** 4 Labdaci ostendit **BL**: Labdacus ostendit *μ* 6 phorbas *ω*: pho^{r}~~e~~bas **B**[1]: pho^{r}bas **f**[2]: phoebas **Lb** 8 placidus *ex* -tus **B**[1]: -tus **Lb** 9 *in codicibus praeter* **f** *post v. 12 legitur, in suum locum revocatus a* **B**[1] 10 Tigrium (Tigrum **BLC**) interitus **BLCf**: Interitus tigrium *ν*: Tigridis interitus *μ*: Hi tigrium interitus **b**: Hic tigrium i. ς 11 curru (-ro *ν*) **LCf***ν*: curru~~am~~ **B**[1]: curruam *μ*: curvam **Sb** hiatu **S**

LIBRI OCTAVI ARGVMENTVM

tunc graviter superos obiurgat rector Averni
ipsumque Amphiaraum terret, cui pauca furenti
iam tenui voce et pavidus supplexque revolvit
coniugis infandae indicium subitamque ruinam.
5 anxius Inachidas vatis dolor angit amissi.
Sidonii exultant memorantque insignia gentis.
at Graium proceres similem pietatis honore
Thiodamanta legunt, vatis qui munera servet.
hinc Thebana phalanx, illinc ruit Inacha pubes,
10 vulnera vulneribus geminant funduntque vicissim
corpora magna virum; tunc multa in caede furentem
Tydea deiectum telis Tritonia flevit.

3 revolvit *ω*: resolvit **C**: profatur ς 4 subitamque **C**: subi tamque **f**[1] *sine ras.*: subi~~ec~~tamque **B**[1]: subiectamque *ω*

LIBRI NONI ARGVMENTVM

Oenidae interitu magni Dircaea iuventus
eminet, at Danai contra pro corpore amici
arma ferunt. furit ante alios Cadmeius heros.
hic ferus Hippomedon hostes prosternit et instat
5 exanimem rapiens socium, sed imagine falsa
luditur. Aonii incumbunt retrahuntque cadaver.
tum Ismenon fluvium Thebano sanguine mutat
fervidus Hippomedon tumidoque in gurgite mersus
Crenaeum obtruncat, moriens simul increpat amnem.
10 moxque Dryas Martis stimulis rapit arma superbus
Parthenopea sternit iacientem tela Dianae.
ille cadens Dorceum alloquitur matremque requirit.

totum argumentum deest in b 3 ferunt ω: fertur S (*error natus ex hac scriptura* fert̃) fuerit ante S: funtante L 6 retrahuntque *cf.* 9, 141 9 Crenaeum ς: Creneam μν: -nean ω: -noan L; *an* Crenea *cl.* Parthenopea *v.* 11? simul ω: semel *in proecdosi calami errori tribuendum* amnem ς: agmen ω 11 sternit iacientem BSf[1]: sternit iacentem LMf[c]: iacentem sternit μ: sternit iacentem ν[2]: ferit iacientem C 12 dorceum f: dorcem (*vel* -en) ω: diane dorcem ν alloquitur *del.* L *rubr.*: alloquatur μ

LIBRI DECIMI ARGVMENTVM

quattuor afflictis ducibus fiducia belli
Sidoniis crescit Graiorum obsidere castra.
tunc Iuno mittit quae Somnum concitet, Irim.
Thebanis subito solvuntur membra sopore.
5 Thiodamas stimulat nocturna in proelia Graios,
fata docens iugulantque iacentia corpora ferro.
decipit incautos pietas Hopleum atque Dymanta,

1 *om.* f 3 continet C 4 solventur b 6 vigilantque b: iugulatque μν: iugulant ς iactantia μ 7 hopleum (ob- C) atque Cfbμ: hopleumque atque BSMLν; *haud scio an auctor scripserit* Hopleumque Dymanta *ita ut* -que *particula nomina coniungantur non secus atque* Carm. lat. epigr. 672, 1 Paulusque Iohannes dimanta Cbμ: dumanta ω

Oenidae exanimis laeti dum membra reportant.
pandere Tiresian conpellunt debita Thebis.
10 tunc patriae vitam largitur sponte Menoeceus.
mox Capaneus scalis conscendit moenia saevus,
fulmine percussus turrim conplectitur ardens.

11 saevis **Mb**μ: seus **L** 12 perculsus **S** nunc plectitur **L**

LIBRI VNDECIMI ARGVMENTVM

tunc Capanei ardentis Danaos incendia terrent:
castra petunt miseri. Eumenis impar tempore belli
Tisiphone gentis geminae exsaturata cruore
germanae auxilium poscit, fratresque nocentes
5 diversis agitant stimulis. tunc omina dira
horrescit Tyrius ductor. mox Aepytus auctor
armatum fratrem pulsantem cuspide portas
nuntiat; ille celer gaudens rapit inpius arma
nec matris lacrimae revocant nec verba sororis.
10 postquam sacrilegis telis confusus uterque est,
deflevit Pietas fratrum miserata ruinam.
Oedipoden Creon Thebanis moenibus arcet.

totum argumentum deest in **S** 2 eumenis ω; *elegantius fuerit* Furia inpar ω: in **B** tempora μ 5 agitant ς: agitat μ: ag(it)at **B**[1]: agitet **f**: agunt **MLv**: āgunt **b**: adigunt **C** omina **Mfv**: omnia ω 10 confusus (*i. q. fusus*) ω: con(ix)fusus **B**[3]

LIBRI DVODECIMI ARGVMENTVM

postquam alterno ceciderunt vulnere fratres,
moxque Creon deflens persolvit iusta Menoeceo

totum argumentum deest in **b** 1 Postquam alterno **LSC**μ: Postquam ex alterno **B**: Postquam iam alterno **f**: Sed postquam alterno **v**; *in* **M** *versus sic legitur*: Postquam ceciderunt vulnere alterno fratres 2 Moxque ω: Mox μ; *certe* -que *abundat*

busta negans victis. at Graias fama perurguet
quaerere clam matres per campos membra suorum.
5 vix Argia sui corpus Polynicis amati
repperit; Antigone Eteoclis funera quaerens
advenit. ignarae communia funera plangunt,
succensusque rogus flammis communibus ardet.
Thesea Euadne constanti voce precatur,
10 iret ut ad Thebas vindex aliosque triumphos.
mox ille infrendens optat vocatque Creonta.
quem sternit telo Graiorumque immolat umbris.

4 meora (b superscript) B¹: memor[illegible]a L: mora ν 5 Vi^x B¹: Virgo C argia *ex* argiva B¹f¹: argiva M: argua (i superscript) L¹ 6 eteoclis (q. ipsius superscript) (*ex* -cles) B¹: et etheoclis M 7 communis M 9 Thesea ω: Thesea^que B¹: Tesean f profaturum precatur M: profatura precatur L: profatur μ 11 optat ω: optat^que B¹ vovatque ν: revocatque C; *cf. 12, 753*

INDEX NOMINVM

in Stati Thebaidem (Th.) et Achilleidem (A.).

sternitur. 12, 592 non haec ego pectora liqui Graiorum (*verba Thesei*). A. 1, 847 callida dona Graiorumque dolos Th. 5, 678 te (*Lycurgum*) victoria Graium inveniat ... gementem. 6, 5 Graium ex more decus. 7, 608 rumpitur et Graium subito per castra tumultu concilium. 8, 467 turbabatque (*Idas*) agmina Graium. 9, 158 inhumataque corpora Graium. 10, 838 exhaustis olim Graiumque suisque (*Capanei*) missilibus. 12, 55 queritur miserabile Graium nuda cohors Th. 9, 566 mutua Grais Sidoniisque simul nectebat vulnera Mavors. 10, 70 scit (*Iuno*) Fata suis contraria Grais. 10, 156 at non et trepidis eadem sopor otia Grais suadet. A. 2, 80 fretaque invia Grais Th. 3, 655 quodsi bella effera Graios ferre vetas. 7, 83 resides in proelia Graios ... indignans (*Mars*). 8, 342 talia apud Graios. 8, 569 vocat ultro (*Atys*) in proelia Graios. 2) *adiect.*: A. 1, 703 ignotaque regi ediderat, sed Graia tamen, succedere terris carbasa. 1, 482 haec Graiae castris iterant traduntque cohortes. Th. 8, 686 convertere oculos utrimque faventes Sidonii Graique dei. 7, 228 longo docet agmine Graios ire duces. 3, 339 legatum sese (*Tydea*) Graia de gente petendis isse super regnis. 5, 536 ut inde sacer (*Archemorus*) per saecula Grais gentibus. 12, 399 Grais dantem (*Polynicem*) vexilla maniplis. 1, 145 montibus ... Grais effulta ... atria. 9, 610 more nihil Graio. A. 1, 441 Pelopis terras Graiumque exhauserat orbem ... Bellipotens. Th. 10, 514 cadit intra moenia Graius Ormenus. 5, 117 potuitne ultricia Graius virginibus dare tela pater. A. 1, 752 venisse Pelasgum ductores Graiamque ratem 1, 15 quem (*Domitianum*) longe primum stupet Itala virtus Graiaque. *cf.* Graecia

Gyaros *una ex Cycladibus:* Th. 3, 438 ipsa tua Gyaroque Myconoque revelli, Dele, times.

Gyas 1) *Lemnius quidam:* Th. 5, 223 fortemque, timebam quem desponsa, Gyan (*verba Hypsipylae*) 2) *Thebani tres* a) Th. 2, 610 Dircaeumque Gyan b) Th. 7, 715 intonsumque Gyan c) Th. 9, 305 ruricolamque Gyan (-en P)

HAEDI *sidus:* Th. 8, 407 cadentibus Haedis. *cf.* Olenius

Haemon *Creontis filius:* Th. 7, 252 quam celsus aena Sphinge per ingentes Homoloidas exeat Haemon. 7, 644 Caeneos Inachii ferro Mavortius Haemon colla rapit. 8, 354 celsas Homoloidas occupat Haemon. 8, 457 Danaos Cadmeius Haemon sternit agitque. 8, 497 sterneret adversos etiamnum Ismenius Haemon Inachidas. 8, 519 levius Cadmeius Haemon tela rotat. 10, 653 sternebas Danaos (*Menoeceus*), pariter Mavortius Haemon. 10, 671 ne proximus occupet (*nobile fatum*) Haemon. 10, 728 gemit Inachia mihi saucius Haemon cuspide. 11, 290 quid enim misero (*Creonti*) super unicus Haemon? Th. 8, 480 nec

PRAEFATIO
EDITIONIS CORRECTIORIS

Cum plus sexaginta annis post, quam Alfred Klotz suam Thebaidos editionem in publicum emisit, ad eam retractandam aggrediar, mihi esse exponendum puto, quam rationem in eo opere secutus sim, necnon breviter referendum, quid viri docti de codicibus, quibus tradita est Statii Thebais, et de eorum ratione investigaverint.

Codices Thebaidos collegit et enumeravit J. Boussard (REL 30, 1952, 220 sqq.) centum et duodecim, quo munere denuo suscepto P. M. Clogan (Manuscripta 11, 1967, 102 sqq.) codices centum triginta et unum contulit; quin plures extent, non dubito.

Nova fragmenta adhuc incognita prolata sunt a G. Bezzola (Athenaeum 18, 1940, 51 sqq.), quo fragmento s. X–XI scripto cum codicibus Germanicis coniuncto continetur XI, 307–500, ab A. Klotz (Würzburger Jahrbb. f. d. Altertumswiss. 1, 1946, 153), quo fragmento s. XI exarato continetur IX, 230–353, ab Odette Bouquiaux-Simon (Latomus 21, 1962, 839–847), quo fragmento Leodensi s. XI scripto continetur X, 197–254. quae omnia, cum stirpi ω adhaereant, non magni aestimanda sunt, quamquam verisimile esse putat Bouquiaux-Simon fragmentum Leodense (Leodensis 386 C, nobis *Leod*) ortum esse ex exemplari, quod codici **P** propius fuerit; sed id facile redargui potest productis his locis:

198 hoc *Leod* $\mathbf{L}^{\sigma}$ ω haec $\mathbf{PL}^{1}$
210 vade *Leod* **P** suade ω ~~s~~uade $\mathbf{B}^{1}$

212 currru *Leod* ω cursu P

l solus

218 solus *Leod* ω atque adeo M[1] L$^{\sigma}$ D atque adeo PBQCf

219 euntque *Leod* ω eumque P

-ant

224 maneat *Leod* maneat BLfb maneant Pω

229 cum *Leod* P cui ω

248 sperantibus (*ex* spi-) *Leod* M[1] f[1] spe- ω spi- PBLQ

250 robore (*ex* -a) *Leod* robora ω robore P;

quae cum ita sint, mihi persuadeo fragmentum Leodense affine esse codicibus MfL$^{\sigma}$.

Accedo nunc ad codices, quorum nonnulli, quibus Klotz iam usus erat, non sine fructu denuo inspecti sunt. codicem Parisinum 13046 (Sangermanensem, S) inspexit R. J. Getty (CQ 27, 1933, 129sqq.) et indicavit eum s. X in monasterio Corbeiensi a tribus vel quattuor librariis[1]) exaratum et plane integrum esse, non multo post correctum esse a scriba quodam (S^2), qui fusciore atramento usus esset, extare praeterea complures manus, quae eodem atramento quo librarii usae codicem partim ante S^2 partim postea tractavissent, quas S^c signavit Getty. demonstravit S^2 pendere ex exemplari, ex quo ortus est codex N, turbae S^c partem alteram ex codice P, alteram ex codice quodam, de quo certius affirmari non potest. s. XII denique, cum atramentum evanescere iam coepisset, codicem renovavit librarius quidam ex codice P, quod commemoro, quia IX, 61–96 rescripti sunt ex P cunctis prioris scripturae vestigiis deletis. admonuit Getty Kohlmannum in laudandis lectionibus S persaepe erravisse et correxit, ubicumque Klotz Kohlmanno fretus in apparatu critico falso de codice S rettulit, quas correctiones vel in apparatu critico emendavi vel in appendice commemoravi, ne in dubio esset, quid codici S deberetur.

---

1) Commemorare velim J. Boussard l. l. codicem S s. XI exaratum esse pro certo habere.

Eundem modum secutus sum in recensendis adnotationibus codicum Turonensis (*Turon.*) et Roffensis (**r**) necnon fragmenti Worcesteriensis (**W**). R. D. Williams denuo inspexit et illos (CQ 42, 1948, 105 sqq.) et hoc (CR 61, 1947, 88 sqq.). de fragmento Worcesteriensi, cuius alteram partem, qua continetur X, 753–XI, 100, commemoravit, certiores nos fecit id exaratum esse s. X vel XI ineunte; comprobavit et *Turon.* et **r** et **W** ex uno fonte fluxisse eorumque optimum testem esse Turonensem, demonstravit neque librarios neque correctores cohorti Corbeiensi, qua complectuntur **PNS**, familiares esse, non procul autem abesse a codicibus **D** et **b**.

Idem Williams examinavit (RPh 75, 1949, 151 sqq.) fragmentum Vindobonense (Bibl. Pal. Vind. 15480, s. XI), quo continetur II, 414–480; III, Arg. 9–12, 1–27, 30–61, 268–335, 472–539; IV, 144–280; VII 21–52, 56–86; X, 221–246, 255–281; XI, 573–605, 607–761; XII, Arg. 1–12, 2–68, desiderantur II, 447 et XII, 35, idque cum codicibus **M** et **f** artissime cognatum esse docuit, ita ut fragmentum Vindobonense et **f** ex eodem codice descripti sint nec prius **M**, quam ille codex correctus est ab librario quodam.

Quod attinet ad codicum rationem, constat, ex quo Otto Müller suam Thebaidos editionem promulgavit, omnes codices esse divisos in duas stirpes, quarum una solum codicem Puteaneum (**P**) continens littera *π* altera reliquos codices amplectens littera *ω* designari solet. sed anno MCMXXXIII F. Grat (Bibliothèque de l'École des Chartes 94, 1933, 298) protulit codicem Matritensem (Bibl. N. 10039, s. XI exeunte, incipit ab VIII, 739, Toleti ut videtur exaratum), quem inter meliores habendum esse censuit, quam opinionem secutus J. Boussard paulo post etiam codicem Parisinum 8054 (s. XIII) huic stirpi adnumerare voluit (REL 14, 1936, 95 sqq.). antequam ea de re fusius ago, quid de codicum ratione J. Boussard statuerit, breviter exponam. viginti fere annis post (REL 30, 1952, 220 sqq.) idem Boussard denuo permultos

Thebaidos codices inspexit fusiusque explanavit, quae ratio inter eos intercederet. perscrutatus libri decimi versus 1–308 ex variis lectionibus affirmavit duas stirpes esse codicum π et ω. stirpe π complectuntur codices Puteaneus (P) et Parisinus 8054 necnon variae lectiones codicis Matritensis 10039 (Θ), quas originem ex exemplari υ traxisse dixit. stirps ω divisa est in tres familias φ (62 sororem, 218 atque adeo), χ (62 pudorem, 218 atque adeo), ψ (62 sororem, 218 solus), quibus adiungendae sunt familiae τ (62 pudorem, 218 atque adeo, 134 dubius mixtusque sopori, *versus spurius post* 131) ex contaminatione χ et σ orta, et ϱ (62 pudorem, 218 solus) ex ψ et τ contaminata. extat praeterea familia σ, quae ex υ et quodam exemplari stirpis ω contaminata est.

Parisinum 8054 et Θ stirpi π attribuit Boussard, quia cum P consentiunt his locis:

X, 100–105 *et* 112–117 *extant* P 8054 Θ *om.* ω
X, 106 cernitur haec species ipse autem umentia subter P 8054 Θ ipse autem vacuus curis umentia subter ω
X, 134 vultu quo nutat eodem P 8054 Θ dubium mixtumque sopori ω
X, 173 quatit P 8054 Θ rotat ω.

cui opinioni ut succurreret, O. A. W. Dilke (Acta Classica 5, 1962, 58sqq.) codicem Bruxellensem 5337 (s. XI, nobis t) protraxit stirpique π adnumeravit. Parisinum 8054 stirpis π meliorem testem esse putat Boussard his locis productis, quibus lectiones codicum Θ et t adiungere mihi liceat[1]).

X, 4 et inmeritas ω 8054 tΘ iam meritas P
X, 20 firmat ωΘ armat P armat 8054[c] t[1] (¹ firmat)

1) Siglo t[1] indico manum librarii se ipsam corrigentem, t[c] correctorem fere aequalem; eandem rationem secutus sum in adnotandis codicibus Θ et 8054.

l x   l mixto
X, 42 multo P mixto ωΘ multo 8054^{c} multo t^{c}
lag
X, 55 ingestis P 8054 adgestis (*vel sim.*) ωΘ in gestis t^{c}
l ba
X, 58 versarat ω 8054 Θ vertebat P versarat t^{c}
X, 78 secubitus P concubitus ω 8054 Θt
l tacet
X, 97 tacet ω 8054 t iacet P iacet Θ[1]
l p
X, 160 repens P recens ω 8054 Θ recens t^{c}
X, 164 medios P medio ω 8054 t medium KMfΘ.

praeterea afferam:

X, 19 meges ωtΘ megens P 8054
X, 73 clusa ω clausa P 8054 tΘ
X, 139 aethera ωtΘ aequora P 8054
l rotat
X, 173 rotat ωtΘ quatit P quatit 8054^{c}.

ex his quamvis paucis locis intellegi potest cum quasdam lectiones communes esse Parisino 8054 cum P, tum raro illum consentire cum hoc in errore. quam ob rem 8054 esse stirpis π vel immo meliorem eius stirpis esse testem temere diiudicatum esse mihi videtur.

In re tam dubia D. E. Hill (CQ 16, 1966, 333sqq.) eorum codicum libros I, II, V, X, 1–218 excussit, qua ex collatione facile cognosci potest codices 8054, Θ, t plane abhorrere a stirpe π. Hillii laboribus usus per librum primum omnes locos collegi, ubi P discrepat a consensu codicum ω, et lectiones codicum 8054 et t contuli. cognovi eos multo saepius congruere cum ω quam cum P, numquam – excepto I, 478 ubi et t et S cum P congruit – cum P in errore. id nonnullis locis corroborare velim:

I, 18 spirare P^{1}t sperare ω 8054 P^{r}
u
I, 22 teque o P^{c} tuque o ω 8054 t
I, 160 avius ω 8054 t aut notus P
I, 197 imperio Pt^{c} imperiis ω 8054 t
I, 205 iubet ω 8054 t iuvet P

I, 214	exsaturabile P exsuperabile ω 8054 t
I, 255	extinguas Pt restinguas ω 8054
I, 322	iam P se ω 8054 t
I, 340	inrepsit Pt^c inserpit ω 8054
	ex aethere P per aera ω 8054 t
I, 396	fato P aevo ω 8054 t
I, 474	per Pt^c post ω 8054
I, 478	mulcentem . . . regem ω 8054 mulcente . . . rege PtS
I, 592	saevis ω 8054 t maestis P
	i it
I, 613	fit P fit t^c it ω 8054
	ple virtus
I, 619	pubes P 8054 t plebes ω pubes ν^2 pubes D^1.

quae cum ita esse cognoverim, non possum, quin codices 8054 et t et Θ, de quo vide supra, ex stirpe ω ortos esse putem, id quod Hill l. l. demonstravit. quam ob rem mihi persuasi fundamenta editionis Klotzianae adhuc solida esse neque ea mutanda censui. mihi licere eam editionem iis, qui in Statii Thebaide studium ponunt ponentque, rursus in usum tradere putavi, praesertim cum ex permultis commentationibus meoque ipsius studio cognovissem, quanto usui esset studio Thebaidos Statianae quantumque conferret ad intellegendum et perspiciendum, quae ratio inter huius testes intercederet. itaque mendas, quascumque repperi, emendandas curavi, quidque contribuerint viri docti ad textum elucidandum, in appendice diligenter contuli leviora solum et absurdiora silentio praeteriens ipsam editionem Klotzianam quam integerrimam conservans. si quis quid desideret, ego id illum meo arbitrio potius quam neglegentiae vitio dare velim.

Perpauca addam, quae referuntur ad alteram Thebaidos editionem ab ipso poeta instructam. quae quin extiterit dubitari non potest, cf. Theb. XII, 812 sqq. temptaverat Garrod olim vestigia eius editionis ex variis lectionibus ω et P cognoscere, quod feliciter redarguit

Klotz. sed eam rem nuper aggressus B. Kytzler (Hermes 88, 1960, 331 sqq.) in interpretando prooemio exposuit versus 17 b–33 a a poeta prooemio confecto postea insertos esse. quamquam multa et utilia W. Schetter (Mus. Helv. 19, 1962, 204 sqq.) in refellendo proposuit, quae non parvi ponderis esse arbitror, tamen a Schetter mihi persuaderi non potuisse confessus cum Kytzler consentire malo meque de versibus libri quarti 145–164 similiter suspicatum esse (p. 79, adn. 2) commemoro[1]). pro certo autem nisi quod extiterunt duae editiones in ea re nihil habemus.

Argumentum primi libri longe desideratum in lucem protulit P. M. Clogan (Manuscripta 7, 1963, 30 sq.) ex codice Cantabrigiensi (II, III 13, s. XIV ex.), quod eius communicatione usus addam:

Tisiphonem vocat Oedipodes Styge caecus ab ima,
bella det ut natis, quibus est germanus et ipse.
Iuppiter et Thebis bellum canit aequus et Argis,
fata licet frustra praetemptet vertere Iuno.
5 mittitur infernis proles Cyllenia regnis,
inde ut ad superos Eteoclea firmet in hostes.
invexit nox una viros ⟨Polynices⟩ ad Argos:
Thebe te Polynica fugant et Tydea Pleuron.
hos generos per fata suos cognovit Adrastus,
10 † et fovet hospitaio te nox, Phebe, necando †
tuque, Coroebe, suum Diti fortissime monstrum
reddens, Phoebeios domitas virtute furores.

---

1 Tisiphonem *ego* hesiphonem c Edipodes c Stige c yma c 3 equs c 5 mictitur c Cillenia c 6 Etheodea c 7 Polynices *coni. Clogan lacuna* c *de Cloganii restitutione recte facta dubito* 8 Thebe te et Polinica fugant Titide Pleuron c *versum restituere conatus sum* 9 per *ego* par c ad rastrus c 10 *versus corruptus* 11 suum *Clogan* tuum c monstrum *Clogan* matrum c 12 domitas *ego* domitos c

---

1) Non omittam quod per litteras mihi communicavit Kytzler se a mea sententia discrepare; cf. Hermes 97, 1969, 224, adn. 2; discrepat et Schetter, Latomus 31, 1972, 230.

Conspectum librorum commentationumque ad Thebaidem pertinentium cum in commentariis a Mulder vel a Snijder vel a Paola Venini confectis invenias, satis esse arbitratus sum eas solas disputationes laudari, quae mihi in opere perficiendo usui erant. restat denique ut gratias absolvam Beato Goldinger amico Turicensi, qui mihi in hoc opere saepe succurrit et in corrigendis plagulis feliciter me adiuvit.

Dabam Manheimii a. d. III Kal. Maias a. MCMLXXII

Thomas C. Klinnert

CONSPECTVS LIBRORVM

E. H. Alton, Notes on the Thebaid of Statius, CQ 17 (1923) 175–187.
W. B. Anderson, Statius' Thebaid, Book II, CQ 18 (1924) 203–208.
–, Notes on Statius, Theb. II, Proc. Cambr. Philol. Soc. 178 (1941/45) 10–12.
G. Aricò, Stazio, Tebaide IV 665, Aevum 35 (1961) 273.

G. G. Betts, Statius Theb. I, 72, Mnemosyne 15 (1962) 44.
G. Bezzola, Un frammento di codice della Tebaide di Stazio, Athenaeum 18 (1940) 51–53.
O. Bouquiaux-Simon, Un manuscrit de Stace à la Bibliothèque de l'Université de Liège (Thébaide X, 197–254), Latomus 21 (1962) 839–847.
J. Boussard, Un manuscrit inédit de la Thébaide de Stace, REL 14 (1936) 95–101.
–, Le classement des manuscrits de la Thébaide de Stace, REL 30 (1952) 220–251.
C. Brakman, Ad Statium, Mnemosyne 57 (1929) 251–262.
M. R. J. Brinkgreve, De locis nonnullis Statianis, Mnemosyne 42 (1914) 104–109.

W. Clausen, Statius, Thebaid 10, 299, Philologus 111 (1967) 146.
P. M. Clogan, An Argument of Book I of Statius' Thebaid, Manuscripta 7 (1963) 30–31.
–, Medieval glossed manuscripts of the Thebaid, Manuscripta 11 (1967) 102–112.
J. P. Cooke, Three notes on Statius, Class. Phil. 41 (1946) 102 — 105.
–, Notes on Statius' Thebaid, Class. Phil. 41 (1946) 143–149.

P. H. Damsté, Adnotationes ad Statii Thebaidem, Mnemosyne 36 (1908) 353–396.
–, Ad Statii Thebaidem, Mnemosyne 37 (1909) 77–111.
O. A. W. Dilke, The metrical treatment of proper names in Statius, CR 63 (1949) 50–51.

O. A. W. Dilke, The value of the Puteaneus of Statius, Acta Classica 5 (1962) 58–63.

P. J. Enk, Ad Statii Thebaidos librum primum adnotationes, Mnemosyne 1 (1933–34) 214–216.

E. Flores, Interpretazioni staziane I, Rend. Accad. Napoli 39 (1964) 179–199
H. W. Fortgens, P. Papinii Statii de Opheltis funere carmen epicum, Theb. lib. VI, 1–295 . . . Zutphen 1934.

R. J. Getty, The Saint Germain MS. of the Thebaid (Paris. B. N. 13046), CQ 27 (1933) 129–139.
–, Note on the Turonensis, CQ 27 (1933) 139.
J. Gil, Observaciones críticas a autores latinos, Emerita 35 (1967) 105–108.
M. Götting, Hypsipyle in der Thebais des Statius, Diss. Tübingen 1969.
A. J. Gossage, Statius, Thebaid V, 593, CR 12 (1962) 114–115.
F. Grat, L'histoire des textes et les éditions critiques, Bibliothèque de l'École des Chartes 94 (1933) 296–309.
–, Manuscrits des classiques latins en Espagne, Comptes rendus de l'Acad. des Inscriptions 7, VII (1933) 324–325.

L. Håkanson, Statius' Silvae. Critical and Exegetical Remarks with Some Notes on the Thebaid, Lund 1969.
E. Harrison, Theb. IV, 426, Proc. Cambridge Philol. Soc. 148 (1911) 5.
R. Helm, Berliner Phil. Wochenschr. 29 (1909) 977–994 (censura editionis Klotzianae).
–, Nachaugusteische nichtchristliche Dichter I, Lustrum 1 (1956) 272–299.
H. Heuvel, P. Papinii Statii Thebaidos l. I, Zutphen 1932.
D. E. Hill, The manuscript tradition of the Thebaid, CQ 16 (1966) 333–346.
A. E. Housman, Greek nouns in Latin poetry from Lucretius to Juvenal, Journal of Philol. 31 (1910) 236–266.
–, Notes on the Thebaid of Statius, CQ 27 (1933) 1–16. 65–72.
C. L. Howard, Notes on Statius, TAPhA 90 (1959) 117–130.
H. H. Huxley, Statius Theb. X, 935–939 and Claudian Raptu. Pros. III, 349–352, Class. Philol. 56 (1961) 253–254.

E. Kabsch, Funktion und Stellung des zwölften Buches der Thebais des P. Papinius Statius, Diss. Kiel 1968.
A. Ker, Notes on Statius, CQ 47 (1953) 1–10. 175–182.
T. C. Klinnert, Capaneus – Hippomedon. Interpretationen zur Heldendarstellung in der Thebais des P. Papinius Statius, Diss. Heidelberg 1970.

A. Klotz, Bruchstücke einer Statiushandschrift, Würzburger Jahrbb. f. d. Altertumswiss. 1 (1946) 153.
B. Kytzler, Statius-Studien, Diss. FU Berlin 1955.
–, Beobachtungen zum Prooemium der Thebais, Hermes 88 (1960) 331–354.
H. A. Luipold, Die Brudergleichnisse in der Thebais des Statius, Diss. Tübingen 1970.
E. L. B. Meurig-Davies, Catullus and Statius. Four notes, CQ 44 (1950) 31.
S. v. Moisy, Untersuchungen zur Erzählweise in Statius Thebais, Diss. München 1970, Bonn 1971.
H. M. Mulder, P. Papinii Statii Thebaidos l. II, Groningen 1954.
J. K. Newman, Poetarum Latinorum loci quattuor, Latinitas 17 (1969) 9–15.
J. B. Poynton, Two notes on the Thebaid of Statius, CR 54 (1940) 13.
–, Two notes on Statius' Thebaid, CR 3 (1953) 145.
–, Statius' Thebaid, CR 13 (1963) 259–261.
H. Richards, Varia Latina, CQ 5 (1911) 102–103.
S. Rossi, Appunti critici, RFICl 35 (1907) 336–337.
M. Schamberger, De P. Papinio Statio verborum novatore (Diss. Phil. Hal. 17), Halle 1907, 231sqq.
W. Schetter, Beobachtungen zur epischen Kunst des Statius (Klass.-philol. Studien 20), Wiesbaden 1960.
–, Die Einheit des Prooemium zur Thebais des Statius, Mus. Helv. 19 (1962) 204–217.
M. Schuster, Bericht über die nachaugusteischen heidnischen Dichter für die Jahre 1915–1925, Jahresber. üb. d. Fortschr. d. class. Altertumswiss. (Bursian) 212 (1927) 131–144.
W. Schwering, Deus und Divus, Indog. Forsch. 34 (1914–15) 1–13.
D. A. Slater, Conjectures, CR 23 (1909) 248–249.
H. Snijder, Statius Thebaid. A commentary on book III, Amsterdam 1968.
G. v. Stosch, Untersuchungen zu den Leichenspielen der Thebais des P. Papinius Statius, Diss. Tübingen 1968.
E. Turolla, La poesia epica di Papinio Stazio, Orpheus 3 (1956) 134–151.
P. Venini, P. Papini Stati Thebaidos liber XI a cura di P. V., Firenze 1970.
F. Walter, Zu lateinischen Dichtern II, Wien. Stud. 45 (1926/27) 240.

R. D. Williams, The Worcester fragments of Statius' Thebaid, CR 61 (1947) 88–90.
–, Two manuscripts of Statius' Thebaid, CQ 42 (1948) 105–112.
–, The Vienna fragment of Statius' Thebaid, RPh 23 (1949) 151–153.
–, Some passages in Statius, Proc. Cambr. Philol. Soc. 186 (1950/51) 16–18.
–, The local ablative in Statius, CQ 45 (1951) 143–146.
–, P. Papini Stati Thebaidos liber decimus ed. with a commentary by R. D. Williams, Leiden 1972.
G. Wiman, Papiniana, Eranos 35 (1937) 19–21.
T. Winter, De ellipsi verbi esse apud Catullum, Vergilium, Ovidium, Statium, Iuvenalem obvia capita duo, Diss. Marburg 1907.

CORRIGENDA ET ADDENDA

ad textum et apparatum criticum

Ubicumque de codice S refero, Getty (vide supra p. 583) secutus sum, in commemorandis codicibus r et *Turon.* Williams (vide supra p. 584). Klotzii Corrigenda et Addenda meis inserui exceptis his:

Testimoniis addenda haec:

7, 250: Σ 7, 641 Menoeceus: iste Thebanus est, quem in catalogo Phorbas Antigonae monstravit euntem inter duces. dixit enim: quae noster signa Menoeceus.

9, 104: Σ 9, 203 supra enim [te] telo Eteoclis dixit femur Hippomedontis fuisse transfixum: quod . . . tamen.

sed quod 10, 470 inlicita *defendere conatus est M. Schamberger, de P. Papinio Statio verborum novatore 1907 p. 292, minime probo. quamquam vocem* elicita *inanem esse concedo. conieci* iniecta.

denique P. H. Damsté v. c. eo benevolentiae progressus est ut de verbo mutandi usu apud P. Papinium Statium *disputatiunculam, quam Albo gratulatorio Naberiano insertūrus est, mihi manu scriptam mitteret. quocum gaudeo me consentire in defendendo verbo* 3, 595. 6, 544. 9, 850. 2, 599 (*quamquam de eius interpretatione dubito*) 2, 672. *sed nec placet quod* 7, 206 tot mutare animas, tot reddere corpora Diti *proposuit nec quod* 4, 421 haud illam brumae mutare, Notusve ius habet.

p. 2: I, 17b–33a *quando – chelyn* versus a poeta postea prooemio insertos esse docuit Kytzler Hermes 88 (1960) 331–354, repugnavit Schetter MH 19 (1962) 204–217.

I, 18 *spirare* def. Heuvel ad l. et Schetter MH 19 (1962) 209, adn. 24 coll. Graeco verbo *πνέω*; male *superare* Damsté Mn 36 (1908) 354.

I, 23 pro *mature* leg. *maturi* Heuvel ad l. cum codd., probavit Helm Lustrum 1 (1956) 279.

I, 24–31 *licet – dones* parenthesin habet Schetter MH 19 (1962) 210.

I, 30 *parte poli:* dist. Schetter ibid.

I, 33 *facta canam: nunc tento chelyn. satis arma referre* leg. Kytzler Hermes 88 (1960) 339sq., repugnavit Schetter MH 19 (1962) 210sqq. *tendo* retinendum esse pro certo habeo.

p. 4: I, 55 pro *palpat* leg. *pulsat* cum codd. Helm BPhW 29 (1909) 985, Luipold 165, adn. 2; cf. Theb. IV, 472 et J.C. Lawson CQ 28 (1934) 79–89.

p. 5: I, 72 *vestraque* pro *miseraque* leg. Damsté Mn 36 (1908) 355: male.

pro pro *in* leg. Betts Mn 15 (1962) 44.

I, 87 aliter dist. Damsté Mn 36 (1908) 356 et Housman CQ 27 (1933) 1, quia *digna* ad Tisiphonen rettulerunt; hyperbaton def. Ker CQ 3 (1953) 7.

p. 6: I, 92 pro *lapsisque ... astris* prop. *laxisque ... astris* Getty CQ 27 (1933) 134, adn. 3, coll. X, 145.

I, 98 *Athlans* pro *Atlans* scr. Heuvel cum codd. allato Graeco *ἆθλος*; probavit Helm Lustrum 1 (1956) 279.

I, 104 app. crit. oppositas esse angues, quae ad tergum Furiae spectent, docuit Housman CQ 27 (1933) 2.

p. 7: I, 112 app. crit. dele ira minas (ł ille manus) r; insere ira minas (ł illa minaus) r^2 (minaus *habet* a *eras.*): ira minas *Turon*.

p. 8: I, 130 app. crit. regni *ex* regnis *Turon.*

p. 9: I, 161 *quid si* pro *non si* leg. Helm BPhW 29 (1909) 987 et Lustrum 1 (1956) 279, *non si* def. Heuvel ad l.
I, 168 *caput!* dist. Housman CQ 27 (1933) 15.

p. 10: I, 186 *cernis, ut erectus torva sub fronte minetur?* leg. Damsté Mn 36 (1908) 357.

l iusta
p. 11: I, 199 app. crit. iuxta *Turon.*[1]

p. 12: I, 219 app. crit. delendum adeo r[1]; inserendum
l ideo
adeo r[1]
I, 234 pro *emeritae* leg. *inmeritae* Helm BPhW 29 (1909) 986 recte.

p. 14: I, 267 app. crit. subvenitque tuis sera haec r[1] *mg.*

p. 15: I, 281 app. crit. miserere *Turon.*
I, 285 *haud* pro *hau* leg. Helm BPhW 29 (1909) 992 recte.
I, 287 *detur si* leg. Heuvel cum *ω*, probavit Helm Lustrum 1 (1956) 279.
I, 295 app. crit. inserendum se adtollat S *Turon.*

l descendere
p. 17: I, 317 app. crit. decere r[1]

l subvecta
p. 18: I, 337 app. crit. subiecta *Turon.*[1]

p. 21: I, 390 pro *tranquille* leg. *tranquillae* Heuvel ad l., repugnavit Helm Lustrum 1 (1956) 279.

p. 22: I, 420 pro *Riphaeae* scr. *Rhipaeae.*

p. 24: I, 460 locus varie temptatus. *turpe* pro *terrae* leg. Alton CQ 17 (1923) 178, *non* pro *nobis* leg. Gil Emerita 35 (1967) 105. sed recte aposiopesin agnoverunt Klotz et Damsté Mn 36 (1908) 360 et Heuvel ad l., quibus consentio.
I, 461 app. crit. scribendum haut *ex* aut r[2]
I, 462 app. crit. haut *ex* aut r[2]

p. 25: I, 474sq. pro *iunctis esse* leg. *vinctis cresse* Gil Emerita 35 (1967) 105.

l armis
I, 486 app. crit. annis *Turon.*^{1}.

I, 487 pro *vestitus* leg. *vestitur* cum *ω* Helm BPhW 29 (1909) 987.

p. 26: I, 494sq. Gronovii coniecturam *ac fore* def. Helm BPhW 29 (1909) 993; contra docuit Ker CQ 3 (1953) 175 *adfore* pendere ex *portendi*, leg. itaque *sensit manifesto numine ductos, adfore quos* ...

p. 27: I, 532 pro *tacitaeque* ... *auri* leg. *tacitaque* ... *aure* censuerunt Heuvel ad l. et Williams CQ 1 (1951) 145, probavit Helm Lustrum 1 (1956) 277.

p. 28: I, 535sq. ellipsin cognovit Housman CQ 27 (1933) 2sq., qui enuntiatum explicavit: Pallados armisonae pharetrataeque Dianae (oribus) aequa ora ferunt.

l liventia
I, 546 app. crit. languentia *Turon.*^{1}.

p. 29: I, 572 pro *pios* leg. *pio* cum codd. Heuvel ad l., probavit Helm Lustrum 1 (1956) 279.

p. 31: I, 601 pro *passu* leg. *pastu* Damsté Mn 36 (1908) 362, sed, cum v. 603 antecaperet, coniecturam reiciendam esse censuit Heuvel ad l.

p. 34: I, 652 app. crit. praestabit *ex* -at gS^1 *vel* S^c.

I, 653 codicum lectionem *lene* restituere voluit Heuvel ad l. et Mozley, redarguit Helm Lustrum 1 (1956) 275.

I, 655 *lucet* pro *luget* leg. cum codd. Mozley et Heuvel ad l., probavit Helm Lustrum 1 (1956) 277.

I, 656 pro *matres* leg. *manes* Alton CQ 17 (1923) 178; sed matres commemorat poeta, quia eas praecipue dolorem patientes inducit, cf. II, 480; III, 53; VII, 750; XI, 20. 419; XII, 790.

I, 668sq. *has forte invisitis aras. vos quae progenies ?—* dist. Ker CQ 3 (1953) 7.

p. 35: I, 672 *haec . . . hora est* leg. Heuvel ad l. cum ω, probavit Helm Lustrum 1 (1956) 279.
I, 684 locus conclamatus, quem sanum puto. *cadentes* pro *pudentes* propos. Damsté Mn 36 (1908) 362 et Poynton CR 53 (1940) 13 coll. I, 238; XI, 620, sed Adrasti humanitatem non agnoverunt; *pudentes* def. Helm BPhW 29 (1909) 978 et Heuvel ad l.

p. 36: I, 692 *sed iam* pro *et iam* leg. Heuvel ad l. cum codd. recc., probavit Helm Lustrum 1 (1956) 279.
I, 693 *circitor* pro *portitor* propos. Alton CQ 17 (1923) 178, sed bene appellat Statius custodem Ursae, quae in Oceanum mergi vetita est, portitorem, quo verbo Romani et custodem portus designare solebant, ut ex Ti. Donato ad Verg., Aen. VI, 298 comperimus.

p. 37: I, 716 *adsis o memor hospitii* dist. Housman CQ 27 (1933) 3.

p. 38: II, 5 pro *campis* leg. *gyris* Anderson PCPS 178 (1941/45) 10 haud male; codicum lectionem def. Mulder ad l.
II, 8 *longius* pro *largius* propos. Anderson CQ 18 (1924) 203; redarguit Mulder ad l. coll. Claud., Bell. Poll. 122sq.

p. 40: II, 44 *expositus* cum Baehrens pro *expositos* leg. Anderson CQ 18 (1924) 204.
II, 50 *Oebalii* pro *Arcadii* propos. Gil Emerita 35 (1967) 106; Arcadium idem valere ac Peloponnesiacum putat Mulder ad l., quod verisimile habeo.

p. 41: II, 67 *excelsis* pro *et celsis* Mulder ad l.
II, 71 *toto* pro *noto* non bene Damsté Mn 36 (1908) 365.
II, 72 app. crit. te *om.* Wr *Turon.*

p. 42: II, 81 app. crit. rapido W
II, 89 *nec mora* pro *nox ea* inutiliter Gil Emerita 35 (1967) 106.

p. 43: II, 100 app. crit. inserendum deinde **S** (**S**^{c} *habet s. l.* dehinc)

II, 101 app. crit. exprimere *Turon.*

II, 102sq. commata post *alta* et post *secure* del. Mulder ad l.

II, 105 app. crit. adde seu *ex* si **W**^{2}

II, 105sqq. „Prave editores post, non ante *veluti* et ante *magister*, non post *clavi* interpunxerunt“ (Mulder ad l.).

p. 44: II, 122 app. crit. adde Diripuit *ex* Der- **W**.

II, 124 app. crit. adde perfudit (l perfundit) **r**^{1}.

II, 126 app. crit. scribendum est vacuumque (vanum) **r**^{1}

II, 132 app. crit. iurum **W**

p. 45: II, 141 app. crit. Talaictudes **W**

p. 46: II, 155 app. crit. domus **W**

II, 156 app. crit. plebisque **W** (s *in ras.*)

II, 160 pro *ne* leg. *bene* Wiman Eranos 37 (1937) 19 male.

II, 161 app. crit. agnoscere **Wr** *Turon.*

II, 162 app. crit. adde arvis (l arvis) **r**^{1}

p. 47: II, 183 pro *infra* leg. *ultra* Alton CQ 17 (1923) 178 inutiliter, cf. Mulder ad l.

II, 185sqq. locus conclamatus, quem corruptum putat Helm BPhW 29 (1909) 980 lacunam suspicans post 185; *saeva nec Eleae gemerem certamina vallis Eumenidesque aliis alias sub regibus* .. coni. Alton CQ 17 (1923) 178, *Eumenidasque aliis alii sub regibus* ... coni. Anderson CQ 18 (1924) 205sq.; sed locum sanum credere velim, intellego *-que* esse adversativum, *et* explicativum; fortius post *valles* esse interpungendum puto et in v. 186 suppleo *sunt. aut* pro *et* (186) coni. Helm l. l.

p. 48: II, 188 *sic interfatus, et alter* dist. Mulder ad l.

p. 49: II, 208 pro *Ogygias eadem* leg. *Ogygiam sedem* Howard TAPhA 90 (1959) 123.

n us
II, 219 app. crit. adde Phoroseos W² phoroneos r^r.

l modestia
p. 50: II, 233 app. crit. adde molestia W¹r¹
II, 239 app. crit. agit W r *Turon.*

p. 51: II, 248 pro *fractisque* leg. *festisque* Gil Emerita 35 (1967) 106.
II, 251 locus varie temptatus. pro *limine* leg. *milia* Alton CQ 17 (1923) 178, *Pallada* Anderson CQ 18 (1924) 207; ego *limine* locativum intellego et per synecdochen pro *templo* usitatum.
II, 253 app. crit. dele *om.* W; adde est *om.* W *Turon.*

p. 52: II, 265 pro *tum* leg. *tu* Mulder ad l. cum recentioribus et Prisciano; Prisciani testimonium magni momenti habeo.
II, 267 app. crit. adde -onae W *(initium verbi deest)*

ut
II, 269 app. crit. in W²

o
II, 270 app. crit. capta W²
II, 272 app. crit. Hermionae W

p. 53: II, 281 pro *Hesperidum* leg. *Heliadum* Poynton CR 13 (1963) 259 coll. Stat., Silv. V, 3, 86; *Hesperidum* def. Mulder ad l.
II, 283 app. crit. adde caeston S.
II, 285 pro *hilari* leg. *hilaris* Damsté Mn 36 (1908) 367 coll. III, 641; V, 201; sed Mulder docuit *hilaris* idem valere ac *hilaritatem afferens, iucundus.*

p. 54: II, 316 Sandstroemii coniecturam *quia* pro *quis* laudavit Helm BPhW 29 (1909) 993.

p. 55: II, 327 *pectore* pro *pectora* leg. Mulder ad l.
II, 332 pro *vias* leg. *iras* Anderson CQ 18 (1924) 207 male.

l latrantia
II, 338 app. crit. adde iactantia r¹

p. 58: II, 383 *habet* (ω) def. Ker CQ 3 (1953) 175 coll. I, 384.

p. 61: II, 442 *socer* (ω) dubitanter commendat Helm BPhW 29 (1909) 988.

p. 62: II, 463 app. crit. adde mirequidem S *man. al.*

p. 64: II, 509 app. crit. adde trementi S[1], *corr.* -tes S[2]

p. 65: II, 535 app. crit. adde quodve r[2].

p. 68: II, 577 app. crit. adde turbata S
II, 590 pro *inpeditant* leg. *impediunt* Alton 17 (1923) 178, quod recepit Mulder; J. B. Hofmann (ThlL VII, 1, 536, 17 f.) def. *impeditant*.

p. 69: II, 607 *ense* pro *ipse* male Alton CQ 17 (1923) 178.

p. 70: II, 622 pro *heus socii* leg. *hunc, socii* Damsté Mn 36 (1908) 367 ellipsin suspicans; non verisimile.

p. 71: II, 637 *telum* pro *telo* coni. Anderson CQ 18 (1924) 208; pleonasmum def. Housman CQ 27 (1933) 4, quod repudiat Anderson PCPS 178 (1941/45) 11.

p. 72: II, 652 app. crit. adde non tento r
II, 671 sq. *clipeum nec sustinet; umbo mutatur* (vel *mutatus*) *spoliis* leg. Anderson PCPS 178 (1941/45) 11, male.
II, 672 *spiclis* pro *spoliis* Alton CQ 17 (1923) 178.

p. 77: III, 1 pro *orae* leg. *aulae* cum ω Snijder ad l. coll. Ach. I, 345; fortasse recte.
III, 12 app. crit. scr. enim Pω:
app. crit. l. ult. scr. P[1]: viribus *Baehrens*
14 penitus (fund) ν[2]

p. 78: III, 16 *datos* (Pω) def. Snijder ad l.
III, 24 sq. parenthesin abolere vult Luipold 183; parum probabile.

p. 79: III, 47 Ellisii coniecturam *adegit* def. Helm BPhW 29 (1909) 981.

l ictum
p. 81: III, 89 app. crit. dele in ensem r^1; adde in ensem r^1

l Sic
III, 100 app. crit. leg. Sic **SK**: Si (Se f) **P**ω: Si **D**

p. 82: II, 105 *Apollo est:* dist. Snijder ad l.

III, 107 Marklandii coniecturam def. Housman CQ 27 (1933) 5 cum Jortino lacunam post 105 statuens; codicum lectionem def. Snijder ad l.; fortasse pro *et* legendum est *nec* (106), *suspendere* eodem modo intelleg. ac Verg., Aen. III, 372.

III, 112 lacunam ante 112 statuit Poynton CR 13 (1963) 259, sed *nemus* significat incolas nemoris i.e. bestias, cf. Theb. X, 503.

p. 83: III, 138 app. crit. adde implexam **S**

p. 85: III, 164 – *heu quantus furto cruor!* – dist. Brinkgreve Mn 42 (1914) 104.

p. 87: III, 214 pro *acerbat* leg. *acervat* cum ω Snijder ad l.

III, 217 pro *seraeque* leg. *certaeque* Damsté Mn 36 (1908) 368 coll. I, 640; sed cf. VI, 381.

p. 88: III, 234 pro *cui* leg. *sic* Damsté Mn 36 (1908) 369; *dedimus;* dist. Snijder ad l.

III, 237 *et, turpis primordia belli,* dist. Snijder.

p. 89: III, 246 *mentis* def. Snijder.

p. 90: III, 269 app. crit. pro S^2 scr. **S** *man. al.*.

l sed quid
III, 280 app. crit. adde tu sed r^1

p. 91: III, 283 *hymenaeis* dist. Snijder ad l., recte.

III, 294 pro *laedit* leg. *lenit* Helm BPhW 29 (1909) 981, sed *clipeoque* et ad *receptam* et ad *laedit* pertinet.

III, 301 *tua, cara, fides* dist. Snijder ad l. coll. III, 311.

III, 302 pro *mergam* leg. *mergar* cum ω Snijder ad l., recte.

u
p. 92: III, 304 app. crit. pro monitis r^1 scr. monitis r^2.

III, 314 pro *defervere* leg. *decernere* Damsté Mn 36 (1908) 369, *dea, fervere* Alton CQ 17 (1923) 179; *defervere* bene def. Snijder ad l.

p. 93: III, 326 pro *fulti* leg. *fulvi* Gil Emerita 35 (1967) 106.

III, 334 pro *despecto* leg. *defecto* Snijder ad l.; sed, cum simile ad Tydeum spectet, conferendum est VIII, 738.

III, 339 app. crit. adde petentis (petendis) r[1].

p. 94: III, 370 *in me haec tela mei?* dist. Snijder ad l., recte.

p. 95: III, 379 locus corruptus, quem sanum putaverunt Damsté Mn 36 (1908) 370, Housman CQ 27 (1933) 5sq.; pro *auditusque* leg. *aut aditus* Snijder ad l., *laudatus* (i. e. laudabilis) Håkanson 164sq; pro *iterum* temptavi *primum*, quod respicit ad II, 364sqq.

III, 390 pro *promittere* leg. *dimittere* Alton CQ 17 (1923) 179 male.

p. 97: III, 423 app. crit. adde ferit S[1], *corr.* femit S[2], *in mg. man. al. habet* fremit.

p. 98: III, 443 quamquam textum sanum putat, coni. *superbo illo* pro *super bello* Snijder ad l.

III, 447 pro *atque* leg. *ast* Damsté Mn 36 (1908) 371

p. 99: III, 470 *amica* leg. Ker CQ 3 (1953) 177 pro *amicat* propter singularitatem huius verbi, quod retinendum censeo.

p. 100: III, 482 *olim est* pro *olim* leg. Snijder ad l. et laudat Winter, qui *est* supervacaneum in fine versus numquam excidisse demonstravit p. 59, sed Winter hunc locum excepit.

p. 101: III, 505 *planxerit* pro *clanxerit* leg. Snijder ad l. cum codd.

p. 102: III, 510 *stridunt* (Pω) pro *strident* leg. Helm BPhW 29 (1909) 993 et Snijder ad l.

III, 513 pro *polum? simul* leg. *polum sinis?* Brinkgreve Mn 42 (1914) 106; ego autem *quae . . . polum?* exclamationes habeo orationi insertas ita ut *simul* ad *damna canens* pertineat.

III, 519 pro *hic* leg. *hunc* Brinkgreve Mn 42 (1914) 106.

III, 522 codicum lectionem *astra* retinuerunt Mozley, Helm Lustrum 1 (1956) 277, Snijder coll. 499. 670.

p. 103: III, 539 *solus* pro *solis* leg. Alton CQ 17 (1923) 179, male.

p. 104: III, 553 pro *feras* leg. *nefas* Alton CQ 17 (1923) 179.

p. 105: III, 583 app. crit. haerentes *Gronovius*: horrentes P*ω*; horrentes retinendum censet Ker CQ 3 (1953) 176.

III, 585 app. crit. dele Heu S; adde Heu *vel* Hi S^1

III, 586 pro *crepantes* leg. *rigentes* Gil Emerita 35 (1967) 107 coll. Verg., Aen. VIII, 621.

p. 106: III, 600 sqq. parenthesin post *facta* finitam esse demonstravit Klinnert 12, adn. 5.

p. 108: III, 647 pro *semel* leg. *simul* cum recc. Helm BPhW 29 (1909) 994.

III, 648 codicum lectionem *augur et* def. Snijder ad l.

p. 109: III, 658 pro *nomina* coni. *numina* Alton CQ 17 (1923) 179, repugnat Snijder ad l. coll. Luc. VI, 773 et Stat., Silv. II, 5, 8, quem repudians Håkanson 165 sq. *et omina* prop. coll. III, 473; VI, 934; II, 263.

III, 665 pro *venisque* leg. *ventis* Snijder ad l., parum probabile.

p. 110: III, 677 pro *haec* coni. *hic* Damsté Mn 36 (1908) 371.

III, 694 codicum lectionem *aequoreaeque* restituit Snijder ad l.

p. 111: III, 699 lectionem cod. P *funesto* non bene def. Snijder ad l.

III, 704 app. crit. adde Dispitiam S

III, 710 pro *pater* leg. *parens* censuerunt Damsté Mn 36 (1908) 371, Housman CQ 27 (1933) 6, Snijder ad l. repugnantes Klotzii argumentum; contulerunt Val. Flacc. II, 293, Verg., Aen. IV, 84.

III, 710 pro *iterum* leg. *retro* Damsté Mn 36 (1908) 371, male.

p. 113: IV, 2 lectionem codd. ω comm. Helm BPhW 29 (1909) 988; sed Klotzium recte diiudicasse demonstrat Housman CQ 27 (1933) 6, qui *angusto limite* (angustus limes diei hibernalis) ablativum comparationis habet.

p. 114: IV, 31 versum genuinum putat Damsté Mn 36 (1908) 364 sq., leg. *tota* pro *nota*.

p. 116: IV, 53 app. crit. dele stygio r^1 lustra r; adde
stigias re
stigio r^1 lustra r^1

IV, 57 app. crit. pro *cadmeiumque* scr. *cadmeiumve*.

IV, 66 pro *vertere* leg. *verbere* Ker CQ 3 (1953) 177.

p. 117: IV, 75 pro *favent* leg. *fovent* Damsté Mn 36 (1908) 373, pro *bella favent* leg. *tela favens* Håkanson 166 sq.; sed intellego *bella* significare milites ut Ov., met. XII, 25 et Stat., Theb. IX, 490.

p. 119: IV, 117 pro *Lyrcie* leg. *Lyrcee* Klinnert 80, adn. 4 coll. Prisciani testimonio ad IV, 711.

IV, 124 app. crit. at P: et ω

p. 120: IV, 130 pro *ter niveum* leg. *tergeminum* Damsté Mn 36 (1908) 375; pro *niveum* leg. *nimium* Alton CQ 17 (1923) 179; locum sanum putat Klinnert 82, adn. 10.

IV, 145–164 vide supra p. 588.

p. 122: IV, 170 locum varie temptatum (*arte repressa* Damsté Mn. 36 (1908) 375, *aere perempta* Alton CQ 17 (1923) 180, *arte perempta* Gil Emerita 35 (1967) 107) sanum esse demonstravit Housman CQ 27 (1933) 7, coll. Diodor. IV, 11, 5, et Klinnert 22, coll. Theb. VI, 894.

IV, 171 *ignescit* leg. Klinnert 24 cum *ω*; probat Schetter, Latomus 31 (1972) 230.

p. 123: IV, 180 app. crit. dele epym S adde epym (m *corr. ex al. litt.*) S²

p. 124: IV, 202 pro *coetu* leg. *coeptu* Damsté Mn 36 (1908) 376.

IV, 204 app. crit. dele (heus S); adde heu S¹ *corr.* heus S².

p. 125: IV, 224 pro *Helos* leg. *Pylos* Mozley cum codd., quod recte repugnavit Helm Lustrum 1 (1956) 277.

p. 126: IV, 232 pro *iamque* leg. *namque* Damsté Mn. 36 (1908) 377, inutiliter.

IV, 239sq. *qui te, flave, natant, terris Alphee Sicanis advena tam* . . . dist. Housman CQ 27 (1933) 3, bene.

IV, 245 pro *effossas* . . . *harenas* leg. *effusas* . . . *habenas* Gil Emerita 35 (1967) 107.

p. 128: IV, 270 app. crit. adde om. r add. rʳ

IV, 275 comma del. Housman CQ 27 (1933) 3sq. vel *Arcades, huic, veteres astris lunaque priores*, hoc malim.

IV, 276 pro *datis* leg. *dati* Brinkgreve Mn 42 (1914) 106, sed intellego *datis* secundam pluralis.

p. 130: IV, 318 ante 318 unum versum excidisse putat Damsté Mn 36 (1908) 377.

p. 134: IV, 393 *Aetnaeis* (P) def. Alton CQ 17 (1923) 177, coll. Pindar. Pyth. I, 19; Sil. XIV, 64; Claud., Pros. I, 166.

IV, 410 pro *verum* leg. *pecudum* Damsté Mn 36 (1908) 377.

p. 135: IV, 421 pro *minuere* leg. *mutare* Howard TAPhA 90 (1959) 124, coll. II, 672; VII, 70; XI, 521.

p. 136: IV, 426 pro *in omni* leg. *in unam* Harrison PCPS 1911, 5.

IV, 439 pro *lucis adhuc medio* leg. *luce sub occidua* Damsté Mn 36 (1908) 378, coll. I, 403; II, 102. 273. 318 et aliis.

p. 137: IV, 452 pro *et munera verni lactis* leg. *et, munera Averni, lactis* Damsté 36 (1908) 379; quod quamquam displicet, lac vernum quid sit, me nescire confiteor.

l in auras
IV, 458 app. crit. dele arcis r^1; adde in arvis r^1.

p. 138: IV, 479 pro *redeat* leg. *relegat* Alton CQ 17 (1923) 180, non necessarium.

p. 140: IV, 522 *flumina: liventis Acheron eiectat harenas*, dist. Housman CQ 27 (1933) 7.

p. 141: IV, 528 pro *silentis* leg. *silenti* Håkanson 167.

l sparsas
p. 142: IV, 545 app. crit. adde sparso r^1.

IV, 551 app. crit. adde eaeo S^1, *corr.*
l caeo
aeeo S^c: et eoo r^1
IV, 557 *capulo – prohibent obstantque ruuntque –* dist. Brinkgreve Mn 42 (1914) 105, male.
IV, 559 app. crit. dele S *mg.*; adde solio, *corr.* sulco S^1, *et i. mg.* fosso S^c.

p. 143: IV, 571 pro *iactantem* leg. *vectantem* Ker CQ 3 (1953) 178, non verisimile.

p. 144: IV, 585 pro *exerit* leg. *exilit* Alton CQ 17 (1923) 180.
IV, 593 app. crit. adde Hii S (i *alt. eras.*).

p. 146: IV, 643 *sed Furiae*; dist. Ker CQ 3 (1953) 7.

p. 147: IV, 653 pro *geminae iam sidera brumae* leg. *gelidae* (P) *iam sidere* (ω) *brumae* Ker CQ 3 (1953) 176.

p. 148: IV, 665 codd. lectionem def. Damsté Mn 36 (1908) 379, coll. X, 844 et Aricò Aevum 35 (1961) 273, coll. VII, 43sqq.; *fontem* pro *solem* coni. Slater CR 23 (1909) 248, *solis radios ignescere ferro* Alfonsi Aevum 35 (1961) 273.

p. 149: IV, 697 app. crit. adde tenuis *ex* tenui*- que S

p. 150: IV, 702 sq. *tenerique* . . . *seges* genuinum putat Housman CQ 27 (1933) 7 sq., quod prob. Helm Lustrum 1 (1956) 285.
IV, 711 *Lyrceus* scribendum esse commendat Klinnert 80, adn. 4.

p. 151: IV, 732 app. crit. dele perustus r^1: -tis b; adde
l perusti
perustus r^1: perustis b.
IV, 733 *sed vis quatit aspera pulsu;* dist. Ker CQ 3 (1953) 178.

p. 152: IV, 754 *quae* . . . *aquas* def. Götting 106.

l fato
p. 153: IV, 761 app. crit. dele fatis r^1; adde fatis r^1.

p. 154: IV, 793 pro *vernae* leg. *variae* Damsté Mn 36 (1908) 381, coll. V, 502; *vernae* def. Turolla 139.

p. 156: IV, 822 pro *clamantis* prop. *incumbentis* Damsté 36 (1908) 381, inutiliter.

p. 158: V, 13 pro *quo fera cogit hiemps* leg. *cum fera ponit hiemps* cum *ω* Helm BPhW 29 (1909) 988, coll. Verg., Aen. VII, 27 et Theb. VII, 286; idem Ker CQ 3 (1953) 175.

p. 159: V, 30 *artis* def. Damsté Mn 36 (1908) 381: artis toris i. e. ad occultandos enses accomodatis; dubitanter et obscure Götting 108, qui ad *atris* inclinare videtur; fortasse *torus* metonymice pro somno dictum.

p. 163: V, 108 pro *flore* leg. *flere* Ker CQ 3 (1953) 178.

l rentur
p. 164: V, 126 app. crit. adde morantur r^1
V, 127 *sanguen* pro *saniem* coni. Håkanson 168, non necessarium.

p. 167: V, 199 pro *implacido* leg. *impleto* Damsté 36 (1908) 382, tritissime, nam *inplacido* spectat ad perniciem futuram.

p. 168: V, 205 pro *prima* leg. *dira* Gil Emerita 35 (1967) 107.
V, 213 pro *tenentis* leg. *gementis* Gil Emerita 35 (1967) 107.

p. 169: V, 230 pro *minis* leg. *manus* Damsté Mn 36 (1908) 383.
V, 237 pro *egentem sanguinis ensem* leg. *egentes sanguinis sensim* Wiman Eranos 35 (1937) 19, quod recte repudiavit Helm Lustrum 1 (1956) 293.

p. 170: V, 251 pro *nube* leg. *nocte* Damsté 36 (1908) 384.

p. 174: V, 329 pro *iurare* leg. *curare* Damsté Mn 36 (1908) 385.

p. 176: V, 376 pro *rupes* leg. *turres* Damsté Mn 36 (1908) 385.
l et austros
V, 377 app. crit. adde ab austris r^{1}

p. 179: V, 449 sqq. verborum ordinem mutat Alton CQ 17 (1923) 180: *hospitibus patuere fores: placuere fatentes (nec superum sine mente, reor): tunc primus in aris ignis* . . ., quod certe nil prodest.
V, 453 pro *fatum* leg. *factum* Alton CQ 17 (1923) 180.

p. 183: V, 524 Schraderi coniect. *incensusque siti* praebet Mozley.

p. 186: V, 593 pro *funere* leg. *funera* Damsté Mn 36 (1908) 387; versum legit *funeris in morem non verba in fulmine primo* Gossage CR 12 (1962) 114, non male.

p. 187: V, 606 *dolore* (Pω) def. Håkanson 169, coll. Verg., Aen. XI, 151.
V, 619 app. crit. adde liquitur *ex* linquitur r^{2}

p. 188: V, 634 *quae – me prius ima sub umbras mergat humus!* dist. Brinkgreve Mn 42 (1914) 106, bene.
l vitae
p. 189: V, 668 app. crit. adde vittae r^{1}

p. 190: V, 692 pro *geminos* leg. *vanos* Poynton CR 13 (1963) 259.

p. 193: V, 736 *stamine* pro *limite* leg. Gil Emerita 35 (1967) 107, sed cf. II, 61.
V, 742 pro *suis* leg. *sui* Poynton CR 3 (1953) 145, parum probabile.

p. 196: VI, 53 pro *fulmina nimbos* leg. *flumina cumbas* Damsté Mn 36 (1908) 390; *fulmina nimbos* def. Fortgens ad l.

p. 198: VI, 79–83 versus genuinos putat Damsté Mn 36 (1908) 390 sqq., eorum ordine mirum in modum mutato (66, 79, 80, 81 a + 77 b, 67–73, 78, 74–76, 77 a + 81 b, 82, 83), quod recte repud. Fortgens ad l.

p. 201: VI, 148 *et ubera. mando.* dist. Ker CQ 3 (1953) 8, parum probabile.

VI, 150–154 ... *en – quam ferale putemus abiurasse sacrum et Lemni gentilibus unam inmunem furiis! haec illa – et creditis ausae? –, haec pietate potens solis abiecit in arvis – non regem dominumque – alienos impia partus,* dist. Housman CQ 27 (1933) 8.

VI, 154 pro *dominumve* leg. *dominumque* cum P Housman CQ 27 (1933) 9, adn., quod laudat Fortgens ad l.

p. 202: VI, 173 *scindit* pro *sternit* coni. Gil Emerita 35 (1967) 108, coll. Verg., Aen. XII, 870 et Ovid., Met. XI, 683.

p. 203: VI, 180–183 locus varie tractatus. *auferte supremis!* dist. Fortgens ad l., quod recte repud. Helm Lustrum 1 (1956) 283. *ruinis?* idem Fortgens ad l.; lectionem codd. ω servat Ker CQ 3 (1953) 176. *rapta tori, prohibete nefas; auferte supremis invisam exsequiis. quid se confessa parenti miscet ...* coni. Poynton CR 13 (1963) 259 sq., audacter. locum a Klotzio recte restitutum esse puto.

VI, 185 b del. Ker CQ 3 (1953) 176, servatis 184. 185.

VI, 188 *si fera ... aras,* leg. Helm Lustrum 1 (1956) 283 pro *seu fera ... aras;*

p. 204: VI, 203 *exclamat* (Pω) def. Damsté Mn 36 (1908) 392, Schamberger 319, Mozley, Fortgens ad l., Helm Lustrum 1 (1956) 277; ad *ignis* rettulit Mozley, quod probavit Helm, coll. Pers. II, 51.

VI, 209 sq. *sucis pallentique croco*, dist. Howard TAPhA 90 (1959) 125, praeeunte Fortgens ad l.
VI, 212 pro *rapti* leg. *rapto* Alton CQ 17 (1923) 181, prob. Fortgens ad l. et Helm Lustrum 1 (1956) 284.
VI, 213 pro *turmae* leg. *turmas* (ω) Helm BPhW 29 (1909) 989.

p. 205: VI, 218 *peperere* pro *pepulere* leg. Ker CQ 3 (1953) 179, sed explicavit Fortgens ad l. arma pulsa horrendum fragorem dare.
VI, 227–233 genuinos putat Helm BPhW 29 (1909) 982.
VI, 231 *illo* (QB³μ) praetulit Helm BPhW 29 (1909) 983, ferrum (230) significatum esse intellegens, quod displicet; *ore . . . horrisono* servare vult ex K Fortgens ad l., cui assentiens *vultus* ⟨*in*⟩ *horrisono* proposuit Helm Lustrum 1 (1956) 284, coll. Hom., Il. 13, 521.

p. 209: VI, 303 *teneri* pro *teneris*, Garrodii coniecturam, recepit Mozley, quod vituperavit Helm Lustrum 1 (1956) 276.

p. 211: VI, 341 pro *quo* coni. *pare* Alton CQ 17 (1923) 181, pessime.
VI, 357 post 357 unum versum excidisse putat Housman CQ 27 (1933) 10 sq.; repugnat Helm Lustrum 1 (1956) 286.

p. 213: VI, 391 app. crit. pro S¹ scr. Sr; adde decorique S¹ *vel* Scr¹ *i. mg.*

p. 214: VI, 409 app. crit. pro fulmina QfC scr. flumina QfCS²b
VI, 410 *Pelasgi*, dist. Housman CQ 27 (1933) 11, bene.

p. 215: VI, 427 app. crit. adde **solito S

p. 216: VI, 446 locum sanum habet Damsté Mn 36 (1908) 392, coll. VI, 479; *adductus ab orbe* coni. Brinkgreve Mn 42 (1914) 107, *ambo* pro *ab* Alton CQ 17 (1923) 181, certe non rectum.

VI, 457 app. crit. adde bella geri leuius ferra bella r

l is
VI, 458 app. crit. adde his r^1

p. 217: VI, 465 *Aetion* pro *Aethion* leg. Housman CQ 27 (1933) 11, coll. III, 506 sq. et *ἀετὸς αἴθων*.

p. 219: VI, 514 *bellum!* dist. Housman CQ 27 (1933) 15, recte.

VI, 519 *prior iret* (Müller, Garrod) recepit Mozley, laudat v. Stosch 149, adn. 2; *praeiret* probavit Helm Lustrum 1 (1956) 276 et Dilke CR 63 (1949) 51.

res
p. 220: VI, 537 app. crit. adde crateras r^1

VI, 539 pro *torta* ... *barba* coni. *tortae* ... *clavae* Gil Emerita 35 (1967) 108.

VI, 544 *omnis* pro *manus* male Damsté Mn 36 (1908) 393, Marklandi coniecturam *manu* bene def. v. Stosch 152, adn. 1, demonstrans Romanos in latere natare solitos esse.

p. 222: VI, 573 pro *valuitque in corpore virtus* legendum esse *latuitque in corpore vultus* (ω) recte cens. Housmann CQ 27 (1933) 12 sq., coll. Plato, Charm. 154 d; Schetter 53; v. Stosch 159.

p. 223: VI, 598 *non aliter, celeres Hyrcana per avia cervi* dist. Housman CQ 27 (1933) 13, recte.

p. 224: VI, 617 pro *longae* leg. *longe* v. Stosch 171, quia Idas lapso Parthenopaeo ante ceteros competitores longe primus est.

l latus
VI, 629 app. crit. adde litus r^1

p. 226: VI, 659 pro *abreptum* leg. *adreptum* cum **Bb** Housman CQ 27 (1933) 13 probante Helm Lustrum 1 (1956) 286.

VI, 664 pro *adorato* leg. *aerato* Damsté Mn 36 (1908) 395.

VI, 673 pro *hic* tempt. *huic* Klinnert 91, adn. 40.

p. 228: VI, 707 *certamen* (P) def. v. Stosch 188; legendum esse *gestamen* (ω) demonstravit Klinnert 93, adn. 48.

VI, 720 pro *ipsum* leg. *supra* Damsté Mn 36 (1908) 395, coll. VI, 886; VIII, 125; IX, 859.

p. 231: VI, 773 *intrat* et 776 *instatque* leg. Alton CQ 17 (1923) 181, quod inutile demonstravit v. Stosch 205.

p. 233: VI, 820 sq. pro *quibus ista iuventa semiviri* leg. *quibus iste favorem semivir* cum ω Helm BPhW 29 (1909) 989, Mozley; *metuit quibus ista iuventa semiviri, foedem* coni. Håkanson 169, nimis audacter.

VI, 829 Garrodii coniecturam *cura* def. v. Stosch 217, adn. 1, coll. Silv. V, 3, 94; IV, 4, 20; Theb. I, 149.

p. 234: VI, 848 pro *vestitur* leg. *consistit* Poynten CR 3 (1953) 145, quod displicet.

p. 238: VI, 922 pro *Thebarum* coni. *Thebanum* Alton CQ 17 (1923) 182, quod laudat v. Stosch 242; sed bene dicit poeta *Thebarum* per anticipationem, quod omen Parcae recinebant.

VI, 923 app. crit. adde recinebant *vel* retin- S

VI, 925 Klotzii argumentum, quo *tumulo* defendit, leve esse demonstr. Housman CQ 27 (1933) 13, coll. V, 674; VII, 179.

p. 240: VII, 1 pro ea leg. *ita* Damsté Mn 37 (1909) 78, male.

VII, 12 locus varie temptatus. *habet* (Pω) leg. Mozley, repugnante Helm Lustrum 1 (1956) 277, *alit* coni. Damsté Mn 37 (1909) 78, *amat* Meurig-Davies CQ 44 (1950) 31, *havet* probat Robertson, CR 54 (1940) 134. pro *caraeque* leg. *duraeque* Meurig-Davies l. l., coll. Verg., Aen. XI, 48.

p. 241: VII, 17 *illi – vix muros limenque egressa iuventus* – dist. Ker CQ 3 (1953) 8.

p. 243: VII, 76 *si prope, sit dematque* dist. Alton CQ 17 (1923) 182, quia coniunctivus in enuntiato principali apud Statium non omittitur, coll. VIII, 434.

p. 248: VII, 177 *Dictaee* pro *ditare* coni. Alton CQ 17 (1923) 182, versum corruptum putans, sed certe sanus est.

p. 249: VII, 201 pro *torta* leg. *mota* Alton CQ 17 (1923) 182, coll. V, 585.

p. 250: VII, 205 pro *meaque* leg. *maesta* Alton CQ 17 (1923) 182, trite.

p. 252: VII, 258 pro *vetus* leg. *precor* Alton CQ 17 (1923) 183, non necessarium.
VII, 260 *Ocalee* scribendum putat Housman CQ 27 (1933) 14.

p. 257: VII, 339 app. crit. adde caesa *ex* gaesa S^c
VII, 344 app. crit. adde qui *corr.* quis S^1 *ter*

p. 258: VII, 356 pro *tenebam* leg. *tenebat* cum ω Helm BPhW 29 (1909) 989 sq.

p. 264: VII, 501 *quem non permoveas?* dist. Housman CQ 27 (1933) 14, bene.

p. 266: VII, 554 pro *sed* coni. *si* Damsté Mn 37 (1909) 82, post *armis* commate dist.

p. 267: VII, 567 pro *emiserat* leg. *dimiserat* cum ω Helm BPhW 29 (1909) 990 et Housman CQ 27 (1933) 70.

p. 268: VII, 584 *frementes* esse scribendum docuit Helm BPhW 29 (1909) 992, certe recte.

p. 269: VII, 603 app. crit. adde Hermon^{i}ae r^2
VII, 609 pro *exertos* leg. *exortos* Ker CQ 3 (1953) 179.

p. 270: VII, 624 pro *ab exiguo* leg. *ab ambiguo* Ker CQ 3 (1953) 179.
VII, 634 pro *sic* coni. *scit* Damsté Mn 37 (1909) 82, pro *armos* coni. *auras* idem.
VII, 639 app. crit. adde centaurus *ex* -ros r^2

p. 271: VII, 646 app. crit. adde animus *ex* -mos r^{2}

l ceu vis
p. 272: VII, 680 app. crit. dele cava vix r; adde ceu vis
l cavea
r^{2} *ex* cava vix r^{1}

p. 274: VII, 714 *demissa* cum ω leg. cens. Helm BPhW 29 (1909) 990.
VII, 733 pro *mihi* leg. *me* Housman CQ 22 (1928) 8 metri causa.
mihi
VII, 733 app. crit. adde ne r^{2}

p. 276: VII, 763 pro *impius* leg. *improbus* Poynton CR 13 (1963) 260.
VII, 775. 776 commata abolere vult Housman CQ 27 (1933) 3, quod displicet.
l fe
p. 278: VII, 811 app. crit. adde terendo r^{1}

p. 280: VIII, 2 pro *regisque* leg. *orbisque* cum ω Helm BPhW 29 (1909) 991.
VIII, 10 lect. cod. P frustra defendere conatus est Alton CQ 17 (1923) 177.

p. 281: VIII, 26 app. crit. adde serunt *ex* ferunt r^{2}

p. 282: VIII, 36 *minae? ⟨aut⟩ uter* leg. Poynton CR 13 (1963) 260, ut hiatum vitaret.

p. 283: VIII, 66 *si quando, novis asperrima monstris* dist. Housman 27 (1933) 65.

p. 284: VIII, 78 *haud* scribendum esse docuit Helm BPhW 29 (1909) 992.
VIII, 87 pro *interceptus* coni. *indecerptus* Damsté Mn 37 (1909) 84.
VIII, 89 pro *morientis* leg. *marcentis* Damsté l. l., coll. II, 632; VIII, 220. 347; X, 98.

p. 285: VIII, 110 app. crit. adde operto S^{1}, *corr.* aperto S^{2}
VIII, 116 pro *umbram* coni. *undam* Alton CQ 17 (1923) 183, male.

p. 286: VIII, 129 app. crit. dele nulli fusus **r**; adde fusus (-us *in ras.*) nulli **r**^{2}
VIII, 139 app. crit. adde manent ubi *om.* **r**, manent ut *add.* **r**^{2} *i. mg.*

p. 287: VIII, 148 pro *reliquit* leg. *reliqui* cum ω Damsté Mn 37 (1909) 85, praeeunte Imhof, bene.

p. 290: VIII, 215 pro *gemitus* (**P**) leg. *gemitu* (ω) Helm BPhW 29 (1909) 991.

p. 292: VIII, 251 app. crit. dele ı Q Tantum **r**; adde Quantum *ex* Ta- **r**^{2}
VIII, 253 *semina* def. Damsté Mn 37 (1909) 87; *pignora* coni. Alton CQ 17 (1923) 183, male.
VIII, 256 *volucresque ut* cum **D** leg. Housman CQ 27 (1933) 66.

p. 293: VIII, 268 *tanti* def. post Damsté Mn 37 (1909) 87 Helm Lustrum 1 (1956) 276 contra Mozley dicens dativum facile ex antecedente versu *(somno)* suppleri posse.
VIII, 272 app. crit. dele *parata* **r** cum suprascripto; adde parat *ex* parata, peracta *sscr.* **r**^{r}
VIII, 285 pro *meretur* leg. *veretur* Ker CQ 3 (1953) 180, coll. VIII, 291.

p. 300: VIII, 437 pro *pectora* (**P**) legendum esse *verbera* (ω) cens. Helm BPhW 29 (1909) 991, quia ad *βωμονίκας* alludit poeta, item Ker CQ 3 (1953) 177.

p. 303: VIII, 493 app. crit. dele hypenora ω: hypentora **P**; adde hyperenora ω: hyperentora **P**

p. 304: VIII, 510 *haec, diva, manus* dist. Schwering IF 34 (1914/15) 6, quia divus, diva semper substantivum est; hoc loco vocativum intellegit ut I, 506; IV, 753; IV, 770.

p. 305: VIII, 534 comma post *tenor* delevit Ker CQ 3 (1953) 8, recte.

p. 306: VIII, 553 app. crit. adde mute **S**^{1}, corr. muse **S**^{2}

p. 307: VIII, 570 pro *primum* leg. *prima* Housman CQ 27 (1933) 66.
VIII, 582 pro *magnum* leg. *magni* Alton CQ 17 (1923) 183, coll. IX, 491; X, 835, haud ita male.
VIII, 587 scribendum esse *haud* docuit Helm BPhW 29 (1909) 992.
VIII, 589 pro *arceat* leg. *Arcas, et* Alton CQ 17 (1923) 183.

p. 308: VIII, 611 pro *ast* leg. *contra* Poynton CR 13 (1963) 260.

p. 309: VIII, 614 app. crit. adde nut$\overset{\text{at}}{\underset{\cdot\cdot\cdot}{\text{rit}}}$ r²; pro utr$\overset{\text{i}}{\underset{\cdot}{\text{u}}}$mque r scr. utr$\overset{\text{i}}{\underset{\cdot}{\text{a}}}$mque r²
VIII, 615 pro *velint: tacite* coni. *velint tacite.* vel *velint tacitae.* Ker CQ 3 (1953) 8, vix probabile.

p. 310: VIII, 634 pro *superstes* leg. *repulsus* Poynton CR 13 (1963) 260.
VIII, 648 app. crit. adde dilectaque (-il- *in ras., fortasse ex* -ei-) r²
VIII, 654 *lumina* def. Turolla p. 143.

p. 317: IX, 19 locus conclamatus. *non ferrum inmite facesque illis, nuda* . . . prop. Rossi RFICl 35 (1907) 336sq., Helm BPhW 29 (1909) 984, pro *inmite* coni. *e more* Poynton CR 13 (1963) 260. locum sanum putat Damsté Mn 37 (1909) 89.
IX, 21 app. crit. adde peragant *ex* -gunt r²
IX, 23 app. crit. adde miserantur (se *eras.*) r

p. 319: IX, 58 *perdere* (ωS) pro *pergere* leg. Ker CQ 3 (1953) 177, coll. XI, 174 et IX, 60.

p. 320: IX, 85 pro *partem lacrimans* leg. *parte illacrimans* Ker CQ 3 (1953) 180, coll. variis lectionibus ad III, 546.

p. 321: IX, 103 app. crit. dele non pius r; adde si demus ignis edat loquitur r

p. 322: IX, 116 app. crit. adde cum *ex* tum S[1]
IX, 127 app. crit. dele (team r) [u above a]

p. 324: IX, 173 *reiecta* ⟨*in*⟩ *caerula parma* coni. Damsté Mn 37 (1909) 90, coll. III, 250; X, 679. 928. sed *caerula* Furiae proprium est, cf. XI, 66.

p. 325: IX, 183 pro *numquam* leg. *nunc iam* Damsté Mn 37 (1909) 91.

p. 326: IX, 212 pro *numquam* leg. *nusquam* Brinkgreve Mn 42 (1914) 107.
IX, 217 *timidumque* codd. recc. def. Klinnert 126, adn. 25.
IX, 218 pro *hoc* leg. *ceu* Damsté Mn 37 (1909) 91.

p. 327: IX, 249sq. Housman denuo suam coniecturam promulgavit CQ 27 (1933) 67, quam recepit Mozley; feliciter rep. Helm Lustrum 1 (1956) 276 et Newmann Latinitas 17 (1969) 10, cum iam Housman concessisset *pedumque* . . . *equum* intellegi posse.

p. 329: IX, 277 pro *nodato* leg. *motato* cum C Ker CQ 3 (1953) 180.
IX, 286 *haud* scribendum esse docuit Helm BPhW 29 (1909) 992.
IX, 286 *fulmine* (P) def. Alton CQ 17 (1923) 176, quod prob. Schuster Bursian 212 (1927) 133.

p. 331: IX, 305 app. crit. adde engino S[1], *corr.* erigino S[2]
IX, 317 app. crit. adde indulgere S[1], *corr.* -ete S[2]

p. 332: IX, 338 pro *unda* leg. *umbra* Alton CQ 17 (1923) 183, coll. IX, 229; Silv. I, 3, 19; II, 2, 49; cf. ad VIII, 116.

p. 333: IX, 366 *vestigat, plangitque; tamen* distinguere vult Ker CQ 3 (1953) 8, *tamen* idem valere ac *sed* contendens, coll. VIII, 87; XI, 338. 381; rep. Mynors apud Ker CQ 3 (1953) 9, *tamen* oppositum esse *nequiquam* (365) docens.

p. 336: IX, 419 *unaque* pro *manuque* leg. Damsté Mn 37 (1909) 91, coll. IX, 186; X, 300. 572. 844.

IX, 430 *altoque* (ω) def. Damsté Mn 37 (1909) 92, coll. IX, 438; I, 40.

p. 337: IX, 456 pro *medium* leg. *medius* Damsté Mn 37 (1909) 92, vix probabile.

p. 338: IX, 462 *amnis* (ω) def. Housman CQ 27 (1933) 67, quod prob. Helm Lustrum 1 (1956) 286.

ca

IX, 480 app. crit. dele (-ida r) et r et S; adde

ca

trieterida S^1, *corr.* triaterica S^2: triaterida r^2

p. 339: IX, 493 pro *ac* leg. *an* Richards CQ 5 (1911) 102.

p. 341: IX, 540 app. crit. adde adit ipseus S

praebent

p. 342: IX, 569 app. crit. adde prohibent r^r

ferox

p. 343: IX, 594 app. crit. dele ferarum r; adde ferarum *ex* ferorum r^2, ferox *sscr.* r^r

p. 345: IX, 625 *natum* pro *tantum* dubitanter prop. Damsté 37 (1909) 93; sed optime legitur *tantum*, quia Atalante timet, ne filius non redeat.

IX, 632 app. crit. ad *dictimna* **Cb** adde r; dele dictunna r

p. 347: IX, 664 *durae* (ω) legendum esse cens. Helm BPhW 29 (1909) 991, sed cum audiat Diana mortem Parthenopaeo destinatam esse, bene dicit *verae*, cf. etiam VII, 692.

p. 350: IX, 725 app. crit. adde tandem S (-dem S^2 *in ras.*)

IX, 747 pro *stat* leg. *efflat* Damsté Mn 37 (1909) 94, male.

p. 351: IX, 750 pro *callida* leg. *pallida* Alton CQ 17 (1923) 184.

IX, 751 pro *labente* leg. *tabente* Alton CQ 17 (1923) 184.

p. 352: IX, 769 corruptelam confirmat Schetter 113, adn. 21 sine coniectura sua propria.

p. 353: IX, 787 Housmanni coniecturam *moriare* recepit Mozley.

IX, 789 *trux Atalantiades; necdum ille quierat, et infit* dist. Housman CQ 27 (1933) 68.

p. 354: IX, 811 app. crit. adde vultum *ex* vultu r^2

p. 355: IX, 844 – *inde furit – patrium. hic* leg. Alton CQ 17 (1923) 184 pro *inde furit. primum hinc*; sed bene dist. Helm Lustrum 1 (1956) 276: *Dianae; inde furit.*

IX, 847 app. crit. dele tereaeeque . . . S^2 *mg.*): et tegeesque r cum suprascriptis; adde tereae eq. S^1, *corr.* clephus S^2, *i. mg. man. al.* telephee: duces pereunt tegeaeque (*ex* tegeae aeque) r^2

IX, 848–851 spurios habet Alton CQ 17 (1923) 184.

p. 356: IX, 855 pro *arma* leg. *ira* Alton CQ 17 (1923) 184, male.

IX, 865 pro *utramque* leg. *dextramque* Damsté Mn 37 (1909) 94.

p. 357: IX, 891 app. crit. adde capesscens S (*altera hasta* n *et* s S^2)

p. 359: X, 10 pro *latae* leg. *laxae* Damsté Mn 37 (1909) 95, coll. VIII, 349; X, 45. 494; XI, 273. 511; XII, 10.

p. 360: X, 26 locus varie temptatus. pro *nigri* coni. *rapti* vel *Grai* Damsté Mn 37 (1909) 97, *ignari* Alton CQ 17 (1923) 184 coll. VIII, 226, *magni* Meurig-Davies CQ 44 (1950) 31 all. confusione verborum *nigro* et *magno* Ach. II, 127, *aurigae* Ker CQ 3 (1953) 180 coll. Juv. 8, 148; sed *nigri* bene intellegitur propter calamitatem.

p. 361: X, 47 sq.

quod superest, duris adfrangunt postibus ungues
pectoraque, et siccos minuunt in limine dentes.

dist. Housman CQ 27 (1933) 68 bene.

p. 363: X, 106 *nullique ea tristis imago. ipse autem vacuus curis umentia subter* leg. Helm BPhW 29 (1909) 991 cum ω coll. Ov., Met. XI, 624.

p. 364: X, 107 app. crit. adde tapetas *ex* -tis r^2, tapetis r^r *mg.*

X, 113 *prospera maestis* suppl. Brakman Mn 57 (1929) 260.

X, 127 app. crit. dele truces r cum suprascripto; adde trucis (i *in ras. ex* e, *fort.* r^{2})

p. 365: X, 129 app. crit. dele recuset r cum suprascripto;
l stat
adde recusat r^{1}

X, 134 app. crit. dele om. r; adde dubiumque mixtumque sopori r

X, 138 app. crit. dele obscura r cum suprascripto; adde obscuri (i *in ras. ex* a, *fort.* r^{2})

nudusque
p. 366: X, 166 app. crit. adde nullusque r^{2}

p. 372: X, 299 pro *nutant* leg. *undant* Clausen Philologus 111 (1967) 146, coll. I, 449 sq. et Ach. I, 86.

p. 373: X, 314 app. crit. dele S; adde ethaecli S

X, 317 bene def. *lucrata* Cooke CPh 41 (1946) 143, coll. Graeco verbo *κερδαίνειν*.

p. 375: X, 370 *incendit* (Pω) pro *intendit* et *cornibus* (Markland) pro *curribus* leg. Flores RAA 39 (1964) 180 sqq., qui explicat prona cornua esse cornua lunae decrescentis.

p. 376: X, 371 *curru* pro *cornu* leg. Flores l. l.

p. 377: X, 396 pro *ac* leg. *at* Damsté Mn 37 (1909) 100.

p. 379: X, 441 locus corruptus. pro *et tu* coni. *vetito* Damsté Mn 37 (1909) 100, coll. VII, 777 et XII, 56 qui loci procul habendi sunt; *dedero* Alton CQ 17 (1923) 184, male; *certe* Brakman Mn 57 (1929) 260; *tectus* Helm Lustrum 1 (1956) 296. ego temptavi *leto* coll. Sil. It. VI, 32.

p. 381: X, 486 Menkii coniecturam *numina* pro *omina* commendavit Klinnert 72, adn. 19.

p. 382: X, 512 pro *profringunt* leg. *perfringunt* Ker CQ 3 (1953) 180, coll. Silv. III, 1, 113.

p. 383: X, 527 pro *ariete* coni. *vecte* Wiman Eranos 35 (1937) 20; Klotzii argumentum refutaverunt Dilke CR 63 (1949) 51 et Helm BPhW 29 (1909) 983; putat Thierfelder Lustrum 1 (1956) 293 adn. Statium vocabula proceleusmatica aliter ad metrum

accommodavisse ac priores auctores commemorans vocabulum parietis nunc *parète* pronuntiari.
X, 528 app. crit. adde sono *ex* loco r^2

p. 384: X, 538 app. crit. adde leguntur S^1, *corr.* S^c

p. 388: X, 632 *diva* esse substantivum docuit Schwering IF 34 (1914/15) 7.

p. 391: X, 688 *en genitor* pro *cum genitor* coni. Ker CQ 3 (1953) 180, cum aposiopesis apud Statium nisi in oratione non inveniatur.

p. 393: X, 743 pro *turmas* leg. *furias* Damsté Mn 37 (1909) 101.

p. 395: X, 788 codd. lectionem *soluto* def. Wiman Eranos 35 (1937) 21 et Cooke CPh 41 (1946) 147, prob. Helm Lustrum 1 (1956) 293.
X, 798 app. crit. dele (suos *om.* S); adde ecce suos S (suos *om.* S, *add. s. l.* S^2)

p. 396: X, 800 sq. signa interrogativa posuit post *auctor* et *fratres* Ker CQ 3 (1953) 9, non probabiliter.

p. 397: X, 830 app. crit. adde sumenda audacia (l amentia) r^1

p. 398: X, 858 app. crit. adde una r^1, ulla (l unde) *sscr.* r^r

p. 399: X, 873 pro *arces* leg. *artes* (Peyraredus) Housman CQ 27 (1933) 69.
X, 873 app. crit. adde humilesne r, *sscr.* hae r^1 *(gloss.)*
X, 879 app. crit. adde Destruit ex Re- r^2

p. 400: X, 886 app. crit. adde inservante (infestare) r^r
X, 897 *quierant* (P) rest. Housman CQ 27 (1933) 69 feliciter, quod prob. Helm Lustrum 1 (1956) 286.

p. 401: X, 904 app. crit. dele convertere r' cum suprascripto; adde conicere (convertere) r^r
X, 916 pro *aut victam* leg. *aut iterum* Damsté Mn 37 (1909) 102.

X, 916 app. crit. adde aut victum (-um *in ras.* S^{2}) S

p. 402: X, 932–934 app. crit. adde 932 – 934 *extant* S, *man. saec. XII* r^{r} *mg. post* 935
X, 932 pro *intra se stridere* leg. *intrantem ridere* Wiman Eranos 35 (1937) 21, quod rep. Helm Lustrum 1 (1956) 293.
X, 933 pro *quaerit* leg. *maeret* Brakman Mn 57 (1926 sq.) 261.
X, 936 sq. *muris: nec caderet, sed* dist. Williams PCPS 186 (1950/51) 16 et Huxley CPh 56 (1961) 253, coll. Claud., rapt. Pros. III, 349 sqq., bene.

p. 404: XI, 21 *pallentes* (PQ) def. Venini ad l., coll. XII, 735; Ach. I, 484; Sil. It. I, 101.
XI, 21 app. crit. adde palantes *ex* pallentes S^{1}
XI, 22 pro *turmae* leg. *curae* Alton CQ 17 (1923) 185, coll. IX, 159, quod recte rep. Venini ad l.
XI, 33 app. crit. dele inultum r cum suprascripto; adde multum r, tu- r^{2} *mg.*

p. 405: XI, 40 *quas volvis, Gradive, vices!* dist. Venini ad l., bene.
XI, 46 pro *imitata* leg. *mutata* Alton CQ 17 (1923) 185, sed bene def. *imitata* Venini coll. IV, 154; XI, 32.

p. 406: XI, 59 pro *tuba* coni. *lue* Brakman Mn 57 (1929) 261, coll. I, 601; redarguerunt textum sanum esse Helm BPhW 29 (1909) 983 coll. Claud., rapt. Pros. I, 65 et Damsté Mn 37 (1909) 103 coll. VIII, 345 et Venini ad l. coll. VIII, 154, quibus assentior coll. Mart., lib. de spect. 28, 2.
XI, 62 app. crit. ablativum non instrumentalem, sed locativum intellegendum esse demonstravit Williams CQ 1 (1951) 145.

p. 407: XI, 81 pro *madent* (ω) leg. *madet* (P) Venini ad l.
XI, 87 *miserum* (ω) retinuit Venini ad l.; haud scio an *miser* legendum sit.

p. 409: XI, 124 *dignusque* (QMCfb) mihi videtur habere quo commendetur.

p. 410: XI, 150sq. pro *Acherontis aperti Dira* (P) leg. *Acherontis operti diva* (ω) Venini ad l., sed *Dira* recte est, cf. Verg., Aen. XII, 845sqq., *aperti* praeferam, quia antecapitur, quod dei ex campo recedent XI, 421 sqq.

p. 411: XI, 167 Schraderi coniecturam *extorris* def. Venini ad l., fortasse recte.
XI, 177 lectionem traditam *Tegee* def. Venini ad l., recte.

p. 414: XI, 246sqq. dissensus est de distinctione. Aegypti orationem finitam esse v. 245 putat Alton CQ 17 (1923) 185, qui 246 *dant maesti retro comites interque loquenti* legere vult, male; Aegypti orationem finit Damsté Mn 37 (1909) 104 cum v. 247, *nunc . . . Capaneus* Eteocli attribuens; Klotzii distinctionem retinent Venini ad l. et Poynton CR 54 (1940) 13, qui *nunc . . . Capaneus* verba Polynicis esse statuit.

p. 416: XI, 274 Klotz in addendis: „a codicum lectione recessisse me paenitet 11, 274 quo loco haud scio an *tellus* recte Σ explicaverit: quae negando fruges sterilitate homines afficit". locum sanum habent Housman CQ 27 (1933) 70, coll. Luc. V, 109sqq., et Venini ad l. et Helm BPhW 29 (1909) 983. pro *tellus* coni. *tabes* Damsté Mn 37 (1909) 105, coll. I, 647; *Tethys* Alton CQ 17 (1923) 185, coll. V, 307; *pestis* Brakman Mn 57 (1929) 262.
XI, 278 pro *illi anxia* coni. *et hiantia* Damsté Mn 36 (1908) 182, coll. XII, 340; X, 732; V, 483. bene redarguit Venini *anxia* esse *anxietatem afferentia* coll. I, 322; II, 440.

p. 417: XI, 306–308 *arma prius, famuli! coëant in proelia fratres; vult gemitus lenire Creon. lucrare furorem: victori mihi cuncta lues.* dist. Housman CQ 27 (1933) 68.

p. 418: XI, 334sq. cum Housmanno interpungendum est *datis, inproba lumina, poenas: haec spectanda dies.*

XI, 336 app. crit. adde altern$\overset{o}{u}$s r^2

p. 419: XI, 348–352 dist. Housman CQ 27 (1933) 71 *sed ... ciet. non mater enim, non ... soror. te cuncta rogant, hic plangimus omnes; ast ... Adrastus, aut fortasse iubet.* quod recepit Venini ad l.
XI, 358 pro *et* leg. *at* Damsté Mn 37 (1909) 106, rep. Venini ad l. feliciter.

p. 420: XI, 361 *incessantem* quamquam Schamberger def. p. 296, reiciendum puto cum Venini ad l., cf. Klotz ALL 15 (1908) 484.

p. 422: XI, 415 *rubuere* def. Venini ad l. coll. I, 104.

p. 423: XI, 439 *geminoque* (P) def. Alton CQ 17 (1923) 177 coll. V, 9; VI, 649; VIII, 395; X, 473. 550, cui assentitur Venini ad l.

p. 425: XI, 480 pro *hic* leg. *hi* Helm BPhW 29 (1909) 984 per aposiopesin dictum.

p. 427: XI, 529 Damsté coniecturam *rumpunt* Mn 37 (1909) 107 rep. Venini ad l.

p. 428: XI, 532 *tremunt* (ω) leg. Venini ad l.

p. 429: XI, 567 app. crit. adde frater fraterno in *ex* fratri frater non r^2

p. 432: XI, 627 sq. *insumpserat iras. mortis et* dist. Howard TAPhA 90 (1959) 128, quem redarguit Venini ad l., coll. Cic., Cluent. 31.
XI, 633 app. crit. dele -entis S; adde gaudentis S^1 *ut vid., primum scripsit* gaudium, *deinde* gaudians

p. 433: XI, 646 textum sanum putant Mozley, Helm Lustrum 1 (1956) 277, Venini ad l., qui omnes cum Lemairio consentiunt *solvere nodum* idem esse ac *laxare nodum; vestem iam solvere nondum* coni. Housman.
XI, 659 *potes!* dist. Housman CQ 27 (1933) 15 pro *potes?*, coll. I, 168; *potest* (ω) pro *potes* (P) leg. Venini ad l., parum probabile.
XI, 661 *imbutum moribus* (P) pro *inbutus moribus* leg. Kabsch 54, adn. 2, sed cum *indicium spe-*

cimenque artissime coniunctum esse habeam, quid sit imbutum indicium, non intellego.

p. 434: XI, 674 pro *comae* (P) leg. *genae* (ω) Venini ad l., quod habet, quo commendetur.

p. 436: XI, 715 app. crit. adde irrita S

l potentibus
XI, 721 app. crit. adde poscentibus r^1

p. 441: XII, 38 Gronovii coniecturam *doloris* comm. Kabsch 11, adn. 2, sed *vacui dolores* intellego dolores, qui sunt vacui ad furendum, investigandum, diripiendum. coniectura si opus esset, Heinsii coniecturam praeferrem.

XII, 41 pro *quaerunt, dispersus iaceat* leg. *quaerunt dispersi, iaceat* Ker CQ 3 (1953) 9, haud male.

p. 442: XII, 59 pro *exul* scribendum *exule* (Klotz)

XII, 59 app. crit. „exule servare debebam: pellitur Polynices umbra quoque in exilium missa." (Klotz)

p. 446: XII, 142 sq. solum *tardat plaga recens* in parenthesi collocavit Ker CQ 3 (1953) 9, vix probabile.

XII, 146 *Lerne* (P) def. Helm BPhW 29 (1909) 993, feliciter; *gregem – quae iam super agmina Lernae sola – videt*, dist. Ker CQ 3 (1953) 9, quod displicet.

p. 449: XII, 213 *alitibus – non hos potius? – supponimus artus* dist. Ker CQ 3 (1953) 10.

XII, 218 *dolenti? mors nusquam? saevusne Creon? hortaris* dist. Poynton CR 13 (1963) 261.

l loetu
XII, 226 app. crit. adde loetu r, leta r^2 *mg*.

p. 453: XII, 300 app. crit. dele vis eu (*vel* vis hec) r; adde vis heu r, iussu r^2 *mg*.

XII, 307 pro *curru* leg. *currum in* Alton CQ 17 (1923) 185, male.

XII, 314 pro *maeret* leg. *marcet* Ker CQ 3 (1953) 181, coll. VIII, 220; IV, 667.

p. 454: XII, 329 pro *quae* leg. *quo* Alton CQ 17 (1923) 185.

p. 455: XII, 352 pro *timeri* leg. *tueri* Damsté Mn 36 (1908) 182, parum probabiliter.

p. 456: XII, 378 pro *regia* legendum esse *regis* censuit Helm BPhW 29 (1909) 979, recte codd. lectionem defendens.

p. 457: XII, 396 pro *cupiit* leg. *crepuit* Damsté Mn 36 (1908) 182, coll. IV, 469 et Ach. I, 123 Mn 37 (1909) 110, male.

XII, 408 *igne* pro *igni* legendum esse demonstravit Housman CQ 27 (1933) 70; utraque ablativi forma a Statio adhibita esse videtur.

p. 458: XII, 430 pro *tremuere* leg. *renuere* Damsté Mn 37 (1909) 110, coll. Silv. I, 2, 185; Ach. I, 902; allitterationem restituere vult.

XII, 430 app. crit. adde busto (-o S^2) S

p. 459: XII, 443 app. crit. dele Vincit r; adde Vi(n)cit r^2 [n supra lineam]

p. 461: XII, 491 *mite nemus circa cultuque insigne verendo,* dist. Housman CQ 27 (1933) 71.

p. 462: XII, 510 locus corruptus. pro *et funus Olynthi* temptavi *funusque Corinthi,* quia puto hoc ad Medeam spectare.

p. 464: XII, 556 *sanguis, erant homines eademque* dist. Walter WSt 45 (1926/27) 240, quod recte rep. Helm Lustrum 1 (1956) 289.

p. 465: XII, 569 app. crit. adde Vrere *ex* Verrere r^1

XII, 576 app. crit. dele sinon est r; adde sinon (busyrim supra lineam) est r^r

p. 469: XII, 662 lectionem cod. P bene retin. Damsté Mn 37 (1909) 111 et Housman CQ 27 (1933) 71, sed male mutat Damsté *quo* in *cum.*

p. 470: XII, 698sq. *quis fuit ille dies, tanto cum sanguine Thebis pax inventa perit!* bene dist. Housman CQ 27 (1933) 15.

p. 4.5: XII, 812 app. crit. dactylicam scansionem verbi *Thebai* non ex Graeco accentu pendere demonstrat Housman CQ 27 (1933) 72sq., quod laudat Helm Lustrum 1 (1956) 286.

ADDENDA AD INDICEM NOMINVM

fluctibus oras. 9, 308 Euboicasque hiemes. A. 1, 449 Euboicum scandens Aulis mare

p. 517 b **Fama**: Th. 3, 344 geminatque acceptos Fama pavores. 8, 152 Fama novis terroribus audax

p. 518 a **Fluvii**: Th. 5, 429 dant Fluvii Montesque locum *(deis)*

p. 525 a **Hopleus**: Th. 10, 376 Hopleus Tydea . . . videt

p. 527 b **Idaeus**: Th. 10, 170 genetrix Idaea *(Cybele)*

p. 528 a **Idalius**: Th. 2, 287 Idaliusque puer *(Amor)*

p. 529 a **Inachius**: Th. 6, 38 Inachii . . . reges. 1, 380 Inachiis . . . tectis. 7, 459 spectant tentoria contra Inachia *Thebani*

p. 538 b **Libycum** *mare:* Th. 6, 307 per Ionium Libycumque natantibus . . . equis *(Neptuni)*

p. 539 a **Lucina**: Th. 3, 159 quis . . . nulloque ululata dolore respexit Lucina domum

p. 539 a **Luctus**: Th. 10, 558 urbem scindunt dissensu vario Luctusque Furorque

p. 540 b **Lyrcius**: *hoc esse epitheton Inachi fluminis sumptum de monte Lyrceo, ex quo oritur, docuit Klinnert 80 adn. 4, probat Schetter Latomus 31 (1972) 230*

p. 543 a **Mavors**: A. 2, 130 feri Mavortis imago

p. 543 b **Mavortius**: Th. 10, 253 ipse *(Thiodamas)* novi gradiens furta ad Mavortia belli

p. 544 b **Melampus**: Th. 3, 573 te pudor et curae retinent per rura, Melampu

p. 548 a **Nemea**: *de orthographia cf. etiam Dilke ad Ach. 1, 415, qui codicum lectionem servare vult*

p. 548 b **Neptunius**: Th. 6, 283 Neptunia tendit lora Pelops

p. 548 b **Neptunus**: Th. 2, 45 illic . . . Neptunus . . . in portum deducit equos

p. 550 a **Notus**: Th. 7, 561 Boreae Notus abstulit aequor

p. 550 a **Nox**: Th. 3, 415 Nox subiit curasque hominum motusque ferarum composuit. 10, 1 obruit Hesperia Phoebum Nox umida porta

p. 551 a **Oceanus**: Th. 3, 685

p. 556 a **Paris**: *cf.* Dardanus, Ida, Idaeus *et* A. 1, 45 incesti praedonis. 1, 361. 2, 51 pastor. 2, 58 iudex

p. 557 a **Pelasgus** *adiect.:* Th. 11, 183 nurus matresque Pelasgae. 12, 790 matresque Pelasgae

p. 558 b **Persephone**: *cf.* Proserpina

p. 559 a **Perseus** *adiect.:* Th. 4, 119 Persea . . . humo

p. 559 b **Phegeus** *Thebanus quidam, ab aliis eodem nomine distinguendus:* Th. 8, 442 abstulit ex umero dextram Calydonius Agreus Phegeos

p. 564 b **Proserpina**: *cf.* Th. 8, 53. 8, 62. 8, 95

p. 566 a **Sauromatae**: A. 2, 133 quo turbine contum Sauromates . . . tenderet

p. 567 b **Sirius** *sidus:* Th. 1, 635 in totum regnaret Sirius annum

p. 568 a **Sorores**: Th. 8, 68 nefas, quod mirer ego invideantque Sorores *(verba Ditis)*

p. 570 b **Tantalides** *Argivus:* Th. 10, 785 Tantalidum venerata cohors *de quo vide Cooke CPh 41 (1946) 102 sq.*

p. 573 b **Thebais**: Th. 12, 812 o mihi bissenos multum vigilata per annos Thebai

p. 573 b **Thebanus** 1) *adiect.:* Th. 9, 706 Thebana iuventus.
2) *subst.:* Th. 12, 686 stetit ambiguo Thebanus *(Creon)* in aestu curarum. 2, 187 et quae tu potior, Thebane *(Polynices)*, queri *(verba Tydeos)*. 6, 513 quis mortis, Thebane *(Polynices)*, locus? 8, 473 igne tuo, Thebane *(Ida)*, . . . arde! *(verba Tydeos)*. 11, 739 certe Thebanos sepelire licet

p. 580 a **Tyrius**: Th. 3, 406 Tyriusque incenditur exul *(Polynices)*

p. 581 b **Vesper**: Th. 12, 45 nec serus abegit Vesper

III/29/2

Rüdiger Vischer

Lateinische Wortkunde
für Anfänger und Fortgeschrittene

Nachdruck der 3. durchgesehenen und erweiterten Auflage
Mit einem Fundstellenverzeichnis

2001. 231 S. Kt. DM 36,–/öS 263,– */sFr 33,–
ISBN 3-598-77407-9
*unverbindliche Preisempfehlung

Lektürewichtiger lateinischer Wortschatz
nach Worthäufigkeit

Anordnung in Wortfamilien

Anfängerwortschatz rund 650 Wörter

Durchschnittswortschatz Großes Latinum
rund 1800 Wörter

Wortschatz einzelner Autoren:
Cicero, Caesar, Sallust, Livius, Tacitus,
Terenz, Vergil, Horaz, Ovid

Beispiele und neusprachliche
Weiterbildungen

Fundstellenverzeichnis

K · G · SAUR MÜNCHEN · LEIPZIG

BIBLIOTHECA TEUBNERIANA

Lactantius

Epitome divinarum institutionum

Herausgegeben von
Eberhard Heck und Antonie Wlosok

1994. XLVIII, 128 S. 13 x 19,8 cm. Kt. DM 39,–*/öS 285,–*/sFr 35,–
ISBN 3-598-71933-7
*unverbindliche Preisempfehlung

Seit ihrem Erscheinen in der „Bibliotheca Teubneriana“ hat die *Epitome divinarum institutionum* (edd. Heck/Wlosok) eine relativ große Verbreitung gefunden. Die Textgestaltung wurde von den Editoren überprüft und an mehreren Stellen gegenüber den Vorgängern geändert, die Adnotatio gestrafft und von Orthographica entlastet, die in der Praefatio referiert sind. Der Nachweis der Entsprechungen und Änderungen gegenüber dem Hauptwerk ist verfeinert, damit die Selbstepitomierung als literarische Erscheinung sichtbar wird.

Der Quellennachweis ist aktualisiert; ihn ergänzt ein Index locorum. Dazu kommen ein Index nominum sowie die Praefatio mit Literatur- und Abkürzungsverzeichnis.

Durch einen kritisch möglichst gesicherten Text und die Beigaben soll die Ausgabe der Erschließung des Lactanz als Apologeten und Vermittlers griechisch-römischer Kultur ins Christentum dienen.

K · G · SAUR MÜNCHEN · LEIPZIG